BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XVII
D
1
NAPOLI

11-D-1

Digitized by Google

Digitized by Google

PHILIP. REINH.

VITRIARII,

INSTITUTIONES JURIS NATURÆ ET GENTIUM;

IN USUM

SERENISSIMI PRINCIPIS,

CHRISTIANI LUDOVICI,

MARCHIONIS BRANDENBURGICI, &c. &c.

AD METHODUM

HUGONIS GROTII,

In Opere ſuo de Jure Belli & Pacis; conſcripta & aucta

A DNO. JOHAN. JACOBO VITRIARIO,

JURISCONSULTO & ANTECESS. ORDINAR.

Recenſuit, & novè edidit cum NOTIS

DAVID LUDOVICUS VULLYAMOZIUS,

JURISCONSULTUS LAUSANNENSIS.

Acceſſit, ut in Editione *Lugd. Batavorum* Ann. 1719. *Johan. Franciſci* BUDDEI Hiſtoria Juris Naturalis, ut & Synopſis Juris Naturæ & Gentium ſecundùm Diſciplinam Hebræorum.

LAUSANNÆ,

Sumptibus Editoris.

Apud ANTONIUM CHAPUIS, Typogr.

MDCCXLV.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÆFATIO
AUCTORIS
AD
LECTOREM.
L. B. S.

NISI Sereniſſimus Princeps tanta in honeſtam animorum culturam fuiſſet propenſione, & vera nobilitatis apicem virtutis ſublimitate metiretur, forte nec deſideraſſet, ut has Inſtitutiones Juris Naturæ & Gentium ſcriptis complecterer, nec ut Prælo ſubmitterem. Quorum utrumque cum pro innata ſua & propria bonitate in omnes, quos virtutis & eruditionis amor commendat voluerit fieri, (aliis enim neceſſarium futurum, quod ſibi recto animi judicio utile putabat) hoc mandatum non minore animi voluptate quam jucunditate exequendum ſuſcepi. Nam licet Sereniſſimi Principis nomen omni ſcholaſtico conatu ſublimius eſſet, credere tamen debui, non minus ſpectari ex Academia devotum obſequioſumque animum, quam ex Palæſtra; non minus ex ſubſelliis Doctorum, quam e tabernaculis

Digitized by Google

militum oblata, clementi & benigno vultu ſuſcipi. Videbam præterea, nullas hactenus Inſtitutiones Juris Naturæ & Gentium ita fuiſſe conſcriptas, ut totius legitimæ Juriſprudentiæ Naturalis elementa exhiberent; id quod, ſi voto & animo conatus reſpondit, in his benevolus & æquus lector deprehendet. Secutus ſum magni Hugonis GROTII *Divinum Opus de* Jure Belli & Pacis, *Libros, Capita & Paragraphos; attamen non ſervili vel cæca quadam ſubjectione, verum ut liber in libera Rep., qualis eſt hæc noſtra Litterarum, in qua unuſquiſque libere ſentit, & libere loquitur, dummodo linguæ abſit impia & injurioſa licentia in Deum, in Patriam & in Proximum. Ubi* GROTII *opinionem veram puto, quia hæ meæ Inſtitutiones continent Elementa eorum, quæ, ut ita loquar, ſunt in ipſius Pandectis Juris Nat. & Gent.; ipſa verba* GROTII *ubique retineo: ubi verò ab eo diſſentio, in margine notatur. Theologiam Theologis relinquo. In Libro tertio, quia à Capite decimo uſque ad caput decimum ſeptimum retrolegit veſtigia, conjunxi cum capite quarto caput decimum & undecimum, cum cap. V. cap.* XII., *cum cap. VI. cap.* XIII., *cum cap. VII. cap. XIV., cum cap. VIII. cap. XV., cum cap. IX. cap. XVI. Et cum Celeberrimus* PUFFENDORFIUS *ſit perpetuus in Divinum noſtrum Scriptorem Commentarius, quamvis alia methodo, ſemper ipſum comitem videbis. Diſſentientes, ſi cui forte Quæſtiones maxime controverſas ſub examen revocare animus eſſet adjeci. Et ne quid ad complementum mei Compendii deeſſet, Definitiones, Diviſiones; & multa alia, ab aliis prætermiſſa, in ſingulis Capitibus à me propoſita & explicata invenies. Ceterum cum Filius meus* Joh. Jacobus Vitriarius *primum in Heidelbergenſi, jam vero in Ultrajectina Academia Juris Publici & Privati Profeſſor Ordinarius, in ultima harum Inſtitutionum Editione ann.* 1704. *Indicem locupletiſſimum & plurimas Quæſtiones adjecerit, alias auxerit, Summaria ſingulis Capitibus præmiſerit, ut etiam Eruditiſſimas*

tiſſimas duas Diſſertationes Viri Excellentiſſimi Johann. Franciſci Buddei, *tunc-temporis Phil. Moralis ac Civilis in Academia Fridericiana Prof. Publ. ordin. ex dictarum Inſtitutionum Editione Hallenſi, in majus earum ornamentum, & ſtudioſorum commodum retinuerit, ea omnia hîc quoque ſervata videbis. Cumque nuperrime Vir plurimum Reverendus & Celeberrimus* Joh. Wolfgangus Jägerus, *Primarius in Acad. Tubingenſi Theologiæ Profeſſor, in Obſervationibus ſuis ad* Hugonem Grotium *de Jure Belli & Pacis, ex Collegio quodam MS. mihi opiniones aliquas affinxerit, & ut tales refutaverit, deceptus MS. cui impoſtor aliquis nomen meum præpoſuerat, ut ipſe Vir Excellentiſſimus in Litteris humaniſſimis ad me datis* 21. *Febr.* 1711. *agnoſcit; Supereſt B. L. ut Te moneam, ne vel huic, aut ſimili M. S. fidem habeas, nec alias mihi Opiniones tribuas, quam quas publice in hiſce meis Inſtitutionibus editas videbis. Hiſce vale benevole Lector, & ſi quædam occurrant, quæ non placent, amice ut diſſentias, noſtrisque ſtudiis faveas, etiam atque etiam rogo.*

PRÆFATIO EDITORIS.

QUANDOQUIDEM Jus Naturale & Gentium, & Ordine & Dignitate, omnia alia quæcunque ſint Jura antecedit, de Jure in genere aliquid dicendum eſt, ut quid ſit Jus, & præcipuè ejus Diviſiones intelligantur.

Jus igitur in genere, eo ſenſu de quo hic agitur, eſt Norma quædam, ſecundùm quam Hominum actiones dirigi debent, & Lites inter eos ortæ finiri; talis Normæ utilitas & neceſſitas manifeſta eſt, ſive ſingulos Homines ſpectemus, ſeu quatenus Societate quadam inter ſe conjuncti ſint.

Si ſingulos Homines ſpectemus, facilè animadvertemus; multis Appetitibus eos omnes obnoxios eſſe, qui ad quatuor præcipuos referri poſſunt; Primus, eſt Appetitus noſtræ ipſius Conſervationis; Secundus, Appetitus Honoris ſeu Exiſtimationis; Tertius, Appetitus Divitiarum; Quartus denique, Appetitus Voluptatum; Hi Appetitus generales, ex quibus innumeri ſingulares oriuntur, varii admodùm ſunt, & inter ſe ſæpiùs pugnantes, non tantùm in variis Hominibus, ſed etiam in uno eodemque Homine, pro ætate, ſtatu, & variis circumſtantiis; Ne quid dicamus, de Cupiditatibus quibuſdam moroſis, & ab impetu cœco oriundis, quales eleganter expreſſit Martialis, hoc Diſtico;

Non amo te Licini, nec poſſum dicere quare;
Hoc tantùm poſſum dicere, non amo te.

Niſi igitur Appetitus illi coerceantur, temperentur, & ad certam quamdam Normam dirigantur, non poteſt non eſſe miſerrima

ſerrima Hominis conditio, ſed neceſſitas talis Regulæ, ulteriùs adhuc apparet, ſi jam Homines ſpectemus, tanquàm in Societatem conjunctos, quâ Societate Vita eorum carere nequit, & vix vitalis eſt; Hìc enim, non tantùm ex conflictu Cupiditatum unius Hominis, cum aliis Cupiditatibus alterius, rixæ & bella inter eos neceſſariò naſcuntur, ſed etiam aliquando ex ſimilitudine Cupiditatum, dum unam eamdemque rem, quâ ſimul duo pluresve frui nequeunt, ſinguli appetunt, unde neque latrones ſine alicujus Regulæ obſervatione, ſimul vivere poſſe dudum obſervatum eſt; Ceterum Norma illa de qua agimus, non tantùm utilis & neceſſaria, ſed etiam pulchra eſt, unde oritur ſenſus honeſti, etiam in perditiſſimis hominibus; quodnam autem ſit fundamentum ultimum obligationis illius obſervandæ, poſtea in ſuo loco videbimus; Debet autem talis Norma actionibus non tantùm externis, ſed etiam vel maximè internis, à quibus externæ proficiſcuntur, præſcribi; Ex uſu tamen obtinuit, ut Jus fere reſpiciat tantùm actiones externas, & de internis præcipuè agatur in ea Diſciplina quæ dicitur *Ethica.*

Hæc de natura & neceſſitate Juris in genere; Jam ut ad ejus Diviſiones tranſeamus, *Jus* omne eſt, vel commune omnibus Hominibus, vel quibuſdam tantùm proprium; *Jus Commune* omnibus Hominibus, eſt illud quod dicitur, *Jus Naturale & Gentium, Naturale*, quoniam ab ipſa Natura Hominis fluat, quæ Natura cum ſit omnibus Hominibus cujuſcunque loci & temporis communis, ideò non poteſt non eſſe omnibus Hominibus *Commune; Jus* autem *Gentium* dicitur, quoniam ex quo Homines in varias Gentes diviſi ſunt, ſingulæ illæ Gentes, inter ſe Jus illud obſervare debent, cujus Regulæ eædem omninò ſunt, quamvis applicatio earum, aliquandò paulò diverſa ſit, propter conſtitutionem Societatum civilium; aliquandò tamen per abuſum, *Jus Gentium* impropriè dicitur, de quibuſdam Conſuetudinibus,

dinibus, inter plures Populos receptis, quæ per ſe nullam habent neceſſitatem, & quibus tunc demum aliquis tenetur, quando conſenſu ſuo, vel expreſſo, aut tacito, ſe ſe illis ſubjecit.

Jus Commune omnibus Hominibus, vel omnibus in univerſum commune eſt, quatenus talibus, aut omnibus tantùm qui in certo ſtatu ſunt, & quandiù in illo ſunt; Exempla prioris ſunt, iſtæ, *verbi gratiâ*, Regulæ; *Neminem lædendum, Damnum datum reſarciendum, Fidem datam ſervandam*, &c. Ad poſterius pertinent, Officia Parentum, & Liberorum, Dominorum, & Servorum, Imperantium, & Subditorum, &c.

Hæc de Jure Communi; Jus verò non commune, ſed *Proprium*, eſt illud, quod ex Voluntate Hominum oritur, & extra Jus Commune eſt, quamvis illud non poſſit eſſe adverſum, ſi quidem rectum ſit; potuit eſſe tale *Jus* etiam ante Societates civiles inſtitutas; quid enim obſtabat, quominus vel tunc plures Homines inter ſe Regulas quaſdam ad utilitatem ſuam privatam obſervandas conſtituerent? Exempli gratiâ, circa occupationem rerum communium, aut circa uſum, verbi gratiâ, Paſcuorum communium, & ſimilia; ſed præcipuè à Civitatibus conditis, tale *Jus* conſtitutum eſt; Unde ortum eſt *Jus Civile* ſingulorum Populorum, *Jus* hoc *Civile* eſt, vel *Publicum*, aut *Privatum*; *Publicum*, quod pertinet ad adminiſtrationem Reipublicæ; *Privatum*, quod ad utilitatem privatam ſingulorum Civium, quatenus talium ſpectat; *Publicum* eſt vel *Univerſale*, aut *Particulare*; *Univerſale* complectitur ea omnia quæ communia ſunt omnibus Civitatibus, quocunque Regimine utantur; Sic in omnibus Civitatibus, eſt ſummum aliquod Imperium, ſunt Leges, ſunt Magiſtratus ſuperiores & inferiores, & alia hujuſmodi, de quibus Regulæ traduntur, ubique obtinentes ex ipſa natura Conſtitutionis civilis: *Jus* autem *Publicum Particulare*, eſt illud quod vario modo ſe habet, pro varia conditione & utilitate ſingulorum Populorum,

exempli gratiâ, Modus Imperii variè ſe habet, Leges diverſæ ſunt, aliquando contrariæ, Magiſtratuum alia ſunt Nomina, alii Ordines, alia Poteſtas, & ſic de ceteris.

Supereſt tantùm ut de Utilitate & Præſtantia *Juris Naturalis & Gentium*, omnibus Hominibus communis aliquid dicatur.

Hoc Jus autem ex quatuor præcipuè Prærogativis deducitur; Et primò quidem *Jus* illud eſt Fons obligationis omnium Jurium, quæcunque ſint; Nullum enim eſt, cujus obligatio non ultimò deſcendat ex Regula aliqua *Juris Naturalis & Gentium*, ut pluribus exemplis probari poſſet. Secundò *Jus* iſtud eſt etiam aliorum Norma, *ſcilicet*, ut nihil contrarium iis rebus quæ ab illo præcipiuntur, aut vetantur, conſtitui & ſanciri poſſit, à quacunque Poteſtate, & ſi fiat injuſtum ſit, nullamque neceſſitatem parendi imponat, in iis tantùm quæ permiſſa ſunt eodem Jure, Leges Civiles poſſunt aliquid addere vel detrahere, *exempli gratiâ*, in Contractibus, in Nuptiis, in Poteſtate patria, in Facultate teſtandi, & ſimilibus; Poſſunt etiam Leges Civiles definire ea quæ indefinitè præcipit *Jus Naturale*, verbi gratiâ, Locum, Tempus, Perſonas, Modum, & alias Circumſtantias, ut in reparatione Damni dati, in Concurſu plurium quibus aliquid debetur, in Abſolutione Pacti, & ſimilibus; Formam etiam imponunt certis Negotiis, ſine qua valere non debent, ut Teſtamentis, Contractibus, Donationibus, ita ut aliquando Actus alio modo factus, irritus ſit etiam *Jure Naturali*; aliquando in Foro tantùm humano, non in Foro conſcientiæ. Tertiò *Jus Naturale & Gentium* eſt omninò immutabile, & hoc ex ipſius Eſſentia ſequitur, cùm nitatur ſolâ ratione, & Naturâ humanâ, quæ ſemper eadem eſt, omnia verò Jura Civilia mutabilia ſunt, cùm pendeant ex Utilitate ſingulari, adeòque mutabili. Quartò denique, *Jus Naturale & Gentium*, eſt Supplementum perpetuum omnis Juris humani, & Norma etiam explicandarum

† † omnium

omnium Legum, in quibus eſt aliqua obſcuritas vel ambiguitas; Ex quibus omnibus ſequitur; huic Studio, ante omnia alia, operam dandam eſſe, & illud etiam non eſſe peculiare illis qui Juriſprudentiæ ſe ſe devoverunt; ſed ab omnibus Hominibus, omnium Ordinum, quantùm licet, excolendum eſſe.

INDEX

Digitized by Google

INDEX CAPITUM.

LIBER PRIMUS.

CAP. I. *Quid Bellum, quid Jus?* Pag. 3.
II. *An bellare unquam juſtum ſit?* 12.
III. *Belli partitio in Publicum, Privatum & Mixtum. Summi Imperii explicatio.* 13.
IV. *De Bello ſubditorum in Superiores.* 29.
V. *Qui Bellum licitè gerant.* 38.

LIBER SECUNDUS.

CAP. I. *De Belli Cauſis, & primùm de Defenſione ſui & rerum.* 39.
II. *De his, quæ Hominibus communiter competunt.* 50.
III. *De Acquiſitione originaria rerum, ubi de Mari & Fluminibus.* 65.
IV. *De Derelictione præſumpta, & eam ſecuta Occupatione: & quid ab Uſucapione & Præſcriptione differat.* 71.
V. *De Acquiſitione originaria Juris in Perſonas: ubi de Jure Parentum: de Matrimoniis: de Collegiis: de Jure in ſubditos & ſervos.* 79.
VI. *De Acquiſitione derivativa facto Hominis, ubi de alienatione Imperii, & Rerum Imperii.* 94. & 95.
VII. *De Acquiſitione derivativa, quæ fit per Legem: ubi de Succeſſionibus ab inteſtato.* 101.
VIII. *De Acquiſitionibus, quæ vulgò dicuntur Juris Gentium.* 122.
IX. *Quando Imperia vel Dominia deſinant.* 128.
X. *De Obligatione, quæ ex Dominio oritur.* 134.
XI. *De Promiſſis.* 140.
XII. *De Contractibus.* 155.
XIII. *De Jurejurando.* 173.
XIV. *De eorum qui ſummum Imperium habent, Promiſſis & Contractibus & Juramentis.* 184.
XV. *De Fœderibus, ac Sponſionibus.* 192.
XVI. *De Interpretatione.* 198.
XVII. *De Damno per injuriam dato, & Obligatione, quæ inde oritur.* 214.
XVIII. *De Legationum Jure.* 221.
XIX. *De Jure Sepulturæ.* 230.
XX. *De Pœnis.* 235.
XXI. *De Pœnarum Communicatione.* 251.

†† 2 XXII.

XXII. *De Cauſis injuſtis Belli.* 260.
XXIII. *De Cauſis dubiis Belli.* 264.
XXIV. *Monita de non temerè etiam ex juſtis Cauſis ſuſcipiendo Bello.* 269.
XXV. *De Cauſis Belli pro aliis ſuſcipiendi.* 270.
XXVI. *De Cauſis juſtis, ut Bellum geratur ab his, qui ſub alieno Imperio ſunt.* 274.

LIBER TERTIUS.

CAP. I. *Quantum in Bello liceat, Regulæ generales ex Jure Naturæ, ubi & de Dolis & Mendacio.* 278.
II. *Quomodo Jure Gentium bona ſubditorum pro debito Imperantium obligentur: ubi de Repreſſaliis.* 288.
III. *De Bello juſto, ſive ſolenni Jure Gentium: ubi de Indictione.* 292.
IV. *De Jure interficiendi Hoſtes in Bello ſolenni, & alia vi in corpus Hoſtis.* 290.
Grotii Operis de Jure Belli & Pacis, Capita 10. & 11. *Lib.* 3. *complectens.*
V. *De Rebus vaſtandis eripiendiſque.* 301.
Grotii Tractatus Caput 12. *complectens.*
VI. *De Jure acquirendi in Bello capta.* 304.
Grot. Caput 13. *complectens.*
VII. *De Jure in Captivos.* 310.
Grot. Caput 14. *complectens.*
VIII. *De Imperio in victos.* 315.
Grot. Caput 15. *complectens.*
IX. *De Poſtliminio.* 318.
Grot. Caput 16. *complectens.*
X. *ſeu* XVII. *apud Gr. De Populis in Bello Neutralibus.* 324.
XI. *ſeu* XVIII. *ap. Gr. De his, quæ in Bello privatim fiunt.* 327.
XII. *ſeu* XIX. *ap. Gr. De Fide inter Hoſtes.* 329.
XIII. *ſeu* XX. *ap. Gr. De Fide publica, quâ Bellum finitur: ubi de Pacis Compoſitione, de Sorte, de Certamine condicto, de Arbitrio, Deditione, Obſidibus, & Pignoribus.* 333.
XIV. *ſeu* XXI. *ap. Gr. De Fide, manente Bello, ubi de Induciis, Commeatu, & captivorum Redemptione.* 351.
XV. *ſeu* XXII. *ap. Gr. De Fide minorum Poteſtatum in Bello.* 359.
XVI. *ſeu* XXIII. *ap. Gr. De Fide privata in Bello.* 363.
XVII. *ſeu* XXIV. *ap. Gr. De Fide tacita.* 366.
XVIII. *ſeu* XXV. *ap. Gr. Concluſio cum Monitis ad Fidem & Pacem.* 367.

PRO-

Digitized by Google

PROLEGOMENA.

I. *An homo ad pacem, an ad bellum natus ſit.*

II. *Unde probatur, eum ad pacem natum.*

III. *Cur homo non ſit natus ad bellum.*

IV. *Cur plures homines tam proni ſint ad bellum.*

V. *Quando bellare liceat.*

I.

Status in quo homo eſt creatus & natus, eſtne ſtatus belli an pacis.

℟. HOMO creatus & natus eſt ad pacem colendam cum omnibus, & in ſocietate particulari & univerſali omnium gentium cum ipſo viventibus.

Grot. l. 3. c. ult. §. 2. in fin. & ſeq. in Proleg. n. 16.

II.

Unde hoc probatur.

℟. Ex appetitu ſocietatis excellente & ipſius naturæ conveniente: in bello enim nulla eſt ſocietas, ſed ſumma diſſociatio.

Grot. in Proleg. n. 7. & 8. l. 1. c. 1. §. 2. l. 3. c. 4. §. 8.

III.

Verum homo non videtur ad ſocietatem natus, ſed ad bellum in omnes.

Hobbes de Civ. c. 9. §. 3.

℟. Imo ad ſocietatem natus eſt; 1. Quia homini congenita eſt facultas ſciendi & agendi ſecundum generalia præcepta, ſc. ut honeſtè vivat, neminem lædat, & jus ſuum cuique tribuat: quorum extra ſocietatem nullus eſt uſus. 2. Quia ſolus inter animantes

Puffend. l. 2. c. 2. per tot. Grot. in Proleg. n. 7. & 8.

Digitized by Google

mantes eſt inſtructus ſermone. 3. Quia extra ſocietatem nec
Grot. l. 2. c. 5. §. 8. c. 7. § 4. in Proleg. n. 16. & 22. naſcitur, nec conſervari, nec educari poteſt. Eſt enim 4. infirmus & multarum rerum ad vitam recte ducendam egens; imo nec ulla tam valida eſt civitas, quæ non aliquando aliorum extra ſe ope indigere poſſit, vel ad commercia, vel etiam ad arcendas multarum externarum gentium junctas inter ſe vires.

IV.

Unde ergo eſt, quod plures homines & populi eorumque Rectores tam proni ſint in bellum.

Grot. l. 1. c. 1. § 12. in med. l. 2. c. 22. §. 17. n. 2. dict. c. 22. §. 1.

℞. 1. Cauſa eſt malitia eorum. 2. effræna augendæ propriæ potentiæ libido. 3. alienis inhians cupiditas, quibus. 4. interdum accedit ſævitiæ voluptas.

V.

Quando licet bellare.

Grot. l. 1. c. 2. & 3. §. 2. & l. 2. c. 1. §. 2.

℞. Si juſta ſubſit cauſa.

INSTITU-

INSTITUTIONES JURIS NATURÆ ET GENTIUM.

LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

Quid Bellum, quid Jus?

I. *Quid ſit bellum.*
II. *Quotuplex ſit bellum.*
III. *An in bello jus obſervetur.*
IV. *Quotuplex ſit ſignificatio juris.*
V. *Quid ſit injuſtum.*
VI. *Quotuplex ſit juſtum.*
VII. *Unde juſti diviſio in rectorium & æquatorium probetur.*
VIII. *Quæ ſit ſecunda juris ſignificatio.*
IX. *An qualitas moralis perſonæ tantum competat.*
X. *Quotuplex ſit hæc qualitas moralis.*
XI. *Quid ſit facultas.*
XII. *Quæ ſub ea contineantur.*
XIII. *Quotuplex ſit.*
XIV. *Quid ſit vulgaris.*
XV. *Quid eminens.*
XVI. *Cur facultas eminens dicatur ſuperior vulgari.*
XVII. *Quid ſit facultas moralis minus perfecta.*
XVIII. *Quæ juſtitia in facultate reſpiciatur.*
XIX. *Quæ in aptitudine.*
XX. *Quæ ſit tertia juris ſignificatio.*
XXI. *Quomodo in hac tertia ſignificatione dividatur.*
XXII. *Quid ſit jus divinum.*
XXIII. *Quotuplex.*
XXIV. *Quid ſit jus morale.*
XXV. *Quotuplex.*
XXVI. *Quid ſit jus divinum poſitivum.*
XXVII *Quid ſit jus naturæ.*
XXVIII. *Quæ dicantur honeſta.*
XXIX. *Quæ turpia.*
XXX. *Cur hæc determinentur ex natura ſocietatis humanæ.*

XXXI. *Quid ſi quis negaret dari jus naturæ.*
XXXII. *Unde probatur dari jus naturæ.*
XXXIII. *Quotuplex ſit jus naturæ.*
XXXIV. *An ſit perpetuum.*
XXXV. *An mutari poſſit.*
XXXVI. *An bruta ſint capacia juris naturæ.*
XXXVII. *Quomodo probatur aliquid eſſe juris naturæ.*
XXXVIII. *Quid tandem circa jus naturæ ſit notandum.*
XXXIX. *Quid ſit jus gentium.*
XL. *Cur Deus hoc jus conſtituerit.*
XLI. *Quodnam ejus juris ſit fundamentum.*
XLII. *An jura naturæ & gentium ſint diverſa.*
XLIII. *Quomodo probatur aliquid eſſe juris gentium.*
XLIV. *In quem uſum jus divinum poſitivum in his quæſtionibus adhibeatur.*
XLV. *Quid ſit jus humanum.*
XLVI. *An hoc jus in decidendis de jure belli quæſtionibus adhibeatur.*

I. *Quid eſt Bellum?*

Grot. l. 1. c. 1. §. 2. c. 3. § 2. l. 2, c. 23. §. 6. & ſeq.

℟. Bellum eſt ſtatus per vim certantium, quà tales ſunt, i. e. quamdiu in tali ſtatu vivunt, & jus ſuum alio modo conſequi non poſſunt, quàm per bellum. Et ſic eſt ſtatus ſubſidiarius.

II. *Quotuplex eſt bellum?*

℟. Bellum eſt vel privatum, vel publicum, vel mixtum. Privatum prius eſt: quia ſocietates privatæ ſeu minores ſunt priores ſocietatibus publicis ſeu majoribus; & inter illas non minus, quàm in his & inter has juſtitia eſt adminiſtranda.

III. *An in bello jus obſervetur?*

Gr. l. c. 1. princip.

Grot. in Proleg. §. 25. & ſeq.

℟. Jus naturæ & gentium, quia 1. hæc jura obligant omnes homines, & eos qui habent ſummum Imperium, & eos qui his obediunt. 2. Omni tempore, ſc. tempore pacis & tempore belli: bella enim ſuſcipi non debent, niſi ad juris conſecutionem, nec ſuſcepta geri, niſi intra juris & fidei modum.

IV. *Quotuplex eſt ſignificatio juris?*

Grot. l. 1. c. 1. §. 3. n. 1.

℟. Triplex in prima, jus nihil aliud, quam quod juſtum eſt, ſignificat, idque negativo magis ſenſu quam affirmativo, ut jus ſit quod injuſtum non eſt.

V. *Quid*

V. *Quid eſt injuſtum?*

℟. Injuſtum eſt, quod naturæ ſocietatis ratione utentium repugnat. Sic alteri detrahere commodi ſui cauſa, contra naturam eſt, quia id ſi fiat ſocietas hominum & communitas evertatur neceſſe eſt. *Grot. d. l.*

V I. *Quotuplex eſt juſtum?*

℟. Aliud eſt ex æquo inter ſe viventium, quod æquatorium: aliud ejus qui regit & qui regitur, qua tales ſunt, quod rectorium vocatur. *Grot. l. 1. c. 1. §. 3. n. 2.*

V I I. *Unde hæc diviſio juſti probatur?*

℟. Quia ſocietas alia eſt æqualis, ut inter fratres, cives, amicos, fœderatos, alia inæqualis, ut inter maritum & uxorem, patrem & liberos, dominum & ſervum, regem & ſubditos. *Grot. l. 2. c. 5. §. 23. l. 1. c. 3. §. 21. junct. 2. c. 5. §. 17. l. 2. c. 15. §. 6. & ſeq. l. 2. c. 5. §. 8. & 1. & ſeqq. & §. 26. 27. & ſeqq. l. 1. c. 3. §. 7. & ſeqq.*

V I I I. *Quæ eſt ſecunda juris ſignificatio?*

℟. In ſecunda ſignificatione, jus eſt qualitas moralis, perſonæ competens, ad aliquid juſte habendum vel agendum.

I X. *An hæc qualitas moralis perſonæ tantum competit?*

℟. Perſonæ tantum competit, etiamſi rem interdum ſequatur, i. e. etiamſi propter rem competat, & ad quemcunque poſſeſſorem tranſeat. Sic ſervitutes prædiorum jura realia dicuntur, comparatione facta ad alia mere perſonalia: non quia non ipſa quoque perſonæ competant, ſed quia non alii competunt, quam qui rem certam habeat. *Grot. l. 1. c. 1. §. 4. Grot. d. l. §. 3. I. de ſervit. præd. pr. I. de uſufr.*

X. *Quotuplex eſt hæc qualitas moralis?*

℟. Duplex. perfecta, quæ facultas; & minus perfecta, quæ aptitudo dicitur. *Grot. d. l.*

X I. *Quid eſt facultas?*

℟. Facultas, quam Juriſconſulti nomine ſui appellant, eſt jus proprie & ſtricte dictum, quod actionem efficacem producit. *Grot. l. 1. c. 1. §. 5.*

Digitized by Google

XII. *Quænam ſub hac facultate, ſive jure proprie dicto continentur?*

Grot. d. l. l. 1. c. 3. §. 12. l. 2. c. 5. §. 1. & ſeqq. & §. 27. l. 10. 11. & 49 D. de verb. ſignif.

℞. Poteſtas tum in ſe, quæ libertas dicitur, tum in alios, ut patria, dominica: dominium plenum & minus plenum, & creditum, cui ex adverſo reſpondet debitum.

XIII. *Quotuplex eſt hæc facultas?*

℞. Vulgaris, & eminens.

XIV. *Quid eſt vulgaris?*

Grot. l. 1. c. 1. §. 6.

℞. Quæ uſus particularis cauſa comparata eſt.

Grot. d. l.

XV. *Quid eminens?*

Grot. d. l.

℞. Quæ ſuperior eſt jure vulgari, utpote communitati competens in perſonas earumque res, boni communis cauſa.

XVI. *Cur dicitur hæc facultas eminens ſuperior vulgari?*

Grot. d. l.

℞. Quia vulgaris ab eminente dependet, quatenus regia poteſtas eminenter ſub ſe habet maritalem, patriam, & dominicam poteſtatem; & in res ſingulorum majus eſt reip. dominium, ad bonum commune, quam dominorum ſingularium: ſic reipublicæ quiſque ad uſus publicos magis obligatur, quam creditori. Plura de hac eminenti facultate vid. *l.* 2 *c.* 2. *quæſt.* 10. 11. & *ſeq.*

XVII. *Quid eſt facultas moralis minus perfecta?*

Grot. l. 1. c. 1. §. 7.

℞. Facultas moralis minus perfecta ſive aptitudo, eſt jus minus proprie dictum, quod jus habendi & petendi juxta alios producit.

Grot. l. 2. c. 17. §. 2. n. 2. §. 3.

XVIII. *Quæ juſtitia reſpicitur in facultate ſive in jure ſtricte dicto?*

℞. Juſtitia expletrix, ſive commutativa, qua unicuique tribuitur, quod ipſi tanquam uni ex ſingulis peculiariter debetur.

XIX. *Quæ*

XIX. *Quæ in aptitudine ſive in jure minus proprie dicto ?*

℟. Juſtitia attributrix, ſive diſtributiva, qua unicuique tribuitur, quod ipſi in civitate debetur ex rebus communibus, ideo quia civis eſt.

XX. *Quæ eſt tertia juris ſignificatio ?*

℟. In tertia ſignificatione, jus idem valet quod lex, quoties vox legis largiſſime ſumitur, ut ſit regula actuum moralium obligans ad id, quod rectum eſt. *Grot. l. 1. c. 1. §. 9.*

XXI. *Quotuplex eſt jus ?*

℟. Eſt vel Divinum, vel humanum.

XXII. *Quid eſt jus Divinum ?*

℟. Jus divinum eſt jus, quod auctore Deo latum eſt. *Seld. l. 1. c. 10.*

XXIII. *Quotuplex eſt jus divinum ?*

℟. Eſt vel morale, vel poſitivum.

XXIV. *Quid eſt jus morale ?*

℟. Jus morale eſt jus, quod obligat omnes homines & omnes gentes.

XXV. *Jus morale quotuplex eſt ?*

℟. Vel eſt jus naturæ, vel jus gentium.

XXVI. *Quid eſt jus Divinum poſitivum ?*

℟. Jus divinum poſitivum eſt jus, quod obligat certam gentem, e. g. Judæos, & eſt vel forenſe vel ceremoniale. *Grot. l. 1. c. 1. §. 10. n. 1.*

XXVII. *Quid eſt jus naturæ ?*

℟. Jus naturæ eſt jus, quod Deus per rectam rationem inter omnes homines conſtituit propter honeſtatem & turpitudinem. *Grot l. 1. c. 1. §. 10. n. 2. Puff. in ſpic. Controv. c. 5. §. 6. & 7.*

XXVIII. *Quæ dicuntur honeſta ?*

℟. Honeſta dicuntur omnia, quæ cum natura ſocietatis humanæ conveniunt, & omnino requiruntur ad ejus conſervationem; ut amare Deum ex toto corde, & proximum ut ſe ipſum. *Grot. l. 1. c. 1. §. 3.*

XXIX.

XXIX. *Quæ dicuntur turpia?*

Boecl. in Proleg. p. 60. Grot. l. 2. c. 20. § 44. n. 3. 4. 5. 6. & §. 45. & §. 46. n. 4.

℟. Quæ non conveniunt cum natura ſocietatis humanæ, ordinem in ea tollunt, & omnino eam deſtruunt; ut negare Deum vel verbis vel factis, falſos Deos colere, inobedientia erga ſuperiores, impietas in parentes, inhumanitas in proximum.

XXX. *Cur hæc ita determinantur ex natura ſocietatis humanæ?*

℟. Quia jus naturæ propter conſervationem ſocietatis humanæ & ordinatæ eſt latum: ergo quæ cum ea conveniunt, eamque conſervant, rectè dicuntur honeſta, & quæ non conveniunt cum ea & eam deſtruunt, dicuntur turpia.

XXXI. *Quid, ſi quis negaret dari jus naturæ?*

Grot. in Proleg. n. 5.

℟. Carneades antiquus Philoſophus id olim negavit, & putavit omnia jura utilitatis tantum gratia eſſe lata; adeoque jus naturæ vel nullum eſſe, vel eſſe ſtultitiam, quia vult, ut ſibi quis noceat alienis commodis conſulens. Quæ opinio falſa eſt. 1. Quia etiamſi nulla re indigeremus, jus naturæ futurum fuiſſet, latum cum ipſa humana natura, ut in ſocietate ordinata tranquillè vitam tranſigere poſſemus. 2. Jus naturæ non vult, ut nobis noceamus & alienis commodis conſulamus; ſed ut amemus proximum ut nos ipſos, & noſtram utilitatem conjungamus cum utilitate proximi noſtri; ſeu non debemus tanti-facere propriam utilitatem, ut propterea communia populorum jura negligamus: quod enim mihi licet in proximum, id ipſi licet in me. Sic populus jura naturæ & gentium violans, ſuæ tranquillitatis in poſterum reſcindit munimenta 3. Sapientiæ, non ſtultitiæ eſt cò ferri, ad quod à natura noſtra nos duci ſentimus.

Proleg. n. 6. & l. 1. c. 2. §. 1. n. 6. c. 3. §. 3. n. 3. In Proleg. n. 18. Puff. l. 2. c. 3. §. 10. in med.

XXXII. *Unde probatur dari jus naturæ?*

Grot. in Proleg. n. 23. & 20. l. 3. c. 3. §. 2. n. 1.

℟. 1. Quia inter homines naturales dantur ſocietates, ergo etiam naturale datur jus; nulla enim ſocietas ſine jure conſervari poteſt, nec nuptialis, nec paterna, nec herilis &c. 2. Quia omnes homines, qui male quid egerunt, etiam illi, qui vel legem à Deo expreſſe non acceperunt, vel quibus ab hominibus metus

Digitized by Google

metus nullus impendet, vel quod Principes ſint, vel quod occultiſſimè geſta res ſit, terrentur in conſcientia, ut vocant, & metuunt pœnam, ergo propter tranſgreſſionem legis, quæ non eſt alia, quam illa, quæ nata eſt cum ipſis, & per rectam rationem à Deo in cordibus ipſorum lata.

XXXIII. *Jus naturæ quotuplex?*

℟. Aliud eſt jus naturæ abſolutum, quod omni tempore & omni loco hominem obligat; aliud eſt hypotheticum, quod præſupponit factum humanum, quo poſito obligat, e. g. Deum colere, honeſtè vivere, ſunt juris naturæ abſoluti: homines enim ſemper & omni in loco Deo cultum debent, omnis homo omni tempore & loco honeſte vivat: furtum non facere, eſt juris naturæ hypothetici, quod præſupponit diſtinctionem dominiorum, quâ poſitâ, obligat; ante eam furtum non eſt. *Grot. l.* 1. *c.* 1. §.10. *n.* 4.

XXXIV. *Jus naturæ eſtne perpetuum an vero mutari poteſt?*

℟. Jus naturæ eſt immutabile, adeo ut ne a Deo quidem mutari queat: licet enim liberè ab initio hominem creaverit, tamen dum ipſum animal ſociale creavit & propterea hoc jus ipſi concreavit, quamdiu hominis naturam non mutat, tamdiu jus naturæ mutare non poteſt: & Deus non poteſt velle, ut homo vivat in ſocietate ordinata, & tamen tollere illud jus, quod ordinem conſtituit & conſervat in ſocietate. Dei enim potentia ad impoſſibilia ſe non extendit. *Grot. l.* 1. *c.* 1. §.10. *n.* 5. *Puff. l.* 2. *c.* 3. §. 5.

XXXV. *Objectum juris naturæ an Deus mutare poteſt?*

℟. Quia Deus eſt ſupremus Dominus & auctor vitæ & rerum noſtrarum, de iis pro lubitu ſuo diſponere poteſt: & ſi jubeat hominem occidi non erit homicidium, quia exemit hunc hominem ex numero eorum objectorum, quæ comprehendebantur ſub iſto præcepto *non occides*: ſi jubeat alicui auferri res ſuas, non erit furtum, quia objectum hujus præcepti *furtum non facies*, à Deo eſt mutatum. Et hæc mutatio objecti non eſt confundenda cum mutatione juris naturæ ipſius.

Digitized by Google

XXXVI. *An bruta ſunt capacia juris naturæ?*

Grot. l. 1. *c.* 1 §. 11. *n.* 1.

℞. Non: juris enim capax non eſt, niſi naturæ præceptis utens generalibus.

XXXVII. *Quomodo probatur aliquid eſſe juris naturæ?*

Grot. l. 1. *c.* 1 §. 12. *n.* 1. *aliter Seld. l.* 1. *c.* 4. & 5. *Puffend. l.* 2. *c.* 3. §. 7. *Boecl. hic.*

℞. 1. Si oſtendatur alicujus rei convenientia aut diſconvenientia cum natura rationali ac ſociali. 2. Quicquid apud omnes gentes, quæ ratione ſua recte utuntur, i. e. ut ipſarum ratio conveniat cum natura, creditur eſſe juris naturæ: nam univerſalis effectus univerſalem requirit cauſam, talis autem exiſtimationis cauſa nulla alia videtur eſſe, præter ſenſum ipſum communem.

XXXVIII. *Quid tandem notandum circa jus naturæ?*

Grot. l. 1. *c.* 1. §. 10. *n.* 3. *l.* 1. *c.* 4. §. 19. *l.* 3. *c.* 13. § 4.

℞. Quædam juris naturalis non proprie dicuntur, ſed, ut ſcholæ loqui amant, reductive, quibus jus naturale non repugnat. interdum etiam per abuſionem ea, quæ ratio honeſta, aut oppoſitis meliora eſſe indicat, etſi non debita, ſolent dici juris naturalis.

XXXIX. *Quid eſt jus gentium?*

aliter Grot. l. 1. *c.* 1. §. 14. *aliter Bœcl. c.* 1 §. 14. *p* 169. & *Puffend. l.* 2. *c.* 3. §. *fin.*

℞. Jus gentium eſt jus, quod Deus per rectam rationem inter omnes gentes propter communem neceſſitatem & utilitatem conſtituit.

X L. *Cur Deus hoc jus conſtituit?*

℞. Quia in magna hac gentium civitate non requiruntur tantum jura, quæ ipſam conſtituunt & conſervant; verum requiruntur & alia, quæ faciunt, ut beatitudinem in ea & tranquillitatem conſequamur majorem, & commodiorem.

X L I. *Quodnam ergo eſt fundamentum hujus juris?*

Grot. in Proleg. n. 17. *Str. Synt. Jur. Civ. Ex.* 1. *th.* 55. *Grot. l.* 2. *c.* 5. §. 13. *n.* 3.

℞. Communis inter omnes gentes utilitas & neceſſitas: ſic apud omnes gentes utile ac neceſſe eſt, ut matrimonium inter fratres & ſorores ſit prohibitum, ut conſtituantur in unaquaque civitate certi magiſtratus, ut dominia diſtinguantur, ut ſit libertas tranſeundi per territorium alterius, commercia exercendi, legatos mittendi, fœdera faciendi, ut certis ritibus & certo modo bellum geratur.

XLII.

XLII. *An ergo jus naturæ & gentium non eſt idem?*

℞. Non. 1. Jus naturæ eſt conſtitutum propter honeſtatem & turpitudinem; jus gentium propter communem neceſſitatem & utilitatem. 2. Jus naturæ omnino eſt immutabile; jus gentium mutari poteſt: vel potius non obligat, quando ceſſat ratio communis utilitatis & neceſſitatis; hinc tempore belli, quia nobis non eſt utile, ut hoſtis per territorium noſtrum tranſeat, vel commercia in eo & per illud exerceat, ad hoc jus gentium nos non obligat.

XLIII. *Quomodo probatur aliquid eſſe juris gentium?*

℞. 1. Si contineat communem utilitatem vel neceſſitatem inter omnes gentes. 2. Si omnes gentes, quæ ratione ſua rectè utuntur, i. e. quatenus illa convenit cum communi utilitate vel neceſſitate, aliquid dicunt eſſe juris gentium. *aliter Grot. l. 1. c. 1. §. 14. n. 1.*

XLIV. *Jus Divinum poſitivum per Moſem datum, quemnam uſum habet in hac de jure belli & ſimilibus quæſtionibus?*

℞. Lex Hebræa oſtendit id, quod ea lege præcipitur non eſſe contra jus naturæ. Nam cum jus naturæ ſit perpetuum & immutabile, non potuit a Deo, qui injuſtus nunquam eſt, quicquam adverſus id jus præcipi.

XLV. *Quid eſt jus humanum?*

℞. Jus humanum eſt jus, quod a poteſtate civili ſeu ab eo, qui habet Majeſtatem, in propriam ſuæ civitatis utilitatem & neceſſitatem eſt latum. *Grot. in Proleg. §. 17. & lib. 1. c. 1. §. 14.*

XLVI. *Hoc jus an in decidendis quæſtionibus de jure belli adhibetur?*

℞. Non. quia jus civile eos, qui habent Majeſtatem, & inter quos bella geruntur, non obligat: ſed tantum ſubditos iſtius majeſtatis, quæ tulit jus civile. *Grot. in Proleg. §. 25. & 26. l. 1. c. 1. in pr. c. 3. §. 7. n. 1.*

CAPUT II.

An bellare unquam juſtum ſit.

I. *An bellare liceat.*
II. *Quid ſint prima naturæ.*
III. *An prima naturæ per ſe ſufficiant ad probandum jus naturæ.*

I. *An bellare unquam juſtum eſt?*

Grot. l. 1. c. 2. §. 1. n. 1. 4. diſſent. Feld. hic. jung. Pro. leg. n. 29. aliter Oſiand. h. l. Grot. l. 1. c. 2. §. 1. n. 5. & 6. Grot. dict. loc. §. 2. n. 1. & 2. Seld. l. 6. c. 12. dict. c. 2. §. 3. dict. c. §. 4. ſed aliter.

℟. AFfirmatur. 1. Quia prima naturæ a recta ratione diſpoſita & determinata hoc permittunt & volunt: finis enim belli eſt vitæ membrorumque conſervatio, & rerum ad vitam utilium aut retentio, aut acquiſitio. 2. Quia recta ratio iſtam tantum vim inhibet, quæ ſocietati repugnat, i. e. quæ jus alienum tollit, qualis non eſt vis bellica, niſi ſit injuſta. 3. Quia S. Scriptura hoc permittit, & bella probat; non tantum quia Deus Iſraelitis bellare mandavit contra ſeptem populos ab ipſis exſcindendos, unde & hæc bella Dei bella in Sacris literis nominantur: verum etiam quia Deus de modo gerendi belli populo ſuo leges generales ac perpetuas præſcripſit Deut. 20. v. 10. & 15. 4. Quia omnes gentes hoc ſtatuunt. 5. Quia communis neceſſitas & utilitas inter omnes gentes id exigit.

II. *Quia diximus de primis naturæ, quid ſunt prima naturæ?*

Grot. l. 1. c. 2. §. 1. n. 1. & l. 2. c. 17. §. 2. dict. cap. 1. n. 4.

℟. Prima naturæ vocantur, quod ſimul atque natum eſt animal, ipſum ſibi conciliatur & commendatur ad ſe conſervandum, atque ad ſuum ſtatum & ad ea, quæ conſervantia ſunt ejus ſtatus; diligenda; alienatur autem ab interitu iiſque rebus, quæ interitum videntur afferre: hinc ſingulis animantibus vires ſunt a natura attributæ, ut ſibi tuendis juvandiſque ſufficiant:

Sentit enim vim quidque ſuam, qua poſſit abuti:
Cornua nota prius vitulo quam frontibus extant.
Illis iratus petit atque infenſus inurget.

III. *An*

III. *An hæc prima naturæ per ſe ſufficiunt ad probandum jus naturæ?*

℟. Non, niſi conveniant cum ipſa ratione, quæ corpore eſt potior; atque hæc convenientia, in qua honeſtum ſit propoſitum, pluris eſt facienda, quam ad quæ ſola primum animi appetitio ferebatur; quia prima naturæ commendant nos rectæ rationi, quæ nobis carior eſſe debet quam illa, a quibus ad eam venerimus. *Grot. l. 1. c. 2. n. 2.*

CAPUT III.

Belli partitio in publicum, privatum, & mixtum. Summi imperii explicatio.

I. *Quæ ſit prima belli diviſio.*
II. *Quid ſit bellum publicum.*
III. *Quid privatum.*
IV. *Quid mixtum.*
V. *An poſt inſtituta judicia publica bellum privatum licite geri poſſit.*
VI. *Quando bellum privatum ſit permiſſum.*
VII. *Quot modis & quando ceſſet judicium.*
VIII. *Quotuplex ſit bellum publicum.*
IX. *Quid ſit bellum ſolemne.*
X. *Quid minus ſolemne.*
XI. *Quando minor magiſtratus poſſit bellum gerere.*
XII. *An injuriam invaſionis perſequi & vindicare poſſit.*
XIII. *An non ſufficiat conjectura voluntatis.*
XIV. *Quid ſi ipſi concedatur facultas belli inchoandi.*
XV. *An ad tuendam plebem & exercendam juriſdictionem habeat jus belli.*
XVI. *Quid ſit Majeſtas.*
XVII. *Cur dicatur ſumma.*
XVIII. *An actus ejus a nemine poſſint reddi irriti.*
XIX. *Quotuplex ſit ſubjectum Majeſtatis.*
XX. *Quid commune ſubjectum.*
XXI. *An populi, qui in alterius ditionem conceſſerunt, habeant Majeſtatem.*
XXII. *Quid ſi plures populi unum habeant caput, an ſinguli majeſtatem retineant.*
XXIII. *Unde hoc conſtet.*
XXIV. *An durante domo regnatrice, populus habeat Majeſtatem.*

XXV. *An civitates arctiſſimo fœdere junctæ ſingulæ retineant majeſtatem.*

XXVI. *Quid ſit ſubjectum majeſtatis proprium.*

XXVII. *Cur vocetur proprium.*

XXVIII. *Quot ſint jura Majeſtatis.*

XXIX. *Cur quidam admittant Majeſtatem realem.*

XXX. *Unde probatur Majeſtatem non eſſe populi.*

XXXI. *An hæc tantum in monarchiis obtineant.*

XXXII. *An populus, quia Regem conſtituit, Rege ſit ſuperior.*

XXXIII. *An populus, quia omne regimen eorum cauſa qui reguntur eſt comparatum, ſit ſupra Regem.*

XXXIV. *An Rex male imperans non ſubjiciatur populo.*

XXXV. *An ex nomine & externâ adminiſtrationis ſpecie de ſummâ poteſtate judicari poſſit.*

XXXVI. *An ex imperii delatione per electionem aut ſucceſſionem.*

XXXVII. *An imperium ſummum diverſo modo haberi poſſit.*

XXXVIII. *An detur Monarcha temporarius.*

XXXIX. *Quomodo imperia poſſunt eſſe in patrimonio.*

XL. *An populus alienari poſſit.*

XLI. *An jus regendi populum devectum ſit in patrimonio populi.*

XLII. *An regna populi voluntate delata alienari poſſint.*

XLIII. *An ſummitas imperii diſtingui poſſit ab habendi plenitudine.*

XLIV. *Quorum ſit tutela, cum rex poteſtate fungi non poteſt.*

XLV. *An rex promittens aliquid Deo aut ſubditis retineat ſummum imperium.*

XLVI. *Quid ſi addatur, ſi Rex fidem fallat ut tum regno cadat.*

XLVII. *An ſummum imperium dividi poſſit.*

XLVIII. *Quid ſi populus futuro regi aliquid imperet per modum manentis præcepti, aut ſi quid ſit additum, quo intelligatur Regem cogi aut puniri poſſe.*

XLIX. *Si talis partitio inſtituatur qualis ſit reſp.*

L. *An ex tali ſtatu bicipiti non oriantur multa incommoda.*

LI. *Quid ſi Reges acta ſua a ſenatu probari velint.*

LII. *An inæqualiter fœderatus ſummum imperium habeat.*

LIII. *An ipſi tale inæquale fœdus expediat.*

LIV. *An ſummum imperium habeant qui certi quid penſitant.*

LV. *An illi, qui nexu feudali tenentur.*

LVI. *An ex adminiſtrandi modo ſummum imperium ſemper dignoſci poſſit.*

LVII. *Unde probatur modum adminiſtrandi ab ipſo ſummo imperio diverſum eſſe poſſe.*

I. *Quæ*

Digitized by Google

I. *Quæ eſt belli prima & neceſſaria partitio?*

℞. Bellum aliud eſt privatum, aliud publicum, aliud mixtum.

II. *Quid eſt bellum publicum?*

℞. Bellum publicum eſt, quod geritur auctore eo, qui habet juriſdictionem, i. e. ſummum imperium, vel interdum imperium ſummò minus.

Grot. l. 1. c. 3. §. 1. n. 1. & §. 4. n. 3.

III. *Quid eſt privatum?*

℞. Bellum privatum eſt, quod geritur a privato in privatum e. g. a viatore in latronem.

dict. c. 3. §. 1. n. 1. c. 4. §. 1. n.

IV. *Quid eſt mixtum?*

℞. Quod ex una parte eſt publicum, ex altera privatum, e. g. quod privatus gerit in eum, qui ſummo utitur imperio; aut quod ſummum imperium habens gerit in privatos ſibi non ſubjectos.

dict. c. 4. §. 1.

V. *An poſt inſtituta judicia publica bellum privatum licitè geri poteſt?*

℞. Non poteſt, niſi certis in caſibus: quia 1. fruſtra inſtituta eſſet judiciorum auctoritas. Et non eſt ſingulis concedendum, quod per magiſtratum publicè poteſt fieri, ne occaſio ſit majoris tumultus faciendi. 2. Quia legum nulla eſſet reverentia; ideo enim latæ ſunt, ut nihil manu, nihil proprio ageretur impulſu: in quo enim a bellica confuſione pax tranquilla diſtat, ſi per vim litigia terminantur? Et vim vocant leges, quoties quis id, quod deberi ſibi putat, non per judicem repoſcit.

Grot. dict. c. 3. §. 1. n. 2. l. 2. c. 1. §. 14. in fin. dict. 1. c. 3. §. 1. n. 2. in fin.

VI. *Qui ſunt iſti caſus, ubi bellum licite inter privatos geri poteſt?*

℞. Ubi judicia ceſſant: nam lex vetans ſine judicio ſuum conſequi, intelligi commode debet, ubi copia eſt judicii: nam ubi judicia deficiunt, incipit bellum.

dict. c. 3. §. 2. n. 1 l. 2. c. 1. §. 2.

VII. *Quot modis ceſſat judicium?*

℞. Duobus: momentanee, aut continue. Momentanee, quando

Digitized by Google

dict. c. 3. §. 2. l. 1. c. 1. §. 3. & 5.

do eo ipſo momento vel tempore, quo vi certatur, non poteſt judex expectari ſine certo periculo aut damno, e. g. in neceſſaria defenſione ſuæ vitæ.

Grot. l. 2. c. 20. §. 8. n. 5.

Continue, quando non tantùm eo momento, quo vi decertatur, judicis copia haberi non poteſt, verum etiam tempore ſucceſſivo: idque aut jure, aut facto; jure, ſi quis verſetur in locis, ubi nulla eſt civitas, neque ſpes ſit, adverſam partem venturam in locum, ubi civitas eſt, ut ſi verſemur in inſulis vacuis, ſoiudine, mari, aut locis non occupatis; facto, ut ſi quidem verſemur in loco, ubi judicis copia haberi poteſt, ſed ſubditi non audiant judicem, & nullo jure recuſent pati executionem fieri, vel ſi judex aperte dicat, ſe mihi non adminiſtraturum jus, aut malitioſe de die in diem, de anno in annum protrahat.

Grot. l. 2. c. 3. §. 2. n. 1.

Grot. d. l. 1. c. 3. §. 4. aliter Ziegl.

VIII. *Quotuplex eſt bellum publicum?*

℟. Duplex. ſolemne, & minus ſolemne.

Grot. dict. §. in fin.

IX. *Quid eſt ſolemne?*

℟. Quod geritur auctore eo, qui ſummam poteſtatem habet in civitate, & cui ritus quidam adſunt, ſcilicet denuntiatio.

Grot. l. 3. c. 3. §. 1. n. 2. §. 3. 4. & 5. Puf. l. 8. c. 6. §. 9.

X. *Quid minus ſolemne?*

℟. Quod ritibus illis carere poteſt, & geri in privatos, & auctorem habere magiſtratum.

Grot. dict. c. 3. §. 4. n. 2. dict. c. 3. §. 4. n. 2. Conring. de fin. Imp. c. 19.

XI. *Quando minor magiſtratus poteſt bellum gerere?*

℟. Si ita præſens ſit periculum, ut tempus non ferat eum conſuli, qui ſupremum in civitate jus habet, neceſſitas facultatem ſe defendendi concedit. Sic Proreges, Præſides provinciarum, Præfecti caſtrorum &c. in caſu neceſſitatis contra aliorum invaſionem jure ſe defendunt, & videtur ſummum imperium habens maluiſſe civitatem quacunque ratione ſalutem ſuam procurare, quam ab hoſtibus capi.

Grot. dict. c. 3. §. 3. n. 3. in fin.

XII. *Si Rex injuriam invaſionis perſequi negligat, an eam perſequi & vindicare poſſunt?*

℟. Non: quia bellum offenſivum tantum geritur auctore eo, qui habet ſummam poteſtatem.

XIII. *An*

XIII. *An hic non ſufficit conjectura voluntatis, e. g. ſi occaſio detur eas feliciter vendicandi?*

℞. Non. quia non ſufficit videre, quid, hoc rerum ſtatu, ſummam poteſtatem habenti ſi conſulatur, placiturum ſit, ſed videndum, quid ille, ubi res moram fert, aut dubiam habet deliberationem, ſe inconſulto cupiat fieri: & licet hoc tempore & tali rerum ſtatu forte voluntas Imperantis eſſet, ut bellum gereretur, tamen, quia ſi unuſquiſque Magiſtratus hujus rei judicium ad ſe traheret, perpetuis periculis Civitas exponeretur, quibus tamen ex natura & fine ejus eſt occurrendum, hoc permitti non debet. Imo, vel hoc Summum Imperium habenti diſpliceret, quod Miniſter limites muneris ſui excederet.

Grot. dict. c. 3. §. 5. n. 3. Puff. l. 8. c. 6. §. 11.

XIV. *Sed ſi in Imperio latè patente inferiores Poteſtates belli inchoandi conceſſam habeant facultatem?*

℞. Si hoc fiat, jam ſane cenſendum erit, bellum geri ex vi Summæ Poteſtatis; nam quod faciendi quis jus alii dat, ejus ipſe auctor cenſetur.

Grot. dict. c. 3. §. 5. n. 2.

XV. *An extra hos caſus non habent poteſtatem gerendi bellum, ſcilicet ad tuendam plebem & exercendam juriſdictionem, ſi vis occurrat?*

℞. Ad tuendam plebem & juriſdictionem exercendam non opus habent jure belli, ſed modico imperio ſeu facultate ad coërcendos refractarios, quæ conceſſa eſt omnibus, qui habent juriſdictionem; & ſi eorum tantus ſit numerus, ut iis compeſcendis lictores aut apparitores non ſufficiant, rectè Summæ Poteſtatis judicium ſuper tali negotio exſpectant, hæc enim plebem tuetur, Magiſtratus juriſdictionem exercet. Neque tamen propriè hæc vis coactiva, quam Majeſtas rebellibus & refractariis opponit, bellum dici poteſt, quia hoc eſt inter pares, aut qui tales eſſe volunt.

Ziegl. ad Grot. l. 1. c. 3. §. 4. n. 1. Puffend. l. 8. c. 6. §. 10. aliter Grot. l. 1. c. 3. §. 5. n. 2. & 3. in Proleg. §. 25.

XVI. *Verum quia bellum geritur ab eo, qui habet Summam Poteſtatem ſeu Majeſtatem, quid eſt Majeſtas?*

℞. Majeſtas eſt ſumma poteſtas in civitate ubique, i. e. in perſonas & res.

XVII. *Cur dicitur hæc Poteſtas ſumma?*

Grot. l. 1. *c.* 3. §. 7. *n.*, 1. ℞. Quia actus ejus alterius non ſubſunt, ita ut alterius voluntatis humanæ arbitrio irriti reddi poſſint.

XVIII. *An ergo actus ejus a nemine poſſunt reddi irriti?*

Grot. d. l. ℞. Tantum ab eo, qui ſummam poteſtatem habet, cui voluntatem mutare licet, ut & ſucceſſori, qui eodem jure utitur, ac proinde eamdem habet poteſtatem.

XIX. *Subjectum Majeſtatis quotuplex?*

Grot. dict. §. 7. *n.* 1. & 3. ℞. Eſt duplex, commune ſeu eſſentiæ, & proprium ſeu exiſtentiæ.

XX. *Quid eſt commune?*

Lamp. de Rep. Rom. Germ. part. 1. §. 59. & *ſeqq.* ℞. Civitas, ſeu Majeſtas non eſt, niſi in civitate: quæ eſt cœtus perfectus liberorum hominum, juris fruendi & communis utilitatis cauſa ſociatus: ſeu eſt ſocietas magna ex pluribus minoribus compoſita, omnis pene ſufficientiæ finem habens.

XXI. *Populi, qui conceſſerunt in alterius ditionem, habentne Majeſtatem?*

Grot dict. §. 7. *n.* 2. *l.* 2. *c.* 9. §. 6. ℞. Non. quia non ſunt civitas per ſe, aut cœtus perfectus liberorum hominum, ſed membra minus digna perfectæ Civitatis, in cujus ditionem conceſſerunt, ut ſunt Provinciæ Romanorum, & quaſi incorporantur, ut dicunt regno alterius.

XXII. *Si ergo plures ſint Populi, qui ſinguli perfectum cœtum conſtituunt & unum caput habent, an ſinguli retinent Majeſtatem?*

dict. §. 7. *n.* 2. *l.* 2. *c.* 9. §. 9. ℞. Affirmatur. in morali enim corpore, eadem perſona poteſt eſſe caput plurium & diſtinctorum corporum diverſa ratione conſiderata; ſecus ac in corpore naturali.

XXIII. *Unde hoc conſtat?*

Grot. d. c. 3. §. 7. *n.* 2. ℞. Hujus rei certum indicium eſſe poteſt, ſi extincta domo regnatrice, Imperium ad quemcunque Populum ſeorſim revertatur.

XXIV.

XXIV. *Ergone durante domo regnatrice civitas ipſa ſeu Populus non habet Majeſtatem?*

℞. Qui agnoſcunt duplicem Majeſtatem, realem ſcilicet & perſonalem, affirmant quæſtionem: & ii, qui agnoſcunt tantùm unam in una civitate negant; quorum opinio verior eſt. 1. quia omne primum & ſummum debet eſſe ſolum. 2. quia in Democratia hæc pluralitas oſtendi non poteſt. 3. quia jura Majeſtatis realis a juribus Majeſtatis perſonalis diverſa non dantur: & ſimulac à civitate tranſit in perſonam Imperantis, deſinit eſſe realis: ſicut dum deſinit eſſe perſonalis, iterum fit realis; & à Deo, ad quem revertitur, tanquam ſuam cauſam efficientem proximam & ſolam, populo iterum confertur.

Limnn. ad capit. Rudolph. II. art. 32. p. 533. Grot. dict. §. 7. n 2 Boecl. Inſt. Pol. l. 2. c. 1. p. 94. & ſeqq. Frid. Hor. 2. Pol. c. 1. §. 10. aliter Puffend. l. 7. c. 3. §. 3. & ſeqq. Grot. dict. § 7. n. 2. in fin. l. 2. c. 5. §. 9.

XXV. *Civitates arctiſſimo fœdere junctæ an ſingulæ retinent Majeſtatem?*

℞. Quia manent cœtus perfectus, retinent ſua jura, leges, & libertatem, etiam retinent Majeſtatem.

XXVI. *Quid eſt ſubjectum Majeſtatis exiſtentiæ ſeu proprium?*

℞. Ipſi Imperantes, in quibus Majeſtas exiſtit, & per quos omnia in civitate diſponuntur & diriguntur proprio nomine; perſona una, pluresve, pro cujuſque gentis legibus ac moribus.

Grot. dict. §. 7. n. 3.

XXVII. *Cur vocatur proprium?*

℞. Quia ab eo Reſpp: denominantur, & per illud à ſe invicem differunt: ſcilicet, ſi unus habeat Majeſtatem, vocatur Monarchia; ſi plures, Ariſtocratia; ſi omnes, Democratia; ſi & unus & plures, vel unus & omnes, vel unus, plures, & omnes, Reſp. mixta.

XXVIII. *Quot ſunt jura Majeſtatis?*

℞. Quia Majeſtas eſt poteſtas ſeu jus, tanquam res incorporalis, dividi non poteſt, ſed eſt indiviſa in ſe, & ſic eſt unicum jus Majeſtatis, quod à varietate objectorum varia accipit nomina, e. g. vocatur jus legiſlatorium, quando leges fert: jus conſtituendi Magiſtratus, quando Magiſtratus conſtituit &c.

Frid. Horn. l. 2. c. 2. §. 2. Grot. l. 1. c. 3. §. 6. n. 2.

Hinc

Hinc pro noſtro concipiendi modo poſſunt conſtitui tria, ad quæ reliqua reducuntur: Imperium in perſonas, dominium in res, & regimen univerſi.

XXIX. *Diximus ſupra quoſdam admittere Majeſtatem realem, in quem finem hoc ſtatuunt?*

Limn. dict. capit. vid. quæſt. 21. Grot. l. 1. c. 3. §. 8. n. 1.

℞. Ut oſtendant, ubique & ſine exceptione ſummam poteſtatem eſſe Populi, ita ut ei, Reges, quoties imperio ſuo male utuntur, & coërcere & punire liceat: quæ ſententia multis malis cauſam dedit & dare etiamnum poteſt, penitus animis recepta.

XXX. *Unde probatur Majeſtatem non ſemper eſſe Populi?*

Quæſt. 24.

Frid. Horn. d. l. vid. quæſt. 24. in fin.

Grot. l. 1. c. 3. §. 8. n. 1. dict. §. 8. n. 3. dict. §. 8. n. 1. in fin. dict. §. 8. n. 6. dict. §. 8. n. 8.

℞. 1. Per ea, quæ ſupra dicti ſunt. 2. Quia Populus nunquam conceſſit poteſtatem Regi, quam nunquam habuit, ſed ſolus Deus: & populus liber Regem ſibi eligendo, inter manus Dei, a quo proximè accepit, eam reſignat, qui confert illam Regi a populo electo. 3. Quia rex eſt Dei vicarius, non populi, ergo a Deo, non a populo accipit ſuam poteſtatem. 4. Populus liber ſibi poteſt eligere qualem vult gubernationis formam, ita ut regendi ſui jus ita in alium velit transferri, ut nullam ejus juris partem ſibi retineat: neque ex præſtantia hujus vel illius formæ, ſed ex voluntate jus metiendum eſt, e. g. ſi in tantum periculum adductus, aliam legem, quâ ſe defendat, reperire non poſſit, neque ex incommodis, quæ hinc ſequuntur, aut ſequi poſſunt judicandum; nam qualemcunque formam gubernationis animo finxeris, nunquam incommodis aut periculis carebit, aut hæc cum illis ſunt habenda, aut illa cum his deferenda. 5. Quia jus regendi populum bello acquiri poteſt. 6. Quia tum Sacra, tum profana Hiſtoria hoc teſtantur.

XXXI. *An hæc ita ſe habent tantum in Monarchiis, an vero etiam in aliis Rerumpp. formis?*

Grot. dict. §. 8. n. 6. & 7.

℞. Idem jus eademque ratio eſt Procerum qui plebe excluſa civitatem regunt; & Populi, qui alios ſub ſe populos habet.

XXXII.

XXXII. *At Populus, quia Regem conſtituit, Rege eſt ſuperior?*

℞. Conſtituens conſtituto eſt ſuperior, quando conſtitutionis effectus perpetuo pendet a voluntate conſtituentis, ut ſi conſtituens non tantum conſtituat perſonam, verum etiam conferat poteſtatem; ſic Rex conſtituens Magiſtratum eo eſt ſuperior, quia non tantum magiſtratus perſonam conſtituit, verum etiam poteſtatem ei confert: ſecus quando conſtitutio quidem ab initio eſt voluntatis, ſed poſtea effectum habet neceſſitatis, quo modo mulier ſibi virum conſtituit, cui parere ſemper neceſſe habet, quia poteſtatem maritalem ei non confert, ſed Deus, qui eſt cauſa omnis ordinis inter imperantes & parentes in ſocietatibus politicis. Quo accedit, quod non omnes Reges & Imperantes conſtituantur a Populo, quod exemplis gentium bello devictarum ſatis intelligi poteſt. *Grot. l. 1. c. 3. §. 8. n. 13. Ziegl. ad h. l. Puff. l. 7. c. 6. §. 6. in med.*

XXXIII. *An non ideo Populus Rege eſt ſuperior, quia omne regimen eorum cauſa, qui reguntur, non qui regunt, eſt comparatum?*

℞. Plures hoc affirmant ex finis nobilitate. Verum univerſaliter verum non eſt, omne regimen, ejus qui regitur cauſa, eſſe comparatum; ſic Imperia, quæ victoriâ parta ſunt, poſſunt eſſe comparata ad Imperantium utilitatem; poſſunt quædam utilitatem reſpicere tam ejus qui regit quam ejus qui regitur; ut cum Populus impotens ſibi tuendo Regem potentem imponit. *Grot. d. § 8. n 14. Ziegl. hic; ſed non bene.*
2. Non ſequitur quod illi inferunt, propterea populum Imperantibus eſſe ſuperiorem; nam & tutela pupilli cauſa reperta eſt, & tamen tutela eſt poteſtas in pupillum. Verum quidem eſt, tutorem removeri poſſe ſi rem pupilli male adminiſtret, non autem Regem ſeu Imperantes, quia tutor ſuperiorem habet, non vero Rex ſeu Imperantes; horum enim peccata Deus ſibi curæ peculiari eſſe teſtatur, qui ea aut vindicat, ſi ita opus judicet, aut tolerat in pœnam aut explorationem populi. Nec refert, quod populi interdum puniti legantur ob Regum peccata: non enim id eo evenit, quod populus Regem aut non puniret aut non reprimeret, cum enim ſit inferior, nec poteſt, nec tenetur ea prohibere aut punire, ſed Deus ſummo dominio, quod in *Grot. d. §. 3. n. 16. Puff. l. 7. c. 6. §. 6. Grot. l. 2. c. 21. §. 7. 14. & 17.*

vitam necemque ſingulorum habet, uti potuit in pœnam Regis, cujus ſupplicium eſt ſubditis orbari.

XXXIV. *An non tunc demum populus univerſus ſubjicitur Regi, dum bene imperat, & dum male imperat Rex populo ſubjicitur?*

Grot. l. 1. c. 3. §. 9. l. 2. c. 26. §. 3. Fr. Horn. l. 2. c. 12. §. 6. & 7.

℞. Si hoc diceretur, non facienda ob Regis imperium mala, ſeu ea, quæ manifeſte ſunt iniqua, verum diceretur, quia Deo magis eſt obediendum, quam hominibus: ſed inde non ſequitur, ergo populus univerſus Regem coërcere vel punire poteſt: & actuum bonitas vel malitia, quæ concernunt virtutes vel particularia vitia, apta non ſunt, ut partes imperii diſtinguant, ſeu ut populo communicent Majeſtatem: & ſi populo alicui propoſitum fuiſſet partiri cum Rege imperium, fines certe poteſtati utriuſque aſſignari debuiſſent tales, qui cognoſci facile poſſent, ex locorum, perſonarum, aut negotiorum diſcrimine.

Grot. d. §. 9. n. 1. in fin. & eod. cap. §. 17.

XXXV. *An ex nomine & externa ſpecie adminiſtrationis poteſt judicari de Summa Poteſtate?*

Grot l. 1. c. 3. §. 10. d. §. 10. n. 2. & 3. Limn. Tom. 4. Addit. l. 2. c. 1. p. 200. Grot. dict. §. 10. n. 4 Boecl. in Comment. h. l.

℞. Prima cautio hæc ſit, ne decipiamur ambiguo nominis ſono, aut rerum externarum ſpecie; ſic veteres Germaniæ Reges erant, quos Tacitus præfuiſſe ait auctoritate ſuadendi, non poteſtate: contra Romani Imperatores, poſtquam palam & ſine ulla diſſimulatione Regnum liberrimum tenuerunt, Principes tamen vocabantur: ſed & inſignia Regiæ Majeſtatis in liberis quibuſdam civitatibus tribui Principibus ſolent. Item & Comitia ordinum alibi ſunt tantum majus Regis conſilium, alibi de Majeſtate participant, alibi etiam jus habent de actis Principis cognoſcendi atque etiam Leges præſcribendi, quibus Princeps teneatur.

XXXVI. *An diſcrimen Summi Imperii & ſummo minoris petendum ex Imperii delatione per electionem aut ſucceſſionem?*

Grot. dict. §. 10. n. 5. Fr. Horn. de Civit. l. 2. c. 9. §. 1. fin.

℞. Negatur. ſucceſſio enim non eſt titulus Imperii, qui imperio formam aſſignet, ſed veteris continuatio, jus enim ab electione familiæ cœptum ſuccedendo continuatur; quare quantum prima electio tribuit, tantum defert ſucceſſio: ſeu electio & ſucceſſio ſunt tantum modi perveniendi ad Imperium; ſeu modi, quibus deſignamus perſonas, quæ imperare debent, Imperium autem ipſum non conferunt.

XXXVII.

XXXVII. *An ergo Imperium Summum diverſo modo haberi poteſt?*

℟. Altera cautio hæc eſto; aliud eſſe de re quærere, aliud de habendi modo: ſic alii habent Summum Imperium jure pleno proprietatis ſeu in patrimonio, ut qui juſto bello id quæſiverunt, aut in quorum ditionem aliquis Populus ita ſe dedidit, ut nihil de Majeſtate retineret: alii non, ſeu Regnum non habent in patrimonio, ut Reges tam qui primi eliguntur, quam qui electis legitime ſuccedunt: alii jure temporario.

Grot. l. 1. c. 3. §. 11.

XXXVIII. *An datur Monarcha temporarius?*

℟. Affirmatur, quia rerum moralium natura ex operationibus cognoſcitur: quare quæ facultates eoſdem effectus habent, eodem nomine nuncupandæ ſunt. Sic ſi quis rogatus, ut, ſi alteri naſcantur liberi, Regnum iis reſtituat; ante eorum nativitatem Majeſtatem habet, quia omnia, in civitate independenti ab hominibus, poteſtate proprio nomine diſponit, neque ipſius actus ab ullo homine irriti reddi poſſunt, & regnum reſtituit, non vi ſuperiori ab homine coactus, ſed ad fidem quam defuncto dedit exſolvendam hoc facit. Exempla Dictatoris Romani, Curatorum qui Regibus dantur dum impuberes ſunt, aut furore aut captivitate impediuntur, nihil probant, quia Dictator Romanus & tales Curatores, Magiſtratus ſunt, ab aliis hominibus dependent, & omnia non nomine proprio ſed alieno agunt; imò interdum ipſorum Actus poſſunt reddi irriti vel a Populo, vel a Rege, & ſic eos non exercent ut Rex optimo jure.

aliter Grot. l. 1. c. 3. §. 11. n. 2. Boecl. in Pol. 2. c. 1. pag. 108. & comment. h. l. Grot. l. 1. c. 3. §. 12. n. 4. Puff. l. 7. c. 6. §. 15. in fin. Boecl. in Comment. h. l.

XXXIX. *Quomodo Imperia poſſunt eſſe in patrimonio, cum liberi homines non ſint in commercio?*

℟. Natura quidem liberos homines conſtituit extra commercium: quia quicquid eſt in commercio, poteſt æſtimari certo pretio, & liberi homines certo pretio æſtimari non poſſunt, aut ſi æſtimentur, non amplius ſunt liberi, ſed ſunt ſervi: verum jus imperandi eſt in patrimonio & commercio.

aliter Grot. h. l. Fr. Horn. l. 2. c. 10. §. 3. Conring. de Regno §. 4. Ziegl. de jur. Majeſt. l. 1. c. 1. §. 41. Puffend. l. 5. c. 1. §. 5.

XL.

XL. *Atqui Populus ſæpe alienatur, & quicquid alienatur ſeu venditur eſt in commercio & certo pretio æſtimatur?*

Grot. l. 1. *c.* 3. §. 12. *n.* 1. ℞. Proprie non ipſi homines alienantur, ſed jus perpetuum eos regendi, quia populus ſunt, ſeu potius, jus habendi Majeſtatem alienatur.

XLI. *Imo hoc jus videtur eſſe in patrimonio populi, quia Rex illud non ſine civium ſanguine ac ſudore quæſivit?*

Grot l. 1. *c.* 3. §. 12. *n.* 3 *Hot. tom. illuſ. tr. quæſt.* 1. *Grot l.* 2. *c.* 6. §. 11. ℞. Fieri 1. potuit: ut Rex ex ſua privata ſubſtantia exercitum aluerit. 2. aut ex fructibus ejus patrimonii quod Principatum ſequitur, qui ipſius ſunt, licet patrimonium ſit Populi; & ſic evenire poteſt, ut Rex in quoſdam Populos Imperium habeat proprio jure, ita ut alienare etiam poſſit.

XLII. *Regna, quæ Populi voluntate delata ſunt, poſſuntne alienari?*

Grot. l. 1. *c.* 3. §. 13. *n.* 1. *Al ber. Gent l.* 3. *c.* 15. *p.* 608. *Grot. l.* 2. *c.* 7. § 15. *l.* 2. *c.* 6. §. 9. *in fin. l.* 2. *c.* 6. §. 4. *in fin.* ℞. Non eſt præſumendum, eam fuiſſe Populi voluntatem, ut alienatio Imperii Regi ſuo permitteretur; quia ideo hunc Regem & interdum ipſius familiam elegit, ut exerceret ſummum Imperium per ſe, non per quemvis alium, & ſic hoc jus ex primæva voluntate, dum in ſocietatem coiverunt, metiendum eſt.

XLIII. *Diximus modum habendi Summum Imperium diſtinguendum ab Imperio ipſo, Anne ergo Summitas Imperii poteſt diſtingui ab habendi plenitudine?*

Grot. l. 1. *c.* 3. §. 14. ℞. Dicunt hoc adeo verum eſſe, ut non modo pleraque Imperia Summa non plene, i. e. non in patrimonio habeantur, ſed & multa non Summa habeantur plene, i. e. in patrimonio, ut Marchionatus, & Comitatus, quæ propterea facilius quam Regna vendi & teſtamento relinqui ſoleant. Nos diſtinguimus; ſi per vocabula, *plene habere*, intelligatur, ut quis non ſolus Summum Imperium, ſed commune cum aliis habeat, bene dicitur; verum, ſi intelligatur, ut non habeat omnia jura Majeſtatis, falſum eſt. *Inſtit. jur. Publ. l.* 1. *tit.* 7. *in* … Quia quicquid eſt Summum, a nemine dependet, & quicquid a nemine dependet, nullos habet limites & plenum eſt, licet interdum commune & conjunctum cum aliis qui participant de ſummo

Summo imperio; ſic Imperatoris noſtri glorioſiſſimi imperium eſt Summum & plenum, licet non ſolus habeat Majeſtatem in Imperio R. G. ſed conjunctim cum Statibus Imperii: Marchionatus, Comitatus &c. nec omnino Summa ſunt, nec plena, quia ſunt Feuda Imperatoris & Imperii, & ſic Imperium in iis eſt dependens & minus plenum, nec ita facile vendi & teſtamento alienari poſſunt.

2. Feud. 10. & Bitſchius ibi Struv. Synt. I. F. c. 13. aph. 12. & 13.

XLIV. *Quorum eſt tutela, cum Rex ætate aut morbo impeditur ſua fungi Poteſtate?*

℞. In Regnis non patrimonialibus tutela eorum eſt, quibus Lex publica, aut ea deficiente, conſenſus Populi eam mandat. In Regnis patrimonialibus eorum, quos Pater aut Propinqui elegerunt. Quamvis & in non patrimonialibus tutela teſtamentaria locum habeat, exempla vid. in A. B. tit. 7. in tutela Sereniſſimorum Electorum I. R. G.

Grot. l. 1. c. 3. §. 15. Inſt. Iur. Publ. l. 3. tit. 11. §. 4. & 5.

XLV. *Imperium deſinitne eſſe Summum, ſi Imperaturus promittat aliqua aut Deo, aut ſubditis?*

℞. Si promittat Deo aut ſubditis de obſervatione juris Divini vel naturalis & gentium, ad quam omnes Reges tenentur, etiamſi nihil promiſerint, e. g. juſtitiam omnibus æqualiter adminiſtrare &c. Summum Imperium nec deſinit, nec commune fit cum aliis: verum ſi promittat de regulis quibuſdam exercendi Summum Imperium, ad quas ſine promiſſo non teneretur, videndum an promiſſio tantum cadat in exercitium actus, e. g. nolo gerere Bellum ſine communicato cum Statibus Regni conſilio, adhuc & Summum manet Imperium & ſolus retinet: ſi promiſſio cadat etiam directè in ipſam facultatem, e. g. nec volo nec poſſum gerere Bellum niſi conſenſu Statuum, *Wir ſollen und wollen*, Summum quidem manet Imperium, ſed ſolus non retinet, qui facultatem communicat cum Statibus Regni. Hinc ſi contra prius promiſſum faciat, actus tantum erit injuſtus; ſi contra poſterius, erit nullus, propter defectum facultatis, quam ſolus non habet, non ex vi ſuperiori.

Boecl. in Comm. h. l. Puff. l. 3. c. 6. §. 1. aliter Grot. l. 1. c. 3. §. 16. n. 2.

D XLVI.

Boecl. h. l. aliter Grot. l. 1. c. 3. §. 16. n. 4. & 5. & l. 2. c. 20. §. 1. & 3.

XLVI. *Quod ſi addatur, ſi Rex fidem fallat, ut tum Regno cadat?*

℞. Si talis Lex commiſſoria in delatione Regni adjiciatur, deſinit Summum Imperium habere, quia 1. ſe ſubjicit judicio Populi vel Statuum regni. 2. quia pœna infligitur a Superiore, propter tranſgreſſionem Legis, quam præſcripſit.

Grot. l. 1. c. 3. §. 7. n. 1. Inſtr. Pac. Oſn. art. 8. n. 2. Boecl. in Comm. ad Grot. l. 1. c. 2. §. 17. n. 1. Puff. l. 7. c. 6. §. 15. in fin. Vid. quæſt. 45. aliter Grot. l. 1. c. 3. §. 3. n. 1.

XLVII. *An Summum Imperium dividi poteſt?*

℞. Summum Imperium unum quid eſt ac per ſe indiviſum, quia eſt Poteſtas ſeu Jus, & ſic res incorporalis, fieri tamen interdum poteſt, ut dividatur per partes, ut vocant, Potentiales, ſeu objectum ejus dividi poteſt. e. g. in Imperio R. G. Dignitates per univerſum Imperium conferuntur a ſolo Imperatore, Leges univerſales feruntur ab Imperatore & omnibus Imperii Statibus in comitiis. Dividi etiam poteſt per Partes ſubjectivas, ſeu ut Subjectum exiſtentiæ dividatur, e. g. in Imperio R. G. ſubjectum exiſtentiæ Majeſtatis Imperator ſolus eſt in reſervatis ſuis; in Juribus comitialibus Imperator & Status Imperii ſimul. Etiam ratione locorum, & ratione temporis, e. g. hic in Oriente, illi in Occidente, hic hoc tempore, illi alio tempore imperent.

Grot. l. 2. c. 20. §. 17. n 2. Boecl. Inſt. Pol. l. 2. c. 1. in Com. h. l. aliter Bodinus. l. 20. c. 1.

XLVIII. *An talis Partitio inſtituitur, ſi quid Populus adhuc liber futuro Regi imperet per modum manentis Præcepti, aut ſi quid ſit additum, quo intelligatur, Regem cogi aut puniri poſſe?*

℞. Non, ſed Populus ſolus habet Summum Imperium, Rex tantum titulum: quia is, cui præcipimus, inferior eſt, ut & is qui puniri poteſt: par enim in parem non habet imperium, ſed Superior in inferiorem, & coactio moralis ſeu civilis ſemper fit a Superiore, ſecus quam phyſica, ibi enim cogit qui fortior eſt, non qui Superior dignitate aut poteſtate.

Gaſſend. in Phil. Mor. p. 14. & 66. Fr. Horn. l. 3. c. un. §. 3. Puff. l. 7. c. 4. §. 13.

XLIX. *Quando talis Partitio inſtituitur, ut ante diximus, qualis eſt Reſpublica?*

℞. Eſt Reſp. mixta, quia ubi ſubjecta Majeſtatis exiſtentiæ miſcentur, ibi fit Reſp. mixta; a ſubjecto enim exiſtentiæ Reſp. denominatur. Si unus imperet, eſt Monarchia &c. vid. quæſt. 27.

L. *Sed talis Status biceps multa incommoda defert in Civitatem?*

℟. In civilibus nihil eſt, quod omni ex parte incommodis careat, & jus non ex eo, quod optimum huic aut illi videtur, ſed ex voluntate eorum, qui in Civitatem coëunt, metiendum. *Grot. l. 1. c. 3. §. 17. n. 2.*

LI. *Si Reges acta quædam ſua nolint eſſe rata, niſi a Senatu aut alio cœtu aliquo probentur, eritne partitio & Reſp. mixta?*

℟. Non, ſed eſt tantum ſimulacrum Reip. mixtæ: quia facultas Imperandi ſic non communicatur cum Senatu, aut alio cœtu aliquo, ſed tantum modus adminiſtrandi; & quæ Acta eum in modum reſcinduntur, intelligi debent reſcindi Regis ipſius imperio, qui eo modo ſibi cavere voluit, ne quid fallaciter impetratum pro vera ipſius voluntate haberetur. Simile quid eſt, ſi Rex non ſubſcribere velit, niſi prius ſubſcriptum videat à ſuo Cancellario, cujus fidem in omnibus perſpectam habet. *Grot. l. 1. c. 3. §. 18. Boecl. in Com. h. l.*

LII. *An inæqualiter Fœderatus Summum Imperium habere poteſt?*

℟. Aut Fœdus conjunctum eſt cum imminutione Summi Imperii: ut ſi facultas imperandi vel plane transferatur in confœderatum, vel communicetur, e. g. ne cui Bellum faciat confœderatus injuſſu alterius, facultas imperandi in ipſum eſt translata: qui enim me jubet, me Superior eſt. Aut eſt ſine imminutione Imperii, ut ſi quis promittat confœderato, ſe certis locis Arces non ædificaturum, ſe non navigaturum certo loco &c. facultas enim Caſtra exſtruendi & Munimenta, navigandi facultas penes ipſum manet, licet exercitium ex pacto reſtringatur, ut ubique hoc non poſſit. Huc refer Fœdera Protectionis & Advocatiæ. Item, dum Populus Populo reverentiam & honoris ſigna quædam exhibere promittit. *Grot. l. 2. c. 15. §. 7. n. 1. & 2. Grot. l. 1. c. 3. §. 21. n. 1.*

LIII. *At ſæpe, qui ſuperior eſt in Fœdere, ſi is Potentia multum antecellat, Summum Imperium uſurpat?* *Grot. l. 1. c. 3. §. 21. n. 10.*

℟. Verum eſt, præſertim ſi Fœdus ſit perpetuum, & cum jure Præſidia inducendi in Oppida. Hinc ad prudentiam civilem pertinet in tractandis conſiliis circa iſtiuſmodi Fœdera & clientelas cautè incedere: non enim inepte vulgò dicitur, clientelam primum ad ſervitutem eſſe gradum. *Puff. l. 8. c. 9. §. 4. in fin. Bodin. de Rep. l. 5. c. 6.*

LIV. *An Summum Imperium habent, qui certum quid penſitant, aut ad redimendas vexas, aut ad tutelam comparandam?*

Grot. l. 1. c. 3. §. 23. Alber. Gent. l. 3. c. 4. Seld. l. 6. c. 17.

℟. Quo minus Summum Imperium habere poſſint, nullam dubitandi cauſam video, cum de Imperandi facultate plane nihil decedat, quanquam infirmitatis confeſſio de Dignitate aliquid delibat.

LV. *An qui nexu feudali vinciuntur, habent Summum Imperium?*

Aliter Grot. l. 1. c. 3. §. 23. n. 1. & 2. & l. 2. c. 6. §. 9.

℟. Non: quia dominus feudi retinet dominium directum ſeu ſuperius, & vaſallus tantum dominium utile ſeu inferius conſequitur. Imo ob crimina feudalia puniri & feudum amittere poteſt.

LVI. *An ex modo adminiſtrandi Summum Imperium ſemper judicandum eſt de formâ Imperii aut Summo Imperio ipſo?*

Grot. l. 1. c. 3. §. ult. aliter Lim. l. 1. c. 10. §. 24. & in tom. addit. ad h. lib.

℟. Negatur. Aliud enim eſt jus, aliud uſus juris. ſive, modus adminiſtrandi Summum Imperium poteſt eſſe diverſus a Summo Imperio. ſic modus adminiſtrandi poteſt eſſe Ariſtocraticus, Imperium autem Monarchicum, e. g. dum Rex infans eſt, furioſus, captivus, jus ſeu Summum Imperium habet, ſed exercere non poteſt; Verum ſæpe exercetur per Senatores regni, & ſic modus adminiſtrandi eſt Ariſtocraticus, Imperio Monarchico exiſtente.

LVII. *Unde hoc cognoſcitur?*

℟. Si ſalvis Imperii legibus fundamentalibus hic modus adminiſtrandi a Summum Imperium habente mutari poſſit, diverſus eſt ab Imperio ipſo, ſeu a forma ipſius Reip. & ſi ſalvis Imperii legibus fundamentalibus mutari non poſſit, modus adminiſtrandi, & Imperium ipſum, ſeu forma Reip. conveniunt, & non ſunt diverſa, ut in Imperio R. G. & modus adminiſtrandi & forma ipſa Reip. ſunt mixta.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT IV.

De Bello ſubditorum in Superiores.

I. *An ſubditi adverſus Imperantes licitè arma ſumant.*
II. *Unde probetur eos id non poſſe.*
III. *An* 1. *Sam.* 8. *v.* 11. *deſcribatur verum jus Regium.*
IV. *An Magiſtratus inferior non poſſit contra Imperantem arma ſumere.*
V. *An Lex de non reſiſtendo nos obliget in graviſſimo & certiſſimo diſcrimine.*
VI. *Cur perſonæ Regis ſit parcendum.*
VII. *An ergo injurias pati utile ſit.*
VIII. *An Regiis miniſtris & iniqui mandati executoribus ſit parcendum.*
IX. *Quibus in caſibus detur jus Belli adverſus Regem.*
X. *Quid ſi Rex Imperium abdicaverit, aut pro derelicto habuerit.*
XI. *Quando cenſeatur Imperium derelictum.*
XII. *Quid ſi Regnum alienet aut alii ſubjiciat.*
XIII. *Quid ſi hanc Regni alienationem tentet.*
XIV. *Quid ſi vere hoſtili animo in totius Populi exitium feratur.*
XV. *Quis de ejus hoſtili animo judicare debeat.*
XVI. *Quid ſi Rex regnum committat ex felonia, vel ipſe per clauſulam in Imperii delatione appoſitam ſubditos ſuos certo caſu obedientiæ vinculo ſolverit.*
XVII. *Quid ſi Rex in partem Summi imperii, quam Populus habet, involet.*
XVIII. *Quid ſi hoc in caſu Belli poteſtas penes Regem ſit.*
XIX. *Quid liceat in invaſorem Imperii.*
XX. *An talem invaſorem occidere liceat ex mandato ejus, qui verum jus Imperandi habet.*
XXI. *An ex Lege antecedente.*
XXII. *Quid ſi Rex in tyrannum degeneret.*
XXIII. *Quid ſit tyrannus.*
XXIV. *Quid in eum liceat.*
XXV. *In controverſo jure quid privatus facere debeat.*

I. *An ſubditi adverſus Summam poteſtatem, aut inferiores agentes Summæ poteſtatis auctoritate, licite arma ſumunt?*

Grot. l. 1. c. 4. §. 1. n. 2. & 3. Grot. l. 2. c. 26. §. 3. ℞. SI quid (*a*) imperent Naturali juri aut Divinis præceptis contrarium, non eſt faciendum quod jubent: quia Deo magis quàm hominibus obediendum eſt. At, ſi qua ex tali cauſa, aut alioqui quia Summum imperium habenti ita libet, injuria nobis inferatur, quamdiu non eſt tyrannus, & vinculum inter Imperantes & parentes non ſolvit, toleranda eſt potius, quam vi reſiſtendum.

II. *Unde hoc probatur?*

Grot. dict. c. 4. §. 2. n. 1. ℞. Probatur. 1. quia aliàs Civitas, quæ jus majus in nos & noſtra conſequitur, quam ipſi habemus, finem ſuum, qui eſt, ut quiete & tranquille vivamus, non poteſt conſequi. Unde enim ſanitas ægrotantibus, ſi non per omnia Medicis pareant? quid tuti navigantibus, ſi plebs nautica Gubernantium juſſa contemnat. 2. Non eſt Civitas, ſed diſſociata multitudo & confuſa turba, nemo ubi audit neminem. Grot. dict. §. 2. n. 3. 3. Fruſtra Majeſtas ſive populi, ſive unius, qui Summo fungitur imperio, tot legibus & tot pœnis defenditur, ſi maneat reſiſtendi licentia. dict. c. 4. §. 3. 4. In Lege Hebræa mortis ſupplicio damnatur, qui inobediens fuerit aut ſummo Pontifici, aut qui extra ordinem rector populi a Deo eſt conſtitutus. Deut. XVII. ✠. 12. 1. Sam. VIII. ✠. 11.

III. *An 1. Sam. VIII. ✠. 11. deſcribitur verum jus Regium?*

Fr. Horn. l. 2. c. 4. §. 8. ℞. Aff. 1. quia populus regem petiit, & Deus promiſit regem talem, qualem alii populi habebant. 2. Quia omnes actus ibi deſi-

NOTA.

Art. I. (*a*) Sic, *ſi verbi gratia*, Princeps, ob injuſtam cauſam, aliquem ex Subditis ſuis juberet, ut alium interficeret, ſalvâ conſcientiâ ſuâ, tale mandatum exequi non poſſet ſubditus ille: Hujuſce ſententiæ nobis ſuppeditat Argumentum validiſſimum, Hiſtoria Sacra (*Exodi* Cap. I. ſub finem) ubi dicitur à Deo remuneratas fuiſſe obſtetrices Iſraëliticas, ex eo quod non interfeciſſent Mares Hebræos, quamvis id a Rege Ægyptiæ mandatum fuiſſet.

Digitized by Google

deſignati per ſe vitium nullum continent. 3. Poſita neceſſitate Reip. neceſſario a quocunque Rege, ſi ſalvam velit Remp. ſuſcipiuntur. 4. Recenſentur jura Regis ordinaria & extraordinaria ſeu eminentis dominii: inſtruit enim Samuel populum, eique Regis poteſtatem & Imperii amplitudinem exponit, ſecus quam Moſes, qui Regis officium deſcribit.

Boecl. Inſt. Pol. 2. c. 2. & in Comment. Oſiand. h. l. aliter Grot. dict. §. 3. Puff. l. 7. c. 8. §. 3. & 6.

IV. *An hæc tantum locum habent in privatis, an vero etiam in Magiſtratibus inferioribus?*

℞. Inventi ſunt noſtro Sæculo Viri, eruditi quidem illi, ſed temporibus & locis nimium ſervientes, qui putabant, hæc tantum locum habere in privatis, non etiam in Magiſtratibus inferioribus, quibus jus eſſe putant reſiſtendi injuriis ejus, cujus Summum eſt Imperium; imo & peccare eos, ni id faciant. Quæ opinio admittenda non eſt: quia quidem Magiſtratus illi, inferiorum ratione habita, ſunt Publicæ perſonæ, ad Superiores ſi conſiderentur, privati ſunt. Nam omnis facultas gubernandi, quæ eſt in Magiſtratibus, Summæ poteſtati ſubjicitur, ut quicquid contra voluntatem Summi Imperantis faciant, id defectum ſit ea facultate, ac proinde pro actu privato habendum; & quicquid Imperii cenſentur habere, id omne debent Principi, qui ſi detrahat manum & repoſcat Poteſtatem, nudi adſtabunt nihil priſtinæ Dignitatis retinentes. Quo accedit, quod in populo Hebræo, ubi tot fuere Reges Divini humanique juris contemptores, nunquam inferiores Magiſtratus, in quibus plurimi fuere Viri pii & fortes, id ſibi juris ſumſerunt, ut Regibus vim ullam opponerent, niſi ſi qui a Deo, cujus in Reges Summum jus, mandatum ſpeciale acceperant.

Grot. dict. c. 4. §. 6. n. 1.

dict. c. 4. §. 6. n. 3.

V. *An Lex de non reſiſtendo nos obligat in graviſſimo & certiſſimo diſcrimine?*

℞. Leges etiam Dei quædam, quanquam generaliter prolatæ, tacitam habent exceptionem Summæ neceſſitatis, ut Lex de Sabbato ſanctificando, & non edendis panibus propoſitionis: non quod Deo jus non ſit ad certam mortem ſubeundam nos obſtringere, ſed quod Leges quædam ejus ſint argumenti, ut non credibile ſit datas ex tam rigida voluntate. An autem Lex de non reſiſten-

dict. c. 4. §. 7. n. 1.

Digitized by Google

reſiſtendo Regi talis ſit? Plures dubitant: quia naturæ turpe eſt Summo reſiſtere Imperio, & quemadmodum Jus naturæ, ita & hoc Præceptum de non reſiſtendo Regi immutabile eſt. Verum non videntur damnandi vel ſinguli aut pars Populi minor, ſi ita utantur ultimo neceſſitatis præſidio, ut interim communis boni reſpectum non deſerat, & in tali periculo perſonæ Regis vel Principis ſemper parcat.

Ziegl. Oſiand. b. l. dict. §. 7. n. 4.6. & 7.

VI. *Cur perſona Regis excipitur?*

℞. Quia 1. eſt ſancta propter Majeſtatem, quæ eamdem perſonam inhabitat, quæ impias nobis infert manus, eamque ſemper comitatur, ita ut ejus reverentiam nunquam nobis deponere liceat, & nec voce lædendus ſit, multo minus manu. Nam cum Summum Imperium non poſſit non multorum odiis patere, ſecuritas fungentis peculiariter a Deo eſt munita, & regium nomen Gentes, quæ ſub regibus ſunt, pro Deo colunt. 2. Quia multis eſt utilis; niſi enim Rectores civitatum eſſent, feriorem feris degeremus vitam, non mordentes tantum, ſed & vorantes alios alii.

dict. c. 4. §. 7. n. 6. Horn. de Civ. l. 2. c. 12 §. 11. & 13. Grot. d. l. & l. 2. c. 1. §. 9. Puſend. l. 2. c. 5. §. 2.

VII. *At utile non eſt pati injurias?*

℞. Hæc injuria interventu meliorum penſatur, tranquillitate ſcilicet publica, in qua & ſingulorum comprehenditur; & ſi quando nimia iracundia aliiſve affectibus tranſverſi agantur Rectores, quo-minus rectam ineant viam, quæ ad tranquillitatem ducit, id inter minus frequentia habendum eſt; vel ſi non utile videatur huic, qui patitur injuriam, ejus tamen patientia utilis eſt Univerſitati, ad cujus conſervationem eſt natus, etiam cum amiſſione vitæ, ſi aliter fieri non poſſit.

dict. c. 4. §. 4. n. 2. & 3. Boecl. in Inſt. Pol. l. 1. c. 6. p. 84.

VIII. *An idem dicendum eſt de Miniſtris, quos adhibet?*

℞. Si Miniſtros adhibeat, ut iniqui mandati executores, hos malitia Regis non præſtabit ſacro-ſanctos, & ab Imperio injuſti Regis & tyranni nullam facultatem injuſte agendi conſequuntur; ſed abſiſtere debent ab executione præcepti iniqui, miniſterium enim eſt crimen; & ſi quis aut patri, aut Magiſtratui, aut

Grot. l. 2. c. 26. §. 1. n. 1. in fin. & n. 2. 3.

aut domino turpia aut iniqua facta Imperanti, non paret, is nec inobediens eſt, nec injuriam facit, nec peccat. Et hinc ſi maliriam malitiæ conjungant inque executione pergant, quin a læſis omnes tanquam latrones trucidari poſſint non dubitamus. *Horn. l. 2. c. 12. §. 11. med.*

IX. *An igitur nullo in caſu datur jus Belli adverſus Regem aut Principem?*

℞. Qui Principes ſub Populo ſunt, ſive quia ab initio talem acceperunt poteſtatem, ſive poſtea ita convenerint, ſi peccent in Leges Reip. non tantum vi repelli poſſunt, ſed ſi opus ſit, puniri morte. Confer tamen ſupra c. 3. q. 45. ubi oſtendimus tales Principes Majeſtatem non habere. *dict. c. 4. §. 8.*

X. *An jus Belli datur in eum, qui abdicavit Imperium, aut habet pro derelicto?*

℞. Affirmatur, quia poſt id tempus habetur pro privato, & omnia in eum licent, quæ in privatum. *dict. c. 4. §. 9.*

XI. *Quando habetur Imperium pro derelicto?*

℞. Pro derelicto habet Imperium, qui ſciens volenſque patitur illud perire, aut in Summum diſcrimen adduci, nec in ſalutem ejus quicquam movet dignum memoratu. Qui illud per fugam manifeſte dereliquit, qui è Regno ejectus illud ab alio præſcribi patitur, nec Armis, nec Proteſtatione interpoſita ſibi conſulit, cum invaſore paciſcitur nulla juris ſui mentione facta, ipſum Regem vel Principem illius regionis nominando, titulo & inſignibus Regiis abſtinendo Nec enim ita ſe gerit circa rem quam pro ſua vendicat Vir bonus, aut prudens. Minime autem pro derelicto habere Imperium cenſendus eſt, qui id tractat negligentius. *Conring. de fin. Imp. c. 19. §. 5. Boecl. in Comment. ad Grot. l. 1. c. 4. §. 9.*

XI. *Quid ſi Rex regnum alienet, aut alii ſubjiciat?*

℞. Amitti ab eo Regnum exiſtimat Barclajus. Verum ſine ratione; nam talis Actus, ſi Regnum electione aut ſucceſſoria Lege deferatur, nullus eſt, propter defectum facultatis; quæ autem nulla ſunt nullum habent juris effectum. *dict. c. 4. §. 10.*

Digitized by Google

XIII. *Si tamen id etiam tradere aut ſubjicere moliatur?*

Grot. d. c. 4. §. 10. in fin. l. 2. c. 7. §. 27. n. 1. in fin.

℞. Quin ei reſiſti poſſit, non eſt dubitandum. Modus enim habendi Imperium ne mutetur, obſtare poteſt Populus; id enim ſub Imperio comprehenſum non eſt, ſed ex primæva in Civitatem coeuntium voluntate metiendum eſt, ubi nullum fuit Imperium. Et ſi ſibi ipſi defendendo ſufficiat, ſeparatam poteſt inſtituere Civitatem: parendum enim in omnibus Patri, in eo autem non eſt parendum, quo efficitur, ne Pater ſit.

XIV. *An Bellum in eum eſt licitum, qui vere hoſtili animo in totius Populi exitium fertur?*

dict. c. 4. §. 11.

℞. Affirmatur. Conſiſtere enim ſimul non poſſunt voluntas Imperandi & voluntas perdendi. Quare qui ſe hoſtem Populi totius profitetur, is eo ipſo abdicat Regnum. Sed vix videtur id accidere poſſe in Rege mentis compote, qui uni Populo imperat: ſi enim pluribus Imperet, accidere poteſt, ut unius Populi in gratiam alterum velit perditum.

XV. *Quis judicabit an ſit hoſtis?*

Boecl. in Comment. l. 1. c. 4. §. 11. Lampad. de Rep. R. G. part. 1. §. 11. 12. & 13.

℞. 1. Multæ hic ſe ingerunt difficultates, nec enim hoc ſimpliciter Populi judicio permittendum, qui forte rerum præſentium pertæſus facile Regem hoſtem pronuntiaret. 2. Notæ ſæpe tales ſunt, ut non ſtatim hoſtem; (*a*) ſed peſſime Imperantem oſtendat. Hinc ſubditi neceſſitate obſequii tamdiu non ſunt liberati, quamdiu Reip. eſſentia non eſt interciſa, & conſtat ejus compages. Et ſi pluribus Populis Imperet, & alterum velit perditum, videndum eſt, (*b*) an hoc faciat ex cauſa pœnali, an odio tyrannico.

XVI.

NOTÆ.

Art. 15. (*a*) Nulla eſt differentia inter peſſimè Imperare, & Hoſtem ſeſe oſtendere, (contra ſententiam Auctoris,) nam qui peſſimè Imperat, dici non poteſt Populi ſaluti ſive utilitati proſpicere, adeoque hoſtis potiùs nomen meretur, niſi ipſi non ſatis ſit vis ingenii, ad diſtinguendum verè Conducibilia a Noxiis.

(*b*) Veriſimile non eſt univerſam Regionem ſive Provinciam peccare in Regem, adeoque inutilis videtur hæc diſtinctio.

XVI. *An in eum Bellum eſt licitum, qui Regnum committit ex felonia, aut ex clauſula in Imperii delatione appoſita, quà ſubditi obedientiæ Vinculo ſolvuntur, ſi Rex hoc aut illud fecerit?*

℞. Affirmatur; quia tunc recidit in privatam perſonam: vel potius, quia nunquam Majeſtatem habuit. vid. ſupra c. 3. q. 45.

Grot. d. c. 4. §. 12. & 14. Conring. in theſ. Rerump. part. 1. p. 180. & 181.

XVII. *An ſi Rex partem habeat Summi Imperii, partem alteram Populus aut Senatus, Regi in partem non ſuam involanti vis juſta opponi poterit?*

℞. Affirmatur, quia eatenus Imperium non habet.

dict. c. 4. §. 13.

XVIII. *Quid ſi Belli poteſtas penes Regem eſſet?*

℞. Si Belli poteſtas eſt penes Regem, intelligendum eſt de Bello externo, non de Bello in Coimperantes, qui non poſſunt non jus habere ſuam Partem tuendi, adeò ut Rex ſuam Imperii Partem Belli jure amittere poſſit: in mixta enim Rep. ille juſtam Bellandi cauſam habet, qui ſuam Partem defendit.

dict. c. 4. §. 13. Boecl. in Comment. h. l. Conring ad Lamp. part. 1. §. 11. conf. Grot. l. 2. c. 16. §. 14. & l. 3. c. 2. §. 4. Horn. l. 2. c. 9. §. 2. 3. & 4.

XIX. *Quid licet in invaſorem Imperii?*

℞. Quamdiu (*c*) durat cauſa invadendi, ſeu quamdiu Imperium non eſt plane arreptum, videtur manere Belli jus, ac proinde in eum licere, quod in hoſtem licet, qui à quolibet etiam privato poteſt interfici: ſi autem Imperium omnino ſit acquiſitum, vel quia Pactio eſt ſecuta, aut fides illi data, aut victoria in Populum obtenta, adeò ut cogatur Arma omnino ponere, nullum in ejus perſonam jus ſupereſt Populo. Ad Imperium

Art. 19. (*c*) Ex voce Invaſoris ſequitur ſine Jure eum ad Solium involare; jam autem non dubium eſt, quin illo in caſu ei obſiſtere poſſit Populus, eumque ſi fieri poſſit occidere: Ubi verò Victor evaſit, in caſibus ab Auctore propoſitis, debet ei ſeſe ſubjicere Populus, tametſi Pacto conſenſum ſuum non dederit Rex legitimus, ex eo quod conjici poteſt eum talibus aſſentiri per breve tempus, ne ſcilicet ulteriori reſiſtentia malis quibuſdam, exitiove exponeretur Populus; De cætero occaſione data, auxiliiſque a Sociis ſibi conceſſis, poteſt legitimus Rex Jura ſua perſequi, Invaſoremque viciſſim expellere, & tandem donec legitimus ille Rex pactum à Populo factum cum Invaſore expreſsè atque publicè confirmaverit, nullum eſt illud Pactum, quoniam ab alio penderet.

rium enim nihil attinet, quocunque modo ſit acquiſitum, ſemper enim & ubique ſibi reſpondens poſtulat obſequium, quod à Deo Majeſtati conjunctum eſt; & ſimul ac invadenti Victoriam conceſſit, è Populo in invaſorem omne Imperium citra ullam iſtius pactionem tranſtuliſſe dicendum eſt. Imperia enim Armis quæruntur, Victoriis propagantur, neque voluntas Dei, qui Reges imponit & deponit, ex Belli cauſa æſtimanda eſt.

Grot. l. 3. c. 8. §. 1. & 4.

XX. *An ergo talem tyrannum occidere non licet, ſi deſerta auctoritas accedat, ejus, qui verum jus Imperandi habet, ſive is Rex ſit, ſive Senatus, ſive Populus?*

Grot. l. 1. c. 4. §. 18. aliter. ℞. Licet, ſi nulla Pactio interceſſit, & Victoria nondum omninò fuit obtenta; alias non licet, quia Summum Imperium non ampliùs eſt penes eum, qui fuit Rex.

XXI. *Quid ſi ante invaſionem Lex extiterit, ut unuſquiſque invaſorem occidere poſſit?*

Grot. l. 1. c. 4. §. 17. aliter. ℞. Quamdiu in Actu occupandi & invadendi conſtitutus eſt, licet; non autem poſtquam occupavit.

XXII. *Quid ſi aliquis etiam ab initio legitimus Rex degeneraret in tyrannum, ſeu fieret tyrannus exercitio?*

Boecl. in Comment. ad §. 14. ℞. (*d*) Quid ſit tyrannus non ſatis eſt definitum; nec hìc Philoſophi auctoritate abuti debemus & deſcriptiones quaſdam pro veris definitionibus arripere; Sunt enim quædam 1. nec bonæ nec malæ per ſe. 2. quædam ita comparatæ, ut optimo cuique Principi competere poſſint. Nec ſtatim ad mores Patrios

Art. 22. (*d*) Poteſt enim Rex quædàm præcipere quibuſdam Privatis gravia, quibus verò utilitati Publicæ proſpicit: Hic obſervandum eſt non unum ſed plures operam navare ut vim tyranno inferant; Non debent proniores eſſe Subditi ad rebellionem, ad quam, neceſſitate exigente, recurrere poſſunt. Attamen non eſt expectandum donec tyranno non poſſit reſiſtere Populus, utpote viribus ſufficientibus ſuppeditatus, ſed ſibi quantùm poteſt proſpicere.

Patrios confugere & illum tyrannum dicere licet, qui facit contra mores Patrios, quos interdum Populus ementitur, & titulo Legis adornat, vel qui jam ab aliquot Sæculis in uſu non fuerunt; contra primævas enim Leges Reip. tempus multa innovat. Et hinc ſicut in definiendo tyranno, ita & in eo, quid in illum liceat, non ita faciles ſimus oportet.

XXIII. *An ergo definiri non poteſt?*

℞. Fortè non male deſcribitur tyrannus: quod ſit is, qui nec eo, quo decet, ordine & modo Imperat, ſed omni honeſtatis, virtutis, juris ratione, inprimis Patrii inſuper habitâ, in tractanda Rep. libidinem animi pro lege habet. Requiritur ergo hic Regni cujuſque ſolida cognitio.

XXIV. *Si hæc omnia certa ſint, quid in ipſum licet?*

℞. In remediis adverſus tyrannum conquirendis nullus temeritati & feſtinationi locus eſt. Quia tamen ſic omnino diſſolvitur vinculum inter Imperantes & parentes, quin in tali neceſſitatis caſu, quando Reip. aliter conſuli non poteſt, deponi poſſit, non dubitamus. *Fr. Horn. l. 2. c. 9. §. 3. & 4. aliter.*

XXV. *Si dubium ſit, ad quem Imperandi jus pertineat?*

℞. In re controverſa judicium ſibi Privatus ſumere non debet, ſed poſſeſſionem ſequi. Sic tributum ſolvi Cæſari Chriſtus jubebat, quia ejus imaginem Nummus præferebat, i. e. quia in poſſeſſione erat Imperii. *Grot. l. 1. c. 4. §. 20. conf. hic Becman. in not.*

Digitized by Google

CAPUT V.

Qui Bellum licite gerant.

I. *Quæ ſit cauſa principalis effectrix in Bello.*
II. *An pro aliis Bellare liceat.*
III. *Quæ ſint Hominum inter ſe vincula, quæ ad mutuam opem invitant.*
IV. *Quæ ſit cauſa Inſtrumentalis.*
V. *An ſubditi ad Bellum cogi poſſint.*

I. *Quæ eſt cauſa Principalis effectrix in Bello?*

Grot. l. 1. *c.* 5. §. 1. ℞. IS, cujus res agitur: in Privato privatus; in Publico poteſtas Publica, maximè Summa.

II. *An & pro aliis Bellum movere poſſumus?*

Grot. d c. §. 2. *n.* 1. ℞. Alteri prodeſſe non licitum modo, ſed & honeſtum eſt.

III. *Quæ ſunt Hominum inter ſe Vincula, quæ ad mutuam opem invitant?*

Grot. d.c. §. 2. *n.* 1. *&* 2. *in fin.* ℞. Diverſa ſunt: Nam & Cognati ad opem ferendam coëunt, & Vicini inclamantur, & qui ejuſdem ſunt Civitatis participes. Et hiſce Vinculis deficientibus ſufficit humanæ Naturæ communio. Deus enim præter cætera homini dedit hunc pietatis affectum, ut homo hominem tueatur, diligat, foveat, contraque omnia pericula accipiat & præſtet auxilium.

IV. *Quæ eſt cauſa Inſtrumentalis?*

Grot. d.c. §. 3. ℞. Filius Patri eſt inſtrumentum, Pars quippe ejus naturaliter; ſervus Domino; ſubditus Imperanti; qui ita agunt ſua voluntate, ut ea ab altero pendeat.

V. *An omnes ſubditi naturaliter Bello poſſunt adhiberi?*

Grot. d.c. §. 4. *l.* 2. *c.* 25. § 1. *c.* 26. §. 5. ℞. Dubium non eſt, propter Summum Imperium in ipſorum perſonas: & quia ſunt quaſi pars Rectoris; hinc etiam in caſu neceſſitatis cogi poſſunt.

INST

INSTITUTIONUM
JURIS
NATURÆ ET GENTIUM
LIBER SECUNDUS.
CAPUT PRIMUM.
De Belli cauſis, & primum de Defenſione ſui & rerum.

I. *Quid ſit cauſa Belli.*
II. *Quotuplex ſit.*
III. *An in omni Bello cauſa juſtifica requiratur.*
IV. *Quid ſit cauſa Juſtifica.*
V. *An is qui injuriam nec paſſus eſt, nec metuit, juſtam habeat Belli cauſam.*
VI. *An detur Bellum pœnale.*
VII. *Quæ ſit prima juſta Belli cauſa.*
VIII. *Quid ſi corpus impetatur vi præſente.*
IX. *Quid ſi invaſor peccato careat.*
X. *Quid ſi innocentes interpoſiti fugam aut defenſionem impediant.*
XI. *Quale periculum requiratur, ut alium licite occidere poſſim.*
XII. *An quis cogatur expectare primum ictum.*
XIII. *Quid ſi quis conjuraverit, aut alias inſidias ſtruat.*
XIV. *An pro integritate Membrorum Bellum ſit licitum.*
XV. *An pro pudicitia conſervanda.*
XVI. *Quando occidi potius quam occidere debeamus.*
XVII. *An Rex innocentem inſultans, ipſo facto Rex eſſe deſinat.*
XVIII. *An unuſquiſque Salutem propriam anteponere debeat Saluti Reip.*
XIX. *An interfectio licita ſit ad arcendam alapam aut malum ſimile.*
XX. *Talem injuriam patienter ferens an Honorem ſuum augeat.*
XXI. *In periculo vitæ conſtitutus an fugere debeat.*

XXII.

XXII. *An fuga ignominioſa ſit.*
XXIII. *An occidi poſſit qui male de nobis loquitur.*
XXIV. *An pro rebus defendendis interfectio ſit licita.*
XXV. *An fur interdum occidi poſſit.*
XXVI. *An Lex civilis, interfici aliquem permittens, jus det, an ſolam impunitatem.*
XXVII. *Quando licita eſſe poſſit ſingularis dimicatio.*
XXVIII. *Quid ſi Magiſtratus, duos mortem meritos, inter ſe committat.*
XXIX. *An ad vindicandas privatas injurias Duella ſint permittenda.*
XXX. *An hactenus dicta de jure ſe & ſua tuendi etiam ad Bellum Publicum aptari poſſint.*
XXXI. *An ad imminuendum Potentiam Vicini arma licite ſumantur.*
XXXII. *Quid ſi de ejus animo hoſtili conſtet.*
XXXIII. *An licita ſit defenſio, in eo qui juſtam bello cauſam dedit.*
XXXIV. *An oblata ſatisfactio ſemper acceptari debeat.*

I. *Quid eſt cauſa Belli?*

Grot. l. 2. c. 1. §. 1. c. 22. §. 1. n. 1. & 2.

℞. Cauſa Belli, quæ & principium vocatur, licet inter ſe diverſa ſint, eſt, propter quod quis Bellum gerit.

II. *Quotuplex eſt cauſa Belli?*

Grot. d. l. Boecl. ad 1. Annal. Tac. c. 10. Puffend. l. 8. c. 6. §. 4. & 5.

℞. Duplex. Juſtifica, quæ movet ſub ratione juſti, & Bellum juſtum reddit; Suaſoria, quæ ſub ratione utilis movet. Illæ dicuntur etiam prætextus, plerumque in Publicum edi ſolent: hæc in pectore Bellantium latent, ut gloriæ cupido, metus vicinæ Potentiæ, odia &c. Cauſæ Juſtificæ propriè noſtri ſunt argumenti.

III. *An in omni Bello cauſa Juſtifica requiritur?*

Grot. dict. §. 1. n. 3.

℞. (*a*) Non minus de Bello publico, quam privato verum eſt. Licet

N O T A.

Art. 3. (*a*) Effectus Bellorum juſtorum injuſtorumque ſimiles ſunt: Ubi errore ductus Rex quidam Bellum geſſit, damna per tale innocentibus illata reparare tenetur.

Licet enim Bella publicâ Auctoritate ſuſcepta habeant aliquos effectus juris, quos Bella privata non habent, non tamen vacant peccato, niſi juſta cauſa ſubſit, & qui ea gerunt, vocantur latrones, & prædones: dicuntur alios fraude latronum ac ſcelere Regnis ſpoliare &c.

IV. *Quæ eſt cauſa juſtifica?*

℞. Nulla eſſe alia poteſt, niſi injuria aut facta, aut non facta. Propter injuriam factam aut reparamus quod noſtrum eſt vel fuit, aut punimus. Propter injuriam nondum factam, defendimus aut corpus, aut rem. Hinc plerique tres Bellorum cauſas juſtas ſtatuunt, Defenſionem, Recuperationem rerum, & punitionem. *Grot. dict.* §. 1. *n.* 4. & §. 2. *Grot. d.* §. 2. *n.* 2.

V. *Qui ergo injuriam paſſus non eſt, vel eam non certè metuit, an habet juſtam Cauſam?*

℞. (*b*) Non, & ab omni jure abhorret perperam ſic dicta Ratio Belli, *raiſon de Guerre*, quâ putant omne eſſe licitum, quod ſtatus Belli felicius perficiendi depoſcere videtur, poſthabito omni æquitatis reſpectu; quo referuntur Populationes in Territorio amico vel neutrali, militum excurſiones, deprædationes, hoſpitationes &c. An etiam Caſtri occupatio in Solo neutrali, ne hoſtis illud occupet ſit licita? Videbimus in cap 2. ad §. 10. *Text in Synt. J. G. c.* 17. §. 2.

VI. *Cur diximus, plerique admittunt tres juſtas Cauſas?*

℞. (*c*) Quia plures Bellum pœnale non agnoſcunt, & quidem recte: pœna enim exigitur ab inferiore, Bella ſuſcipiuntur inter æquales. *Feld. ad Grot. l.* 2. *c.* 1. § 2. *n.* 2. *Boecl. in Com. b. l. Grot. in Proleg.* §. 25.

VII.

NOTÆ.

Art. 5. (*b*) Quandoquidem in Neutralem Regionem Bellum non infeſtatur, & Neutram partem tueatur hæc Regio, nullum damnum juſtè ei fieri poteſt.

Art. 6. (*c*) In ſtatu Naturali Bellum pœnale locum habere poteſt; Nam Vitam noſtram ſive bona noſtra conſervamus, detrimento alterius in nos injuriam inferentis, & ſic tali exemplo alios deterremus, quod occurrit in definitione pœnæ.

Grot. dict. l. 2. §. 2. n. 3. in fin. aliter Text. in Syn. J. G. c. 17. §. 9. Grot. d. c. § 3 Ziegl. ad l. 1. c. 3 §. 3 Puff. l. 2. c. 5. §. 5.

VII. *Quæ eſt prima juſti Belli cauſa?*

℞. Injuria nondum facta, quæ petit aut corpus aut rem.

VIII. *Si Corpus impetatur vi præſente cum periculo Vitæ non aliter evitabili, an Bellum eſt licitum?*

℞. (*d*) Licitum eſt, etiam cum interfectione periculum inferentis: Imo Jure naturæ præceptum eſt, ita ut nec Lege civili tolli poſſit, & is, qui ſe non defendit, ſe ipſum occidiſſe videatur.

IX. *Quid ſi is, qui me invadit, peccato careat?*

Grot. d. l. & Puff.

℞. (*e*) Etiamſi peccato careat, puta quod bona fide militet, aut alium me putet quam ſim, aut quod inſania aut inſomniis agitetur, non eo tolletur jus ſe tuendi, cum Natura quemque ſibi commendet; & ſufficiat, quod ego non tenear id, quod ille intentat, pati, non magis quam ſi beſtia aliena periculum intentaret. Imo propter naturalem amorem ſui ipſius Homo in pari cum altero periculo conſtitutus ſibi potius quam alteri conſulere & poteſt & debet: quia alias non eſſet caritas in proximum, ſed crudelitas in ſe ipſum.

Grot. l. 1. c. 3. §. 3. n. 3.

X. *Quid ſi innocentes interpoſiti, infantes ſcilicet, claudi &c. defenſionem aut fugam, ſine qua evadi mors non poteſt, impediant?*

Grot. l. 3. c. 1. §. 4. aliter l. 2. c. 1. §. 4. n. 2. Becl. in Comment. l. 2. c. 1. §. 4. & Ziegl. aliter Puff. l. 2. c. 6. §. 4.

℞. (*f*) Impelli & proſterni poſſunt, etiamſi mors inde ſequatur: ad jus enim agendi multa conſequi poſſunt indirectè & extra agentis propoſitum, ad quæ per ſe jus non eſſet. Hi enim non occiduntur ex intentione, quum illa mors non eligatur ut quiddam primario intentum, ſicut in punitione judiciali, ſed ut unicum quod eo tempore ſuppetit. Sic Navis piratis plena,

Art. 8. (*d*) Unicuique enim amor ſui ipſius inſitus fuit a Natura, quò inducitur ad removenda objecta, quibus Vita ejus de quâ diſponere non poteſt, in periculum adduci poteſt.

Art. 9. (*e*) Bona fide militat, qui in dubio verſatur, an Bellum a ſuo Rege delatum, ſit Juſtum nec-ne, & Cujus obedientiam effugere non valet, niſi evidens aut Veriſſimilius ei ſit, Bellum ab illo injuſtum inferri.

Art. 10. (*f*) Niſi Tales in fundo ſuo verſentur, meritò occidi poſſunt.

na, aut domus latronibus, tormentis peti poteſt, etiamſi intra eandem Navem aut domum ſint pauci infantes, mulieres, aut alioqui innocentes, quibus inde creetur periculum.

XI. *Quale periculum hic requiritur ut alium occidere poſſimus?*

℟. (*g*) Præſens & quaſi in puncto. *Grot. l. 2. c. 1. §. 5. n. 1.*

XII. *An quis cogitur expectare primum ictum?*

℟. (*g*) Si inſultator Arma arripiat, & quidem ita, ut appareat eum id facere occidendi animo, occupari poteſt facinus; & melius eſt prævenire, quàm præveniri; in Moralibus enim non invenitur punctum ſine aliqua latitudine. multum autem falluntur & fallunt, qui metum qualemcunque ad jus occupandæ interfectionis admittunt, talis enim requiritur, de quo moraliter certi ſimus, & qui in Virum conſtantem cadere poſſit. *Grot. d. l. Alber. Gent. l. 1. c. 13.*

XIII. *Quid ſi quis vim non jam præſentem intentet, ſed conjuraſſe aut inſidiari compertus ſit, ſi venenum ſtruere, ſi falſum teſtimonium, vel iniquum judicium moliri?*

℟. (*h*) Si aliter periculum evadi non poteſt, conjuratos, inſidiatores, aut venenum ſtruentes occidi poſſe verius eſt: quia ex ſignis externis animus occidendi omnino apparet, propter quem facinus occupari poteſt. In falſa accuſatione, falſo teſtimonio, vel *aliter Grot. l. 2. c. 1. § 5. n. 2. & Ziegl. h. l.*

iniquo

Art. 11. & 12. (*g*) Ad talium Quæſtionum ſolutionem, Homines vel in ſtatu Naturali, vel in ſtatu Civili Conſiderandi ſunt; Si prius, non dubium eſt quin in præſenti periculo, ſi aliter in tuto poni nequit vita noſtra, Aggreſſorem noſtrum interficere poſſimus; In Statu verò Civili poſſumus etiam ubi Magiſtratûs auxilium poſtulari non poteſt.

Si verò non præſens ſit periculum, ſed Conſilium ſuum quis nobis ſignificaverit manifeſtè, Vitam nobis auferre velle; tunc in ſtatu Naturali, talia prævenire poſſumus, in infinitum eum perſequendo; niſi tale Vanum alio modo reddere poſſimus; In ſtatu verò Civili, Magiſtratui viribus ſufficientibus donato, curam vitæ noſtræ conſervationi proſpiciendi relinquere debemus.

Art. 13. (*h*) Duplici quoque in ſtatu ſunt Homines ſpectandi, Juris Naturalis nempe, atque Civilis; In priori, niſi alia via inſidiæ effugi poſſint, tales occiſione Inſidiatorum ſunt præveniendæ; In Statu verò Civili, Magiſtratûs eſt tales prævenire; Quod attinet verò falſam accuſationem &c. Teſtes adhibendo, Judicemque adeundo, talibus obviam ire poteſt.

iniquo judicio res aliter ſe habet: aliis enim remediis corrigi hæc poſſunt, & ſic periculum evitari.

XIV. *Quid dicemus de periculo mutilationis membri?*

℟. (*i*) Si membrum ſit è præcipuis & Vitæ quaſi æquiparabile, cujus abſciſſio periculum mortis poſt ſe trahit, ſi aliter vitari nequeat, intentantem periculum occidi poſſe putarem: mutilatio enim talis membri non minoris æſtimatur, quam ſi Vita adimatur. Vid. l. 4. §. 2. D. ad leg. Corn. de ſicar.

Grot. l. 2. c. 1. §. 6. Boecl. ibi. Puff. l. 2. c. 5. §. 10. aliter Feld. h. l.

XV. *An pro Pudicitia conſervanda?*

℟. (*k*) Pudicitia quidem ſemel ablata naturaliter ſeu phyſice reſtitui non poteſt: verum quia inter offenſionem & defenſionem debet eſſe æqualitas, Vitæ vero nullum periculum imminet, & Moraliter ſeu Civiliter Pudicitia poteſt reſtitui, Vita autem ſemel amiſſa reſtitui non poteſt; interfectionem illicitam quidem, ſed ſi injuriæ atrocitate commota violentum ſtupratorem occidat, eam excuſandam eſſe putamus: Appetitus enim declinandi mali maximè eſt naturalis, ideoque inter Appetitus honeſtiſſimus; unde quæ mortis, carceris, doloris aut ſummæ egeſtatis vitandæ cauſa, aut ad Pudicitiam conſervandam injuſtè fiunt, maximè excuſabilia videri ſolent.

Ziegl. ad Grot. l. 2. c. 1. §. 7. aliter Grot d. l. & l. 1. c. 2. §. 5. n. 7. l. 2. c. 17. §. 15. l. 8. §. 2. D. quod metus cauſa.

Grot. l. 2. c. 20. §. 29. n. 1.

XVII.

Art. 14. (*i*) Aut ſcopum ſuum nobis declaravit Aggreſſor nec-ne; Si prius, Nonne poteſt. pro Membro Mutilato, Vita mihi auferri; Præterea, non magis ſum Dominus membrorum quam Vitæ meæ, illorumque Conſervationi proſpicere teneor; His adde quòd inveniri poſſont qui mortem mutilationi membrorum ſuorum præferrent, quam mutilationem mors quoque ſubſequi poteſt, & quâ, etiam via quibuſdam aufertur labore victum ſibi Comparandi.

Art. 15. (*k*) Errat Auctor in iſto Caſu, Jus Virginibus ſive Mulieribus, Pudicitiam ſuam morte Aggreſſoris Conſervare denegando; Nam primò Pudicitia æquiparata fuit, aut æquiparatur cum vita; Sed præterea in periculum vita adducitur, nam fuere Caſus in quibus, poſt ſtuprum interfectæ fuerunt Virgines, ſeu Mulieres; Tandem in ſe reſtitui non poteſt Pudicitia.

XVI. *An non interdum præceptum eſt occidi potius, quam occidere?*

℞. (*l*) Si invaſor ſit Rex aut Princeps, qui ſimilem habet Poteſtatem, ſine peccato occidi non poteſt: 1. quia eſt perſona ſancta vid. ſupra c. 4. q. 6. 2. quia multis utilis.

Grot. l. 1. c. 4. §. 7. n. 6. & 7. & l. 2. c. 1 §. 9. n. 1.

XVII. *An non vero Rex innocentem inſultans ipſo facto Rex eſſe deſinit?*

℞. (*m*) Sicut Dominia, ita & Imperia non amittuntur delinquendo, niſi Lex id ſtatuat: delictum enim eſt factum improbum a Lege puniendum. Talis autem Lex, quæ hoc de Imperiis ſtatueret, ut delicto in privatum, ſi enim ſit in ipſam Remp. Rex fit hoſtis & deſinit eſſe Rex, amitterentur, nuſquam reperta eſt, nec repertum iri credo; ſummam enim rerum confuſionem induceret, & ex Imperantibus parentes & inferiores efficeret.

Grot. l. 2. c. 1. §. 9. n. 2. c. 8. §. 20. aliter Puff. l. 2. c. 5. §. 14. in fin.

XVIII. *Atqui unuſquiſque Reip. & Regis incolumitatem deſiderat propter propriam ſuam ſalutem, & hinc eam anteponere debet & ſaluti Reip. & Regis?*

℞. Noſtri quidem cauſa Remp. ſalvam eſſe volumus, ſed non tantum Noſtri, verùm & aliorum, vid. ſupra cap. 4. q. 7.

Grot. d. §. 9. n. 2. in fin. l. c. 4. §. 4. n. 5.

XIX. *Si cui periculum immineat accipiendæ alapæ, aut mali ſimilis, e. g. ictus fuſtis?*

℞. (*n*) Defenſio modum accipit ab offenſione, & vero inæqualia ſunt mors & alapa; hæc Civiliter reparari poteſt, contra mortem vero nulla remedia ſuperſunt. Si tamen ab alapâ inflictâ

Feld. ad Grot l. 2. c. 1. §. 10. n. 1. aliter

Art. 16. (*l*) Non accuratè loquendò, Sancti nomen meretur Rex; nec veriſſimile eſt, ex Pactis a Populo cum certo quodam Rege initis, eum Jus acquiſiviſſe, pro mero arbitrio Vitam cuivis privato auferendi, quod ipſis quoque non licitum eſſet.

Art. 17. (*m*) Ceſſat in iſto Caſu utilitas Publica reſpectu privatæ; Nam ſi Rex quidam innocentem quemdam inſultaret, timendum eſſet ne irreſiſtentiâ ejus, pro libidine alium aggrederetur.

Art. 19. (*n*) Hic diſtinguendum eſt, inter ſtatum Naturalem & ſtatum Civilem; In priori, ubi in poſterum Vita mea periculo eſt expoſita, & tuta alio modo eſſe non poteſt quàm Aggreſſoris occiſione, poteſt tunc temporis occidi; In poſteriori verò, ad Magiſtratum recurrere poſſumus.

Grot. dict. l. jurg. Puff. l. 2. c. 5. §. 12. ſtatim ferrum ſtringatur ab utroque, & quis invaſorem occidat, non ſine ratione mitius puniri debet.

XX. *At vero qui fert talem injuriam, auget ſuum Honorem, quia ſe excellenter patientem oſtendit?*

l. 2. c. 1. §. 10. n. 2. Feud. b. l. ℞. (o) Grotius ſic exiſtimat; Verum ejus philoſophiam mos vitæ civilis non fert, neque propterea excellenter patiens cenſendus eſt: nam quævis ferre & a quovis, virtus non eſt, ſed ignavia.

XXI. *An in periculo Vitæ conſtitutus fugere cogitur?*

Grot. d. §. 10. n. 3. ℞. (p) Si in fuga periculum non ſit, fugiendum eſt, quia fuga eſt modus ſe & ſuum proximum conſervandi.

XXII. *An fuga ignominioſa eſt, præſertim Nobili homini?*

Grot. d. §. 10. n. 3. Puffend. l. 2. c. 5. §. 16. in med. ℞. Eſt falſa quædam ignominiæ opinio, aſpernenda ab omnibus iis, qui virtutem & ſapientiam ſectantur. quia non ſuſcipitur ex ignavia aut neglectu officii; ſed quia ratio hic nullam fortitudinis materiam invenit.

XXIII. *An occidi poteſt is, qui male de nobis loquitur, & talia dicit, quæ credita noſtram exiſtimationem apud Bonos delibarent?*

Grot. dict. §. 10. n. 3. ℞. (q) Non. quia interfectio iſta non eſt modus aptus ad tuendam

Art. 20. (o) Quandoquidem alapæ, niſi a Superioribus in ſibi Inferiores, vel genere vel alio modo, infligi non ſolent, hinc fit ut ſecum trahant aliquid contemnendi ſive injurioſi.

Art. 21. (p) Si, *verbi gratiâ*, Viatori in itinere ſuo occurrat latro, non tenetur Veſtigia ſua relegere, ſed e Contrà; poteſt ſuæ defenſioni proſpicere morte aggreſſoris, quia via publica eſt. His adde quod eo in periculo non erunt alii qui eamdem viam alia vice inſequentur; In Statu Naturali, non poſito periculo Vitæ in fuga, occidi poteſt; In Statu verò Civili, niſi adeſſet domus propinqua & quidem tuta, fuga eſſet vitanda, quia tunctemporis Magiſtratûs protectio requiri non poteſt; Adde quòd in fuga, obice quodam ad pedes poſito, lapſus fieri poſſit.

Art. 22. (q) Hic iterari debet diſtinctio Inter ſtatum privatum, & ſtatum Civilem; Nam in Privato, ubi quis talibus hoſtem noſtrum ſe declarat, & periculum ſit ne ulteriùs pergat, Vitaque noſtra ſit periculo expoſita, tunc vi repelli poteſt; In Civili verò, ad Magiſtratum ſit acceſſus; Adde quod ſi pergat in ſuis detrectationibus, bonis ſuis moribus detegetur oppoſitio.

Digitized by Google

dam exiſtimationem; ſed ſtudium virtutis, & alia remedia jure nobis conceſſa.

in fin. l. 5. §. 1. D. de extr. cogn.

XXIV. *An ad res noſtras conſervandas raptor poteſt occidi?*

℞. (*r*) Si ſit talis res, ex qua Vita noſtra & familiæ noſtræ pendeat, quæque Judicio recuperari non poſſit, fortè quia fur eſt ignotus & in fugâ conſtitutus, occidi poteſt. Alter enim non plus juris ad res meas, quàm Vitam eripiendam habet, & cum citra res Vita non poſſit conſervari, hanc quoque conſequenter impugnat, qui illis me ſpoliare nititur. Quo accedit, ſecuritatem & tranquillitatem Societatis civilis ac generis Humani non poſſe ſubſiſtere, ſi rerum raptores occidere non liceret, inprimis Judiciis ſublatis. Imo pleraque Bella geruntur, non ut aliis Vita, ſed res eripiantur.

aliter Grot l. 2. c. 1. § 11. & 13. jung. l. 1. c. 2. §. 1. n. 4. in fin. Puff. l. 2. c. 5 §. 16. Becl. in Comment.

XXV. *An fur interdum occidi poteſt?*

℞. (*s*) Occidi poteſt, inprimis ſi ipſe in periculum Vitæ adducat: nec obſtat mihi, quod me in id diſcrimen adduxerim, dum rem meam cupio retinere, aut occupatam extorquere, aut furem capere; nam in his omnibus mihi nihil poteſt imputari, qui verſor in actu licito, nec cuiquam injuriam facio, cum utar meo jure.

Grot. l. 2. c. 1 §. 12. Puff. l 2. c. 5. §. 18.

XXVI. *An Lex civilis, interfici aliquem permittens, jus dat, an ſolam impunitatem?*

℞. (*t*) Interdum jus dat, interdum tantum impunitatem.

Grot. l. 2. c. 1. §. 14. c. 20. §. 17. junct. Puff. l. 8. c 3. § 23. Grot. l. 2. c. 2. §. 15.

XXVII.

Art. 24. (*r*) Vel in ſtatu Naturali, vel in ſtatu Civili verſor; Si priùs, ubi aliter rebus meis proſpicere quàm morte furis non poſſum, & nolit mihi reddere quæ abſtulit, violenta tunc temporis licita eſt hæc mea defenſio; In Poſteriori verò, ſi fieri poſſit, adeundus eſt Magiſtratus.

Art. 25. (*s*) Aut Die, aut Nocte, furari me vult quis, ſi Die, redit caſus præcedens; ſi verò Nocte, modò mihi ſignificaverit nolle mihi Vitam auferre, reddatque mihi quæ abſtulit aufugiendo, Contentus eſſe debeo; Lege impunè Nocte occiditur fur.

Art. 26. (*t*) *Verbi gratiâ*, in Scriptura Sacra legitur, quod ubi quis alium involuntariè occiderat, certa quædam loca, AZYLA dicta, petere poterat, ubi in tuto eſſe debebat, (*Nombr. cap.* 35. ℣. 25. 26. & 27.) Modò limites quoſdam non tranſiret, quos ſi excediſſet, impunè a quodam defuncti Propinquo occidi poterat, quod ſi Vindictæ cauſa hoc factum fuiſſet, non exiſtimandum eſt, nec convenire videtur cum Sanctitate immenſa Dei, talis motivi approbatio; ſed ſibi imputandam habebat mortem ſuam Azylum quæſitus; Et ſic meritò impunitas concedi poteſt, quamvis jus non adſit.

XXVII. *Quando ergo ſingularis Dimicatio eſt permiſſa?*

℞. (*u*) Quando invaſor alteri concedit licentiam Dimicandi, alioquin eum occiſurus ſine dimicatione. Vid. quæſt. 8.

XXVIII. *An etiam, ſi Magiſtratus duos mortem meritos inter ſe committat?*

Grot. d. c.5.§. 25. ℞. (*x*) Affirmatur; & tunc unicuique licet arripere ſpem ſalutis, vel alter alterum occidere poteſt. At, qui juſſit, forte minus rectè officio functus videbitur, cum ſatius fuiſſet, ſi unius ſupplicium ſufficere videbatur, ſorte eligi moriturum, ut fieri ſolet in Decumatione, cujus uſus frequens eſt in Bello.

XXIX. *An præter hunc Caſum Magiſtratus Duella poteſt concedere ad vindicandas Privatas injurias?*

Boecl. in Comment. ad Grot. h. l. Grot l. 2. c. 20. §. 8. n. 5. ℞. (*y*) Negatur. quia hoc eſt tentare Deum, & incerto eventui rem minime incertis rationibus definiendam permittere. Quod tamen Germanis ante Chriſtianiſmum in more poſitum, nunc autem optima ratione mutatum eſt.

XXX.

Art. 27. (*u*) Si impulſus ad Dimicandum, impulſori occaſionem culpâ ſuâ dederit, ad certamen eum impellendi, debet ei reparationem offerre, ſi nolit, jure ſuæ defenſionis hoc in caſu utitur.

Art. 28. (*x*) Quandoquidem in tali Caſu uterque mortem meritus fuerit, eo ipſo par eſt Jus ſuæ defenſionis; non omnes in Bello morti traduntur, Ducibus, *verbi gratiâ*, ſuis rebelles, ne ſcilicet militibus careat Exercitus ad ſui conſervationem utilibus, adeoque decimantur Rei, ut ſcilicet cui ſors fuit adverſa, exemplô ſit aliis.

Art. 29. (*y*) Hac occaſione dicendum eſt, Duella data ſive facta ad reparationem injuriæ, ſive veræ ſive fictæ, licita eſſe non debere; Et qui ad Duellum vocatur, hoc effugere tenetur; Nam quis imprudenter nec ullo malo animo, proferre quid poteſt, quo alter offendetur; adde quod iſte poſſit præbere occaſionem, illumque impellere ad proferendum, quo lædi ſibi videtur alter, & ſic iſtius eſt culpa ſi offendatur; Qui alium offendit, ei reparationem exhibere tenetur; Et monitus Vitam ſuam in periculo eſſe a parte alterius, non tenetur domi manere, ſed ei ſunt vitanda loca ſemota, non verò cogitur a Publicis abſtinere.

Digitized by Google

XXX. *An quæ hactenus dicta ſunt de jure ſe & ſua tuendi ad Bellum privatum tantum pertinent, an vero etiam ad publicum aptari poſſunt?*

℞. Aptari poſſunt, habita aliqua ratione diverſitatis, nam in privato Bello jus bellandi ceſſat, ſimul ac eſt judicii copia: publicum, quia non oritur, niſi ubi aut non ſunt, aut ceſſant judicia. tractum habet & perpetuo fovetur accedentibus novis damnis & injuriis. In Bello privato fermè defenſio mera conſideratur: in publico præter defenſionem, etiam injuriæ vindicta intenditur, & ſi fieri poteſt, ut vires hoſti adimantur, ne in poſterum nocere poſſit. *Grot. l. 2. c. 1. §. 16.* *Grot. l. 2. c. 20. § 8.*

XXXI. *An ergo arma rectè ſumuntur ad imminuendam potentiam creſcentem, quæ nimium aucta nocere poteſt?*

℞. Licet hoc in conſultationem venire poſſit, vim tamen pati poſſe, jus non tribuit ad eam inferendam; & ita Vita humana eſt, ut plena ſecuritas nunquam nobis conſtet. Adverſus incertos metus à Divina Providentia & ab innoxia cautione, ut exercitum conſcribendo, Caſtella muniendo &c. non a vi præſidium eſt petendum. *Grot. l. 2. c. 1. §. 17.* *Alber. Gent. l. 1. c. 13.*

XXXII. *Quid ſi non tantum de potentia, ſed & de animo nocendi conſtet, & quidem ita, ut certum id ſit ea certitudine, quæ in morali materia locum habet?*

℞. Occupari poteſt Bellum: Imò ſi magnæ adſint metus conjecturæ, metuens poterit exigere cautionem, ut ſuſpectus ſe contineat intra ſuam regionem, qui ſi hoc recuſet, manifeſtum ſuæ hoſtilitatis argumentum edit, & ille alter quocunque modo defenſionem adornare poteſt. *Scharrock de off. c. 3. n. 9. & 10.*

XXXIII. *An juſte defenduntur Bellum promeriti?*

℞. Non. ſed qui Bellum promeritus eſt, primum offerre debet ſatisfactionem ei, quem læſit, Viri boni arbitratu: qua rejecta, pia demum erunt arma. *Grot. l. 2. c. 1. §. 18.*

XXXIV. *An, ſi uterque jam in Bello conſtitutus ſit, ſatisfactio oblata acceptari debet?*

Zeigl h.l. Puff. l. 2. c. 5. §. 19. ℞. Plures negant; quia ei qui pium Bellum gerit injuriæ vindicta permiſſa eſt. Alii affirmant; quæ opinio æquior videtur, pœnitenti enim parcendum, & iniquum eſt, hoſtem non audire, ubi nocere adhuc poteſt, ſed non vult.

CAPUT II.

De his, quæ Hominibus communiter competunt.

I. *Quæ ſit altera Belli cauſa.*
II. *Quot modis aliquid noſtrum ſit.*
III. *Quotuplices ſint res a proprietate vacuæ.*
IV. *Proprietatis quale ſit exordium.*
V. *An homo ſtatim acceperit Dominium, an potius facultatem res vacuas occupandi.*
VI. *Ante multiplicatum Genus humanum an nullum fuerit Dominium.*
VII. *Quomodo poſtea introductum fuerit.*
VIII. *An in primo Statu labore & induſtria opus fuiſſet.*
IX. *Quid ſit Dominium.*
X. *Quotuplex.*
XI. *Unde probetur Majeſtatem habere dominium eminens.*
XII. *An Maieſtati tale concedi Dominium tuto & vere poſſit.*
XIII. *Quæ res propriæ fieri non poſſint.*
XIV. *An Mare poſſit eſſe in dominio.*
XV. *In quibus partibus Mare occupari poſſit.*
XVI. *Unde hoc probetur.*
XVII. *Mare ergo per ſe non eſt incapax dominii.*
XVIII. *Quæ res propriæ nondum factæ, propriæ fieri poſſint.*
XIX. *Quotuplex ſit occupatio.*
XX. *An feræ, piſces & aves per Univerſitatem occupatæ ſint.*
XXI. *An Princeps feras ex ſuo in aliud territorium fugientes vindicare poſſit.*
XXII. *Lex civilis de venatione lata an etiam obliget peregrinos.*
XXIII. *An hominibus Jure naturæ competat aliquod jus in res jam proprias factas.*
XXIV. *An invito domino res poſſint auferri.*
XXV. *An hoc in caſu committatur furtum.*

XXVI. *An ceſſante neceſſitate reſtitutio debeat fieri.*
XXVII. *Quando locus in ſolo pacato ſitus occupari poſſit.*
XXVIII. *Quid ex tali loco ſumendum ſit.*
XXIX. *An præter caſum extremæ neceſſitatis aliud jus hominibus competat in res jam occupatas.*
XXX. *An flumen poſſit eſſe in proprietate.*
XXXI. *Quale jus homines alii in illud habeant, ut & in partem Maris, & terras jam occupatas.*
XXXII. *An jus tranſeundi competat iſti, qui Bellum pium gerit.*
XXXIII. *An dictum jus ipſi competens metu alieno tollatur.*
XXXIV. *Quæ rationes cavendi de innoxio tranſitu adhiberi poſſint.*
XXXV. *An mercibus debeatur tranſitus.*
XXXVI. *An ipſis hoc in caſu Vectigal imponi poſſit.*
XXXVII. *Quis ſit modus exigendi Vectigalis.*
XXXVIII. *An tranſeuntes vel prætervehentes jus morandi ad tempus habeant.*
XXXIX. *An exteris ſedibus ſuis pulſis concedi debeat perpetua habitatio.*
XL. *An habeant jus petendi loca deſerta & inculta.*
XLI. *Quotuplex ſit jus quod homines habent ad actus quos vita humana deſiderat.*
XLII. *Quod ſit ſimplex ſeu abſolutum jus ad dictos actus.*
XLIII. *Quid ſi ipſi, a quibus petitur, ejus rei indigeant.*
XLIV. *An hoc jus exteris competat ad res ſuas vendendas.*
XLV. *Quo in caſu hoc jus habeant.*
XLVI. *An hoc jus ad quærenda matrimonia pertineat.*
XLVII. *Quomodo habeamus jus ex ſuppoſitione ad actus aliquos.*
XLVIII. *An licitus ſit contractus cum Populo, ut is fruges ſuas eis quibuſcum jam contraxit, non alii vendat.*

I. *Quæ eſt altera Belli cauſa?*

℞. Altera Belli cauſa eſt injuria facta adverſus id, quod noſtrum eſt. *Grot. l. 2. c. 2. §. 1.*

II. *Quot modis aliquid noſtrum eſt?*

℞. Noſtrum aliud eſt communi hominum jure, aliquid jure ſingu- *Grot. d. c. §. 1.*

ſingulari. Jus illud commune directe eſt in rem corporalem, aut ad actus aliquos. Res corporales aut vacuæ ſunt à proprietate, aut jam aliquorum ſunt propriæ.

III. *Quotuplices ſunt res à proprietate vacuæ?*

℞. Aut tales ſunt, ut in totum ſeu integræ propriæ fieri nequeant, aut ut poſſint.

IV. *Quale ergo eſt exordium Dominii ſeu proprietatis?*

Grot. Proleg. n. 16. l. 1. c. 2. §. 1. n. 1. l. 2 c. 5. §. 5. in fin. l. 3 c. 1. §. 2. n. 1.

℞. Deus creavit hominem infirmum & multarum rerum indigum, & ſimul ipſum ſibi commendavit ad ſe conſervandum, adeoque ipſi conceſſit jus in omnia ea, quæ ad ipſius conſervationem erant vel neceſſaria vel utilia.

V. *An homo accepit ſtatim ipſarum rerum Dominium, an vero Jus ſeu facultatem res vacuas occupandi?*

Ziegl. ad Grot. l. 2 c. 2. §. 2. n. 1. & ſeq. aliter.

℞. Dominium præſupponit factum humanum & plures homines, ideoque Deus conceſſit ſaltem jus ſeu facultatem res vacuas occupandi, & poſt multiplicatum Genus humanum eas dividendi.

VI. *Antequam ergo fuerint plures homines, an non fuit Dominium?*

Puff. l. 4. c. 4. §. 3. Grot. l. 2. c. 2. §. 2. n. 1. & ſeq. aliter Text. in Syn. J. G. c. 8. §. 7. & 8.

℞. Antequam plures fuerint homines, nihil proprium vel commune fuit: quia communio involvit ſocium poſſeſſionis & dominii; Proprietas autem notat excluſionem alterius à jure ad iſtam rem; quam ſolus ut propriam habeo; ſic ut utraque non poſſit intelligi, niſi poſtquam plures uno homines eſſe cœperunt.

VII. *Poſtquam Genus humanum eſt multiplicatum, quomodo Dominium eſt introductum?*

Puff. l. 4. c. 4. §. 6.

℞. (a) Res, quæ immediate ſui uſum hominibus præbent, vel ad nutrimentum, vel quæ corpori tegendo inſerviunt, primum

NOTÆ.

Art. 7. (a) Ad hoc obſervandum eſt, quod ſi, aliquid commune inter quamplurimos exiſtens, in ſuum uſum quis verteret nimia quantitate, adeo ut cæteris non æqualis eſſet portio, jus ſuum excederet.

mum in proprietatem venerunt, & quod quiſque ſic arripuerat, id ei alter niſi per injuriam eripere non poterat: cumque plurima labore & induſtria opus habebant, inconveniens fuiſſet, ſi æquale jus ad ea habuiſſet, qui nihil operæ contulerat ad eorum productionem, ideoque producenti cedebant. Deinde res immobiles, quæ immediate uſum nobis præſtant, uti ſunt domus, & tandem res per naturam citra induſtriam humanam productæ, ut ſunt agri, ex uſu & neceſſitate uniuſcujuſque occupatæ ſunt: Reliquæ verò vacuæ manſerunt, ut eas inpoſterum occupare potuerint, quibus id viſum erat. Unde videtur factum, ut qui agri alicui eſſent aſſignati, aut quibus cæteri tacite ceſſiſſent, quod unum ſolum iſtis frui quietè paterentur, ii ad eum ſolum pertinerent; & qui reliqui eſſent, illis cederent, qui deinceps eos occupaturi eſſent.

VIII. *An in primo Statu etiam labore & induſtriâ opus fuiſſet?*

℟. (*b*) Non admittendum eſt, primos Homines terram non coluiſſe, & citra Artium exercitionem & uſum exegiſſe vitam, aut in ſylvas excurriſſe inſtar brutorum, ut veſcerentur tantum ſponte natis & antra habitarent; eadem enim tunc fuit Artium neceſſitas & utilitas, ut & judicium humanum & induſtria, quibus inventæ ſunt, quæ nunc eſt; & ut Scriptura Sacra loquitur, Adamus non debuit tantum hortum Paradiſi inhabitare, ſed & colere, ut ex cultura viveret. Gen. II. v. 15.

Oſiand. l. 2. c. 2. obſ. 2. Grot. l. 2. c. 2. §. 2. n. 4. aliter.

IX. *Poſt introductam proprietatem quid eſt Dominium?*

℟. (*c*) Dominium eſt jus de rebus pro arbitrio proprio nomine diſponendi, & eas à quocunque alio poſſeſſore vindicandi.

Art. 8. (*b*) Fieri potuit ut Homines in poſterum, in varias Regiones, a ſe invicemque remotas diſperſi, Artes neglexerint, eaſque oblivioni ex parte aut ex toto dederint.

Art. 9. (*c*) Dominium vel poteſt eſſe ad tempus, vel perpetuum, iſtudque Dominii nomen magis meretur quam prius.

X. *Quotuplex eſt Dominium?*

Grot. l. 1. c. 1. § 5. & 6. Boecl. ibi. Fr. Horn. l. 2. c. 4.

℞. (*d*) Duplex. vulgare ſeu commune, quod privatis; & Dominium eminens, quod Reip. competit in res privatorum ad Reip. utilitatem & neceſſitatem.

XI. *Unde probatur Majeſtatem habenti in res privatorum competere Dominium eminens?*

Fr. Hor. l. 2. c. 4.

℞. Probatur (*e*) 1. quia Deus Majeſtati, quæ eſt vicaria ejus poteſtas, illud jus tribuit, quod ex creatione in perſonas & res eſt conſecutus (*f*) 2. Majeſtas de rebus privatorum pro utilitate & neceſſitate Reip. proprio nomine & pro arbitrio diſponere poteſt. 3. Majeſtas producit effectus dominii in rebus privatorum, eas optimo jure alienando, dum negligentibus aufert, vel indignis, ut in uſucapionibus, & confiſcationibus; iis, qui vel abutuntur vel adminiſtrare non poſſunt, Curatores conſtituit, ut prodigis, minoribus &c.

XII. *At vero, ſi Majeſtas haberet Dominium in rebus privatorum, ipſi daretur facultas in iis graſſandi; vel etiam unius rei duo eſſent domini, & à privatis nihil acquirere poſſet, quia quod meum eſt, amplius meum fieri non poteſt?*

℞. (*g*) Hoc Dominium non exercet, niſi ubi Reip. utilitas & neceſſitas id exigit. 2. Majeſtas habet Dominium Summum & eminens, Privati ſubalternum, & ſic ſunt Domini diverſo modo. 3. Acqui-

Art. 10. (*d*) Regum, aliorumque Principum Dominium in res privatorum, eſt Poteſtas Jus privatorum in eas limitandi.

Art. 11. (*e*) Primum illud Argumentum erroneum videtur, nam ex voluntate Populorum, Rex habuit Jus quo donatur in Subditos, quod auctoritatem Dei ſecum trahit, & a Jure Naturali, quo ad Res publicas promovendas impellimur, confirmatum.

(*f*) Quod ad Secundum, hoc facit privatus, nempe, quia id exigit utilitas Publica.

Art. 12. (*g*) Vectigalia & Tributa a Subditis exiguntur, ut ſcilicet, inde utilitati Publicæ, & impenſis ad hunc uſum a Rege factis, ſuiſque proſpiciat.

Digitized by Google

3. Acquirere poteſt à privatis hoc Dominium ſubalternum; non autem acquirit eminens, quod jam ejus eſt.

XIII. *Quæ res non poſſunt fieri propriæ in totum ſeu integræ?*

℟. Res, quarum tanta eſt magnitudo, ut ad uſum omnibus Populis ſufficiant, ut Mare ad aquam hauriendam, ad navigationem: idem dicendum eſt de Aëre, ſi quis ejus uſus eſſe poſſet, ad quem terræ uſus non eſſet neceſſarius, ut eſt ad aucupia: nec aliud cenſendum eſt de Syrtibus, ubi nihil eſt, quod cultum ferat, & uſus unicus petendarum arenarum exhauriri nequit. *Grot. l. 2. c. 2. §. 3. n. 1. & 2.*

XIV. *An ergo Mare non poteſt eſſe in Dominio?*

℟. Vaſtus Oceanus magnis continentibus Europæ, Aſiæ, Africæ, Americæ, terræ Auſtrali & incognitæ interjectus, uni ſoli in univerſum, aut paucis, excluſis reliquis, acquiri non poteſt: quia ab ejus promiſcuo uſu alios arcere moraliter impoſſibile eſt, imò illicitum; neque enim Deus uni vel alteri, ſed univerſo hominum Generi terrarum Orbem conceſſit, ſimulque naturaliter homines æquales eſſe voluit; unde gravis eſſet injuria & dura ſervitus, ſi quis dominium Maris univerſale ſibi ſoli vindicaret. *Puff. l. 4. c. 5. §. 9. & 10. Boecl. ad Grot. d. c. 2. §. 3.*

XV. *Mare in quibus partibus poteſt occupari & in Dominio eſſe?*

℟. Diſtinguendus eſt uſus Maris in iis, ubi exhauſtus eſſe poteſt, ut in certis Piſcium generibus, Gemmis, & ſi quæ ſint alia, & in his occupari & in Dominio eſſe poteſt; & ubi eſt inexhauſtus ſeu exhauriri non poteſt omnibus innoxius eſt, ut in navigatione, commerciis exercendis, in quibus in proprietatem unius venire non poteſt. *Puff. d. c. 5. §. 7.*

XVI. *Cur hoc ita?*

℟. § *b*) Quia illud demum eſt in Dominio, quod 1. uſum aliquem mediatum vel immediatum Hominibus præbere & 2. cuſtodiri

Art. 16. (*b*) Jus tale percipit, qui ſcilicet partem non majorem, infraque eam quam percipere deberet, ſibi tribuit.

todiri poteſt: quod ultimum in priori uſu, non autem in poſteriori obtinet.

XVII. *An ergo ex ſe Mare non eſt incapax Dominii?*

Becman. in hiſt. orb. part. 2.c.4.§.2. ℞. (*i*) Non. Cuſtodiri quidem univerſum ab uno Populo non poteſt, tamen magnitudo ejus in omnibus non obſtat, quominus in quibuſdam alii poſſint ab uſu ejus arceri, vel ex terra, ubi per anguſtum fretum in noſtras terras ſinus Maris infunditur, vel per Naves armatas. Quo accedit quod conceſſioni Divinæ, qua hominibus in terram capeſſere Imperium permittitur, etiam Mare jungatur. æque enim dicitur, Dominamini piſcibus Maris, quàm animalibus terreſtribus; in animalia autem Imperium non competit, niſi ſimul jus in illud Elementum, quod inhabitant, concedatur. *Oſiand. l. 2. c. 2. §. 3.*

XVIII. *Quæ ſunt res, quæ in totum ſeu integræ propriæ fieri poſſunt, ſed nondum factæ ſunt?*

Grot. l. 2. c. 2. §. 4. ℞. Sunt loca multa inculta adhuc, inſulæ in Mari, feræ, piſces, & aves. Vide tamen quæſt. 20.

XIX. *Quoniam, ut diximus, propriæ fiunt per occupationem, quotuplex eſt occupatio?*

Grot. d. c. 2. §. 4. ℞. Occupatio eſt duplex: Alia per Univerſitatem, quæ fit per Populum, aut eum, qui Populo Imperat; & per hanc occupationem omnia ſibi acquirit, quæ in ſingulos dominos deſcripta non ſunt, ut flumina, lacus, ſtagna, ſylvæ, & montes aſperi: Alia per ſingulos, quando à Populo ſingulis vel expreſſe aſſignatur, quantum debeant occupare, vel tacitè, dum permittit, ut unuſquiſque occupet, quantum excolere poteſt.

Fr. Hom. l. 2. c. 3. §.5. aliter Ziegl. ad Grot. l. 2. XX. *Feræ, piſces & aves, an non videntur per Univerſitatem occupatæ?*

℞. Verius eſt, per occupationem, quæ facta eſt per Univerſitatem

Art. 17. (*i*) Poſſet quoque Princeps quidam, alios arcere ab ea parte Maris, terris ſuis vicina, ubi eò, Regio ſua in periculum exitii veniret, Cautionesque adhibere poteſt, ut tutum ſit Regnum ſuum.

Digitized by Google

tatem in Elementis quæ inhabitant, etiam dominium earum beſtiarum eſſe acquiſitum Populo, vel ei, qui habet jus in Populum; adeo ut ſi quis contra Legem ipſorum eas capiat, furtum committat. Et ſic Lex civilis non tantum dominium ipſarum naturaliter acquirendum antevertit, ſed per univerſalem occupationem jam acquiſitum defendit & tuetur. *c. 2. §. 5. & Puf. l. 5. c. 6. §. 11. Grot. d. c. 2. §. 5. in fin.*

XXI. *At, ſi Princeps haberet dominium ferarum, eas poſſet vendicare, ſi ex uno territorio in aliud aufugerent?*

℞. (*k*) Dominium eſt reſtrictum ad territorium Principis, ergo ſimul ac tranſeunt in aliud territorium, deſinunt eſſe Principis, & cedunt occupanti ſeu Domino iſtius territorii; ſicut quando fera beſtia evadit cuſtodiam privatorum. *aliter Zieg'.*

XXII. *An Lex civilis lata de venatione, etiam obligat exteros?*

℞. (*l*) Aff. quia ad gubernationem Populi moraliter neceſſarium eſt, ut qui ei vel ad tempus ſe admiſcent, quod fit intrando territorium, ii conformes ſe reddant ejus Populi inſtitutis, tanquam ſubditi temporarii. *Grot. l. 2. c. 2. §. 5. c. 11. §. 5. n. 2.*

XXIII. *An Hominibus Jure communi ſeu Jure naturæ competit aliquod jus in res eas, quæ jam factæ ſunt propriæ?*

℞. (*m*) Quia Jus naturæ præcipit, ut proximum diligamus uti nos ipſos, eumque juvemus, in graviſſima neceſſitate habet jus in meas res, perinde ac ſi à me occupatæ non eſſent. *Grot. d. c. 2. §. 6. aliter.*

XXIV.

Art. 21. (*k*) Niſi cuidam feræ, inſigne quoddam appoſitum fuiſſet, eam admodùm difficile eſſet detegere.

Art. 22. (*l*) Nullus eſt Princeps, qui conſentire vellet extraneorum in ſuis terris commorationi, niſi juxta Leges Imperii mores ſuos flecterent.

Art 23. (*m*) Quæritur nunc, an in caſu neceſſitatis graviſſimæ, carnem humanam edere liceat; *verbi gratiâ*, plures amici ſimul navigantes, delectationis gratiâ, ſibique in ſcopum proponentes, Inſulam ſive Terras quaſdam, loco quem deſeruerant vicinas, appellere, cibos exigua quantitate, pro ratione diſtantiæ, ſecum ſumpſerant, tempeſtate oborta, diutius quam exiſtimaverant, navigarunt, deficientibuſque cibis, ſola via ipſis fuit, vitæ

H majoris

Digitized by Google

Grot. d. c. 2. §. 7. Seld. d. I. N. & G. l. 6. c. 6. in fin. Grot. d. c. 2. §. 8. & ibi Boecl. ſed aliter.

XXIV. *An ergo me invito eas mihi poteſt auferre?*

℞. Non ſemper. Primo enim omni modo tentandum eſt, an alia ratione neceſſitas poſſit evadi; puta Magiſtratum adeundo, aut etiam tentando, an rei uſus à domino poſſit precibus obtineri; inprimis laborando, ſubveniendum enim eſt neceſſitati, non alenda eſt pigritia. 2. Requiritur, ut ſi rem ipſi concedam, poſtea non tenear pari neceſſitate; melior enim eſt cauſa ſuum tradentis quàm poſcentis alienum; & prima cauſa eſt ſui ipſius, ſecunda proximi.

XXV. *Si mihi invito hoc in caſu auferat, an committit furtum?*

Puff. l. 2. c. 6. §. 8.

℞. Non; quia dominus negando officium humanitatis ſuo dominio ipſo jure excidit, & ſic res, ut vacua occupatur.

XXVI. *Si ceſſante neceſſitate poſſit fieri reſtitutio, debetne fieri?*

Grot. d. c. 2. §. 9. & c. 10. §. 2. Ziegl. h.l. aliter.

℞. Verius eſt jus hic non fuiſſe abſolutum, ſed reſtrictum ad onus reſtituendi, ubi neceſſitas ceſſat: tale enim jus ſufficit ad juvandum proximum, & ad ſervandam naturalem æquitatem, quæ vult, ut alius cum meo damno non fiat locupletior?.

XXVII. *An is, qui Bellum pium gerit, poteſt locum occupare, qui ſitus eſt in ſolo pacato. ſi certum ſit periculum ne hoſtis eum locum invadat, & inde irreparabilia damna det?*

Grot. d. c. 2. §. 10. Boecl. in Comment. h.l. Feld.

℞. (*n*) Si omnino periculum ſit certum, & aliter hoſtis impediri non poſſit, neceſſitas jus facit; alias adverſus incertos metus, à Divina Providentia & innoxia cautione, non à vi præſidium eſt petendum: inprimis cum ſic transferatur Bellum in ejus territorium, qui hoſtis non eſt, & nec læſit, nec lædere voluit.

XXVIII.

majoris partis conſervandæ gratiâ, forte decidendi; quis eorum ab aliis comederetur, quod factum fuit: Quæritur igitur, an in hoc caſu, aliiſque ſimilibus, hoc liceat, necne? Affirmativa, neceſſitate, quæ hic locum habet, hac via vitæ plurium conſervandæ, fulcitur; Negativa verò eo nititur argumento, quod nempe abhorreat natura Humana a carne humana veſcenda, quam ultimam ſertentiam amplector.

Art. 27. (*n*) Si in iſto caſu, cujus eſt ſolum illud pacatum, aliter a periculo occupationis amovere non poſſit, quàm tale Bellum piè gerentem repellere; Jure ſuo tunc temporis poteſt uti.

Digitized by Google

XXVIII. *Quando talis locus occupatur, quid ſumitur?*

℞. Nihil quod ad cautionem non eſt neceſſarium; puta nuda loci cuſtodia, relictis domino vero juriſdictione & fructibus, & ceſſante neceſſitate redditur cuſtodia.

Grot. d. c. 2. §. 10.

XXIX. *An præter caſum extremæ neceſſitatis Homines habent aliquod jus in res, quæ aliis factæ ſunt propriæ Jure naturæ?*

℞. Affirmatur, ſcilicet jus innoxiæ utilitatis: neque enim Societatis debitum quis exhauſit, qui infeſto aliquo facto me à ſe protelavit, ſed qui etiam aliquid proficui mihi præſtitit. Natura enim neceſſitudinem & cognationem inter homines conſtituit mutuis officiis exercendam. Hinc neque alimenta noſtra perdere fas eſt, ubi ipſi plus ſatis habemus, neque fontem, poſtquam inde, quantum libet, potaverimus, obturare aut occultare, neque ſigna navigationis aut itineris abolere, quæ nobis uſui fuerunt.

Grot. dict. c. 2. §. 11. l. 3. D. de juſtitia & jure.

XXX. *An Flumen eſt in proprietate?*

℞. Flumen quia flumen dicitur, per occupationem, quæ fit per Univerſitatem, factum eſt ejus Populi, intra cujus fines fluit, vel ejus, cujus in ditione eſt, atque ei licet molem in flumen injicere; quæ in flumine naſcuntur ejus ſunt. At idem Flumen, quia aqua profluens vocatur, commune manſit, nimirum ut bibi hauririque poſſit.

Grot. l. 2. c. 2. §. 4. in fin. §. 12.

XXXI. *Si terræ & Flumina & ſi quæ pars Maris in proprietatem alicujus Populi venerit, an alii homines in eis adhuc jus habent?*

℞. Quia ex Lege humanitatis & Jure ſocietatis univerſalis, alter alteri debet præſtare uſum rei ſuæ innoxium, ergo tranſitus patere debet his, qui eo opus habent ad juſtas cauſas, qui, ubi neceſſitas adigit, etiam vi poteſt vindicari, ſi quidem ex inani diffidentia aut animi malignitate denegetur. Quamvis de hac re aliter diſputent Philoſophi, & aliter ſentiant Populi Gentesque in ipſo uſu vitæ humanæ: nemo enim dubitat, quin liceat ſibi armatorum tranſitum impedire, ſi poſſit, ſicut omnes ex diverſo credunt, licere ſibi, ſi poſſint, tranſitum vi aperire,

Grot. d. c. 2. §. 13. Puffend. l. 3. c. 3. §. 5. Boecl. in Comment. l. 2. c. 2. §. 13.

adeò ut hodie non tàm juris controverſia, quam tranſactionis eſſe videatur.

XXXII. *Si ergo quis quod ſuum eſt juſto Bello petat, an ipſi tranſitus patere non debet?*

Puff. l. 3. *c.* 3. § 5. *in med. aliter Grot. d. c.*2. §.13.

℞. Quamvis juſtum Bellum alteri inferri poſſit, tamen hoc non ſtatim fieri debet per meum territorium: tranſitus enim mihi debet eſſe innoxius, & vero ſic facile ſedes Belli in meum territorium transferri poteſt; idem enim jus tranſitus hoſti tuo ex altera parte competit, quod tibi, & ſic in meo territorio occurrere & reſiſtere poteſt.

XXXIII. *An-non ſic jus meum metu tuo tollitur?*

*Feld h. l. Text. d. J.G.c.*26. §. 16. & *ſeqq. injuntia Ziegl.b. l. non concludit.*

℞. (*o*) Multitudo tranſeuntium eſt juſta metus cauſa, inprimis armatorum: tutum enim non eſt tot hoſpites in ædes ſuas admittere, ut ab ipſis quis ejici poſſit. Hinc tibi jus quæſitum nullum eſt, ubi tranſitus mihi poteſt eſſe noxius, vel quia ipſe ſubjugari poſſum; vel quia hoſtem tuum mihi hoſtem facio, & Bello me implico.

XXXIV. *At verò ſunt rationes cavendi contra hunc metum, ut ſi diviſis manibus tranſmittantur copiæ, ſi inermes, ſi impensà tranſeuntis præſidia idonea conducantur?*

Puff. l. 2. *aliter Grot. d. c.*2. §.13. *n.* 4.

℞. Cautiones de hoſte inermi tranſmittendo, & ut præſidia idonea conducantur, non ſunt tales, quæ facile impetrari poſſint: altera enim à Viro militari, ut arma ponat vix exigi debet, altera nimis ſumptuoſa eſt; ut agminibus diviſis tranſeant, facillimum quidem & tutiſſimum, ſed tamen hoſtis tuus adhuc in ſolo meo tibi occurrere, & iter impedire poteſt.

XXXV.

Art. 33. (*o*) Experientià fulcitur talis diffidentia, nam evenit ut vix vel ex toto, vel ex parte expelli poſſint; Præterea, tametſi Principi cuidam tranſituro per meum Territorium mens non fuerit illud occupare, ubi ingreſſus fuerit, ipſique occaſio facilis præbebitur illud occupare, conſilium ſuum mutare poterit.

Digitized by Google

XXXV. *Eſtne juſta tranſeundi cauſa, ſi Commercia velim exercere cum Gente ſepoſita, an & mercibus debetur tranſitus?*

℞. Etſi prohibere non poſſim, ſi nullum pactum cum tali Gente, ſcilicet, ut ſolus cum ea commercia colam, interceſſit, quominus commercia cum ea exerceas, tamen ſi utilitas Reip. propria hoc ſuadeat, prohibere poſſum, ne per meum territorium exerceantur: nec intereſt, quod forte aliter exerceri non poſſint; propter tuum enim commodum jus in meo mihi non tollitur. Quo accedit, quod nullo jure humanitatis cogar concedere tranſitum aliis mercibus, quam quæ ad vitam aliorum omnino ſunt neceſſariæ; ſi autem ad luxum faciant, aut exuberans lucrum, ut ſint Potentiæ nimis creſcentis inſtrumenta, prohibere poſſum. (*p*) Et licet propriè nullo afficiar damno, dum lucrum ſperatum & incertum mihi intervertitur, tamen cum mihi ſemper propriæ Reip. ſalus potior ſit, merces in meo territorio mihi ſiſtendi jus eſt; id quod hodie vocamus Jus ſtapulæ, ut à meis Civibus poſtea divehantur in loca remotiora. *Grot. d. c.2. §.13. n. 5. & §. ult.* *Puff. d.L.*

XXXVI. *An ita tranſeuntibus Mercibus terra, aut amne, aut parte Maris, Vectigalia imponi poſſunt ab eo, qui in terra Imperium habet?*

℞. Quæcunque onera ad illas Merces nullum habent reſpectum, ea Mercibus iſtis imponi nulla æquitas patitur, ut capitatio Civibus impoſita ad ſuſtentanda Reip. onera; ſi autem pertineant ad præſtandam ſecuritatem Mercibus, aut ad onera ſuſtinenda, e. g. ubi ſigna Brevium, aut Portus, aut Naves ſtationariæ in excubitu ſunt, vel ſi ripæ Arcibus, munimentis, & Præſidiis adverſus piratica auſa inſtruendæ ſint, ad ea compenſanda Vectigal aliquod imponi Mercibus poteſt, dum modus cauſæ non excedatur: inde enim pendet juſtitia ut Tributi, ita & Vectigalis. *Grot. d. c.2. §.14. n.1. & 2. c.3. §. 14.*

Art. 35. (*p*) Quædam in Germania ſunt loca, ubi Merces extraneæ tranſituræ in foro exponuntur, ut æquo pretio vendantur; quod ſi fiat, nullum ſolvitur Vectigal; ſi verò nulla emptio, aut tantummodo ex parte fiat, tunc Vectigale ſoluto, reſiduæ aliò transferuntur.

XXXVII. *Quis eſt modus exigendi Vectigalis?*

Grot. d. c.2. §.14. n.3. Boecl. b.l.

℞. Adeo facile æſtimari non poteſt, quis ſit æquus modus Vectigalis exigendi: & qui æſtimant, non ſolas expenſas conſiderare debent, ſed tempora Reip. naturam Mercium, emendi vendendique facultatem, pecuniarum copiam inopiamve &c. Hinc eſt, ut, qui jus habet Vectigal exigendi de mercibus, habeat etiam jus, ſi natura Mercium hoc admittat, & commerciorum libertas non impediatur, reſignandi, & aperiendi, inſpectionis cauſa.

XXXVIII. *An prætervehentes aut tranſeuntes aliquantiſper poſſunt morari valetudinis aut alia qua juſta de cauſa?*

Puff. l.3. c.3. §.8.
Grot. d. c.2. §.15. n.1. & 2.
Boecl. b.l.
Seld. de mar. cl. p.319.

℞. Prius conſtare oportet, quam faciem ipſa Claſſis præ ſe ferat, hoſtes an amicos vehat? an à contagioſis morbis immunis ſit? & his omnibus obſervatis & aliis, quæ requiruntur ad utilitatem innoxiam, humanitatis eſt, ut non ſolùm exſcendere, ſed & ut in littore Tuguriolum momentaneum exſtruere poſſint, modo littus non reddatur deterius. Æquitas tamen vult, ut hoc non ſemper fiat gratis, ſicut enim afflicto afflictio non eſt addenda, ſi Rex naufragio appellat, aut alia cauſa miſeratione digna, forte quia propter Religionem pulſus aufugit; ita ſi lucri ſui gratia in littore noſtro exſcendat, durum eſſet, ſi pro compenſatione impenſarum vel præſtitæ ſecuritatis nihil ſolveret: hinc eſt, ut in locis quibuſdam pro jactis anchoris aliquid ſit præſtandum.

XXXIX. *Exteris, qui ſedibus ſuis pulſi receptum quærunt, concedendane eſt perpetua habitatio?*

Feld. ad Grot. b. l.
Puffend. l.3. c.3. §.10.

℞. Quoslibet recipere peregrinos in Civitatem, non modo periculoſum eſt, ſed nec civitatis cujuſque Status id admittit; finis enim ejus eſt civium beatitudo, quæ impeditur promiſcua omnium receptione & barbarorum morum introductione. Hinc miſericordia ita eſt temperanda, ut nos ipſi aliis non fiamus miſerabiliores; & probe conſiderari debet, an ea ſit Agri noſtri fertilitas, ut commodè eos alere poſſit, ſolers an ignava turba, quæ recipi debet, an advenæ ita diſtribui poſſint & locari, ut nullum Civitati periculum immineat &c.

XL.

Digitized by Google

XL. *An ſi quid intra territorium Populi ſit deſerti ſoli, poſtulantibus concedendum eſt?*

℟. Contenti debent eſſe iis, quæ iſtis aſſignamus, & fortuna ejuſmodi exulum non ſtatim dat ipſis jus à quocunque Populo, & ubi placuerit, expoſtulandi ſedes, ſed circumferendæ preces, ad extremum non futuræ ubique inefficaces, ſi vel Religionis cauſa, vel alio infortunio expellantur: conjurati enim & deſperati latrones merito nobis ſunt ſuſpecti. *Boecl. ad Grot. l. 2. c. 2. §. 17. aliter Grot. d. l.*

XLI. *Jure naturæ omnes Homines etiam habent facultatem ad actus aliquos exercendos apud nos, quotuplex eſt iſta facultas?*

℟. Duplex, ſecundum quoſdam: alia eſt ſimplex ſeu abſoluta, quæ ipſis ſemper competit; alia ex ſuppoſitione, quæ ipſis competit, ſi eam etiam aliis concedamus. *Grot. dict. c. 2. §. 18.*

XLII. *Quæ eſt ſimplex ſeu abſoluta?*

℟. Simpliciter & ſemper habent facultatem ad actus tales, quibus comparantur, ſine quibus vita duci nequit, puta alimenta, veſtimenta, medicamenta. Hinc aut lege lata, aut conſpiratione hoc impedire non licet: eſt enim tale impedimentum, naturæ Societatis contrarium. *Grot. d. §. 18.*

XLIII. *Quid ſi ipſi ejus rei indigeamus?*

℟. Impediri poſſunt; & in Summa penuria frumenti venditio Exteris rectè prohibetur. Hinc ſi urbem aliquam tanta multitudo peregrinorum impleverit, ut ſuſtinere eos nequeat, ſi ſalva eſſe velit, peregrini ſemel admiſſi recte ejiciuntur; alias enim indigenæ eſſent ejiciendi, cum tamen propriæ Civitatis cura potior eſſe debeat. *Grot. d. c. 2. §. 11. aliter. Boecl. h. l.*

XLIV. *An Exteri ad ſua vendenda apud nos eamdem habent facultatem?*

℟. Negatur. Cuilibet enim liberum eſt ſtatuere, quid velit acquirere, aut non: & ſi domeſticis copiis quis ſit contentus, qua fronte aliquis alienas Merces ipſi invito obtruſerit, inprimis ſi damnum aliquod Civitati inde oriri poſſet, forte ſi ſubditorum *Grot. dict. c. 2. §. 20.*

noſtro-

noſtrorum induſtria impediretur, aut Opes ipſorum ad Exteros tranſportarentur.

XLV. *Si Populus aliquis undique alterius territorio circumdatus Merce aliqua abundaret, rebus autem aliis ad vitam ducendam neceſſariis indigeret, an-non ipſo invito eam in ejus territorio vendere poſſet?*

Boecl. ad Grot. l. 2. c. 2. §. 20.

℞. Ad minimum facultas ipſi eſſet concedenda vendendi talem Mercem aliis per territorium alterius tranſeundo; alias juſtam adverſus me haberet Bellandi cauſam.

XLVI. *An ad hoc jus libertas Matrimonia ambiendi & contrahendi refertur?*

Grot. d. c. 2. §. 21. & Boecl. ibi. Alber. Gent. l. 1. c. 17. aliter Oſiand. h. l. Puff. l. 3. c. 3. §. 13.

℞. (q) Si cætera paria ſint, ſi eamdem Religionem profiteantur, iiſdem ſint moribus, ſceleſtum vitæ genus non ſequantur &c. facultas comparandi uxores adimi non debet, aut ſi conſpiratione quadam ad excidium Civitatis hoc fiat, Populus enim virorum eſt unius tantum ætatis, & aliunde copia mulierum, quam ab iis, à quibus petitæ ſunt, haberi non poſſit, neceſſarium propterea Bellum inferre permiſſum eſſe videtur, & Leges civiles aliquorum Populorum, quæ connubia exteris negant, non de quibuſvis connubiis agunt, ſed de iis tantum, quæ ſpeciales quoſdam effectus juris civilis producunt.

XLVII. *Quomodo jus habemus ex ſuppoſitione ad Actus aliquos?*

Grot. dict. c. 2. §. 22.

Boecl. h. l. & Feld. ſed aliter.

℞. Si aliquis Populus promiſcue permittat Externis aliquos Actus in ſuo territorio, e. g. venari, piſcari, aucupari, margaritas legere, ex teſtamento capere, res vendere, conjugia contrahere &c. alii Populo niſi delictum præceſſerit, ſine injuria, ſecundum aliquos denegare eos non poteſt. Verum merito de hoc dubitabis: aut enim conceſſio facta eſt expreſſe, idque vel precario,

Art. 46. (q) Quandoquidem Matrimonium debeat eſſe liberum, non videtur, poſſe cogi uterque Sexus ad ea contrahenda; Poteſt Princeps, Matrimonia Subditis ſuis contrahere permiſſionem præſtare, & Providentiæ Divinæ in tali caſu ſemetipſum ſubjicere debet, & patienter expectare, donec aliter de Populo ſuo diſponat.

Digitized by Google

cario, vel per modum pacti, aut promiſſionis perfectæ, & impudens eſſet, ſi quis ignotus, hæc tanquam jure ſibi debita prætenderet: aut notis & ignotis precario & per diſſimulationem conceſſimus, tunc mutatis noſtris rationibus, aut propter immodeſtiam utentium, aut neceſſitatem noſtræ Reip. revocari & prohiberi merito poſſunt. Reip. enim propria ſalus prima eſt.

XLVIII. *Licetne alicui Populo cum alio paciſci, ut is ſibi ſoli vendat certos fructus, qui alibi non naſcuntur?*

℞. Sicut privata Monopolia interdum ab iniquo pravoque conſilio liberantur, ita & in hoc publici Monopolii genere, nòn eodem ſemper modo erit judicandum, poteſt enim vitium ex tempore, locorum conditione, & Populorum utentium neceſſitate &c. accedere, quod tamen regulam non ſubvertit: talia enim Pacta per ſe Juri naturæ non repugnant, ſi is, qui emit, paratus ſit aliis vendere æquo pretio: nam aliarum Gentium non intereſt, à quo emant, quod ad deſideria naturæ attinet; & ſic impedimentum nullum ſit naturæ Societatis humanæ, inprimis ſi Populus, qui id ſtipulatus eſt, alterum Populum in ſuam tutelam receperit, ſumtuſque eo nomine faciendos habeat.

Grot. l. 2. c. 12. §. 16. & c. 2. §. 24. Ziegl. h.l. ſed aliter, contra quem diſputat Puff. l. 3. c. 3. §. 6.

CAPUT III.

De acquiſitione originaria rerum, ubi de Mari & Fluminibus.

I. *Quot modis aliquid noſtrum fiat jure ſingulari.*
II. *Originaria acquiſitio quot modis fiat.*
III. *An hodie adhuc per diviſionem originarie acquiri poſſit.*
IV. *An per conceſſionem ſervitutis, & conſtitutionem pignoris.*
V. *An per ſpecificationem.*
VI. *Quænam occupari poſſint.*
VII. *Quæ materiæ Imperio ſubjaceant.*
VIII. *An retento Imperio Dominium aliis aſſignari poſſit.*
IX. *An occupatio rerum mobilium lege Civili anteverti poſſit.*
X. *An requiratur nova prohibitio.*

I XI. *Quid*

XI. *Quid requiratur in eo, qui Dominium vult acquirere.*
XII. *An infantes & furioſi Dominium acquirere poſſint.*
XIII. *An Dominio per ſe utantur.*
XIV. *Flumina & Maria an occupari poſſint.*
XV. *An ſolum Mare internum.*
XVI. *An animi actu ſolo.*
XVII. *Quot modis talis occupatio fiat.*
XVIII. *Pactiones, quæ Populum aliquem ultra certos terminos vetant navigare, an doceant Maris occupationem.*
XIX. *Fluminis curſus mutatus an Imperii terminum mutet.*
XX. *Quid ſi alveus mutatus ſit.*
XXI. *An totum Flumen uni Populo accedere poſſit.*
XXII. *Res derelictæ, aut quarum defecerunt Domini, an originarie acquiri poſſint.*

I. *Quot modis aliquid noſtrum fit jure ſingulari?*

Grot. l. 2. c. 3. §. 1. ℞. Acquiſitione originaria vel derivata.

II. *Quot modis res originariè nobis acquiruntur?*

Grot. l. 2. c. 3. §. 1. ℞. Jure ſingulari res originarie ſeu primum à nobis acquiruntur, quando alii homines extra caſum extremæ neceſſitatis, & innoxiæ utilitatis, nullum àmplius jus commune nobiſcum habent in res: idque duobus modis, occupatione & diviſione.

III. *At verò originaria acquiſitio per diviſionem fieri potuit tantum, quando Genus humanum coivit in Civitates?*

dict. l. 2. c. 3. §. 1. Ziegl. ad Grot. l. 2. c. 3. §. 1. ℞. Hodie adhuc acquiſitio primum à nobis poteſt fieri per diviſionem, quando ſcilicet novæ occupantur terræ à Populo, & ſingulis privatis per diviſionem aſſignantur: tunc enim reſpectu Dominii privati diviſio eſt modus acquirendi Dominii originarius.

IV. *An non conceſſione ſervitutis, & conſtitutione pignoris originarie acquiritur?*

Grot. l. 2. c. 3. §. 2. ℞. Non. hæc enim jura nova non ſunt niſi modo, & virtute ipſa jam inerant in Dominio Domini.

V.

V. *An ſpecificatio eſt modus acquirendi originarius?*

℞. Cum naturaliter nihil fiat, niſi ex materia prius exiſtente, ſpecificatio ad originarium acquirendi modum referri non poteſt, niſi materia, ex qua nova ſpecies facta fuit, nullius fuerit, tunc enim ad occupationis genus hæc acquiſitio pertinebit, ſin noſtra fuerit, continuabitur Dominium ſpecie introducta. *Grot. l. 2. c. 3. §. 3.*

VI. *Quænam poſſunt occupari?*

℞. (*a*) In iis, quæ nullius ſunt, duo ſunt occupabilia, Imperium ſeu jus imperandi, & Dominium, quatenus ab hoc jure imperandi diſtinguitur. *Grot. dict. l. 2. c. 3. §. 4.*

VII. *Quæ ſunt materiæ ſubjacentes Imperio?*

℞. (*b*) Primaria; ſunt Perſonæ, quæ materia ſola interdum ſufficit, ut in exercitu virorum, mulierum, puerorum, quærente novas ſedes, ſeu uno verbo, Coloniæ: ſecundaria; locus, qui Territorium dicitur. Sic jure Belli in victos originarie acquirimus & jus Imperandi ſeu Imperium, & Dominium: ea enim, quæ hoſtium ſunt, à nobis habentur ut res nullius; quia quæ ex jure Societatis fluunt, ſeu ex Jure naturæ, in quantum faciunt ad finem in Bello obtinendum, non debemus hoſtibus, qui per Belli denuntiationem Societati ejuſque juribus renuntiarunt. *dict. loc. l. 3. c. 6. § 8. in fin. Puff. l. 4. c. 2. §. 8. in fin.*

VIII. *Poſſumuſne retinere Imperium, & Dominium aſſignare aliis?*

℞. (*b*) Quanquam plerumque uno actu quæri ſolent, Imperium & Dominium, ſunt tamen diſtincta, ideoque Dominium non in Cives tantum, ſed & in Extraneos tranſit, manente, penes quem fuit, Imperio; ſic Advenis poſſumus aſſignare Dominium in agros & retinere Imperium. *Grot. l. 2. c. 3. §. 4. n. 2.*

Art. 6. (*a*) Immeritò occupationis nomine venit Imperium, nam antea commune non erat.

Art. 7. & 8. (*b*) Ad hæc Exempla; Ex eo ipſo quod Dominium acquiritur in quaſdam Terras, perſonæ Imperio non ſubjiciuntur; poſſunt enim hæ Terræ acquiri à Subditis ipſis Imperio: His adde quod Pacto mediante perſonæ Imperio ſubjicientur; Quod ad Bello acquiſita, propriè non eſt Dominium, nam pari ratione ea recuperare poteſt Hoſtis: donec fœdere inito fiat ut Imperio ſubjiciantur vel perſonæ vel res.

IX *In loco, cujus Imperium jam occupatum eſt, anne jus occupandi res mobiles, ut metalla, Aurum, Argentum, feras beſtias &c. anteverti poteſt Lege civili?*

Grot. l. 2. c. 2. §. 5. aliter Puff. l. 4. c. 6. §. 7. ℞. Non tantum jus occupandi has res anteverti poteſt Lege civili, ſeu non tantum prohiberi poteſt Lege privatis, ne has res occupent, etiam in proprio ſolo; ſed & per Univerſitatem jam à Populo, ſeu ab eo, qui jus in Populum habet, occupatæ videntur, & ſunt in ejus Dominio. vid. ſupra c. 2. q. 20.

X. *At ſi viderentur jam occupatæ, vel a Populo, vel eo, qui jus habet in Populum, quid opus eſſet nova prohibitione?*

Grot. l. 2. c. 8. §. 7. ℞. Quia primis temporibus, & hodie adhuc plurimis in locis occupatio harum rerum privatis tacite permittitur à Populo, vel eo, qui jus habet in Populum, ideo, ut de contraria voluntate & animo has res ſibi retinendi omnibus conſtet, prohibitiones & interdicta fieri ſolent: non autem ideo, quod non videantur occupatæ aut in Dominio eſſe.

XI. *Quid requiritur in eo, qui Dominium vult acquirere?*

Grot. l. 2. c. 3. §. 6. ℞. Uſus rationis: opus enim eſt intentione acquirendi, & quod rem iſtam in poſterum velit habere pro ſua; & intellectu, ut ſciat iſtum actum aptum eſſe, ut ipſi inde jus naſcatur.

XII. *An ergo infantes, furioſi &c. Dominium non poſſunt acquirere?*

Grot. l. 2. c. 3. §. 6. aliter Puff. l. 4. c. 4. §. 15. ℞. Jus gentium ob utilitatem communem conſtituit, ut & infantes & furioſi Dominia accipere & retinere poſſint, perſonam illorum interim quaſi ſuſtinente humano Genere: nec intereſt, an ab alio jam acquiſitum accipiant, an originarie acquirant: ſi enim Jus & Legiſlator propter eorum utilitatem & præſumtum conſenſum, quod ſcilicet non præſumuntur reſpuere id, quod ipſis expedit, ipſorum perſonam hic ſuſtinet, cur non etiam in Dominio noviter acquirendo, ſi e. g. novæ terræ occuparentur, & ipſis forte à Legiſlatore aliqua portio citra ipſorum occupationem aſſignaretur; & ſicut Jus & Legiſlator ipſis poteſt acquirere per Tutores, cur non immediate ſine Tutoribus?

XIII.

XIII. *An Dominio per ſe uti poſſint ?*

℟. Non. Dominium enim eorum ſtat intra actum primum, nec ad actum ſecundum pertingit, id eſt, ad habendi, non ad per ſe utendi Jus pertinet, & alienatio, quæque huic ſunt ſimilia, in ipſa ſui natura includunt actum voluntatis ratione utentis, quæ in talibus non exiſtit. *Grot. d. l.*

XIV. *Flumina & Maria poſſuntne occupari ?*

℟. Affirmatur; quia 1. natura & Fluminum & Marium Dominii capax eſt. 2. utilitatem nobis præſtare, & cuſtodiri poſſunt. vid. ſupra cap. præced. q. 16. *c. 3. §. 7. & 8.*

XV. *An Mare internum tantum poteſt occupari ?*

℟. Non tantum incluſum ad Populum adjacentem, ſed & omne Mare alluens ad Dominum continentis pertinet: & quidem quivis Populus maritimus, & cui ullus navigandi uſus eſt, præſumitur Dominium maris littoribus ſuis prætenſi occupaſſe, quouſque illud munimenti rationem habere cenſetur: inprimis autem Portus, & ubi aliis commoda in terram exſcenſio fieri poteſt, Sinus quoque maris, Freta, & Lacus ad Populum pertinent, qui territorium ibi occupat: & ſi ſint diverſi ab utroque latere pro latitudine terrarum ad medium uſque ad eos ſpectant: niſi vel per conventionem indiviſim Imperium contra Exteros exercere, & promiſcue inter ſe iſto æquore uti placuerit, vel uni ſoli in totum cedat, acquiſitum ex pacto expreſſo vel tacito, jure victoriæ, aut quia is prior ad Maria ſedes fixerit, illudque ſolus ſtatim occupaverit, & contra alios actus Imperii exercuerit. *Grot dict. l. ſed aliter. Puff. l. 4. c. 5. §. 8. in fin. Alber. Gent. c. 8. & 14. Seld. in mar. cl. l. 2. c. 20. 21. & 22. jung. Ziegl. h. l.*

XVI. *An ſolo animi actu Mare occupari poteſt ?*

℟. Dum quis territorium occupat, ſtatim intelligitur Mare occupaſſe, in quantum hoc ad territorii ſui utilitatem & neceſſitatem, ut quæſt. præced. dictum, requiritur; ad exemplum occupationis rerum immobilium, in quibus non eſt opus, ut quis ſingulas glebas terræ circumambulet, ſed dum quis fundum intrat animo eum occupandi, ſtatim totum occupaſſe intelligitur. *Grot. l. 2. c. 3. §. 11. ſed aliter.*

XVII. *Quot modis Imperium in portionem Maris acquiri poteſt?*

Grot. dict. c. 3. §. 13. n. 2. Boecl. & Ziegl. h. l.

℞. (*c*) Acquiri poteſt & ratione Perſonarum, & ratione Territorii: ratione Perſonarum, ſi Claſſis, qui maritimus eſt Exercitus, aliquo in loco Maris ſe habeat, eo tempore quo de Maris Imperio vindicando agitur, & iſta Claſſis perpetuo ibi ſubſiſtat: ratione Territorii, quatenus ex terra cogi poſſunt, qui in proxima Maris parte verſantur, nec minus, quam ſi in ipſa terra reperirentur.

XVIII. *Quando Populus alteri Populo ſe obſtringit, ne ultra certum terminum naviget, an hoc docet Maris occupationem aut juris navigandi?*

Grot. dict. c. 3. §. 15. n. 1. & 2. aliter Ziegl. h. l.

℞. (*d*) Negatur. Populi enim pactis decedere poſſunt de jure, quod ſibi competit, & quod cum omnibus habent commune, in gratiam ejus, cujus intereſt. Imo ſi occupatum fuiſſet ab altero Populo, talis pactio non requireretur.

XIX. *Cum Flumen mutat curſum, an ſimul Imperii terminus mutatur, & quæ Flumen adjecit, an ea cedunt iis, quibus adjecta ſunt?*

Grot. dict. c. 3. §. 16. Text. in Syn. J. G. c. 8. §. 36.

℞. Si territorium ad Flumen ſe extendat, curſu Fluminis paulatim mutato, mutantur & fines territorii: & quicquid alteri parti adjectum eſt, ſub ejus eſt imperio, cui adjectum eſt: quia eo animo Populus Imperium occupaſſe primitus creditur, ut Flumen ſua medietate dirimeret eos, tanquam naturalis terminus, quia Imperiis diſtinguendis nihil eſt aptius, quàm quod non facile tranſitur, ut ſunt Flumina & Montes.

XX. *An idem dicendum, ſi alveum mutaverit Amnis?*

Grot. d. c. 3. §. 17. & ibi Boecl.

℞. Non. nam Flumen etiam, quia Imperia determinat, non conſideratur nude, quia aqua eſt, ſed quia aqua alveo tali fluens ripiſque

Art. 17. (*c*) *Exempli gratiâ*, Romani Portus habebant, unde prodibant Naves, alios a poſſeſſione Maris Mediterranei cohibentes.

Art. 18. (*d*) Sic Romanorum cum Carthaginienſibus erat fœdus, quo iſti tenebantur, ipſiſque prohibebatur exceſſus quorumdam terminorum.

ripiſque talibus incluſa : at ſi alveo veteri deſerto aliò irruperit Flumen, non idem erit, quod fuit ante; ſecus quàm quando paulatim curſum mutat; ſed novum vetere extincto orietur, & ſicut, ſi exaruiſſet Flumen, Imperii terminum determinabit medietas alvei veteris. Hæc enim mens Populorum fuiſſe cenſenda eſt, ut Flumine quidem naturaliter dirimi vellent, quod ſi Flumen eſſe deſiiſſet, ut tum teneret quiſque quod tenuiſſet.

XXI. *An totum Flumen uni Populo poteſt accedere?*

℞. Aff. ſi alterius Imperium in ripam ſerius & occupato jam Flumine cœperit, aut eum in modum res pactionibus definita ſit. *Grot. d.* c. 3. §. 19.

XXII. *Si quædam Dominum habuerunt, ſed habere deſierunt, aut quia derelicta ſunt, aut quia defecerunt Domini, an originariè poſſunt acquiri?*

℞. Privati ea originariè acquirere poſſunt, ſi Populus ſeu univerſitas, aut Dominus ſuperior, à cujus Dominio generali pendent, eorum occupationem privatis aut concedat, aut ea privatis aſſignet. alias enim, ſi quid Domino particulari carere incipiat, non fit occupantis, ſed ad Univerſitatem, aut ad Dominum ſuperiorem redit. *dict.* §. 19. *n.* 3.

CAPUT IV.

De Derelictione præſumta, & eam ſecuta occupatione : & quid ab uſucapione & præſcriptione differat.

I. *Quæ res dicantur derelictæ.*
II. *Quomodo alicui de alterius animo conſtare poſſit.*
III. *Quæ ſint ſigna ejus externa.*
IV. *Quomodo factis aliquid habeatur pro derelicto.*
V. *An ſub factis comprehendantur non facta.*
VI. *Quæ in ſilentio requirantur, ut valeat ad præſumendam derelictionem.*
VII. *An conjectura ſcire aliquem*

& velle ex tempore poſſit deſumi.
VIII. An tantum temporis inter præſentes, quantum inter abſentes requiratur.
IX. Quot anni faciant tempus memoriam excedens.
X. An actus negativi ad conjecturam præſumtæ derelictionis ſufficiant.
XI. An idem obtineat in Imperiis.
XII. Quomodo res pro derelicta habita acquiratur.
XIII. Quid ſit uſucapio ſeu præſcriptio.
XIV. An obtineat in Regnis.
XV. An ad Reges pertineat, cum ſit Juris civilis.
XVI. An Reges ea opus habeant, cum omnia acquirant aut jure Belli aut titulo pacifico.
XVII. An nondum natis jus ſuum tali derelictione decedat.
XVIII. Lex de uſucapione & præſcriptione lata ab eo, qui habet Summum Imperium, an ad Summum Imperium ipſum & ejus partes pertineat.
XIX. Quicquid juris eſt in integro, an non obſervandum ſit in parte.
XX. An Populus in delatione Imperii præſcribere poſſit modos illud amittendi per non uſum.
XXI. Ea, quæ non ſunt de natura Summi Imperii, an legibus Populi de uſucapione latis ſubjaceant.
XXII. An ſemper liceat ſubditis ſe in libertatem vendicare.
XXIII. An actus meræ facultatis præſcribi poſſint.

I. Quæ res dicuntur derelictæ?

Grot. l. 2. c. 3. §. 19.

℟. Res derelictæ dicuntur, quas quis non amplius vult habere in numero rerum ſuarum.

II. At vero hoc pendet ab alterius animo, quomodo mihi de iſto conſtare poteſt?

Grot. l. 2. c. 4. §. 3. c. 2. §. 2. n. 5.

℟. Non quidem congruum eſt Naturæ humanæ, nudis animi actibus efficientiam juris tribuere; tamen quia animus cognoſci non poteſt, niſi ex ſignis externis: Natura humanæ Societatis, quæ vult, ut officiorum inter nos & rerum fiat commutatio, non patitur, ut actibus animi ſufficienter indicatis nulla ſit efficacia, quia alias nulla eſſet via hæc negotia expediendi inter homines.

III. *Quæ*

III. *Quæ ſunt ſigna externa, ex quibus mihi conſtat de alterius animo?*

℞. Verba vel facta: & quidem de verbis rem abdicantis expedita res eſt, dummodo non ſint vaga, ambigua, obſcura, & rem non ſatis exprimentia.

d. c. 4. §. 3. in fin. c. 6. §. 2. c. 11. §. 11.

IV. *Quomodo factis aliquid habetur pro derelicto?*

℞. Quod abjicitur aut deſeritur; niſi ea ſit rei circumſtantia, ut temporis cauſa & requirendi animo aut repetendi ſit abjectum aut deſertum; ut ſi quis navis levandæ gratia aliquid abjiciat, aut fundum deſerat ob metum hoſtium. Et hoc non tantum inter privatos, verum & inter Reges locum habet & Populos liberos: venit enim ex Jure naturali, quo quiſque ſuum poteſt abdicare; & ex naturali præſumtione qua voluiſſe quis creditur, quod ſufficienter ſignificavit.

dict. c. 4. §. 4. n. 1. & 2.

V. *An ſub factis comprehenduntur non facta?*

℞. Moraliter ſub factis veniunt & non facta conſiderata cum debitis circumſtantiis: ſic qui ſciens & præſens tacet, quando agitur de commodo, videtur conſentire: quando agitur de ipſius præjudicio vel obligatione, tum demum, ſi actum impedire potuit, & non fecit: ſæpe enim circumſtantiæ oſtendunt, metu aliquem vel alio caſu impediri, quo-minus loquatur. Sic à Populo poteſt ſubito introduci conſuetudo, ex eo quod ab Imperium habente toleratur per tempus, quantum ſatis eſt ad ſignificandum conſenſum.

dict. c. 4. §. 5. Ziegl. h. l.

VI. *Quæ requiruntur in ſilentio, ut valeat ad præſumendam derelictionem?*

℞. Duo 1. ut ſit ſilentium ſcientis, nam ſilentium neſcientis Jure naturæ caret effectu. 2. ut ſit libere volentis: ſi enim alia cauſa appareat, ceſſat conjectura voluntatis. vid. quæſt. 4.

dict. c. 4. §. 5. n. 3.

VII. *Hæc conjectura, ſcilicet ut aliquis præſumatur ſcire & velle, poteſtne etiam ſumi ex tempore?*

℞. In utrumque temporis magna vis eſt: nam primum fieri vix poteſt, ut multo tempore res ad aliquem pertinens non aliqua via ad ejus notitiam perveniat, cum multas ejus occaſiones

dict. c. 4. §. 6. Puff. l. 4. c. 12. §. 8. in fin.

ſubminiſtret tempus: deinde incuſſus ſemel metus durare quidem nonnihil creditur, ſed, non perpetuo, cum tempus longum multas occaſiones adverſus metum ſibi conſulendi perſe, vel per alios ſuppeditet, etiam excundo fines ejus, qui metuitur, ſaltem ut proteſtatio de jure fiat, aut quod potius eſt, ad judices aut arbitros provocetur.

VIII. *An tantum temporis requiritur inter præſentes, quantum requiritur inter abſentes?*

Grot. d. c. 4. §. 6. Puff. d. l. ℞. Non. etiam Jure naturæ inter præſentes minus temporis ſpatium ad hanc conjecturam ſufficit, quam inter abſentes: in omnibus autem tempus memoriam excedens, quaſi moraliter infinitum, ad rei derelictæ conjecturam ſemper ſufficere videtur, niſi validiſſimæ ſint in contrarium rationes; ut ſi quis propter impotentiam jus ſuum ſibi vendicare non potens, proteſtatione illud conſervet.

IX. *Quot anni faciunt tempus memoriam excedens?*

dict. c. 4. & 7. ℞. Anni centum non longe abeunt à tempore memoriam excedente, quia communem humanæ vitæ terminum conſtituunt: quamvis non ſint plane idem propter interventum famæ & auditionis à parentibus & avis. Monumenta ſcripta hic non attenduntur, quia alias nullum eſſet tempus memoriam excedens.

Boecl. h. l. p. 118. & 119.

X. *Cum non ſit credendum, Homines projicere quod ſuum eſt, ideoque ad conjecturam præſumtæ derelictionis actus negativi non videntur ſufficere, etiam cum magno temporis ſpatio conjuncti.*

dict. c. 4. §. 8. n. 4. ℞. Cum Homines ſe ſuaque ament, non quidem præſumuntur facile quod ſuum eſt projicere, verum credibile etiam non eſt, quemquam ejus quod vult, longo tempore nullam plane edere ſignificationem idoneam.

XI. *An idem obtinet in Imperiis?*

dict. c. 4. §. 8. n. 2. l. 1. c. 4. quæſt. 13. ℞. Affirmatur. quanquam enim magni-fieri ſoleant, ſcire tamen debemus, magna eſſe onera, & diligentem atque perpetuam requirere adminiſtrationem; quæ ſi deficiat, facit, ut qui Rex fuit, deſinat eſſe Rex.

XII.

XII. *Si itaque interveniat actus negativus, ſeu ſi aliquis nihil faciat circa ſuam rem, eamque alius interea poſſideat, quomodo eam acquirit?*

℞. Hæc præſumta derelictio facit, ut eam uſucapiat aut præſcribat.

XIII. *Quid eſt Uſucapio ſeu præſcriptio?*

℞. Uſucapio ſeu præſcriptio eſt modus, quo propter prioris domini negligentiam, & præſumtam derelictionem, poſſeſſori per tempus idoneum res acquiritur.

XIV. *An obtinet in Regnis?*

℞. Affirmatur; quia 1. derelinqui poſſunt. 2. tandem aliquando in certo & extra controverſiæ aleam conſtitui humanæ Societatis intereſt propter pacem communem, quam adjuvant conjecturæ favorabiles putandæ ſunt. Et hinc 3. communis neceſſitas & utilitas inter omnes Gentes induxit hanc Legem, ut poſſeſſio memoriam excedens non interrupta, nec provocatione ad arbitrum interpellata omnino dominium transferat; ita ut non tantum Regi adverſus Regem, Populo libero adverſus Populum liberum jus imperandi acquiri poſſit, ut expreſſo conſenſu, ita derelictione eum ſecuta, aut ex ea vim novam accipiente apprehenſione; ea enim, quæ ab initio vitioſa ſunt, ſi nova cauſa ſuperveniat, convaleſcere poſſunt: verum etiam ut alicujus Populi Rex verus amittere poſſit Regnum, & Populo ſubjici; & qui revera non Rex ſed Princeps erat, Rex Summo cum Imperio fieri, & Summum Imperium, quod penes Populum aut penes Regem in ſolidum erat inter eos dividi.

Grot. l. 2. c. 4. §. 9. l. 2. c. 4. §. 8. n. 3. d. c. 4. §. 9. ſed aliter.

d. c. 4. §. 11. aliter. Vaſq. l. 2. c. 51. n. 28. vid. Grot d. c. 4. §. 1.

XV. *Uſucapio cum ſit Juris civilis, quomodo ad Reges pertinet?*

℞. (*a*) Uſucapio eſt Juris naturæ, propter fundamenta, quibus nititur, ſcilicet de re derelicta, de voluntate idoneis ſignis declarata, & de Societate non perturbanda: Juris gentium ratione definiti

Boecl. l. 2. c. 4. p. 122. & ſeqq.

Art. 15. (*a*) In ſtatu Juris Naturæ, tempus definiri nequit, quo elapſo, Uſucapio locum habere poſſit, nam pendet a circumſtantiis, variiſque rationibus; In Jure verò Civili, definiri poteſt, & hoc, diverſo modo, pro variiſque rationibus, majus vel minus aſſignari poteſt.

Digitized by Google

aliter Feld. ad Grot d. c. 4. §. 1. Cujac. ad l. 1. de uſucap. aliter Conring. de fin. Imp. c. 19. Puff. l. 4. c. 12. §. ult. Thuanus l. 59. p. 43

definiti certo modo temporis & perpetuæ poſſeſſionis: Juris civilis propter ſpecialem formam, quæ pro conditione variarum Rerumpp. varie deſcripta eſt.

XVI. *Quamvis ſit Juris naturæ, tamen non videtur pertinere ad Reges, quia quicquid poſſident, acquiſiverunt aut jure Belli, aut titulo pacifico, & nullo caſu opus eſt præſcriptione?*

℞. (*b*) Verum eſt, quando jure Belli & victoriæ acquirunt, non opus eſt præſcriptione, ſed quando titulo pacifico quid nacti ſunt facile accidere poteſt, ut vel detentor, ſæpe etiam verus poſſeſſor jus in Regnum in alium transferat vel venditionis vel alio titulo, in præjudicium Agnatorum ſuorum, qui ſi per tempus idoneum ad præſumtam derelictionem ſileant, præſcriptioni ſine dubio locum faciunt: vel ſi pax fiat, & de locis quibuſdam reſtituendis Tractatus differantur in aliud tempus, e. g in viginti annos, quibus elapſis Tractatus reaſſumi debeant; ſi hoc non fiat, & iſti, quibus poſſeſſio eſt ademta, inter idoneum tempus eam non repetant, per præſcriptionem dominium & imperandi jus recte amiſiſſe dicuntur.

XVII. *An nondum natis jus ſuum tacite tali derelictione poteſt decedere?*

Grot. d. c. 4. §. 10. Puff. l. 4. c. 12. §. 10. Boecl. b. l.

℞. Ejus qui nondum conceptus & natus eſt nullum eſt jus; quare ſi Populus, à cujus voluntate jus habendi Imperium proficiſcitur, voluntatem mutet, conſenſu parentum, è quibus naſci poſſunt, qui jus ſuo tempore eſſent habituri, ſive expreſſe ſive tacite per præſumtam derelictionem hoc fiat, nullam facit injuriam iis, qui nondum nati ſunt, ut quibus jus quæſitum nondum eſt: licet jure civili ut aliæ fictiones, ita & hæc introduci poſſit, ut eorum, qui nondum ſunt, perſonas Lex interim ſuſtineat, atque ita impediat, ne quid adverſus eos poſſit occupari: quod tamen Leges velle non temere cenſendæ ſunt, quia iſta privata utilitas.

Art. 16. (*b*) Si juſtum nempe ſit Bellum, non opus eſt præſcriptione; ſed ſi manifeſtè injuſtum eſſet Bellum, tunc opus eſſet præſcriptione, ut legitima eſſet poſſeſſio, niſi expreſſa fieret primi occupantis voluntas.

Digitized by Google

utilitas publicæ valde repugnat, & facit, ut aliquo modo Imperia ſint in incerto & non extra controverſiæ aleam.

XVIII. *Si Lex de uſucapione aut præſcriptione ſit condita ab eo, qui habet Summum Imperium, pertinetne ad ipſum jus Imperii & ejus partes neceſſarias.*

℞. (*c*) Negatur 1. quia is ſe non poteſt obligare per modum Legis, quæ fertur à Superiore, nemo autem ſe ipſo ſuperior eſt. 2. Nec præſumitur velle, quia Legum auctores non cenſentur ſe velle comprehendere ſub Lege, niſi ubi & materia & ratio Legis ipſis eſt communis cum ſubditis ſuis ut hominibus, e. g. in æſtimandis rerum pretiis, ſeu quando aliquid emunt, oportet, ut æque ſolvant pretium juſtum ac ſi ſubditi emant, Natura enim æqualitatem imperat inter contrahentes: jus autem imperandi non eſt paris rationis cum aliis rebus, imo nobilitate ſua res alias multum excedit, & Imperantibus proprium eſt. Unde ſequitur, neque tempus Lege definitum ſufficere ad acquirendum Summum Imperium aut partem ejus neceſſariam, ſi deſint conjecturæ naturales, neque tantum temporis ſpatium requiri, ſi intra id tempus eæ conjecturæ quantum ſatis eſt adſint. *Grot. l. 1. c. 3. §. 7. n. 1. l. 2. c. 4. §. 12. Grot. l. 3. c. 12. §. 8. d. c. 4. §. 12. n. 2.*

XIX. *At vero æquitas naturalis vult, ut pars ſe componat ad rationem integri, ut quicquid juris eſt in integro, illud etiam obſervetur in parte, inprimis cum integrum ſeu totum habeat jus in partem.*

℞. Rex quidem pars eſt integri, ſeu eſt pars Civitatis, in qua Rex eſt, ſed talis pars, in quam tota Civitas voluit jus ſuum transferri, ita ut nullum amplius nec in ſe nec in ipſum Regem retineret; ideoque ſua Lege ne quidem ut pars integri ſeu Civitatis obligari poteſt, nam integrum ſeu Civitas ipſo non eſt ſuperior. *Grot. l. 1. c. 3. §. 8. & 9. d. c. 4. §. 12. n. 1.*

XX. *Sed annon in delatione Imperii Populus ſuam voluntatem exprimere poteſt, quo modo ac tempore Imperium non utendo amitti velit?*

℞. Affirmatur; & hæc voluntas haud dubie ſequenda eſt, nec infringi *Grot. d. c. 4. §. 12.*

K 3

Art. 18. (*c*) Rex, quatenus pars Societatis, officiis ſibi cum aliis communibus obſtringitur, quatenus verò Rex ſpectatur tanquam perſona Civitatem univerſam ſive Societatem repræſentans, cujuſque voluntas ſpectatur tanquam illius Societatis voluntas.

n.2. in fin. c.7. §. 27. in fin l.1. c.3. §.16. n.1. & 2.

infringi poteſt à Rege etiam Summum Imperium habente, quia ad hoc in Imperii acceptatione pacto ſe obſtrinxit, & præterea pertinet ad modum habendi Imperium, qui pendet ex primæva voluntate, quando in Civitatem coiverunt, nec comprehenditur ſub Imperio; quia tunc adhuc nullum fuit.

XXI. *Ea, quæ non ſunt de natura Summi Imperii, nec ut proprietates ad eam pertinent, ſed ſeparari ab ea naturaliter poſſunt, aut cum aliis communicari, an legibus Populi de uſucapione latis ſubjacent?*

d. c. 4. §. 13. aliter Struv. in Synt. J.F. c.14. §. 6. aliter Ziegl. h.l. Vaſq. l.2. c.82 n.3.

℟. Subjacent, quia comprehenduntur ſub Summo Imperio & ab eo dependent, ut ſunt omnia jura quæ in Feudum conceduntur; ſic videmus ſubditos eſſe qui præſcriptione acquiſiverunt, ut appellari ab iis non poſſit.

XXII. *An ſemper licet ſubditis, ſi poſſint, ſe in libertatem, quæ eſt Populi, qui nulli ſubjicitur, vendicare?*

d. c. 4. §. 14. Conring. de fin. Imp. c.19. §. 7.

℟. Non: quia poſt conſtitutum Imperium Regi à Deo tale jus confertur, quod in poſterum à voluntate Populi non dependet; & ſi vi partum ſit Imperium, olim pro libertate pugnare honeſtum erat, at qui victi ſemel ſunt, & longo tempore paruerunt, ſi jugum excutiant, faciunt quod deſperatorum hominum eſt, non quod libertatem amantium. Imo contraria ſententia juri Divino, Naturæ, & Gentium eſt adverſa, & omnibus Rebuſpp. evertendis idonea, ideoque impia & non toleranda.

XXIII. *An actus meræ facultatis præſcribi poſſunt?*

d. c. 4. §. ult.

℟. (*d*) Jura quæ non habent quotidianum exercitium, non amittuntur niſi ex quo tempore interceſſit prohibitio aut coactio, eique paritum eſt cum ſufficienti conſenſus ſignificatione. Sic ſi quis per centum annos cum uno duntaxat vicino ſocietatem habuerit, etiam cum aliis eam habere poterat. id quod obtinet quoque in omnibus aliis meræ facultatis actibus.

CAPUT

Art. 23. (*d*) Si quis Privilegio quodam, ſive Munere donatus, peccet contra ſcopum talis Muneris, tanquam præſcriptum haberi poteſt; Sed ſi alteri tantum eſſet conceſſum Honoris cauſa, non cogeretur adeſſe frequenter Cœtibus, tametſi identidem ſolùm adfuiſſet, Dignitate ſua non ideo ſpoliaretur.

CAPUT V.

De acquiſitione originaria juris in Perſonas: ubi de jure Parentum: de Matrimoniis: de Collegiis: de jure in ſubditos: & ſervos.

I. *Quomodo jus originarie acquiratur in Perſonas.*
II. *Cui Deus conferat jus propter generationem.*
III. *Quid ſi Imperia patris & matris inter ſe contendant.*
IV. *Quid ſit patria poteſtas.*
V. *Quomodo patria poteſtas differat ab Imperio paterno.*
VI. *An patria poteſtas recte diſtinguatur per certa temporis intervalla.*
VII. *Quibus temporibus jus coërcendi competat.*
VIII. *An Pater filium oppignorare, vendere, aut alteri in adoptionem dare poſſit.*
IX. *An habeat jus interficiendi liberos.*
X. *Hoc jure patri denegato, annon delicta manerent impunita.*
XI. *Quomodo propter conſenſum Deus jus conferat in perſonas.*
XII. *Quomodo differat conſociatio à ſubjectione.*
XIII. *Quæ ſit conſociatio maxime naturalis.*
XIV. *Cui competat Imperium in ſocietate maritali.*
XV. *Quid ſit Conjugium.*
XVI. *An permiſſa ſit Polygamia.*
XVII. *An Divortia Jure naturæ ſint licita.*
XVIII. *Conſenſus parentum an abſolute ſit neceſſarius.*
XIX. *Nuptiæ an ſint permiſſæ cum eo vel ea, quæ jam in matrimonio vivit.*
XX. *Quæ Nuptiæ prohibeantur propter cognationem & affinitatem.*
XXI. *An hac probibitio etiam obtineat in linea collaterali.*
XXII. *Concubinatus an ſit verum & ratum Matrimonium.*
XXIII. *An inter civem & peregrinam, Senatorem & libertam, liberum & ſervam, ſervum & ancillam verum contrahatur Matrimonium.*
XXIV. *An Conjugia inter certas perſonas à Lege civili vetita, ſemper ſint irrita.*
XXV. *An Matrimonium ad Morgenaticam verum & ratum ſit conjugium.*
XXVI. *Quæ rationes civiles talia Matrimonia ſuadeant.*

XXVII.

Digitized by Google

XXVII. *Quæ ſint aliæ conſociationes præter maritalem.*
XXVIII. *Quæ ſint communia omni conſociationi.*
XXIX. *Quid ſi in deliberationibus pares ſint ſententiæ.*
XXX. *Quomodo ſententiæ, licet diverſæ appareant, conjungantur.*
XXXI. *Quid ſi ſocius abſit.*
XXXII. *Quis ſit ordo naturalis inter ſocios.*
XXXIII. *Si non omnes æqualiter participent de re, quæ fundamentum eſt ſocietatis, quomodo ſint ferendæ ſententiæ.*
XXXIV. *Conſociatio in Populum quale jus conferat.*
XXXV. *An Populus liber habeat par jus Regibus.*
XXXVI. *An Civibus de civitate abſcedere liceat.*
XXXVII. *Facultas migrandi an prohiberi poſſit.*
XXXVIII. *Quid ſi Majeſtas ſubditos invitos detineret.*
XXXIX. *An gregatim poſſint diſcedere.*
XL. *An quovis tempore.*
XLI. *An Civitas jus habeat in exſules.*
XLII. *Quotuplex ſit ſubjectio.*
XLIII. *Quotuplex ſit ſubjectio privata.*
XLIV. *Quæ ſit ignobiliſſima ſubjectionis ſpecies.*
XLV. *An æquitas naturalis ſervitutem ex conſenſu permittat.*
XLVI. *Quouſque ſe extendat jus dominorum in ſervos.*
XLVII. *Unde oriatur jus in prolem ſervilem.*
XLVIII. *An ſervis aufugere liceat.*
XLIX. *Quid ſit ſubjectio publica.*
L. *Quomodo jus oriatur ex delicto.*

I. *Vidimus, quomodo jus originarie acquiratur in res; Videamus nunc quomodo originarie acquiratur in perſonas?*

Frid. Horn. l. 1. c. 2. §. 1. aliter Grot. l. 2. c. 5. §. 1.

℞. DEus, qui eſt unica cauſa efficiens poteſtatis & ordinis, qui in Societatibus inter Imperantes & parentes, eam confert vel propter intercedentem generationem, vel conſenſum, vel delictum.

II. *Cui confert jus propter generationem?*

Grot. l. 1. c. 1. §. 3. n. 2. aliter Hobbes de Cive c. 9. aliter Puffend. l. 6. c. 2. §. 4.

℞. Quamvis liberi Parentibus ſint æquales naturâ, non tamen iis ſunt æquales poteſtate, ſed ſunt ſub Parentum Imperio; liberi enim cum Parentibus vivunt in ſocietate inæquali, quæ Rectoria dicitur: & Deus & natura, quia Parentibus præcipiunt educationem, ſimul concedunt Imperium in liberos, iiſque injungunt obedientiam & reverentiam erga Parentes.

III.

Digitized by Google

III. *Quid ſi Imperia Patris & Matris inter ſe contendant?*

℞. (*a*) Patris Imperium præfertur, quia propter ſexus præſtantiam, Deus præter Imperium paternum, quod ipſi commune eſt cum matre, in eum ſolum contulit patriam poteſtatem.

Grot. d. c. 5. §. 1. Fr. Horn. d. l. 1. c. 2. §. 6. ſed aliter.

IV. *Quid eſt Patria poteſtas?*

℞. Patria poteſtas eſt poteſtas, quam Pater in liberos habet, & bona eorum ad communem familiæ utilitatem.

V. *Quomodo Patria poteſtas differt ab Imperio paterno?*

℞. Patria poteſtas 1. eſt in perſonas & bona, Imperium eſt tantum in perſonas. 2. Imperium Patri & Matri eſt commune, & manet patria poteſtate ſoluta, adeo ut ſi filius reverentiam debitam exhibere recuſet, durioribus mediis ad hoc cogi poſſit. 3. Poſita Patria poteſtate, hæc ſocietas eſt perfecta; poſito autem Imperio tantum, vel quia liberi exierunt ex familia, vel quia Pater mortuus eſt, hæc ſocietas eſt imperfecta, ad eum modum, quo mortuo domino, domina ſocietatem herilem ratione effectus conſervat & continuat.

Grot. d. c. 5. §. 3. & 6.

VI. *Poſſumusne Patriam poteſtatem & Imperium paternum diſtinguere per certa temporis intervalla.*

℞. Diſtinguenda ſunt tria tempora: Primum eſt tempus imperfecti judicii, & in hoc omnium liberorum actiones ſunt ſub Parentum dominio; æquum enim eſt, ut qui ſe regere non poteſt, regatur aliunde, & vero naturaliter alius inveniri non poteſt, cui regimen competat, quam Parentes, quorum pars liberi eſſe cenſentur: tamen & in hoc tempore Jus ſuſtinet eorum perſonam, ut ſi aliunde ipſis aliquid obveniat, ejus dominium ſibi acquirant, licet exercitium impediatur ob judicii imperfectionem. Secundum eſt tempus perfecti judicii, & in hoc tempore ſubſunt parentum Imperiis non aliæ actiones, quam quæ ad familiæ Paternæ aut Maternæ ſtatum aliquid momenti habent, ſeu ex

Grot. d. c. 5. §. 2. & ſeqq. aliter Ziegl h. l. & Feld. hunc refutat Boecl. h. l. illum. Puff. l 6. c. 2. §. 7. Horn. d. c. 2. §. 6. Grot. d. c. 5. § 2. n. 2. c. 3. §. 6.

 actiones,

Art. 3. (*a*) Ratio educitur, nempe ex eo quod Patres, adminiſtrandis, educationique ſuorum Liberorum ſint magis idonei quam Matres.

d.c.5.§.8. actiones, quæ non concernunt cauſas publicas: æquum enim eſt,
d.c.5.§.3. quia manent pars familiæ, ut pars conveniat cum ratione inte-
& c.4. gri, eique ſubjiciatur, & ejus conſervationem quærat & pro-
§.12. moveat; in cæteris actionibus, quæ non pertinent ad familiam,
facultatem moralem agendi quidem habent, tenentur tamen in
illis quoque ſtudere ſemper placere Parentibus, ne contra pietatis,
d.c.5.§.6. obſervantiæ & gratiæ rependendæ officium peccent. Tertium tem-
pus eſt, in quo non tantum ſunt perfecti judicii, ſed & in om-
nibus ſunt ſui juris, & non ſunt amplius pars familiæ, ſed ex
ea omnino exiverunt, & ſic actus eorum non poſſunt reddi irri-
ti eo nomine, quod Parentes habeant: ſemper tamen manet &
in hoc tempore pietatis & obſervantiæ debitum, quia cauſa,
propter quam Deus eam exigit, eſt generatio, quæ perpetua eſt &
tolli non poteſt.

VII. *Si liberi non velint facere ea, quæ ſunt officii?*

d.c.5.§.4. ℞. In duobus prioribus temporibus, jus regendi etiam jus coër-
cendi complectitur, quatenus nempe vel cogendi ſunt ad offi-
cium & obedientiam, vel emendandi: (*b*) imo etiam in tertio
tempore, ſi pietatis & obſervantiæ debitum negent, propter Im-
perium paternum, quod nullo tempore tollitur, neceſſitate exi-
gente, durioribus mediis uti licebit.

VIII. *Quoniam Imperium paternum nunquam poteſt avelli à perſo-
na Parentum & in alium tranſferri, anne Pàter filium oppignorare,
& ſi neceſſe ſit, vendere aut in adoptionem dare poteſt?*

d.c.5.§.5. ℞. Ubi alia ratio eum alendi non ſuppetit, poteſt eum oppi-
Puff. l. 6. gnorare & vendere, non quidem ut detrudatur in perfectam ſer-
c. 2. §. 9. vitutem, ſed ut alteri conſtituatur jus aliquod ſimile dominio,
aliter
Boecl. & utendi ſcilicet ſervitio filii: hinc multo magis alii in adoptionem
Feld. h. l. dare licet, quia ſic efficitur filius alterius; cenſetur quippe ipſa
Grot. d. natura jus dare ad id omne, ſine quo obtineri non poteſt quod
c. 5. §. 5. ipſa Imperat.
in fin.

IX.

Art. 7 (*b*) **In tertio Caſu, ineſt tantummodò Patribus, Jus imperfectum in Liberos.**

IX. *An Pater habet jus interficiendi liberos?*

℞. In ſocietatibus ſimplicibus tanta poteſtas à Deo non eſt conceſſa, quia ad finem in iis obtinendum ea non opus eſt: ſicut enim de omni Summo Imperio ac Civili id vere dicitur, quia alias ſecuritas & ordinata tranquillitas in Civitate obtineri non poſſet, ſed potius eſſet diſſociata multitudo, ſcilicet, quod ei inſit jus vitæ & necis; ita fallit in Imperiis Summo minoribus, qualia ſunt Maritale, Patrium & Dominicum. *d. c. 5. §. 4. 7. 28. & Boecl. h. l. Diſſ. Horn. l. 1. c. 2. Bodin. de Rep. l. 1. c. 4. jung. Boecl. Inſt. Pol. l. 1. c. 3.*

X. *At vero ſic delicta manerent impunita?*

℞. Si ſint Familiæ ſegreges & extra Civitatem, delictorum puniendorum jure potiuntur: ſi ſint in Civitate, ratio Rerumpp. vult, ut pœnarum capitalium poteſtas non aliunde quam ab Imperantibus dependeat; ſingulis enim concedendum non eſt quod publica debet fieri auctoritate, majoris tumultus evitandi cauſa. *Grot. l. 1. c. 3. §. 1. & l. 2. c. 1. §. 14. in fin.*

XI. *Quomodo propter conſenſum Deus jus confert in perſonas?*

℞. Hoc confert aut propter conſociationem, aut propter ſubjectionem. *Grot. d. c. 5. §. 8.*

XII. *Quomodo differt conſociatio à ſubjectione?*

℞. 1. Omnis ſubjectio includit conſociationem, ſed non omnis conſociatio eſt ſubjectio: nam 2. ſocietas poteſt eſſe inter æquales, e. g. inter fratres, amicos, fœderatos, & plures Patresfamilias in Civitatem coëuntes, antequam Imperii formam elegerint; ſubjectio nunquam eſt inter æquales, e. g. Regem & ſubditos, Patrem & liberos, Dominum & ſervum. 3. in conſociatione aliquis participat de Jure Imperandi, ſecus quam in ſubjectione. *Grot. l. 1. c. 1. §. 1. n. 2. c. 3. §. 12. n. 1. in pr. d. c. 5. §. 31.*

XIII. *Quæ eſt conſociatio maxime naturalis?*

℞. Conſociatio maxime naturalis in Conjugio apparet; quia ad id Natura nos ducit. *d. c. 5. §. 8.*

XIV. *Cui competit Imperium in hac Conſociatione?*

d. c. 5. §. 8 n. 1. aliter Horn. l. 1. c. 1. §. 6. & Puff. l. 6. c. 1. §. 12. aliter Grot. d. c. 5. §. 8. n. 3.

℟. Soli Marito in Uxorem; Marito cum uxore in familiam, habita tamen ratione prærogativæ marito competentis, ob ſexus differentiam. Hinc Maritus uxoris caput eſt in rebus conjugii & rebus familiæ, & de domicilio conſtituere jus eſt Marito.

XV. *Quid eſt Conjugium?*

℟. Conjugium eſt viri & mulieris conjunctio individuam vitæ conſuetudinem continens.

XVI. *An unus Vir poteſt ducere plures Uxores, aut una Uxor nubere pluribus Viris?*

aliter Grot. d. c. 5. §. 9. n. 1. Puff. l. 6. c. 1. §. 18. & 19. in fin. Feld b. l. & Boecl. in Inſt. Pol. l. 1. c. 2 p. 23. Meyer de Ux. Chriſtiana Sect. II. & III. Puffend. l. 6. c. 1. §. 19. in fin.

℟. Matrimonio ſoluto poteſt; quia alterius Conjugis facultas ſeu jus in alterius Perſonam non niſi conſtante Matrimonio durat, ſeu, ut loquuntur, Polygamia ſucceſſiva utrique conjugum eſt permiſſa: durante Matrimonio non poteſt, ſeu Polygamia ſimultanea eſt prohibita: quia à Deo per conjugium conjugi in alterius conjugis corpus facultas ſeu jus datur, quod nequidem mutuo conſenſu, durante matrimonio tolli poteſt. Nam hoc jus non pendet à conſenſu mutuo, ſed à Deo & jure naturæ, quod vult, ut amor conjugalis ſit æqualis, reciprocus & individuus, ſine quo ſocietas honeſta & decora inter homines conſiſtere non poteſt; Jus enim naturæ æquale eſt in omnibus hominibus in univerſo Mundo, & ſic in pauperibus æque ac divitibus, quibus omnibus ſi concedatur jus habendi plures uxores, evertatur Societas neceſſe eſt: ſcilicet per liberorum nimiam multitudinem Nobiles familiæ ad egeſtatem, Modicæ ad mendicitatem rediguntur, ac tandem tenui plebecula Civitates repletæ, ubi commode evacuari nequeunt, mole ſua Reſpp. ſubvertunt. Quo accedit, quod Polygamia ſit contra primævam matrimonii inſtitutionem, & quod fides, quæ eſt vinculum omnis ſocietatis, tali concubitu violetur, quia continet adulterium, quod committitur, quoties fides conjugalis, quæ Dei & naturæ inſtituto, tacite & neceſſario ineſt omni vero conjugio, per concubitum violatur.

XVII. *An Divortia Jure Naturæ ſunt licita?*

aliter Grot. d.

℟. Non, nequidem mutuo conſenſu; quia Jus, quod propter

ter Matrimonium conjugi in conjugem competit, à Deo & natura confertur non à conſenſu contrahentium: & hoc jus individuam vitæ conſuetudinem continet, quamdiu capita primaria & eſſentialia conjugii ſeu matrimonii ab altero non ſunt violata. Scilicet initur Matrimonium ſobolis procreandæ cauſa, cui fini neceſſaria eſt mutua corporum præbitio: quæ ſi vel per malitioſam deſertionem vel pertinacem & ſpontaneam debiti conjugalis denegationem fieri prohibeatur, juſtam Divortii cauſam innocenti præbet. Deinde Conjugium initur, ut ſuam quiſque prolem ſuſcipiat, non adulterinam, aut ſuppoſititiam. Imo etiam extra procreationem ſobolis honeſtæ ſuam ſibi ſeorſim volunt & debent habere uxorem, & gravem ducunt injuriam, ſi alteri Corporis ſui uſuram ſponte concedat: unde & hæc & aliæ ſimiles, quibus per concubitum fides conjugii violatur, erunt juſtæ Divortii cauſæ, quæ & Matrimonii eſſentiam deſtruunt, & obligationem inde ortam omnino tollunt.

c. 5. §. 9. n. 2. Joh. Milt. de divort. Puff. l. 6. c. 1. §. 24. Puff. d. l. 6. c. 1. §. 20.

XVIII. *An conſenſus Parentum requiritur ad validitatem Conjugii Jure naturæ?*

℞. Non; quia qui Uxorem ducit, & maturæ debet eſſe ætatis, & extra familiam abit, ita ut habeat facultatem moralem: & hac in re Regimini familiari non ſubjicietur: quamvis officio filiorum conveniens ſit, ut Parentum conſenſum impetrent, niſi manifeſte iniqua ſit eorum voluntas. Nam ſi in omnibus rebus filii reverentiam Parentibus debent, certe præcipue eam debent in eo negotio, quod ad Gentem totam pertinet, quale ſunt Nuptiæ. Hinc & in Sacris literis videmus Viros pios, multoque magis Mulieres in contrahendis Nuptiis ſecutas auctoritatem Parentum: ſed non tamen irritum pronuntiatur Eſavi conjugium, aut liberi illegitimi, quia ſine tali auctoritate Nuptias contraxerat; non enim ſtatim irritum eſt Jure naturæ, quod iſti juri repugnat, ſed id demum, in quo deeſt principium dans validitatem actui, aut in quo vitium durat in effectu.

Grot. d. c. 5. §. 10. d. §. 10. n. 3.

XIX. *Nuptiæ ſuntne permiſſæ cum eo vel ea, quæ jam in Matrimonio vivit?*

℞. Non; quia & facultas moralis deeſt, ſublata per prius Ma-

aliter Grot. d. c. 5. §. 11. vid Feld. h. l. trimonium, & omnis effectus eſt vitioſus: ſinguli enim actus contrectationem habent rei alienæ, ſive vir ſit, ſive fœmina, nam jure naturæ Deus utrique æquale jus in alterius corpus concedit.

XX. *An omnes Jure naturæ inter ſe Nuptias contrahere poſſunt, an vero quidam prohibentur propter cognationem vel affinitatem?*

Grot. d. c. 5. §. 12. n. 5. Juſti & decori p. 52. aliter Puff. l. 6. c. 1. §. 31. Grot. d. c. 5. §. 12. n. 2. ℞. Matrimonia parentum cujuſcunque gradus cum liberis Jure naturæ ſunt prohibita, 1. quia in hominum affectibus, quorum ratio non eſt corrupta, inſita eſt fuga quædam commixtionis cum Parentibus & ex ſe natis: ſeu naturalis verecundia non ſinit, ortus auctores cum ſua ſobole miſceri. 2. quia nec maritus, qui ſuperior eſt lege matrimonii, eam reverentiam poteſt præſtare matri, quam natura exigit, nec patri filia; quia, quanquam inferior eſt in matrimonio, ipſum tamen matrimonium talem inducit ſocietatem, quæ illius neceſſitudinis reverentiam excludit.

XXI. *Quid dicendum de gradibus affinitatis & de gradibus cognationis ex tranſverſo limite, inter iſtas Perſonas, quæ vel Parentum & liberorum, vel Fratrum & Sororum loco ſunt?*

d. c. 5. §. 13. n. 2. Meyer. de grad. prob. diff. 2. c. 5. p. 51. ℞. (*c*) Præcepto Divinæ voluntatis, per rectam rationem, propter communem neceſſitatem & utilitatem, apud omnes Gentes, quæ ſana utuntur ratione, in vetitum iverunt: harum enim Perſonarum convictus nimis quotidianus atque inobſervatus ſtupris & adulteriis occaſionem daret, ſi amores tales Nuptiis poſſent conglutinari. Quo accedit reverentia erga ſanguinem & nomen paternum, quam in his perſonis deprehendimus, & quaſi propterea ſi non præcipit, certe ſuadet nuptiis eorum eſſe abſtinendum.

XXII.

Art. 21. (*c*) Jure Naturæ, permittuntur Conjugia Fratrum cum Sororibus, quod probatur, ex eo quod non potuit multiplicari Genus Humanum, niſi tali Matrimonio, quod locum habuit inter Liberos Adami: Præterea patet ex *Geneſeos Libro*, *Cap.* XX. ℣. 12. Abrahamum Sororem ſuam duxiſſe, qui tamen recenſetur inter Viros ſanctiſſimos; Jam autem ſi illicitum fuiſſet tale Matrimonium, a Deo prohibitum fuiſſet: Nam poterat Summus Parens Generis Humani, in æternum colendus, duo paria ab initio Mundi creare, ſimulque tale Matrimonium prohibere.

Digitized by Google

XXII. *Concubinatus eſtne verum ac ratum Conjugium?*

℞. (*d*) Non 1. quia contrahitur tantum libidinis explendæ cauſa. 2. eſt conſuetudo diuturna, non perpetua ac individua. 3. eſt ſine affectu maritali: licet matrimonia quædam concubinatus vocentur.

Oſiand. ad Grot. l. 2. c. 5. obſ. 15. Grot. d. c. 5. §. 15.

XXIII. *An inter Civem & peregrinam, Senatorem & libertam, liberum & ſervam, ſervum & ancillam eſt verum & ratum Conjugium?*

℞. Affirmatur; quia in his nihil deeſt ad ipſam Conjugii naturam, licet effectibus quibuſdam Juris civilis propriis privetur, aut etiam effectus quoſdam naturales impedimento legis civilis amittat.

h. l. aliter Feld. §. 15. d. c. 5.

XXIV. *Si Lex humana Conjugia inter certas Perſonas contrahi prohibeat an erunt irrita, ſi reipſa contrahantur?*

℞. Non ſemper id quod vetitum eſt Lege humana irritum eſt, niſi & hoc Lex ſpecialiter addiderit aut ſignificaverit. Diverſa enim ſunt prohibere & irritum quid facere, & prohibitio vim ſuam exercere poteſt per pœnam vel expreſſam vel arbitrariam.

d. c. 5. §. 16.

XXV. *Quid dicendum eſt de Matrimonio perſonarum diſparis qualitatis, quod nos vocamus Matrimonium ad Morgenaticam?*

℞. Etiam eſt verum & ratum Conjugium; licet ob civiles rationes talem Uxorem non adſciſcamus in juſtæ Matrisfamilias dignationem, nec ejus Proli idem jus ſit, quod aliis filiisfamilias competit.

Puff. l. 6. c. 1 §. 36. Rhet. Inſt. Jur. Publ. l. 1. tit. 21. p. 303. Grot. dict. c. 5. §. 15. n. 1. in med.

XXVI. *Quæ ſunt iſtæ Rationes civiles?*

℞. Potiſſimum hoc fit ob conſervationem illuſtrium Familiarum, aut in favorem priorum liberorum, vel denique ob melius ferendos ſumtus, qui ex moribus Civitatis alias in juſtas uxores erant faciendi. Ex quibus ſequitur, injuriam fieri iſtiuſmodi Uxoribus, ſi vile concubinatum nomen iis imponatur, quæ a meretricibus

Puff. l. 6. c. 1. §. 36.

Art. 22. (*d*) In Libro *Geneſeos* legitur, Jacobum duas Uxores ſibi comparaſſe, eaſque Sorores, Rachelem nempe, & Leam: Jam autem nullibi in Scriptura Sacra videmus hoc duplex Matrimonium Jacobi improbatum fuiſſe.

Digitized by Google

Bitſch. ad 2. Feud. 29.

tricibus gradu tantum differunt: nec ab hoc cenſu eximuntur, ſi vel maxime aliqua paciſcatur, quod ad certum tempus uni ſoli ſe velit ſociare; nam in fide conjugali longe ſanctius quid eſt, quam ſolius mercedis, aut libidinis intuitu alicui ſoli corpus ſervare.

XXVII. *Præter hanc Conſociationem naturalem, quæ ſunt aliæ Conſociationes ?*

Grot. d. c. 5. §. 17. & 23. §. 25. in fin.

℟. Sunt vel privatæ, vel publicæ; & hæ quidem aut in Populum, quando plures Patresfamilias coeunt in unam Civitatem, & populum conſtituunt: vel ex Populis, ut in Fœdere.

XXVIII. *Hæ conſociationes habentne aliquid commune, ſeu quod obtineat in omni conſociatione ?*

d. c. 5. §. 17. Boecl. b. l.

℟. Habent commune, quod in iis rebus, ob quas conſociatio quæque inſtituta eſt, Univerſitas & ejus pars major nomine univerſitatis obligat ſingulos, qui ſunt in ſocietate. Omnino enim ea credenda eſt fuiſſe voluntas in ſocietatem coeuntium, ut ratio aliqua eſſet commoda, quæ nihil difficultatis, aut obſcuræ diſceptationis haberet, expediendi negotia: quare naturaliter ſecluſis

Puff. l. 7. c. 2. §. 16. Bod. de Rep. l. 3. c. 4.

pactis aut legibus, quæ interdum unanimem conſenſum, interdum duas tertias partes requirunt, pars major jus habet integri. Hinc juri Naturæ non repugnat, ut ſententia imprudentior plurium, ſententiæ prudentiori pauciorum præferatur: in decidendis enim negotiis ſententiæ numerantur, non ponderantur. Imo ſæpe multitudo adſtipulantium erroris indicium habetur, & vulgo placere, eſt ſapientibus diſplicere. Verum in concilio aliquo, cujus membra æquali jure gaudent, hæc non procedunt. Quis enim hic judicium feret, utra ſententia ſit prudentior? non ſane ipſæ partes diſſidentes; quotuſquiſque enim eſt, cui non ſua prudentia, magis quam aliena placet? imo plures optimam ſententiam vel ideo non ſequuntur, quod ipſi non ſint auctores.

XXIX. *Si pares ſint ſententiæ ?*

Grot. d. c. 5. §. 18.

℟. (*e*) Nihil agitur; quia non ſatis momenti eſt ad mutationem.

XXX.

Art. 29. (*e*) In iſto Caſu ſunt ſuffragia repetenda, fieri enim poteſt, ut quis ſententiam contrariam ſecunda vice amplectatur, impulſus nempe Argumentis ſibi non anteà notis.

XXX. *Sententiæ annon interdum conjunguntur, licet diverſæ appareant?*

℞. Si pactio aut Lex aliud non præcipiat; illæ ſunt conjungendæ, quarum altera partem alterius continet, ſcilicet in eo, in quo conveniunt: ſic qui in viginti damnant, & qui in decem, conjunguntur in decem, quia decem continentur in viginti, & qui in viginti damnat, damnat etiam in decem, & ſic obtinebit eorum ſententia, ſi plures ſint contra abſolventes. At qui morte reum puniunt, & qui relegant, non conjunguntur, quia in morte non continetur relegatio, ſed ſunt plane duæ diverſæ pœnæ: ſi quidam relegent, quidam abſolvant, etiam non conjungentur, quia qui relegat, non vult eum abſolvi, ſed puniri, licet non ultimo ſupplicio. *d. c. 5. §. 12.*

XXXI. *Si Socius abſit, aut alias impediatur jure ſuo uti, e. g. morbo, vel neceſſaria peregrinatione, quid agitur?*

℞. Niſi pacta vel Lex obſtent, jus abſentis præſentibus accreſcit: nam alias Societates ob medii negotia expediendi defectum facile fruſtrarentur ſuo fine. Sic in Imperio R. G. Imperatorem eligunt Electores præſentes, nulla habita abſentium ratione. *Grot d. c. 7. §. 20. A. B. tit. 2. §. debet autem unuſquiſque Princeps. & ibi Limn. Inſt. Jur. Publ. p. 67.*

XXXII. *Quis eſt ordo naturalis inter Socios?*

℞. Prout quiſque in Societatem venit. Sic inter fratres is ſervatur ordo, ut qui primus natus eſt, reliquos præcedat, atque ita deinceps, rejectis omnibus aliis qualitatibus, ut ſi forte ſecundo-genitus eſſet Conſiliarius Principis &c. dummodo agatur de rebus in collegio ſocietatis: extra h·s enim qualitates, aliæ ſupervenientes conſiderantur. Sic in eodem collegio cætera debent eſſe paria, e. g. ſi collegii membra lecta ſunt partim ex Nobilibus, partim ex iſtis, qui Nobiles nati non ſunt, & Nobilibus præ cæteris locus ſit aſſignatus, tunc novus collega Nobilis Nobilibus in eodem Collegio poſteriorem, aliis autem, qui Nobiles nati non ſunt, priorem locum tenet. An idem obtinere debeat in Conciliis ad rem Chriſtianam pertinentibus, ut Reges, Duces &c. qui primi Chriſtianiſmum profeſſi ſunt, reliquos præcedere debeant, plures affirmant. *Grot d. c. 5. §. 21. Jac. Gothofr. de Præced. c. 3. §. 18. p. 79. Grot. d. c. 5. §. 21. in fin. aliter Boecl. ibi.*

XXXIII. *Ubi Societas fundamentum habet in re, quam non æqualiter omnes participant, quomodo Sententiæ ſunt ferendæ?*

Grot. d. c. 5. §. 22. ℞. Seclusis pactis & Legibus ordo ſumendus eſt ex modo participationis, & Sententiæ etiam ad eum modum ſunt ferendæ. Sic qui prior participat de re & plures partes in ea habet, prior dicit ſententiam & plures, & ad eumdem modum onera fert, e.g. in Imperio R. G. iis, qui plures Principatus poſſident, plura interdum ſuffragia in comitiis conceduntur, & plura onera ferunt.

Lamp. part. 3. c. 5. §. 5. in fin. & Coming. ibi.

XXXIV. *Quomodo jus propter conſenſum oritur, quando plures Patresfam. in unum Populum & Civitatem coeunt?*

Grot. dict. c. 5. §. 23. l. 1. c. 3. §. 8. n. 2. c. 4. §. 2. n. 1. ℞. Quando plures Patresfam. in unum Populum ac Civitatem coeunt, & libertatem civilem retinere cupiunt, ſeu eligunt formam regiminis Democraticam, Deus, quia hæc eſt perfectiſſima Societas maximum dat jus Corpori in partes, ita ut nulla ſit actio hominis externa, quæ non ad hanc Societatem aut per ſe ſpectet, aut ex circumſtantiis ſpectare poſſit, ſcilicet ad finem hujus perfectiſſimæ Societatis obtinendum, qui eſt vita beata & tranquilla.

XXXV. *Datne Deus tali Societati par jus Regibus?*

Grot. l. 1. c. 1. §. 1. c. 3. §. 7. & 11. n. 2. aliter Fr. Horn. l. 3. c. un. §. 2. ℞. Affirmatur, 1. quia Populus liber habet ſummam Poteſtatem in Civitate ubique, i. e. in Perſonas & res. 2. Jus, quod Deus Populo libero concedit, producit eosdem effectus; & Facultates morales quæ producunt eosdem effectus, eædem ſunt, & eodem nomine nuncupandæ ſunt. Uno verbo, Populus liber parem habet Majeſtatem cum Regibus.

XXXVI. *An civibus de Civitate abſcedere licet?*

Grot. in Prol. n. 6. & d. c. 5. §. 24. n. 1. & 2. l. 1. c. 2. §. 1. n. 5. c. 4. §. 4. ℞. Natura quidem nos ad ſocietatem ineundam ducit & invitat; non tamen huic vel illi Civitati, quam deinde relinquere nequeamus, nos addicit, ſed ut Cives eorumque Poſteri adſtringantur Pactis, quique vim illorum accipiunt moribus, opus eſt. Ex Conſociationis ergo natura hoc conſtat, veriſimilius eſſe, ut licentiam pro arbitrio migrandi liber homo ſibi reſervaſſe intelligatur. Qui enim Civitati ſe adjungit, in ſui ſuarumque rerum conſervationem hoc feciſſe

ciſſe intelligitur; & cum contingere poſſit, ut publicum Regimen vel alia in iſta civitate privatis alicujus rationibus parum expediant, & ut alibi commodius eaſdem poſſit proſequi, neque tamen conveniat poſtulare, ut ad unius aut paucorum libitum hæc mutentur, ſatius erit, ut eis ſit conceſſum per migrationem ſibi conſulere. Sic in Imperio R. G. ſubditi, qui diverſæ à Domino territorii ſunt Religionis, emigrare & bona ſua vel vendere, vel per alios adminiſtrare poſſunt.

l. 2. c. 1. §. 9. n. 2. & 3. Brandes de jure emigr. th. 4. apud Fritſch. tom. 2. diſſ. 4. Puff. l. 8. c. 11. § 2.

XXXVII. *Poteſtne Edicto prohiberi, ne Cives migrent ſub gravi pœna, e. g. confiſcatione bonorum?*

℞. Quia pactis & Legibus fundamentalibus hæc migrandi facultas Civibus poteſt adimi; cur propter utilitatem & neceſſitatem Civitatis Majeſtas tale edictum promulgare non poſſit, non videmus? ſunt enim hæc, ut loquuntur, Juris naturæ permiſſivi: ſubditus enim in omnibus, quæ non ſunt contra Jus Divinum & naturæ, Majeſtati obedientiam debet.

Grot. d. c. 5. §. 24. n. 1. Staml. de Servit. perſ. l. 3. c. 12. n. 11. aliter Myller ab Ehrenbach de Stat. Imp. part. 2. c. 63. n. 5. Boecl. in Inſt. Pol. l. 1. c. 6. p. 75.

XXXVIII. *At Majeſtas ſæpe mandat ea, quæ ſunt contra jus Divinum, & ſubditos invitos detinet.*

℞. Civem emigrare volentem nullo jure hoc in caſu detinet, & ſi fuga ſibi proſpiciat, non peccabit: Lex enim ad impoſſibilia & turpia neminem obligat.

XXXIX. *An gregatim poſſint diſcedere?*

℞. Si commodum ipſis hoc ſit, & conſervari non poſſint in tali Civitate, inviti detineri non poſſunt: nam propter ſui conſervationem cum aliis in Civitatem coiverunt. Si propriæ ſalutis ratio non obſtet, cum & Civitatis commodum promovere, eamque & corpore & bonis incolumem ſervare cogantur, detineri poſſunt; modo ipſis, ut diximus, nihil contra Jus Naturæ & Divinum injungatur.

Puff. l. 8. c. 11. §. 4. aliter Grot. dict. c. 5. §. 24. n. 2. Oſiand. h. l. aliter Puff. d. l.

XL. *An hæc renuntiatio poteſt fieri quocunque tempore?*

℞. Renuntiatio non debet fieri intempeſtive, ſeu tali tempore, quo ſocietatis Civilis intereſt Civem non abire, e. g. ſi magnum contractum ſit æs alienum, niſi paratus ſit Civis in præſens par-

 tem

Grot. d. tem ſuam exſolvere: (*f*) item ſi fiducia multitudinis Bellum ſit ſuſ-
c. 5. §. 24. ceptum, præſertim ſi obſidio immineatur, niſi paratus ſit Civis ille
n. 2. in fin. alium æque idoneum ſubſtituere, qui Remp. defendat.

XLI. *An idem Jus Civitas habet in eos, quos in exilium expulit?*

℞. Non; quia ad illos Civitas non amplius pertinet, qui ex ea ejecti ſunt.

XLII. *Diximus oriri etiam Jus propter conſenſum ex ſubjectione, quotuplex eſt ſubjectio?*

d. c. 5. §. 25. ℞. Subjectio ex conſenſu aut privata eſt, aut publica.

XLIII. *Quotuplex eſt ſubjectio privata?*

d. c. 5. §. 26. ℞. Poteſt eſſe multiplex, ſicut ſunt multiplicia regiminum genera. Nobiliſſima ſpecies eſt arrogatio, qua quis ſe ita dat in familiam alterius, ut ei ſubſit ad eum modum, quo filius, qui maturæ eſt ætatis, ſubeſt patri.

d. §. 26. XLIV. *Quæ eſt ignobiliſſima ſubjectionis ſpecies?*

℞. Qua quis ſe dat in ſervitutem perfectam. Eſt autem ſervitus perfecta, quæ perpetuas operas debet, pro alimentis, & aliis quæ vitæ neceſſitas exigit.

d. c. 5. §. 27. XLV. *Annon eſt iniquum, ut Homo Hominem recipiat in perpetuam & perfectam ſervitutem, cum Natura omnes æquales ſimus?*

℞. Non eſt iniquum, 1. quia Natura quidem omnes ſumus æquales ratione Humanitatis, non ratione Poteſtatis: & Deus & Natura marito ſtatim jus in uxorem, Parentibus in Liberos concedunt. 2. quia poſtquam à prima vivendi ſimplicitate homines
d. c. 5. diſceſſerunt, terramque operoſius excolere, ac rei augendæ in-
§. 27. n. 2. cumbere cœperunt, hebetiores & tenuiores ſponte ſua operas ſo-
Puff. l. 6. lertioribus & locupletioribus locarunt, ſub promiſſione alimento-
c. 3. §. 4. aliter rum & aliorum, quæ ad vitam ſunt neceſſaria, & ſic eſt ex
Horn. l. 1. conſenſu. Quo accedit 3. cum Deus & Natura velint, homi-
c. 3. §. 1. nem

Art. 40. (*f*) Hic ſupponendum eſt Bellum eſſe juſtè ſuſceptum, atque iniquè obſidio teneri vel imminere talem Civitatem.

nem ab homine juvari, & cum hæc ſervitus naturalis contineat utriuſque utilitatem, Domini ſcilicet & Servi, & maxime conveniens ſit Naturæ humanæ, ut tenuiores locupletioribus operas, & hi illis alimenta præſtent; quorum certitudine, quam ſæpe non habent, qui diurnas operas locant, vel propter defectum conductorum, vel propter ſocordiam operariorum non niſi fuſtibus expellendam; His rationibus ſervitiorum perpetuitatem compenſamus. *Puff. l. 6. c. 3. §. 9.*

XLVI. *Jus, quod Dominus in Servos conſequitur, quouſque ſe extendit?*

℞. In moralibus media modum accipiunt à fine; & ſic dominus poteſt tali ſervo operas injungere, quaſcunque velit, etiam ſordidas, hàbita tamen ratione virium & dexteritatis ipſius. Poteſt quoque negligentiam & ſocordiam ſervi aſperioribus remediis coercere, & ſi opus ſit, ex familia expellere, & ſocordiæ ſuæ relinquere. Jus autem vitæ & necis non habet in hac ſervitute naturali, nam hoc non requiritur ad finem obtinendum in hac, ut & in omnibus Societatibus minoribus. *Grot. d. c. 5. §. 28. Puff. d. §. 4. aliter Horn. d. l.*

XLVII. *Unde naſcitur jus Dominorum in prolem ſervilem?*

℞. Ex ipſa alimentorum, & eorum quæ vitæ neceſſaria ſunt, præbitione: diu enim alendi ſunt è ſervis nati, antequam opera eorum Domino utilis eſſe poſſit, & ſequentes operæ ſui temporis alimentis reſpondent. Hinc tamdiu ſerviunt, quamdiu non reddunt quantum ſatis eſt pro alimentis. *Grot. d. c. 5. §. 29. n. 2. Puff. d. c. 3. §. 9. aliter Ziegl.*

XLVIII. *An ſervis aufugere licet?*

℞. (*g*) Si ſit immanis Domini ſævitia, vel alimenta deneget, etiam illi qui ipſi ſe in ſervitutem dederunt, aufugere poſſunt. *Grot. d. §. 29. n. 2. in med. jung. Oſiand. h. l. Grot. l. 3. c. 7. §. 6.*

M 3 XLIX.

Art. 48. (*g*) Vel neceſſitate ductus, in ſervitutem alterius tranſivit quis, vel non adfuit talis Neceſſitas; Si prius, non ſat ſufficiens videtur ratio, qua vult ſe ſe ſubtrahere a tali Dominio, impulſus nempe immani Domini Sævitia, nam poterat tentare illam fugam, ubi pactum nondum erat initum; Si poſterius, dici poteſt, quod ſi ille ſervus talia prævidiſſet, maluiſſet aliam tentare viam ſibi victum comparandi.

XLIX. *Quid eſt ſubjectio Publica ?*

Grot. d. c. 5 §. 31. ℟. Publica ſubjectio eſt, qua ſe Populus ſeu plures Patresfam. qui in unam Civitatem coiverunt, homini alicui ſeu Regi, vel pluribus hominibus, i. e. Optimatibus, ſeu etiam Populo alteri, qui liber eſt, & ſibi elegit Regimen Democraticum, ſeſe in ditionem dederunt.

L. *Quomodo Jus oritur ex delicto ?*

dict. c. 5. §. 32. l. 1. c. 3. §. 8. n. 3. l. 3. c. 8. §. 2. ℟. (*b*) Propter delictum Jus oritur, quoties qui metuit libertatem amittere, ab eo cui pœnæ exigendæ jus eſt, in poteſtatem vi redigitur; (*i*) Sic Romæ libera fœmina, quæ ſe ſervo alieno junxerat, fiebat ſerva. (*k*) Populus etiam, ſi in alium delinquat, interdum jure victoriæ propter hoc delictum libertate ſua civili poteſt privari, & in ſervitutem redigi civilem.

Art. 50. (*b*) Si enim propter delictum quoddam, poteſt Capite plecti reus, multò magis libertate quæ minoris eſt pretii vita privari.

(*i*) Fiebat ſerva ideſt, Domini cujus erat ille ſervus.

(*k*) Ut ſit talis ſervitus Civilis firmior, debet Pactum intervenire.

CAPUT VI.

De acquiſitione derivativa facto hominis, ubi de alienatione Imperii, & Rerum imperii.

I. *Quomodo aliquid noſtrum fiat Acquiſitione derivativa.*
II. *Quomodo Facto hominis.*
III. *Ut dominium transferat, quid requiratur in dante.*
IV. *Quid in accipiente.*
V. *An Imperia ut aliæ res alienari poſſint.*
VI. *Imperium in partem an parte invita alienari poſſit.*
VII. *An membra ad totius Corporis conſervationem non recte abſcindantur.*
VIII. *An pars pro lubitu poſſit à Corpore recedere.*
IX. *An Corpus idem jus habeat ad partem tuendam, quod habet pars ipſa ad ſe tuendam.*
X. *Imperium in totum Corpus cum etiam competat in partem, an*

an à ſummum Imperium habente in partem alienari non poſſit.

XI. *An talis partis alienatio, neceſſitate, vel utilitate publica id exigente, præcipiatur.*

XII. *Imperium in locum deſertum an poſſit alienari.*

XIII. *An Rex regnum ſuum, vel totum, vel partem ſine Populi conſenſu alteri poſſit in Feudum offerre.*

XIV. *An oppignorare.*

XV. *Functiones minores, an à Rege ſine populi conſenſu, concedi poſſint jure hereditario.*

XVI. *Patrimonium populi an à Rege alienari poſſit.*

XVII. *An fructus ex Patrimonio.*

XVIII. *An pars patrimonii à Rege oppignorari poſſit.*

XIX. *An Teſtamentum ſit alienationis ſpecies.*

I. *Quomodo aliquid noſtrum fit Acquiſitione derivativa? ſeu quomodo acquirimus rem, quæ alicujus vel eſt, vel fuit?*

℟. Acquirimus eam aut Facto hominis, aut Legis. *Grot. l. 2. c. 6. §. 1. n. 1.*

II. *Quomodo Facto hominis?*

℟. Quando homines rerum Domini, qui liberam habent adminiſtrationem, Dominium aut totum, aut ex parte in nos transferunt, : ineſt enim hoc in ipſa dominii natura, & poſt introductum Dominium nihil tam naturale eſt, quam ut Domini voluntas, rem in alium transferre volentis, rata ſit. *d. c. 6. §. 1. n. 1. l. 1. c. 1. §. 10. n. 4 l. 2. c. 2. §. 2. n. 5.*

III. *Ut dominium ſic transferatur, quid requiratur in dante?*

℟. Non ſufficit Actus internus voluntatis: Nam hic non eſt congruens naturæ Societatis humanæ, quæ officiorum & rerum commutationem deſiderat, & nemo mentem alterius introſpicere poteſt, ſed ſimul requiruntur aut Verba, aut alia Signa externa, quibus hunc animum noſtrum rationi convenientem indicemus. *dict. c. 6. §. 1. n. 1. in fin. c. 4. §. 3. dict. c. 6. §. 1. n. 2. in fin.*

IV.

IV. *Quid requiritur in accipiente?*

d. c. 6. §. 2. 11. & 14. Boecl. h.l. ℞. (*l*) Sepoſita Lege civili, requiritur naturaliter voluntas accipiendi, cum ſuo ſigno, ſeu ſigno externo, certo, claro, & extra omnem ſuſpicionem, aut querelam incertæ voluntatis poſito, indicata. Quæ voluntas ordinarie ſequitur dationem; ſed poteſt præcedere, puta ſi quis quid dari, aut concedi ſibi petierat, & Dans poſtea conſentiat: cenſetur enim durare voluntas, niſi mutatio appareat, & Contrahentes digreſſi ſint ad alia negotia.

V. *Imperia an ut aliæ res alienari poſſint?*

dict. c. 6. §. 3. Grot. d. l. aliter. l. 2. c. 7. § 27. Boecl. h.l. Conring. de fin. Imp. c. 19. ℞. Imperia, ſi ſint in Patrimonio, poſſunt alienari ab eo, cujus ſunt in Patrimonio, e. g. Rege; ſi non ſint in Patrimonio; & Electione, aut Succeſſione deferantur; à Rege, tanquam capite Populi, accedente Populi conſenſu alienari poſſunt; quia Populus jus aliquod habet, quando agit urde modo habendi Imperium: hic enim modus pendet à primæva voluntate, & non comprehenditur ſub Imperio. Cæterum hoc pendet præſertim à moribus & legibus Populorum, non ubivis in obvio poſitis: neque enim Leges, quas vulgo vocamus Fundamentales, ubique præſcriptæ, aut ad totam Reip. rationem ſufficienter deſcriptæ extant.

VI. *Si pars ſit alienanda, e. g. Civitas, vel Provincia, an & ejus Partis conſenſus requiratur?*

dict. c. 6. §. 4. Puff. l. 8. c. 5. §. 9. aliter Conring. dict. c. 19. Ziegl. h.l. Oſiand. aliter Textor c. 30. §. 31. ℞. Pars, de qua alienanda agitur, conſentire debet: nam qui in Civitatem coëunt, contrahunt Societatem quamdam perpetuam & immortalem, ita ut velint regi eodem Imperio, & intra ejuſdem Imperii fines degere. Et quemadmodum ſinguli Jus acquiſiverunt, ut non poſſint inviti è Civitate ejici, aut alterius ſub Imperium tradi, niſi in pœnæ vicem, ita & univerſis idem jus eſt quæſitum, ut inviti à Corpore abſcindi, & alii in ditionem tradi

Art. 4. (*l*) Si Poſtulatus alii quid concedere, aliam rem promittat, vel dimidiam partem rei petitæ, eaque ſit inſufficiens; donec ſigno quodam externo ſignificaverit ſe eam accipere, non tenetur ipſi eam dare.

Digitized by Google

tradi non poſſint. Et ſi Rex neceſſitate adactus cum hoſte validiore pacem hac lege fecerit, ut ipſi certam Civitatem, vel certam Regionem concedat, quæ tamen iſti ceſſioni contradicit: Rex quidem ex eadem ſua præſidia deducere poteſt; & victori permittere, ut, ſi poſſit, ejus poſſeſſionem apprehendat: Civitas tamen illa vel Regio nulla obligatione impeditur, quo-minus ſi viribus ſuis confidat, ſe occupare volenti reſiſtat, aut peculiarem deinceps Civitatem conſtituat. Si autem neceſſitati cogatur cedere, & ſic communis ſit neceſſitas & utilitas & corporis & partis, facile ex ſilentio conſenſus interveniſſe videtur. *Puff. d. l.* *Grot. d. c. 6. §. 8.*

VII. *At membrum Corporis humani poteſt abſcindi in conſervationem totius Corporis, ergo & membrum Corporis hujus moralis?* *Grot. l. 2. c. 21. §. 11. n. 2. in fin.*

℟. Partes Corporis moralis non ita ſunt ſub ſuo corpore, ut partes Corporis naturalis: Hæ ſine Corporis vita vivere non poſſunt, & ideo in uſum Corporis recte abſcinduntur; illæ ſine ſuo Corpore vivere interdum poſſunt, & eſt Corpus voluntate contractum, ac propterea jus ejus in partes ex primæva voluntate metiendum eſt. *d. c. 6. §. 4.*

VIII. *An parti jus eſt à Corpore pro lubitu recedere?*

℟. (*b*) Non; niſi evidenter ſe aliter ſervare non poſſit. Nam in omnibus cônventionibus excepta videtur ſumma neceſſitas, quæ facultatem dat ſalutem ſuam quovis modo expediendi. Hinc nemo jure Urbes reprehenderit, quæ, ubi pro virili hoſtibus reſtiterunt, dedere ſe tandem maluerunt, quam excidium pati. *d. c. 6. §. 5. l. 1. c. 4. §. 7. Puff. l. 8. c. 5. §. 9.*

N IX. *An*

Art. 8. (*b*) Everteretur enim Societas quædam, aut ſaltem everti poſſet, ſi ſingulæ Partes hoc Jure donarentur.

Digitized by Google

IX. *An Corpus idem jus habet ad partem tuendam, quod habet pars ipſa ad ſe tuendam?*

d. c. 6. §. 6. ℞. (*c*) Partis jus ad ſe tuendam eſt majus, quam Corporis in partem, quia Corpus demum jus conſequitur in partem propter conſenſum ejus in conſociationem: partis autem ad ſe tuendam jus eſt antiquius, eique ante initam conſociationem à Deo & Natura ad ſui conſervationem conceſſum fuit, quod invitæ auferri non poteſt. *c. 5. §. 23. c. 17. §. 2. aliter Ziegl. l. 2. c. 6. §. 6.*

X. *At Imperium eſt in Corpore ſeu tota Civitate & ſic etiam in hac parte, ac propterea ut dominium à Domino, ita ab Imperium habente Imperium in hanc partem alienari poteſt?*

d. c. 6. §. 6. c. 5. §. 23. d. c. 6. §. 4. in fin. ℞. Imperium eſt in toto Corpore, ſeu tota Civitate, & ſic etiam in hac parte, ſed non diviſibiliter in plures partes, verum indiviſibiliter, & quamdiu pars manet pars, & in eadem Civitate; Civitas enim tunc majus jus conſequitur in partem, ita ut omnes ejus actiones ad eam referri debeant: verum quando pars ſeparatur, primævum ſuum jus conſequitur ad ſe ipſam defendendam, ex ſua voluntate metiendum.

XI. *Imo neceſſitas & utilitas publica interdum exigunt, ut pars alienetur?*

d. c. 6. §. 6. Puff. l. 8. c. 5. §. 9. aliter Boecl. & Ziegl. h. l. ℞. In extrema neceſſitate & innoxia utilitate habemus quidem jus etiam in res, quæ ſunt in alterius Dominio; ſed hæc neceſſitas & utilitas, quæ rem ad Jus naturæ reducit, comprehendit tantum uſum rei alterius, & detentionem, quæ nobis communiter debentur in rebus aliorum, & naturalia ſunt; non autem jus alienandi, quod facto humano, ſcilicet poſt Dominia diſtincta, introductum eſt, atque ideo inde ſeu à voluntate menſuram accipit. *d. c. 6. §. 1. n. 1.*

XII. *An*

Art. 9. (*c*) Statim atque Populus libertate donatus, ſe ſe ſubjecit imperio alterius, Jus ſuum ei eo ipſo conceſſit, & Conſequenter Jus in ſui Conſervationem. Idemque hic eſt quàm erga privatos, qui Jure Naturæ donati, illud tranſtulerunt in Regem quemdam.

XII. *An Imperium in locum, i. e. partem territorii puta non habitatam aut deſertam, alienari poteſt?*

℞. Alienari poteſt à Populo libero, aut etiam à Rege, accedente Populi conſenſu, nam territorium & totum & ejus partes ſunt communia Populi pro indiviſo, ac proinde ſub arbitrio Populi: ſecus quam pars Populi, quæ quia liberam habet voluntatem, jus quoque contradicendi habet, & Populo & Regi, in cujus patrimonio non eſt jus imperandi. *d.c.6.§.7.*

XIII. *Poteſtne Rex ſine populi conſenſu Regnum ſuum alii offerre in feudum, & ab eo recognoſcere ſub onere commiſſi ex felonia, aut ut deficiente familia Jus imperandi ad eum devolvatur, cui in feudum obtulit, ut ad ſeniorem?*

℞. (*d*) Non; quia & talis infeudatio eſt ſpecies alienationis, quare videmus à pluribus Populis irritas habitas alienationes, ita & infeudationes Regnorum, quas populis inconſultis Reges fecerant. *d. c. 6. §. 9. & l. 1. c. 3. §. 23. Puff. l. 8. c. 5. §. 10.*

XIV. *An pignori tradi poteſt pars Populi & imperii in Populum?*

℞. Non poteſt ſine conſenſu Populi & ejus partis, quæ oppignoratur, ita ut ejus adminiſtratio & naturalis poſſeſſio tantiſper ſit penes creditorem: non ea tantum ex cauſa, quod ex pignoris d tione ſequi alienatio ſoleat, ſed quia populus Regem ultro conſtituens, ab ipſo voluit gubernari, non à quovis alio, nec in multas particulas diſcerpi; ſed præſumitur velle, ut in ſua integritate conſervetur, cujus rei gratia in Societatem civilem coitum eſt. *d. c. 6. §. 9 & Puff. d. l. Cap. Leop. art. 12.*

XV. *An Functiones ſummo minores, Ducatus, Marchionatus, Landgraviatus, Comitatus &c. Rex ſine populi conſenſu poteſt concedere jure hereditario?* *Grot. l. 1. c. 3. §. 14.*

℞. Inconſulto populo Rex id non poteſt, ſi maneamus intra termi- *d. c. 6. §. 10. Boecl. h. l. ſed aliter.*

Art 12. (*d*) Ubi Regia Familia extinguitur, cenſeri debet Populus Jus ſibi reſervaſſe, quemcunque ſibi libuerit Regem ſibi Conſtituere, niſi ab initio, tale Jus ultimo familiæ cujusdam Conceſſerit.

Inſt. Jur. Publ l. 1. *tit.* 14. & 16. *p.* 166. 1. *F.* 1.

terminos naturales: quia ſicut ipſius Imperium morte finitur, ita & conceſſiones ab ipſo factæ; nec Succeſſor obligatur ad eas ſervandas, quia Jus ſuum imperandi ſeu jus habendi Imperium à Populo, non ab anteceſſore accipit. Populi autem conſenſus ut expreſſus, ita tacitus conſuetudine introductus id jus Regibus tribuere poteſt. Sic videmus Oppida & totas Regiones perpetuo jure tenendas ab Imperatoribus eſſe donatas.

XVI. *Patrimonium populi poteſtne alienari à Rege ſine populi conſenſu?*

*Grot. d. c.*6. §.10. *Renat. Choppin. de Domin.* 3. *c.* 18. *Molinæu de uſuriſ. q.* 58. *p.* 519. *Crag.* 1. *dieg.* 14. *p.* 110. *Puff. l.* 8. *c.*5. §. 11.

℞. Patrimonium Populi ſeu bona Domanialia, quæ Regi ſunt conceſſa ad ſuſtentanda Reip. aut Regiæ dignitatis onera, à Rege ſine conſenſu Populi nec in totum, nec in partem alienari poſſunt. Nequidem ſi res modicum pretium valeat, quia quod meum non eſt, ejus nec exiguam partem alienare mihi jus eſt, licet in rebus modicis ex ſcientia & ſilentio facilius conſenſus præſumatur. Deficiente autem conſenſu expreſſo vel præſumto, alienatio eſt ipſo jure nulla ob defectum facultatis. Patrimonium enim Imperii cauſa eſt conſtitutum, & quamvis Rex ſibi forte ad vitam ſuam ſatis proſpectum judicet, tamen poſt ipſum alius Rex præficiendus eſt, qui & ipſe pro Dignitate ſuſtentari debet.

XVII. *An idem dicendum eſt de fructibus, quos ex Patrimonio percipit?*

d. c. 6. §. 17.

℞. Fructus ſunt in Regis patrimonio & Dominio, & ſic de iis pro lubitu & ultima voluntate & inter vivos habet diſponendi facultatem: ſic jus alluvionum in patrimonio eſſe ſolet, & ipſæ res, quas fecit alluvio, in fructu: jus Vectigalia exigendi eſt in Patrimonió, & pecunia ex Vectigalibus procedens in fructu: jus confiſcandi eſt in Patrimonio, & fundi confiſcatio in fructu.

XVIII. *An partes Patrimonii poſſint pignori tradi à Rege ſine conſenſu populi?*

d. c. 6. §. 12. *Puff. d. l. Ziegl b.l. aliter*

℞. Pars imperii non poteſt, ut diximus, pars patrímonii oppignorari poteſt inconſulto Populo, modo Rex ſolus habeat jus nova tribu-

tributa imponendi: hæc enim luitio pignoris eſt ſpecies quædam tributi; perinde enim eſt, ac ſi Cives pecuniam contribuant propter publicas neceſſitates, aut ſi pecunia poſt collata talem partem oppignoratam redimant. Imo ſi Rex ex proprio ſuo patrimonio in uſum Reip. quædam erogaverit, merito Patrimonium publicum eo nomine hypothecæ loco eidem adjudicabitur, obſtrictum ex præſumta Populi voluntate, quæ eſt, ut Rex habeat, unde Reip: onera ferat, quouſque à Populo debitum illud diſſolvatur. Hæc autem hactenus dicta ita locum habent, niſi Lex imperio addita, aut Regis, aut Populi poteſtatem magis aut auxerit aut contraxerit.

aliter Ziegl. d. l. d. c. 6. §. 13. in fin. Puff. d. l.

XIX. *An alienatio poteſt fieri per Teſtamentum?*

℞. Affirmatur; quia Teſtamentum eſt voluntatis noſtræ ſententia, de eo quod poſt mortem noſtram fieri volumus. Et ea eſt Dominii vis, ut non tantum inter vivos, verum etiam in caſu mortis, illud in alium transferre poſſimus, licet, ut Actus alii, formam certam à Jure civili accipere poſſit, quod Teſtamenti factionem aliquando plane tollit, vel ſolis Civibus concedit excluſis Exteris.

Grot. d. c.6. § ult. ſed aliter jung. Ziegl. b.l. Tacit. de mor. Germ. c. 20. Grot. d. c. §. ult. n. 2.

CAPUT. VII.

De acquiſitione derivativa, quæ fit per Legem: ubi de Succeſſionibus ab inteſtato.

I. *Quot modis acquiſitio fiat per Legem.*
II. *Quot modis per Legem natura fiat alienatio.*
III. *Quomodo expletione juris.*
IV. *An quis propria auctoritate invito debitori rem auferre poſſit.*
V. *Quid ſi per Judicem juris explementum obtineri non poſſit.*
VI. *Quomodo ſucceſſione ab inteſtato fiat alienatio.*
VII. *An ſit ex ſola conjectura voluntatis.*
VIII. *Qui in ſucceſſionibus primi ſint.*
IX. *An liberis alimenta debeantur.*
X. *An omnibus liberis.*
XI. *An ſemper.*

XII. *An debeantur Parentibus.*

XIII. *An hoc debitum liberorum æque ordinarium ſit ac Parentum.*

XIV. *Avi & Aviæ an ad danda alimenta teneantur.*

XV. *Reliqua bona an debeantur liberis.*

XVI. *An & quando ipſis adimi poſſint.*

XVII. *Quæ ſint juſtæ exheredationis cauſæ.*

XVIII. *An in tam teneram ætatem, cui alimenta debentur, tale delictum cadere poſſit.*

XIX. *Quid ſi non ſatis conſtet hunc illo eſſe genitum.*

XX. *An Pater certus eſſe poſſit de liberis ſuis*

XXI. *Quis ſit Pater.*

XXII. *An omnes liberi æqualiter ſuccedant in bona Parentum.*

XXIII. *Quid ſit Matrimonium ad Morgenaticam.*

XXIV. *An ſit licitum.*

XXV. *Quæ rationes tale Matrimonium ſuadeant.*

XXVI. *An injuſtum Matrimonium mutari poſſit.*

XXVII. *Quibus, deficientibus liberis ſucceſſio deferatur.*

XXVIII. *Quibus, deficientibus Parentibus.*

XXIX. *Quid ſi ſuperſint Fratres conſanguinei & uterini.*

XXX. *His deficientibus qui ſuccedant.*

XXXI. *An Cognati defunctis ſemper ſint cariſſimi.*

XXXII. *An hæ ſucceſſiones, quæ ex conjectura naturali deferuntur, mutari non poſſint.*

XXXIII. *Quid ſi expreſſa voluntatis indicia circa ſucceſſionem non extent.*

XXXIV. *An hæc etiam obtineant in iis, qui habent ſummum Imperium.*

XXXV. *An ſucceſſio Regum per omnia ſit æqualis ſucceſſionibus privatorum.*

XXXVI. *Quot modis Regna deferantur.*

XXXVII. *Quæ Regna deferantur ex liberrima voluntate Regnantis.*

XXXVIII. *Qui heredes in talibus Regnis inſtitui poſſint.*

XXXIX. *Quid ſi dictum ſit, ne Regnum dividatur.*

XL. *An ſecundogeniti non ſuccedant.*

XLI. *Regna libero populi conſenſu facta hereditaria quomodo deferantur.*

XLII. *An debeant eſſe individua.*

XLIII. *Qui ſuccedant.*

XLIV. *Regum liberi an omnes ſint legitimi.*

XLV. *An adoptivi ſuccedant.*

XLVI. *Mares an præferendi fæminis.*

XLVII. *An majores-natu præferantur.*

XLVIII.

XLVIII. *Cur.*
XLIX. *Quid ſi primogenitus ſit incapax.*
L. *An Regnum hoc modo delatum ſit pars hereditatis.*
LI. *Qualis lex ſucceſſionis ſequenda ſit in Regno feudali.*
LII. *Quid ſit ſucceſſio linealis Cognatica.*
LIII. *Quid ſi Lege fundamentali hæc ſucceſſio non ſit determinata.*
LIV. *Quid ſit Majoratus.*
LV. *Quid linealis ſucceſſio Agnatica.*
LVI. *An poſſint alii ſucceſſionum modi introduci.*
LVII. *An filius poſſit à Patre exheredari, ne in Regnum ſuccedat.*
LVIII. *An in Regnis non patrimonialibus exheredatio locum habeat.*
LIX. *An Regnum abdicari poſſit.*
LX. *An etiam in præjudicium liberorum.*
LXI. *Quis de controverſia de Regni ſucceſſione judicare debeat.*
LXII. *Filius ante adoptionem Regni natus, an præferendus ſit ei, qui in Regia fortuna natus eſt.*
LXIII. *Nepos ex filio priore an præferatur filio poſteriori.*

I. *Acquiſitio, quæ fit lege, quotuplex eſt?*

℞. Eſt triplex: aut fit Lege naturæ, aut Gentium, aut Civili, de qua tamen hic non agitur, id enim infinitum foret, & præcipuæ de Bellis controverſiæ ex lege civili non definiuntur. Tantum notandum eſt, leges quaſdam civiles fuiſſe plane injuſtas, ut quæ bona naufragorum (*a*) fiſco addicebant. *Grot. l. 2. c. 7. §. 1.*

II. *Quotupliciter fit alienatio Lege naturæ, quæ ex ipſa dominii natura ac vi ſequitur?*

℞. Dupliciter; expletione juris & ſucceſſione. *d. c. 7. §. 2.*

III. *Quomodo fit expletione juris?*

℞. Quoties id, quod meum nondum eſt, ſed mihi dari debet aut loco rei meæ, aut mihi debitæ, cum eam ipſam conſequi non poſſum, *d. §. 2.*

Art. 1. (*a*) *Fiſco*, id eſt, primo occupanti; Si quis Navi adſit, & propter tempeſtatem, naufragii vitandi cauſa, bonorum ſuorum partem, ſive omnia in Mare projicere teneatur, ſi poſtmodum ea ad littus ferantur, Jus ipſi eſt talia ſibi denuò vendicandi.

poſſum, aliud tantundem valens accipio ab eo, qui rem meam detinet, vel mihi debet. Nam juſtitia expletrix, quoties ad idem non poteſt pertingere, fertur ad tantundem, quod eſt morali æſtimatione idem. Quum autem mei juris explementum alias conſequi non poſſim, quam ſi dominus fiam, & ſola rei detentio non ſufficiat, dominium hoc modo transferri probabitur à fine, quæ in moralibus optima eſt probatio.

IV. *An ipſe propria auctoritate invito debitori auferre poſſum, an expectare debeo à Judice?*

dict. c. 7. §. 2. *n.* 2. ℞. Ubi Judicia vigent, jure eſt experiundum, quia alias fruſtra eſſet inſtituta judiciorum auctoritas, & tumultus in Civitate oriri facile poſſent, atque ordo turbari: ubi Judicia ceſſant vel momentanee, puta ſi alioqui nunquam tuum recuperare poſſis, aufugiente *l.* 1. *c.* 3. §. 2. forte debitore; aut continue, ut in locis, ubi non eſt Civitas, unuſquiſque propria auctoritate invito debitori auferre poteſt.

V. *Si jus quidem certum ſit, Judicia etiam vigeant, ſed ſimul moraliter certum ſit, per Judicem juris explementum obtineri non poſſe, puta quia probatio deficit, an ſibi ipſi quis poteſt jus dicere?*

Ziegl. h. c. 7. §. 2. *n.* 2. *aliter Grot. h. l.* ℞. Non; quia alias magna daretur injuriis faciendis licentia, & facile ſub prætextu juris alter alteri vim eſſet illaturus, & Civitates furtis ac rapinis implerentur: quo accedit, quod hæc ablatio non ſit habitura diuturnum effectum, ſi enim is, cui vis facta eſt adeat Judicem, & in ſua probatione non deficiat, res erit reſtituenda, imo pluribus in locis jus crediti amittit, qui id facit.

VI. *Quomodo alienatio ſit Succeſſione?*

d. c. 7. §. 3. ℞. Quia dominii ea vis erat, ut Domini voluntate in alium transferri poſſet, etiam mortis cauſa, ſi quis voluntatis ſuæ nullam edidiſſet teſtationem, cum tamen credibile non eſſet, ejus eum mentis fuiſſe, ut poſt mortem ſua bona cuivis occupanti cederent; ex conjectura voluntatis præſumitur voluiſſe ut bona ſua pervenirent ad eum, ad quem æquum atque honeſtum erat.

VII.

Digitized by Google

VII. *At ſi alienatio, quæ fit Succeſſione, ſit ex conjectura voluntatis, nulla eſt ex Jure naturæ?*

℞. Conjungi debent Jus naturæ & præſumta voluntas, non ſibi opponi, ideo enim quis præſumitur velle, quia Jus naturæ hoc vult. Et hæc ſucceſſio, cum ſit ex ordinata & hominis ſani præſumta voluntate; ſi quis inique liberos facto forte Teſtamento exheredet, Jus naturæ etiam contra ejus voluntatem dat ſucceſſionem, quæ erat inordinata, & hominis, qui ſua ratione non recte uſus eſt: adeo ut licet hoc caſu ſucceſſio ſit contra voluntatem inordinatam, non tamen ſit contra præſumtam voluntatem, ſi ordinata fuiſſet. *Feld. ac Grot. b. l. ſed aliter. pr. Inſt. de inoff. teſt.*

VIII. *Ad quem Bona pervenire æquum atque honeſtum eſt?*

℞. Prima cauſa eſt liberorum, quia ea liberis debemus. *d. c. 7. § 3. in fin.*

IX. *At liberis nequidem alimenta debemus, ſed naturali rationi tantum conſentaneum eſt, ut liberi à Parentibus alantur, ergo multo minus reliqua noſtra bona?*

℞. Liberis debentur alimenta ex neceſſitate & præcepto Juris naturæ, quia alias Societas humana ultra hominis ætatem ſubſiſtere non poſſet, imo nulla unquam futura fuiſſet. Et qui dat formam, dare debet quæ ad formam ſunt neceſſaria: quare qui cauſa eſt, ut homo exiſtat, is, quantum neceſſe eſt, proſpicere ei debet de his, quæ ad vitam humanam, id eſt, naturalem ac ſocialem, ad hanc enim natus eſt, ſecundum ſuæ dignitatis ſtatum ſunt neceſſaria. Adeo ut impia ſit ſententia eorum, qui ſtatuunt vel licitum eſſe Matri, infantem recens natum exponere vel educare; & brutis animantibus ſint pejores, nam & bruta proli ſuæ, quantum neceſſe eſt, alimenta ſuppeditant. Optima quippe magiſtra eſt Natura, cuncta Animalia impellens, non tantum ad ſui ſed & ad prolis ſuæ conſervationem, ut cognata hac caritate, continua ſucceſſio ad æternitatis circulum perveniat.? *Grot. d. c. 7. §. 4. n. 1. aliter. Hobbes c. 9. Grot. dict. c. 7. §. 3. n. 2. Boecl. b. l. Puff. l. 6. c. 2. §. 12.*

X. *An omnibus liberis debentur alimenta?*

℞. (*b*) Quia naturale eſt hoc debitum, ideo etiam alimenta debentur *d. c. 7. c. 4. §. 3*

Art 10. (*b*) Incognito Patre cujuſdam pueri, ex injuſto coitu nati, pariter tenetur Mater ejus educationi operam ſuam dare, atque proſpicere, in lucem enim illum edidit.

Puff. l. 4. c. 11. §. 6 debentur naturalibus liberis vulgo quæſitis, ex damnato coitu natis. Nec aliter capiendum eſt, quod dici ſolet, Legitimam humanis legibus tolli non poſſe, quatenus ſcilicet in Legitima inſunt alimenta neceſſaria. Nam quod ſupra eſt tolli poteſt, non repugnante Natura.

XI. *An alimenta nullo caſu poſſunt denegari?*

d. c. 7. §. 7. ℞. Hoc debitum alimentorum & ſucceſſionis in bona, eſt Juris naturæ hypothetici, quod præſupponit liberorum in Parentes pietatem, ſi enim ſint ingrati, ex familia expelli & abdicari poterunt.

XII. *Alimenta an debentur Parentibus?*

d. c. 7. §. 5. Puff. l. 4. c. 11. Boecl. b. l. ℞. Affirmatur; quia 1. Parentum beneficia id merentur. 2. bona ut plurimum à Parentibus ſunt profecta, aut ſaltem ſemina eorumdem, quæ liberi poſtea auxerunt. 3. in quibuſdam Parentibus debilitas & egeſtas ſenii accedunt.

Seld. de I. N. & G. l. 7. c. 2. XIII. *An hoc liberorum debitum in Parentes æque ordinarium eſt, ac illud Parentum in liberos?*

d. c. 7. §. 5. n. 1. ℞. Non; liberi cum naſcuntur, nihil ſecum afferunt unde vivant: adde, quod vivendum diutius habent, quam Parentes: atque ideo, ſicut honor & obſequium Parentibus debentur, non liberis, ita educatio liberis magis, quam Parentibus. Et cum Parentibus debeantur inprimis propter beneficia Educationis, hinc ſi hæc beneficia ceſſent forte quia partum dolo expoſuerunt, & debitum alimentorum in Parentes ceſſat.

XIV. *An Avi Aviæque tenentur ad danda alimenta?*

d. c. 7. §. 4. n. 4. & §. 6. Feld. b. l. ℞. Ubi Parentes defecerunt, æquum eſt, ut Avus Aviaque pro mortuo filio filiaque curam ſuſcipiant nepotum & neptium; quod & in Parentibus longius remotis pari ratione procedit, & ad eos etiam nepotes extenditur, qui per mulieres ex nobis veniunt, i. e. ad nepotes ex filiabus noſtris, ſi aliunde ali non poſſint: Natura enim trahit Parentes ad amorem ejus quod ex ſe procreatum norunt, & quod mediantibus liberis ab iis provenit.

Atque hinc ortum traxit jus illud ut nepos filii loco ſuccedat; quam vicariam ſucceſſionem, quæ per ſtirpes fit, repræſentationem vocant.

XV. *An & reliqua bona liberis debemus?*

℞. (*c*) Prima bonorum ſucceſſio liberis defertur: quia creduntur Parentes illis, ut corporis ſui partibus, non tantum de neceſſariis, ſed & de his, quæ ad vitam ſuavius honeſtiuſque tranſigendam pertinent, quam-uberrime voluiſſe proſpectum, ab eo maxime tempore, quo ipſi rebus ſuis frui non poſſunt: partim ob præciſum debitum naturale, partim ex conjectura naturali, qua Parentes creduntur id velle, ut liberis quam-optime proſpectum ſit. *d. c. 7. §. 5. n. 2.*

XVI. *Quid ſi in diverſum adſint indicia voluntatis Paternæ?*

℞. Si in diverſum ſuppetant indicia, hæc voluntatis conjectura ceſſat, ut ſi filius ex juſta cauſa abdicetur vel exheredetur. *d. c. 7. §. 7.*

XVII. *Quæ ſunt juſtæ exheredationis cauſæ?*

℞. Juſtæ exheredationis cauſæ ſunt omnes, quæ naturalis neceſſitudinis vel caritatis vincula aut laxare, aut impedire poſſunt, e. g. ſi Patri injurias manus inferat filius, ſi vitæ ejus inſidias ſtruat &c. & hoc in caſu nequidem alimenta debentur, quia eſt delictum, quod mortem meretur. *N. 115. c. 3. Boecl. ad c. 7. §. 7.*

XVIII. *At in tam teneram ætatem, cui alimenta debentur, tale delictum non videtur cadere poſſe?* *Puff. l. 4 c. 11. §. 11*

℞. Alimenta debentur liberis, quamdiu ſe ipſos honeſte exhibere non poſſunt, & comprehendunt ſumtus in ſtudia & peregrinationes, quæ ſæpe in plures annos protrahuntur, ita ut in tales liberos tale delictum facile cadere poſſit. Imo etſi tale delictum *Arnis. Relect. Pol. l. 1. c. 4. ſect. 4. Gaſſend. Philoſ.*

Art. 15. (*c*) Si eſſent Patri, quidam cognati dotibus eximiis præditi, & quibus non eſſet facultas eas colendi, poſſet illibato officio ſuo erga Liberos, modò ipſis derelinquerentur bona ad vitam neceſſaria, de reſiduis aliquid detrahere in gratiam Cognatorum, quo Societati utiles eſſe poſſent; Liberis enim felici educatione data, capacitas præbetur bonorum ſuorum augendorum.

Digitized by Google

Mor. p. 1457. Puff l. 4. c. 11. §. 5.

tum non eſſet, ad alimenta deneganda ſufficeret ingratitudo erga Parentes & delictum vinculum caritatis naturalis diſſolvens.

XIX. *Si non ſatis conſtet hunc illo eſſe genitum?*

d. c. 7. § 8.

℟. Et hæc exceptio regulæ eſt addenda: ſcilicet Natura nos ducit ad partum alendum ex nobis, non autem ſi ex adulterio ſit conceptus.

XX. *Verum de factis nulla eſt certa perceptio, & generis nemo ſibi conſcius ipſe eſt, & Mater ſcit ſuos eſſe liberos, Pater autumat?*

d. c. 7. §. 8. l. 1. §. 10. D. de inſpic. ventre. d. c. 7. §. 8. n. 1. in med.

℟. Ea, quæ ſolent in hominum conſpectu fieri, ſui generis certitudinem habent ex teſtimonio: quo ſenſu Mater certa eſſe dicitur, quia inveniuntur, qui quæve partui & educationi adfuerunt; at de Patre hujus gradus certitudo haberi non poteſt.

XXI. *Quis eſt Pater?*

Puff. l. 4. c. 5. §. 10. Linn. ad tom 4. addit. l. 2. c. 1. p. 202 in fin.

℟. Probabiliter Pater eſt, quem Nuptiæ demonſtrant, vel qui pro tali habetur Matris indicio; ſaltem tali certitudine, qua res facti probari ſolent, cum Mater plures mares potuerit admittere.

XXII. *An omnes liberi æqualiter ſuccedunt in bona Parentum?*

Puff. d. l. 4. c. 11. §. 8. & 9. Boecl. Inſt. Pol. l. 2. c. 3. p. 53. Grot. c. 7. §. 8. n. 2. aliter.

℟. (*d*) Non eſt neceſſe 1. ut bona æqualiter inter filios dividantur, ſed uni atque alteri præ cæteris, eximii quid aſſignare poteſt Pater, vel ob ſingularia merita, aut præclaram ſpem, vel etiam ob peculiarem affectum, inprimis erga familiam ejuſque ſplendorem, & conſervationem, quæ ſæpius detrimentum patitur diviſione bonorum æquali. 2. non tantum Leges civiles, verum & Jus naturæ, propter diſcrimen inter Nuptias & alios concubitus conſtitutum, magis ſavet liberis legitimis quam naturalibus, licet hi tantundem trahant ex ſanguine paterno quam illi.

XXIII.

Art. 22. (*d*) Jure perfecto, ſive in primo, ſive in ſecundo matrimonio ſibi natis, ad alimenta neceſſaria bona, pari quantitate præbere debet Pater; Reſidua verò bona ſua quod attinet, pro rationibus ab Auctore allatis, ſive in gratiam ex priori matrimonio, ſive ex poſteriori liberorum ſuorum impertiri poteſt.

Digitized by Google

XXIII. *Quomodo vocatur iſtud Matrimonium, quando ex pactione quadam, liberi excluduntur à præcipua hereditate, & certa portione, vel alimentis debeant eſſe contenti?*

℞. (e) Matrimonium ad Morgenaticam, quod eſt legitima conjunctio inprimis Viri illuſtris cum fœmina inferioris conditionis, ſub hac conditione ut liberi iſto Matrimonio nati, certa portione aſſignata ſint contenti, & à reliqua hereditate & Dignitate paterna excludantur. *2. F. 29. & ibi Bitſch Grot. d. c. 7. §. 8. n. 3. Puff. l. 6. c. 1. §. ult.*

XXIV. *An hoc Matrimonium eſt licitum?*

℞. Affirmatur; quia continet individuam conſuetudinem ſobolis procreandæ gratia, licet ſiniſtra manu jungi ſoleat talis Uxor. *Mylerus in Gamol. Princip. c. 6. ſupra c. 5. q. 25.*

XXV. *Quæ ſunt rationes propter quas tale Matrimonium contrahi ſolet?*

℞. Ut 1. conſerventur Familiæ, inprimis Illuſtres, quibus diviſione bonorum & imminutione tantum decedit de Dignitate, quantum ſplendoris ipſis accedit ex nativitate: & hinc 2. eſt favor liberorum prioris Matrimonii. 3. ne tales Viri cogantur vivere in peccato ſeu concubinatu. *Puff. d. l. & Bitſch. 2. F. 29. ſupra c. 5. q. 26.*

XXVI. *An hoc pactum, conſtante Matrimonio, à Patre illuſtri & Matre inferioris conditionis mutari poteſt?*

℞. Nihil tam naturale eſt, quam unumquodque eo modo diſſolvatur, quo fuit colligatum, modo Tertio, ex tali pacto, e. g. Cognato, in cujus favorem forte etiam factum eſt, non ſit jus quæſitum: nam hoc ipſi invito, ne-quidem à Principe, niſi in pœnam vel propter eminens Dominium, auferri poteſt. *Reb Inſt. Jur. Publ. l. 1. tit. 21. p. 304. Grot. l. 2. c. 14. §. 7.*

XXVII. *Ubi deſunt liberi, quibus naturaliter defertur Succeſſio?*

℞. Parentibus, non tamen eo modo ut liberis. Parentes ad bona liberorum ratio miſerationis admittit, liberos Naturæ ſimul *d. c. 7. §. 5. n. 2. Puff. l. 4. c. 11. §. 13.*

O 3

Art. 23. (e) In Germania locum habet tale Matrimonium, craſtinâ nempe die nuptiarum, Maritus Uxori ſuæ donum quoddam, pro ſe, & pro liberis qui ex eo Matrimonio naſcentur, aſſignat.

mul & Parentum commune votum. Scilicet optarent quidem Parentes bona ſua in liberos devolvi, eoſque habere ſuperſtites; ubi tamen ordo naturæ verſus fuerit, lamentabili illo ſolatio hereditatis utcunque demulceri par erat. Et cum nullum ſit officium referendæ gratiæ magis neceſſarium, nemo præſumitur voluiſſe perdere occaſionem beneficii reddendi & referendæ gratiæ. vid. quæſt. 12.

d. c. 7. §. 9. n. 2.

XXVIII. *Parentibus mortuis, ad quos devolvitur hereditas?*

d. c. 7. §. 9. n. 2. in fin. & n. 4.

℞. Ad eos, qui proxime nobiſcum deſcendunt ex Parentibus, & ſi quidam præmortui fuerint, ad liberos eorum ſuperſtites, qui eos repræſentant: uno verbo, ad Fratres & Sorores germanas eorumque liberos. Nam & ſic gratiam referimus Parentibus noſtris, in eorum liberis, qui naturaliter ſunt pars Parentum, & quibus, ſi viverent Parentes, maxime vellent benefieri. Quo accedit, quod commendationi Naturæ, quia ex iiſdem Parentibus tales liberi genus nobiſcum ducunt, ſatisfaciemus.

XXIX. *Quid ſi ſuperſint Fratres conſanguinei tantum & uterini?*

d. c. 7. §. 9. n. 1. Puff. l. 4. c. 11. §. 14.

℞. Simul hic reſpicitur, ex quo velut fonte bona iſta in defunctum fuerint devoluta, ita ut Paterna paternis, i. e. conſanguineis, Materna maternis, i. e. uterinis cedant, bona autem noviter quæſita æqualiter dividantur.

XXX. *His deficientibus, qui ſuccedunt?*

d. c. 7. §. 10. Boecl. b. l. aliter Feld.

℞. Reliqui cognati, qui defuncto cariſſimi fuerunt, ſcilicet, qui defunctum gradu cognationis proxime attingunt.

XXXI. *At vero ſæpius tales diſſident à defuncto, & ipſi cariſſimi non ſunt?*

Puff. l. 4. c. 11. §. 15.

℞. Licet forte cognati proximi non ſint cariſſimi defuncto, tamen Cognatio, quæ in ipſis eſt, & ad cujus conſervationem & ſplendorem augendum Natura & communi voto omnes feruntur, eſt cariſſima; & hinc convenientiſſimum eſt, ut bona noſtra intra familiam maneant.

XXXII.

XXXII. *An hæc, quæ dicta ſunt de naturali conjectura, ita neceſſaria ſunt Jure naturæ, ut mutari non poſſint?*

℞. Dummodo liberis & Parentibus legitima relinquatur, reliqua Jure naturæ abſolutam neceſſitatem nullam habent, ac proinde ex diverſis cauſis voluntatem humanam moventibus variari ſolent, pactis, legibus, vel moribus, qui ſubitionem in locum interdum admittunt, interdum non; alibi diſtingunt, unde bona veniant, alibi id inſuper-habent. Eſt ubi Primogeniti poſtgenitis plus ferunt, ut apud Hebræos: eſt ubi inter ſe æquantur. Eſt ubi Agnatorum habetur ratio; eſt ubi Cognati quilibet cum Agnatis tantundem ferunt. Etiam Sexus alicubi momentum habet, & alibi Cognationis ratio habetur intra propiores gradus: alibi longius extenditur. *d. c.* 7. §. 11.

XXXIII. *Si non ſint expreſſa voluntatis indicia circa Succeſſionem in bona poſt mortem?*

℞. Credendum eſt quemque id de ſua ſucceſſione ſtatuiſſe, quod ſtatuit Lex, aut mos habet Populi, non tantum ex vi Imperii, quod vult, ut omnes inferiorum actus ſint Legibus conformes, ſed & ex conjectura, qua unuſquiſque præſumitur Legibus ſe ſuaque ſubjicere. *d. c.* 7. §. 11. *n.* 2. *l.* 2. *c.* 2. §. 5. *c.* 4. §. 12.

XXXIV. *An hæc conjectura valet etiam erga eos, quorum in manu ſummum eſt Imperium?* *c.* 11. §. 5. *n.* 2.

℞. Affirmatur; nam & hi probabiliter creduntur in rebus ſuis æquiſſimum judicaſſe, quod aut Legibus ſanxerunt ipſi, aut moribus probatur, in iis rebus, in quibus de nullo ipſorum damno agitur, & in quibus materia & ratio Legis ipſis eſt communis cum ſubditis. *d. c.* 7. §. 11. *n.* 2. *c.* 4. §. 12.

XXXV. *An ergo in omnibus præſumuntur Imperantes velle Leges ſuas valere in Succeſſione ſua?*

℞. Succeſſio Regum non per omnia ſe habet aut aptari poteſt regulis privatæ ſucceſſionis: quia ſucceſſio Regnorum non æſtimatur ex utilitate privatorum, ſed ex utilitate Publica; & hinc ea, quæ in Jure civili, aut privatorum ſucceſſionibus naturalem habent. *Boecl. ad c.* 7. §. 12. *n.* 2. *Conring. de Reg & Tyr. th.* 9.

bent rationem aut æquitatem, huc, in quantum fieri poteſt, trahuntur & applicantur.

XXXVI. *Quot modis Regna deferuntur?*

d. c. 7. ℞. Regna deferuntur vel ex liberrima voluntate Regnan-
§. 12. tis, eaque vel expreſſa, vel præſumpta; vel ex voluntate
& 14. Populi.

XXXVII. *Quæ ſunt Regna, quæ deferuntur ex liberrima voluntate Regnantis?*

d. §. 12. ℞. Regna 1. armis ſubacta. 2. dedita ſine conditione. Utrobique Populus videtur conſenſiſſe per modum invitæ actionis, ad voluntariæ tamen æſtimationem redigendæ, quia coacta voluntas etiam eſt voluntas: & victor omne Imperium per victoriam ut
l. 3. c. 8. exercendum, ita & ſubjectum imperii exiſtentiæ jus conſtituendi
§. 1. & 2. eſt conſecutus.

XXXVIII. *Quoſnam heredes inſtituere poteſt in tali Regno?*

d. c. 7. ℞. Non tantum liberos legitimos, mares & fœminas, verum
§. 12. & naturales, adoptivos, imo & extraneos & diverſæ religionis
Boecl. h. l. aliter. præficere, & Regnum dividere poteſt. Imo etiam ad eos proximos ultimi poſſeſſoris Regnum perveniet, qui primum Regem ſanguine non attingunt, ſi talis ſucceſſio in his locis recepta ſit.

XXXIX. *Si dictum ſit, ne Regnum dividatur?*

d. c. 7. ℞. (*f*) Regnum habebit natu-maximus, ſive omnes ſint filii,
§. 13. ſive filiæ: ſi filii & filiæ concurrant, habetur ratio Sexus, ita
aliter. ut filius natu-minor ſeu ſecundogenitus præferatur filiæ primoge-
d. c. 7. nitæ: Sexus enim prærogativa eſt perpetua, ætatis autem tem-
§. 18. poraria.

XL.

Art. 39. (*f*) Ne Anſa præberetur litibus, Natu-minorem dotibus magis eximiis donatum, Majori præferendo, ſucceſſionem quod attinet Regni, defuncto Rege ab Inteſtato, Conjiciendum eſt voluntatem ejus præſumptam fuiſſe, ut utilitati publicæ proſpiceretur.

Digitized by Google

XL. *Secundogeniti an plane non ſuccedunt ?*

℞. Primogenitus erga eos ſe clementem & pium exhibeat, & pro ipſorum partibus, ſi non rependat æſtimationem, aſſignet ipſis, ut honeſte ſecundum ſtatus ſui Dignitatem vivere poſſint, ne tenuitate proviſionis vitæ inquinatæ & diſſolutæ occaſio præbeatur.

d. c. 7. §. 13. in fin. Dieter. ad A. B. tit. 24 inſt. Jur. Publ. p. 618.

XLI. *Regna libero populi conſenſu facta hereditaria quomodo deferuntur ?*

℞. (*g*) Ex præſumpta Populi voluntate, quæ videtur fuiſſe, ut obſervetur id, quod maxime expedit.

d. c. 7. §. 14.

XLII. *Quid videtur maxime expedire ?*

℞. Niſi aliud Lex aut mos ferat, quinque videntur expedire : 1. ut Regnum ſit individuum, quia id ad tuendum Regnum in civium concordiam maxime valet. Imo etiam votum primi electi Regis eſt, ut maneat eadem Regni forma ; & cum Regnum non Regna acceperit, etiam ex Regno non præſumitur voluiſſe plura Regna fieri per diviſionem, vel ex Regno Ariſtocratiam, vel ut plures fratres pro indiviſo, pari inter ſe poteſtate Regnum adminiſtrarent ; talis enim mutatio nullo unquam ævo periculis caruit.

d. c. 7. §. 14. Puff. l. 7. c. 2. §. 11. & 12. Boecl. h. l.

XLIII. *Quid præterea expedit ?*

℞. Alterum eſt, ut Succeſſio ſtet intra eos, qui deſcendunt à primo Rege : ea enim Familia ob nobilitatem electa cenſetur, eaque finita Regnum redit ad Populum. Tertio, ne ſuccedant, niſi qui nati ſunt ſecundum patriæ Leges : Naturales non tantùm excluſi, quia ad contemtum patent, & quorum matrem Pater juſto Conjugio dignatus non eſt, ſed etiam, quia minus certi habentur propter deficientem fidem conjugalem : at in Regnis ex-

d. c. 7. §. 15. & 16.

Art. 41. (*g*) Hic ergo agitur de Regnis quorum ſucceſſio aſſignata fuit heredibus Regis, nullo modo determinato, quis ex pluribus filiis ejus Imperium in ſe verteret.

pedit Populo, habere maximam certitudinem quæ haberi poteſt, ad vitandas controverſias.

XLIV. *At Regum liberi omnes ſunt legitimi, quia diſcrimen inter legitimos & naturales eſt ex Lege civili, & vero Reges Legibus civilibus ſunt ſoluti?*

Horn. l. 2. c. 9. §. 17. ℞. Quamvis diſpar ſit conditio Regum & ſubjectorum, quantum ad Leges civiles, tamen nepotes, liberi, propinqui, familia, genus &c. ſemper communiter apud omnes Populos, qui ratione ſua recte utuntur, reſpectu Matrimonii dicuntur: diſcrimen inter legitimos & naturales eſt à Jure naturæ, à quo eſt diſcrimen inter Nuptias & concubinatum, ſeu ii demum ſunt legitimi apud omnes Populos, qui ex individua vitæ conſuetudine naſcuntur. Et ſi quis aliter explicaret, ſtylum omnibus Seculis toto orbe receptum abnegaret, quod non eſt privati vel unius hominis; oportet enim, ut prius oſtendatur, vel nullum eſſe, vel omni tempore nullum fuiſſe diſcrimen inter Principum Uxores, pellices & amicas.

XLV. *An adoptivi ſuccedunt?*

d. c. 7. §. 16. Boecl. b. l. Puff. l. 7. c. 7. §. 12. in med. ℞. Non; quia Populus in naturalem Regis ſtirpem Regnum contulit, qua deficiente ad ſe voluit redire facultatem de ſucceſſore diſponendi, quæ facultas, admiſſa adoptione, quæ quidem ad Regnum jus daret, in perpetuum eluderetur; Quo accedit, quod Nobilitas generis vere Regii magis reverendos efficit Reges, majorque de eis ſpes concipitur. Hinc nec aſcendentes primi Regis, Fratres, vel collaterales, multo minus affines admittuntur citra novam Populi electionem.

XLVI. *Quodnam eſt quartum, quod expedit?*

d. c. 7. §. 17. Boecl. b. l. ℞. Quartum eſt, ut inter eos, qui pariter ad hereditatem admittuntur, ſive quia ejuſdem ſunt gradus, ſive quia in Parentum ſuorum locum ſuccedunt, præferantur Mares fœminis: ideo quod Mares tum ad Bella, tum ad alias Imperii partes magis idonei fœminis cenſentur, & rara & extraordinaria eſt illa Poëtæ objurga-

Jurgatio: *Vos etenim juvenes animum geritis muliebrem, illaque virgo viri.*

XLVII. *Quintum, quod eſt?*

℞. Quintum eſt, ut inter Mares, aut Fœminas ubi mares deficiunt, præferatur Natu-maximus; ita tamen ubi fœminæ & mares concurrunt, Sexus prærogativa ut perpetua, potior ſit ætate. *d. c.* 7. §. 18.

XLVIII. *Cur Natu-maximus præfertur?*

℞. Variant hic opiniones: alii ad Jus naturæ, ſanguinis, aut hereditatis provocant: alii ad Jus Divinum (*h*) & gentium: alii ad Populi electionem, quorum opinio verior eſt: ſcilicet in omni ſucceſſione latet Populi electio ſeu tacita ſeu expreſſa, jus enim ab electione familiæ cœptum ſuccedendo continuatur. Quare quantum prima Electio tribuit, tantum defert Succeſſio. *Horn. l.* 2. *c.* 9. §. 8. *& ſeqq.*

XLIX. *Si Primogenitus ſit incapax?*

℞. Quia Populus ipſum elegit, quia præſumitur is judicio eſſe perfectior, aut futurus, ſi propter mentis aut corporis vitium imperare non poſſit, non ſuccedit, ſed Reliqui, ſalva tamen ſemper Sexus primum, deinde ætatis prærogativa inter capaces. Nam qualitas & ſexus & ætatis, quatenus in hac re à Populo conſideratur, ita perſonæ adhæret, ut avelli inde nequeat. *Grot. l.* 1. *c.* 3. §. 10. *n.* 5. *d. c.* 7. §. 18. *n.* 2. *A. B. tit.* 25. *& ibi Limn.*

L. *An Regnum, ubi in hunc modum defertur, pars eſt hereditatis?*

℞. (*i*) Eſt hereditas quædam, quia eſt legitima, in locum alterius, defuncti ſucceſſio, & ſucceſſor Principis non male vocatur heres Regni, Solii, Sceptri, ſed ſeorſim ab aliorum bonorum hereditate, ita *d. c.* 7. §. 19. *Boecl. h. l. & ad* §. 18. *Puff. l.* 7. *c.* 7. §. 12.

Art. 48. (*h*) Jus Gentium hic in eo conſiſtit, quòd nempe Conſuetudo Gentium id ſtatuat.

Art. 50. (*i*) Sic Quæſtio proponi poteſt; Succedens nempe. Regiæ dignitati, ſitne heres, aut ipſine eſt Jus in Bona quæ Regi defuncto propria erant, utpote a Regno diſtincta?

Reſp. Non a Patre ſuo Natu-Maximus Regnum per ſucceſſionem poſſidet, ſed a primæva Populi voluntate, & Conſequenter Jus ipſi eſt in Bona Patri ejus propria, iſtoque reſpectu, idem eſt ac Caſus Privatorum.

Horn. l. 2. c. 9. §. 13. aliter l. 2. c. 14. §. 10. & 11.

ita ut in his non cogatur ſimul ſuccedere & eorum onera ferre: nec ab illa Succeſſione excludi poteſt ob omnes cauſas, ob quas ab his excluditur, ſed ut aliquid committat contra Patriam, vel ut propter defectum Imperare non poſſit, requiritur. Præſumta enim voluntas Populi ſemper intelligenda eſt cum relatione ad commodum Reip. & Regnum voluiſſe creditur quam optimo jure deferri; nec quicquam ejus refert, an hereditas aliorum bonorum à Rege adeatur, nec-ne, cum hereditarium ordinem non ob hoc elegerit, ſed ut certi quid eſſet, & reverentia conciliaretur ex ſanguine, ſimulque ex genere & educatione ſpes eſſet præclaræ virtutis, & Regni poſſeſſor Regnum magis curaret, animoſiuſque defenderet, ſi id ipſum iis eſſet relicturus, quos ipſe ob caritatem maximi faceret.

d. c. 7. §. 19. in fin. Mylerus in Archol. c. 11. §. 6.

d. c. 7. §. 20.

LI. *Si Regnum primitus datum ſit in feudum, ab eo qui plene Dominus erat, qualis Lex eſt ſequenda in ſucceſſione?*

Ziegl. h. l. Struv Synt J.F. c. 9. §. 1. & ſeqq. Frantz. de orig. Feud. Bitſch in proœm.

℞. Sequenda erit Lex ſucceſſionis feudalis, non ſemper Longobardica illa, quam perſcriptam habemus, ſed quæ in Gente quaque recepta fuit, quo tempore data eſt prima inveſtitura: nam aliæ Gentes Leges aut mores de feudis non minus, quam Longobardi habuerunt. Idem dic de Regno, quod ex non feudali factum eſt feudale, quia ejus natura eſt mutata.

LII. *Eſtne in Regnis adhuc alia quædam ſucceſſio non hereditaria?*

d. c. 7. §. 22. Puff. l. 7. c. 7. §. 13.

℞. Affirmatur; ſcilicet ſucceſſio, quæ Linealis dicitur, eaque vel Cognatica, vel Agnatica. Cum enim favor repræſentationis, propter jus quod defunctus in viventis bonis habet, & quod ad eos, qui ex ipſo ſuperſtites ſunt, tranſmittit, tantum in deſcendentibus obtineat in infinitum, in collateralibus autem evaneſcat; apud multas Gentes Linealis ſucceſſio eſt introducta, cujus fundamentum, ut & hereditariæ, eſt ſpes Populorum de optima educatione eorum, qui ſpem Regni habent juſtiſſimam. Hæc autem Linealis ſucceſſio in eo conſiſtit, ut omnes, qui ab auctore ſtirpis Regnatricis deſcendunt, velut lineam perpendicularem conſtituant, ita ut eorum quilibet Regno propior ſit, prout quiſque

que in eodem gradu ſexus, deinde ætatis prærogativa potior eſt. Nec prius ad aliam Lineam Regnum devolvitur, quam omnes ex eadem linea defecerint, & prout quiſque naſcitur, ita Lex ex ſpe ad Regnum ſuo ordine habendum jus verum ipſi excitat; quod jus quiſque ad omnes ex ſe natos pari ordine demittit, licet ipſe Regnum non obtinuerit. Hoc modo primo loco ſemper vocantur liberi ultimi Poſſeſſoris, ſed ita ut & mortuorum ratio habeatur, ſi quidem ipſis proles ſuperſit qualiſcunque gradus, & ſi ex mortuis, alterius linea potior fuit, vel ratione ſexus, vel ratione ætatis, ejuſdem proles reliquos omnes excludit, & ſic mortui tranſmittunt ſuum jus in vivos, & vivi ſeu ultimi poſſeſſores in mortuos, ſalva tamen ſemper in pari gradu ejuſdem lineæ prærogativa & ſexus & ætatis. Si ultimo poſſeſſori deſint liberi, ab ipſo incipiendo, non recurrendo ad auctorem Stirpis, itur ad Lineam proximam, & ſic deinceps, ita ut ob ſexum aut ætatem nunquam tranſeatur de Linea in Lineam. Unde ſequitur, quod ſi ultimo Poſſeſſori ſit filius & filia, filius contracto matrimonio moriatur relicta filia, hæc præferetur filio, qui natus eſt ex filia ultimi poſſeſſoris, & filius majoris fratris præmortui fratri minori. Hæc Linealis ſucceſſio vocatur Cognatica, quia cognati ſeu fœminæ ex iis nati natæve non minus admittuntur quam agnati, licet poſtponantur in eadem linea. Vocatur etiam ſucceſſio Regni Caſtellæ, ad cujus exemplum etiam Majoratus jura in eo Regno conſtituta fuerunt.

LIII. *Quid ſi lege fundamentali hæc Succeſſio non ſit determinata.*

℟. Si Lex & exempla deſint, ſumi poterit ex ordine, qui in Publicis Cœtibus ſervatur. Nam ſi in eo ratio habeatur linearum, id ſignum erit ſpem à Lege in Jus animatam, ita ut à morientibus in ſuperſtites tranſeat, & ſi linea primogeniti præcedat lineam ſecundo-geniti, Populus præſumatur velle idem obſervari in ſucceſſione. *Grot. d. c. 7. §. 22. n. 2.*

d. c. 7. §. 22. n. 1. in fin. Beſold. de ſucceſſ. & elect. reg. 1. diſſert. 4. n. 13.

LIV. *Quid eſt Majoratus?*

℞. Majoratus eſt Jus, quo ad ſucceſſionem vocatur, qui in familia poſt mortem poſſeſſoris Major-natu reperitur. Hoc jus eo præcipue fine eſt introductum, ut Tutelæ non ſit locus, ſed Regnum ſemper proprios Dominos habeat.

d. c. 7. §. 23. Ziegl. b. l. Lim. 2. J. P. c. 2. §. 24.

LV. *Quæ eſt alia linealis Succesſio?*

℞. Eſt ſucceſſio linealis Agnatica duntaxat Marium ex Maribus; quæ vulgo vocatur ſucceſſio juris Franciſci ſeu Regni Galliæ. Hæc maxime introducta eſt, ne per fœminarum matrimonia ad peregrinum ſanguinem Imperium deveniat. In hac tamen Succeſſione deficientibus Agnatis, ſubſtituuntur interdum Cognati, non jure ſucceſſionis aut cognationis, ſed liberæ electionis, ne Regnum ad exteros deferatur. In utraque lineali Succeſſione in infinitum admittuntur etiam, qui ab ultimo Poſſeſſore remotiſſimo gradu diſtant, dum à primo Rege deſcendant.

LVI. *Poſſuntne alii Succeſſionum modi introduci?*

d. c. 7. §. 24.

℞. Affirmatur; aut ex Populi voluntate, aut etiam ejus, qui Regnum ita in patrimonio habet, ut alienare poſſit. Imo ſi ſint Regna non patrimonialia, interdum hoc eſt permiſſum; ſic in Imperio Romano-Germanico inter Illuſtres recepta ſunt Pacta confraternitatis, (*k*) quo etiam referri poſſunt pacta Ganerbinatus. Sic conſtituere licet, ut qui vel ultimo poſſeſſori, vel primo acquirenti, quoque tempore futuri ſint proximi ſuccedant.

Limn. l. 4. c. 8. §. 126. & ſeqq. Inſt. Jur. Publ. p. 623.

LVII. *An Filius poteſt à Patre exheredari, ne in Regnum ſuccedat?*

d. c. 7. §. 25.

℞. In Regnis patrimonialibus ſeu alienabilibus omnino poteſt, ita tamen, ut & in his Regnum à reliqua hereditate paterna diſtinguendum ſit; & hinc licet aliquem à Regno excludat, non ſtatim

Art. 56. (*k*) *Ganerbinatus* Pacta, in eo conſiſtunt, quod nempe duæ Familiæ, *verbi gratia*, Foedus ineunt ad ſe mutuò defendendas, quo, extinctione alterius alteri fit ſucceſſio in ejus Bona, & Reciprocè.

ſtatim videtur eum à reliqua hereditate excluſiſſe, niſi voluntatem ſuam expreſſe declaraverit, & contra poteſt aliquem ab hereditate excludere, tametſi ipſum non excludat à Regno; eo ipſo enim dum bona alia opponit Regno, non præſumitur voluiſſe ipſum excludere à Regno. Nec tacite aliquis habetur pro exheredato, ſi grave aliquid in Patrem commiſerit, & nulla extent condonatæ culpæ indicia expreſſa; eo ipſo enim dum Pater judicium ſuum non declaravit, non videtur voluiſſe eum exheredare, ſed ſpectavit forte aliam caſtigationem, & pro peccato magno minus exheredatione ſupplicium optavit. *Boecl. b. l. Ziegl. Horn. l. 2. c. 9. §. 15. in fin. Grot. d. c. 7. §. 25. aliter*

LVIII. *An Filius poteſt a Patre exheredari in Regnis non patrimonialibus, ſeu in iis, quæ per Succeſſionem deferuntur?*

℟. Et in his Regnis præſumptus conſenſus Populi in ſucceſſione ab inteſtato reſtrictus eſt ad caſum Publicæ utilitatis, adeo ut ſi forte Filius in tali Regno contra ſalutem Regis vel Regni aliquid moliatur, à ſucceſſione excludi poſſit. Primogenito enim Populus confert ſucceſſionis ſortem, ſi prodeſſe Publico ſtudeat; ſin deſciſcat & periculum tyrannidis ſubſit, negligere putanda eſt Civitas publicæ ſalutis everſorem. Alias autem non procedet exheredatio, quia Populus quidem elegit viam hereditariam, ſed hereditariam ab inteſtato. Multo minus procedet in lineali Succeſſione, ubi nulla limitatione, hereditas ex dono Populi, pervenit ad ſingulos præſcripto Ordine. *Boecl. d. l. Horn. d. l. Grot. d. c. 7. §. 25. in fin. aliter*

LIX. *An abdicari poteſt Regnum ſeu jus ſuccedendi in Regnum?*

℟. Quin pro ſe quiſque poſſit abdicare Regnum, ſeu jus ſuccedendi in Regnum, Jure Naturæ & Gentium, ſive ſit Electitium, ſive Succeſſivum, dubium non eſt: nam Civitas eſt ſpecies Societatis, in qua nemo cogitur invitus manere, & in qua Imperantes ſunt Caput. Quo accedit, quod derelinqui Imperia poſſint. Verum cum Imperiorum primordia, quoad ſubjecta exiſtentiæ Majeſtatis attinet, ad conſenſum mutuum ſint referenda; is, qui Regimini præeſt, non magis ſe ſubtrahere poteſt ſubditis ſine juſta cauſa, quam hi ſine cauſa Sceptrum averſari. Et hinc licet in Regno ſucceſſivo permiſſa ſit abdicatio, tamen injuria in Remp. *Grot. l. 2. c. 5. §. 24. Limn. ad Cap. Ferd. art. 1. p. 452. Textor. c. 20. Boecl. b. l.*

non carebit factum, ſi Rex ſolo quietis amore, ætate & viribus minime defectus, abdicatione ſua Regnum transferat in filium minorennem; Præſertim Bellis incumbentibus, niſi Populi conſenſum impetraverit, eique in Rep. & ad ætatem Succeſſoris adverſus periculum muniendam, aliquas conſilii partes reliquerit, tunc enim demta intelligitur quæ ſubeſt injuria.

LX. *An & pro liberis abdicari poteſt?*

d. c. 7. §. 26. ℞. Hoc magis controverſum eſt: in Regnis hereditariis patrimonialibus, ubi arbitrium Succeſſionis in voluntate unius eſt poſitum, Pater ſua abdicatione liberis nocere poteſt; in Hereditariis non Patrimonialibus, ex præſumta Populi voluntate Pater pro ſe & liberis renuntians, liberis obeſſe non poteſt, inprimis in Lineali ſucceſſione, quia ſimul atque exiſtere cœperunt, jus proprium eis quæſitum eſt ex Lege: ſed nec naſcituris, quia Pater impedire non poteſt, quin ad illos ſuo tempore jus pertineat, niſi Populi conſenſus accedat, tunc enim quia Jus quæſitum ipſis nondum eſt, id quod
c. 4. §. 10. n. 2. accepturi fuiſſent, ſi naſcerentur, Parentis & Populi conſenſu auferri poteſt.

LXI. *Quando eſt controverſia de ſucceſſione Regni, quis poteſt judicare, an Rex, qui nunc regnat, an Populus per ſe, an Judices dati?*

d. c. 7. §. 27. ℞. (*l*) Neque Rex, neque Populus judicare poteſt judicio juriſdictionis, quæ non eſt, niſi apud Superiorem; ſive judicet de alicujus perſona, ſive de cauſa. Cauſa autem Succeſſionis ſeu controverſiæ de ſucceſſione non comprehenduntur ſub jure Im-
l. 1. c. 3. §. 8. n. 2. l. 2. c. 5. §. 23. perii, ſeu ſub Majeſtate, quia reſpiciunt modum perveniendi ad Imperium, qui ex primæva Patrumfamilias voluntate, quando in Civitatem coiverunt, & ubi nulla adhuc Regiminis forma fuit conſtituta, eſt æſtimandus, ſeu manſit in ſtatu naturali,
d. c. 7. §. 27. n. 2. l. 1. c. 3. §. 7. quo nulla erat juriſdictio. Populus non poteſt, quia omnem juriſdictionem in Regem & Regiam Familiam tranſtulit, nec ea durante, ſi ſit verum Regnum, ullas ejus habet reliquias. Hinc recte

Art. 61. (*l*) Si ſit ſententia Populi in iſto Caſu ſequenda, non opus eſt ad Arbitros recurrere; Nam Regis eſſet tantummodo Voluntas ſequenda.

recte & pie facient, qui jus vindicant, ſi de Arbitris inter ſe conveniant, qui, ſi de primæva Populi voluntate quæſtio incidat, Populi qui nunc eſt, quique idem cum eo qui olim fuit, cenſetur, ſenſum exquirunt, eumque ſequuntur, niſi ſatis certo conſtet, olim aliam fuiſſe Populi voluntatem, & ex ea jus quæſitum. *n.* 2. *l.* 2. *c.* 23. §. 8. *Puff. l.* 7. *c.* 7 §. 15. *l.* 2. *c.* 9. §. 3.

LXII. *An filius ante adeptionem Regni natus, in Regno individuo, præferendus eſt ei, qui in Regia fortuna eſt natus?*

℞. (*m*) Præferendus eſt in quavis ſucceſſionis ſpecie. 1. quia Populus Regnum Regi & ſuæ familiæ detulit, ſub qua ſine dubio talis filius intelligitur, & in Lineali ſucceſſione ſimul atque Regnum quæſitum eſt, ſpes aliqua parta eſt liberis ante natis, & in hoc ſucceſſionis genere ſpes ſemel parta jus facit, nec ex poſt facto ceſſat, niſi quod ex ſexus privilegio ſuſpendatur in cognatica ſucceſſione. 2. ſi ſolus ſupereſſet, nullo alio relicto filio, ſuccederet, ergo nativitas ſecundo-geniti ipſi non poteſt auferre, id quod Populi dono & conſenſu ſui patris eſt conſecutus. 3. ſuccedit etiam in aliis bonis, in quibus non diſtinguitur, quo tempore ſint quæſita; quæ ratio eſt dubia. Præterea notandum eſt Lege & expreſſa Populi voluntate aliter conſtitui poſſe. *d. c.* 7. §. 28. *Boecl. b. l. Horn. l.* 2. *c.* 9. §. 16.

LXIII. *An Nepos ex filio priore præfertur Filio poſteriori.*

℞. In lineali ſucceſſione difficultatem nullam habet: ibi enim mortui pro vivis habentur in hoc, ut jus ſuum in liberos tranſmittant. In hereditariis dividuis, ubi ſubitio in locum, ſeu jus repræſentationis obtinet, in partes concurrent: in hereditariis individuis, nepos ex præſumpta populi & Regis voluntate præfertur, & ſi ætate impediatur adminiſtrare Regnum, Tutores conſtituendi ſunt, qui pericula, quæ alias ab ætate timentur, facile prævenire poſſunt. Pari diſtinctione reſpondendum eſt ad quæſ- *d. c.* 7. §. 30. *n.* 1. & 2. *Horn. l.* 2. *c.* 9. §. 16. *aliter Grot. d. c.* 7. §. 31. 32. & *ſeqq.*

Q tionem

Art. 62. (*m*) In iſto Caſu, alia de Cauſa Jus eſt Filio ante Regnum adeptum nato, in ejus ſucceſſionem; Ex eo quod videlicet, ſi Populo mens fuiſſet eum excludere tali ſucceſſione, eam Regi, in committendo Regno, declaraſſet.

Digitized by Google

tionem inter Fratrem ſuperſtitem ultimi Regis, & fratris majoris Filium: an defuncti fratris filius aut filia, Patruo Regis, an ex Filio nepos, Filiæ, an minor nepos ex Filio, nepoti majori ex Filia præferatur.

CAPUT VIII.

De acquiſitionibus derivativis, quæ à Juriſconſultis vocantur Juris gentium.

I. *Quot modis acquiratur Dominium Jure gentium.*
II. *An occupatione.*
III. *Quot modis per occupationem.*
IV. *Quomodo Venatione.*
V. *Feræ beſtiæ occupatæ quamdiu cenſeantur eſſe noſtræ.*
VI. *Quid ſi addita ſint ſigna ex quibus dignoſcantur cujus fuerint.*
VII. *Ut fera alicujus fiat quid requiratur.*
VIII. *An Feræ in ſylva circumſepta & Piſces in ſtagno à nobis poſſideantur.*
IX. *Quomodo acquiratur Inventione.*
X. *An ſolo viſu ita acquiri poſſit.*
XI. *Quomodo captivitate in Bello.*
XII. *Quid acquiratur per Acceſſionem.*
XIII. *Qui ſint Agri Limitati & illimitati.*
XIV. *An cum feudo conſtituto ſimul etiam fluviatilia incrementa concedantur.*
XV. *Ad quem pertineat Fœtus ex animalibus noſtris.*
XVI. *Quid ſi pater ſit certus.*
XVII. *Quomodo acquiratur Specificatione.*
XVIII. *Quid ſi quis mala fide ex aliena materia novam ſpeciem fecerit.*
XIX. *Quomodo acquiratur Traditione.*

I. *Quot modis acquirimus Dominium Jure gentium?*

℟. Quatuor modis; occupatione, acceſſione, ſpecificatione, & traditione.

II. *An*

II. *At vero occupatio eſt modus acquirendi originarius & naturalis ?*

℞. Eſt modus acquirendi originarius & naturalis in primo rerum Statu, ubi omnia vacua adhuc fuerunt & omnium occupationi patuerunt: eſt modus acquirendi Juris gentium & derivativus, poſtquam res, quæ occupabantur, deſierunt eſſe in Dominio vel Principis, vel privatorum, & permiſſu Principis, apud omnes Gentes propter communem neceſſitatem & utilitatem, iterum cedunt occupanti, quæ alias propter occupationem quæ fit per Univerſitatem ad Principem redirent. Ita ut reſpectu prioris dominii, quod fuit vel Principis vel privatorum, poſſit vocari modus acquirendi derivativus, licet proprie loquendo, quia cenſentur eſſe res nullius, & à primo occupante acquiruntur, ſit modus acquirendi originarius. Quo accedit, quod Juriſconſulti, ſub modis Dominium acquirendi jure Gentium comprehendant naturales. *l. 2. c. 1. § 1. in fin.* *d. c. 3. §. 3.* *d. c. 3. §. 19. n. 2. & 3.*

III. *Quot modis acquiritur occupatione Jure gentium ?*

Tribus; venatione, inventione, & captivitate in Bello.

IV. *Quomodo Venatione ?*

℞. Poſt introducta Dominia & Imperia conſtituta, feræ quidem beſtiæ per occupationem quæ fit per Univerſitatem Principi, vel ei qui jus ſummum in Civitate habet, fuerunt acquiſitæ; verum propter ſimplicius vivendi genus inter omnes Gentes jus venandi privatis fuit conceſſum, ita ut quod quiſque cepiſſet, ſuum eſſet: à quo ſimpliciori vivendi genere cum Gentes diſceſſerint, Principes, prout cujuſcunque neceſſitas & utilitas exigebat, hoc jus venandi promiſcuum privatis iterum ademerunt, & ferarum beſtiarum Dominium fere ubique locorum ſibi repetierunt. *Horn. l. 2. c. 3. §. 5. Puff. l. 4. c. 6. §. 4. aliter Ziegl h. l. Textor c. 8. §. 18.*

V. *Feræ beſtiæ à nobis occupatæ quamdiu cenſentur eſſe noſtræ ?*

℞. Tamdiu ſunt in noſtra cuſtodia & in naturalem libertatem ſe non receperunt; ſimulac enim è cuſtodia noſtra evaſerunt,

Grot. d. c. 8. §. 3. quarum difficilis eſt perſecutio, vel potius nulla, præſertim cum internoſci, quæ noſtræ fuerint, ab aliis non poſſint; ex probabili conjectura derelictionis, deſinunt eſſe noſtræ, & ubi hodie Princeps permittit, iterum cedunt occupanti.

VI. *An noſtræ manent, ſi addita ſint ſigna, unde dignoſci poſſint cujus fuerint?*

d. c. 8. §. 3. Kulpis in exercit. Grot. h. c. Puff. l. 4. c. 6. §. 12. ℞. Affirmatur; quia tunc videtur ceſſare præſumta derelictio, & hinc ab aliis occupatæ & agnitæ Dominis ſunt reddendæ: niſi ex aliis circumſtantiis conſtet, vel ſigna non fuiſſe addita ad retinendum Dominium, vel Dominum dominii animum non retinuiſſe.

VII. *Ut fera alicujus fiat, quid requiritur?*

d. c. 8, §. 3. in fin. & §. 4. ℞. Requiritur corporalis quædam poſſeſſio, quæ acquiritur vel manibus noſtris, vel inſtrumentis aliis, ut decipulis, retibus, laqueis, dum duo adſint, (*a*) primum ut ipſa inſtrumenta ſint in noſtra poteſtate, deinde ut fera ita ſit incluſa, ut exire inde nequeat. Unde ſequitur, ſi quis feram lethaliter vulneraverit & eam perſequatur, vel à canibus ejus capta ſit, alius eam capere vel eximere non poſſit.

VIII. *Quid dicendum de feris in Sylva circumſepta, & Piſcibus in ſtagno & piſcina?*

l. 3. c. 14. D. de acquir. vel amit. Poſſ. Grot. d. c. 8. §. 2. aliter ℞. Feræ beſtiæ vivariis incluſæ, & Piſces in piſcinas conjecti à nobis poſſidentur, (*b*) ſecus quam quæ verſantur in Sylva circumſepta vel Stagno, quæ antequam occupatæ fuerint, in libertate naturali manent.

IX.

Art. 7. (*a*) Debent eſſe in noſtra poteſtate Inſtrumenta, id eſt, vel Noſtra, vel nobis ab alio mutuata, Non ſecus ac locus in quo ea protendimus.

Art. 8. (*b*) Non ſufficit ut Sylvam quis circumſeperit, ad ſibi Vendicandas Feras quæ ibi verſantur; Nam vel Publici, vel Privati eſt talis ſylva; Si prius, publico ſunt tales Beſtiæ, niſi Jus ſuum in illum privatum tranſtulerit; Si poſterius, tali Privato Jus eſt in eas; Idem dicendum eſt de Piſcibus piſcinæ innatantibus.

IX. *Quomodo acquirimus inventione?*

℞. Idem dicendum eſt de inventione, quod diximus de venatione: ſcilicet lapillos, & gemmas in littore Maris, res pro derelicto habitas, & Theſauros, ut olim apud omnes Gentes, ita hodie adhuc, ubi Princeps id permittit, noſtra facimus occupando. *d. c. 8. §. 6. Ziegl. h. l. aliter Puff. l. 4. c. 6. §. 13. Horn. l. 2. c. 3. §. 8. in fin.*

X. *Hæc occupatio per inventionem poteſtne fieri oculis?*

℞. (*c*) Non; quia poſſeſſionis initium eſt corporis ad corpus adjunctio, quæ circa res mobiles maxime fit manibus, & circa res ſoli pedibus; ſcire ubi res eſt, non eſt reperire. *d. c. 8. §. 6.*

XI. *Quomodo captivitate in Bello acquirimus?*

℞. (*d*) Apud omnes Gentes res hoſtium habentur pro rebus nullius, & ſic fiunt capientium, tam eorum qui per alios, quam qui per ſe capiunt. *l. 3. c. 6. §. 8. in fin. & 9. in pr.*

XII. *Quid acquiritur per acceſſionem?*

℞. Acceſſorium cedit ſuo principali, ſine quo eſſe non poteſt. Sic inſula pertinet ad Flumen, in quo nata eſt; ſi Flumen ſit privatum, ad privatos, ſi ſit publicum, ad Populum, aut eos quibus Populus dedit, quales ſunt iſti, qui prope Flumen habent agros illimitatos: cum enim multa ſæpe incommoda patiantur per inundationes, & vero hæc incrementa fluviatilia, inprimis ſi fiant per alluvionem, reditibus publicis parum momenti adferant; conſtitutum eſt, ut concedantur iis, quorum fundis accedunt, ita tamen, ut ex propria cujuſque Civitatis utilitate & neceſſitate privatis iterum denegari & Publico tribui poſſint, ut in venatione & inventione dictum fuit. *d. c. 8. §. 8. in. fin. Puff. l. 4. c. 7. §. 8. & ſeqq.*

Art. 10. (*c*) Modò quis ſufficienter voluntatem ſuam expreſſerit circa poſſeſſionem rei quæ cedet primo occupanti, etiamſi alter prior eam apprehenderit, poſt illius voluntatem ſignificatam, ipſius idcirco non eſt.

Art. 11 (*d*) Accuratè loquendo, Hoſtium Bona cenſeri poſſunt pro rebus nullius, qui enim Jure bellum cum alio gerit, Jus in ejus bona tunc habet; Si uterque Rex ſibi illudat circa Jus bellandi cum altero, quorumdamque fiat captura alterius detrimento, repeti poſſunt; Pactoque bellum Conſequente Victor Jus in bona alterius acquirit.

XIII. *Qui Agri dicuntur illimitati?*

d. c. 8. §. 12. ℞. Qui nullum alium finem habent quam Flumen, dicuntur illimitati; & qui alium finem habent quam Flumen, ſeu qui ſe non extendunt ad Flumen, ſunt limitati: quales in dubio præſumuntur Agri privatorum, quia hoc privatarum poſſeſſionum naturæ eſt congruentius, ſicut contra in dubio Imperia ad Flumen credenda ſunt illimitata, quia id territorii naturæ maxime convenit ad arcendos hoſtes, nam Flumina & alii termini naturales, ut Montes, non ita facile tranſiri poſſunt.

d. §. 12. c. 3. §. 17. n. 2.

XIV. *Si Feudum conſtituatur, an ſimul cenſentur conceſſa incrementa fluviatilia?*

Grot. d. c. 8. § 15. ℞. Negatur; nec ſub Feudi ſola conceſſione ſtatim fluviatilia incrementa continentur, licet aliquando cum illo definito Feudo agrorum univerſitas accipiatur, quo caſu dubium non eſt, quin Vaſalli jus habeant, quod populi aut Principis fuit. Idem dic, ſi Flumen ipſum in Feudum acceperint, vel Agrum arcifinium ſeu illimitatum, tunc enim ex agri qualitate fluviatilia incrementa ad eos pertinebunt: ſecus eſt ſi ſit limitatus, ſi in inveſtitura nihil de eo comprehenſum fuerit, nec Regionis mos, aut longi ſatis temporis poſſeſſio, jus ipſis peperit.

XV. *Fœtus animantium noſtrorum ad quem pertinet?*

d. c. 8. §. 18. *Ziegl. b. l.* ℞. Quicquid ex animali meo natum eſt, meum eſt. Et ſi pater pertineat ad alium, & ad alium mater, partus ventrem ſequitur, 1. quia aliquando fuit pars matris, 2. quia plerumque pater ignoratur.

XVI. *Quid ſi de patre conſtet?*

Puff. l. 4. c. 7. §. 4. ℞. Quia pater leviter opera ſua defungitur, ſic ut ipſius domino parum aut nihil decedat, mater autem, dum uterum gerit, ad alia fere eſt inutilis & ſollicite alenda, adhuc ad dominum matris pertinet; ita tamen ut Domino patris interdum aliquid ſit ſolvendum. Idem dicendum eſt, quando planta alterius vel arbor in meo fundo radices egit, vel aliquis ex ſua materia in meo

fundo

fundo ædificavit. Cum enim apud omnes Gentes communio pariat lites, Judex qui uni rem debet adjudicare, & alterum in gratiam alterius, ad certam pecuniæ ſummam interdum condemnare ut indemnis ſervetur, ſemper pronuntiabit pro eo, ad quem pertinet res principalis: niſi interdum acceſſorii pretium, vel ars aliud ſuadeat, ut ſi planta aliena rara omnino in fundo meo radices egerit, & Dominus fundi eam repetat; vel pictura præſtans & artificioſa tabulæ meæ imponatur.

XVII. *Quomodo acquirimus Specificatione?*

℟. Quando ex aliena, vel partim noſtra, partim aliena materia novam ſpeciem effecimus, regulariter ſi hæc ſpecies uni ſit adjudicanda, quia, ut dictum fuit, apud omnes Gentes ex communione oriuntur lites, illi ſpecies eſt adjudicanda in Judiciis, qui eam fecit; modò Dominus materiæ pretium ejus recipiat: vel interdum, ubi ſpecies reduci poteſt ad materiam, Domino materiæ adjudicetur, & opera ſolvetur. *d. c.* 8. §. 19. *aliter* *Kulpis d. l.*

XVIII. *Quid ſi quis mala fide ex aliena materia novam ſpeciem confecerit?*

℟. (*e*) Dubitatur an Jure naturæ eam ſibi acquirat: licet enim ſpecies pluris ſit quam materia, & materia prior deſiiſſe videatur, aut ipſe vehementer re indigeat, ad dominium ejus rei acquirendum hoc non ſufficiet, ſed probabilem aliquam cauſam accedere oportet, ne Dominus per malam fidem alterius rei ſuæ dominio, invitus plerumque, carere cogatur. *Puff. l.* 4. *c.* 7. § 10. *in fin.*

XIX. *Quomodo acquirimus Traditione?*

℟. Quamvis ad Dominii translationem naturaliter & abſolute non requiratur, ut fiat Traditio, verum etiam ipſo jure, citra Traditionem, in nos transferri poſſit, tamen inter omnes Gentes receptum eſt, ut ſi quid ab alio, animo Dominium in me tranſ- *d. c.* 8. §. 25. *c.* 6. §. 1. *n.* 2. *Puff. l.* 4. *c.* 7. §. 7. *aliter*

Art. 18. (*e*) Requirit utilitas Societatis, ut mala fide, vel furti faciendi gratia agens, labore ſuo fruſtretur.

Digitized by Google

transferendi tradatur, & à me ita acceptetur, Dominium ejus in me transferetur, ita ut recte Traditio dicatur modus acquirendi Dominium ex jure Gentium.

CAPUT. IX.

Quando Imperia vel Dominia deſinant.

I. *Quot modis Dominia & Imperia deſinant.*
II. *Quid ſi moriatur qui Dominium vel Imperium habuit, nullo ſucceſſore relicto.*
III. *An totus Populus interire poſſit.*
IV. *Quot modis.*
V. *Corpus quomodo intereat.*
VI. *Quomodo ſpecies ſive ſpiritus, vel vinculum inter Imperantes & parentes intereat.*
VII. *Quid ſi ex Populo tam pauci ſuperſint, ut Populum facere nequeant.*
VIII. *An migratione Populus intereat.*
IX. *An mutata Regiminis forma.*
X. *An per hanc Regiminis mutationem Civitatis debita extinguantur.*
XI. *Quid ſi Populus armis devictus ſit.*
XII. *Si Civitas alteri uniatur, an eadem maneat.*
XIII. *An dividi poſſit.*
XIV. *Populus Romanus an hodie idem ſit qui olim fuit.*
XV. *An perſona heredis eadem cenſeatur cum perſona defuncti.*

I. *Quot modis deſinunt Dominia & Imperia?*

Grot. l. 2. c. 9. §. 1. in pr. c. 3. §. 6. l. 1. c. 3. §. 7. l. 2. c. 7. §. 3. & §. 10. n. 2.

℞. DEſinere ac interire Dominia & Imperia variis modis poſſunt, inprimis Derelictione, quia voluntate ceſſante non manet Dominium; & ſublato ſubjecto, in quo eſt Imperium vel Dominium, ſcilicet ante alienationem vel expreſſam, ſive inter vivos, ſive ultima voluntate; vel tacitam, qualis eſt in ſucceſſionibus ab inteſtato ex præſumta defuncti voluntate.

II. Si

II. *Si perſona in qua fuit Dominium aut Imperium moriatur, nulla edita voluntatis ſignificatione, & nullo conſanguineo relicto vel alia perſona, cui jus ſuccedendi ex pacto vel alio modo competit, ad quem pertinet Dominium aut Imperium?*

l. 2. *c.* 7. §. 27. *Limn. l.* 4 *c.* 8. § 172.

℟. Dominium & Imperium redit in eum ſtatum, in quo fuit ante acquiſitionem à defuncto factam. Si ſit privatus, Dominium ejus ad Univerſitatem aut ad Dominum ſuperiorem redit, a cujus dominio generali & eminenti pendet: ſi ſit Rex, qui populum ſeu potius Jus imperandi Populo habuit in Patrimonio, populus fiet ſui juris, niſi ſuam libertatem ultro deſerat, & alii ſe in ditionem det: aliæ res, in alterius territorio ſitæ, redeunt ad Dominum territorii. Si ſit Rex, cui ex populi voluntate Regnum delatum eſt, ſive per Electionem, ſive per ſucceſſionem quamcunque, redit Imperium ad Deum, qui quoniam in tali populo ordinem vult ſervari, ſtatim illud in eum tranſtuliſſe præſumitur, uſquedum aliud ſubjectum Majeſtatis exiſtentiæ ſibi eligat. Si ſint Optimates, & omnes intereant, idem dicendum eſt. Si Populus liber interiret, alii Populi, qui fuerant in ipſius ditione, fiunt ſui juris.

Miler de Stat Imp. part. 1. *c.* 25. *Grot. l.* 2. *c.* 3. §. 19. *n.* 3. *l.* 2. *c.* 9. §. 1. *l.* 1. *c.* 3. §. 8. *n.* 1. *Text. c.* 30. §. 4. & 5. *d. c.* 3. §. 8. *n.* 7. *l.* 2. *c.* 9. §. 3.

III. *At Civitates dicuntur immortales, quomodo totus Populus interire poteſt?*

d. c. 9. §. 3. *n.* 1. & 2. *in fin. c.* 12. §. 8. *n.* 1. *Kulpisb. l. Puff. l.* 8. *c.* 12. §. 7. *Boecl. de eo quod civitas egit. p.* 33.

℟. Civitates poſſunt eſſe immortales, ſcilicet quamdiu ſpiritus ſive vitæ civilis conſociatio plena atque perfecta eſt, & vinculo Imperandi cum ſummo Imperio vel parendi conſtanter ſubſiſtit: Hinc ortus eſt mos loquendi, ut Populum alloquentes, ei tribuamus quæ eidem Populo ante multa Secula acciderunt. Hoc autem vinculo ſublato, interit & tollitur Civitas.

IV. *Quot modis hoc accidit?*

℟. Duobus modis; aut interitu Corporis, aut interitu Speciei, ſive Spiritus quem dixi.

d. c. 9. §. 3. *n.* 3. *in fin.*

V. *Corpus quomodo interit?*

℟. Corpus interit, vel ſublatis ſimul partibus, ſine quibus

d. c. 9. §. 4.

Digitized by Google

Corpus ſubſiſtere nequit, ut ſi Populus Mari abripiatur, aut terræ Motu, aut chaſmate penitus hauriatur; aut ſponte internecioni ſe det; vel ſublata Corporis ratione, ut ſi Cives aut ſponte ob peſtilentiam vel ſeditionem à Societate diſcedant, aut vi ita diſtrahantur, ut coire non poſſint, quod Bellis accidit interdum.

d. c. 9. §. 4.

VI. *Species ſive ſpiritus vel vinculum inter Imperantes & parentes quomodo interit?*

d. c. 9. §. 6. l. 3. c. 8. §. 1. n. 1. & 2. c. 15. §. 7. d. c. 9. §. 6. in fin.

℞. Interit hoc vinculum, ſublata aut omni, aut perfecta juris communitate, ſive ſinguli libertatem perſonalem amittant & ſervi fiant, ſive libertate perſonali retenta, Imperio exuantur, ut Corpus civitatis nullum ſit, nec ſenatus, nec plebis concilium, nec magiſtratus, ſed ſine concilio publico, ſine imperio multitudo, cui Præfectus ab alio mittitur, ut jus reddat. Tales ſunt etiam Populi in Provinciæ formam redacti: item hi, qui alterius Populi ditionem ſubierunt.

VII. *Quid ſi ex aliquo Populo tam pauci ſuperſint, ut Populum facere nequeant?*

Puff. l. 8. c. 12. §. 8. Ziegl. c. 9. §. 4. Grot. c. 9. §. 4. in fin. aliter.

℞. Definitum non eſt, quot homines requirantur ad conſtituendum Populum; quare ſi hi pauci ſe defendere poſſint contra vim hoſtilem exterorum, poterunt ſibi vendicare imperium, uſquedum iterum in juſtum numerum Populi, allectis aliis, ſeſe ſuppleverint: nam jura Collegiorum poſſunt etiam conſervari in uno.

VIII. *Quid ſi Populus de loco migraverit, ſive ſponte ob inediam aut alia mala, ſive coactus?*

Conring. de fin. Imp. c. 1. & 2. Boecl. ad Grot. de eo quod civitas egit. p. 32. & ſeqq.

℞. Poteſt fieri ut eadem Civitas contrahatur, aut amplificetur, aut disjungatur intervallis. Sic civitas eſt Hiſpanica, quicquid diſtantibus longe lateque locis Hiſpanici eſt juris, ſic Germanica eſt civitas, quicquid Germanici eſt juris. Ut autem Civitas pluribus Nationibus conſtans, Urbibus, & pagis, locum totum ſuo arbitrio auſpicioque mutaverit; Creditur exemplis non probari, niſi quatenus ſedes Imperii pro tota Civitate nominatur &

& mutatur. Cæterum talis Populus, ſi maneat ſpecies, quam diximus, Populus eſſe non deſinit, licet, ſi ſedes Imperii transferatur, ſæpe non omen modo, ſed via eſſe poſſit ad ulteriorem mutationem, ut in Imperio Romano accidit, ſede Imperii Roma Conſtantinopolim translata.

IX. *Si forma Regiminis mutetur & ex Regno fiat Ariſtocratia, aut Democratia, aut Reſp. mixta, manetne eadem Civitas?*

℞. Affirmatur; ut enim civitas eadem dicatur, hoc non debetur formæ accidentali, ut loquuntur, quæ ſumitur à Subjecto exiſtentiæ quod ſæpe mutari poteſt, ſed formæ eſſentiali, ſive ordini Imperandi aut parendi in genere, qui ſive ſit in uno vel pluribus vel omnibus, ſemper manet eadem Civitas & idem Populus. Sic idem eſt Populus Romanus ſub Regibus, Conſulibus, & Imperatoribus. Imo etiamſi pleniſſimo jure regeretur, Populus idem erit, qui antea erat, cum ſui juris eſſet, dum Rex ei præſit, ut caput iſtius Populi, non ut caput alterius Populi. Nam Imperium quod in Rege eſt, ut in capite, in populo manet, ut in toto cujus pars eſt caput: atque ideo Rege, ſi electus eſt, aut Regis familia extincta, jus Imperandi ad Populum redit, ut diximus quæſt. 2. licet interdum, mutata Civitatis forma, quædam coincidant neceſſe ſit, non quod alia jam ſit Civitas, ſed quia quædam huic vel iſti Regiminis formæ erant propria, e. g. modus Leges ferendi in Monarchia, mutatur ſi fiat tranſitus in Democratiam. Quo vero loco in conventibus ſedere debeat qui ſummum Imperium in Populum antea liberum accepit, vel Populus ſi ex Monarchia facta fuerit vel Ariſtocratia, vel Democratia, an ſc. Rex occupare debeat locum Populi antea liberi, vel Optimates, vel Populus locum prioris Regis dubitatur?

d. c. 9. §. 8. n. 1. Lamp. de Rep. Rom. Germ. 1. §. 60. & 61. ibique Conring. Boecl. dict. diſſ. de eo quod civitas egit. p. 5. & ſeqq.

l. 2. c. 16. §. 16. n. 1. in fin.

Grot. d. c. 9. §. 8. n. 3. aliter.

X. *Si forma Regiminis mutetur, an debita Civitatis extinguuntur?*

℞. (*a*) Non deſinit debere pecuniam populus Rege ſibi impoſito, *d. c. 9. §. 8. n. 3.*

Art. 10. (*a*) Non enim Jus tali Populo eſt, Bona quæ ſibi non erant, propter Debitum quoddam ab illo factum, in Regem, quem ſibi elegit, tranſferre, quo in caſu fit uti antea idem populus.

Hottom. in quaſt. illuſtr. 7. Boecl. d. diſſert p. 4. & ſeqq. ſito, quam liber debebat: eſt enim idem Populus & Dominium retinet eorum, quæ Populi fuerunt, imo & Imperium, quanquam jam non exercendum à corpore, ſed à Capite, & licet in aliud Subjectum exiſtentiæ ſit translatum, non tamen eſt translatum in alium Populum, & hoc Subjecto extincto, non redit Imperium ad alium Populum, ſed ad hunc Populum.

XI. *Quid ſi Populus armis devictus ſit?*

Grot. l. 3. c. 8. §. 4. n 3. c. 15. §. 10. Puff. l. 8. c. 12. §. 2. & 3. Boecl. d. diſſert. p. 51. l. 3. c. 6. §. 5. ℞. Aut Victor reliquit ipſi Imperium & Dominium, quanquam dependens; & res dubio caret, ſeu Populus adhuc pecuniam debet; aut Victor nec Imperium nec Dominium reliquit, ſed omnia ſibi tribuit & ademit, Ærarium, Agros publicos &c. & Victor, ſi laudem juſtitiæ amet, & pecunia debeatur iis, qui non ſunt hoſtes, non intercedere debet juri, quod æquitas dictat; ſicut enim alia bona, quæ hoſtium non ſunt, ſi apud hoſtes reperiantur, non acquiruntur Victori, ſed ſunt reſtituenda, ita & hæc bona incorporalia ſeu debita, quæ videntur eum ſequi, & ab eo debere ſolvi, qui bona debitoris occupavit.

XII. *Si una Civitas alteri uniatur, an manet eadem?*

℞. Si uniatur per modum arctioris Fœderis; manet quod ante fuit; & retinet Imperium & Dominium, licet interdum exercendum per unum: nam in Morali corpore eadem Perſona, diverſa ratione conſiderata, Caput eſſe poteſt plurium ac diſtinctorum corporum, ſeu Populorum, qui perfectum Cætum ſinguli conſtituunt: cujus rei certum indicium eſt, quando extincta domo Regnatrice imperium ad quemcunque Populum ſeorſim revertitur. Si alio modo uniatur, ſeu ſi incorporetur, ut loqui amant, favor ſæpe Populi talis quæritur in nominis ſono, cum res ipſa diſcrepet, fiatque ut in Dignioris acceſſionem veniat, quod minus dignum fuit, & pars unita Majori, illius Appendix fiat. Interdum utriuſque forma accidentalis interit, & nova conſtituitur, ut ſi duo Democratici diverſi Populi, abolito priſtino Regi-

l. 1. c. 3. §. 7. n. 2.

Puff. d. l. 8. c. 12. §. 6.

Regimine, in unum Populum Regnumque coaleſcant; aut ſi duo Regna, ſublatis utriuſque Legibus fundamentalibus, remotiſque familiis antiquis Regnatricibus novum Regnum condant.

Boecl. d. diſſert. p. 34. Grot. d. c. 6. §. 2. aliter.

XIII. *Civitas, quæ una fuit, poteſtne interdum dividi?*

℞. Evenit interdum, ut quæ una Civitas fuerat, dividatur aut conſenſu mutuo, aut vi Bellica. Quod cum fit, plura pro uno exiſtunt ſumma Imperia cum ſuo jure in partes ſingulas. Si quid autem commune fuerit, id aut communiter eſt adminiſtrandum, aut pro ratis portionibus dividendum. Huc interdum etiam referenda eſt diſceſſio, quæ ex conſenſu fit in Colonias. Nam ſic quoque novus Populus ſui juris naſcitur, & tales Coloniæ deſinunt eſſe partes priſtini Corporis; ſecus quam Coloniæ quæ vel ob Militares uſus, vel alias ob cauſas deductæ, quæ manent pars Civitatis matris ſive majoris Patriæ, ut ſunt Hiſpanorum, Anglorum, Belgarum, Gallorum, in Americanis inſulis.

Puff l. 8. c. 12. §. 5. & Boecl. d. l. p. 38. Grot. d. c. 6. §. 10.

Conring. d. l. G. R. c. 10. de fin. Imp. c. 9. & 10. Limn. tom. 5 addit. l. 1. c. 4. §. 24. Boecl. in not. Imp. l. 1. c. 5. & l. 2. c. 3. & 4.

XIV. *An Imperium Romanum ſemper apud populum Romanum permanſit, ſeu an populus Romanus adhuc hodie idem eſt, qui fuit olim?*

℞. (*b*) Non, quia Imperium in populum Romanum non amplius eſt in ipſo Populo Romano, ſed eſt translatum in Germanos.

Gronov. ad Grot. d. c. 9. §. 11.

XV. *An perſona heredis eadem cenſetur cum perſona defuncti?*

℞. Certi juris eſt, pro eadem cenſeri cum defuncta perſona, quoad Dominii tam publici, quam privati continuationem attinet.

Grot. d. l. ſed aliter. d. c. 9. §. 12. c. 21. §. 19.

Art. 14. (*b*) Statim atque Gothi & Vandali Romam invaſerunt, in ſe Imperium verterunt, & poſtmodùm Germani titulo tantummodò illud habuerunt.

Digitized by Google

CAPUT X.

De obligatione, quæ ex Dominio oritur.

I. *Obligatio reddendæ domino rei ſuæ quotuplex ſit.*
II. *Quomodo hæc obligatio naſcatur ex rebus extantibus.*
III. *An poſſeſſor rei alienæ eam reſtituere debeat, etiamſi Dominus illam non repetat.*
IV. *An hoc Decalogo ſit præceptum.*
V. *An ſuis impenſis poſſeſſor rem alienam reſtituere debeat.*
VI. *Si Dominus & Deponens in rei repetitione concurrant, cui res reddenda ſit.*
VII. *An ſit differentia inter res ex jure Gentium & jure Civili acquiſitas.*
VIII. *An bonæ fidei poſſeſſor teneatur jus ſuum in dubium vocare, & poſſeſſionem ſuam publice ſignificare.*
IX. *Quomodo obligatio naſcatur ex rebus non extantibus.*
X. *Bona fide poſſeſſor rei alienæ, an ad reſtitutionem teneatur, ſi res perierit.*
XI. *An ad reſtituendos fructus extantes.*
XII. *An conſumtos.*
XIII. *Quid ſi rem ſibi donatam alii donaverit.*
XIV. *An per talem donationem locupletior fiat.*
XV. *Quid ſi rem vendiderit.*
XVI. *Res aliena bona fide emta, an reſtituenda ſit ſine repetitione pretii.*
XVII. *An ergo officium hoc ſit damnoſum.*
XVIII. *Res aliena emta, an reſtitui venditori poſſit, ut pretium ſervetur.*
XIX. *Qui rem habet cujus dominus ignoratur, an eam pauperibus dare teneatur.*
XX. *Ob cauſam turpem, aut alioqui ex officio debitam & acceptam an reſtitui debeat.*
XXI. *An rerum fungibilium Dominium ſine conſenſu domini in nos transferatur.*

I. *Quot modis obligatio naſcitur adverſus nos ex eo jure quod competit in res ?*

℞. DUobus modis adverſus nos naſcitur obligatio; aut è rebus extantibus, aut non extantibus. *Grot. l. 2. c. 10. §. 1. n. 2.*

II. *Quomodo obligatio naſcitur adverſus nos è rebus extantibus ?*

℞. Eo ipſo dum Jus naturæ vult, ut æqualitas obſervetur inter homines & in Contractibus & in Dominio, præcipit, ut unicuique ſuum tribuamus, ita ut non abſtrahatur ab ullius juſtiore petitione, & præſumit, dum homines Dominia diſtinxerunt, eos inter ſe conveniſſe & ſe obligaſſe ad rei alienæ reſtitutionem; ſcilicet, quantum eſt in poteſtate poſſeſſoris, ut res ad Dominum ſuum perveniat. *d. c. 10. §. 1. n. 2. Puff. l. 2. c. 12. §. 5. &c. 13. §. 2. Oſ. h. l. Kulpis. h. l. aliter.*

III. *An reſtituere rem alienam debet Poſſeſſor, etiamſi Dominus eam non repetat ?*

℞. Affirmatur; quia ſi Dominii ea tantum vis fuiſſet, ut poſcenti Domino res redderetur, nimis debile futurum fuiſſet Dominium, & nimis ſumptuoſa cuſtodia: vel potius, Jus naturæ, quod vult, ut unicuique ſuum tribuatur, rem pro Domino repetit, & ex quaſi-contractu Poſſeſſores ad hoc obſtricti eſſe videntur. *d. c. 10. §. 1. n. 2. in fin.*

IV. *At vero in Decalogo nullum eſt Præceptum de re reſtituenda, ſed tantùm de furto non faciendo?*

℞. (*a*) Jure naturæ & ex Decalogo furtum eſt, quoties invito Domino rem ejus lucri faciendi gratia retineo, ſive repetat rem ſive non. *Oſ. l. 2. c. 10. §. 1. obſ. 1. §. ult. Inſt. de R. D.*

V. *An ſuis impenſis Poſſeſſor rem reſtituere debet ?*

℞. Non; obligatur enim Poſſeſſor tantum, quantum in ſe eſt, ut Dominus rem recipiat; hinc indicare tenetur, ut alter recipere *d. c. 10. §. 1. n. 2. Ziegl. h. l. Feld. aliter.*

Art. 4. (*a*) Levis eſt illa Objectio; omnia enim præcepta Jure Naturæ nobis impoſita, non complectitur Decalogus, ſed Præcipua tantummodò, unde Cætera fluunt velut ex fonte ſuo.

pere ſuum poſſit, nec, ubi impoſſibile fuerit rem reſtituere, tenetur. Nec intereſt, utrum ab initio occupationis ſciverit rem eſſe alienam, ſive poſt occupationem. (*b*) Seu, non intereſt, ſive ſit malæ, ſive bonæ fidei Poſſeſſor.

VI. *Si alius rem alienam apud me deponat & verus Dominus ſuperveniat, eamque repetat, cui res eſt reſtituenda, an Domino, an Deponenti?*

d. c. 10. §. 1. n. 4. l. 31. D. Depoſ. l. 1. §. pen. D. naut. caupon. ſtab. & ibi Brun. Puff. l. 4. c. 13. §. 5. Beſold. in theſ. pract. voc. Grunderuhrrecht.

℞. (*c*) Quia obligatio, qua Domino teneor rem reſtituere, eſt antiquior, & ex priori contractu, poſteriores contractus exceptionem inde accipiunt, niſi poſterior contrahens & Deponens jus habeat, propter quod Domino præferri debeat. (*c*) Sic ſi creditor apud me deponat Pignus, quamvis jus Creditoris, quod habet in re, ſit poſterius jure Domini, tamen Creditori deponenti, non autem debitori & Domino eam reſtituere debeo, quia Creditor jus habet in re, propter quod Domino præfertur: ſecus eſt, ſi fur aut latro rem apud me deponat; vel ſi Fiſcus rem furtivam, vel navis levandæ cauſa è Navi ejectam vendicare velit, ubi conſtat de Domino.

VII. *An nulla eſt differentia inter res ex Gentium jure acquiſitas & ex jure Civili?*

d. c. 10. §. 1. n. 5. c. 24. §. 8.

d. c. 10. §. 1. n. 5. in fin.

℞. Non; nam ad Dominii naturam nihil refert, ex Gentium, an ex Civili jure oriatur: ſemper enim ſecum habet, quæ ſibi ſunt naturalia, inter quæ eſt obligatio cujuſvis poſſeſſoris ad rem Domino reſtituendam cum fructibus, deductis tamen impenſis in fructus & in rem factis; ita ut ſi quis rem alienam invenerit, præmium inventionis petere non poſſit, niſi fuerit promiſſum.

VIII.

Art. 5. (*b*) Malæ fidei poſſeſſor cujuſdam rei alienæ, non modò tenetur, eam cum fructibus ejus vero Domino reſtituere, ſed etiam in eodem ſtatu quo antea fuerat, quibus omnibus non adſtringeretur bonæ fidei poſſeſſor; Nam ſi Res periiſſet non Culpâ ſuâ, ad reſtitutionem valoris non cogeretur.

Art. 6. (*c*) In iſto Caſu, Creditor Rem ut ſuam ſpectare poteſt.

Digitized by Google

VIII. *An bonæ fidei Poſſeſſor tenetur ipſe ſuum jus in dubium vocare, & publice ſignificare, talem rem à ſe poſſideri, ut ſi forte ad alium pertinuerit, eam vendicare queat?*

℞. (*d*) Negatur; quia bona fides & juſtus titulus eum ab omni crimine liberant, & faciunt, ut habeatur pro Domino. Imo ſi poſt uſucapionem completam ſciverit rem eſſe alienam, reſtituere eam non tenetur, quia prior Dominus excidit ſuo dominio.

Puff. l.4. c 13. §.2. in fin.l.2. c 4. §. 6. & 8. Lud.Molina de Juſt. & Jur. tr.2. diſp. 61.

IX. *Quomodo obligatio naſcitur e rebus non extantibus adverſus nos?*

℞. Ille, qui ex re aliena factus eſt locupletior, tenetur in tantum, in quantum factus eſt locupletior, modò res aliunde non ſit ſoluta Domino. Nam ſi v. g. tibi res furto ſit ſubtracta, quam ego bona fide acquiſivi & conſumſi, & tu à fure ejus æſtimationem ſis conſecutus, à me nihil amplius petere potes, licet factus ſim locupletior, quia non amplius tuum eſſe videtur, quod ex re eſt, nec bona fides patitur, ut idem bis conſequaris; Hæc enim obligatio ad reſtitutionem, in quantum quis factus eſt locupletior ex re aliena, fluit, non tantum exinde, quod Dominia ſint introducta ad ſervandam æqualitatem in eo ſcilicet, ut unuſquiſque ſuum haberet; verum etiam exinde, quod res, cujus Dominium neque conſenſu meo, neque delicto, neque jure Belli amiſi, adhuc ad me videatur pertinere, & quicquid ex eadem ad te pervenerit, & conſumptum fuerit, ſolvi mihi debeat: & eſt hujus Sententiæ tanta æquitas, ut multa hinc definiant Juriſconſulti extra Legum præſcripta, ſemper ad ipſam Æquitatem, ut evidentiſſimam, provocantes.

d. c. 10. §. 2. n. 1. Puff. l.1. c.13. §. 6. Kulpis. h. l.

X. *Si res apud bonæ fidei Poſſeſſorem perierit, an obligatur?*

℞. Non tenetur ad ullam reſtitutionem, ſi res perierit; quia nec res ipſa apud eum eſt, nec lucrum ex re.

d. c. 10. §. 3.

Art. 8. (*d*) Prætermittendus videtur iſte Caſus, utpote inutilis, poſito enim bonæ fidei poſſeſſore, omne dubium excluditur.

Puff. l. 4. c. 13. §. 8. l. 22. C. de rei vindic. & l. 28. D. de acq. rer. dom. Grot. d. c. 10. §. 4. aliter Ziegl. h. l.

XI. *Re conſumta, obligaturne Fructus extantes reſtituere?*

℞. Omnes fructus & induſtriales & naturales Domino ſunt reſtituendi, quia quicquid eſt ex re mea, meum eſt, licet induſtria tua intervenerit, alio modo compenſanda quàm fructuum lucro; detrahendo ſc. omnes impenſas in rem factas, ut & mercedem induſtriæ tuæ.

XII. *Si fructus ſint conſumti?*

Grot. d. c. 10. §. 5. & 6.

℞. Tenetur ad reſtitutionem, ſi modo alias quoque tantundem eſſet conſumturus; nam in hoc locupletior cenſetur. Unde ſequitur, eum non teneri de percipiendis, ſeu, quos neglexit percipere; quia nec rem habet, nec quicquam, quod rei loco ſuccedit.

XIII. *Si talis Poſſeſſor rem ſibi donatam alii donaverit?*

d. c. 10. §. 7.

℞. Non tenetur, niſi pariter ſine hac re donaturus tantundem fuiſſet: tunc enim lucrum erit, rei ſuæ pepercisse.

XIV. *At vero propter Beneficium accipientem ad remunerandum ſibi obligat, & ſic ſemper videtur locupletior fieri, etiamſi ex mera liberalitate, & citra neceſſitatem donet?*

l. 25. §. 11. D. de petit. hered. Grot. l. 2. c. 11. §. 3.

℞. Quamvis accipientem ad remunerandum naturaliter obligatum habeat, tamen remuneratio neceſſario non ſequitur, ſed ſufficit Beneficium grato animo reputare, & hinc, quamdiu remuneratio non eſt ſecuta, non videtur locupletior factus.

XV. *Si rem alienam talis Poſſeſſor vendiderit?*

d. c. 10. §. 8.

℞. Si eam bona fide ipſe emerit, & retrovendiderit, obligatur in quantum plus pretii accepit quam ille dedit, habita tamen ratione laboris & expenſarum circa rem Venditam: ſi donatam vendiderit, totum pretium reſtituet, quia tunc ex re ſua propter meam nihil ipſi abeſt. Quæ ſententia vel maxime æqua eſt, ſi Dominus rei non poſſit Poſſeſſorem convenire, & rem ipſam vendicare. Niſi forte prodegerit pretium, alias non producturus.

XVI.

XVI. *An res aliena, bona fide empta, reſtituenda eſt ſine repetitione pretii erogati?*

℟. Affirmatur; niſi quatenus Dominus rei ſuæ poſſeſſionem probabiliter non potuit recipere ſine aliquo impendio, ut-puta, ſi res apud piratas fuerit, tunc enim deduci poterit, quantum Dominus impenſurus libenter fuiſſet: ipſa enim Poſſeſſio præſertim recuperatu difficilis, eſt aliquid æſtimabile, & in hoc Dominus, poſtea rem amiſſam recuperans, cenſetur factus locupletior. Hinc ſi Poſſeſſionem facile recipere poſſit Dominus auctoritate Judicis, emptor non poteſt pretium repetere, etiamſi eo animo emerit, ut Domino reſtitueret: debuit enim tunc Domino ſaltem rem indicare, qui eam ſine omni pretio à poſſeſſore vendicaſſet. *d. c. 10. §. 9. Frantz. 2. reſol. 9. n. 47. & ſeqq. l. 2. C. de furt.*

XVII. *At nemini officium ſuum debet eſſe damnoſum?*

℟. Nullum hìc fuit Domino periculum rei non recipiendæ, ergo ſibi imputet Poſſeſſor quod rem emerit. Præterea recurrere poteſt ad venditorem, & evictionem petere. *l. 11. §. 2. D. de act. emt.*

XVIII. *Si quis bona fide rem alienam emat, & poſt emptionem audiat, rem eſſe alienam, poteritne rem venditori reſtituere, ut pretium ſervet?*

℟. Si venditor ſit ignotus, vel fur, latro, aut pirata, qui forte re reſtituta abiturus eſt, ita ut Poſſeſſio recuperatu ſit difficilis, rem ipſi reſtituere non poteſt, quia ex quo res fuit in ejus poteſtate, cœpit obligatio reſtituendi, quantum in ipſo fuit, quod non præſtaret, ſi rem reſtitueret venditori: ſi periculum nullum ſit amittendæ rei, reſtituere poteſt venditori, & indicare poſſeſſorem Domino, cujus nihil intereſt, an à poſſeſſore vendicet, an ab Emptore, cum multum interſit tum Emptoris, ut pretium recipiat, tum venditoris, ne propter exceptiones, ſi quas habet, poſſeſſionis beneficium amittat. Et videtur Emptor feciſſe quantum in ſe eſt, ut res perveniret ad Dominum, non enim hoc tenetur facere ſuis expenſis. *d. c. 10. §. 9. & 10. Puff. l. 4. c. 13. §. 14. Ziegl. l. 2. c. 10. §. 10.*

Digitized by Google

XIX. *Qui rem habet, cujus Dominus ignoratur, an naturaliter eam pauperibus dare tenetur?*

d. c. 10. §. 11. ℞. Quanquam hoc valde pium ſit, non tamen præciſe ad hoc quis obligatur naturaliter, quia ex Dominio nemo jus habet, præter Dominum. Non eſſe autem & non apparere, tantundem valent quoad eum, cui non apparet; modo rei Poſſeſſor faciat, quantùm in ſe eſt, ut veniat in Domini notitiam, e. g. curet rem in locis Publicis proclamari.

XX. *Si quis rem accipiat ex cauſa turpi, aut etiam ex cauſa honeſta, ad quam quis vi officii obligatur, an eam reſtituere debet?*

Feld. ad Grot. l. 2. c. 10. §. 12. Ziegl. h. l. Grot. h. l. aliter. Puff. l. 4. c. 13. §. 16. aliter.

℞. Reſtituenda eſt, quia turpiter accipere eſt contra honeſtatem accipere, & ſic non-niſi turpiter retineri poteſt. Nec ſufficit hic Domini & dantis voluntas, ſed requiritur etiam, ut accipiens habeat facultatem accipiendi, & ut finis ſit licitus, & modus rem dandi & accipiendi.

XXI. *An rerum fungibilium Dominium in nos transfertur ſine conſenſu Domini?*

Grot. d. c §. 13. ℞. Negatur; nam res ejus generis Functionem quidem recipere dicuntur, id eſt reſtitui poſſe per id, quod genere idem eſt, ſed ita demum, ſi conſenſus præceſſerit, aut ex Lege aut more præceſſiſſe intelligatur, ut in mutuo; aut etiam ſi res, utpote conſumpta, exhiberi nequeat.

CAPUT XI.

De promiſſis.

I. *An ex Promiſſis naturaliter jus oriatur.*
II. *Quot ſint gradus loquendi de rebus futuris, quæ noſtræ ſunt poteſtatis: & quid ſit Aſſertio.*
III. *Quid requiratur ad Aſſertionem.*
IV. *Quid ſit Pollicitatio.*
V. *Quid Promiſſio perfecta.*
VI. *Quid ad eam requiratur.*

VII.

VII. *An ebrius ex promiſſo obligetur.*
VIII. *An ex delicto.*
IX. *Quando puer ratione uti incipiat.*
X. *Quæ Leges ſint obſervandæ, quando minores in integrum reſtituuntur.*
XI. *Si Pactio fiat in mari vel Inſulis vacuis.*
XII. *Promiſſio errantes an obliget.*
XIII. *Quid ſi ex tali inani Promiſſo alter damnum incurrat.*
XIV. *Quid ſi dolus errori cauſam dederit.*
XV. *Et metu promittens an obligetur.*
XVI. *Quid ſi tertius cum latrone contrahat, ut alium incolumem dimittat.*
XVII. *Quid ſi latro nullum metum inferat.*
XVIII. *Qualis requiratur materia ut promiſſum valeat.*
XIX. *Quid ſi res nunc non ſit in poteſtate promittentis, ſed eſſe aliquando poſſit.*
XX. *Quid ſi de facto impoſſibilia promittantur.*
XXI. *Si ex poſſibili res impoſſibilis fiat.*
XXII. *An promiſſio ob cauſam vitioſam naturaliter valeat.*
XXIII. *Quid ſi promittatur ad conſequendam rem jam antea debitam.*
XXIV. *An promiſſio ſine cauſa valeat.*
XXV. *Quis ſit modus promittendi.*
XXVI. *An alius pro nobis promittens invitos nos obligare poſſit.*
XXVII. *An ex contractu Magiſtri, qui à pluribus Navi præpoſitus eſt, ſinguli obligentur in ſolidum, an pro portione quam in Navi habent.*
XXVIII. *Ad promiſſionis validitatem quid requiratur in promiſſario.*
XXIX. *Cur acceptatio non requiratur, ſi Civitati aliquid promittatur.*
XXX. *An acceptatio debeat innoteſcere promiſſori.*
XXXI. *An promiſſum ante acceptationem factum licite revocetur.*
XXXII. *An mortuo voluntatis noſtræ internuntio.*
XXXIII. *An eo non mortuo.*
XXXIV. *Quid ſi dubium ſit, an mandatum ſit revocatum.*
XXXV. *An tertius pro alio acceptare poſſit.*
XXXVI. *An promiſſioni perfectæ onus aliquod adjici poſſit.*
XXXVII. *An in commodum tertii.*
XXXVIII. *Propter errorem &*

Digitized by Google

metum, invalida Promiſſio an & quomodo convaleſcere poſſit.
XXXIX. *An promiſſiones requirant cauſam expreſſam.*
XL. *Factum alienum promittens ad quid naturaliter teneatur.*

I. *An ex promiſſis naturaliter jus oritur?*

l. 1. D. de pact. Grot. l. 2. c. 11. §. 1. n. 4. jung. Puff. l. 3. c. 5. § 10. Kulpis. in exercit. Grot. h. l. Ziegl. aliter Proleg. §. 15.

℞. (*a*) Affirmatur; 1. quia nihil adeo congruum eſt humanæ fidei & Societati humanæ, quam ea ſervare, quæ placuerunt. 2. quia inter Reges & Populos diverſos neceſſarius eſt aliquis ſe obligandi modus, & vero alius naturalis fingi non poteſt. 3. voluntate ſufficienter indicata ſignis externis rei dominium transfertur, quidni ergo & jus in perſonam, aut ad transferendum Dominium, aut ad aliquid agendum, quippe cum in actiones noſtras par jus habeamus, atque in res noſtras. 4. Sapientum conſenſus hoc probat.

II. *Quot ſunt gradus loquendi de rebus futuris, quæ noſtræ ſunt poteſtatis aut fore putantur?*

d. c. 11. §. 2.

℞. Tres. primus eſt Aſſertio explicans de futuro animum, qui nunc eſt.

III. *Quid requiritur ad Aſſertionem, ut vitio careat?*

d. c. 11. §. 2.

℞. Requiritur veritas cogitationis pro tempore præſenti, non autem ut in ea cogitatione perſeveretur. Habet enim animus humanus

Art. 1. (*a*) Ex ſequentibus Principiis, dilucidius mihi videntur deduci fundamenta Promiſſorum.

Voluit Sapientiſſimus Auctor Naturæ, ut Homines viverent in Societate; beſtiæ enim imaginem præ ſe ferret infans ſibi derelictus, ut experientia probatur, ſed Cura cæterorum hominum, facultates ejus evolvuntur, atque perficiuntur; Jam autem fieri nequit, ut eadem Cauſa, in poſterum ætate videlicet provectiori, effectus plane contrarios producat; Placuit quoque ſummopere Adorando Deo, ut homines non tantum ad vitam neceſſaria, ſed etiam ea quæ amoeniorem reddere poſſent ſibi conciliarent, quod fieri non poterat ſine Pactis, Homines magis ac magis ſibi invicem adhærentibus; Longiùs procedo; Plures Homines Societates formaverunt, ut ſcilicet viribus aucti ſinguli, majori cum vi actus hoſtiles repellerent; Prorſus ideircò neceſſarii erant Contractus, non tantùm ad Societates formandas, ſed etiam ſtabiliendas.

manus non tantum naturalem potentiam mutandi conſilium, ſed & jus, quamdiu non vergit in alterius præjudicium

IV. *Quis eſt alter gradus?*

℞. Pollicitatio; cum voluntas ſe ipſam pro futuro tempore determinat, cum ſigno ſufficiente ad indicandam perſeverandi neceſſitatem. Ideo etiam obligat promittentem vel abſolute, vel ſub conditione interdum, alteri tamen jus proprium non dat, vi cujus promittentem cogere poſſit. Multis enim caſibus evenit, ut obligatio ſit in nobis, & nullum jus in alio ad exigendam, e. g. propter beneficium acceptum obligamur ad gratiam reponendam, quam tamen plerumque, is qui beneficium in nos contulit, exigere non poteſt. Huc referendæ ſunt pollicitationes Virorum potentum aut gratioſorum, quibus alicui non per verba honoris, ſed ſerio ſuam commendationem, interceſſionem, aut ſuffragium ſpondent, quæ tamen non volunt jure aliquo abs ſeſe exigi, ſed in ſolidum ſuæ humanitati ac veracitati cupiunt imputari; niſi forte aliquid ipſis detur, ut ſuffragium dent.

d. c. 11. §. 3. Puff. l. 3. c. 5. §. 6.

l. un. C. de Suffr. Struv. Syntag. Ex. 25. th. 35.

V. *Quis eſt tertius gradus?*

℞. Eſt promiſſio perfecta, ubi ad talem determinationem accedit ſignum volendi jus proprium alteri conferre, ut rem promiſſam plene exigere poſſit: ſive ſit Promiſſio dandi, ſive Promiſſio faciendi, in qua eſt alienatio particulæ cujuſdam libertatis noſtræ.

d. c. 11. §. 4. d. 1. Puff. l. 3. c. 5. §. 7. Feld. b. l. aliter.

VI. *Quid requiritur ad perfectam Promiſſionem?*

℞. Primum requiritur uſus rationis, ut Promittens intelligat præſens negotium, & videat, an conveniens ſit, ut ſe obliget ad dandum vel faciendum, an-non. Hinc furioſi, quamdiu furor durat, amentes & infantes promittere nihil poſſunt, nec ex promiſſo obligari: fœminæ poſſunt, uti & minores, licet hi non ſatis firmum judicium habere credantur, & ſi propterea læſi ſint, reſtituuntur in ſtatum, in quo fuerunt ante promiſſionem.

d. c. 11. §. 5. n. 1.

l. 1. D. de min.

VII.

VII. *Quid dicendum de ebriis?*

c. 14. X. de vita & hon. cler. ℞. Cum ebrietas rationem exulare faciat, non poſſunt obligari ex contractu ſeu promiſſo, ſi ebrietas eo uſque proceſſerit, ut ratio plane ſit obruta vino. Si enim paulo largius quis tantum adhiberit ad hilaritatem, obligatio contrahenda ex promiſſo non impeditur, præſertim ubi à ſobriis renovatur. *Puff. l. 3. c. 6 §. 4.* Sic antiqui Germani de omnibus fere rebus, pace & bello in conviviis conſultabant, quia nullo tempore aut ad ſimplices cogitationes magis patet animus, aut ad magnas incaleſcit, & poſtero die repetebant. *Tacit. de mor. Germ. c. 22.*

VIII. *An ebrii obligantur ex delicto.*

℞. In delicto obligatio ipſorum non venit ex conſenſu, ſed ex re, i. e. ex facto improbo, quod contra legis prohibitionem admittunt. Et eadem opera, quia interdictum eſt delinquere, omnia cenſentur interdicta, quæ ad delinquendum pertrahere poſſunt. Sic ſi quis per vinolentiam vaſa, feneſtras &c. confringat, merito reparat illud damnum, quod ſua culpa dat, imo interdum & pœnam luit. *Puff. l. 3. c. 6. §. 4.* In obligatione ex promiſſo ſecus eſt, hoc enim pendet ex arbitrio noſtro, & requirit conſenſum, ſi ergo adhibeantur ea quæ impediunt conſenſum liberum, non videmur velle, quæ hoc modo promiſimus.

IX. *Quando puer ratione uti incipit?*

l. 1. c. 3. §. 11 n. 2. d. c. 11. §. 5. n. 2. Limn. ad A. B. c. 7. obſ. 28. Mornac. ad l. 31. de LL. ℞. Hoc certo definiri non poteſt, ſed ad quotidianos actus, aut etiam ad id quod communiter in quaque Regione accidit, attendendum eſt. Quin natura hic multum faciat, & cura Educationis, nullo modo dubitamus. Cæſaribus virtus contingit ante diem: & ea ſunt Regnantium emiſſa cœlitus præcipua, aut potius Privilegia, ut aureis capitalibus & ingeniis eximiis ante annos emineant, cum plumbea in ceteris adeo eſſe ſoleant, ut vires niſi cum annis accipiant, ſenſimque per longa tempora coaleſcant.

X. *Quan-*

Digitized by Google

X. *Quando minores reſtituuntur in integrum, quæ Leges obſervari debent?*

℞. Leges iſtius loci, ubi domicilium minor habet & contraxit: etiamſi cum Peregrino paciſcatur, quia qui in loco aliquo contrahit, tanquam ſubditus temporarius Legibus loci ſubjicitur; & quia Civitas actionem denegare ſolet pro illis negotiis, quæ in iſto loco ſunt geſta, & Legibus non ſunt conformia. *d. c.* 11. §. 5. *n.* 2. *c.* 14. §. 5. *l.* 6. *D. de evict.*

XI. *Si pactio fiat in Mari, vel Inſulis vacuis?*

℞. Si fiat inter duos, qui eidem Civitati ſubjiciuntur, Leges civitatis obſervare debent; ſi ſint diverſarum Civitatum, ipſorum Pacta ſolo Jure naturæ reguntur, niſi forte in foro alterutrius actio ſit inſtituenda, tunc enim Leges iſtius loci conſiderandæ ſunt. Idem dicendum eſt, ſi per literas inter abſentes negotium contrahatur. Si ſummum habentes Imperium cum ſubditis contrahant, id ſolent facere ſecundum Leges ſuas. *Puff. l.* 3. *c.* 6. §. 5. *in fin. Grot. d. c.* 11. §. 5. *n.* 3. *aliter. Grot. aliter d. l. c.* 7. §. 11. *n.* 2. *in fin.*

XII. *Quid juris, ſi error interveniat?*

℞. Si Promiſſio fundata ſit in præſumptione facti, quod non ita ſe habet, vel præſupponat aliquam Qualitatem, citra cujus intuitum promiſſurus non fuiſſem, naturaliter Promiſſionis nulla erit vis, ſiquidem circumſtantiæ oſtendant, Promiſſorem unice ex illo facto præſuppoſita Qualitate, tanquam ex conditione conſenſum ſuſpendiſſe; ut, ſi falſo rumore perſuaſus, te utiliter negotia mea geſſiſſe, tibi promiſerim, promiſſio non valebit; vel ſi ex errore heredem inſtitutum mortuum putaverim, & alium heredem ſcripſerim, prior tamen heres hereditatem obtinebit. *d. c.* 11. §. 6. *n.* 2. *l. fin. D. de her. inſt. l.* 23. *D. de inoff. teſt.*

XIII. *At ex tali inani Promiſſo alter ſæpe damnum incurrit.*

℞. Si Promiſſor negligens fuerit in re exploranda, aut in ſenſu ſuo exprimendo, & damnum inde alter paſſus ſit, tenebitur id reſarcire Promiſſor, non ex vi promiſſionis, ſed ex damno per culpam dato. Præterea, ſi adfuerit quidem error, ſed in quo fundata non fuerit promiſſio, ratus erit Actus, utpote *d. c.* 11. §. 6. *n.* 3.

non deficiente conſenſu. Et ſi Promiſſio pro parte fundata ſit in errore, valebit pro reliqua parte.

XIV. *Quid ſi dolus alterius huic errori cauſam dederit.*

d. c. 11. ℞. Si ipſius dolus cum quo contraxi cauſam dederit huic er-
§.6. *n.* 3. rori, non obligor, propter deficientem conſenſum, qui in his
Puff. l. 3 non eſt, qui dolo decipiuntur, & quia cum decipiente non idem
c. 6. §. 6. intelligunt & volunt. Si ſit tertius, qui dolo nos ad contrahen-
& 7. dum induxit, Contractus valebit propter conſenſum in eamdem rem, & idem placitum, licet propter damnum quod inde oritur, ille nobis teneatur. (*a*) Sic ſi dolus fuerit incidens, aut in ipſam rem, aut qualitatem rei, hactenus Contractus erit vitioſus, ut decepto liberum ſit, aut ab illo diſcedere eumque diſſolvere, aut læſionis penſationem exigere.

XV. *An obligatur metu aliquid Promittens?*

Puff. l. 3. ℞. Si is, cui promittitur, mihi intulit metum injuſtum, obliga-
*c.*6.& 10. tionem naturaliter ſibi non acquirit; quia in eo non eſt jus,
§. 11. cujus vi exigere queat obligationem: nam ad hanc generandam
Grot. d. c. 11. §. 7. non ſufficit conſenſus, ſed in utroque requiruntur principia ad
aliter. jus quærendum idonea, qualia non ſunt in eo, qui metum injuſtum infert. Cum enim Lex naturæ jubeat, præſtare id ad quod alteri jus eſt, abſurdum videtur, per injuriam i. e. factum Legi naturali contrarium, id jus produci, inſerviret enim ad ſui ipſius deſtructionem. Sane Lex, quæ prohibet metum injuſtum, inter modos acquirendi juſtos eum referre non poteſt. Hinc ſi tertius alicui metum intulerit, obligor mecum contrahenti, quia præter conſenſum qui adeſt, in ipſo etiam ceſſat vitium, quod alias obligationem impedit. (*b*) Sic ceſſat vitium ſi quis habeat jus metum inferendi, ut ſi Princeps cogat milites, quos

Art. 14. (*a*) Tametſi dolus a tertio procedat, ſi alter Contrahentium, errore diſſipato, non pactus fuiſſet cum altero, Validus non cenſebitur talis Contractus; damnum quod attinet utriuſque ſive alterius a tali dolo ortum, tertius ille ad ejus reparationem tenebitur.

Art. 15. (*b*) Niſi pateret, ſibi ab aliquo Duce quid injuſtum illicitumque imperari, tenetur miles ei obedire, ut ſcilicet ordo in Bello obſervetur.

quos Alteri in Subſidium mittit, ut ei etiam fidem dent. Vel ſi quis in Bello captus, aliquid promittat. Item ceſſat vitium, ſi metus ſit reverentialis, (*c*) ut ſi Pater filiæ invitæ Sponſum det. *l. 2. c. 17. §. 18. & 19.*

XVI. *An idem obtinet, ſi tertius aliquis cum latrone contrahat, ut in ipſius gratiam aliquem incolumem dimittat?*

℞. Vitium non ceſſat, nam latro non plus juris habet obligandi hunc tertium, quam iſtum, qui pro tertio ſe obligavit, & turpe eſt pretio accepto abſtinere à vi & injuria inferenda, quam Jus naturæ alteri inferre prohibet. Quanquam non negemus, Iſtum ſe obligaſſe proprio nomine, pro hoc Tertio, cui non fuit vis illata. Item, dignam eſſe rem, ut aliquid præſtemus pro conſervatione vitæ alterius, & eſſe etiam laudem humanitatis inſignem; Hæc tamen latroni, qui metum intulit injuſtum, nullum jus exigendi pretium tribuunt. *Puff. d. l. aliter.*

XVII. *Quid ſi alias cum latrone paciſcar, quando nullum metum mihi infert?*

℞. Pactum eſt ſervandum, quia non ut latro, ſed ut homo mecum paciſcitur: & licet communis ſit hoſtis omnium hominum, non tamen ideo omnia jura hominum amiſit, ubi humano modo agit, & quemadmodum ſtatus hoſtilis in juſto hoſte non obſtat, quo-minus fides hoſti data ſit ſervanda, ſic nec communis illa latronis hoſtilitas impedit, quo-minus Pacta cum ipſo inita valeant, præſertim cum actus hoſtilitatis, dum paciſcitur, nullos exerceat; licet in modum pœnæ à Magiſtratu jus exigendi, quod ex pacto ipſi debetur, auferri poſſit. *Grot. l. 3. c. 19. §. 1. & 2.* *l. 2. c. 14. §. 7.*

XVIII. *Qualis requiritur materia ut Promiſſum valeat?*

℞. Ut Promiſſum ſit efficax, oportet Materiam eſſe aut eſſe poſſe in jure Promittentis, nec enim Promiſſum ultra extenditur. *d. c. 11. §. 8.*

 Quare

(*c*) Filia non tenetur Patri ſuo obſequi, ſi periculo exponatur, Vitam triſtem miſeramque cum Sponſo ſuo degere.

Quare non valent Promiſſa facti per ſe illiciti, quia ad illa nemo jus habet, nec poteſt habere.

XIX. *Si res nunc non ſit in poteſtate Promittentis, ſed eſſe aliquando poſſit, an valet Promiſſio?*

d. c. 11. §. 8. *n.* 2. ℞. In pendenti erit efficacia, quia Promiſſio facta cenſeri debet ſub conditione, ſi res in poteſtatem venerit; & tenebitur Promiſſor facere quicquid moraliter æquum eſt ut ea impleatur.

XX. *Quid juris, ſi de facto impoſſibilia Promittantur?*

Puff. l. 3. *c.* 8. §. 5. ℞. Si uterque tam Promiſſor, quam cui promittitur rem noverint impoſſibilem, luſiſſe tantum & nihil egiſſe cenſentur. (*d*) At vero ſi Promiſſor duntaxat ſciverit, e. g equum meum hodie tibi commodare promiſi, qui Romæ eſt; tenebitur ad id quod intereſt ejus, cui Promiſſio eſt facta, ne ita ſibi illuderetur.

XXI. *Si eo tempore quo Promiſſio facta eſt, res fuit poſſibilis, poſtea autem impoſſibilis fiat, an Promiſſor obligatur?*

℞. Si caſu fortuito & citra culpam vel dolum Promiſſoris fiat impoſſibilis, Promiſſor liberatur à ſua obligatione; dummodo id quod ab altera Parte accepit reſtituat, vel ſi hoc non poſſit facere,
Puff l. 3. ſummum conatum adhibeat, ne alter detrimenti quid capiat, quia
c. 7. §. 3. quæ ultra hunc ſunt, pro impoſſibilibus habentur. (*e*) Sic Mercatores, qui caſu fortuito facultatibus labuntur citra culpam vel dolum, Creditoribus ſuis ſummum ſolvendi conatum debent; ſi dolus ipſorum interveniat, malo ſeu pœna coerceri poſſunt, & in eos valet tritum illud Proverbium, qui non habet in ære, luat in corpore.

XXII.

Art. 20. (*d*) Si igitur cui tale Promiſſum factum fuit, damnum quoddam patiatur, ad ejus reparationem alter tenebitur.

Art. 21. (*e*) His adde; tali periculo ſe ſe exponere Credentes pecuniam ſuam talibus Mercatoribus, ad cujus reſtitutionem tenebuntur, ſi poſtmodum facultates ſufficientes ipſis ſint.

XXII. *An Promiſſio facta ob cauſam naturaliter vitioſam ipſa natura valet, ut ſi quid Promittatur homicidii perpetrandi cauſa?*

℞. (*f*) Non; quia cauſa Jure naturali turpis & vitioſa non poteſt non producere effectum turpem & vitioſum: & ſicut Promiſſio eſt turpis, quia eſt ilex mali, ita etiam impletio promiſſionis erit turpis, quia eſt penſatio ſceleris & ad plura committenda invitat. Quid prodeſt prohibuiſſe furtum, ſi furto facto res furtiva poſſit retineri? Nec ſufficit conſenſus utriuſque, ſi non ſit circa rem licitam, alias enim facile omnes Leges ſubverterentur inito Pacto ſuper iis violandis, & ſic Jus naturæ inſerviret ad ſui deſtructionem. Hinc Judæ promiſſio Thamari facta quam meretricem putabat erat nulla, & factum ejus in omnibus vitioſum. Vitioſa fuit fornicatio, vitioſa promiſſio, annuli ſignatorii traditio, & hædi miſſio; licet eo tempore ex errore creditum fuerit, permiſſum eſſe innuptæ & liberæ fœminæ corporis ſui uſum alteri concedere ſine conſenſu conjugali, vel gratis, vel pro mercede.

Zieg. ad Grot. l. 2. c. 11. §. 9. Puff. l. 3. c. 7. §. 8. in med.

Oſ. ad Grot. l. 2. c 11. §. 9. Grot d. l. aliter. Seld. l. 5. c. 4 Brunt. ad l. 4. D. de condict. ob turp. cauſ.

XXIII. *Si quid promittatur ob cauſam ante debitam, e. g. ſi quis rem meam deperditam invenerit, quam vi dominii reſtituere debet, & ego inventori promittam præmium?*

℞. Promiſſio valet, licet ſi nihil ſponte promiſerim, à me inventionis præmium, ut rem reſtituat, exigere non poſſit; obligatus enim eſt ad reſtitutionem propter Dominium meæ rei, quæ penes ipſum eſt.

Grot. l. 2. c. 11. §. 10. & c 10. §. 1. n. 5.

XXIV. *An Promiſſio ſine cauſa valet?*

℞. Quamvis ejus, cui fit Promiſſio, meritum vel alia aliqua cauſa non præcedat, tamen ſine omni cauſa ex mera liberalitate mea Promiſſio valet.

d. c. 11. §. 10. Feld. b. l. aliter & §. 14.

XXV. *Quis eſt Promittendi modus?*

℞. Modus promittendi requirit actum externum, i. e. Signum ſufficiens voluntatis noſtræ declarandæ, quale interdum poteſt

 eſſe

Art. 22. (*f*) Concipi nequit, talem promiſſorem, affectu turbulento libertatem menti auferente, non agere, quod irritum reddit Contractum.

d. c. 11. §. 11. Puff. l. 3. c. 6. §. 16. eſſe Nutus, inprimis inter illos, quorum alter linguam alterius non intelligit, & inter mutos & ſurdos; Frequentius autem Vox aut Literæ: etiam Homo, ſi conſtet de voluntate noſtra, qua illum elegerimus ut inſtrumentum noſtrum ad hoc ſpeciatim, aut ſub generali notione; ita nomine Principalium in Publicis promittunt Legati, in privatis inſtitores & Magiſtri navium.

XXVI. *An talis Homo nos obligare poteſt contra voluntatem noſtram?*

Grot. d. l. 2. c. 11. §. 12. Puff. l. 3. c. 9. §. 2. l. 35. & 45. l. 60. §. 3. & 4. D. de mand. ℞. Si generaliter aliquis conſtituatur, ut nomine noſtro aliquid agat, ſemper ex bona fide agere debet illud, quod natura negotii vult: bonam enim fidem tacite ſuppoſuiſſe videmur, hinc ſi Chartas puras, ſeu ut vocantur, blancas alicui demus, nomine noſtro ſubſcriptas, non poteſt aliquid à natura Negotii commiſſi alienum inſcribere, neque præſumimur in illud conſenſiſſe. Si tamen duplicia Mandata dederimus; aliud Manifeſtum & forte generale, quod exhibet illi, quo cum eſt contrahendum; aliud Arcanum & ſpeciale, quod internuncium duntaxat inſtruit, & quouſque progredi debeat, præſcribit; ſi hoc arcanum Mandatum tranſgreditur, nobis tenetur ad id quod intereſt à Mandato noſtro non fuiſſe diſceſſum, tertio tamen obligamur ad id, quod ab illo fuit actum ex noſtro Mandato Manifeſto. Nam alias nullum eſſet medium per Internuncios negotia expediendi, & ſub prætextu limites Mandati non fuiſſe obſervatos, facile omnia concluſa ſubverterentur.

l. 1. pr. & §. ult. l. 2. C. de inſtit. & exercit. act. l. 3. & 4. D. de exerc. act. Ziegl. ad Grot. l. 2. c. 11. §. 13. Feld. h. l. Grot. aliter.

XXVII. *Si plures Navem exerceant & Magiſtrum præponant, ut nomine ipſorum contrahat, an ex contractu Magiſtri ſinguli obligantur pro portione, quam in Navi habent, an in ſolidum?*

℞. In ſolidum ſinguli Exercitores tenentur: æquitas enim vult, ſi damnum aliquod ſit ferendum, ut ille ferat, qui Magiſtrum præpoſuit & Socium parum idoneum ſibi adjunxit, non autem ille, qui cum Magiſtro contraxit, & facultates Exercitorum excutere non debet nec poteſt. Licet leges Civiles propter ſuæ Civitatis rationes aliter ſtatuere poſſint. Jus enim civile non in totum inſervit Juri naturæ.

XXVIII.

XXVIII. *Ut Promiſſio jus transferat ex parte Promiſſarii quid requiritur ?*

℞. Requiritur Acceptatio, ut in Dominii translatione; neque enim invito rem meam obtrudere, neque eam pro derelicta habere volo. Si tamen rogatio anteceſſit, e. g. viſne ut decem dem pro hac vel illa re, cenſetur ea durare, niſi expreſſe fuerit revocata, & eo caſu in anteceſſum Acceptatio facta intelligitur. Ita tamen, ut rogationi conveniat reſponſio, nam ſi quis de majori ſumma reſpondeat, quam alius rogavit, requiritur expreſſa Acceptatio. *Grot. l. 2. c. 11. §. 14.* *Puff. l. 3. c. 6. §. 15.*

XXIX. *At in Pollicitatione quando Civitati aliquid promittitur, ſufficit actus Promittentis & Acceptatio non requiritur ?* *Grot. d. c. 11. §. 14.*

℞. (*g*) Propter beneficia in nos à Civitate collata ſemper præſumitur acceptare quæ ab aliis offeruntur. *Feld. d. §. 14. Ziegl.*

XXX. *Si Acceptatio fuerit facta, an requiritur ut innoteſcat Promiſſori ?*

℞. Promiſſio poteſt concipi duplici modo; vel ſic, volo ut valeat ſi Acceptetur; vel ſic, volo ut valeat ſi acceptatam intellexero. In dubio utrum ſenſum ob oculos habuerit Promiſſor, ex Negotii natura videndum eſt: ſi Promiſſio fiat ex mera liberalitate, prior ſenſus præſumitur, niſi aliud impediat; ſi non ſit ex mera liberalitate & ad mutuam obligationem pertineat, poſterior. *l. 2. c. 11. §. 15.* *Puff. l. 3. c. 6. §. 15. in fin.*

XXXI. *An Promiſſum licite revocatur ante Acceptationem ?*

℞. Cum ante Acceptationem jus nondum ſit translatum, revocari Promiſſum poteſt ſine injuſtitia, imo & ſine inconſtantia, ſi revera eo animo factum ſit, ut ab Acceptatione demum valere incipiat. Revocari etiam poteſt mortuo ante acceptationem eo, cui forte per literas aut Nuncium aliquid offerimus, ita ut ejus Here- *Grot. l. 2. c. 11. §. 16.* *Puff. l. 3. c. 9. §. 6.*

Art. 29. (*g*) Quibuſdam de Cauſis occultis, Civitas talem Promiſſionem minimè acceptare poterit; Jure Civili Romanorum, actus promittentis, ſive Promiſſum minimè revocari poterat, ſed effectus ejus ſuſpendebatur, donec acceptatum fuiſſet.

l. 191. *D. de R. J.* Heredes acceptare non poſſint, quia Acceptatio videtur collata in ejus arbitrium, qui mortuus eſt, non in Heredum: aliud enim eſt, velle dare huic jus, quod ad Heredes tranſmittere poteſt; aliud velle dare Heredibus immediate; multum enim refert, in quem beneficium conferatur.

XXXII. *An Promiſſum revocari poteſt eo mortuo, qui lectus erat voluntatis noſtræ internuncius?*

d. l. 2. *c.* 11. §. 17. *Puff. l.* 3. *c.* 9. §. 3. ℞. Affirmatur; quia in illius verbis poſita fuerat obligatio. Unde licet hic Internuncius Tertio alicui indicarit quale negotium in mandatis haberet, & per hunc, iſti ad quem deſtinabatur, innotuerit, tamen non obligor, quia ex ipſius verbis non volo obligari, neque videtur meæ voluntatis ſatis exactam habere notitiam ad eam confirmandam alteri. Aliud eſt in Tabellario, qui non eſt inſtrumentum obligationis, ſed perlator Inſtrumenti obligatorii. Itaque Literæ conſenſus indices per quemvis perferri poterunt.

XXXIII. *An Promiſſum revocari poteſt, ſi Internuncius ſeu Miniſter non ſit mortuus?*

Grot. d. l. & Puff. d. c. 9. §. 4. *aliter. Grot. d. c.* 11. §. 2. ℞. Affirmatur; ſive electus ſit tantum ut perlator ſententiæ noſtræ, ſive electus ſit, ut ipſe promittat. Utroque caſu vim ſuam habebit revocatio, etiamſi Miniſtro non innotuerit, dummodo ille, ad quem mittitur, de ea certior factus fuerit. Habet enim Animus humanus non tantum naturalem potentiam mutandi Conſilium, ſed & Jus, quamdiu alii non obligatur.

XXXIV. *Si dubium ſit, an Mandatum ſit revocatum?*

d. c. 11. §. 17. *n.* 2. ℞. (*b*) In dubio, Mandantis voluntas cenſetur fuiſſe ut impleatur Mandatum, niſi magna mutatio inciderit, qualis eſt mors; aut ſi apertiſſime appareat, ſtatum rerum præſentem unicam miſſio-

Art. 34. (*b*) Si Promiſſor, antequam ſciverit, Promiſſum ſuum acceptum fuiſſe moriatur; Quæritur, an ad Promiſſi præſtationem, teneantur Heredes, necnè; Sic decidi poteſt talis Quæſtio; aut Promiſſum gratuitum eſt necnè, ſi Prius, nullum erit, propterea quod non tenebatur Rem ita accurate expendere, antequam promitteret, adeoque fieri poterat ut tale revocaviſſet; ſi Poſterius, Pactum erit validum.

Digitized by Google

miſſionis cauſam fuiſſe, & ſtatus fuerit mutatus. Hinc legati à ſuſcepto itinere domum redire ſolent, deſerta Legatione, ſi res ita mutatas intelligant, ut tota Legationis materia aut cauſa ceſſet. *l. 2. c. 16. §. 25. n. 2.*

XXXV. *An tertius poteſt Promiſſionem alteri factam Acceptare?*

℞. Si is qui acceptat, Mandatum habeat acceptandi, plane ex tali Acceptatione Promiſſio perficitur; quia conſenſus poteſt & per miniſtrum interponi & ſignificari, & velle cenſemur, quod in alterius voluntate poſuimus, ſi & ille velit. Si acceptans Mandatum non habeat, aut Promiſſio ſit facta acceptanti, ut rem alteri det, e. g. ego Sejo dabo, ſi tibi placuerit; hic in acceptantis arbitrio videtur eſſe, aut derivare hoc promiſſum in Sejum, aut recuſando id impedire, quo-minus ad ipſum veniat, & Acceptans mihi pœnitendi adimit facultatem, & ſi Sejo etiam placuerit, Promiſſum Jure naturali ad præſtandum obligat: aut Promiſſio eſt collata in ipſius nomen, cui res eſt danda, altero tantum teſte, e. g. aſſevero ſeu Promitto, te teſte, me Sejo daturum, tunc etſi his verbis annuas, tamen neque tibi jus quæſiviſti, neque Sejo, quia in perſonam tuam Promiſſio non fuit collata, neque Sejo, quia cum tibi non dederit Mandatum acceptandi, tuam actionem pro ſua non agnoſcit. Hinc Promiſſor, quia per acceptationem Sejo jus non eſt quæſitum, revocare Promiſſum poteſt citra injuriam, etſi non ſemper citra violationem conſtantiæ & veracitatis. *d. c. 11. § 18. n. 2. Puff. l. 3. c. 9. §. 5.*

XXXVI. *An promiſſioni perfectæ onus aliquod adjici poteſt?*

℞. Ante acceptationem Conditiones adjicere poteſt quas vult Promiſſor, e. g. dabo tibi centum Aureos ſi velis Romam ire: ſi enim ante Acceptationem liceat totum revocare, licebit etiam onus adjicere; Poſt Acceptationem non poteſt, quia jus Acceptanti eſt quæſitum. *d. c. 11. §. 19.*

XXXVII. *Poteſtne onus adjici in commodum tertii?*

℞. Affirmatur; dummodo Tertius ille acceptaverit, e. g. dabo tibi centum Aureos; ſi Sejo ſumptus ſtudiorum per Annum ſuppedites: ſi enim Tertius nondum acceptaverit, à Promiſſore revocari poteſt. *d. c. 11. §. 19.*

poteſt, quia huic Tertio ante Acceptationem nullum jus competere poteſt.

XXXVIII. *Si error Promiſſioni cauſam dederit, vel Metus, poteſtne Promiſſio convaleſcere, ſi cognito errore vel metu Promiſſor ſtare velit Promiſſo?*

Grot. l. 2. c. 4. §. 11. d. c. 11. §. 20. Feld. b. l. aliter. ℞. Convaleſcere poteſt, dummodo interveniat Actus externus, ex quo conſtare poſſit de animo Promittentis, non quidem præciſe verba, cum retentio rei Promiſſæ ex parte ejus cui promiſſa eſt, & relictio ejus ex parte Promittentis, aut ſimile aliquid ſufficere poſſit ad ſignificandum conſenſum. Nam quæ ab initio vitioſa ſunt, ex poſt facto convaleſcere poſſunt, ſi res à vitio purgetur & nova cauſa ſuperveniat.

XXXIX. *An Promiſſiones ſemper requirunt cauſam expreſſam ut valeant?*

d. c. 11. §. 11. ℞. Non; tacita enim cauſa ſubeſſe poteſt, nam ſi quis Promittat ſe daturum, quod ſcit ſe non debere, videtur Donare.

XL. *Si quis promittat factum alienum, ſeu ejus, qui non eſt ſub ipſius poteſtate, ad quid obligatur?*

d. c. 11. §. 22. Puff. l. 8. c. 6. §. 10. ℞. Quia in factum alienum nullam facultatem habemus, Facta aliena Promittere non poſſumus, & ex tali Promiſſione non obligamur, ſi ſtricte inhæreamus verbis Promiſſionis. Quia tamen inconveniens eſt, actus alicujus ſerio ſuſcepti nullum eſſe effectum, Promiſſionem ſic interpretamur, ut Promittens obligetur ad curandum, ut Factum præſtetur. Quod eo magis valet, ſi quis expreſſe dixerit, ſe operam daturum, ut Tertius aliquid faciat, tunc enim omni modo moraliter poſſibili, quantum honeſte ab eo poſtulari poteſt, efficere debet, ut alius faciat, qui ſi abnuat facere, Promittens ad intereſſe non obligatur, niſi & hoc in omnem eventum promiſerit.

CAPUT

CAPUT XII.

De Contractibus.

I. *Quid ſit contractus.*

II. *Quomodo differat à Pacto.*

III. *Quotuplex ſit. Quid ſit verus, quid quaſi-Contractus.*

IV. *Verus contractus quotuplex ſit. Quid Nominatus, quid Innominatus.*

V. *Quotuplex ſit Contractus nominatus, quid Realis, quid Conſenſualis: an Verbalis & Chirographarius ſint Juris naturæ.*

VI. *Quot ſint Contractus innominati.*

VII. *Quomodo præterea Contractus dividantur. quid Bilaterales & Unilaterales: Oneroſi & Benefici: bonæ fidei & ſtricti juris.*

VIII. *An in Contractibus æqualitas ſit obſervanda.*

IX. *An in Contractibus beneficis.*

X. *Quomodo hæc æqualitas inveniatur.*

XI. *Quomodo ex actibus Contractum præcedentibus Æqualitas æſtimetur.*

XII. *An etiam ex aliis, quæ, licet ad rei æſtimationem faciant, rem tamen non contingunt.*

XIII. *An vitia ipſi emptori nota indicanda ſint.*

XIV. *An etiam requiratur Æqualitas in voluntate Contrahendi.*

XV. *In ipſo actu Principali quomodo inveniatur Æqualitas.*

XVI. *Quomodo in eo, de quo agitur.*

XVII. *Quid ſit Pretium.*

XVIII. *Quotuplex.*

XIX. *Quot modis determinetur.*

XX. *Quæ ſit menſura Pretii.*

XXI. *An omnibus rebus vitæ humanæ utilibus Pretium poſſit imponi.*

XXII. *Cui pretium mox augeatur, mox minuatur.*

XXIII. *Nummus qualis eſſe debeat.*

XXIV. *An ex ſtanno, ferro, plumbo, corio, cortice, & papyro.*

XXV. *An valor nummorum à Principe pro lubitu augeri vel minui poſſit.*

XXVI. *Quando in emptione & venditione dominium transferatur.*

XXVII. *Cur periculum ſtatim perfecta emptione pertineat ad emptorem.*
XXVIII. *Si res bis ſit vendita, quæ Venditio valeat.*
XXIX. *An monopolia cum Jure naturæ pugnent.*
XXX. *In Locatione & conductione cujus damno ſint ſterilitas & alii caſus uſum impedientes.*
XXXI. *Si opera alicujus pluribus ſimul utilis eſſe poſſit, an à ſingulis mercedem petere poſſit, quam ab uno exigeret.*
XXXII. *An uſuræ Jure naturali ſint vetitæ.*
XXXIII. *An pecunia ſit res ſterilis, & an pro uſu talis rei recte ſolvantur uſuræ.*
XXXIV. *Quomodo æſtimetur periculum in contractu Aſſecurationis.*
XXXV. *Ut hic Contractus ſubſiſtat quid requiratur.*
XXXVI. *In ſocietate negotiatoria quomodo partes in damno & lucro dicantur æquales & inæquales.*
XXXVII. *An ſociorum unus particeps eſſe lucri poſſit, & immunis damni.*
XXXVIII. *An quis damnum ſentire poſſit, & non participare de lucro.*
XXXIX. *An æqualitas obſervetur in Societate univerſorum bonorum.*
XL. *Societate finita ad quem pertineat periculum rerum collatarum.*
XLI. *Quæ ſit communis utilitas in Societate navali, ſeu Admiralitate; & quomodo æqualitas in ea inveniatur.*
XLII. *An æqualitas in Contractibus obſervanda, ſemper à contrahentibus obſervetur.*

I. *Quid eſt contractus?*

℞. (*a*) Contractus eſt conventio vel nomen proprium, vel cauſam habens: vel quæ propter certum & determinatum contrahendi modum, vel propter datum vel factum, quod ſubeſt, obligat ad dandum, vel faciendum, vel præſtandum. vide quæſt. ſeq. in fin.

II. *Quo-*

Art. 1. & 2. (*a*) Inutilis videtur hæc Diſtinctio inter Pacta & Contractus; Hæc diviſio a Jure Civili deſumpta eſt, quæ tamen nullo nititur fundamento; Nam

II. *Quomodo differunt Contractus & Pactum?*

℞. (*b*) 1. In contractu eſt conſenſus præſens; in Pacto plerumque futurus. (*c*) 2. in Contractu eſt conſenſus determinatus & ratione rei in Contractum deductæ, & ratione modi & formæ contrahendi; in Pacto eſt conſenſus nudus. (*d*) 3. in Contractu, præter conſenſum, requiritur interdum, ad perfectionem, rei Traditio, ut in Realibus; interdum Determinatio, ut modo dictum eſt, ut in Conſenſualibus; in Pactis hæc non requiruntur. 4. in Contractu ſemper ſubeſt cauſa, i. e. vel certus & determinatus contrahendi modus, vel datum vel factum; in Pactis ſecus.

Str. Ex. 6. th. 9. 30. & 31. Schilt. Ex. 8. th. 8. & 52. Puff. l. 5. c. 2. §. 4. aliter.

III. *Quotuplex eſt Contractus?*

℞. Contractus eſt vel verus, vel quaſi-contractus. Verus contractus eſt vera Conventio, propter proprium nomen vel cauſam, quæ ſubeſt, Obligationem producens. Quaſi-contractus eſt quaſi-conventio, quando ſcilicet jus ex facto, quod intercedit, inducit conſenſum & obligationem, e. g. dum quis gerit abſque mandato Negotia aliena in utilitatem vel abſentis vel ignorantis; jus ex hoc facto inducit conſenſum inter eum, qui Negotia gerit, & eum, cujus Negotia geruntur; ſcilicet ille videtur ſe obligaſſe ad diligentem Adminiſtrationem, & rationum Redditionem finito negotio, hic autem ad præſtationem indemnitatis, ſi negotiorum Geſtor impenſas quaſdam fecerit, vel damnum ſentiat occaſione Negotii, natura enim iniquum eſt, ut officium alicui ſit damnoſum.

Grot. l. 2. c. 12. §. 1. & 2. aliter. jung. Feld. h. l.

IV. *Veri contractus quomodo ſubdividuntur?*

℞. Veri contractus alii ſunt, qui non retinent illud nomen genera-

l. 7. D. de pact.

Art. 2. (*b*) Nam 1o. omnis Diviſio ſupponit differentiam eſſentialem inter partes quibus conſtat, jam autem nulla in iſta reperitur; & niſi in præſens tempus fiat conſenſus reciprocus, nulla oritur obligatio.

(*c*) 2dus. Caſus erroneus eſt.

(*d*) 3o. Differtur tantummodò rei traditio in altero caſu, in altero verò non. Adeoque minimè ſpectat hæc diſtinctio ad Eſſentiam Contractuum, quærenda eſt in reciproco Conſenſu.

generale conventionis, ſed propter proprium & determinatum objectum, & propriam & determinatam Contrahendi formam, accipiunt nomen proprium, quod producit propriam actionem, quæ ex aliis Contractibus non datur; e. g. quando pro re conſtituitur certum Pretium in pecunia numerata, hæc Conventio non retinet generale conventionis nomen, ſeu non dicitur tantum Conventio, verum propter proprium ſuum & determinatum Objectum, quod diverſum eſt à Pretio, & quia propriam & determinatam contrahendi formam habet, quæ eſt ut Pretium ſit certum, & conſiſtat in Pecunia numerata, accipit nomen proprium, quod aliis Conventionibus tribui non poteſt; & Actio, quæ inde oritur, etiam eſt propria, quæ ex hoc Contractu & nullo alio datur, ſcilicet Actio empti & venditi; & hi Contractus à Doctoribus ſolent vocari Contractus nominati. Alii ſunt Contractus, qui quidem non habent proprium nomen, neque proprium & determinatum Objectum, ſed admittunt omnis generis res, neque propriam & determinatam Contrahendi formam habent; verum illam partium arbitrio & voluntati relinquunt, & hinc producunt actionem generalem, quæ communis eſt pluribus Contractibus, & à Forma, quæ ab ipſorum præſcriptione pendet, dicitur Actio præſcriptis verbis, vel Actio in factum. & hi Contractus ſolent vocari Contractus innominati, e. g. *do tibi rem, ut mihi des aliam*, ſæpe ejuſdem ſpeciei; ut ſi Pannum imperialem tibi dem, ut alium Pannum Imperialem mihi des, vel do tibi Frumentum, ut mihi des Ceveviſiam, vel Vinum, vel aliud quid, prout Contrahentibus viſum fuerit.

Grot. l. 2. c. 12. §. 3. n. 2. aliter. Puff. l. 5. c. 2. §. 7. aliter.

Str. Ex. 25. th. 2. & 23.

§. ult. Inſt. de Oblig. & tot. tit. quibus mod. re cont. obl. § 1. J. de oblig. ex conſ. Puff. l. 5. c. 2. §. 6. in med.

V. Contractus, qui Nominati dicuntur, quomodo dividuntur?

℞. (*e*) Contractus, qui dicuntur Nominati, alii ſunt Reales; qui perficiuntur rei traditione, ut eſt Mutuum, Commodatum, Depoſitum & Pignus; alii Conſenſuales, qui modo & determinato conſenſu abſque rei traditione perficiuntur, ut Emptio, Venditio, Locatio, Conductio, Societas, & Mandatum. Contractus verbalis ſeu Stipulatio, quatenus certis & Solemnibus interrogandi & reſpondendi Formulis conſtat, Juri naturæ eſt ignotus.

Art 5 (*e*) Mihi videtur Conſenſuales, non ſecus ac Reales Contractus, perfecti nomen mereri, rerum ſcilicet traditione.

Digitized by Google

tus. Item Contractus chirographarius, quatenus quis ex ſola ſcriptura, licet rem non acceperit, obligatur.

VI. *Contractus qui Innominati dicuntur quot ſunt?*

℟. Plures, ex quibus tamen præcipui ſunt, do ut des, do ut facias, facio ut des, facio ut facias. Qui omnes re perficiuntur ſeu cauſa conſtant, & antequam aliquid eſt datum vel factum, non eſt Contractus, ſed pactum de contrahendo.

Str. Ex. 25. th. 2. 10. 11. 15. Puff. d. l. 5 c 2. § 9. Grot. l. 2. c. 12. §. 3. n. 1. & 2. aliter.

VII. *Suntne adhuc aliæ Contractuum nominatorum & quaſi contractuum Diviſiones?*

℟. Affirmatur: Contractus enim Nominati & quaſi-contractus, alii ſunt Bilaterales, in quibus uterque obligatur, ut Emptio, Venditio, Locatio, Conductio, Negotiorum geſtio &c. alii Unilaterales, ubi unus tantum obligatur, ut Mutuum, Solutio indebiti &c. (*f*) Alii ſunt oneroſi, qui obligant utramque partem ad onus, ut Emptio, Venditio, Locatio, & Conductio; alii Benefici, in quibus alteri parti gratis aliquid præſtatur, ut Commodatum, (*g*) Depoſitum, Mandatum, & Negotiorum geſtio. Alii ſunt bonæ fidei, in quibus ex bono & æquo alter alteri obligatur, & omiſſa pro verbis expreſſis habentur, ut Emptio & Venditio, Negotiorum geſtio &c. alii ſtricti juris, in quibus obligamur ex iis, quæ expreſſa ſunt, & quæ expreſſa non ſunt habentur pro omiſſis, ut Mutuum, & Solutio indebiti.

Puff. l. 5. c. 2. §. 15. & 8. Kulpis. Ex. 6. ad lib. 2. c. 12. aliter. Textor. c. 13. §. 50. aliter. Frantz. Ex. 13. q. 7.

VIII. *An in Contractibus æqualitas eſt obſervanda?*

℟. Affirmatur; quia enim Contractus inter homines ineuntur, ut pro re vel opera aliquid æquipollens recipiant, quod ob certas cauſas expetunt poſſidere potius, quam rem ſuam retinere, aut opera ſuperſedere, Jus naturæ, ut & in Dominio ſemel introduc-

Puff. l. 5. c. 3. §. 1. Grot. l. 2. c. 10. §. 1. c. 12. §. 8.

Art. 7. (*f*) Oneroſorum atque Beneficorum Contractuum Nomina, Eadem ſunt cum Bilateralium atque Unilateralium nominibus.

Art. 7. (*g*) Depoſitum accurate loquendo, Mandatum eſt, niſi quid a Deponente, pro tali Cuſtodia, Depoſitarius exigat, quo in caſu ad Claſſem Contractuum oneroſorum referendum erit.

Digitized by Google

troducto, æqualitatem imperat; ita ut ex inæqualitate jus oriatur minus habenti.

IX. *Quid ſi Contractus ſint Benefici, ut Mandatum, & Depoſitum?*

Grot. l. 2. c. 12. §. 13. Puff. l. 3. c. 8. §. 7. & l. 5. c. 8. §. 7. Feld. ad l. 2. c. 12. §. 8. aliter.

℞. In contractibus Beneficis non quidem omnimoda æqualitas ſpectatur, ſi enim e. g. in Mandato operis merces reſpondeat, non amplius eſt Contractus beneficus, ſed tranſit in aliud negotii genus; tamen ex ſuppoſitione ejus quod agitur, ne quis ſcilicet ex Beneficio damnum ſentiat, is qui beneficum Negotium in ſe ſuſcipit, indemnis ſervari debet, & propter impenſas, quas in Negotium fecit, (b) & propter damnum, quod propter Negotium ſuſceptum incurrit.

X. *Quomodo iſta æqualitas invenitur & determinatur?*

Grot. l. 2. c. 12. §. 8.

℞. Hæc æqualitas invenitur & determinatur partim ex Actibus, qui vel præcedunt Contractum, vel qui interveniunt in ipſo Contractu principali, partim ex eo, de quo agitur.

XI. *Quomodo ex Actibus, qui præcedunt Contractum, hanc æqualitatem invenimus & æſtimamus?*

Feld. ad Grot. l. 2. c. 12. §. 9. Puff. l. 5. c. 3. §. 5. Grot. l. 2. c. 12. §. 9. aliter.

℞. Is qui cum aliquo Contrahit, vitia ſibi nota rei de qua agitur, ſignificare debet; quia alias juſtum Pretium ſtatui nequit; nam qui ſciens pro re vitioſa pretium ſumit, dum alter eam æſtimat non vitioſam, plus conſequitur, alter minus habet.

XII.

Art. 9. (*b*) Si mandatarius in itinere in morbum incidat; Quæritur An a Mandante, omnes impenſæ ad talem morbum diſſipandum, a Mandatario factæ, ei refundi debeant, necnè; Aut veriſimiliter Morbus ille pro cauſa habuit, Mandatarii defatigationem ex tali itinere ortam; Aut dubia eſt cauſa illius morbi; Si prius, ad tales impenſas ſolvendas tenebitur Mandator; Si poſterius, ex generoſitate Mandantis eſſet, eas ſolvere, aut ſaltem tenebitur ad Mandatario ſolvendos ſumptus, propter talem morbum ab ipſo factos; quos non feciſſet, ſi domi ſuæ manſiſſet. Sed ſi cui in itinere pro alio ſuſcepto, Merces quædam, quas ſecum tulerat, earum vendendarum gratiâ, vi auferrentur, tunc ille a quo Mandatum accepit, eum à tali damno, in quod non ex cauſa mandati incidit, indemnem præſtare non teneretur.

XII. *An & alia, quæ extra rei Subſtantiam poſita ſunt, & tamen ad Æſtimationem ejus faciunt, indicari debent?*

℞. Non; quia hoc non venit ex natura Contractus, ſed extrinſecus contingit: (*i*) ut ſi quis Frumentum vendat majori Pretio, & ſciat multas Naves in curſu eſſe, quæ Frumentum advehunt, non cogitur eas indicare, vel Frumentum ſuum minori Pretio vendere; Frumenti enim bonitas apparet, & tunc quando Contractus initur, revera tanti eſt quanti venditur, etſi paulopoſt minoris pretii ſit futurum frumentum, propter aliarum Navium adventum; adeo ut cum quilibet ſibi ipſi ſit proximus, ne quidem contra humanitatis officium faciat, ſi non indicet. (*k*) Nam non ſemper quicquid tibi audire utile eſt, idem mihi dicere neceſſe eſt; niſi de iis agatur quæ rem ſubjectam per ſe contingunt, ut ſi Domus ſit peſtilens, vel ſi à Magiſtratu dejici juſſa. *Grot. d. c. 12. §. 9. n. 2.* *Puff. l. 5. c. 3. §. 4.* *Grot. d. §. n. 2. aliter.*

XIII. *Quid juris ſi vitia rei Emptori jam nota ſint?* *Grot. d. c. 12. §. 9. n. 3. l. 55.*

℞. Non neceſſe eſt ut indicentur, ſcientia enim utrinque pares facit Contrahentes; & ſicut ob vitia à Venditore indicata, Emptio non poteſt reſcindi, ita nec ob nota, vel ob ea, de *D. de Ædil. edict. l. 15. §. 1. & 43.*

X

Art. 12. (*i*) Hujuſce regulæ, nobis ſuppeditat Exemplum, CICERO; de Officiis, (*L.* 3°. *Cap.* 12.) ubi Introducuntur duo Celeberrimi philoſophi, nempe diogenes Babylonius, & Antipater, diſcipulus ejus, inter ſe diſceptantes de iſto caſu; Fingitur Mercatorem ſolviſſe Alexandria cum magna copia frumenti, dum videret alias naves in curſu frumento onuſtas, petentes Inſulam Rhodum, quò profecturus erat, Rhodiis, inopia, fame ſummaque Annonæ caritate preſſis, pro magna ſumma pecuniæ frumentum ſuum vendidiſſe, nec illis quicquam priùs dixiſſe, de illis Navibus ipſum ſubſequentibus; Videmus in Hiſtoria ſacra, Joſephum Virum probiſſimum, divinitùs Admonitum de interpretatione Pharaonis Regis Ægyptiæ ſomnii, exiſtimaſſe ſe poſſe, ſalvô officiô ſuô, talem interpretationem populo Ægyptio tacere; Experientia quoque quotidiana nos docet, emptores non putare ſibi a Mercatoribus, Circumſtantias quæ in poſterum merces minuere poſſunt notas fieri debere.

Art. 12. (*k*) Si levi attentione, rei vendendæ vitia, ab emptore detegi poſſint ejus expoſitione, eiſque non attendat, eam emendo quaſi vitiis illis careret, Validus, hoc non obſtante, erit Contractus.

D. de contrah. emt. de quibus ex inſpectione facile conſtare potuit; In hæc enim Emptor conſenſiſſe videtur, & ſic nulla ipſi fit injuria.

XIV. *Requiriturne ut & Contrahentium inter ſe voluntas ſit æqualis?*

Grot. d. c. 12. § 10. Feld. d. l. aliter. ℞. Et in voluntatis uſu requiritur æqualitas in Contractibus, ita ut ne quis metus incutiatur Contrahendi cauſa, aut ſi injuſte incuſſus ſit, dematur. Nam metum injuſtum incutiens, ex ſuo delicto facit, ut in Contractu oriatur inæqualitas, & ut ille plus, alter minus habere cenſeatur. Si metus juſtè incuſſus *Puff. l. 5. c. 3. §. 6. in fin.* anteceſſerit, ut ſi Magiſtratus ſub pœna Mandet ſubditis aut perpetuis, aut temporariis, ut vel emant vel vendant neceſſitate exigente, aut ut operas ſuas, vehicula aut Naves locent, demi non debet; Hic enim metus contractus videtur extrinſecus, & *Grot. l. 1. c. 1. §. 6.* Magiſtratus vi eminentis Dominii hæc omnia ante Contractum celebrandum optimo jure Mandare potuit.

XV. *Quomodo æqualitatem invenimus & æſtimamus ex iis, quæ interveniunt in ipſo Contractu Principali?*

Grot. l. 2. c. 12. §. 11. Puff. l. 5. c. 3. §. 8. ℞. Si in ipſo Contractu non plus exigatur, quam par eſt. Id quod in oneroſis Contractibus adeo eſt obſervandum, ut id quod pars altera amplius Promittit, nequidem tanquam Donatum retineri poſſit. Nam animus ejus generis Contractus ineuntium non cenſetur eſſe talis, nec præſumitur, niſi manifeſte appareat: Quod enim promittunt aut dant, credendi ſunt promittere aut dare, tanquam æquale ei quod accepturi ſunt, utque jus æqualitatis ratione debitum.

XVI. *Quomodo ex eo de quo agitur?*

Grot. d. c. 12. §. 12. n. 1. ℞. Licet nec celatum quicquam ſit quod dictum oportuit, nec plus exactum quam deberi putabatur, ſi tamen in re deprehendatur inæqualitas ſine culpa Contrahentium, puta quod vitium latebat, aut de Pretio errabatur, ea tamen reſarcienda eſt, & demendum ei qui plus habet, reddendumque minus habenti: quia in Contractu id utrinque propoſitum aut fuit, aut eſſe debuit, ut uterque tantundem haberent. Quanta autem hic debeat

Digitized by Google

beat eſſe Læſio, Judex æſtimabit, vel Vir bonus ex ipſa Pretii magnitudine & rei valore, ſecundum id quod æquum eſſe ipſis recta ratio dictabit. Ut autem tunc demum reſcindatur, quando quis Læſus eſt ultra dimidium veri Pretii, eſt ex jure civili, &, ne nimium multiplicarentur Lites, ſi ob quamcunque Læſionem Contractus reſcinderentur, conſtitui potuit.

l. 2. & 8. C. de reſc. vend.

XVII. *Quid eſt Pretium ?*

℟. Pretium eſt Valor rerum & Actionum in commercium venientium, ſecundum quem illæ invicem comparari ſolent.

Puff. l. 5. l. 1. c. 2. in fin.

XVIII. *Quotuplex eſt ?*

Grot. l. 2. c. 12. §. 14.

℟. Pretium eſt vel Vulgare, vel Eminens. (*l*) Illud eſt, quod deprehenditur in rebus & actionibus, ſeu Operis in Commercium venientibus, quatenus neceſſariæ ſunt vel utiles, vel delectationem hominibus adferunt. Hoc eſt Nummus & quicquid ejus vicem gerit, quatenus omnium rerum & Operarum Pretia virtualiter continet, & communem earumdem Menſuram præbere intelligitur.

Grot. & Puff. d. l. §. 3. Ren. Budel. de monet. l. 1. c. 3. l. 1. D. de contrah. empt.

XIX. *Quot modis determinatur pretium ?*

℟. In ſtatu Naturali extra Civitatem quarumvis rerum Pretia ex Conventione contrahentium determinantur. In civitatibus duplici modo: Uno per Legem, & vocatur Pretium legitimum, quod regulariter cum juſtitia & æquitate congruere præſumitur, ita ut in puncto conſiſtat, nec latitudinem habeat, ſed quantulocunque exceſſu injuſtitia committatur. Quare quando in gratiam Emptorum illud taxatur, Venditori non licet ultra exigere, quamvis ſi velit, & Lex non prohibeat, id quod plerumque fit,

Grot. d. c. 12. §. 14. in fin. Puff. l. 5. c. 1. §. 8. in fin. & §. 9.

Art. 18. (*l*) Poſtquam paulum multiplicatum eſt genus humanum, atque poſt introducta rerum Dominia, Commercia inter homines omnino neceſſaria fuere; jam autem non ignorabatur, quot Oves, *v. gr.*, pro bove darentur, & ſic de Aliis rebus; adeoque uſum, ſive communem rerum æſtimationem, ſinguli privati in commerciis ſuis ſequi debebant; ſi de re inter plures individua ageretur; ad ejus æſtimationem, alterius eorum judicium non erat ſequendum, ſed ad Judicium commune, atque pretium vulgare attendendum erat.

in gratiam aliorum Mercatorum, (*m*) poſſit minus accipere: Altero per communem hominum Æſtimationem & judicium, accedente conſenſu eorum, qui inter ſe Contrahunt, & hoc vocatur commune Pretium ſeu Naturale, & habet aliquam latitudinem, intra quam, plus minuſve poteſt exigi & dari, ſeu res tanti æſtimatur, quantum pro ea communiter offerri aut dari ſolet. Ita ut Pretium Vulgare commode ſubdividatur in Legitimum & Commune, cui adjicitur Pretium Affectionis, ſi propter peculiarem Affectum res ſupra commune Pretium vel ematur vel vendatur.

Puff. l. 5. c. 1. §. 7.

XX. *Quæ eſt menſura Pretii, ſeu fundamentum Pretii quod eſt?*

Puff. l. 5. c. 1. §. 4. Grot. l. 2. c. 12. §. 14. aliter.

℟. Menſura ſeu fundamentum Pretii in ſe, eſt aptitudo rei vel actionis, qua aliquid aut mediate aut immediate conferre poteſt ad vitæ humanæ neceſſitates, aut ad eamdem commodiorem aut jucundiorem reddendam. Unde res inutiles vocantur res nullius Pretii, ſicut & homines interdum inutilia terræ pondera, ſeu nullius pretii vocare ſolemus.

XXI. *At vero non omnibus rebus, quæ vitæ humanæ ſunt utiles, Pretium impoſitum eſt.*

Puff. d. c. 1. §. 5.

℟. Quædam res & actiones ſunt conſtitutæ extra Commercium hominum & extra eorum Dominium, & eo ipſo Pretium iis eſt detractum, licet utiliſſimæ ſint in vita humana & neceſſariæ, ut partes Aëris ſuperiores, Æther, Cœleſtia Corpora, vaſtus Oceanus; ſic Jure gentium res Sacræ & Sanctæ & Religioſæ; ſic liber Homo, quia non eſt in Commercio, pretium nullum habet; ſic actiones Sacræ, exhibitio Sacramentorum & ſimilia, pretio comparari non debent. (*n*) Item actiones, quæ animo perficiuntur, ut Docere &c. licet, ut pro opera, quæ in his præſtatur, Honorarium interveniat, æquum ſit. Quædam res ſepa-

l. 1. §. 5. D. de extraord. cogn.

Art. 19 (*m*) Et reciproce ſi emptor ſive locator majus pretium ſolvere velit, ipſi licebit hoc facere.

Art. 21. (*n*) Propter videlicet impenſas quas fecit doctor, ut Scientiarum Humanarum Cognitionem ſibi compararet, pretium Lectionibus aſſignare poſſe æquitas demonſtrat.

Digitized by Google

ſeparatim teneri nequeunt, & ſic Pretium non habent, niſi aliis rebus accedant, e. g. Apricum lumen Solis, liquidus & purus Aër, Amœna facies Terræ, Umbra & ſimiles res, quibus Homines ſine uſu Terræ frui non poſſunt, & hinc ſeorſim non habent Pretium, at ſi jungantur cum Regionibus, Fundis ac Prædiis, multum momenti adferunt ad augendum Pretium.

XXII. *Quænam ſunt rationes, cur Pretium mox augeatur, mox imminuatur?*

℞. (o) Variæ ſunt rationes: ad intenſionem Pretii inprimis facit Raritas, & ambitio mortalium præcipue æſtimat, quæ cum paucis habet communia, & contra vile eſt, quicquid intra cujuſvis ſuppellectilem cernitur. Res quotidiani uſus & quæ potiſſimum ſpectant Victum, Amictum, & Arma, præcipuam Pretii ſui intenſionem nanciſcuntur, quando Raritas conjungitur cum Neceſſitate, ut fieri ſolet in Annonæ caritate, Obſidionibus & ſimilibus præter Raritatem neceſſitatibus. Pretia rerum Artificialium intendi ſolent ex ſubtilitate & elegantia Artis, ex fama Artificis, interdum propter prioris Poſſeſſoris præſtantiam. Operarum & actionum Pretia intendit earum difficultas, Dexteritas, Utilitas, Neceſſitas, & agentium Raritas. Operæ quædam Nobiliores ſunt, quia iis præſtantur ea quæ æſtimari non poſſunt, ſic emis à Medico rem inæſtimabilem, Vitam ac Valetudinem bonam; à bonarum Artium Præceptore ſtudia Liberalia & Animi cultum. Itaque His non rei pretium, ſed operæ ſolvitur, quod à rebus ſuis diſtracti nobis vacant, Honorarium & pretium non valoris rei ſed occupationis ſuæ ferunt. Pretium animantium brutorum intenditur interdum, propter affectum peculiarem ex quadam quaſi familiaritate, aut quia genio noſtro ſeſe aliquo modo applicare norunt, aut quia ope eorum magnum malum effugimus, aut quia inſignis eventus monumentum ſunt, dexteritas etiam multum confert, raritas & neceſſitas. Præterea in communi Pretio ſolet haberi ratio laborum & expenſarum, quas communiter Mercatores faciunt; extraordinariæ huc non pertinent,

Grot. l. 2. c. 12. §. 14. Boecl. in diſſ. de menſ. part. p. 59. 62. 68. 70. Puff. l 5. c. 1. §. 6.

Senec. de benef. l. 6. c. 15.

Grot. d. c. 12. §. 14. n. 2.

Art. 22 (o) Ferè omnes illi caſus coincidunt cum raritate, ideoque rerum pretium augente.

nent, quando forte Mercator in advehendis rebus morbo correptus, multum impendit in Medicos &c. ſic ſuperfluæ non æſtimantur; operæ famulorum, quos conducere neceſſe habent, conſiderandæ ſunt. Item longitudo ac periculum itineris, diverſus Pecuniæ & Mercium valor in diverſis locis. Qui vendunt Merces minuatim, plus poſſunt exigere, quam qui in magna copia. Paucitas ementium & Pecuniæ, Mercium autem abundantia, & quando Merx quærit Emptorem, Pretium minuunt; contra Ementium & Pecuniæ copia & Mercium raritas Pretium augent. Habetur etiam ratio Lucri ceſſantis vel non, prout Pretii ſolutio differtur aut anticipatur.

XXIII. *Materia pretii Eminentis quod alias res æſtimat, ſeu nummi, qualis eſſe debet?*

Grot. l. 2. c. 12. §. 17. ℞. Quia nummus debet eſſet Menſura rerum aliarum, Materia 1. talis eſſe debet, ut per ſe minime, aut ſaltem difficulter flecti poſſit, ita ut uſu & contrectatione perpetua non conſumatur. 2. ut ſit ex numero utilium & æſtimabilium, in qua propter Nobilitatem & Raritatem multarum rerum Pretia contineantur, ita ut bonitate & quantitate rebus cæteris reſpondeat. Si enim Nummi materia inutilis eſſet, nemo pro rebus ſuis eam acciperet, puta, ſi ex Papyro, Corio, &c. Nummi fierent. 3. debet eſſe tractabilis, i. e. debet facile poſſe Circumferri, Condi, Liquari, Cogi, Duci, Cudi, Figurari & Verſari, durare tamen in his omnibus minimo ſui detrimento. (*p*) Hinc pleriſque Gentibus commodiſſimum fuit viſum, adhibere Metalla nobiliora & non ita frequentia, Aurum ſcilicet, Argentum & Æs, habita tamen ratione præſtantiæ unius præ alio, quæ non in ſola hominum opinione, ſed in modo dictis conſiſtit. *Ziegl. de jur. Maj. l. 1. c. 49. §. 15.* *Arniſ. de jur Maj. l. 2. c. 7. n. 7. aliter.*

XXIV. *At ſæpe Populi utuntur Stanno, Ferro, Plumbo, etiam Corio, Cortice, & Papyro.*

Ren. Budel. de monet. ℞. Verum quidem eſt, exempla paſſim proſtant, & Patrum noſtrorum & noſtra Memoria id uſu veniſſe ſcimus; tamen Num-

Art. 23. (*p*) Metalla illa, pretiorum eminentium nomine venientia, Valorem intrinſecum ſibique proprium habent.

Nummi iſti veri Nummi non ſunt, ſed tantum vice Nummorum veluti ſubſidiarii quidam Sponſores habentur. Nec ad materias tales confugere licet, niſi urgente ſumma neceſſitate, nec alia intentione, quam ut ceſſante neceſſitate cum veris Nummis iterum permutentur, & damnum Communitati illatum reſarciatur.

XXV. *An valor Nummorum pro lubitu ejus qui ſummum Imperium habet poteſt augeri & minui, & an tantum alieni Metalli cum Auro vel Argento miſcere poterit quantum volet?*

℟. Non; cum enim Nummus ſit menſura Pretii aliarum rerum, & receptus ſit non ſolum ad commodius exercenda Commercia inter Cives, ſed & inter hos atque Exteros, Rector civitatis, ſi Nummis ſuis enorme Pretium aſſignaverit, eos ad Commercia ſuorum Civium cum Exteris reddit inutiles: & cum electa ſit Materia, cujus Publica ac perpetua eſt Æſtimatio inter Gentes; quatenus Functionem recipit in comparandis rebus aut omnibus, aut maxime neceſſariis; ſi alieni Metalli quantitatem & bonitatem non rite temperet, ſaltem ut Exterorum, quibuſcum nobis Commercium eſt, Moneta non ſit ſuperior, fere præter permutationem Mercium Civibus ſuis cum Exteris nihil reliquum facit.

XXVI. *Generali tractatione de Contractibus abſoluta, quæritur, quando in Emptione & Venditione Dominium transferatur?*

℟. (*q*) Quia ex contractu naſcitur tantum obligatio ad rem habendam, ante Traditionem Emptor non poteſt fieri dominus, vel conſequi jus, quod Venditor in re habuit: non enim præciſe obligatur ad dandum ſeu ad Dominium transferendum, ſed ſufficit interdum Emptori præſtitiſſe, ut habere liceat quandocunque

l. 1. c. 1. n. 27. ſeqq. jung. l. 9. §. 2. D. ad L. Corn. de falſ. & Gothofr. in not. Budæus ad l. 1. D. de contrah. empt. Puff. l. 5. c. 1. §. 13. Ziegl. d. tr. l. 1. c. 49. §. 21. 22. & ſeqq. Puff. l. 5. c. 1. §. 14. & 15. Molinæus de uſur. n. 797.

Kulpis ad Grot. l. 2. c. 12. Ex. 6. §. 4. Grot. l. 2. c. 12. §. 15. Puff. l. 5. c. 5. §. 3. in fin. aliter.

Art. 26. (*q*) Ex eo ipſo quod Jus in rem ſuam tranſtulerit Venditor Emptori, ſive ſit tradita tempore Contractus, necne, pari ratione tranſit in poteſtatem Emptoris, niſi aliter Convenerint Contrahentes; uno verbo, terminus ſive expreſſus vel determinatus, ſive illimitatus, prætermiſſus fuerit, vel non fuerit.

que velit, quod tranſlatione Poſſeſſionis & Facultatis uſucapiendi abſolvitur.

XXVII. *At periculum ſtatim perfecta Emptione pertinet ad Emptorem, & res perit ſuo Domino?*

Grot. d. l. aliter.

℞. (*r*) Quamvis periculum ſtatim pertineat ad Emptorem, tamen inde non probatur ante Traditionem ipſum eſſe Dominum; verum ideo hoc receptum eſt, quia ab Emptoris voluntate pendet, rem Venditam ſtatim vel per ſe vel per alium accipiendi, ita ut res penes ipſum, non autem penes Venditorem periiſſet: quare etiam Pretium oportet ut ſolvat, licet rem nunquam ſit conſecutus. Quo accedit, quod etiam omnia Commoda ad ipſum pertineant ante factam Traditionem, naturale ergo eſt, ut & ferat Incommoda & Periculum ſuſtineat. Tertia ratio, ſcilicet debitorem ſpeciei liberari à ſua obligatione rei interitu, probat quidem Venditorem non cogi poſſe, ut rem Tradat, ſed tamen ei exigendi Pretium non tribuit.

Puff. d. l. aliter.

Ziegl h. l.

XXVIII. *Si res bis ſit Vendita, quanam Venditio valebit?*

Grot. d. c. 12. §. 15. n. 2.

℞. (*ſ*) Ex duabus Venditionibus ea valebit, quæ in ſe continuit præſentem Dominii tranſlationem: per hanc enim Facultas moralis in rem abiit à Venditore, quod non ſit per ſolam Promiſſionem.

XXIX.

Art. 27. (*r*) Errat hic Auctor; Nam ſi Jure ſuo tantummodò deſtituatur poſſeſſor ubi res in manus emptoris tradita fuit; ex eo ipo quod ab initio eam non recepit, nullum Jus idcircò in eam Conſequitur; Jam autem, ſi ipſius tantùm evadat Dominus ubi in eum tranſlata fuit, commoda vel incommoda cedunt in manus eam habenti.

Art. 28. (*ſ*) Plures Caſus hic ſunt diſtinguendi, Nam 1°. ſi quis Dominium rei ſuæ in poſterum tradendæ in aliquem transferat, ex principio noſtro, alteri eamdem polliceri non valebit. 2dò. ſi Neutrius res fuit nondùm in manus tradita, Prioris eſt. 3°. ſi poſterior eam recepit, Quæritur, an in tali caſu eam reſtituere debeat priori domino, Necnè? Negatur, His argumentis, 1ò. Si Nullis Indiciis veriſimilibus detegere potuerit poſterior emptor, rem jam venditam fuiſſe; Cur prior illam ab eo repeteret, non enim culpa ſua ſibi vendita fuit, cum ignoraret primam venditionem, adeoque prior ſpectare ſe debet tanquam infortunum ſi Vanæ fiant ſpes ejus 2dò. Vitæ Commercii Neceſſitas Hoc exigit. *vide Celeb.* BARBEYRACI *Notam Gallicam ad art.* 4. §. 15. *Cap.* 12. *Lib.* 2di. GROTII Tractatûs de Jure Belli & Pacis.

XXIX. *An Monopolia pugnant cum Jure naturæ?*

℞ Monopolia non pugnant cum Jure naturæ, quando is qui ſolus Emit paratus eſt aliis Vendere æquo Pretio, tunc enim licet alii non poſſint libere Emere à quo velint, tamen hoc impedimentum naturæ Societatis contrarium non eſt, cum ipſorum non interſit, à quo Emant, quod ad deſideria Naturæ attinet. Hinc etiam à ſumma Poteſtate juſta de cauſa & Pretio conſtituto permitti poſſunt. Privatis citra Privilegium hoc non licet, ſeu prohibere non poſſunt, ne alii quoque Cives certum genus Mercium negotientur: licet de comp·cto interdum agant, ut res ſupra pretium id quod ſummum nunc eſt in communi pretio vendantur; aut vi aut fraude impediant, ne major copia introducetur, aut ideo Merces coemant, ut ſic Raritate earumdem procurata, iniquo illas pretio vendant. Huc non referuntur iſti, qui ex ſolertia Negotiativa plures Merces coemunt, ut data occaſione pluris, pro temporis tamen ratione, pretio non iniquo vendant.

Grot. l. 2. c. 2. §. ult. c. 12. §. 16.
Puff. l. 5. c. 5. §. 7. l. un. C. de monop. Cap. Leop. art. 20. Joſeph. art. 19. Grot. d. l.

XXX. *In Locatione & Conductione cujus damno ſunt ſterilitas & alii caſus uſum impedientes?*

℞. Venditioni & Emptioni proximæ quidem ſunt Locatio, & Conductio, eiſdemque Regulis ſubjiciuntur. Reſpondet enim Pretium Mercedi, & Facultas utendi re conducta, Juri proprietatis in id quod emitur; differunt tamen in caſus præſtatione: nam in Emptione caſus pertinet ad Emptorem, in Conductione ad Locatorem; eſt enim contra æquitatem naturalem, ut quis Mercedem ſolvat pro uſu quem citra dolum & culpam non percepit. Quare ſi nullus ſit uſus, nulla debetur Merces, ſi aliquis ſit uſus, aliqua debetur Merces, ita ut ex boni Viri arbitrio, pro circumſtantiarum diverſitate judicium ferri debeat de Mercedis remiſſione.

pr. J. de loc. & cond. l. 15. §. 2. D. loc. cond. Ziegl. ad Grot. l. 2. c. 12. §. 18. Feld. d. l. Puff. l. 5. c. 6. §. 2. & 3.

XXXI. *Si mea opera pluribus poſſit eſſe utilis, ut tamen mihi non exiſtat laborioſior, quam ſi uni duntaxat adhibeatur, an à ſingulis ſolidam Mercedem, vel Honorarium petere poſſum?*

Grot. l. 2. c. 12. §. 18. aliter.

℞. (*t*) Si ſint operæ Artificiales, quæ pluribus communicatæ vileſ-

Puff. l. 5. c. 6. §. 4.

Art. 31. (*t*) Niſi aliter convenerint Contrahentes, in tali Caſu, poteſt operam ſuam Conducens, ab Aliis non ſecusac Primo, Pretium exigere, quo Jure enim ab alio ſibi talis libertas adimeretur.

Digitized by Google

Grot. l. 2. c. 12. §. 19. aliter. Feld. d. l. l. 2. §. 6. D. ad L. Rhod. de jact. Str. Ex. 20. th. 28.

vileſcunt, à ſingulis ſolidam Mercedem ſtipulari licet; ſi non vileſcant, & ſi unus ſolus tantum promiſerit quantùm plures ſolverent, iſto inviro plures admitti non poſſunt, quia per Contractum Facultas uſum locandi eo tempore mihi eſt adempta; & ſi me conſentiente plures admittat, æquum eſt, ut reliqui contribuant Conductori. Idem dicendum eſt de operis, quæ animo perficiuntur, & Pretio Nummario æſtimari non ſolent. Idem de operis vulgaribus, e. g. ſi quis ſolus Navem conduxiſſet.

XXXII. *Circa Mutuum quæritur an uſuræ ſint vetitæ Jure naturali?*

Oſ. ad Grot. l. 2. c. 12. §. 20. Molinæus de Uſur. q. 2. n. 86. Seld. l. 6. c. 10. & 11.

℞. (*u*) Non; quia enim in Mutuo Dominium transfertur in accipientem, æquum eſt, ut dum Re noſtra caremus, ille autem commodum & lucrum inde percipit, nobis aliquid pro uſu rei noſtræ ſolvatur. Quo accedit, quod Deus voluerit Judæos fenerare extraneis, non Cananæis duntaxat, ſed quibuſvis aliis Gentibus, & vero Deus non præſumitur expreſſe indulgere violationi, & tranſgreſſioni Juris naturæ erga quoſcunque alios Populos.

XXXIII. *At vero Pecunia eſt res ſterilis, & vero iniquum videtur, ut pro uſu talis rei aliquid ſolvatur, inprimis cum uſus rei à re ipſa, quæ tandem in eodem genere eſt reſtituenda, non poſſit diſtingui, ita ut videatur & res & uſus rei reddi.*

Grot. d. c. 12. §. 20. n. 1. & 2. Feld. h. l. Puff. l. 5. c. 7. §. 10. R. I. 1548. tit. 17. & Pelicey Ord. mmg. zu Fr. 1577. tit. 17. Frantz. Ex. 9 q. 4. Puff. l. 5. c. 1. §. 11. & 12. Grot. d. c. 12. §. 21.

℞. Induſtria humana res ſua natura infœcundas, e. g. Pecuniam, in quam Pretium eminens eſt collatum, fructuoſas facere poteſt. Et licet uſus Pecuniæ ſeparari non poſſit ab ipſa Pecunia, quæ aliquando in genere reſtituitur; tamen quia poſt certum tempus demum redditur, & interea accipiens rem, ea utitur, hoc æſtimabile eſt, & propterea aliquid ſolvendum. Hinc admittuntur alii contractus, qui in effectu cum uſuris coincidunt, ut ſunt cenſus annui, montes pietatis &c.

XXXIV.

Art. 32. (*u*) Objectio ex Veteri Teſtamento; ad uſuram Condemnandam ducta, evaneſcet, ſi attendamus ad diſtinctionem Legum Moſaïcarum, quæ Deum habent Auctorem, in Naturales, Politicas, atque Cultum Religioſum pertinentes; Primas quod attinet, immutabiles ſunt, atque ab omnibus Hominibus, quovis tempore obſervari debent; ſed non pariter res ſe ſe habet circa alias.

XXXIV. *Quomodo æſtimari debet Pretium periculi, quod ſuſtinetur in Contractu Aſſecurationis?* *Grot. l.2. c.12.§.23. in fin. Kulpis. Ex. 6. ad Grot. l.2. c.12. §. 6. Puff. l.5. c. 9. §. 8.*

℞. Æſtimatio pretii pro magnitudine periculi intendi poteſt aut remitti, ita ut major ſit, ſi præter tempeſtates etiam piratæ aut hoſtes metuantur, major quoque tempore hyberno, quàm æſtivo.

XXXV. *Ut hic Contractus ſubſiſtat, quid requiritur?*

℞. Hic contractus, ad avertendum periculum initus, quem Aſſecurationem vocant, omnino nullus erit, ſi Contrahentium alter, rem de qua agitur aut ſalvam quo deſtinabatur perveniſſe, aut periiſſe ſciverit. *Grot. d. c.12.§.23. Marq. de Jur. Merc. l.2.c. 13.*

XXXVI. *In ſocietate Negotiatoria quomodo partes in Damno & Lucro dicuntur æquales & inæquales?*

℞. Quando paria ſunt quæ conferuntur, ſive ſit Pecunia, ſive ſint Operæ, partes ſunt æquales in Lucro & Damno; ſi non ſint paria, Partes ſunt inæquales, propter exactum reſpectum, quem Partes Lucri & Damni habent ad Sortem. *Grot. l. 2. c.12.§.24.*

XXXVII. *Poteſtne Sociorum aliquis particeps eſſe Lucri, ut immunis ſit Damni?*

℞. Hoc pactum quidem eſt præter naturam Societatis, quæ vult, ut Lucrum & Damnum pro rata Sortis ſint communia, poteſt tamen ſine injuria ita conveniri, modo tanto plus Lucri ferat, quam alioqui laturus fuiſſet, qui in ſe damnum recepit. *Grot. d. §.24. n.3. l.29. §. 1. D.pro ſoc.*

XXXVIII. *An quis Damnum ſentire poteſt ſine Lucro?*

℞. Iniquiſſimum eſt genus Societatis, ex qua quis Damnum non etiam Lucrum percepit: nam ita naturalis eſt Societati utilitatum communio, ut ſine ea nequeat Societas conſiſtere. *Grot. d. §. 24.n.3. d. l. 29.*

XXXIX. *An hæc Æqualitas etiam ita obſervatur in Societate univerſorum Bonorum ?*

Grot. d. §.24. n.3. in.fin. Str. 22.th. 23. & ſeqq.

℞. Quia incertæ ſpei & eventui ab initio ſe committunt Socii, & æquale jus habent, tum circa Lucrum futurum, tum circa Impenſas, quilibet Sociorum pro conditione ſua, quantum Leges frugalis & honeſtæ Oeconomiæ ferunt, ex Societate ſumere poteſt ea, quæ ad ſui ſuorumque ſuſtentationem requiruntur; (*x*) & Societate ſoluta Partes fiunt æquales, non habita ratione, an quis plus, an minus contulerit.

XL. *Quando Societas ſolvitur, ad quem pertinet Periculum rerum, quæ collatæ ſunt ?*

Grot. d. §.24. n.2. Puff. l. 5. c. 8. §. 2.

℞. Si plures Pecuniam conferant, quilibet fert Periculum ſuæ Sortis, ſicut & partem, ſoluta Societate, præcipuam habet qui plus contulit: ſi alter conferat Pecuniam, alter autem Operam, tunc aut Opera confertur cum ſolo Pecuniæ uſu, & Periculum pertinet ad ſolum Dominum, & ſi ſalva ſit Domino ſalva eſt; aut Opera confertur cum Dominio Pecuniæ, & habetur quaſi Pretium Sorti adjectum, & ſi Pecunia pereat, Damnum erit commune, quemadmodum ſi Societas ſolvatur, is qui Operam tantum impendit particeps ſit Sortis.

XLI. *Quæ eſt communis utilitas in Societate Navali, ſeu Admiralitate ?*

Grot. l. 2. c.12.§.25. Marq. de jur. merc. l.2. c.11. p. 305.

℞. Hæc ſocietas Navalis ſeu Admiralitas, ſpectat ad communem diverſorum Mercatorum defenſionem adverſus piratas & hoſtes: hinc & præda communis eſt, & damna communiter feruntur, in quibus numerantur vulneratorum impendia. Ut autem conſtet de quota parte damni ferendi, æſtimantur Naves, & quæ in navi ſunt, & Summa ex his conficitur, ut ſcilicet damnum reſar-

Art. 39. (*x*) Quamvis a Sociis limitatum fuiſſet tempus, quo elapſo, poſſet quivis Socius a ſocietate diſcedere, tamen ſi Societatis emolumentum poſtulet, tempus remittendum erit, nam hæc exceptio tacite appoſita contractui cenſenda eſt.

Digitized by Google

reſarciatur à Dominis Navium pro parte, quam habent in ea Summa.

XLII. *An quæ hactenus dicta ſint de æqualitate obſervanda in Contractibus, ſemper à Contrahentibus obſervantur?* Frantz. ex. 11. q. 3. l. 8. C. de reſc. vend.

℟. Non; ſed apud omnes Gentes ad præcidendas controverſias infinitas & ob incerta rerum Pretia, Contrahentes inæqualiter convenire poſſunt; i. e. ex natura Negotiorum & Commerciorum ſequitur ut interdum unus plus, alter minus accipiat. Grot. l. 2. c. 12. §. 26. aliter. & Puff. l. 5. c. 3. §. 10.

CAPUT XIII.

De Jurejurando.

I. *Quomodò Pollicitationes, Promiſſa, Contractus &c. confirmari ſoleant.*
II. *Cur inprimis Jurejurando ſoleant confirmari.*
III. *Quid ſit Juſjurandum.*
IV. *Quotuplex.*
V. *Quæ ad Juramentum requirantur.*
VI. *Qui Jurare non poſſint.*
VII. *An ſit Juramentum, ſi quis non putans ſe jurare proferat verba jurantia.*
VIII. *An teneatur qui Jurans in mente ſua reſervat quod non velit obligari.*
IX. *An is qui verba Jurantia deliberatò profert, animo tamen non jurandi.*
X. *Quid ſi Juſjurandum dolo ſit elicitum.*
XI. *Quid ſi metu injuſto.*
XII. *An ex talibus Juramentis Deo acquiratur obligatio.*
XIII. *Cur Deus perjuros puniat.*
XIV. *An Juramentum de re illicita obliget.*
XV. *Quid ſi non quidem ſit de re omnino illicita, ſed tamen impediat majus bonum morale.*
XVI. *Quid ſi de re naturaliter impoſſibili Juramentum præſtetur; Quid ſi tantum pro tempore aut ex ſuppoſitione ſit impoſſibilis.*
XVII. *Quæ ſit forma Juriſjurandi.*
XVIII. *An recte Juretur per creaturas.*
XIX. *An per falſos Deos.*
XX. *An Chriſtianus tale Juramentum*

mentum à Gentilibus recte exigat.
XXI. *Quis ſit effectus Juramenti.*
XXII. *An obligetur qui aliquid juramento promittit latroni.*
XXIII. *An quis Juramentum perfido præſtitum implere debeat.*
XXIV. *An Contractus, in quo quis enormiter eſt læſus, poſſit reſcindi ſi juramento fuerit confirmatus.*
XXV. *An heres obligetur ex juramento defuncti.*
XXVI. *An per procuratorem & per literas Jurari poſſit.*
XXVII. *An ſit perjurus, qui non implet Juramentum nolenti impleri, aut ſublata qualitate ſub qua Juravit.*
XXVIII. *Quid contra Juramentum ſit, quando tantum ſit illicitum, & quando irritum.*
XXIX. *Quale jus Superiores habeant in Juramenta inferiorum.*
XXX. *An eos à Juramento abſolvere poſſint.*
XXXI. *Quale jus habeant in perſonam ejus cui Juratur.*
XXXII. *Quæ Juramentis ſint affinia.*

I. *Quomodo Pollicitationes, Promiſſa, Contractus &c. confirmari ſolent?*

Grot. l. 2. c. 13. §. 1. Puff. l. 4. c. 2. §. 1.

℞. Variis modis; Pignoribus, Fidejuſſoribus, inprimis Jurejurando.

II. *Cur inprimis Jurejurando ſolent confirmari?*

Feld. h. l.

℞. Quia dum hæc Negotia Jurejurando confirmantur, Homines cenſentur eſſe maxime ſecuri; nam Juramentum præſtatur ſub amiſſione maximi Boni, Gratiæ nimirum Numinis Æterni, quam nemo præſumitur velle amittere, quia ea amiſſa ſalvus eſſe non poteſt. Hinc omnes Populi & ab omni Ævo nullum Vinculum ad aſtringendam fidem Jurejurando arctius exiſtimarunt, & gravis pœna perjuris imminere nunquam non credita eſt, ita ut & Poſteritas Majorum delicta lueret, ſecundum illam Poëtæ ſententiam.

Grot. d. l.

At

Digitized by Google

At Juramento quædam eſt ſine nomine Proles,
Trunca manus & trunci pedes: tamen impetu magno
Advenit, atque omnem vaſtat ſtirpemque domumque.

III. *Quid eſt Jusjurandum?*

℞. (*a*) Jusjurandum eſt Religioſa affirmatio per invocationem Dei in teſtem, ſub amiſſione ipſius Gratiæ facta. *Grot. l. 2. c.13. §. 1. n. 3.*

IV. *Quotuplex eſt Jusjurandum?*

℞. Eſt vel Promiſſorium, vel Aſſertorium. Illud eſt vel Promiſſorium in ſpecie, quando Jurejurando aliquid Promittimus; vel Confirmatorium quando actum præcedentem ſeu Negotium præcedens Jurejurando confirmamus. Hoc ſcilicet Aſſertorium eſt, quod præſtatur ad rem controverſam decidendam. *Puff. l. 4. c.2. §.18. 19. 20. & 21.&22.*

V. *Quæ requiruntur ad Juramentum?*

℞. 1. (*b*) Requiritur animus Rationis compos & deliberatus. 2. ut res, quæ Promittitur, ſit licita. 3. ut modus ſeu Forma ſit licita. 4. Finis licitus & bonus. *Grot. d. c. 13.§.2. 6. & 10.*

VI. *Quinam ergo non poſſunt jurare?* *Grot. d. c.13. §.2. c.11. §.5.*

℞. Furioſi, Mente capti, impuberes, qui non intelligunt quod agunt, ut in cap. de Promiſſis dictum fuit; item athei, quia Deum eſſe negant. *Textor. c. 27. n. 23. & 24. aliter. Kulpis 7. tb. 3. in fin. Grot. l.2. c.20. §. 46.n.4.*

VII. *Si quis non putans ſe Jurare proferat Verba Jurantia, eritne Juramentum?*

℞. Non; quia Mens eſt quæ Jurat, non Lingua, juxta illud Poëtæ Carmen.

Jurata

Art. 3. (*a*) Jusjurandum actus eſt proprie Civilis, ſed qui cum Religione conjunctus eſt.

Art. 5. (*b*) Nam ſi ſub his Conditionibus Valida ſint Promiſſa, eo magis his erit attendendum, ubi ad eorum Confirmationem Deus tanquam Teſtis invocabitur.

Digitized by Google

Jurata Lingua eſt: Mente Juravi nihil.

Grot. d. c. 13. §. 2. Sic ſi quis Juramentum recitat, vel etiam Verba concepta alteri præit, non Jurat.

Puff. l. 4. c. 2. §. 3. VIII. *Quid ſi quis volens Jurare protulerit quidem Verba Jurantia, ſed tamen in ſua Mente ſibi reſervet, quod non velit obligari; an ex tali Promiſſo Jurato Obligabitur?*

Frantz. 2. reſol. 2. §. 8. & ſeqq. Puff. l. 4. c. 2. §. 5. Grot. d. c. 13. §. 3. paulo aliter. jung. l. 2. c. 4. §. 3. c. 11. §. 4. n. 1. & 3. Grot d. l. 2. c. 13. §. 3. n. 1. & 2. Ot. h. l.

℞. Affirmatur; quia quoties Signis externis Animum noſtrum alteri indicavimus, & is eum acceptavit, non poteſt non ſequi Obligatio; Nam alias omnis Ratio, intervenientibus Signis, ſeſe obligandi ex humana vita tolleretur, ſi quis tacita ſua Intentione poſſet impedire, ne effectus ille actum aliquem ſequatur, ad quem producendum eſt inſtitutus.

IX. *An Obligatur Verba Jurantia deliberatò proferens, Animo tamen non Jurandi?*

℞. (*c*) Affirmatur: quia enim is Actus ex Animo deliberato proceſſit, & alter in eum ſenſum eum accepit, effectum, qui ex eo ſequitur, Obligationem ſcilicet, Intentione ſua impedire non poteſt; niſi qui Jurat ſciat, aut probabiliter credat, ab eo, quo cum Negotium eſt, Verba aliter accipi, nam dictis teſtem adhibens Deum, debet Dicta facere vera, quomodo putat intelligi. Quamvis tamen & ſic male faciat, dum nomen Dei aſſumit in vanum.

X. *An quando Jusjurandum dolo eſt elicitum Jurans obligatur?*

Grot. l. 2. c. 13. §. 4. Seld. c. 16 in princ.

℞. Negatur; quia dolus excludit Animum deliberatum, qui conſiſtit in eo, ut idem intelligamus & idem velimus; & quando dolo inducimur ad Jurandum, præſupponimus Factum ita ſe habere, prout ab altero fuit propoſitum, quod tamen revera ita ſe non habet, ſic non idem Intelligimus & Volumus. At ſi dubium ſit, annon etiam ſine eo fuiſſet Juraturus, an ſtan-

Art. 9. (*c*) Eadem eſt hæc Quæſtio cum præcedente.

ſtandum ſit Verbis, quia ſimplicitas quammaxima Juramento convenit? dubitatur.

XI. *Quid ſi Juramentum metu injuſto ſit extortum?*

℞. Et hoc in caſu Jurans non obligatur, quia metus injuſtus impedit Conſenſum deliberatum & liberum, & metum injuſtum mihi inferens, non habet jus exigendi à me Juramentum. *Puff. l. 4. c. 2. §. 8. Grot. d. c. 13. §. 14. aliter.*

XII. *Sed annon hoc in caſu Deo acquiritur Obligatio?*

℞. Negatur; quia Jusjurandum eſt teſtimonium aliquod Dei, & vero teſtis ex teſtimonio ſuo non acquirit Obligationem, ſed eam vel Factum aliquod, de quo teſtatur, præſupponit. *Feld. ad Grot. l. 2. c. 13. §. 14. Puff. l. 4. c. 2. §. 9. Grot. l. 2. c. 13. §. 14. aliter.*

XIII. *At vero Deus non puniret perjuros, niſi Jurans obligatus fuiſſet Deo?*

℞. (*d*) Deus punit perjuros, non quia ex Juramento Obligatio oritur, ſed quia delictum cum juramento concurrit, ſi quis pejeret, & nomen Dei in vanum aſſumat; acerbius enim punitur, qui iram Dei expreſſe provocavit; & quantum in ſe fuit, ad ipſius Miſericordiam ſibi viam præcluſit, quàm qui nude Promiſit, & Promiſſa non ſervat. *Puff. l. 4. c. 2. §. 2. aliter.*

XIV. *Si præſtetur Jusjurandum de re illicita, quid Juris?*

℞. Juramentum de re illicita aut naturaliter, aut Divina interdictione vel etiam Humana, non Obligat; quia eſt de re impoſſibili & propter Legis interdictionem Facultas adimplendi nobis eſt adempta. *l. 14. & 15. D. de condit. Inſt. Feld. h. c. §. 6. Puff. l. 4. c. 1. §. 9.*

XV. *Quid ſi quidem Res non ſit omnino illicita, ſed tamen impediatur majus Bonum Morale, ſeu ſi per id prohibeamur obire aliquod Officium Humanitatis & pietatis?*

Z ℞. Jurans

Art. 13. (*d*) Cum adhibeatur Jusjurandum, ut ſcilicet veritas circa rem momentoſam in lucem edatur, quæ aliâ viâ detegi non potuiſſet; inde Conſequens eſt, quod ubi Jndiciis admodum Veriſimilibus nota ſit Facti cujusdam veritas, Jusjurandum in his Caſibus non eſſe adhibendum.

Digitized by Google

Grot hoc c. 13. §. 7. c. 2. § 11. & ſeqq.

℞. Jurans non obligatur, quia Progreſſus in Bono & Officiis humanitatis proximo & Deo debemus, qui vult, ut pro virili enitamur ea aliis præſtare, adeo ut hujus præſtationis libertatem eripere nobis ipſis non valeamus. Huc pertinent Iſti, qui adeo duro atque inſociabili ingenio, morum feritatem Jurejurando obfirmant, ſcilicet ne hunc habeant menſæ aut lecti Socium, vel ne illi bene unquam faciant; vel qui alios obſtringunt, ne honeſtam aliquam & humano Generi utilem Artem alteri communicent, &c.

XVI. *Quid ſi Juramentum præſtetur de re naturaliter omnino impoſſibili?*

Feld. h. c. 13. §. 3.

℞. Quia Juramentum non mutat naturam Pacti aut Promiſſi cui accedit, ſatis manifeſtum eſt, ad omnino impoſſibile neminem obligari; etſi graviter peccet, qui ita temere Jurando Nomine Divino abutitur. Si tantum pro tempore, aut ex ſuppoſitione ſit impoſſibile quod Juratur, ut ſi filiusfam. inſcio Patre Matrimonium Juramento promittat fœminæ, quod iſtam ſoluta Patria Poteſtate velit ducere, in pendenti eſt Obligatio, & exiſtente tempore quod ſuppoſuit, tenetur verum facere quod Juravit.

Grot. l. 2. c. 13. §. 8. & 9. c. 5. §. 10.

XVII. *Quæ eſt forma Jurisjurandi?*

Grot. d. c. 13. §. 10. Str. Ex. 17. th. 9.

℞. Forma Jurisjurandi eſt, ut fiat per Religioſam invocationem Nominis Divini, & devotionem ſui ipſius, ſive utrumque ſimul verbis exprimatur, ſive alterutrum tantum, puta hoc modo: Deus teſtis ſit & Vindex, ſi ſciens fefellero; vel Deus teſtis ſit, aut Deus ſit Vindex, quæ duo in idem recidunt. Nam cum Superior puniendi jus habens, teſtis advocatur, ſimul ab eo perfidiæ ultio poſcitur: & Qui ſcit omnia Ultor eſt, ideo quia Teſtis eſt.

XVIII. *Licetne Jurare per Creaturas?*

Str. Ex. 17. th. 7.

℞. (e) Non; quia 1. Religioſa invocatio ipſis non debetur. 2. quia

Art. 18. (e) Patet enim ex ℣. 34. 35. & 36. Cap. 5. Ev. ſecund. S. Matth. cum qui per Cœlum *verbi gratiâ* Jurat, per Deum ipſum id facere.

2. quia ſolus Deus eſt Omniſcius ac Omnipotens, ut in conſcientiæ noſtræ Teſtem & perfidiæ Ultorem invocari poſſit. Sic ergo non licet Jurare per Angelos vel Sanctos, nec per Principem, Solem, Terram, & Cœlum. Neque execrationes, quibus Rem nobis chariſſimam devovemus, ut Liberos, Patriam, Principem &c. ut de ſinceritate noſtra Proximus certus ſit: neque Obteſtationes, quando Res, quas magni-facimus in comparationem adducimus, & Teſtamur, non minus id quod affeiimus, nobis cordieſſe, quàm eas Res, quas Obteſtati ſumus; confundi debent cum Juramentis. *Ziegl. b. c. §. 10. & 11. Grot. b. c. §. 11. aliter. Puff. l. 4. c. 2. §. 3. aliter.*

XIX. *Si quis Juret per falſos Deos, an Obligatur?*

℟. Affirmatur; quia ex errore putat ſe Jurare per verum Deum; ſeu quia ſub falſis notis, generali tamen complexione Numen intuetur, verus Deus, ſi pejeratum ſit, in ſuam injuriam id Factum interpretatur. *Grot. b. c. §. 12. Feld. b. l. Puff. l. 4. c. 2. §. 4. Ziegl. b. c. §. 12. & Oſiand. aliter.*

XX. *An Chriſtiano licet à Gentilibus, quibuſcum Negotium eſt, tale Juramentum exigere?*

℟. Chriſtiani quidem non debent ſub tali Forma Gentilibus deferre Juramentum, multo minus ipſi ita Jurare, quia Idololatricum eſt; ſi tamen adduci non poſſint, ut aliter Jurent, ipſi quidem jurabunt per Verum Deum; à Gentilibus autem accipient Juramentum, quale habere poſſunt. *Grot. b. c. §. 12. Oſ. d. c. §. 12. Str. Ex. 17. Feld. b. l.*

XXI. *Quis eſt effectus Juramenti?*

℟. Sicut intendimus per Juramentum, ut aut aliquid quod licet Promittatur, aut ut Confirmetur, aut ut Controverſiæ finis imponatur: ita etiam effectus Juramenti varius eſt, Præcipuus tamen præcidere Controverſias, & omnis diſputationis Finis eſt Juramentum rem ſanciens. *Grot. d. c. 13. §. 13. Feld. b. l. aliter.*

Z 2 XXII.

XXII. *An quis obligatur Juramento Promittens latroni?*

Puff. l. 4. c. 2 §. 8 Grot. l. 2. c. 13. § 14. aliter, & cum eo Oſ. b. l Ziegl. Frantz. 2. Reſol. 3. Kulpis. & plures alii.

℞. (*f*) Non; quia vitium eſt in latrone, ſcilicet dum metum injuſtum mihi infert, non poteſt acceptare Promiſſum, & ſic ſi de Facto aliquid Promiſi, nulla ex Promiſſo oritur obligatio, ne quidem reſpectu Dei; nam Deo nihil promiſi. Idem dicendum eſt, ſi aliquid piratæ, quatenus tali Promittatur.

XXIII. *An cogitur Quis fidem Juratam iſti ſervare, qui eam antea fregit?*

Grot. l. 2. c. 13. § 16. Grot. l. 3. c. 19. §. 14.

℞. Si Jurata Promiſſio reſpectum habeat ad alterius Promiſſionem, ita ut ei quaſi Conditio inſit, ſi alter Promiſſionem non impleat, non ſit perjurus, ſi viciſſim non præſtet quod Juravit, ob defectum Conditionis à Parte ejus cui Juravit, Conditione autem deficiente deficit Promiſſio & nulla eſt: Eventus enim oſtendit nullam eſſe Obligationem, ut quæ non-niſi ſub Conditione Contracta erat. Si vero diverſi generis ſint Promiſſa, & citra reſpectum mutuum, omnino Juramentum erit ſervandum: licet enim ipſe contra Jus naturæ egerit, quod vult Pacta eſſe ſervanda, tamen non liberor a Promiſſo meo; propter Juramentum.

XXIV. *Si quis Juramento confirmet Contractum, in quo enormiter eſt læſus, poteſtne reſcindi?*

Puff. l. 4. c. 2. §. 11. Grot. d. c. 13. §. 16. n. 2. aliter. Mor. nac. ad l. 1. C. ſi adverſ. vend. Str. Ex. 8. th. 54.

℞. Affirmatur; quia Juramentum non mutat naturam Contractus, cui accedit. Si ergo Contractus propter inæqualitatem intervenientem poteſt reſcindi, etiam Juramentum poteſt reſcindi, quod eam præſupponit æqualitatem, quam Contractus Jure naturæ poſtulat.

XXV.

Art. 22. (*f*) Duplici de Cauſa non tenetur quis Jusjurandum ipſi a latrone extortum præſtare; Priorem affert Auctor, ſublatoque Contractu, tollitur eo ipſo Jusjurandum; remuneratio enim Iniquitatis ſit injurioſa Divinitati. Poſterior hæc eſt; quod nempe timore mortis percuſſus, non ipſi ſit requiſita tranquillitas ad Contrahendum.

XXV. *An heres obligatur ex Juramento defuncti ?*

℟. Si ex Promiſſo Jurato perfectum jus Tertio ſit acquiſitum, Heres obligatur, quia hoc onus Bonis adhæret, in quæ ſuccedit & Defunctum repræſentat. (*g*) Si nemini fuerit jus quæſitum, & ipſa Obligatio conſiſtat tantum in Pietate, Fide, & Conſtantia, Heres non obligatur, quia hæc ad Heredem non tranſeunt, ſed finiuntur cum perſona Jurantis. Imo priori in caſu, ſi Heres non præſtat Factum defuncti, non fiet perjurus, quia Juramentum continet devotionem ſui ipſius, & vero Heres ſe ipſum non devovit, ſed tantum perfidus erit. Sic ſi Populus Juraverit, Illi tantum, qui Jurarunt, ſi Juramentum non præſtetur, fient perjuri, non autem Reliqui, qui Juramento non conſenſerunt, & in quorum Animam non eſt Juratum, ſicut nec Succeſſores, ſed tantum fient perfidi.

Grot. d. c. 13. §. 17. Puff. l. 4. c. 2. §. 17.

Grot. l. 2. c. 21. §. 8. & 19.

XXVI. *Poſſumusne Jurare in alterius Animam ?*

℟. Ita; ſi Procurator meus Mandato ſpeciali inſtructus, Nomine meo Juret, ipſe feciſſe videor, quod per alium feci; & ſi non ſervem, quod Juramento Promiſi, perjurus ſum. Sic poſſumus jurare per literas, nihil enim refert, ſive verbis ore prolatis, ſive ſcriptis Deum invocemus in Teſtem.

c. 6. de teſt. in 6. Ziegl. ad Jus Can. 3. tit. 1. n. 13. Frantz. 2. Reſol. 1. §. 47.

XXVII. *Si jus quod Tertio ex Juramento eſt quæſitum remittatur ab ipſo an perjurus fio, Si promiſſum non præſtem ?*

℟. Non; quia remiſſio ipſius facit ut Juramentum habeatur pro præſtito. Sic etiam aliquis non amplius tenetur ex ſuo Juramento, ſi qualitas ſub qua alicui juravit, ceſſet; ut ſi Magiſtratus deſinat eſſe Magiſtratus, ſi ſubditus diſcedat à Civitate &c. nec opus eſt ſpeciali remiſſione Juriſjurandi.

Schilt. Ex. 23. th. 32. & ſeqq. Grot. d. c. 13. §. 18. Puff. l. 4. c. 2. §. 12.

Art. 25. (*g*) Nam ſi, *verbi gratiâ*, Defunctus pollicitus erat ſe quotannis certam quamdam pauperibus ſummam daturum; niſi hoc extenderit ad Heredem ſuum, non tenetur iſte hoc præſtare.

Digitized by Google

XXVIII. *An quod contra Juramentum ſit, illicitum tantum eſt, an etiam irritum?*

Grot. l 1. c. 3. §. 16. l. 2. c. 15. §. 7. Str. Ex. 32. th 18. Fach. 4. contr. c. 8.

℞. Judicandum eſt ex natura Actus: aut Juramentum continet plenam abdicationem poteſtatis ad Actum, ut ſi quis Juret, ſe nec poſſe, nec velle Fœdus facere cum aliis; ſi contra faciat, non erit tantum perjurus, ſed & Fœdus erit irritum, propter defectum Facultatis, quam à ſe abdicavit: (*b*) aut ſola fides tantum adſtringitur Jurejurando, e. g. ſi quis Heredi inſtituto Juret, ſe non mutaturum Teſtamentum, & poſtea mutet, erit perjurus tantum, ſed Teſtamenti mutatio valebit, quia Facultatem mutandi Teſtamentum retinuit. (*i*) Sic ſi Rex Regi Juret, ſe certo in loco non exſtructurum Munimenta, & poſtea exſtruat, fiet perjurus, ſed Exſtructio valebit, quia Facultatem retinuit Munimenta exſtruendi.

XXIX. *Quale jus Superiores habent in Juramenta inferiorum?*

Grot. d. c. 13. §. 20 Feld. h. l. Seld. l. 6. c. 1. p. 703. & c. 7.

℞. Quia actus inferiorum non ſunt plene in poteſtate ipſorum, ſed à Superioribus dependent; ideo duplex poteſt eſſe Actus Superiorum circa id quod Juratur; alter directus in perſonam Jurantis, alter in perſonam cui Juratur. In perſonam Jurantis dirigi poteſt aut antequam Juretur, irritum reddendo Juramentum, quatenus jus inferioris ſub poteſtate Superioris continetur, & ſic facultatem ad Actum ipſi auferendo; ut ſi Superior prohibeat inferioribus, ne vendant Frumentum Exteris, Venditio contra prohibitionem facta etiam Juramento erit nulla: aut poſtquam Juratum eſt, ne impleatur propter ſummum Imperium, quod in actiones inferiorum habet; aut ut non valeat niſi certo reſpectu, ut ſi forte propter imbecillitatem judicii aliquis Minor

Grot. d. c. 13. §. 20. n. 4.

Art. 28. (*b*) Diſtinctio illa Auctoris nulla eſt; Nam 1ó. ex eo ipſo quod quis Heredi inſtituto, ſe non mutaturum Teſtamentum Juravit, jure ſuo ſemetipſum ſpoliavit, adeoque ſi Promiſſum ſuum violet, ſepoſitis Legibus Civilibus, nihilominus Prior verus Heres agnoſci debebit

(*i*) Pari de Cauſa in altero ultimo Caſu, Tenetur, vel Munimentum quod in Territorio ſuo exſtruxit deſtruere, vel nondum exſtructo, ab incepto ſuo diſcedere; nam ubi quis, *verbi gratiâ*, fundum ſuum oneri cuidam ſubjecit, iſto reſpectu Jure ſuo deſtituitur.

Digitized by Google

Minor renuntiaret Beneficio ſibi competenti, hoc non valeat, niſi à Majore approbetur, aut contra ut valeat ſi confirmetur Juramento.

Grot. d. c. 13. §. 20. n. 2. in fin. Inſt. Jur. Publ. p. 278.

XXX. *An ergo is, qui ſummum in Civitate habet Imperium, aliquem poteſt abſolvere à Juramento?*

℞. (*k*) Ita; quia enim ſummam habet Poteſtatem in ejus Perſonam, ergo etiam in ejus Verba & Promiſſiones; ſive obligationem ex Jurata Promiſſione ortam totam tollat, ſive aliquem tantum abſolvat à Juramento ad effectum agendi, ſeu ut ſine metu perjurii agere poſſit.

Brand. Myl. ad Jus can. voce relaxatio juram. Ziegl. de jur. Maj. l. 1. c 21. p. 355.

XXXI. *Quid juris quando Actus Superioris eſt directus in Perſonam ejus cui Juratur?*

℞. Poteſt tollere ab eo jus, quod ex Jurata Promiſſione partum eſt, aut etiam vetare, ne quid ex tali Juramento accipiat: idque duobus modis, ſive in pœnam, ſive ob utilitatem Publicam ex vi Supereminentis Dominii. (*l*) Imo ſi poſt Juratam Promiſſionem vel etiam ante, ſubſit mutuum debitum, ipſe Jurans poteſt compenſare illud, quod is, cui juratum eſt, ipſi debet, cum eo quod juramento promiſit.

Grot. d. c. 13. §. 20. n 3. c. 11. §. 7. Ziegl. h. l. Text. c. 27. §. 76. & 77. aliter.

XXXII. *Quænam ſunt affinia Juramentis, ſeu quæ habentur pro Juramentis?*

℞. Multis in locis receptum eſt vice Jurisjurandi, ut Fides datis Dextris, aut alio quodam Signo obſtringatur, ea vi, ut, ni impleatur Promiſſio, Promiſſor non minus deteſtabilis habeatur, quam ſi pejeraſſet. Præcipue de Regibus, & Principibus

Grot. l. 2. c. 13. §. 22. Text. c. 27. n 41. & 42.

Art. 30. (*k*) Tacuit Auctor noſter de Jurisjurandi ceſſatione; cui omiſſioni ſupplebimus; dicendo, quod quotieſcunque. Summo Magiſtratui jus eſt, Contractus quoſdam Nullos reddere, voluntate ipſius ſufficienter declarata, eo ipſo Contrahentes ſuo liberantur jurejurando. Præterea ſi quis eo tempore quo Pactum quoddam cum jurejurando initum executioni mandaturus eſt, omittat quædam, quæ ad detrimentum Societatis verterent; hoc in caſu ſuo jurejurando liberabitur, niſi alio tempore, ſalvo officio ſuo erga Societatem, Promiſſum ſuum præſtare poſſit.

Art. 31. (*l*) Modò is Cui Juratum eſt, Conſentiat.

Gail. 2. obſ. 59. bus dictum eſt uſitatiſſimum, Fidem eorum pro Jurejurando valere; talis eſt Formula apud Germanos, *bey furſtlichen, grafflichen, adelichen treuen und ehren*. Hinc tales Perſonæ debent eſſe bonæ Fidei, & vitam potius ponere, quam fidem, ad quod pertinet illa Sententia Guntheri:

Unde jus & Reverentia Verbo
Regis ineſſe ſolet quovis Juramine major.

CAPUT. XIV.

De eorum qui Summum Imperium habent Promiſſis & Contractibus & Juramentis.

I. *An hactenus dicta de Promiſſis, Contractibus & Juramentis, etiam apud Reges obtineant.*

II. *Quæ Quæſtiones peculiares circa eorum Promiſſa, Contractus, & Juramenta ſint conſiderandæ.*

III. *An Rex ſe ipſum in integrum reſtituere poſſit, & Contractum ſuum irritum facere.*

IV. *An in integrum reſtitutiones ex Jure civili veniant, & ad Reges pertineant.*

V. *An non potius in integrum reſtituendi ſint ab aliis, quibus Monarchia univerſalis competit.*

VI. *An Pacta cum Extraneis per Tutores inita, Rex ſub obtentu minorennitatis revocare poſſit.*

VII. *An Exceptio metus, doli, læſionis &c. valeat contra Capitulationes Regibus præſcriptas.*

VIII. *An Rex Juramentum ſuum reſcindere poſſit.*

IX. *An obligatur in iis, quæ ſine cauſa Promiſit.*

X. *An emere & vendere ſine certo Pretio, locare & conducere ſine Mercede poſſit.*

XI. *Rex cum ſubditis Contrahens an naturaliter, an civiliter obligetur.*

XII. *An ipſis jus quæſitum auferre poſſit.*

XIII. *An res Exterorum Supereminen-*

minenti aliorum Dominio ſubſint.
XIV. *An Contractus Regum Leges ſint.*
XV. *An ex Regum Contractibus teneantur Succeſſores vel ipſe Populus.*
XVI. *Quouſque hæc facultas Populum obligandi ſe extendat.*
XVII. *Cur hæc Poteſtas Populum obligandi non Judicetur ex eventu.*
XVIII. *Si Contractus incipiat vergere ad publicam perniciem, an reſcindi poſſit.*
XIX. *Quid ſi Rex alienare vellet Partem Regni aut Regalis Patrimonii.*
XX. *Beneficia Principum an ſemper revocari poſſint.*
XXI. *An Populi teneantur Contractibus invaſorum Imperii.*
XXII. *Modus iſte perveniendi ad Imperium an non ſit illegitimus.*

I. *An ea, quæ dicta ſunt de Promiſſis, Contractibus & Juramentis, etiam locum habent apud Reges & eos qui par jus Regibus obtinent?*

℞. Affirmatur, quia ſunt Juris Naturæ & Gentium, quibus Juribus Reges non minus obligantur, quàm privati quicunque. *Grot. in Prol. in pr. l. 2. c. 11. §. 5. n. 3.*

II. *Sed annon peculiares quædam ſunt quæſtiones circa Promiſſa, Contractus & Juramenta Regum?*

℞. Ita; tum de eo quod ipſis in Actus ſuos licet, tum de eo quod in ſubditos, tum de eo quod in Succeſſores. *Grot. l. 2. c. 14. §. 1. n. 1.*

III. *An Rex poteſt ſe ipſum reſtituere in integrum & ſuum Contractum irritum facere?* *Bod. l. 1. c. 8.*

℞. Affirmatur; ſi ſcilicet ſit evidens æquitas; hæc enim uti omnibus hominibus hoc beneficium tribuit, ut Æqualitas inter Contrahentes obſervetur, ita & Regibus, ſive Actus eorum ſint Regii, ſive privati. Nam quamvis Actus Regii perinde ſint, ac ſi ipſa Communitas feciſſet, & Communitas ſe ipſa non ſit Superior, tamen non requiritur, ut Reſtitutio in integrum ſemper fiat à Superiore; Nam ii qui ſunt Reges, aut parem ipſis Po- *Grot. d. c. 14. §. 1. n. 2. aliter. Grot. b. e. §. 11. n. 2. Boecl. de eo quod civit. p. 43. in fin.*

 teſta-

teſtatem habent, ſicut iſti, qui copiam Judicis habere non poſſunt, ſibi ipſis poſſunt Jus dicere, & ſe ipſos in integrum Reſtituere.

IV. *At vero Reſtitutio in integrum venit ex Jure civili, quod ad Reges quatenus tales ſunt, non pertinet.*

℞. Reſtitutio in integrum non venit ex Jure civili, ſed ipſa Æquitas naturalis vult, ut metu injuſto coactus, dolo circumventus, & ætatis lubrico lapſus, abſentia ſive alia juſta cauſa Læſus in integrum Reſtituatur, vel ut Actus irritus declaretur: & in hac Reſtitutione, tempus intra quod fieri debet, non eſt definitum, ſed definiri debet ex eo, ex quo potuit aliquis eam petere & impetrare, adeo ut ſi quis iſtud tempus effluere patiatur, jus ſuum vel rem pro derelicta habeat.

V. *Annon videtur dicendum, ſi Reſtitui debeant, hoc non fieri debere ab ipſis Regibus qui Læſi ſunt, ſed ab eo cui Jure naturæ competit Univerſalis Monarchia?*

℞. Non; 1. quia Monarchia Univerſalis non datur. 2. Si Monarcha Univerſalis læderetur, ſe ipſum deberet in integrum reſtituere. Quanquam autem hæc Sententia non ſit admittenda, tamen ſi res dubia ſit, eorum opinio non videtur ſpernenda, qui volunt, ut fiat Reſtitutio per Arbitros Compromiſſarios, hi enim interdum Judices ſunt inter Reges.

VI. *An Pacta cum Extraneis per Tutores legitime inita, Rex ſub obtentu minorennitatis poteſt revocare?*

℞. Affirmatur; ſi æquitas & Læſio ſit evidens: prætextus enim minorennitatis ſolus non ſufficit. Et qui cum ipſis contraxerunt, ſi ſecuri non ſint, ſibi imputent, quod in ſuo Contractu non obſervaverint Æqualitatem, quæ inter Contrahentes obſervari debet: non enim ſufficit, ſi legitime Contrahatur, i. e. ſecundum Formam & Solemnitates Juris, verum etiam Læſio abeſſe debet.

Kulpis. h. c. arg. l. 41. D. de her. Inſt. Go'boſr. in C. ne quis in ſua cauſa & Morn. ibi Conr. de fin. Imp. c. 19 §. 3. Grot. d. c. 14. §. 1. n. 2. aliter. Conring. d. l. Puff. l. 8 c. 10. §. 2. Ziegl. h. c. §. 1. Bod. d. 1. c. 8. Grot. l. 2. c. 22. §. 13. n. 2. in fin. Conring. de Imp. c. 19. §. 8. in fin. Feld. h. c. §. 1. Grot. l. 2. c. 23. §. 8. l. 2. c. 20. §. 46. l. 47. D. de min Str. Ex. 8. th. 46. Puff. l. 8. c. 10. & 3. aliter.

VII.

Digitized by Google

VII. *An Exceptio metus, doli, læſionis &c. valet contra Capitulationes, quæ Regibus limitatis præſcribi ſolent?*

℟. Non 1. quia Reges qui Jurant in Capitulationes ſemper ſunt perfectæ ætatis. 2. ſi Leges iſtæ nimis duræ videbantur, nemo erat, qui Regnum ſuſcipere cogebat. 3. Populus non præſumitur adeo imprudens eſſe, ut Regem ſuum ejuſmodi Legibus velit adſtringere, quæ ſummum Imperium reddant mancum, aut velut Mobile.

Grot. l. 2. c. 5. § 6. & 10. c. 11. §. 5. Limn. in proœm ad capit. Imper. & Reg. ſect. 2. n. 1. & ſeqq. Puff. l. 5. c. 10. §. 2.

VIII. *An ea, quæ hactenus dicta ſunt, obtinent etiam in Juramentis Regum?*

℟. Affirmatur; quia Juramentum judicatur ex natura Actus, cui accedit; ſi Æquitas velit, ut iſte actus reſcindatur, Juramentum, quod huic Actui acceſſit, reſcindi poteſt, ſive antecedenter hoc fiat, ſive conſequenter. Nec magis hic requiruntur diſtinctæ Perſonæ, quam in Reſtitutione in integrum, ubi Rex ſeipſum, vel per Arbitros reſtituit: nec præſupponitur in Relaxatione Juramenti illud præſtitum eſſe ab inferiore, ſed præſupponitur juſtam eſſe Cauſam, ex qua fit Relaxatio.

Bodin. l. 1 c. 8. Grot. aliter. h. c §. 3 & Ziegl. h. l. Kulpis. h. c. §. 2. in fin. jung. Rhet. Inſt. jur. publ. l. 3. tit. 6. §. 5. p. 540.

IX. *An Rex obligatur in iis, quæ ſine Cauſa antecedente Promiſit?*

℟. Ita; nam non minus ad Reges, quam ad alios pertinent, ex eo quod Promiſſa plena, abſoluta & Acceptata Jus transferant in Acceptantem. vid. c. 11.

Grot. h. c. §. 4 c. 11. §. 10.

X. *An valent à Regibus facta Emptio & Venditio ſine certo Pretio, Locatio & Conductio ſine Mercede?*

℟. (a) Non; quia determinatio Pretii in Emptione, & expreſſio Mercedis in Locatione non ſunt à Jure civili, ſed à Jure Gentium, ex natura ipſorum horum Contractuum; adeo ut ſi Pretium in Emptione non ſit determinatum, non ſit Emptio, &

Ziegl. h. l. Grot. h. c. §. 5. paulo aliter, contra Vaſq. 2. cont illuſ. tr. c. 51.

Art. 10. (a) Fingamus quoddam emere volenti aliquem dicere, in te Rem meam transfero, Valoris ejus determinatione in tui poteſtate poſitâ; Quid deeſſet quæſò ut Venditionis nomen mereretur ille Contractus?

n. 24. §. ult Inſt. Mand. Pichard. ad §. 1. Inſt de empt. & vend.

& ſi Merces non ſit determinata in Conductione, non ſit Conductio, ſed tranſeant in alia Genera contractuum.

XI. *Quando Rex cum ſubditis Contrahit, an Obligatur tantum Naturaliter, an vero etiam Civiliter?*

Grot. h.c. §. 6. n 2. Feld. h.c. §. 6.

℞. Si per Obligationem civilem intelligamus Obligationem, quæ Juri naturæ eſt conveniens, & quæ approbatur vel comprobatur à Jure civili, Civiliter obligatur: ſi per Obligationem Civilem intelligamus Obligationem, quæ à Lege civili vim coactivam accipit, non obligatur Civiliter, ne quidem tanquam Membrum Cœtus; quia licet ſit Membrum Cœtus, ſeu Civitatis, tamen eſt tale Membrum, in quod tranſlatum eſt Jus integri, ſeu omnia Jura reliquorum Membrorum, adeo ut à Reliquis tanquam Univerſis Obligari non poſſit; nec à Seipſo, quia ſe ipſo Superior non eſt; ſed tantum Naturaliter, ut tamen ex hac Naturali Obligatione naſcatur Actio, ſcilicet, ut Contrahens petere poſſit, & ſi Rex facere velit, id quod Conſcientia, Honeſtas & Æquitas dictant, etiam cum effectu. Et hinc eſt, cur Reges ſoleant permittere, ut Conveniantur in propriis Tribunalibus, ut Jus Creditoris declaretur, licet Exactio ſequi non poſſit, ſi ſponte Sententiæ ſatisfacere non velint; nam ſubditis cogere Eum, cui ſunt ſubditi, non licet.

Grot. l. 2. c. 4. §. 12. h. c. §. 5. ſed aliter.

A. B. C. 5. & ibi Linn.

XII. *An Rex ſubditis Jus quæſitum auferre poteſt?*

Grot. d. c. 14. §. 7.

℞. Affirmatur; duplici modo ipſis Jus quæſitum auferre poteſt; aut in pœnam, aut ex vi Supereminentis Dominii: neque neceſſe eſt Stricto Jure ut fiat Compenſatio, quia Rex jure ſuo utitur; vi enim Eminentis Dominii de rebus privatorum in utilitatem Publicam diſponere poteſt eo modo, quo Paterfamilias de iis diſponit in utilitatem ſuæ Familiæ; licet Æquitas ſuadeat, ut Damnum, quod omnium cauſa quis ſuſtinuit, ab omnibus, in quorum Commodum ceſſit, id quod eſt Impenſum, reſarciatur; neque intereſt, utrum Jus quæſitum ſit ex Jure Naturali, an ex Jure Civili; nam in utrumvis par Jus eſt Regis, nec hoc magis quam illud ſine Cauſa tolli poteſt; aut ſi ſine Cauſa hoc Rex faciat, haud dubie tenetur reparare Damnum datum; facit

Fr Horn. l. 2. c. 4. §. 20. Grot d. l. aliter. Grot. c. 14. §. 8. Ziegl. h. l & de jur. Maj. l. 1. c. 4. p. 99.

facit enim contra verum Jus ſubditi & contra Jus Naturæ, quod non patitur, ut alicui Jus Legitimo modo partum ſine Cauſa & Facto ſuo auferatur.

XIII. *An Exterorum Bona, quæ tempore neceſſitatis apud nos deprebenduntur, Dominis ipſorum alibi exiſtentibus, vi Supereminentis Dominii detineri poſſunt?*

Grot. h. c.14. §.8. in fin.

℞. Verior eſt affirmantium Opinio; quia extrema Neceſſitas alias ex Jure humanitatis facit, ut alterius Rem occupare poſſim, quæ non eſt in meo Territorio, multo magis ergo, ſi talis Res inveniatur in meo Territorio, & intra meam Juriſdictionem. Quo accedunt Exempla Populorum ita ſentientium.

Grot. l.2. c.2. §.10. Boecl. in com. d. c.2. §.10. Horn. l.2. c.4. §.19. Conring. de fin. Imp. c.19. §. 6.

XIV. *An Contractus Regum ſunt Leges?*

℞. Non; quia ex Promiſſis & Contractibus Jus Naſcitur adverſus Regem, non ex Legibus; & ſi has revocet, nemini facit injuriam. Quædam tamen ex Legibus & Contractibus mixta eſſe poſſunt, ut Contractus cum vicino Rege, aut cum Publicano factus, qui ſimul pro Lege publicatur, quatenus ei inſunt, quæ ſubditis obſervanda ſunt.

Grot. d. c.14. §.9. Feld. b.l. aliter.

XV. *An ex Regum Contractibus tenentur Succeſſores?*

℞. Si ſint Succeſſores omnium Bonorum, & ſimul Regni heredes, ut in Regno Patrimoniali, quin Promiſſis & contractibus teneantur, dubitandum non eſt; pro Debitis enim, etiam Perſonalibus, Bona Defuncti, reſpectu quorum dicimur Creditores vel debitores, ut obligata ſint, ipſi rerum Dominio cœvum eſt: ſi vero ſint Succeſſores tantum in Jus regni, ut in Regno non Patrimoniali, vel Electitio, vel Succeſſivo; directe quidem & immediate hi Succeſſores quia tales non obligantur, quod Jus non accipiant ab eo qui proxime deceſſit, ſed à Populo: Obligantur tamen mediante ſeu per interpoſitam Civitatem, quatenus imperium transferendo Civitas, Facultatem quoque Regi conceſſiſſe videtur ſe obligandi, tanquam Capiti ſuo: nam in Moralibus qui dat Finem, dat ea quæ ad Finem perducunt; ſine

Grot. d. c. 14. §. 10. & c. 21. §. 19.

l. 2. c. 5. §. 17. Boecl. de eo quod. civ. egit. p. 42. uſque ad 48. enim hac Facultate obligandi Populum, Regi nullum eſt Remedium expediendi Negotia, ſive in ipſa Civitate, ſive cum Exteris: ſi ſint Succeſſores partim in Bona, in Jus vero Regni in ſolidum, Promiſſa & Contractus reſpectu ipſorum Bonorum, in quæ ſucceſſerunt, omnino ſervare debent: quæ vero Promiſſa & Contractus iſta Bona non reſpiciunt, in iis obſervanda eſt modò dicta Diſtinctio, ſcilicet quod per interpoſitam Civitatem obligentur.

XVI. *Quouſque hæc Poteſtas Populum obligandi ſe extendit?*

Grot. d. c. 14. §. 12. &c. 9. §. 8. n. 1. & 2. Carpz. de leg reg. c. 13. ſect. 2. n. 13. in fin. ℞. Hæc Poteſtas Populum obligandi non abit in infinitum; neque enim obligandi infinita Poteſtas ad Imperium recte exercendum neceſſaria eſt, ſed requiritur, ut Rex habeat probabilem rationem, quæ in dubio ob Regentium auctoritatem præſumi debet; ſive poſtmodum Exitus reſpondeat Conſilio & Rationi Regis, ſive non reſpondeat; non enim Exitus in hac re, ſed Probabilis Ratio rei gerendæ ſpectanda eſt, quæ ſi adſit, & Populus ipſe obligatur, ſi quo caſu ſui juris eſſe cœperit, & Succeſſores Regis, quatenus Populi Capita. Sicut & ſi quid Populus liber Contraxiſſet, obligaretur Is qui poſtea Regnum pleniſſimo jure à Populo acciperet. *Ziegl. h. c. §. 12.* An, ſi talem Populum Bello ſubegiſſet, idem obtinere debeat? vid. cap. 9.

XVII. *Cur hæc Poteſtas Populum obligandi non judicatur ex Eventu?*

Grot. d. c. 14 §. 12. n. 2. ℞. Reip. non expedit, imo periculoſum eſſet ad tales anguſtias Reipublicæ Imperantem velle adigere; facile enim inde oriri poſſet confuſio, dum actum utiliter modo geſtum aſſererent, modo negarent, ut ſic nulla Contrahentibus eſſet Securitas.

XVIII. *An ſi Contractus incipiat vergere ad Publicam perniciem, declarari poteſt nullus, quaſi factus ſub Conditione, ſine qua juſte fieri non poteſt?*

Grot. d. c. 14. § 12. n. 5. aliter. ℞. Difficilis & periculoſa eſt hæc Declaratio, ubi cum Exteris agitur, qui bona fide Contraxerunt, & nullo jure caſus Reip. ferre coguntur; imo ſi talis Conditio ſubintelligeretur, quis unquam

quam Exterorum certus eſſet de ſuo Contractu, & quis cum alio Rege vel Populo Contracturus eſſet..

XIX. *An Contractus valent pertinentes ad alienationem Regni, ejuſve Partis aut Regalis Patrimonii, quatenus id Regi non eſt permiſſum?*

℞. Non, quia facti ſunt de re aliena. Tantundem erit in Regnis reſtrictis, ſi quam Materiam aut actuum Genus Populus à Poteſtate Regia exceperit. Nam ut tales Actus valeant, Populi per ſe aut per eos, qui Populum Legitime referunt, conſenſus requiritur, ut ſupra dictum fuit cap. 6.

Grot. c. 14. §. 12.. n. 7. 8.

XX. *An Beneficia Principum, quæ liberaliter ſunt conceſſa, ſemper poſſunt revocari?*

℞. (*b*) Donationes, Beneficia & Privilegia ſi probabilem habeant Rationem, ſine juſta Cauſa nec à Concedente, nec à Succeſſore revocari poſſunt, niſi adſit Precarii Clauſula; quia Imperantes hoc in caſu, & habent Facultatem concedendi, & alii habent Jus ſeu Facultatem acquirendi, ita ut Jus ſemel acquiſitum, ſine juſta Cauſa iis citra injuriam auferri non poſſit. Privilegia tamen, quæ Vinculum duntaxat Legis demunt ſine ullo Contractu, ut ſi quem Princeps eximeret ex numero eorum, qui neceſſarias Collectas ſolvunt, revocabilia ſunt, quia hic nullum Jus quæſitum eſt adverſus Legis Auctorem, & Lex ſublata reponi poteſt.

Grot. d. c. 14. §. 13. Tabor. de oblig. ſucceſſ. in off. c. 5. Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 12. p. 237. Inſt. Jur. Publ. p. 484. & ſeqq.

XXI. *An Populi tenentur Contractibus eorum, qui Imperium invaſerunt.*

℞. (*c*) Deciſio omnino difficilis eſt: nobis videtur dicendum, quod

Grot. d. c. 14. §. 14.

Art. 20. (*b*) Modò in concedendo Privilegio, non exceſſerit Rex poteſtatem ſuam, valida erit illa Conceſſio, in poſterum tamen ab ipſo Rege revocabilis, ob Caſum neceſſitatis, & utilitatem Publicam.

Art. 21. (*c*) Si Jus habeat Populus reſiſtendi animum deponere, in iſto Caſu Majeſtatem regiam conſequetur Invaſor; Sed ſi tyrannidem nullo modo exercuerit Rex Legitimus in populum, tunc fides ipſi per Contractum data, erit obſervanda, & Conſequenter non poterit Populus cum invaſore Contrahere, ipſique deferre Imperium, quo in caſu ſuſpenditur tantummodò poteſtas Regis, quam recuperare poterit, Statim atque occaſio ſe ſe offeret; adeoque omnem lapidem tenebitur movere Populus, ut in priſtinum ſtatum ſuum reſtituatur Rex.

Digitized by Google

aliter. & *Kulpis. h. l.*

quod ſi ſimulac invaſerunt Imperium, & Populus reſiſtendi animum depoſuit, Majeſtatem ſtatim conſequantur, citra omne Pactum expreſſum, & in ipſis ſolis inſit Jus integrum, & Populum efficaciter obligare poſſint; Modus enim acquirendi Jus, non poteſt mutare ipſum Jus acquiſitum, ſeu Rem.

XXII. *At modus eſt illegitimus?*

Boecl. de eo quod civit. egit. p. 9. & ſeqq. Text. c. 23. n. 10. conſ. l. 1. c. 4. §. 15. & ſeqq.

℞. (*d*) Poſtquam Populus depoſuit reſiſtendi animum, Rex eſt Legitimus à Deo tali modo conſtitutus, qui reſpectu hominum illegitimus eſt, reſpectu Dei Legitimus: ſolus enim Deus Reges imponit & deponit, iis modis, quibus ipſi viſum fuerit. Minus dubitamus, ſi aliquis invaſor juſtam Bellandi Cauſam habuerit, hujuſmodi enim Contractus, ſi probabilem Cauſam habeant, æque erunt ſervandi, ac ſi per Succeſſionem vel Electionem ad Regnum perveniſſet.

Art. 22. (*d*) Immeritò talis invaſor Imperii, vocatur Rex Legitimus, a Deo conſtitutus; Repugnat enim Divinis Perfectionibus, ut ſpectetur & Conſtituatur Rex legitimus; ſed Deus tantummodò permiſit, aut non impedivit quominùs ille Invaſor Imperium occuparet.

CAPUT XV.

De Fœderibus & Sponſionibus.

I. *Quid ſint Conventiones Publicæ.*
II. *Quotuplices.*
III. *Quid ſit Fœdus.*
IV. *Qui Jus faciendi Fœderis habeant.*
V. *An tyrannus.*
VI. *An Rex Regno pulſus.*
VII. *Fœdera quomodo dividantur.*
VIII. *Quotuplicia ſint Fœdera, quæ Juri naturæ aliquid addunt, quid Æqualia, quid Inæqualia. Æqualia quotuplicia ſint.*
IX. *Quotuplicia ſint Inæqualia.*
X. *An Fœdera cum his qui à vera Religione alieni ſunt licita ſint.*
XI. *An cum atheis.*

XII.

XII. *Si plures Fœderatorum Bella gerant, cui potius Auxilium ſit ferendum.*
XIII. *An Fœdus tacite renovatum cenſeatur.*
XIV. *An Partis alterius perfidia alteram à Fœdere liberet.*
XV. *Quid ſit Sponſio.*
XVI. *Quotuplex.*
XVII. *Quid ſi Sponſio à Rege aut Civitate improbetur.*
XVIII. *An Sponſio obliget ſummam Poteſtatem ex Notitia & Silentio.*

I. *Quid ſint Conventiones Publicæ ?*

℞. PUblicæ Conventiones ſunt, quæ niſi Jure Imperii majoris aut minoris fieri nequeunt. qua Nota non tantum à Contractibus privatorum differunt, ſed & à Contractibus Regum circa Negotia privata. *Grot. l.2. c.15. §.1.*

II. *Quotuplices ſint ?*

℞. Sunt vel Fœdera, vel Sponſiones, vel Pactiones aliæ. *Grot. d. c.15. §.2.*

III. *Quid eſt Fœdus ?*

℞. Fœdus eſt Conventio Publica, ab iis qui Majeſtatem habent, in communem vel alterius utilitatem Facta. *Grot. l. 2. c. 15. §.1. & 9.n.2.*

IV. *Quinam habent jus faciendi Fœdus ?*

℞. In Regnis Regum eſt facere Fœdus, in Civitatibus, eorum penes quos eſt Majeſtas, vel exercitium hujus Juris; Leges enim Fundamentales ut in aliis, ita & in hoc Jure ſemper ſunt inſpiciendæ; Sic in Imperio Romano-Germanico ſecundum diſpoſitionem Inſtrumenti Pacis, Fœdera nomine Imperii in Comitiis fieri debent, ſecundum Capitulationem Leopoldi & Joſephi; in caſu neceſſitatis, Electores cum Imperatore de Facto hoc Jus ſibi tantum fecerunt commune. (*a*) Status Impe- *d. c. 15. §. 3. n. 1. in fin. Ziegl de jur. maj. l. 1. c. 38. p. 684. Inſtr. Pac. art. 8. n. 2. Cap. Leop. & Joſeph. art. 10. Inſtr.*

Art. 4. (*a*) In Imperio Romano-Germanico, Status Imperii, ſunt a ſe invicem Independentes, per Fœdus ſibi invicem adjuncti, qui omnes Imperatorem, velut Principem agnoſcunt, Adeoque Singuli ſumma Poteſtate fruuntur.

Digitized by Google

Pac. d. art. n. 2. in fin Inſt. Jur. Pub'. p. 450. in fin Kul. pis. ad. Montz. p. 2. c. 5. §. 8 p. 87. in fin. Grot. l 1. c. 4 §. 15. & 16.

Imperii Fœdera faciunt ratione ſuorum Territoriorum etiam inconſulto Imperatore.

V. *Quid dicendum de tyranno, an Fœdus facere poſſit?*

℞. Si Majeſtatem habeat, poteſt, ſi non habeat, non poteſt. vide cap. præced. quæſt. ult.

VI. *Quid de Rege Regno pulſo?*

℞. Si jus Regni penes ipſum maneat; poteſt, utcunque poſſeſſionem amiſerit: ſi Jus Regni penes ipſum non maneat, non poteſt.

VII. *Quotuplicia ſunt Fœdera?*

Grot. l. 2. c. 16. §. 17 Boecl. de eo quod civit. egit. p. 10. & 11. Grot. d. l. c. 15. §. 5. n. 1. & l. 1. c. 1. §. 12. n. 2. d. c. 15. § 5. n. 1. in fin. l. 3. c. 2. § 2. n. 3. l 1. D. de cond. ob turp. cauſ.

℞. Alia idem conſtituunt quod Juris eſt Naturalis, ut de ſimplici humanitate invicem exercenda, vel non inferenda noxa. Hæc Fœdera omnino ſunt neceſſaria & utilia; quia quamvis Natura Cognationem inter omnes Homines conſtituerit, & nefas ſit alterum ab altero lædi; tamen apud plures homines, imò integros Populos, malis moribus hæc Jura ſunt obliterata, ita ut latrocinari & prædas agere in Extraneos nullo Bello indicto pro licito habeatur. De cætero pudere propemodum debet Homines cultos Pactum inire, cujus Capita nihil aliud continent, quam ne ſimpliciter & directe Jus Naturæ violetur; huc tamen non ſemper referri debet, ut utrinque jus Hoſpitii aut jus Commercii ſit; quamvis enim debeantur ex humanitate, tamen non ita ſunt definita, ut nunquam ulteriori determinatione, quæ Pactis & Fœderibus fieri debet, opus habeant. vid. lib. 2. c. 2. Alia Juri Naturæ aliquid adjiciunt.

VIII. *Quotuplicia ſunt Fœdera, quæ Juri naturæ aliquid adjiciunt?*

Puff. l. 8. c. 4. §. 2. in med. vid tamen l. 50.

℞. Alia ſunt Æqualia, quæ utrinque eodem modo ſe habent; alia Inæqualia, quæ ſe habent modo Inæquali. Utriuſque modi Fœdera aut Pacis, aut Societatis alicujus gratia fiunt. Æqualia Pacis, ut quæ de reſtituendis captivis, rebus captis, & ad ſecuritatem conveniri ſolent. Æqualia ſocietatis, aut ad Commercia perti-

Digitized by Google

pertinent, aut ad Belli communitatem, aut ad res alias. Æquales de commerciis Pactiones variæ eſſe poſſunt, puta utrinque ne Vectigal ullum ſolvatur, aut ne majus ſolvatur, quam in præſens, aut ad certam quantitatem. Sic in Bellica Societate, ut Auxilia præſtentur paria Equitum, Peditum, & Navium, ſive ad omne Bellum, ſive ad certum, aut incertos hoſtes, aut in omnes quidem, ſed exceptis Sociis. Ad alias res pertinent, ne in Confinio alterius alter Arces habeat, ne iter alterius hoſti præbeat &c.

D. de pact. Ob. recht. de ſponſ. pac. c. 1. §. 3. d. c. 15. §. 6. n. 1. & 2.

IX. *Quotuplicia ſunt Inæqualia?*

℞. In Fœderibus inæqualia promittuntur, aut ex Parte Digniori, aut ex Parte minus digna. Ex parte Digniori, ut ſi quis Auxilia promittat, nec reſtipuletur, aut majora promittat: ex parte non digniori Inæqualia ſunt, aut cum imminutione Summi Imperii, aut ſine ejus imminutione. Cum imminutione Summi Imperii ſunt iſta, quæ & Facultatem & Voluntatem, proprio arbitrio, hoc vel illud in ſuo Territorio faciendi, aut communicant, aut adimunt, vel ne quis Bellum gerat injuſſu alterius. Quicunque enim mihi præcipere & me jubere poteſt, me eſt Superior, omniſque mea agendi & voluntas & facultas ex ipſius arbitrio pendet. Sine imminutione Summi Imperii, cum Facultas quidem retinetur, ſed voluntas certo modo determinatur ex alterius voluntate, e. g. ſi quis Promittat ſe alterius Majeſtatem comiter culturum; retinet enim tunc ipſe Majeſtatem, licet Exercitium certo modo à Promiſſione ſua, non autem à vi Superioris determinetur. Item ut hoſtes vel amici habeantur, quos velit Partium altera; utraque enim Pars retinet Majeſtatem circa Bellum & Pacem, licet, ex mutua Promiſſione Voluntas Majeſtatem exercendi ſit determinata. Item quod quis in certis Locis non velit conſcribere militem, Arcem exſtruere &c. retinet enim jus conſcribendi militem, arcem exſtruendi &c. licet Exercitium reſtringatur. Poſſunt autem talia Fœdera contrahi, non tantum inter Victores & Victos, ſed & inter Potentiores & Impotentiores, etiam qui Bellum inter ſe experti non ſunt.

d. c. 15. §. 7.

l. 1. c. 3. §. 15. n. 2.

Grot. l. 1. c. 3. §. 21. Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 1. p. 35.

d. c. 15. §. 7. n. 4.

X. *Licetne Fœdus inire, cum iis qui à vera Religione alieni ſunt?*

℞. Licet; quia cum omni eo, cum quo eſt Juris naturæ communio, ſicut alias Conventiones, ita & Fœdera inire licet; & Jus Naturæ ita omnibus Hominibus commune eſt, ut Religionis diſcrimen non admittat. Imo ipſi Hebræi talia Fœdera inierunt; ipſi Imperatores noſtri & ſummi Pontifices. Volunt tamen Doctores ſequentia obſervari: 1. ut ſit Caſus ſummæ Neceſſitatis. 2. ne fiant contra Fideles & Chriſtianam Religionem. 3. ne profanæ Opes inde magnum Incrementum accipiant.

XI. *An cum atheis?*

℞. Cum athei retineant communionem Juris Naturæ, non videmus, cur non poſſint Fœdera contrahere; imo licet jurare non poſſint, quia Deum nolunt credere, licet Conſcientia aliud dictet, tamen cum in Fœderibus neceſſario Juramenta non requirantur, ab hoc Jure excludendi non ſunt: utrum autem conſultum ſit, nec-ne, Fœdus cum ipſis facere, eſt Quæſtio prudentiæ Civilis, & forte non minus conſultum eſt Fœdus cum ipſis contrahere, quam cum perfidis, quia quamvis Jus Naturæ habeant, tamen ea quæ ſunt Juris Naturæ non faciunt, & ſic ipſorum Promiſſiones non ſunt ſecuræ.

XII. *Si pluribus aliquis eſt Fœderatus, qui Bellum gerunt, cuinam Auxilium ferre debeat?*

℞. Ad injuſta Bella nulla eſt Obligatio; quare qui Fœderatorum juſtam habet Belli cauſam præferendus eſt, ſi cum Extraneo res ſit, etiamſi cum alio Fœderato, niſi convenerit ne adverſus eum Auxilia mittere liceat; & ſi Fœderati inter ſe committantur, cauſis utrinque injuſtis, utraque Parte abſtinendum erit. Si in alios Bellent juſta Quiſque de cauſa, ſi utrique Auxilia mitti poſſint, puta in milite aut pecunia mittenda erunt. At ſi ipſius qui Promiſit Præſentia requiratur, quæ individua eſt; præferendus eſt is cum quo antiquius Fœdus eſt, modo poſterius Fœdus non contineat quaſi Imperii Tranſlationem, puta ſubjectionis aliquid ſeu deditionis; Nam & dicimus in Venditione Prio-

Grot. l. 2. c. 15. §. 8. & 9. n. 1. c. 2. §. 11. n. 1. & 2. Limn. ad Cap. Car. V p. 191. Text. c. 23. §. 13. & 14. Os. b. l.

Reink. de Reg. Sec. & Eccl. l. 2. c. 3. p. 1010. aliter. Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 38. p. 652. aliter Ziegl. b. l. aliter Textor. c. 27. §. 73. & 74.

Grot. l. 2. c. 10 §. 46. n. 4. conf. Gilbert Voet. de atheiſmo. d. c. 15. §. 13 n. 1. Alber. Gent. l. 3. c 10. p. 637.

Priorem præferri, niſi in Poſteriorem Emtorem Dominium ſit tranſlatum.

XIII. *An finito Tempore Fœdus tacite Renovatum cenſetur?*

℞. Finito Tempore Fœderi adjecto, & Fœdus finitur, quod tacite Renovatum non intelligitur; nemo enim ad novum onus ſe præſumitur voluiſſe adſtringere, vel nimium coarctare libertatem agendi; niſi ſint tales Actus, qui nullam aliam interpretationem recipiunt, e. g. ſi quis tempore Fœderis præterlapſo efflagitet Auxilium ex Fœdere, & Fœderatus non ignarus Tempus jam effluxiſſe, illud præſtet, videtur tacite Renovaſſe Fœdus; quia hic Actus non videtur aliam interpretationem recipere, quam Renovati Fœderis, quamdiu durat. Nam ultra id Tempus nequidem tacite videntur ſe Obligaſſe. Imo priori Tempore videtur hic Actus potius eſſe Benevolentiæ & Amicitiæ, quæ etiam finito Tempore durat, quam Renovati Fœderis; vel ſi Fœdus Renovatum dicamus, hæc Renovatio complectitur ſub ſe, omnia Capitula Fœderis prioris, & qui hoc vel illud Capitulum non comprehendi dicit, contra ipſum eſt Præſumptio in contrarium.

XIV. *Si pars una Fœdus violaverit, an alteri liceat à Fœdere diſcedere?*

℞. Affirmatur; nam ſingula Fœderis Capita vim habent Conditionis, niſi expreſſe aliter convenerit, quod fieri interdum ſolet, ne ob quaſvis offenſas diſcedere liceat à Fœdere, ſed ut prius provocetur ad Arbitros, aut pœna adjecta præſtetur; vel etiam hoc in caſu altera Pars non tenetur præſtare, quod Capiti ab una Parte neglecto reſpondet.

XV. *Quid eſt Sponſio?*

℞. Sponſio eſt Conventio Publica, quæ à Miniſtro ſummæ Poteſtatis circa Negotium ad eamdem ſpectans, ſine ipſius Mandato initur.

Grot. d. c. 15. §. 15. n. 4. & l. 1. c. 3. §. 8. n. 3.
Grot. d. c. 15. §. 14. c. 16. §. 14. in fin. & §. 16. n. 3. in fin.
Puff. l. 8. c. 9. §. 11. Text. c. 25. §. 17.
Kulpis. h. c. §. 4.
Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 38. §. 10. p. 654. in fin. & in comment. h. c. 14.
Text. d. c. 25. §. 18.
Grot. d. c. 15. §. 15. l. 3. c. 20. §. 35. l. 1. c. 3 §. 16. n. 5. in fin.
Inſt. Pac. art. 17. §. 5. & 6. Pac. Neom. art. ult.

Digitized by Google

Grot. d. c. 15. §. 3. d. c 15. §. 16.

XVI. *Quotuplex eſt Sponſio?*

℞. Sponſionum ſpecies tot poſſunt eſſe, quot ſunt Fœderum, & diſtant à Fœderibus, Perſonarum facientium Poteſtate.

XVII. *Si improbetur à Rege aut Civitate Sponſio: quid Juris?*

Grot. d. c. 15. § 16. n. 1. & 4.

℞. Sive Sponſio pure facta fuerit, citra adjectam Conditionem Ratihabitionis faciendæ à Summa Poteſtate, ſive non pure, Populus nullam in partem Obligatur; ſed priori caſu Sponſorum Bona primum obligantur ad id quod intereſt Sponſionem ratam haberi, & ſi ea non ſufficiant, Sponſor eſt dedendus, ut is cui debetur, videat, quomodo capienda ſit Satisfactio ab eo, qui inanibus Pactis decepit.

XVIII. *An Sponſio obligat Summam Poteſtatem ex notitia & ſilentio?*

Grot. d. c. 14. §. 17. n. 2. Ziegl. b. l.

℞. Præter Notitiam & Silentium res aliqua accedere debet, ſeu Signum externum, ex quo Ratihabitio inducatur, e. g. Verba, vel Factum, ad impletionem Sponſionis tendens; nam ſine ſigno externo, aut Facto aliquo, ſilentium non ſatis probabilem voluntatis Conjecturam ſuppeditat.

CAPUT XVI.

De Interpretatione.

I. *Cum interni Actus per ſe ſpectabiles non ſint, quomodo Promiſſa exterius obligent.*
II. *Quid ſit Interpretatio.*
III. *Quotuplex.*
IV. *Quæ ſit Menſura rectæ Interpretationis.*
V. *Quotuplicia ſint ſigna ex quibus Mens colligatur.*
VI. *Verba quomodo ſint intelligenda.*
VII. *Quando Conjecturis opus ſit.*
VIII. *Ex quibus locis Conjecturæ voluntatis promantur.*
IX. *Conjuncta quotuplicia ſint.*
X. *Quotuplicia ſint ea quæ Promittuntur.*

Quid Favo-

Digitized by Google

Favorabilia; quid odioſa: quid Mixta.

XI. *Quomodo Verba ſint explicanda in non odioſis.*

XII. *Quomodo in Favorabilibus.*

XIII. *Quomodo in odioſis.*

XIV. *An Sociorum nomine tantum intelligantur Præſentes aut etiam Futuri.*

XV. *An ergo novus Socius contra primum Fœderatum defendi vel adjuvari poſſit.*

XVI. *Si convenerit ne alter Fœderatorum alterius injuſſu Bellum gerere poſſit, quale Bellum intelligatur.*

XVII. *Præmium promiſſum illi qui primus aliquid fecerit, ſi Plures ſimul faciant, cui debeatur.*

XVIII. *Quomodo Pacta & Fœdera Realia diſtinguantur à Perſonalibus.*

XIX. *An Perſona Fœderi adjecta ſemper faciat Fœdus Perſonale. In dubio qualia cenſeantur eſſe Fœdera, an Perſonalia an Realia.*

XX. *An omnes Societates morte finiantur, & an Fœdera ad Regnorum Succeſſores tranſeant, cum Juramenti vis Perſonam non exeat.*

XXI. *An Fœdus cum Rege initum extendatur ad Regem regno pulſum.*

XXII. *An ad Regni invaſorem.*

XXIII. *Quodnam ſit aliud interpretandi Genus, ex Conjecturis extra Verborum Significationem.*

XXIV. *An extendens Interpretatio facile procedat.*

XXV. *Quando locum habeat.*

XXVI. *An Mandatum per aliud æque utile impleri poſſit.*

XXVII. *Interpretatio reſtringens, unde petatur extra Significationem Verborum.*

XXVIII. *Quid ſi Res comprehendatur, ſub ratione ſecundum Potentiam moraliter conſideratam.*

XXIX. *An Promiſſa in ſe habeant tacitam Conditionem ſi Res maneant in eo quo ſunt loco.*

XXX. *Quot modis dijudicari poſſit, utrum Caſus poſtea emergens, Pugnet cum Voluntate aliquid in genere conſtituentis. Quid primum ejus repugnantiæ ſit Signum.*

XXXI. *Quid ſecundum.*

XXXII. *An ſervanda Promiſſa quæ ſunt iis quibus facta Inutilia, vel plus noceant Promittenti quam alteri proſint.*

XXXIII.

XXXIII. *Quæ ſint alia ejus repugnantiæ ſigna.*
XXXIV. *An Scriptura in dubio ad Contractus Validitatem requiratur.*
XXXV. *Regum Contractus an ex jure Romano ſint interpretandi.*
XXXVI. *An Verba Conditionem offerentis, an Acceptantis magis ſint ſpectanda.*
XXXVII. *Antequam accepta ſit Conditio an teneatur qui obtulit.*

I. *Cum interni Actus per ſe ſpectabiles non ſint, quomodo ſtatuetur aliquid certi, nec ulla ſit Obligatio ex Promiſſis, & Contractibus, ſi quiſque poſſit ſe liberare, ſibi affingendo, quem vellet.*

Grot. l.2. c.16. §.1 Puff. l. 5. c.12. §.2. Grot. c.12. §.8.

℞. IPſa dictante Naturali Ratione jus eſt ei, cui quid Promiſſum eſt, Promiſſorem cogere ad id quod recta Interpretatio ſuggerit. Quia enim Leges, Promiſſiones, & Pacta inter homines ſunt recepta, ut ordo in Societate rationali & æqualitas inter homines conſervetur, Promittentes, atque Paciſcentes mentem ſuam aperire debent Signis externis inter Homines receptis, & ad id conſtitutis; Actus enim interni non apti ſunt ad Societatem, & mente ſic aperta alteri Jus Perfectum acquiritur; alias enim cum Homo ſit animal fallax, ſi ſemper aliam atque aliam Mentem Verbis affingere poſſet, Res nunquam exitum haberet, quod in Moralibus pro impoſſibili habetur.

II. *Quid eſt Interpretatio?*

℞. Interpretatio eſt Signorum externorum, quibus Mentem noſtram indicamus, æqua & commoda ad eamdem Accommodatio.

III. *Quotuplex eſt Interpretatio?*

Grot. d. c.16. § 2. & 20.

℞. Eſt triplex; Declarativa ſeu ſimplex, Extenſiva & Reſtrictiva.

IV. *Quæ eſt Menſura rectæ Interpretationis?*

Grot. d. c.16. §.1. n. 2.

℞. Collectio Mentis ex Signis maxime Probabilibus.

V. *Quæ-*

V. *Quotuplicia ea ſunt?*

℞. Sunt duplicia, Verba ſcilicet & Conjecturæ aliæ, quæ ſeorſim conſiderantur, aut conjunctim. *Feld. h.c.* §. 1. *n.* 2.

VI. *Quomodo ſunt intelligenda Verba?*

℞. Si nulla ſit Conjectura, quæ ducat alio, Verba intelligenda ſunt ex Proprietate, non Grammatica, quæ eſt ex Origine, ſed Populari ex uſu, ſeu quem uſus Popularis ipſis impoſuit, & penes quem uſum Arbitrium eſt, Jus & Norma loquendi. Sic ſi quis Juret Pactis ſtaturum, quamdiu hanc terram inſiſtet, terram calceamentis forte injectam non intelligimus. In Artium, & Scientiarum Vocabulis, quæ Populus vix capit, adhibenda erit Artis & Scientiæ cujuſque Peritorum Definitio. e. g. ſi in Fœdere aliquo cautum ſit, ne quis cum Exercitu alterius Fines tranſeat, videndum erit apud Peritos, quanta Manus & quot Copiæ Exercitum conſtituant, reſpectu habito ad Vires reciprocas Fœderatorum. Et ſi artium & ſcientiarum Vocabula à Diverſis varie definiantur; Expedit ad præſcindendas Lites, ut Popularibus Verbis exprimatur, in quonam ſignificatu iſta Vox eo loco capiatur. *Grot. d. c.* 16. §. 2. & 3. *l.* 3. *c.* 1. §. 8. *n.* 1. *Puff. l.* 5. *c.* 12. §. 4. *in pr.* & *fin.*

VII. *Quando opus eſt conjecturis aſſumptis?*

℞. Cum Verba aut verborum Complexio, plures recipiunt ſignificationes; & quoties in Pactis eſt ſpecies quædam repugnantiæ: ſi enim certa ſit repugnantia, poſterius Pactum derogabit priori quia eodem tempore nemo contraria potuit voluiſſe; & ea natura eſt actuum, qui à voluntate pendent, ut novo actu ejuſdem voluntatis, revocari poſſint; ſive ex parte tantum, ut in Legibus & Teſtamentis; ſive utrinque ut in Contractibus & Conventionibus. *d. c.* 16. §. 4.

VIII. Ex *quibus locis promuntur Conjecturæ Voluntatis?*

℞. Quamvis Conjecturæ interdum ita ſint evidentes, ut ſponte ſe ingerant, etiam contra receptiorem verborum ſignificationem; plerumque tamen Voluntatem conjicimus vel ex materia, *Grot. d. c.* 16. §. 4. *n.* 2. & §. 5.

ut pro materia ſubſtrata intelligatur; ſic ſi Convenerit, ne alter alteri Arma inferat, intelligimus milites & exercitum; ſi autem Convenerit in deditione Præſidii de tradendis Armis, militibus diſcedendi Facultas conceditur Inſtrumentis Bellicis relictis. Vel ex effectu; ne Significatio poſt ſe trahat effectum à ratione alienum aut abſurdum, à receptiore ſenſu paulíſper deflectendum eſt, ut evitetur nullitas aut obſcuritas; ut ſi ſtatutum eſſet, ut quicunque in Platea alteri Sanguinem elicuerit, graviſſimas pœnas daret, ex hac Lege Chirurgus, qui alicui Venam in Platea ſecat, conveniri non poteſt. Sic, ſi quis Heredem aliquem ſcribat, addita Clauſula, ut Tertio alicui det ea quæ ipſe velit, non cogitur totam Hereditatem huic Tertio dare. Vel ex conjunctis verbis.

Puff. l.5. c.12. §.8. in med.

Puff. d. c.12. §.5. in fin.

IX. *Conjuncta Verba quotuplicia ſunt ?*

℞. Conjuncta Verba ſunt aut Origine, quando ejuſdem Auctoris Sententia ex alio quodam Tractatu præcedente explicatur; ut ſi quis uno in loco clare Mentem ſuam circa Rem quampiam expreſſerit, alio quoque loco & tempore ſibi conſtare præſumitur, niſi Mutatio expreſſe appareat; nam in dubio Voluntas ſibi creditur conſentiens. Sic, ſi quis Promittat alicui Triticum vel Vinum ſine expreſſione Quantitatis vel Qualitatis, Promiſſio erit Imperfecta, niſi ex Pacto prius habito appareat de certo Genere certaque Quantitate Tritici vel Vini cogitatum & actum fuiſſe. Aut etiam Loco; cum ex ejuſdem Loci antecedentibus & conſequentibus Interpretatio deſumitur; ut ſi in aliqua Lege exemplum exprimatur, definitio autem generalis vel antecedat, vel ſequatur, Lex non tantum de Exemplo expreſſo, verum etiam de omnibus aliis, quæ ſub tali Definitione comprehenduntur, intelligenda erit. Ad ea, quæ Loco conjuncta ſunt, potiſſimum refertur Ratio Legis, (quam cum Mente multi confundunt, cum unum ſit ex Indiciis, quibus Mentem venamur) quæ ſi unica eſt ad Voluntatem movendam; ea ceſſante, ceſſat Voluntas; ſic Leges, quæ loquuntur de Donatione propter Nuptias, ſemper intelligendæ ſunt ſub Conditione, ſi Nuptiæ ſequantur: ſi ſint plures Rationes, non ſtatim ſi una ceſſet, etiam ceſſat Lex.

Grot. d. c. 16. §.7.

Puff. d. c. 12 § 9. & Digeſt. Lib. 45. Tit. 1. Leg. 115. in prin. de Verb. oblig. l. 9. § 5. verſ. & licet. D. de jur & fact. ign. Suarez de leg. l. 6. c. 5 & ſeqq.

Grot. d. c.16. §.8.

X. *Ea*

X. *Ea quæ Promittuntur quotuplicia ſunt?*

℞. Alia ſunt Favorabilia, alia odioſa, alia Mixta aut Media. Favorabilia ſunt, quæ æqualitatem in ſe habent, quæque communem utilitatem ſpectant, Societatem & quoslibet Actus & Jura conſervant. Quæ utilitas quo major eſt, quoque latius patet, eo major eſt Promiſſi favor. Sic eorum quæ ad Pacem faciunt, major eſt favor, quàm quæ ad Bellum; & Belli defenſivi, quàm offenſivi. Odioſa contra ſunt, quæ unam tantum Partem, aut quæ unam magis, quàm alteram gravant, & quæ Pœnam, vel Juris ſui remiſſionem continent; Actus quoſdam faciunt irritos, aut prioribus Conventionibus aliquid immutant. Quod ſi autem aliquid ſit mixtum, puta per quod priora quidem Pacta immutentur, ſed tamen pacis cauſa, id pro magnitudine boni aut mutationis, modo odioſum, modo favorabile cenſebitur, ita tamen ut cæteris paribus favorabile præferatur. *Grot. d. c.16. §.10.*

XI. *Quæ Regulæ ſunt tenendæ circa Interpretationem & Significationem Promiſſorum in non odioſis?*

℞. In non odioſis ſumenda ſunt Verba ſecundum totam Proprietatem uſus Popularis: & ſi plures ejuſdem Vocis ſint Significationes, in populari Uſu, illa eſt ſumenda quæ eſt latiſſima, ſic Maſculinum ſumitur pro Genere communi, ſeu ſub ſe comprehendit Fæmininum. Sic ſi Convenerit, ut alter in alterius Territorio quaslibet feras venari poſſit, ut tamen Cervi excipiantur, etiam Cervæ intelligentur. Indefinita Locutio pro Univerſali habetur; ſic ſi Convenerit, ut utrinque Captivi reſtituantur, intelligendum hoc erit de omnibus & ſingulis. *Grot. d. c.16 §.11. jung. d. c.16. §.9. Puff. l.5. c. 12. §. 13.*

XII. *Quomodo Verba ſumenda ſunt in Favorabilibus?*

℞. Laxius Verba ſunt ſumenda, ut etiam includant Significationem Artis, aut quam Lex dedit, ſi loquens utatur conſilio Jus intelligentium. Ad Significationes Vocis plane improprias non eſt recurrendum, niſi alioquin abſurdum, aut inutilitas Pacti Legiſve ſequeretur: quia natura talium Negotiorum requirit, *Grot. d. c.16. § 12 n.2. Puff. d. c.12.§.13. in med.*

ut clare & perſpicue Senſa animi exprimantur, & Regulariter quilibet hoc præſumitur facere. Contra Verba etiam ſtrictius, quàm alias ipſorum proprietas requirit, erunt intelligenda, ſi quidem id neceſſarium fuerit ad vitandam iniquitatem aut abſurditatem. Si hoc non ſit neceſſarium, Verba intra proprietatem ſumenda, ita tamen, ut ſi utilitas ſit in reſtrictione, ſubſiſtendum ſit inter arctiſſimos terminos propriæ Significationis, niſi Circumſtantiæ aliud ſuadeant.

XIII. *Quomodo in odioſis?*

Grot. d. c. 16. §. 12. n. 3. Puff. d. §. 13.

℟. In odioſis etiam Sermo Figuratus aliquantulum poteſt admitti, ut onus vitetur. Inde in Donatione & juris ſui Ceſſione Verba quamtumvis Generalia reſtringi ſolent, ad ea de quibus veriſimile eſt fuiſſe cogitatum. Sic Auxilia Promiſſa ab una tantum Parte, intelliguntur, Impendiis ejus deberi qui poſtulabit. Sic Fœdus initum pro defenſione Ditionis, Domino in poſſeſſione exiſtente, non extenditur ad eamdem recuperandam, poſtquam iſte fuit ejectus.

XIV. *Si convenerit in Fœdere, ut utriuſque Populi Socii ab utroque Populo tuti ſint, an tantum Socii, qui fuerunt tempore Fœderis an & Futuri intelliguntur?*

Grot c. 16. §. 13. n. 1. l. 3. c. 20. §. 33. Ziegl h.l.

℟. Verbum Sociorum, & ſtrictam illam de iis, qui erant Fœderis tempore, & ampliorem alteram Significationem, quæ ad Futuros quoque porrigitur, recipere poteſt, ſalva ratione recti Sermonis. In hoc Fœdere, Secundum Regulas ante traditas, Futuri non intelliguntur, ubi agitur de Fœdere rumpendo, quia odioſa eſt materia.

XV. *Si ergo alios Socios alteruter poſtea aſſumat, & Hi primum Fœderatum injuria afficiant, poteſtne ſalvo Fœdere, primus Fœderatus his poſterioribus Bellum inferre, & alter eos defendere?*

Grot. & Zieg. d. l. Feld. aliter.

℟. Affirmatur; adſciſcere eos poteſt, modò exiſtimet ipſis jus eſſe vim vi arcendi, & defendere ex Jure naturali, cui per primum Fœdus non fuit renuntiatum; ſicut & primus Fœderatus Bellum juſtum ipſis inferre poteſt, propter injuriam ei illatam; Sic

Digitized by Google

Sic apud utroſque priores Fœderatos, nulla eſt ruptura Fœderis. *Grot. d.*
Nec eo modo pugnat cum Fœdere, ut quos alii offendant, hi *§.13.n.3.*
defendantur ab aliis manente de cætero Pace.

XVI. *Si Convenerit, ne alter Fœderatorum Bellum gerat alterius injuſſu, quale Bellum hic intelligendum erit?*

℞. Belli gerendi nomen ad omne Bellum offenſivum & de- *Grot. d.*
fenſivum pertinere poteſt: hic arctiorem Significationem ſumimus, *c. 16.*
& intelligimus tantum Bellum offenſivum; non verò defenſivum, *§. 14.*
ne nimium coarctetur Libertas naturalis, qua contra vim ſibi illa- *c. 15. §.7.*
tam Defenſionem ſui licet ſuſcipere. *n.1. & 2. Puff.d.c. 12. §.15.*

XVII. *Si Præmium Promiſſum ei, qui primus ad Metam perveniſſet, debeturne utrique, ſi ſimul pervenerint, an Neutri?*

℞. Vox primi ambigua eſt; nam aut eum ſignificat, qui om- *Grot. d.*
nes antecedit, aut quem nemo, licet quandoque Pares gradu *c. 16.*
habere poſſit. Hic quia Præmia Virtutis Favorabilia ſunt, ve- *§. 19.*
rius eſt, concurſuros ad Præmium, ſi res poſſit dividi; aut ſi *Puff. d.c. 12. §.14.*
non poſſit dividi, Sorte decidendum erit, vel novo Curſu; quanquam *Ziegl.h.c.*
Liberalius faciant, qui Præmium Promiſerunt, ſi utrique Soli- *§. 19.*
dum ſolvant.

XVIII. *Quomodo Pacta & Fœdera Realia diſtinguenda ſunt à Perſonalibus?*

℞. Pacta & Fœdera Realia tranſeunt ad Succeſſores & eos *Grot. d.*
obligant, Perſonalia non. Et ſi quidem cum Populo libero ac- *c.16.§.16.*
tum ſit, dubium non eſt, quin quod ei Promittitur, ſua natu- *Boecl. de*
ra reale ſit, quia Subjectum eſt res permanens, & propter per- *eo quod civit. egit.*
petuam Subſtitutionem non moritur. Imo etiamſi ſtatus Civita- *p. 51. St.*
tis in Regnum mutetur, manebit Fœdus, quia manet idem Cor- *Ex. 6. th.*
pus, & Rex præeſt ut Caput hujus, non ut Caput alterius Cor- *48 & 49.*
poris; niſi appareat, cauſam fuiſſe propriam iſti Statui, ut ſi *Schilt.Ex. 8. th. 15.*
Liberæ Civitates Libertatis Civilis tutandæ cauſâ, Fœdus Con- *& ſeqq.*
trahant, & ſponte poſtea iſtum Statum mutent in Regnum.

XIX. *Si Fœdus cum Rege contractum ſit, an propterea quia Perſona Pacto inſeritur Fœdus eſt Perſonale?*

Grot. d. c.16.§.16. n. 2. c. 9. §. 8. Conring. ad Lamp. part. 1. §. 60. & 61. Grot. d. c.16.§.16. n. 3.

℟. Non; plerumque enim Perſona Pacto inſeritur, non ut Perſonale Pactum fiat, ſed ut demonſtretur, cum quo Pactum Factum eſt. Hinc, ſi Fœderi adjectum, ut perpetuum ſit, aut factum in bonum Regni, aut cum ipſo Rege & Succeſſoribus, aut ad Tempus definitum, jam ſatis apparet Reale eſſe. In dubio Favorabilia, ut ſunt Pacis cauſa facta, aut Commerciorum, Realia ſunt: odioſa vero, e. g. quæ fiunt propter Bellum Offenſivum, quia magis ad onera accedunt, ſunt Perſonalia; inprimis quod, in quovis Fœdere ad Bellum, præſumatur ratio habita Prudentiæ & Pietatis ejus, cum quo agitur, ut qui non modo non injuſte, ſed nec temere Bellum ſuſcepturus erit pro Fœderato.

XX. *At vero Societates morte finiuntur, & præterea Fœdera Jurejurando confirmantur, quod ad Heredes non tranſit?*

Feld. ad Grot. h.c. §.16. n.4. Grot. d.c. 16. §. 16. n. 4. aliter. Grot. d c. 16 §. 16. n 5.c.13. §. 17.

℟. Cum Societates ex amicitia oriantur, & conſideratione ſingularis Induſtriæ, quæ ad Heredem non tranſeunt, natura Societatum exigit, ut morte finiantur: verum in tali Fœdere Rex ut caput Populi contraxit, qui non moritur. Hinc mirum non eſt, ſi Succeſſores obligentur, qui ſunt Caput hujus, ut modò dictum eſt, non alterius Populi. Et licet Fœdera plerumque Juramentis confirmentur, tamen cùm in ipſa Promiſſione, cui majoris Religionis cauſa Jusjurandum adjicitur, ſatis ſit efficaciæ, hæc Obligatio ex Promiſſione ad Heredes tranſit.

Grot. d.c. 16 §. 17. junge ſupra l. 1. c. 4. q. 24. & c. præc.q. 6.

XXI. *An Fœdus cum Rege initum extenditur ad Regem Regno pulſum?*

℟. Cum jus Regni penes ipſum maneat, ſi injuſte poſſeſſionem amiſerit, cum Rege initum Fœdus manet, etiamſi Rex ipſe aut Succeſſor Regno à ſubditis ſit pulſus.

Grot. d.c. 16.§. 18. plura vid. ſupra l.1 c. 4. q. 19 & c. præc.q. 5.

XXII. *An ad Regni invaſorem extenditur?*

℟. Negatur; niſi vel per Pactionem ſecutam, vel Victoriam pleniſſimus iſtius regni Dominus fuerit conſtitutus.

XXIII.

XXIII. *Quodnam eſt aliud Interpretandi Genus ex Conjecturis, extra Verborum Significationem?*

℞. Verborum quidem unicus eſt Uſus, Animi ſenſa exprimendi; & hinc non improbabile eſt, illum Verborum ſenſum Animo loquentis fuiſſe obverſatum, qui Uſui communi non penitus adverſatur; ſive iſtam Conjecturam ſumamus ex Materia, ſive ex Effectu, ſive ex Conjunctis Verbis, aut Origine aut Loco; tamen cum Mens loquentis interdum alia ſit, quam Verba præ ſe ferunt, aliis Conjecturis opus eſt, & quidem certiſſimis, quæ Mentem evincant. Id quod fit duobus modis, vel per Interpretationem extendentem ſeu extenſivam, ut loquuntur, vel Coarctantem ſeu Reſtrictivam. *Grot. d.c. 16. §. 20. Puff. l. 5. c. 12. §. 17.*

XXIV. *An utraque æque facile procedit?*

℞. Non; quæ Extendit Interpretatio difficilius procedit, facilius quæ Arctat. Nam ſicut in rebus omnibus, ut Effectus non ſequatur, ſatis eſt unam deeſſe ex Cauſis neceſſariis, ut naſcantur, omnes convenire oportet; ita & in Obligatione, Conjectura extendens obligationem, non temere admittenda eſt; quia extra Verba Promittentis hic Conjecturam quærimus. Nec ſimilis ratio ſed eadem allegari debet, v. g. ad interpretationem extenſivam Legis; quod non ſemper ſufficit, quia ſæpe Voluntas eſt Cauſa per ſe ſufficiens, etiam ſine ratione illa. *Grot. & Puff. d.l. Suarez. de LL. l. 6. c. 4. n. 6. & ſeqq.*

XXV. *Quando ergo Interpretatio extenſiva locum habet?*

℞. Interdum propter ſimilitudinem rationis, ut in favorabilibus; & ſæpius, ut recte fiat, propter eamdem rationem: & quidem opus eſt, ut conſtet, rationem ſub qua venit Caſus quem volumus comprehendere, eſſe Cauſam unicam & efficacem, quæ Legislatorem vel Promittentem moverit, eamque rationem ab eo conſideratam fuiſſe in ſua generalitate, ita ut eamdem ad præſentem quoque Caſum voluiſſet applicare, ſi quidem eum prævidiſſet: idque quia alioquin Lex aut Promiſſio futura fuiſſet iniqua aut inutilis; e. g. Pactio eſt, ne quis locus Muris cingatur, Facta eo tempore, cum non aliud eſſet muniendi Genus, is Locus ne Aggere quidem aut Vallo cingi poterit, ſi ſatis conſ- *Grot. d. c. 16. §. 20. & Puff. c. 12. §. 17.*

Digitized by Google

l. 26. & 30. D. de LL. Ziegl ad Grot. h. c. §. 20.

conſtet, prohibendi Muros unicam fuiſſe cauſam, ne iſte Locus muniretur & ad vim depellendam fieret idoneus. Huc pertinent ea, quæ à Juriſconſultis traduntur de his, quæ fiunt in fraudem Legis.

XXVI. *An Mandatum impleri poteſt, non per idem quod Mandator præſcripſit, ſed per aliud æque utile aut utilius?*

Grot. d. c. 16. §. 21. Boecl. in differt. de relig mand. Puff. l. 5. c. 4. §. 5. l. ult. D. de mand. & ibi Gloſſa.

℞. Diſtinguendum eſt inter Mandatum Imperantis, ſeu quod per Imperium Superioris injungitur, & Mandatum Committentis, ſeu quod ultrò ex Contractu inter Privatos ſuſcipitur. In Hoc aliquando Mandatum poteſt impleri per æquipollens, ſeu utilius vel commodius, ſcilicet quando Mandatum non erat præſcriptum ſub conſideratione generaliori, quæ aliter quoque obtineri poſſit, tunc enim non Verba, ſed Mentem reſpicimus; e. g. Mandavi tibi, ut fidejuberes pro Titio apud Sempronium, tu non fidejuſſiſti, ſed Mandaſti Sempronio ut crederet Titio; ſi jam aliquid eo nomine Sempronius præſtitit, me convenire poteris, quia obtinui Finem meum, qui erat ut crederetur pecunia Titio à Sempronio. In Illo regulariter non poteſt, quia Superior non cenſetur, niſi meram Executionem injunxiſſe; Nam alias diſſolveretur officium erga Imperantem, ſi quis ad id, quod facere juſſus eſt, non reſponderet debito obſequio, ſed conſilio non deſiderato: & ſæpe Reſp. in caſum daretur, ſi proprio auſu, Miniſter Partes Imperanti proprias ſibi vendicare vellet. Interdum tamen per expreſſam Clauſulam in Mandato, licentiam accipiunt Miniſtri & Legati, ut ſupplere aut immutare paulisper poſſint, ſi Ratio & tempus id poſtulent.

Ziegl. ad Lauc. 3. tit. 1. §. 18.

Paſchal. de legat. c. 56. & ſeq.

Limn. A. B. c. 11.

XXVII. *Unde petitur Interpretatio reſtringens extra Significationem Verborum, quæ Promiſſionem continent?*

Grot. c. 16. §. 12. Puff. d. l. 5. c. 12. §. 19.

℞. Petitur vel ex defectu originario Voluntatis, vel ex caſus emergentis Repugnantia cum Voluntate. Defectus originarius intelligitur ex abſurdo quod alias ſequeretur; nemo enim credendus eſt velle abſurda, e. g. Præceptor convenit cum diſcipulo, ne Honorarium ipſi ſolvatur, ſi diſcipulus primam Cauſam non obtinuerit; abſolutis Studiis diſcipulus negat Honorarium;

rium; Præceptor ad Judicem eum vocat, qui eum condemnat ad ſolvendum Honorarium; diſcipulus ſe non poteſt tueri exceptione Pacti, quippe cum in eo ineundo de hoc cogitatum non fuerit; & abſurdus foret, qui ſuo Pacto efficeret, quo-minus obtineret, quod ex eodem Pacto ipſi debetur. Vel ex ceſſatione rationis, quæ voluntatem unice movet, e. g. Negotiatores, qui Annonam Urbis adjuvant, item Navicularii, qui Annonæ Urbis ſerviunt, immunitatem à Muneribus Publicis domeſticis conſequuntur, quia illi peregre cum labore & periculo Funguntur; hæc Immunitas ceſſat, ſi non amplius ſint in ejuſmodi actu. Vel ex Materiæ defectu, nam ea ſemper intelligenda eſt obverſari animo loquentis, etiamſi Verba latius pateant, e. g. aliquis acquirit Feudum pro ſe & heredibus ſuis, intelliguntur tantum Deſcendentes Maſculi, ſeu Heredes Feudales.

l. 5. §. 3. D. de jur. immun. jung. l. 5. §. 3. D. de capt. & poſtl. rever. Struv. Synt. J. F. c. 4. aph. 12. n. 6.

XXVIII. Si *res comprehendatur ſub ratione ſecundum Potentiam moraliter conſideratam, quid Juris?*

℞. (*a*) Reſtrictio facienda non eſt; ſic ſi cautum ſit, ne Exercitus aut Claſſis aliquo ducatur, non poterit duci etiam animo non nocendi: quia in Pactione non certum damnum, ſed periculum qualecunque ſpectatum eſt, quod moraliter à tali Exercitu aut Claſſe timeri poteſt, ſi in tali loco verſetur.

Grot. d. c. 16. §. 25. Puff. l. 5. c. 12. §. 20.

XXIX. *An Promiſſa in ſe habent hanc tacitam Conditionem, ſi res maneant in eo quo ſunt ſtatu?*

℞. In genere Negatur; quia cum hæc Conditio Promiſſum reddat irritum, eſt odioſa, & ſic non præſumitur, ſed expreſſe addi debet; interdum tamen tacitam iſtam Conditionem in ſe habent, ſcilicet quando apertiſſime patet, ſtatum illum præſentem in unica illa, quam modo diximus, ratione incluſum eſſe. Sic paſſim in Hiſtoriis legimus, Legatos à ſuſcepto itinere domum rediiſſe, quod res ita mutatas intelligerent, ut tota Legationis materia aut Cauſa ceſſaret.

Grot. d. c. 16. §. 25. n. 2. Ziegl. h. c. §. 25. Puff. d. l. 5. c. 12. §. 20. in fin.

Art. 28. (a) Poſſet enim quis ab initio, ſub ſpecie ſimulata animi minimè noxii, poſtmodum talem locum occupare.

XXX. *Quot modis poteſt dijudicari, utrum Caſus, qui poſtea emergit, pugnet cum Voluntate nec-ne?*

Grot. d. c. 16 §. 26. Puff. d. c. 12. §. 21. Frantz. in Dig. de LL. §. 78. & ſeqq.

℞. Repugnantia Caſus emergentis cum Voluntate, poteſt dijudicari duplici modo: nam aut Voluntas colligitur ex naturali Ratione, aut ex alio Signo. Ex naturali Ratione, Subſidio Æqui, prudentiæ in Intellectu, & Æquitatis in voluntate; quæ Æquitas eſt correctio ejus, in quo Lex (ſuo modo & ad Teſtamenta & ad Pacta hæc referri poſſunt) deficit ob Univerſalitatem; ſeu eſt æqua & commoda Legis Interpretatio, qua ex naturali ratione oſtenditur, Caſum quemdam peculiarem ſub Lege univerſali non comprehendi, & ipſum Legiſlatorem excepturum eum fuiſſe, ſi tempore latæ Legis caſum iſtum prævidiſſet. Id quod fit, quando Caſus repugnat Juri Naturæ aut Divino, ad cujus caſus præſtationem Legiſlator obligare non poteſt, e. g. ſi fur rem furtivam deponat, Lex quæ vult ut Deponenti res reſtituatur, non obligat, ſi verus Dominus ſuperveniat & rem repetat.

XXXI. *Eſtne adhuc aliud Indicium, Legiſlatorem vel Promittentem non voluiſſe Caſum comprehendere?*

Grot. d. c. 16. §. 27. Puff. l. 5. c. 12. §. 22. & l. 3. c. 7. §. 5.

℞. Secundum Indicium eſt, ſi verba ſequi, non quidem per ſe omnino illicitum ſit, ſed æque & humaniter rem æſtimanti nimis grave atque intolerabile: ſive abſolute ſpectata Humana Conditione; quædam enim omnibus Hominibus intolerabilia videntur, e. g. Fames; ſit ergo Lex de certis Panibus vel Cibis non comedendis, in caſu extremæ Neceſſitatis non obligabit: ſive comparando Perſonam & Rem de qua agitur, cum ipſo Fine actus, ita ut tunc huic Perſonæ hoc grave videatur & incommodum. Sic qui Rem ad dies aliquot commodavit, intra eos dies repetere eam poterit, ſi ipſe valde egeat, quia Actus Benefici ea eſt natura, ut non credendus ſit quiſquam ad magnum ſuum incommodum ſeſe voluiſſe obligare. Sic qui Auxilium Fœderato promiſit, excuſabitur, quamdiu ipſe Domi periclitatur, in quantum Copiis opus habet: prima enim defenſionis Cauſa eſt ſubditorum, qui ſunt pars Imperantium.

XXXII.

Digitized by Google

XXXII. *An ſervanda ſunt Promiſſa, quæ iis, quibus Promiſiſti, ſunt inutilia, aut ſi tibi plus noceant, quam illis proſint?*

℞. Non quidem Promittentium ſemper eſt judicare, an res utilis ſit futura iſtis quibus Promiſſa eſt, nec-ne; tamen ſi Promiſſor ſit Superior, & cura eorum, quibus Promiſſum eſt ipſi incumbat, judicare poteſt, & non ſemper cogitur ſervare; vel ſi ſuperveniat aliquid, cur Natura prohibeat Promiſſum Præſtare, ut furanti gladium depoſitum reddere. Nec etiam quodlibet Nocumentum liberat Promiſſorem à ſua obligatione; nam omnis gratuita Promiſſio videtur conjuncta cum aliqua conditione, ſed talis oportet ſit, quæ pro natura Actus credi debeat excepta. Sic qui operas vicino ad dies aliquot Promiſit, non tenebitur, ſi Morbus ſonticus Patris aut Filii detineat. *Grot. d. c. 16. §. 27. n. 2. Puff. l. 5. c. 12. §. 22. in fin.*

XXXIII. *Quænam ſunt alia Signa, quæ oſtendunt certum Caſum à Lege vel Pacto univerſaliter concepto eſſe Exceptum?*

℞. Quando Verba alio loco poſita cum præſenti Lege aut Pacto non quidem directè pugnant, ſed tamen per incidentem ſingularem Caſum inter ſe ita committuntur, ut licet diverſo tempore ſervari & impleri potuiſſent, non tamen poſſint eodem & hoc tempore, quo incidit hic ſingularis Caſus. Hîc ergo tenendæ ſunt ſequentes Regulæ: I. illud, quod tantum Permittitur, cedit ei quod Jubetur; nam Permiſſioni, tantum ineſt libertas faciendi vel omittendi, Juſſus verò involvit Neceſſitatem faciendi & omittendi, & in præſenti caſu Libertatem tollit, e. g. ſi Lege permittatur, ut omnis civis Romanus poſſit habere concubinam; tempore Belli autem conſtituatur, mulierem in Caſtris miles non habeto, prior Lex cedit huic Poſteriori. *Ziegl. b. c. §. 29.* II. quod faciendum eſt certo tempore, ſeu ubi Obligatio concurrit, cui ſaltem poteſt ſatisfieri hoc præſenti tempore, præfertur Obligationi, quæ impleri poteſt quovis tempore, e. g. Promiſi operam annuam, quæ poteſt impleri quovis tempore & quavis hora diei, eamdem operam promiſi alteri, quæ poteſt tantum præſtari certo tempore ſeu certa hora in die, hæc Poſterior Obligatio præfertur Priori. III. Affirmativum Præceptum cedit Negativo, ſcilicet ſi impleri non poſſit niſi per violationem Præ- *Ziegl. d. l.*

cepti Negativi; Præcepta enim Negativa ſemper obligant & ad ſemper, ſeu nunquam licet malum facere; Affirmativa ſemper, ſed non ad ſemper, ſed tunc demum, quando adeſt occaſio, ſic Corium non eſt furandum, ut Pauperibus Eleemoſyna de-

l. 80. D. de R. J. & ibi. Jac. Gothof.

tur. IV. inter Conventiones Legeſque qualitatibus pares præfertur quod magis eſt Peculiare, & ad rem propius accedit; Nam Specialia ſolent eſſe efficaciora Generalibus, e. g. ſit Lex, ut Imperator in Negotiis magni momenti adhibeat conſenſum Electorum, etiam Statuum interdum. Sit alia Lex quando Electo-

Capit. Leop. I. art. 39. A. B. tit. 7. Inſt. Jur. Publ. p. 375. Puff. l. 5. c. 12. §. 23.

ratus vacat, Imperator ex ſe ipſo debet, & poteſt Providere tanquam de re ad ſe & Imperium legitime devoluta. Hic ſequimur Legem ſpecialiorem, & Imperator providebit non adhibito Electorum vel Statuum conſenſu. V. ſi ſint duæ Leges Prohibitivæ, & caſus emergat, ut uni ex duabus Prohibitionibus ſit contraveniendum, illa tunc videtur violari poſſe, quæ minus intereſt. e. g. ſit Lex, ut nullus ex ſubditis noſtris pro hoc Rege militet; ſit altera, ut nullus ex ſubditis noſtris eidem Regi pecuniam vel quicquam aliud contribuat. Huic poſteriori potius, quam Priori contraveniendum erit, ſi Caſus emergat, ut aut Militet, aut pecuniam contribuat. VI. Si ſint duæ Leges vel Præſtationes, quæ in certo articulo collidunt, quarum Una habet Cauſas magis honeſtas vel utiles, quam Altera, hæc cedit priori, e. g. Promiſi operas Bellicas primo Fœderato, eaſdem

Grot. l. 2. c. 15. §. 13. n. 4.

Promitto fœderato Poſteriori, ſub cujus Protectione, forte etiam ſumptibus ipſius vivo; Caſus emergit ut uterque Fœderatus ſimul opus habeat opera Bellica; Promiſſio poſterior præfertur, quia habet cauſas magis honeſtas & utiles propter fortiorem Obligationem.

Puff. d. l. 5 c. 12. §. 23.

VII. propter eamdem rationem, quando duo Pacta, Juratum & injuratum, ſimul nequeunt impleri certo eventu, præferendum erit cui adeſt Juriſjurandi Religio. VIII. Obligationi perfectæ mutuæ, homines utrinque reſpicienti, cedit Obligatio imperfecte mutua; ſic quæ ex Contractu debentur, potius ſolvenda ſunt, quam quæ ex Promiſſo gratuito. IX. Lex Beneficentiæ cedit Legi Gratitudinis, cæteris paribus, quia Favorabilius eſt Debitum grati animi, quam Beneficentiæ; in illo enim reddimus, quod debemus, in hoc vero damus. X. inter Leges, quæ à Poteſtatibus ſubordinatis proficiſcuntur, Lex inferioris cedit Legi Superioris,

rioris, ubi utrique ſimul ſatisfieri nequit; ſic Deo magis, quam hominibus obediendum eſt.

Grot. l. 1. c. 4. §. 6. n. 3. l. 2. c. 26. §. 3.

XXXIV. *Contractus an in dubio cenſetur eſſe Perfectus, antequam ſcriptura confecta eſt & tradita?*

℞. Niſi aliud convenerit, in dubio credendum eſt, Scripturam adhiberi ut Monumentum Contractus, non ut Subſtantiæ ejus partem. Alioquin exprimi id ſolet, ut interdum in Induciis, in Pace, & in Fœderibus, quæ rata non ſunt ante Conſcriptas Conditiones, Mutuam Superiorum Ratihabitionem & Inſtrumentorum Traditionem.

Grot. d. c. 16. §. 30. l. 1. C. de fide inſtr. Str. 28. th. 34. Grot. l. 2. c. 15. §. 16. l. 3. c. 22. §. 12.

XXXV. *An Contractus Regum, & eorum qui Summam habent Poteſtatem ſunt interpretandi ex jure Romano?*

℞. (*b*) Non; quia eſt Jus Civile, quod Summas Poteſtates non obligat; niſi forte appareat, inter quoſdam Populos Jus iſtud in his, quæ ſunt Juris Gentium, etiam receptum eſſe; quod tamen temere non eſt præſumendum, quia obligationem inducit.

Grot. l. 2. c. 12. §. 5. n. 5. c. 16. §. 31.

XXXVI. *An debemus magis attendere ad Verba Conditionem offerentis, quàm accipientis?*

℞. (*c*) Attendi debet ad Verba ejus, cujus Favorem Conditio continet. Si contineant Offerentis Favorem, & Verba non ſint clara, contra ipſum ea interpretamur; ſi contineant Favorem Accipientis, & verba non ſint clara, contra ipſum ea interpretamur; nam hic clarius debuit exprimere, ea quæ voluit in ſui favorem adjecta eſſe.

l. 39. D. de pact. l. 21. & 34. in pr. de cont. emt. Grot. d. c. 19. §. 32. aliter.

XXXVII. *Si Conditio nondum ſit Acceptata, an Is tenetur, qui obtulit, an verò eum pœnitere poteſt?*

℞. Non tenetur, qui obtulit; quia nullum adhuc Jus quæſitum eſt, ei qui acceptare debuit, & Oblatio Conditionis minus eſt promiſſione.

Grot. l. 2. c. 11. §. 14. c. 16. §. 32. in fin.

Art. 35. (*b*) In talibus Caſibus ex legibus Juris Naturæ & Gentium interpretationes fieri debent, niſi aliter Convenerint Contrahentes.

Art. 36. (*c*) Ex Circumſtantiis Judicium eſt ferendum.

CAPUT XVII.

De Damno per injuriam dato, & Obligatione quæ inde oritur.

I. *Quid ſit Damnum injuria datum.*
II. *Qualis oriatur Obligatio ex Damno dato.*
III. *Quot modis aliquid noſtrum eſſe dicatur.*
IV. *An ſola Aptitudo verum & perfectum jus tribuat.*
V. *An tantum Jus petendi juxtà aliis.*
VI. *An is cui Magiſtratus Collatio mandata eſt, Reip. teneatur ad eligendum eum qui dignus eſt.*
VII. *In Damni æſtimatione, an tantum æſtimetur Res ipſa, an etiam fructus.*
VIII. *Quinam, præter eum, qui immediate Damnum dedit, teneantur.*
IX. *Quid ſi ſine eorum actu aut neglectu, is qui damnum dedit, pariter dediſſet.*
X. *Quo ordine conveniantur.*
XI. *Si plures delictum commiſerint, an ſinguli teneantur in ſolidum, an pro parte damni dati.*
XII. *Quibus exemplis hæc illuſtrentur.*
XIII. *Ad quid teneatur, qui Contractui aut Promiſſioni cauſam dedit, dolo, vi, aut metu injuſto.*
XIV. *Quid ſi quis ipſo in caſu ſit, cur vim pati, aut metu cogi debeat.*
XV. *An Poteſtates Civiles teneantur, ex Damno à ſubditis per latrocinia & piraticam dato.*
XVI. *Quid ſi eorum milites vel Miniſtri contra ipſorum Imperium Amicis noceant.*
XVII. *An Dominus teneatur ex Damno ab animali ſuo dato.*
XVIII. *An Damnum adverſus Honorem & Famam dari poſſit.*

I. *Quid*

I. *Quid eſt Dammum injuria datum?*

℟. (*a*) Damnum injuria datum, eſt maleficium ſeu delictum, quo, dolo vel culpa res alterius læditur. Seu in genere, cum quis minus habet ſuo. *§. 3. l. de L. A. l. 44. D. eod. Grot. l. 2. c. 17. §. 1. n. 2.*

II. *Qualis oritur Obligatio ex damno dato?*

℟. Naturaliter oritur inde Obligatio, ut id reſarciatur. Nam Natura unicuique indidit tam tenerum ſui, & eorum quæ ad ipſum pertinent, Amorem, ut omnibus modis nitatur repellere eum, qui damnum ipſi infert, adeo ut niſi deſiſtat, & Damnum datum reparet, juſtam videatur habere Bellandi cauſam; cumque præterea Natura velit, ut in Societate Civili ordinata & rectæ rationi conveniente tranquille vivamus; neceſſarium fuit Præceptum, de tribuendo unicuique, quod ſuum eſt, & de nemine lædendo; aut ſi quis fuerit læſus, etiam culpa, de Damno iſto reſarciendo. *d. c. 17. §. 1. n. 3. Puff. l. 3. c. 1. §. 1. aliter. Grot. l. 1. c. 2. §. 1. n. 1.*

III. *Quot modis aliquid Noſtrum eſſe dicitur?*

℟. Noſtrum eſt, quod nobis competit vel ex mera Natura, ſive accedente Facto humano, puta Dominio aut Pacto, ſive ex Lege. Natura ad nos pertinet Vita, non quidem ad eam perdendam; ſed ad cuſtodiendum Corpus, membra, & Famam, Honorem, Actionesque proprias: de Dominio, & Pactis ſupra dictum fuit. Ex Lege jus nobis oritur, quia idem aut plus Lex poteſt in Nos & Noſtra, quam Singuli in ſe & ſua ſi id exigat Utilitas Publica. Sic Pupillus jus habet exactam Diligentiam quamdam exigendi à Tutore, Reſpublica à Magiſtratu, imo & Cives ſinguli, quoties Lex id expreſſe aut per ſufficientem Conſequentiam ſignificat. *d. c. 17. §. 2. n. 1. Grot. l. 1. c. 1. §. 6. & l. 2. c. 17. n. 1. uſque ad 5.*

IV. *An*

Art. 1. (*a*) Ubi quis enim jure ſuo utens, Damnum alteri affert, non tenetur ad illius reparationem.

Digitized by Google

IV. *An etiam ex ſola Aptitudine jus Perfectum acquirimus, ut inde oriatur Reſtitutionis Obligatio, ſi occaſione ejus Damnum aliquod patiamur?*

Grot. l. 1. c. 1. §. 7. & l. 2. c. 17. §. 2. n. 2. Ziegl. h. l.

℞. (*b*) Sola Aptitudo verum & Perfectum Jus ſeu Dominium non tribuit, quia id ad quod apti ſumus, non ſtatim noſtrum eſt; & ſic eo interverſo, ſuper Damno accepto queri non poſſumus.

V. *Sed annon ex hac Aptitudine, Jus verum habeo petendi juxtà aliis?*

Grot. l. 2. c. 17. §. 3. n. 2. Puff. l 3. c. 1. § 3. in med. l. un. D. & C. ad E. Jul. de ambitu. & ibi Brun.

℞. Quamvis Civis non indignus, adverſus Civitatem non habeat Jus proprium ad Officium aliquod, habet tamen verum Jus petendi juxtà aliis, in quo, ſi per vim aut fraudem ab alio impediatur, exigere poteſt Æſtimationem, non quidem totius Rei expetitæ, ſed incerti iſtius Damni, & ſpei incertæ obtinendi Munus petitum.

VI. *Quando Reſp. alicui mandat Collationem Magiſtratus, an contra eum habet Jus verum?*

Grot. d. c. 17. §. 3. n. 1.

℞. Reſp. adverſus talem Mandatarium habet Jus proprium & verum, ita ut ſi ex indigni Electione Damnum fecerit, ille hoc reſarcire teneatur.

VII. *An tantum æſtimatur Damnum quod datum eſt in ipſa re noſtra?*

d. c. 17. §. 4. & 5. Ziegl. h. l.

℞. Damnum aliquis feciſſe intelligitur, non in ipſa Re tantum, ſed & in Fructibus, ſive illi percepti ſint, ſive non, ſi tamen ipſe eos percepturus erat, deductis impenſis in Fructus factis, & in Rem neceſſariis & utilibus, ex Regula, quæ nos vetat locupletiores fieri cum aliena jactura. Sic & ſpes Lucri æſtimabitur, ſecundum propinquitatem ad Actum, ut in ſemente ſpes Meſſis, prout vel inſtat, vel remota eſt.

VIII.

Art. 4. (*b*) Sic ſi, *verbi gratiâ*, Magiſtratus quidam Inferior, Munus quoddam Conferat cuidam, tametſi non digniori altero, non poteſt dignior, illum obligare ad reparationem Damni quod nullum eſt.

VIII. *Suntne alii, quam ille ipſe, qui immediate dat Damnum, qui tenentur?*

℞. Affirmatur; & quidem interdum alii tenentur qui momen- *d. c. 17.*
tum attulerunt aut ad totum Damnum, aut ad Partem, vel facien- *§. 6. &*
do vel non faciendo; idque vel Primario vel Secundario. Pri- *ſeqq. &*
mariò qui Jubet, qui Conſenſum requiſitum adhibet, qui Adju- *Ziegl. ibi.*
vat, qui receptum Præſtat, aut qui alio modo in ipſo crimine participat. Qui vetare debet Præcepto, aut opem ferre ei cui fit injuria, & id non facit. Secundariò, qui Conſilium dat, Laudat, Aſſentatur, qui non diſſuadet cum debeat; aut Factum reticet, quod notum facere debet; ſive hæc Obligatio oriatur ex Lege, ſic Vaſallus vel ſubditus, revelare debet Domino vel Regi, Conſilia contra ipſum ſuſcepta; ſive ex Officio; ſic quicun- *2. Feud.*
que Magiſtratus vel Officialis, ſuo Superiori tenetur ad omne *6. & 7.*
Damnum, quod ex Silentio, circa ea quæ concernunt Officium, in ipſum redundat.

IX. *Sed quid juris, ſi ille, qui Damnum dedit, pariter dediſſet, etiamſi alii non concurriſſent?*

℞. (*c*) Tamen hi laudatores ſunt puniendi, quia laudando *Ziegl. h.*
augent malitiam; licet non teneantur ad Damni Reparationem. *c. §. 10.*
Ad eam tenentur, qui Suaſerunt vel Juverunt ideo, quia ſi ipſi *Frantz.*
hoc non feciſſent, alii defuturi non fuiſſent, qui ſuaſiſſent aut *Ex. 12.*
juvaſſent: nam ſicut hi obligarentur ex delicto, ſi feciſſent, ita *quæſt. 5.*
& illi, quia fecerunt, & impulerunt eum qui Damnum dedit. *Grot. d. l. 2. c. 17. §. 10.*

X. *Quonam Ordine conveniuntur?*

℞. Uterque quidem obligatur & Mandans & Mandatarius; *Ziegl. h. c. §. 11.*
verum quia patrator facinoris immediate dedit Damnum, & ſcire *Grot. d. §. 11.*
debuit, rei turpis Mandatum non obligare, primus convenitur, *aliter*
& poſt eum qui Mandarunt, vel alio modo Damnum de- *Kulpis*
derunt. *Ex 8.*

 Grot. h. c.

Art. 9. (*c*) Intereſt enim Societatis Humanæ, ut tales Laudatores puniantur, ne ſcilicet habitum Contrahant Damnum dantes approbandi; evadantque poſtmodùm laudibus ſuis Cauſæ principales.

XI. *Quid ſi plures delictum commiſerint?*

Puff. l.3. c. 1. §. 5. Grot. d. c. 17. §. 11. Str. Ex. 14. th. 47. Ex. 49. th. 50.

℞. Aut Actus eſt Individuus ad quem multi concurrunt, ſed ita ut ex unius opera integer Actus potuerit ſequi, neque ſingulis certa pars poſſit aſſignari, ut eſt Incendium, Aggerum perfoſſio, & ſimiles Actus, & ſinguli tenentur in ſolidum; ita tamen ut ſi omnes ſimul deprehendantur, æquales Damni partes ſinguli ſarcire debeant, & ubi reliquis elapſis unus tantum deprehenditur; ab ipſo Solidum, ſc. non tantum Damnum quod dederunt, ſed omnia quæ ex actus vi ſequuntur exigi poſſit. Item ſi ex deprehenſis aliqui non ſint ſolvendo, hoc onerat reliquos. Et in eo differt reparatio Damni ab exactione pœnæ, quod uno Solvente reliqui liberentur, cum idem damnum bis reparari æquum non ſit; hic ſolida pœna ſingulis, qui ad idem facinus concurrerunt, infligitur, juſtum enim eſt, ut qui malum fecit, malum ferat: aut Actus eſt Dividuus; ubi Singulis certa velut Pars aſſignari poteſt; ut ſi plures fuſtibus alium invadant, quorum unus Capiti vulnus infligit, alter Brachium rumpit, tertius Oculum excutit; & ſinguli non de tota Læſione, ſed quiſque pro eo, quod fecit, tenetur. (*d*) Etſi per modum pœnæ, ſi reliqui elabantur, & unus deprehendatur, interdum deprehenſus pro omnibus ſolvat.

Grot. l.3. c.10. §.4.

XII. *Quibus Exemplis hæc illuſtrantur?*

Grot. d. c. 17. §. 13.

℞. Homicida injuſtus tenetur ſolvere impenſas, ſi quæ factæ ſunt in Medicos; & iis, quos occiſus alere ex officio ſolebat, puta Parentibus, Uxori, Liberis dare tantum, quantum illa ſpes Alimentorum, (*e*) ratione habita ætatis occiſi, valebat: non autem Lucrum ſperatum & incertum, quod occiſus facere potuiſſet, ſi diutius vixiſſet; nam tale Lucrum non eſt inter Bona noſtra, & futurum Tempus æque ad Damna, quam ad Lucra patet. Sic qui Mutilavit, tenetur ad Impenſas & ad Æſtimationem ejus, quod qui Mutilatus eſt, minus poterit Lucrari; ita &

Puff. l.3. c. 1. §. 7. Ziegl. b. c. §. 13. ſed aliter.

Art. 11. (*d*) Deprehenſus poterit a ceteris exigere quod pro ipſis ſolvit.

Art. 12. (*e*) Vitæ ejus diuturnitas, ex Circumſtantiis, atque ex eo quod evenit veriſimilius dijudicari debet.

& Cicatrices interdum æſtimantur, (*f*) ut ſi Puellæ innuptæ Facies deformetur, quæ Nubere non poteſt, niſi ampliore Dote conſtituta, nam Oris gratia ſæpe eſt Dotis inſtar. Sic adulter & adultera tenentur non tantum Maritum indemnem præſtare ab alenda prole; nam ad Liberos ſuppoſititios pro ſuis Alendos nemo tenetur; ſed & Legitimis Liberis, qui Jure Naturæ in Succeſſione bonorum Parentum præferuntur illegitimis, rependere, ſi quod Damnum patiantur ex concurſu ita ſuſceptæ Prolis ad Hereditatem. Qui Virginem imminuit vi aut fraude, tenetur ei reſarcire, quanti minoris ipſi valet ſpes Nuptiarum; imo & Ducere tenetur, ſi ea Promiſſione corporis uſuram impetraverit: Jure enim Naturæ inter Pactum Matrimonii, ejuſque executionem nullum requiritur intervallum; & cum ſolus Conſenſus Nuptias faciat, non erit turpis Conditio, eris mihi Uxor, ſi ſtatim tanquam Uxor Corpus tuum mihi præbueris. Fur & raptor tenentur rem ſubtractam reddere cum ſuo Incremento naturali, & cum ceſſante Lucro; & ſi Res perierit, ſummam Æſtimationem; ſi enim ubi invitus rem Vendo, ex Affectione illam æſtimare poſſum, cur furi qui invito mihi aufert aliquid remittere deberem. Et ſi fur ſit ſuſpenſus, Heredes ad idem mihi obligantur; quia ſicut aliud Æs alienum ita & Hoc ſolvere debent, nec pœna huic perſecutioni præjudicare poteſt. In hac Claſſe ponendi ſunt, qui legitima Vectigalia fraudant, (*g*) item qui Judicio injuſto, Accuſatione injuſta, & Teſtimonio injuſto Damnum dederunt.

XIII. ***Ad quid tenetur, qui Contractui aut Promiſſioni cauſam dedit dolo, vi, aut Metu injuſto?***

℞. Tenetur eum quocum actum eſt, in integrum reſtituere, ſi

Grot. d.c. 17. §. 14. Boecl. l.2. c. 1. §. 6. Puff. l. 3. c. 1. §. 8. in fin. Brun. ad l. 13. D. ad L. A. Grot. d.c. 17. §. 15. Puff. §.9. Ziegl. h.c. §. 15. ſed aliter. Grot. d.c. 17. §. 15. Puff. d. c. 1. §. 10. Ziegl. h.c. §.16. Puff. §. 11. Grot. d.c. 17. §. 16. aliter. Brun. l. fin. D. de furt. Str. Ex. 4. 8. th. 22. Carp. prax. crim. q. 80. n. 10. Grot. d.c. 17. §. 17.

(*f*) Damnum quod Puellæ ex facie ejus deformata oriri poteſt, ex Circumſtantiis magis vel minus æſtimandum eſt.

(*g*) Hic eſt Animadvertendum, Magiſtratum propter ſententias a ſe injuſte latas inadvertentiâ, atque ex Infirmitatibus Naturæ humanæ adjunctis, non teneri ad Damni reparationem; Populi enim non Cenſentur Summum Imperium detuliſſe, ea Conditione, ut ſive Rex ſive Magiſtratus in Republica, Officii ſui omnibus partibus maxima cum attentione ſemper fungerentur; Quis enim Mortalium voluiſſet ac potuiſſet talem ſibi imponere obligationem.

Ibid. c. 12. §. 8. quid ab eo acceperit; quia ille jus habuit, tum ne deciperetur, tum ne cogeretur. Illud ex natura Contractus, quæ Æqualitatem exigit; Hoc ex naturali etiam Libertate, quæ non admittit, ut alter alteri vim injuſtam inferat, ſed vult, ut à mutua Læſione Str. Ex. 49. th. 73. abſtineamus. His annumerandi ſunt, qui id quod ex Officio facere noluerunt, niſi pecunia accepta.

XIV. *Quid, ſi quis Cauſam dedit, cur Vim pati aut metu cogi debeat?*

Grot. d. c. 17. §. 18. ℟. Si quis cogatur metum vel vim adhibere, ut exigat ſibi debitum ſtricto Jure per Contractum; Alteri jus non eſſet eum infringendi, propter talem Vim, qua juſtè & neceſſariò Prior uſus fuit; Conventiones enim & Promiſſa per juſtam Vim exacta, Valida ſunt. Sibi ergo imputet Alter ſi lædatur, & involuntarium ex Voluntario ortum, Moraliter habetur pro Voluntario.

XV. *Si Reges & Magiſtratus non inhibeant latrocinia aut piraticam?*

Grot. d. c. 17. §. 20. c. 21. §. 3. & 4. ℟. Tenentur ex neglectu, ſi non adhibeant, quæ debent ac poſſunt adhibere Remedia, ad impedienda latrocinia ac piraticam. Contra ſi Legibus prohibeant, ne Amicis noceatur, parati etiam ſint, noxios, ſi reperiri poſſunt, aut punire aut dedere, præterea jus in bona raptorum reddant, ipſis imputari nihil poteſt.

XVI. *Si Milites aut Terreſtres aut Claſſiarii contra Imperium Amicis noceant?*

Grot. d. c. 17. §. 20. n. 2. l. 3. c. 17. §. 2. n. 6. ℟. Reges non tenentur, niſi forte in culpa ſint, ut ſi forte Militibus non bene ſolvant Stipendia; tunc enim non tantum militibus tenentur de Damnis inde ſecutis, ſed & iis, quos milites inedia coacti male habuerunt.

XVII. *An ſi mancipium alicujus aut animal mihi Damnum dedit aut pauperiem, ille mihi obligatur?*

Gabr. Vaſq. ℟. (*b*) Affirmatur; cum enim ante Diviſionem Bonorum jus habuerim ab

Art. 17. (*b*) Si Animal inſtigatum, Damnum alicui afferat, tenebitur talis Inſtigator ad ejus reparationem.

Digitized by Google

ab animali, quod mihi damnum dederit, Reparationem iſtius quocunque modo quærendi; per hanc Diviſionem hoc jus mihi ſublatum non eſt, & cum ipſum animalis corpus mihi propterea ſit obnoxium, ſi Dominus illud retinere velit, oportet ut retineat cum juribus, quæ corpus iſtud ſequuntur, & aut Æſtimationem Damni ſolvat, aut animal noxæ dedat. *de reſtit. c. 2. §. 2. Grot. d.c. 17. §. 21. aliter.*

XVIII. *Poteſtne Damnum dari adverſus Honorem & Famam?*

℞. Dari poteſt verberibus, contumeliis, maledictis, calumniis, irriſu, aliiſque ſimilibus modis: & Damni Reparatio hic fit culpæ confeſſione, exhibitione Honoris, Teſtimonio Innocentiæ, & per ea, quæ his ſimilia ſunt; quanquam & Pecunia tale Damnum rependi poterit, ſi læſus velit, quia Pecunia communis eſt rerum utilium Menſura. *Grot. d.c. 17. §. 22. Ziegl. h.l.*

CAPUT XVIII.

De Legationum jure.

I. *Quid ſit Legatus.*
II. *Quotuplex.*
III. *Jus mittendi Legatos ex quo jure ſit.*
IV. *Quibus competat.*
V. *An illis qui impari Fœdere juncti ſunt. An Regibus Regno exutis.*
VI. *Quid ſi Civitas per Bellum Civile ita ſcindatur, ut dubium ſit à qua parte ſtet Jus Imperii.*
VII. *An competat rebellibus.*
VIII. *Quænam in hac materia de Legatis ad jus Naturæ & Gentium referri ſoleant.*
IX. *An omnes Legati admitti debeant.*
X. *Quot ſint rejectionis Cauſæ. Quid ſi quis Legatum ſine cauſa rejecerit.*
XI. *Cur Legati Jure Naturæ & Gentium ſint Inviolabiles.*
XII. *Si Legatus aliquid contra Salutem Reip. moliatur; an occidi poſſit.*
XIII. *An etiam hoc in caſu Principem repræſentet &*

an ipſe Princeps occidi poſſit.
XIV. *An Lex de non violando Legato etiam obliget eum per cujus Territorium tranſit.*
XV. *An jure Talionis interfici aut male tractari poſſit.*
XVI. *An ejus Comites, Miniſtri & Vaſa ſancta ſint.*
XVII. *An Legatus Juriſdictionem in ſuam Familiam habeat.*
XVIII. *An jus Aſyli in Domo ſua.*
XIX. *An Legati bona Mobilia pignoris cauſa, vel ad debiti ſolutionem capi poſſint.*
XX. *An hoc Jure Creditoribus denegato facile & recte quis cum Legato contrahere poſſit.*
XXI. *Quid ſi violetur Legatus.*

I. *Quid eſt Legatus?*

℟. LEgatus eſt Miniſter Publicus, à Summa Poteſtate ad aliam ſimilem Poteſtatem miſſus; ut Negotium ſibi demandatum nomine Mittentis proponat & tractet.

II. *Quotuplex eſt Legatus?*

Kirchn. l. 1. de legat. c. 1. n. 22. Limn. ad A. B. c. 1. § 1. Obſ. 8. Rhet. Inſt. Jur. Publ. l. 2. c. 23. p. 456. Kulpis. de legat. ſtat. Imp. c. 2. & 21.

℟. Omnibus Legatis debetur quidem eadem Fides; & propter Perſonam mittentis, omnes ſunt Sancti & Inviolabiles; ſed cum non omnes eadem ſolemnitate & iiſdem Ceremoniis recipiantur, factum eſt, ut dividantur in Legatos cum Charactere Repræſentativo, & eos, qui Principalem ſuum ratione Honoris & Præcedentiæ non repræſentant. Et hinc Alii ſunt Legati primi ordinis, in ſpecie dicti *Geſandten*, Alii ſunt Legati ſecundi ordinis, ablegati communiter dicti, *Abgeſandten*, Gallice *Envoyés*, licet hæc Vocabula ſæpe confundantur. Hæc Diſtinctio uſum habet ratione Præcedentiæ: Legatus primi ordinis præfertur Legato ſecundi ordinis, quanquam poſterioris Principalis præcedentiam prætendat. Sic Rex Galliæ Viennam mittit Legatos ſecundi ordinis, quia Legatus Regis Hiſpaniæ in Imperatoris Aula ipſi præfertur.

III. *Ex*

III. *Ex quo Jure eſt Jus mittendi Legatos?*

℟. (*a*) Jus mittendi Legatos eſt ex eo Jure, ex quo eſt Negotium, propter quod mittuntur; ſi mittantur vel ad Pacem faciendam, vel ad eam per Fœdera & Pacta magis confirmandam, Jus Naturæ, quod vult ut in Pace vivamus, eorum Admiſſionem Præcipit cum effectu, & ſic ſpecialem ipſis præſtat ſecuritatem. Si mittantur propter Commercia, aut ſimilia Negotia, quæ communem neceſſitatem & utilitatem inter omnes Gentes continent, Jus Gentium eos & Admitti & Sanctos vult. Si mittantur vel ex civilitate, vel ex ſingulari amicitia ad Congratulandum, e. g. propter Matrimonium, Nativitatem Principis, obtentam Victoriam &c. Jus Civile, ſeu potius Voluntas ejus, ad quem mittuntur, eorum Admiſſionem, & Sanctitatem ſpecialem, quam Jure Gentium habent, confirmat. Sic Juris civilis, ſeu voluntariæ tantum ſunt Ceremoniæ, Solemnitates, Obviationes, & Hoſpitii Jura Specialia, ſeu ut Legati vivant Sumptibus & Expenſis ejus, ad quem mittuntur.

Grot. l.2. c.18. §.1. aliter. Puff. l.2. c.3.§.22. in fin aliter. Text. c. 14.n.2. Kulpis. Ex.Grot. l.8. c.18.] aliter.

IV. *Quibus competit Jus mittendi Legatos?*

℟. Iis hoc Jus competit, qui Summi Imperii ſunt compotes inter ſe, quia hi ſoli jus habent tractandi de iis Negotiis, propter quæ Legati mittuntur, & ab ipſorum Perſona tantum & Sanctitas & Securitas Legatorum derivari poteſt & debet. Legati Provinciales, Municipales, ſeu qui mittuntur à Viceregibus, Præſidibus, vel Ducibus Belli, non fruuntur Juribus Legatorum Specialibus, ſeu Jure Gentium competentibus, ſed Jure Civili reguntur, vel potius gaudent tantum iis Juribus, quæ hæc vel iſta Majeſtas iſtis tribuit. Principes Imperii Romani-Germanici, quia ipſorum Poteſtas eſt Majeſtati analoga, & quia Jura Belli, Fœderum &c. ipſis conceduntur, Legatos mittere poſſunt etiam cum Charactere. Quo accidit, ut alii Reges Legatos ad ipſos mittant, & ipſorum Legatos agnoſcant, licet forte Solemnitates ſolitæ in Regum Legatis, in receptione ipſorum non

Grot. d. c. 18.§.2. n. 1. Boecl. diſſert. Pol. 11. Horn. l.2. c. 8. §. 1. Kirchm. l. 1. de legat. c. 3. Inſtr. Pac. art. 8.n.2. in fin. Myl. ab. Ehren. de Stat. Imp. part. 1.c.17.§. 15. Rhet. d.l. Text.

Art. 3. (*a*) Veriſſimile eſt Legationes ortum ſuum duxiſſe à Bellis, in quibus ab utraque parte poſtulabatur ut tutæ forent.

Digitized by Google

c. 14. § 8. Inſt. Jur. Publ. l. 3. tit. 2. §. 71. & ſeqq. & 19. §. 153.

non adhibeantur. Hæc enim, ut modo diximus, non ſunt Juris Naturæ vel Gentium, ſed pendent à voluntate iſtius, ad quem mittuntur.

V. *Quid dicendum de iis, qui impari Fœdere juncti ſunt?*

Grot. d. c. 18. §. 2. n. 2. §. 15. §. 7. n. 1.

℞. Si Fœdus non contineat imminutionem Majeſtatis, Legatos mittere poſſunt. Idem dicendum de iis, qui ex parte ſubditi ſunt, ex parte non ſunt, pro ea parte, qua ſubditi non ſunt, hoc jure gaudent. At Reges qui Bello Solemni victi Regnoque exuti ſunt, cum aliis Regni Bonis & Jus Legandi perdiderunt. Item, qui Regnum dereliquerunt; item qui pulſi ſunt Regno, ita ut nullum jus retineant; item qui abdicarunt Regnum.

d. l. §. 2. n. 3.

VI. *Quid ſi Civitas ſcindatur in Partes Æquales, quarum utraque Summum affectat Imperium, ut dijudicari vix poſſit, utri iſtud competat, & quæ Superior haberi debeat?*

Grot. d. c. 18. § 2. n. 4. Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 32. §. 9.

℞. Neceſſitas huic juri locum facit, & hoc eventu Gens una pro tempore quaſi duæ Gentes habetur. Imo fieri poteſt, ut nunquam deinceps in unum Populum redeant, & coaleſcant, ſed pro una Gente duæ poſthac ſemper maneant, quarum unaquæque abſoluto Imperio & Regimine Summo utatur. Idem dicendum eſt, quando cum Jure admodum controverſo de Regni Succeſſione decertant.

VII. *An rebelles habent Jus mittendi Legatos?*

Kirchn. l. 1. c. 13. n. 38. Alber. Gent. de legat. l. 2. c. 2. Grot. d. c. 18 §. 2. n. 5.

℞. (*b*) Non; & hinc eorum Legati plerumque in carcerem conjiciuntur: at ne Remedia Reconciliationis & excuſationis ipſis adimantur, eorum deputati repelli non debent, præſertim ſi de innocentia ſua docere velint. Sic piratæ, latrones, proſcripti, quia civitatem non faciunt, Jure Gentium niti non poſſunt, ſed interdum tales qui ſunt, Jus Legationis nanciſcuntur fide data.

VIII.

Art. 7. (*b*) Expedit enim ſummæ Poteſtati, ut tales recipiantur, ne ſcilicet vel damnum Regioni afferant, vel etiam eam invadant.

Digitized by Google

VIII. *Quotnam ſunt de Legatis, quæ ad Jus Naturæ & Gentium referri ſolent?*

℞. Duo ſunt, Prius ut admittantur, quamvis & hoc interdum pendeat à voluntate ejus, ad quem mittuntur, vid. q. 3. in fin. Deinde ne violentur.

Grot. d. c.18. §.3. n. 3.

IX. *An Jus Naturæ & Gentium omnes Legatos admitti præcipit?*

℞. (c) Non, ſed vetat eos ſine cauſa rejici; ſecus quam ubi Admiſſio pendet tantum à voluntate ejus, ad quem mittuntur, licet illorum rejectione peccetur in civilitatem vel amicitiam ſingularem.

Grot. d. c.18. §.3. n.1. Feld. h.l. Horn. c. 8. §. 2. n. 3. Ziegl. de jur. maj. l.1. c.32. §. 11. Text. c. 14. §. 28. aliter.

X. *Quot ſunt Cauſæ rejectionis?*

℞. Cauſa poteſt eſſe ex eo qui mittit, ut ſi ille qui mittit, alterius ad quem mittuntur, Legatos antehac rejecit ipſe; aut ſi callida Legationis ſimulatione ſæpe antehac decepit, & nunc ſimile deceptionis metuatur artificium; quod autem veniat Legatus ab hoſte armato, non videtur ſemper eſſe juſta cauſa rejectionis. Ex eo, Qui mittitur, ut ſi odioſa fuerit Legati Perſona, ſi crimine in admittentis Territorio commiſſo notata, ſi perfida in Principem fuerit, ad quem mittitur, ſi contumeliis antehac eum proſciderit &c. Huc non refertur, ſi Legatus veniat ab hoſte, & antea fuerit ſubditus ejus, ad quem mittitur. Ex eo, ob quod mittitur, ut ſi aperte conſtet, Legatum non venire, ut agat id quod aperte profitetur, ſed ut ſeditiones moveat, & concitet Populum; aut ſi non ex Dignitate aut Temporibus conveniens ſit; ut ſi Plures arcto Fœdere uniti Pacem non ſint facturi, antequam hoſtem ſuperbum & perfidum intra juſtos limites ad Reſtitutionem inique ablatorum coëgerint, vireſque nocendi ita ademerint, ut juſta ultione poſthac Securitati conſultum eſſe appareat,

Grot. d. c.18. §.3. n. 4. 5. Ziegl. de c. §. 11.

Grot. d. c.18. §.3. n. 6.

Art. 9. (c) Si ab aliquo Principe Legati quidam non admittantur, par Jus Regi, ſive Poteſtati eos mittenti, tribuit erga illius Legatos.

Grot. d. l.2. c. 18. §. 3. n.7. aliter. Kulpit. d. Ex. 8. c.18.§.2. in fin. Grot. h.c. §.3.n.2. 3.in fin. & Ziegl. h.l.aliter. Horn. d. c.8. §. 8. Ziegl. §. 13. Grot. h. c.18.§. 4.n.5.6. aliter.

reat, & ille delinquere dedoceatur. (*d*) An autem juſta ſit rejectionis Cauſa, ſi Legatio debeat eſſe perpetua, ſeu an Jure rejicere poſſimus Legatos Perpetuos qui Reſidentes vocari ſolent? dubitatur. Cæterum ſi ſine juſta Cauſa aliquis rejiciat Legatos, non tantum peccat contra Officium, ſed & contra jus Humanitatis, ita ut cæteris paribus hæc poſſit eſſe Juſta Belli gerendi Cauſa.

XI. *Cur Legati Jure Naturæ & Gentium ſunt Inviolabiles?*

℟. Quia Legatus ſubit Principis vices, qui cum Majeſtate gaudeat, Æqualis cenſendus erit Principi, ad quem miſſus eſt, & ſic neutiquam cogendus, ut diſcrimen judicii ſubeat. Et quemadmodum Princeps alterius Territorium ingrediens volente Domino, quamdiu ſe hoſtem peregrinæ Reip. non profitetur, eodem Honore eademque Reverentia colendus eſt, ac ſi apud ſuos ageret, ita & Legatus, qui Principem repræſentat. (*e*) Hinc eſt, cur non fiant Subditi Temporarii Ejus, in cujus Territorio ſubſiſtunt; & cur Jure Civili Populi, apud quem vivunt, non teneantur: & ſi delictum committant, ſi tale ſit, quod contemni poſſe videatur, aut diſſimulandum erit, aut è finibus jubendus excedere Legatus: ſi ſcilicet per tale delictum vileſcat perſona Legati, ut turpe ſibi ducat Princeps cum tali homine tractare; aut ſi grave ſit delictum, mittendus erit Legatus ad eum, qui miſit, cum Poſtulato, ut eum puniat aut dedat.

XII.

Art. 10. (*d*) Poſſunt Reſidentes ſub pretextu Legationis, Cognitiones quaſdam ſibi Comparare, aut quædam agere, quibus Regnum in quo ſunt, vel in periculum venire poterit, ſub Poteſtatem Principis ſive Regis cujus ſunt Legati redigi, vel inde magnum damnum recipere poterit, adeoque meritò poſſunt rejici.

Art. 11. (*e*) Quod attinet Quæſtionem, an ſcilicet Legatus, Regionis in quam tranſit Legibus ſe ſe ſubmittere teneatur necne? Affirmatur; Nam quicunque Princeps, Extraneos cujuſcunque ſint ordinis, Territorium ſuum Habitantes poteſt Legibus ſuis adſtringere. Jam autem, ſi ad talia cogatur Princeps, ſive Rex quidam extraneus, multò magis Legatus, a perſona ipſa Regis ipſum mittentis diſtinctus; Adeoque niſi aliter ſuadeat utilitas publica Societatis, cujus ſit Caput Princeps, ſive Rex, Legatos punire poterit, ab ipſiſque exigere ut Leges ejus obſervent.

XII. *Si Legatus moliatur aliquid in Statum Reip. in Caput Regis conſpiret, Populum concitet &c.?*

℞. Pro ratione delicti commiſſi occidi poterit, non per mo- *Grot. d.*
dum pœnæ, ſed per modum Naturalis Defenſionis, tanquam *c.18. §.4. n. 7.*
hoſtis: modo crimen adeo manifeſtum ſit, ut vel negare id ne- *Horn. §.*
queat, vel apertis convinci Teſtimoniis poſſit. Non hic Suſ- *10. Text.*
picionibus agendum eſt, quæ temerariæ plerumque ſunt, & ut *c.14. §.*
in Virum bonum non cadunt, ita non ſufficiunt, ut Viri mag- *44. aliter.*
ni, quales ſunt Legati, ex iis ſortiantur Judicium.

XIII. *At Legati Principem repræſentant, & vero Princeps præter Deum non agnoſcit Superiorem.*

℞. Poteſt Princeps hoſtilia moliri, & hoc in caſu, contra *Ziegl. d.*
eum tanquam hoſtem Arma ſumere licet, & Victus Captuſ- *l. §. 18.*
que, ſi ita res ferat, trucidari poteſt. Princeps ergo, quam- *Horn. d. l.*
diu Princeps manet, Majeſtatem retinet, & ſic Sanctus eſt & inviolabilis; ubi in hoſtem degenerat, in Victoris manum & Poteſtatem redigitur, expirat Priſtinum ſuum Imperium, ſubjicitur alterius Arbitrio, & Judicium ſubit, qui antea nullum patiebatur Judicem. In hoſte nemo quæſiverit, an Princeps ſit necne. Hoſtilia molientem hoſtilia manent. Cenſeatur eodem Jure Legatus ac Principalis; dum Pacem colit ipſe colatur, dum hoſtis ſit, hoſtili jure puniendus.

XIV. *An Lex de Legatis non violandis etiam Obligat Eum, per cujus Territorium tranſit Legatus?*

℞. (*f*) Affirmatur; quia Principem ſuum repræſentat, qui *Horn. d.*
eſt inſtructus Imperio ac Majeſtate, quocunque loco fuerit, & *c. 8.*
Divinitatis quemdam Characterem ſibi impreſſum circumfert, & *Feld. b. l. Grot. d.*
univerſæ Reip. inſtar eſt. Neque admiſſio Legati ab eo per *c. 18. §. 5.*
cujus *n. 1. aliter.*

Art. 14. (*f*) Nullo modo tenetur Princeps ſive Rex, per cujus territorium tranſiturus eſt Legatus, ipſi tranſitum concedere Legationis honoribus adhibitis, niſi Rex Legatum mittens, ei Conceſſerit Jus tanquam Legato tranſitum poſtulare; non enim Confundi debet cum Principe ſuo Legatus, nec ſpectandus eſt tanquam Rex omni reſpectu.

Digitized by Google

Grot. d. l. 2. c. 18. §. 5. n. 2. cujus Territorium tranſit, Legatum reddit Sanctum & Inviolabilem, ſed Securum tantummodo nullam eſſe rejectionis Cauſam; & ut talis admiſſio certa ſit, Legationes ſolent denuntiari; & Literæ Salvi-conductus dantur. Sicut autem in Territorio iſtius, ad quem mittuntur, non ſunt Sancti Legati, ſi hoſtilia moliantur; ita nec in Territorio, ubi tranſeunt, ſi certum ſit hoſtem eſſe Legatum, qui ad Amicum aut Confœderatum miſſus eſt, ut iſtum ſollicitet, & in hunc Tertium concitet.

XV. *An jure Talionis interfici, aut male tractari Legatus poteſt, ab eo veniens, qui tale quid patravit?*

Grot. d. c. 18. §. 7. Horn. l. 2. c. 8. §. 11. Horn. d. c. 8. §. 11. ℞. (*g*) Sunt quidem ultionis talis Exempla in Hiſtoriis ſatis multa; ſed nimirum Hiſtoriæ non tantum quæ juſte, ſed & quæ inique, iracunde, impotenter facta ſunt, commemorant. Jus Naturæ & Gentium non tantum mittentis cavet Dignitati, ſed & ejus, qui mittitur, Securitati. Imo videtur quis facere contra Fidem, quam Legatum admittendo dedit, niſi contingat, talem mitti, qui antea auctor extitit injuriæ alterius Legato illatæ; quanquam & hoc caſu videatur dicendum, per Admiſſionem remiſſam eſſe injuriam, & plenam Securitatem Promiſſam.

XVI. *Legati Comites, Miniſtri, famuli, & Vaſa habentne Sanctimoniam?*

Grot. d. c. 18. §. 8. Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 32. §. 21. ℞. Habent ſui generis Sanctimoniam; ſcilicet Sancta ſunt Acceſſorie, & à nemine lædi poſſunt. Itaque ſi quid Comites gravius deliquerint poſtulari à Legato poterunt, ut eos dedat, vi enim abſtrahendi non ſunt, aut eos punire debet; quod ſi dedere nolit aut eos punire, eadem facienda erunt, quæ ſupra de Legato diximus.

Grot. d. c. 18. §. 8. n. 2. XVII. *At Legatus eos punire non poteſt, quia nullam in ſuos Comites habet Juriſdictionem, verum ea tantum exercetur à territorii Domino.*

Horn. d. c. §. 5. ℞. (*h*) Legatus Principem refert, qui nunquam eſt ſine Imperio. Hinc

Art. 15. (*g*) Innocens factus injuriæ a Principe ſuo illatæ Legatus, nullo modo luere debet pœnam, Ergo diſtinguatur a Principe ſuo.

Art. 17. (*h*) Ex Circumſtantiis, An pœnam luere debeat Comes a Le-

Hinc quemadmodum Dominus Territorii non poſſet in ipſius Principis mittentis Comites, ſi præſens eſſet, animadvertere, ita nec in Comites Legati, qui tantam videtur conſecutus Juriſdictionem in ſuos Comites, quanta requiritur ad eos Regendos, & Legationis finem obtinendum; in Moralibus enim qui dat Jus ad Finem, dat Jus ad media.

Ziegl. b. l.

XVIII. *Eſtne jus Aſyli in Domo Legati pro quibuſvis eò confugientibus?*

℞. Hoc pendet ex voluntate ejus, ad quem miſſus eſt, ſi hic concedat, habebit, ſecus ſi non concedat. Nam Jure Naturæ & Gentium ea cenſentur tantùm competere Jura Legato, quæ ad Legationem ſubeundam ſunt neceſſaria. Adde, quod is qui deliquit ſit ſubditus Domini Territorii, & Locus, in quem fugit, eſt in & de Territorio, cui talis Securitas annexa non eſt: Nam ea quæ manant à Perſona Legati, ad ipſum Legatum, Comites, & Vaſa pertinent, non ad alios, vel ad hunc Locum.

Grot. d. c.18. §. 1. n. 2. Kulpis. Ex. Grot. b. l. §. 8. n. 3.

XIX. *An Legati bona Mobilia Pignoris cauſa, aut ad ſolutionem Debiti capi poſſunt.*

℞. Non; nec per Judiciorum ordinem, nec manu Regia: Nam omnis vis abeſſe à Legato debet, tam quæ Res ejus Neceſſarias, quam quæ Perſonam tangit, ut plena ei ſit Securitas; & cum Publico nomine adſit, omnia quæ cum ipſo ſunt, eo Jure cenſeri debent. Hinc ſi quid Debiti Contraxit, & ut fit, Res Soli eo loco nullas Poſſideat, ipſe compellendus erit amice, & ſi detrectet; & ſi Principalis illius Legati juſtitiam nobis deneget, vel malitioſe protrahat, ad poſtremum ea uſurpare poſ-

Grot. d. c.18. §. 9. Horn. c. 8. §. 4. n. 7. Textor. c. 14 n. 25. aliter. Feld. b. l. aliter. Grot. l. 3. c. 2. §. 4.

gato? dijudicandum eſt; ut *verbi gratiâ*, ſi punitio a Rege ſuo facta moram afferret Negotiationi, quæ talem non patitur; Extra illum Caſum & alios ſimiles ſi occurrant, non poterit Legatus tale Jus ſibi Vindicare; mittendique erunt Comites, permittente Principe ad quem miſſus fuit, ad eum a quo miſſus fuit Legatus, ut pro lubitu ſuo eos puniat; & ſic de Caſu in quo mentem ſuam non aperuit, ſive declaravit Legati Princeps ſive Rex.

Digitized by Google

ſumus, quæ adverſus Debitores alterius Juriſdictionis uſurpari ſolent, nimirum Repreſſalias.

XX. *At hac ratione nemo invenietur, qui cum Legato contrahere velit?*

Grot. d. c.18.§.10. ℟. (*i*) Non eſt metuendum; Nam & Regibus qui cogi nequeunt, non deſunt Creditores; & qui cum Legatis Contrahunt, aut faciunt, ut pariter impleatur Contractus, aut ſi Fide nuda contenti ſint, ſibi imputent.

XXI. *Si violetur Legatus, Quid Juris?*

Grot. d. c.18.§.11. ℟. (*k*) Naſcitur Parti læſæ Jus Belli, & Bellorum, quæ ob male habitos Legatos ſuſcepta ſunt, plenæ ſunt profanæ Hiſtoriæ, & extat in Sacris Libris memoria Belli, quod eo nomine David geſſit adverſus Ammonitas.

Art. 20. (*i*) Poſſunt enim ab eis exigere, ut Liberata merce liberetur pecunia, vel ut Fidejuſſores Regionis ſive urbis ipſius dentur.

Art. 21. (*k*) Contumelia enim ſive injuria magna facta fuit Legatis ad Hanunem Ammonitarum Regem a Davide miſſis.

CAPUT XIX.

De Jure Sepulturæ.

I. *Quid ſit Hominum mortuorum Sepultura.*
II. *Quotuplex.*
III. *Ex quo jure oriatur.*
IV. *An omnes Homines ſint Sepeliendi.*
V. *Quid dicendum ſit de Exemplis in contrarium Allegatis.*
VI. *An Sepultura debeatur inſigniter facinoroſis.*
VII. *Quibus non debeatur.*
VIII. *Mortui cum nihil ſentiant an recte ita puniri dicantur.*
IX. *An homo ſe ipſum occidere non poſſit.*
X. *Quid ſi quis videat ſe deinceps victurum in probrum ipſius Dei.*
XI. *An Virgo ſe ipſam occidere poſſit ne Pudicitiam amittat.*
XII. *An proditores Patriæ ſepeliri debeant.*
XIII. *An ob negatam Sepulturam Bellum juſte ſuſcipi poſſit.*

I. *Quid*

I. *Quid eſt Sepultura hominum demortuorum?*

℞. SEpultura hominum demortuorum, eſt officium, quod hominibus poſt mortem debemus, ad cadavera ipſorum reponenda, ut perpetuo ab injuria quaſi tuta ſint, & ne ex ipſorum fœtore Aër inficiatur.

II. *Quotuplex eſt Sepultura?*

℞. Sepultura alia eſt honeſta; cui Ceremoniæ atque Ritus certi, pro cujuſque Gentis & Loci conſuetudine adhibentur; alia inhoneſta ſeu ignominioſa, quæ abſque ceremoniis atque receptis ritibus fieri debet, ſeu, ubi hæ ceremoniæ atque ritus adhiberi non poſſunt propter Legis prohibitionem. Ad hanc referimus aſininam ſive caninam ſepulturam, quando cadaver humanum extra locum conſuetum in bivio vel trivio, aut ſub patibulo, aut ubi brutorum cadavera abſcondi ſolent, à carnifice terra obtegitur.

Grot. l. 2. c. 19. §. 2. n. 4. Carpz. in Juriſp. Conſiſt. 2. d. 382. Ziegl. ad Lanc. 2. tit. 24. §. 9. p. 580. in fin.

III. *Ex quo jure oritur Sepultura?*

℞. Juri naturæ conveniens eſt, ut cadaveri humano humus porrigatur, & proteri ac lancinari corpus humanum, alienum merito videtur ab iſtius naturæ Dignitate. Hinc Jus gentium hoc inter omnes Gentes, quæ ratione ſua recte utuntur, conſtituit, ut cum Homo cæteris animantibus præſtet, cadaver ejus in talem locum reponatur, ut ab omni quaſi injuria inferenda liberum ſit, & ne fœtore ipſius Aër inficiatur.

Grot. d. c. 19. §. 1. n. 1. & 4. & §. 2. n. 4. & 5. h. l. & Ziegl. Oſiand. Puff. l. 2. c. 3. §. 22. in fin. aliter.

IV. *An omnes Homines ſepeliendi ſint.*

℞. Omnes, etiam inimici & hoſtes, quia hoc Officium non tam Homini, i. e. perſonæ, quam Humanitati, i. e. Naturæ Humanæ præſtari dicitur. Nullum cum victis certamen & Lumine caſſis, nam quod malorum eſt extremum, illis jam accidit. Si inter Viventes fuerat certamen, odia mors aliena compeſcat, jam tacet, cum quo anteà litigabas.

Grot. d. c. 19. §. 2. n. 6. & §. 3. n. 1. Seld. l. 6. c. 16. p. 783.

V. *At*

V. *At Exempla exſtant in contrarium, & hoſtibus Sepultura eſt denegata.*

Grot. d. c. 19. §. 3. n. 4. & Oſiand. ibi.

℞. (*a*) Verum eſt; ſed hæc Exempla communi judicio ſunt damnata: & ferinum eſt, Bellum gerere cum mortuis, qui ejuſdem Naturæ fuerunt. Præterea exſtant Exempla eorum, qui eos vel Sepeliendos curarunt, vel tradiderunt.

VI *An etiam debetur Sepultura inſigniter facinoroſis?*

Feld. b. c. Grot. d. c. 19. §. 4. Oſiand. h. l. & Gisbert. Voet. ibi alleg.

℞. Affirmatur; niſi ultra mortem quid meriti ſint; ſcilicet ad hoc ut omnem tandem humanitatem exuamus erga mortuum, requiritur facinus, quod in hominem non cadit, ſed à feritate quadam proficiſcitur; quorum enim cadavera ſine Sepultura projiciuntur, feris æquantur.

VII. *Quinam ſunt iſti?*

Grot. d. c. 19. §. 5. n. 1.

℞. Qui deliberato animo ipſis ſibi mortem conſciverunt; nam in hos, qui mortem pro ſupplicio non habent, aliud ſupplicium conſtitui non poteſt.

VIII. *At vero Mortui nihil ſentiunt, nec damno nec pudore affici poſſunt.*

Grot. d. c. 19. n. 5. n. 1. in fin.

℞. Verum eſt, nihil ſentiunt, tamen poſt mortem Fama vivit, quæ damno & pudore quaſi afficitur; & ſatis eſt, quod mortuis accidit, metui à Vivis, ut hoc pacto à peccato retrahantur.

IX. *An ergo Homo ſe ipſum interficere non poteſt?*

Grot. d. c. 19. §. 5. n. 3. Melina tom. 4.

℞. Non; quia Homo nullum jus habet in ſuam Vitam ad eam deſtruendam, ſed tantum ad eam conſervandam: nec injuſſu,

Art. 5. (*a*) Præterea ſi ad Exempla attendendum eſſet ut Judicium ferretur, hæc ſententia prævaleret, ſcilicet Hoſtes ſepeliendos eſſe; Quoniam multo majori numero ſunt exempla hoſtium quibus ſepultura conceſſa fuit.

juſſu ejus à quo Animus nobis datus eſt, ex hac Vita demigrandum. (*b*) Imo quia Proximum ſuum occidere non poteſt, multo minus ſe ipſum; quilibet enim ſibi ipſi Proximus eſt, & ſe ipſum ad minimum debet amare ut Proximum. Adde quod Natura Vitam ponit in Bonis, Mortem in malis, ut eo ipſo ab occiſione ſui ipſius deterreat.

tr. 3. diſp. 9. Franc. à Vict. relect. ne Homic. n. 2. p. 430. Matth. de crim. ad l. 48. tit. 5. c. 1. §. 9.

X. *Quid ſi quis videat, ſe deinceps victurum in probrum ipſius Dei, an non ex præſumpta Dei voluntate aliquis ſe ipſum interficere poteſt?*

℞. Non 1. quia ita certo hoc non poteſt prævideri, Deo enim ſingulis momentis varii ſunt modi illud probrum impediendi, talem Hominem vindicandi, & gloriam ſuam manifeſtandi. 2. quamvis ſic vitam ſibi tollendo impediat probrum, quod in Deum redundaret, tamen non ſequitur quod hic Actus ſit bonus & licitus, quia ad hoc requiritur etiam Medium licitum 3. voluntas Dei non poteſt præſumi, cum oppoſita voluntas de non interficiendo ſe ipſo ſit revelata. Idem dicendum eſt, ſi quis ſe ipſum interficiat, ne tormentis adactus Chriſti Religionem ejuret.

Oſiand. ad d. c. 19. §. 5. n. 4. Ziegl. b. l. Grot. d. l. aliter.

Grot. d. l. c. 19. §. 5. n. 5.

XI. *An Virgo ſe occidere poteſt, ne Pudicitiam amittat?*

℞. Non; quia quæ vi ſtupratur, mente Virgo eſt: Mens enim peccat, non corpus, & ubi conſilium abeſt, ibi crimen abeſt. Quid gravius pati poteſt, quæ alienæ libidini corpus ſuum ſubſternere conſtanter recuſat, quam mortem? ea igitur exſpectanda, non occupanda. Idem dicimus de iis, qui ſe vel interficiunt, vel mandant hoc aliis, ne in Hoſtis manus perveniant, à quo metuunt cruciatus mortem ignominioſam. Quamvis tamen omnibus his in caſibus, & ſi quis humanæ imbecillitati cedat, & de facto ſe ipſum occidat, eum excuſandum potius æſtimemus, quam iſtum, qui citra neceſſi-

Matth. d. l.

Puff. l. 2. c. 4. §. 5. jung. Grot. l. 2. c. 20. §. 29. n. 1. Leſſ. de J. & J. l. 2. c. 9. dub. 6. n. 34. aliter.

Gg

Art. 9. (*b*) Tametſi ſupponerentur Homines talem libertatem habentes; Qui mortem ſibi inferret, par Jus ipſi non eſſet in Vitam alterius iſto invito.

Digitized by Google

ceſſitatem ſciens atque volens ſe occidit. (*b*) Idem ſtatuendum eſt, ſi quis citra Mandatum pulvere nitrato accendat Navem, ne in hoſtium forte manus veniat, & ne Hoſtis Navi cum Publico Damno potiatur. (*c*) Idem, ſi quis ab Hoſte captus examinatuſque, ad evitanda tormenta, quibus ſe parem fore deſperat, ſe interimat, (*d*) vel ne Arcana Reip. ei concredita cum evidenti malo ſuorum Concivium prodere cogatur.

XII. *An Sepeliri debent proditores Patriæ ?*

℞. Apud plures Gentes his denegatur Sepultura, propter criminis enormitatem, ut Exemplum ſtatuatur. Hinc etiam fluit, cur in aliis delictis, ſi opus ſit Exemplo, damnatorum corpora diu in Publico Conſpectu relinquantur. Et ſicut propter Exemplum ſtatuendum ipſis omnino Sepulturam poſſumus negare, ita propter Publicam utilitatem Magiſtratus eorum corpora diſſecanda tradere poteſt.

Grot. d. c.19. §.5. n. 1. 6.

Grot. d. c.19. §.4. n. 8. aliter. Matth. Steph. de juriſdict. l. 1. c. 6. n. 332. Limn. l. 8. c. 4. n. 32. Grot. d. c. 19. §. 5. n. 7. & Kulpis. ibi Ziegl. Oſiandb. l. aliter.

XIII. *An ob negatam Sepulturam Bellum juſte ſuſcipi poteſt ?*

℞. Affirmatur; ſi ſcilicet ex denegata Sepultura magna injuria ſeu contumelia redundet in ipſam Remp. e. g. ſi alicujus Populi Rex in Bello occiſus à Victore ex patibulo ſuſpendatur, vel in alio loco ignominioſo diu aliorum conſpectui exponatur: ſi enim juſta ſuſcipiantur Bella propter violatos Legatos, cur non, ſi per eum, qui fuit Reip. Caput, injuria Reſp. afficiatur.

C A-

Art. 11. (*c*) Pauciſſimi poſſunt eſſe Caſus, in quibus liceat ſe ipſum occidere; 1ò. Fingamus, *verbi gratiâ*, Navi præfectum Juberi a Principe ſuo, pulvere Pyrio eam incendere, tenebitur tale Mandatum exequi; præſumitur enim ille Princeps, ad hoc impelli ob utilitatem Publicam.

(*d*) 2ò. Quod attinet odio habitos, ni fallor, ab Imperatore Tiberio, quibus idcircò libertatem concedebat, vel ſemetipſos interficiendi, ut de bonis ſuis diſponere poſſent, vel invitos tradi in manus Carnificis, boniſque ſuis ſpoliari in gratiam Imperatoris; quandoquidem fuiſſet mors eorum certiſſima, non dubium eſt, quin Vitam ſuam in gratiam uxoris & liberorum, breviorem reddere poſſent.

(*e*) 3ò Errat hic Auctor, excipienduſque eſt iſte Caſus à Regula; nam Mortem ſibi certiſſimam accelerando uno aut altero die exitium vitare poterit Patriæ ſuæ, ad cujus Salutem Vitam ſuam exponere debent Cives, mortemque pati.

Digitized by Google

CAPUT XX.

De Pœnis.

I. *Conſideratis Factis ut poſſunt reparari, quomodo ea porro conſideranda ſint.*
II. *Quid ſit pœna.*
III. *Quid ſit malum paſſionis.*
IV. *An incommoda ex Morbis recte pœnarum nomine veniant.*
V. *An delinquentem punire licitum tantum ſit, an vero præceptum.*
VI. *Pœna an ad Juſtitiam Aſſignatricem, an ad Expletricem pertineat.*
VII. *Jus puniendi an competat ſoli Superiori.*
VIII. *An quis male agendo & delinquendo aliis non delinquentibus ſe ſubjiciat.*
IX. *Superior æque nocens an alium punire poſſit.*
X. *An pœna utilitatis alicujus cauſa exigi debeat.*
XI. *Quæ ſint utilitates pœnæ, & quotuplex ſit ejus finis.*
XII. *Quæ pœna reſpiciat primum Finem.*
XIII. *Cui delinquentis Emendatio competat; an Superiori hoc pœnæ genus ad Mortem producere poſſit.*
XIV. *Quæ pœna reſpiciat Finem ſecundum.*
XV. *Cui competat jus hanc pœnam exigendi, an itidem Superiori.*
XVI. *Quid ſi quis verſetur in locis, ubi copiam Judicis habere non poteſt.*
XVII. *Quæ pœna reſpiciat Finem tertium.*
XVIII. *An jus hanc pœnam exigendi etiam Superiori competat.*
XIX. *An Leges humanæ, quæ interfectionem quorundam hominum permittunt, interfectoribus jus verum apud Deum præſtent, an tantum inter homines impunitatem.*
XX. *An omnes actus vitioſi ab hominibus puniri poſſint.*
XXI. *An interdum ignoſcere aut veniam dare liceat. An & ante & poſt Legem pœnalem latam.*
XXII. *Quomodo poſt Legem pœnalem latam, quum Legislator Legi-*

Legibus ſuis teneatur. Quomodo ante Legem pœnalem latam.
XXIII. *Quotuplices ſint Cauſæ ad ignoſcendum Probabiles. Quæ ſit Cauſa intrinſeca.*
XXIV. *Quæ ſint Cauſæ extrinſecæ.*
XXV. *Quæ conſideranda ſint ad juſtam pœnæ taxationem.*
XXVI. *In merito ſeu delicto quæ examinanda ſint. Quæ ſint cauſæ ad delinquendum impellentes.*
XXVII. *Quotuplex ſit Cauſa, quæ à delinquendo abſtrahere debuit.*
XXVIII. *An Vita anterior ſimul cum delicto in æſtimationem veniat.*
XXIX. *Perſonæ aptitudo quid conferat ad Æſtimandum Meritum ſeu delictum.*
XXX. *An in pœnis requiratur paſſio omnino par delicto, an vero extendi poſſit ad majus nocumentum, quam quod peccans intulit.*
XXXI. *Quæ ſit intrinſeca pœnæ taxatio, quæ extrinſeca.*
XXXII. *Quæ ſint præcipua incitamenta ad peccandum, & an propter facilitatem & conſuetudinem peccandi pœnæ intendantur.*
XXXIII. *Ubi pœna eſt arbitraria an rectius minuatur.*
XXXIV. *An ad pœnam exigendam Bellum ſuſcipi poſſit.*
XXXV. *An Reges jus habeant puniendi quaſvis perſonas Jus Naturæ & Gentium violantes.*
XXXVI. *An detur Bellum pœnale propter delicta adverſus Deum commiſſa.*
XXXVII. *An ad Religionem Chriſtianam propagandam Bellare liceat.*
XXXVIII. *An adverſus Chriſtianos quia tales, vel eos qui Chriſti Legem pro vera quidem habent, ſed circa ejus interpretationem hallucinantur.*

I. *Conſideratis Factis ut poſſunt reparari, quomodo ea porro conſideranda ſunt?*

Grot. l. 2. c. 20. §. 1. n. 1. ℞. UT punienda.

II. *Quid eſt pœna?*

Grot. d. c. 20. §. 1. n. 1. l. 131. de. V. S. ℞. Pœna eſt malum paſſionis, quod infligitur ob malum actionis: ſeu pœna eſt noxæ vindicta & delictorum coercitio.

III.

III. *Quid eſt malum paſſionis ?*

℞. (*a*) Paſſionis malum, eſt omne id, quod per modum coactionis, & pro imperio, alicui imponitur propter malum actionis, ſeu propter delictum præcedens, ſive in agendo, ſive in omittendo conſiſtat; omiſſio enim comprehenditur hic ſub actione. Huc referuntur operæ, quæ alicui pro pœna injunguntur, ut ſi quis condemnetur ad metallum, ergaſtulum, exſtruendum vallum &c. ſi ſcilicet tantum conſiderentur ut moleſtæ, & ut paſſiones propter præcedens delictum; ſi enim conſiderentur ut Operæ debitæ vi Summi Imperii, etiam invito poſſunt injungi, ſed pœna non ſunt.

Grot. d. c.20. §.1. n.1. Puff. l.8. c.3. §.4 Kulpis h.c. Ziegl. aliter.

IV. *Quid dicendum eſt de incommodis, quæ patiuntur aliqui ob Morbum contagioſum, aut Corpus Mutilum, aut alias impuritates ?*

℞. Quamvis reſpectu Dei pœnæ poſſint vocari, & etiam ita appellari ſoleant, tamen hominum reſpectu pœnæ non ſunt; quia hæ requirunt & præcedens delictum & Superioris Sententiam. Hinc etiam ante Sententiam latam carcer pro pœna haberi non poteſt, ſed tantum pro cuſtodia.

Grot. d. c.20. §.1. n.3. Puff. l. 8. c. 3. § 4. circa finem.

V. *An aliquem pœna licet afficere ?*

℞. Jure naturæ non tantum æquum eſt, ut qui malum fecit, malum ferat, verum etiam Præcipitur, ut delinquentes puniantur; nam eadem opera, qua prohibet delicta, Præcipit pœnam, & Lex, niſi ſit imperfecta Sanctione non caret.

VI. *Pœna an pertinet ad Juſtitiam Aſſignatricem ſeu Diſtributivam, an ad Expletricem ſeu Commutativam ?*

℞. Pertinet ad Expletricem ſeu Commutativam, quia eſt tantum

Matth. de crim. tit. quibus modis crimen extingu. c. 5. n. 3. Ziegl. h.c. §.1. n. 2. & de jur. maj. l. 1. c. 8. n. 10. & 11. Puff. l. 8. c. 3. §. 1. in med.

Art. 3. (*a*) Quandoquidem ſenſationibus injucundis affici poſſit Mens Independenter a Corpore; Hinc poterit educi diſtinctio inter pœnas; Aliæ ſcilicet Mentem independenter a Corpore, Aliæ verò Mediante Corpore ſuo afficient.

Grot. h.c. §. 1. n. 2. aliter. Grot. c. 20. §. 2. n. 3. & §. 33. Feld. §. 2. & Kulpis. paulo aliter. Str. Ex. 1. th. 29. Puff. l. 8. c. 3. §. 5. in fin. aliter. Ziegl. h. c. §. 3. de jur. maj. l. 1. c. 8. §. 11. Puff. l. 8. c. 3. §. 7. Grot. c. 20. §. 3. n. 1. aliter. Grot. c. 20. §. 3. n. 1. Grot. l. 2. c. 1. §. 9. n. 2. c. 8. §. 20. Puff. l. 8. c. 3. §. 7. in med. vid. tamen Grot. l. 2. c. 14. §. 6. n. 2. in fin.

tantum collatio rei cum re, ſeu ſolùm confertur pœna cum delicto: ſi hoc ſit magnum vel parvum, & pœna eſt magna vel parva. Sicut in Emtione eſt collatio Mercis cum Nummis, quanquam alibi Merx eadem plus, alibi minus valet, itemque Nummi. Hinc quoque eſt cur ad hanc Æqualitatem & Proportionem obſervandam, pœnæ magnitudo non tantum nude ſpectetur, ſed cum reſpectu ad patientem; nam mulcta eadem pauperem onerabit, ſecus quam Divitem, & vili ignominia leve erit malum, honorato grave.

VII. *Cui competit jus puniendi?*

℞. Recta ratio dictat, hoc Jus competere Superiori, ſeu illi, qui in Civitate habet Majeſtatem: infligitur enim pœna propter Legis tranſgreſſionem poſt Cognitionem factam & Sententiam latam, quod Jus tantum competit ei, qui habet Summum Imperium, vi cujus Leges fert, & tranſgreſſores punit. Hinc omnia mala, quibus quis in Bello ſubjicitur, huc non pertinent, licet inferantur propter præcedens delictum.

VIII. *At eo ipſo dum alius peccat, me Superiorem & ſe inferiorem facit, & quaſi ex Hominum Cenſu ſe detrudit in beſtiarum numerum, quæ Homini ſubjacent?*

℞. Delictum Imperium nec confert, nec adimit, nec Superiorem nec inferiorem facit; alias uxor Maritum, filius Patrem, ſervus Dominum, ſubditus Regem punire naturaliter poſſet: & ſi in Naturali Libertate degam, & alius contra me delinquat, Reparationem damni & Cautionem per modum Belli exigere licet.

IX. *Quid ſi Superior æque nocens ſit?*

℞. (*b*) Officio judicis nihil decedit, licet ſit indecorum & Legum Reverentiam valde minuat, ſi exactor Juſtitiæ iiſdem vitiis maculatus ſit, quæ in aliis vindicat; videtur enim non vitiis iraſci, ſed eorum dulcedinem aliis invidere.

X.

Art. 9. (*b*) Non agit nomine ſuo, ſed Principis ſive ſummi Magiſtratus, Cujus voluntatem in tali caſu exequitur.

Digitized by Google

X. *An Homo poteſt ab Homine puniri tantum puniendi cauſa, ſeu ut ſolùm voluptatem capiat ex pœna?* *Ziegl. h. c. §. 3. n. 2.*

℞. Non; nam Homo ita alteri ipſa conſanguinitate alligatur, ut nocere ei non debeat, niſi Boni alicujus conſequendi cauſa; & ad pœnam veniendum eſt, non quaſi dulce ſit punire, ſed utile. Dictat enim Ratio Homini, nihil agendum eſſe, quo noceatur Homini alteri, niſi id Bonum aliquot habeat propoſitum. In ſolo autem inimici dolore ita nude ſpectato nullum eſt Bonum, niſi falſum & imaginarium, quale in Divitiis ſupervacuis, multiſque aliis rebus ejuſmodi reperitur. Et quò Homines negligunt rectum rationis uſum, eò ad vindictam ſunt proniores ſecundùm illam Sententiam Juvenalis. *Puff. l. 8. c. 3. §. 7. in med. Grot. h. c. §. 3. n. 2. aliter. Grot. c. 20. §. 4. n. 2. §. 5. n. 1. 2. & 3.*

——— quippe minuti
Semper & infirmi eſt Animi exiguique voluptas
Ultio; continuo ſic collige, quod Vindictâ
Nemo magis gaudeat, quam Fœmina.

XI. *Quæ ergo Utilitates juſtam faciunt pœnam?*

℞. Quæ ſumuntur ex Fine pœnarum. Finis pœnæ Alius eſt Internus, qui eſt Satisfactio Juſtitiæ, & hunc etiam Deus in omni pœna intendit; (*c*) Alius Externus, qui præterea aliquid utile atque Bonum erga Societatem Civilem reſpicit; aut Utilitatem ejus qui peccavit, aut ejus cujus intererat, aut indiſtincte quorumlibet. *Kulpis h. c. §. 6. Grot. c. 20. §. 6. n. 2. Struv. Ex. 1. th. 33.*

XII. *Quæ pœna reſpicit primum Finem?*

℞. Quæ conſtituitur in Emendationem, peccantem reddens meliorem, Medendi modo, qui eſt per contraria. Nam quia omnis Actio, præſertim vero Deliberata ac frequens, quamdam gignit ſui Proclivitatem, quæ adulta Habitus dicitur; ideo vitiis, quam- *Grot. c. 20. §. 7. n. 1.*

Art. 11. (*c*) Societas Civilis, ſive Qui eam repræſentant ſibi in ſcopum non proponunt dirigere Actus Internos, ſed tantummodò Externos, quibus Tranquillitas Publica conciliari poſſit, pœniſque avertuntur homines ab actionibus externis, quæ eam turbare poſſunt.

quam primum fieri poteſt, adimenda eſt Illecebra, quod fieri rectius nequit quàm ſi Dolore quodam ſubſequente Saporem Dulcedinis amittat.

XIII. *Quibus hæc punitio competit naturaliter ?*

Puff. l.8. c.3. §.10. Ziegl. b. c. §. 7. n.2. Kulpis. Ex. 9. §. 3. Grot. c. 20. §. 7. n. 2. aliter.

℞. Iſtis quibus naturaliter competit Imperium; in Familia Patrifamilias, ita ut pro natura Negotii aliquid aſperioris diſciplinæ adhibere poſſit, ut diximus h. l. cap. 5. parem fere Poteſtatem obtinent, quibus loco Parentum Juventus gubernanda datur, ut ſunt Tutores, Præceptores, & Magiſtri, qui citra modicam coercitionem Officio ſuo vix ſatisfacere poſſunt; (*d*) quamvis hæ correctiones proprie pœna non ſint, verum vi Imperii Paterni vel ſimilis competant. In Civitate Magiſtratui; ita tamen, ut hoc genus pœnæ ad mortem uſque procedere non poſſit; cum abſurdum videatur aliquem Emendationis cauſa in eum ſtatum redigere, ut Emendationis Specimen exhibere non poſſit, niſi eo modo, quem reductivum vocant, in quantum ingeniis inſanabilibus melius eſt, i. e. minus malum emori, quam vivere, quando certum eſt vivendo pejores evaſuros. (*e*) Caſtigatio, quæ fit verbis, magis conſilium & admonitio videtur, quam pœna; & ſi fiat vehementioribus verbis, non tam communi aliquo jure eſt conceſſa, quam vel Jure imperii, vel Amicitiæ Lege.

XIV. *a pœna reſpicit Finem Secundum ?*

Grot. c. 20. § 8. Puff. l.8. c.3. §.11.

℞. Ne ille cujus intererat, non peccatum eſſe, poſthac tale quid patiatur ab eodem, aut ab aliis. Illud tribus modis curari poteſt: primum, ſi tollatur qui deliquit; deinde ſi vires nocendi ei adimantur; poſtremo ſi malo ſuo dedoceatur delinquere. Hoc, ſcilicet ne ab aliis lædatur, qui læſus eſt, punitione non quavis, ſed aperta atque conſpicua, quæ ad Exemplum per-

Art. 13. (*d*) Quandoquidem Hæ Correctiones, ob oculos alterius Culpam ejus ſubjiciant, ab eoque agnitam, Moleſtum atque injucundum in talem incidiſſe ei ſit; Quare eo reſpectu pœnarum nomen ſortiri non poſſent ?

(*e*) Caſtigatio quæ fit verbis, pœnæ quoque nomen propriè ſic dictæ veniet.

Digitized by Google

pertinet, obtinetur. Unde eſt, quod pœnæ infligi ſoleant in Locis Celebribus, & cum terribili Apparatu, ut horror vulgi animis incutiatur.

Puff. d. c. 3. § 11. Oſ. h. c. §. 8.

XV. *Cui competit Jus exigendi hanc pœnam?*

℞. Iſti ſoli, penes quem eſt Summum Imperium; etſi in nonnullis Civitatibus Legislatores etiam privatis hoc jus permittere ſoleant. Sic Germanicis Nationibus ante Chriſtianiſmum uſitata erant certamina ſingularia, quæ alicubi nedum ſatis deſueta ſunt, alicubi autem, ubi Officio ſuo recte & cum Immortali Laude funguntur Imperantes, hodie ſub pœna Capitis prohibita ſunt.

XVI. *Quid ſi quis verſetur in Locis, ubi copiam Judicis habere non poteſt, vel in Statu Naturali extra Civitatem?*

℞. Adverſus eum, qui me inſultat, defendere me poſſum, interdum etiam Jure Belli ipſum occidere; ſi deſiſtat, injuriam illatam vindicare citra auctoritatem Publicam non licet. Jus enim Naturæ vult, ut me non amplius lædentem amem propter Cognationem, quam inter nos conſtituit, non autem ut eum lædam.

Grot. c. 20. §. 8. n. 2. aliter. Boecler. ad Grot. l. 2. c. 1. §. 15. Frantzk. Ex. 12. q. 6. Bæcer. de bel. & duel. l. 2. c. 2. §. 4. & ſeqq. Thomaſius de duell. var. gen. mor. c. 1. §. 25. & ſeqq. Conſt. Ser. El. Brandenb. de duellis.

XVII. *Quæ utilitas reſpicit Tertium Finem?*

℞. (*f*) Utilitas indiſtincte quorumlibet, qui Finis eaſdem habet Partes, quas Ille qui ad læſum pertinet. Nam aut hoc agitur, ne qui uni nocuit, aliis noceat, quod fit eum tollendo, aut debilitando, e. g. Arma ipſi auferendo aut conſtringendo, ita ut nocere nequeat, vel emendando: aut ne alii impunitate illecti aliis quibuſvis moleſti ſint, quod ex ſuppliciis conſpicuis obtinetur ſeu Exemplis; quæ ideo adhibentur, ut unius pœna metus ſit multorum, ut pœnæ genere cæteri deterreri poſſint.

Grot. d. c. 20. §. 8. n. 5. Ziegl. h. c. §. 8. Grot. c. 20. §. 9. Puff. l. 8. c. 3. §. 12.

Art. 17. (*f*) Utilitati quoque pœnam luentis proſpicitur, eo ipſo quod ad utilitatem aliorum pœna ipſi infligitur; nam eò ſecurus eſt, aliique a Malo ipſi inferendo coercentur.

XVIII. *Cui competit Jus exigendi hanc pœnam?*

Puff. d. c.3. § 13. Ziegl. b. c. §. 9. Oſiand. b. c. §. 9. Grot. c. 20. §. 9. n. 5. aliter.

℞. Iſti qui Summum Imperium habet, & cui à Summo Imperio hoc eſt conceſſum: (*g*) ſic quando apud quoſdam Populos, & Patribus in liberos, & Dominis in ſervos, conceditur Jus puniendi plenum etiam ad mortem uſque, eſt particula quædam Imperii Auctoritate Publica exercendi. (*b*) Si punitio aut vindicta fiat in illis Locis, atque inter illas perſonas, quæ certis Judiciis non ſubſunt, vel adverſus piratas, id ad Jus Belli pertinet, quod à Poteſtate pœnas exigendi diverſum eſt. In piratas enim ac prædones cum omnium hoſtes ſint, quilibet homo miles eſt.

XIX. *An Leges Humanæ, quæ interfectionem quorumdam hominum permittunt, interfectoribus Jus verum præſtant etiam apud Deum, an tantum inter homines impunitatem?*

Ziegl. b. c. §. 17. Puff. l. 8. c. 3. §. 24. Grot. c. 20. §. 17.

℞. Leges Humanæ verum Jus præſtant etiam apud Deum, quando Naturæ & Divinis Legibus non ſunt contrariæ; id quod ex Finium connexione conſtare debet; Nam prout Fines obtineri poſſunt, vel non, ita & pœnæ poſſunt remitti vel intendi. Interim hæc Regula tenenda eſt, ubi Lex dolori indulget, pœnam humanam tollit, non vitium, ut in Marito, qui adulteram uxorem aut adulterum occidit: ſi vero Lex periculum reſpiciat futuri mali ex dilatione pœnæ, cenſenda eſt Jus ac poteſtatem Publicam privato concedere, ita ut jam privatus non ſit. Sic qui hoſtili animo venit ad delendam Patriam, fures nocturni, latrones, & populatores agrorum nocturni recte occiduntur, quoniam ſerum eſt Legis Auxilium expectare.

Ant. Matth. de crim. l. 48. tit. 5. c. 2. §. 6. & 7.

XX.

Art. 18. (*g*) Quandoquidem pœnæ illæ privatè infligerentur, ad exemplum Domeſticis atque Liberis, potiuſquam aliis Hominibus in genere fiebant.

(*b*) Pœnæ quoque infligi poſſunt Pyratis, ut eò alii Pyratæ, aliive homines ab arte Pyratica exercenda deterreantur.

Digitized by Google

XX. *An omnes actus vitioſi puniri ab hominibus poſſunt?*

℞. Non: primo enim Actus mere interni, ut Cogitatio de peccato aliquo, Cupiditas, & Deſiderium, quia Civilis Societas his non læditur, non ſunt puniendi; etiamſi caſu aliquo, puta per confeſſionem ſubſecutam ad notitiam aliorum perveniant; modo in externos non influant, tunc enim veniunt in Æſtimationem; quia ad qualitatem & quantitatem meriti ſeu delicti maximum momentum adferunt, & multum intereſt, an dolo, an vero culpa quis delinquat; item an cogitaverit tantum de ſtupranda Virgine, an vero etiam eam proſtraverit tametſi perficere non potuerit. Secundo puniendæ non ſunt culpæ minores & quaſi quotidianæ; nam ab omni penitùs peccato & ſemper abſtinere ſupra humanam eſt conditionem, ut nunc eſt; unde dictum fuit cognatum eſſe homini peccare: tamen qui ob Corporis habitum, in Animum tranſeuntem, ut in quibus Bilis prævalet, iracundi ſunt, vel quorum Temperamentum eſt ſanguineum ſunt ad venerem proni, per adultam conſuetudinem peccant, puniri ſolent ob culpam præcedentem; quia aut neglecta ſunt remedia, vel ultro attracti in animum morbi. Tertio quædam peccata interdum ideo non puniuntur, quia citra convulſionem Civitatis tolli nequeunt, ut lupanaria in quibuſdam Civitatibus. Quarto illa vitia humana, quæ ex corruptione mortalium communi reſultant, quamdiu in enormes actus non erumpunt, non ſunt punienda, ut avaritia, ambitio, inhumanitas, ingratus animus, & in genere talia vitia, quibus opponuntur Virtutes, quarum natura coactionem repudiat.

Grot. c. 20. §. 19. n. 1. & 2. Puff. l. 8. c. 3. §. 14.

Ziegl. h. c. §. 19.

Puff. l. 8. c. 3. §. 14. in fin. Grot. d. c. §. 20. n. 1. in fin. & n. 2. Seld. de J. N. & G. l. 6. c. 6. p. 728. & ſeqq. Boecl. diſſert. ad Grot. l. 3. p. 100.

XXI. *An ignoſcere aut veniam dare licet interdum?*

℞. Licet; ſive pœna penitus tollatur, ut fit in Diſpenſatione, ſive minuatur, ut fit in Mitigatione; & non ſolum ante, ſed & poſt Legem pœnalem latam. Si enim Majeſtas totam Legem tollere poteſt, etiam Vinculum ejus circa perſonam aut factum ſingulare, manente de cætero Lege.

Grot. c. 20. §. 21. 22. & 24. n. 2. Ant. Matth. de crim. l. 48. tit. 19. c. 5. n. 1.

XXII. *At Legislator aliquo modo Legibus ſuis obligatur, & ſic poſt Legem latam, quæ pœnalis dicitur, non videtur poſſe Diſpenſare circa pœnam vel eam mitigare?*

Grot. c. 20. §. 24. Puff. l 8. c 3. §. 16. Ziegl h. c §. 22. & Oſiand. aliter.

Grot. d. c. 20. §. 22.

℞. Poſt Legem pœnalem major quidem videtur difficultas, & quatenus Legis Auctor ut Pars Civitatis ſpectatur, Lege ſua interdum obligatur, non vero quia Civitatis ipſius Perſonam atque Auctoritatem ſuſtinet. Nam quia talis eſt, poteſt Legem etiam totam tollere, quia Legis Humanæ natura eſt, ut à voluntate humana pendeat, non in origine tantum, ſed & in duratione; non debet tamen Legis Auctor Legem tollere, niſi probabili de cauſa, peccaturus alioqui in Regulas Juſtitiæ Gubernatricis. Ante Legem pœnalem, ubi Jus Scriptum non eſt, & pœnæ ſunt arbitrariæ, Diſpenſatio facilius obtinet; quia quamvis naturaliter, qui deliquit, in eo ſtatu ſit ut puniri poſſit, non tamen ſemper neceſſario punitur, ſed hoc pendet ex connexione Finium, ob quos pœna inſtituta eſt, cum ipſa pœna. Quare ſi Fines illi per ſe morali Æſtimatione neceſſarii non ſint, ut ſi ſit peccatum pauciſſimis cognitum, cujus proinde Publica traductio non neceſſaria ſit, ſed potius damnoſa; aut alii Fines ex oppoſito occurrant non minus utiles vel neceſſarii; ut in eo, qui Bene-merita aut ſua aut Parentum repenſari digna culpæ opponit; vel ſi Fines in pœna propoſiti alia via obtineri poſſint, ut in eo, qui verbis emendatus eſt, aut læſo verbis ſatisfecit, adeo ut ad eos Fines pœna jam opus non ſit. Interdum tamen hæc tria occurrere poſſunt, vel ut pœna omnino ſit exigenda, ut in peſſimi exempli ſceleribus; aut ut omnino non ſit exigenda, ut ſi Bonum Publicum omitti eam exigat, vel ut liceat utrumvis. Secundo tamen caſu, ſcilicet & poſt & ante Legem pœnalem hoc non faciendum eſt, niſi cauſa ſubſit probabilis, & delictum tale ſit, ut Aggratiatio, ut loquuntur, poſſit locum habere; ad quod homicidium referri non poteſt, vel delicta, quæ Lex Divina, aut recta Ratio, Gentiumque Conſenſus capitis ſupplicio puniri jubet. Quæ autem ſint cauſæ probabiles, licet præciſe definiri non poſſint; tenendum tamen eſt, majores eſſe debere poſt Legem, quam quæ ante Legem ſpectabantur; quia Legis Auctoritas, quam ſervari utile eſt, ad cauſas puniendi acceſſit.

Grot. d. c. 20. §. 23.

Matth. de crim. l. 48. tit. 19. c. 5. n. 2. jung. tamen Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 8. §. 3. & 8. ad Grot. h. c. §. 12. puff l 8. c 3. §. 26.

XXIII. *Quotuplices ſunt Cauſæ liberandi aliquem à pœna Legis ?*

℞. Cauſæ ſolent eſſe aut Intrinſecæ vel Extrinſecæ. Intrinſeca, cum ſi non injuſta, dura tamen eſt pœna ad Factum comparata; quamvis proprie loquendo, quando certæ Circumſtantiæ occurrunt, quæ delicti atrocitatem, qualem Lex præſupponit, minuunt, ex æquitate potius pœna mitigetur etiam ab inferiore Magiſtratu, quam diſpenſetur. Aliud enim eſt æqua Legis Interpretatio, aliud Diſpenſatio. *Grot. c. 20. §. 25. Ferd. Vaſq. Contr. illuſt. l. 1. c. 36. aliter.*

XXIV. *Quæ ſunt Cauſæ Extrinſecæ ?*

℞. Aut Meritum aliquod antecedens ipſius delinquentis, vel Majorum ejus; aut alia res, quæ ipſum commendat, ut Inſigne Artificium; vel ſi delinquens omnino ſit neceſſarius ad conſervationem Status; aut Spes magna ſit fore ut peccatum Inſignibus Factis eluatur; vel ſi Interceſſio Magnatum interveniat; aut ſi ratio Legis ſaltem particulariter ceſſet in hoc Facto, de quo agitur: nam quanquam ad ſuſtinendam Legis Efficaciam ſatis ſit ratio univerſalis ſine repugnantia contrariæ rationis; tamen ceſſatio rationis, etiam ejus quæ particularis eſt, efficit, ut Lex facilius & minore cum damno Auctoritatis ſolvi poſſit; ut ſi ſint Leges Sumptuariæ, quarum ratio Generalis eſt voluntas Legislatoris, Particularis verò, ne inutilibus & immodicis Sumptibus privati exhauriantur; Dives aliquis, qui has Leges tranſgreditur, quia in eo ceſſat hæc ratio legis particularis, facile Diſpenſationi locum faciet. Sic eſt juſta Diſpenſandi Cauſa, ſi delictum per ignorantiam quamvis omni culpa non carentem, aut per animi infirmitatem ſuperabilem quidem, ſed difficulter ſuperabilem committatur. Interdum multitudo delinquentium gratiæ locum facit, ne pœna, quæ ad ſervandam Societatem inventa eſt, ad Civitatem evertendam valeat. *Grot. c. 20. §. 22. n. 1. & §. 26. Puff. l. 8. c. 3. §. 16. in med.*

XXV. *Ut ergo rectè æſtimemus pœnam, quotnam ſunt conſideranda?*

℞. Duo; id, ob quod pœna infligitur, & Finis propoſitus. Ob quod, eſt meritum; Finis propoſitus, eſt utilitas ex pœna. Puniendus nemo eſt ultra meritum, & intra meriti modum magis vel minus peccata puniuntur pro utilitate. *Grot. c. 20. §. 28*

Digitized by Google

XXVI. *In merito ſeu delicto quotnam veniunt examinanda ?*

Grot. c. 20. §. 29. Puff. l. 8. c. 3. §. 19. Oſiand. h. c. § 29. aliter.

℞. Examinanda veniunt Cauſa, quæ impulit, Cauſa, quæ retrahere debuit, & perſonæ Idoneitas ad utrumque. Vix quiſquam gratis malus eſt, aut ſi quem malitia propter ſe ipſam delectat, is ultra modum humanum proceſſit. Pars maxima ad peccandum ducitur Affectibus, quorum aliqui impellunt ad declinandum malum, & maxime naturales ſunt, ideoque inter Appetitus, honeſtiſſimi; & quæ Mortis, carceris, doloris, aut ſummæ egeſtatis vitandæ cauſa injuſte fiunt, maxime excuſabilia videri ſolent. Cæteri Appetitus ad bonum aliquod tendunt vel verum, aut imaginarium. Vera bona ſunt Virtutes & earum Actiones, quæ ad peccatum nunquam ducunt, omnes enim Virtutes ſibi invicem adhærent; ſed ſunt alia Bona Realia, quæ ad Malum impellere poſſunt, & ſunt aut Delectantia, aut quibus Delectantia obtinentur; Hæc Utilia vocantur, ut Poſſeſſionum abundantia; licet interdum præbeant occaſionem peccandi. Imaginaria verò Bona; ſunt Excellentia ſuper alios, quatenus à virtute & utilitate ſejungitur, & interdum à ſola Nativitate deſumitur, vel Munere, cui quis præfectus eſt; & vindicta, quæ ex inimici dolore voluptatem capit: quæ quomagis à Natura abeunt, eo ſunt fœdiora, & delicta propterea commiſſa minus excuſabilia.

Puff. l. 2. c. 4. § ult. in med.

XXVII. *Cauſa, quæ à delinquendo abſtrahere debuit, quotuplex eſt ?*

Grot. c. 20. §. 30. Puff. l. 8. c. 3. §. 20. Str. Ex. 48. th. 4. & ſeqq.

℞. Alia Generalis eſt, ſcilicet injuſtitia, eo major, quo majus alteri damnum infertur. Ideo primum locum obtinent delicta conſummata, deinde, quæ ad actus aliquos, ſed non ad ultimum proceſſerunt: in quibus tanto quidque eſt gravius, quanto ulterius proceſſit. In utrovis genere ea injuſtitia eminet, quæ Publicum Ordinem perturbat, ut eſt crimen Læſæ Majeſtatis, ac proinde Plurimis nocet. Sequitur ea, quæ Privatos tangit. Maxima hic eſt, quæ ad Vitam adimendam ducit; proxima, quæ Familias perturbat, quarum fundamentum eſt Matrimonium; Poſtrema, quæ res ſingulas expetibiles ſpectat, ſive directe

directe ſubtrahendo, ſive dolo malo cauſam dando damno, quod ſecuturum probabile eſt; ſic in incendio & perfoſſo Aggere multorum ſummæ calamitates & Mortes ſpectandæ ſunt. Alia eſt ſpecialis, interdum enim ad injuſtitiam generalem aliud accedit vitium, puta impietas in Parentes, inhumanitas in Propinquos, ut in parricidio, ingratus animus in Beneficos; gravius enim afficit ab amico, quam ab hoſte illata injuria. Non parum quoque refert, quo in loco aut tempore delictum fuerit perpetratum. Sic fœdius eſt in Templo ſtuprum committere, quam in caupona. Sic in Conſeſſu Judicum pulſari gravius eſt, quam intra privatos Parietes. Sic gravius delinquit, qui ſe inebriat die Precibus ſingulariter deſtinato, quam qui alio die &c.

XXVIII. *An etiam vita anterior ſimul cum delicto in Æſtimationem venit?*

℟. Affirmatur; apparet enim major pravitas, ſi quis ſæpius deliquit; quia habitus mali actibus ſunt pejores. Et hinc iſti, quibus alioqui non malis, forte aliorum exemplo aut data occaſione ſeductis, ſubito aliqua peccandi dulcedo ſubrepſit, mitius puniuntur, quam iſti, qui peccandi habitum contraxerunt, & totum vitæ genus immutarunt, niſi ſit delictum atrocius. *Grot. c. 20. §. 30. n. 3. & Ziegl. ibi.*

XXIX. *Perſonæ aptitudo, quidnam confert ad æſtimandum meritum ſeu delictum?*

℟. Perſonæ aptitudo, aut ad conſiderandas cauſas avertentes, vel ad ſuccumbendum affectibus incitantibus; Quare conſiderari ſolent Temperamentum, Ætas, Sexus, Educatio, & circumſtantiæ actionis. Nam pueri & fœminæ & craſſi ingenii homines maleque educati, juſti & injuſti, liciti & illiciti diſcrimina minus habent cognita: & in quibus Bilis prævalet, iracundi ſunt, & quorum Temperamentum eſt ſanguineum, ad Venerem proni ſunt, tum vero huc Juventus, illuc Senectus inclinat. Hæc tamen non ita ſimpliciter accipienda erunt: ſed in pueris diſtinguendum erit, an doli ſint capaces nec-ne; inter fœminas utrum ſimpliciores ſint, an vero nequitia Sexum ſuperent; & in *Grot. c. 20. §. 31.* *Ziegl. h. c. §. 31.*

Grot. c. 20. §. 31. n. 1. & 2. in craſſi ingenii hominibus, an inter Moratiores verſati ſint, an non; utrum delictum Juri Naturæ, an Juri Poſitivo repugnet; in iracundis an habuerint juſtam iræ cauſam, an non &c. Interim ex ira & metu delicta commiſſa minus odioſa ſunt, quam quæ ex voluptatis naſcuntur deſiderio, quod & minus efficaciter movet, & differri & aliam ſibi materiam ſine injuria quærere facilius poteſt. Hinc omnino illud tenendum eſt, quò Animi eligentis Judicium debilius eſt, & magis impeditur naturalibus Cauſis, eò delictum minus eſt.

XXX. *At vero in pœnis requiritur paſſio, quæ par eſt delicto, ſeu Talio; ergo nec plus nec minus debet pati is, qui punitur, quam is, adverſus quem delictum commiſſum eſt, & ſic hæ Cautiones ſunt ſuperfluæ?*

Grot. c. 20. §. 32 n. 1. ℞. Quando par paſſio requiritur in pœnis, id non ita accipi debet, quaſi qui alteri nocuit deliberato & ſine cauſis culpam valde minuentibus, tantundem nocumenti nec amplius ferre debeat; nam ſic par eſſet periculum innocentis & nocentis; nec ſatis caveretur hominum ſecuritati, ſi malis non immineret major metus à Legibus, quam Bonis à malorum petulantia: Præterea evenit ut interdum delicta quædam non conſummata puniantur tanquam conſummata, ut ſi quis hominis occidendi cauſa cum telo ambulaverit. His adde, quod Talio abſolutus & ſtrictus in plurimis delictis non poſſit habere locum, e. g. adulterio, ſtupro, fœdo concubitu, crimine læſæ majeſtatis &c. Nec etiam in injuriis, quæ corpori inferuntur commode poteſt locum habere, ſic ſi ruſticus ruſtico colaphum impegerit, & percuſſus alteri reponere debeat, quomodo æquilibrium accurate ſervari poterit, & quomodo conſtabit, qualiter libratus prior colaphus fuerit. Unde ſequitur, iſtos, qui Talionem requirunt, tantum innuere velle, pœnas delictis proportionatas eſſe debere, ne ſcutica dignum horribili Flagello ſectemur, aut ſecurim meritum ſcutica ſoleave cædamus. Ideoque conſummatis criminibus major debet pœna reſpondere; ſed quia morte nihil eſt gravius, eaque iterari non poteſt, intra eam neceſſario conſiſtitur, additis tamen interdum pro merito cruciatibus.

Puff. l. 8. c. 3. §. 17. — Bod. de Rep. l. 6. c. ult. — Hahm ad Weſemb. de juſt. & jur. n. 13. — Grot. c. 20. §. 31. in fin.

XXXI.

Digitized by Google

XXXI. *Quomodo ergo ſpectatur magnitudo pœnæ?*

℞. Cum reſpectu ad patientem; quia enim eſt læſio, quæ pro diverſitate objecti, quod læditur, eſt magna vel parva; Quare conſideranda omnino eſt perſona punienda; alias uni eidemque delicto mox major, mox minor pœna imponeretur. Nam multa eadem pauperem onerabit, divitem non onerabit: & vili ignominia leve erit malum, honorato grave; & hæc eſt intrinſeca taxatio pœnæ, cui interdum accedit cauſa extrinſeca, quæ eſt ingens periculum ab eo, qui deliquit; plerumque autem neceſſitas exempli, quæ naſci ſolet ex generalibus invitamentis ad peccandum, quæ reprimi niſi acribus remediis nequeunt. *Grot. c. 20. §. 31. Puff. l. 8. c. 3. §. 25. Str. Ex. 1. th. 32. Grot. c. 20. §. 34.*

XXXII. *Quæ ſunt iſta invitamenta?*

℞. Invitamenta præcipua ſunt Conſuetudo & Facilitas. Sic ob facilitatem furtum de paſcuo gravius punitur, quam furtum de domo: & apud quaſdam Gentes furtum à domeſtico commiſſum, quam ab extraneo. Conſuetudo facti, ſeu ubi aliquod vitium in publicos mores abiit, etſi aliquid detrahat de culpa in Judiciis, tamen ubi Leges ſunt ferendæ, efficit ut eidem reprimendo pœna ſit intendenda, ſeu pœnæ acrimoniam flagitat, ut in duellis coercendis. *Grot. c. 20. §. 35. Puff. d. l. 8. c. 3. §. 23. circa fin. Conſt. Elect. Brand de duellis.*

XXXIII. *Altera pars Juris aggratiandi, in quo conſiſtit?*

℞. Ubi pœna eſt arbitraria, potius ad minuendam eam debemus eſſe prompti, quam ad augendam, & faciliores ad abſolvendum, ſi fieri poſſit, quam ad condemnandum; ſeu Judex pœnam, ſi tuto poterit, remittat, ſin minus temperet. *Grot. c. 20. §. 38. Ziegl. h. l. l. 16. D. de pœn.*

XXXIV. *An ob pœnæ cauſam Bellum ſuſcipi poteſt?*

℞. (*i*) Bellum pœnale nullum eſt, ut ſupra diximus, quia pœna exigitur propter tranſgreſſionem Legis, quæ à Superiore inferioribus ſeu ſubditis tantum præſcribitur; & Bellum inter pares, ſeu qui tales ſe credunt, geritur. *Grot. c. 20. §. 38. & l. 2. c. 1. §. 2. aliter.*

I i XXXV.

Art. 34. (*i*) Ex definitione pœnæ, principiiſque antea poſitis, atque a Grotio Confirmatis; patet, circa Bellum pœnale, Auctoris Noſtri opinionem eſſe falſam.

Digitized by Google

XXXV. *An ergo Reges & qui par jus Regibus obtinent, non habent Jus pœnas infligendi quibuſvis perſonis, Jus Naturæ & Gentium immaniter violantibus?*

Oſiand. ad Grot. c. 40. §. 50. Grot. d. c. 20. §. 40. aliter. Kulpii Ex. ad Grot. 9. §. 7. in fin. & 8. aliter.

℟. (k) Non; quia punitio requirit ſubjectionem ejus, qui punitur, ſeu eſt effectus Imperii & Judicii, quod non exercetur, niſi in ſubditos. Et quemadmodum Rex Hiſpaniarum non poteſt punire peccata, quæ in Gallia committuntur, ita nec peccata barbarorum, qui barbare vivunt, & quorum peccata cedunt in offenſam Dei & peccantium perniciem, niſi ipſi ſubjiciantur. His adde, quod par ſit ratio peccatorum, quæ contra Jus Naturæ committuntur, niſi cedant in alterius Regis injuriam, & ſic barbaros punire deberent propter fornicationem, furtum, & ebrietatem, quod eſt abſurdum.

XXXVI. *Daturne Bellum pœnale propter delicta adverſus Deum commiſſa?*

Oſiand. ad Grot. c. 20. §. 44. Grot. d. c. 20. §. 44. n. 1. aliter. Kulpis d. Ex. §. 9. aliter.

℟. Non, 1. quia non datur Bellum pœnale propter delicta contra Jus Naturæ commiſſa, ut modo diximus. 2. quia omnes Gentes è perſuaſione ſuæ Religionis ita damnarent alias Gentes, & ſic in toto Mundo eſſet Bellum Univerſale in univerſas Gentes. 3. quia quamvis Deum offendant, tamen ſuarum Poſſeſſionum habent Dominium, quod ipſis invitis ſine facto ipſorum, ne quidem à Rege ipſorum auferri poteſt, multo minus ab alio Rege Bello, quod non eſt juſtum ſine injuria vel inferenda vel illata.

XXXVII. *An ergo Religio Chriſtiana Bello non poteſt propagari?*

Thuan. ad Henr. IV. in præf. Hiſt. tom. 1. Grot. c. 20. §. 48. Oſiand. h. l. jung. Adam Piſetzckia Kra-

℞. Non; nam falſa perſuaſio de Deo eſt morbus menti inhærens, ad quem proinde curandum non iis, quæ in corpus tantum penetrant, ſed doctrina & ſedula inſtitutione, quæ in Animum leniter inſtillata deſcendit, opus eſt; & alia omnia pro arbitrio Civilis Magiſtratus ſanciuntur; ſola Religio non imperatur, ſed ex percepta Veritatis opinione, accedente Divini Numinis Gratia, bene præparatis Mentibus infunditur. Quo accidit,

Art. 35. (k) Jure Naturæ, atque Civili, non Jus eſt, ad omnes culpas aliorum, pœnas extendere; diſtinguendique ſunt accuratè Caſus in quibus licita eſt pœna, ab iis in quibus ſit illicita.

accidit, quod ubi quis Religione ducitur, in eo nullum habent momentum vexatio & dolor; ſtet illic licet carnifex, licet tortor ferrum & flammam admoveat, non quid paſſurus, ſed quid facturus ſit cogitabit. *Niebfeld. in tract. de relig. vi, carcere, tormentis non propag.*

XXXVIII. *An Arma poſſunt ſumi adverſus Chriſtianos, ideo quia Chriſtiani ſunt?*

℞. Non; quia in Diſciplina Chriſtiana nihil eſt, quod Humanæ Societati noceat, imo nihil quod non proſit; & eorum Conventus non ſunt bachanalia, aut Cœtus turbandæ Paci, ſed Virtutum Scholæ. Hinc qui in tales ſæviunt, ipſi in ea cauſa ſunt, ut puniri juſte poſſint, imo à Deo puniendi. Multo magis qui Chriſtiani ſunt, & in eos ſæviunt qui Chriſti Legem pro vera habent; ſed de quibuſdam, quæ aut extra Legem ſunt, vel in Lege ſenſum videntur habere ambiguum, & ab antiquis Chriſtianis non eodem modo ſunt expoſita, dubitant, aut errant, ſuppliciis qui eos graſſantur, perinique faciunt. Nec admittendæ ſunt Hæ Excuſationes, nova omnia metuenda eſſe, præſertim Cœtus: Nam neque metuenda ſunt Dogmata, quamvis nova, ſi modo ad Honeſta omnia, atque ad exhibendam Superioribus obedientiam ducant; nec ſuſpecti eſſe debent Cœtus Proborum Hominum, & qui latere non quærunt niſi cogantur. *Grot. d. c. 20. §. 49. Grot. c. 20. §. 50. n. 1. Boecl. 2. Inſt. Pol. c. 4. p. 144. Diſp. pol. 12. p. 377.*

CAPUT XXI.

De Pœnarum communicatione.

I. *Quid ſit pœnarum Communicatio.*	V. *Unde ſcientia in Imperantibus præſumatur.*
II. *Quotuplex.*	VI. *Quomodo teneantur ex receptu.*
III. *Quibus modis Rectores teneantur ex ſubditorum delicto.*	VII. *An delinquentem dedere teneantur.*
IV. *Quomodo ex patientia.*	

VIII. *An dediti nec recepti Cives maneant.*

IX. *Quid ſi delinquens in locum Aſyli confugiat.*

X. *Quid ſint Aſyla.*

XI. *Ex quo jure puniendus ſit delinquens, qui non quidem deditur, ſed à Populo apud quem eſt punitur.*

XII. *Quomodo ſubditi teneantur ex delicto Imperantium.*

XIII. *An ſubditi in Superiorum delicta non conſentientes puniantur.*

XIV. *Quomodo pœna Univerſitatis, & pœna ſingulorum differant.*

XV. *Pœnæ jus in Univerſitatem an ſemper, & quamdiu duret.*

XVI. *An exemplum Dei delicta Parentum in liberis poſt tres Generationes punientis, Homines imitari poſſunt.*

XVII. *An pœnæ ut Honores & Præmia ad poſteros tranſeant.*

XVIII. *An & quatenus ſine ulla alicujus delicti communicatione damnum ſentire poſſimus.*

XIX. *Quomodo alieni peccati occaſione malum aliquando patiamur.*

XX. *An Fidejuſſor ſe ad Mortem obligare poſſit.*

XXI. *An ad Exilium.*

XXII. *An Civitas liberis occaſione delicti Paterni ea auferre poſſit quæ habituri erant à Civitate.*

XXIII. *An ergo nemo ob delictum alienum puniri poſſit.*

XXIV. *Quid dicendum ſit de Legibus, quæ liberos vel cognatos ob crimen Patris vel cognati puniunt.*

XXV. *An ſubditi recte puniantur ob Regis delictum.*

XXVI. *An Deus populum ob Davidis peccatum puniverit.*

XXVII. *An delinquentis Heres de pœna teneatur.*

I. *Quid eſt pœnarum Communicatio ?*

Grot. l.2. c.21. §.9. ℟. POenarum communicatio eſt, qua alius quam qui deliquit, occaſione delicti propter factum ſuum præcedens pœnæ fit particeps, & punitur hic non tam ex alieno, quam ex ſuo delicto.

II.

II. *Quotuplex eſt?*

℞. Duplex, aut Civitas tenetur ex facto ſingulorum; vel ſinguli tenentur ex facto Civitatis. Grot c. 21. §. 2. & 7.

III. *Quibus modis Rectores aliorum in crimen veniunt?* Puff. l. c. 3. §. 28.

℞. Duobus modis, patientia & receptu. d. c. 21. §. 2. n. 2.

IV. *Quid juris circa patientiam?*

℞. Rectores aliorum ſi ſciant ſubditos delinquere, prohibere poſſunt & debent, & ſi non faciant, ipſi delinquunt: ſic Pater, qui ſcit filium ſuum delinquere, & prohibere poteſt, & non facit, ipſe delinquit; ſic Dominus, Ephori & omnes, quorum Officium eſt, ut alios regant, veniunt in communionem delicti & pœnæ. Idem ad delicta a ſubditis patrata pari ratione referri debet; veniunt enim hæ Regulæ ex Naturali Æquitate; ſic Reges qui patiuntur ut ſubditi exerceant piraticam & non prohibent, tenentur ad Damnorum Reparationem. Pariter autem concurrere debent facultas prohibendi, ſcientia, & non prohibitio, ut quis ex facto alieno teneatur. d. c. 21. §. 2. n. 2. 3. 4. 5. Ziegl. h. l. Grot. l. 2. c. 17. §. 20.

V. *Unde præſumuntur Imperantes ſcire?*

℞. Facile præſumuntur ſcire, quæ conſpicua ſunt, & quæ ſunt frequentia: & ut dictum fuit a Veteri Oratore; quod à multis fit à nemine ignorari poteſt. d. c. 21. §. 2. n. 4.

VI. *Quid juris de receptu adverſus pœnas?*

℞. Civitas, apud quam degit delinquens, alterutrum facere debet, aut ut ipſa interpellata pro merito puniat nocentem, vel ut eum permittat arbitrio interpellantis; ſive ſint ſubditi perpetui, ſive poſt crimen commiſſum ab aliis ad alios confugiant, & fiant ſubditi temporarii. c. 21. §. 4. n. 1. Horn. l. 2. c. 2. §. 18. Grot. c. 21. §. 4. n. 9.

VII. *An ergo Rex vel Populus non ſtricte tenetur ad dedendum?*

℞. Non; nam quia talis delinquens, dum apud nos reperitur, ſubditus noſter eſt, in eum habemus Imperium, non alius; d. c. 21. §. 4. n. 3.

& ſic nos, ipſum, non alius, punire poſſumus, quamdiu apud nos eſt. Ne autem delictum ipſius videamur probare, & ſic nos participes facere, eum aut dedere, vel punire debemus; quamvis ſontes depoſcentibus interdum optio detur, quo cumulatius ſatis-fiat. Imo jus hoc depoſcendi ad pœnas, eos qui extra territorium profugerunt, apud pleroſque Europæ Populos circa ea demum crimina uſurpatur, quæ Statum Publicum tangunt, aut quæ eximiam habent facinoris atrocitatem. Minora mutua diſſimulatione tranſmitti invaluit, niſi Fœderis Legibus aliter convenerit.

Grot. c. 21. §. 5. n. 5.

VIII. *An iſti, qui à Civitate ſunt dediti & non recepti ab aliis, Cives manent?*

Grot. c. 21. §. 4. n. 7. 8. Alber. Gent. l. 3. c. 17. p. 628.

℞. Si alter Populus conceſſo jure non utatur, erit is qui deditus eſt eo loco, ut à ſuo Populo poſſit puniri aut non puniri, ut multa ſunt delicta, in quibus utrumvis fieri poteſt. Nam hæc deditio, quæ nihil aliud eſt quam civem alterius Populi Poteſtati permittere, ita ut de eo ſtatuat quod voluerit, jus nullum dat aut adimit, quia tantum eſt factum, quod executionis juris alieni tollit impedimentum; ſed Decreto aliquo aut Judicio, niſi Lex aliqua factum velit haberi pro re judicata, opus eſt; & ſic Jus Civitatis, ut & Jura & Bona alia non amittuntur, niſi interventu vel Decreti vel Judicii vel Legis, & ſic manebunt ei cujus fuerant. Si deditio accepta ſit & poſtea caſu aliquo reverſus ſit, is qui fuerat deditus, is Civis non erit, niſi ex novo Beneficio.

Grot. c. 21. §. 5. n. 1. Seld. l. 4. c. 2. Ant. Matt. de crim. l. 48. tit. 18. c. 5. n. 17. Kulpis. Ex. Grot. h. c. § 1. in fin. Inſt. Jur. Publ. p. 489.

IX. *Quid ſi delinquens in locum Aſyli confugiat?*

℞. Aſyla proſunt illis, quos immeritum odium inſectatur, vel qui deliquerunt caſu aliquo; non autem eis qui commiſerunt, latam culpam, & quod Societati Humanæ aut Hominibus aliis ſit injurioſum: Nam qui initio Jura iſta conſtituerunt, infelicibus quidem miſericordiam, at his qui malo animo injuriam intulerunt, pœnam expectandam voluerunt. Et ſi quis deliberato animo hominem occidat, vel Civitatis Statum turbet, aut aliud crimen committat, hunc ſanctiſſimum Dei Altare non patrocinatur; ſed aut puniendus, vel dedendus, aut certe amovendus eſt.

X.

Digitized by Google

X. *Quid ergo ſunt Aſyla ?*

℟. Sunt loca publica Auctoritate ad Innocentiæ Auxilium & Præſidium conſtituta, ut interim Cauſæ Juſtitia cognoſcatur. *Grot. c. 21. §. 6. n. 1.*

XI. *Quando delinquentem ipſi punimus & non dedimus, ſecundum quæ Jura eſt puniendus; an ſecundum Jura Loci, ubi deliquit, an ſecundum noſtræ Civitatis Jura ?* *Oſiand h. l. Ziegl.*

℟. Quod ſi id cujus accuſatur delinquens, non ſit vetitum Jure Naturæ aut Gentium; res dijudicanda erit ex Jure Civili Populi, unde venit; ſi ſecus, ſecundum noſtræ Civitatis jura; Jus enim Naturæ & Gentium pœnas non determinat. *Grot. c. 21. §. 6. n. 2.*

XII. *Quomodo à Summa Poteſtate culpa tranſit ad ſubditos ?*

℟. Si conſenſerint in crimen, aut conſenſu ac ſuaſu Summæ Poteſtatis aliquid fecerint, quod facere non licebat. *Grot. c. 21. §. 7. n. 1.*

XIII. *An ergo qui non conſenſerunt, non puniuntur ?* *Puff. l. 8. c. 3. §. 28.*

℟. Quanquam regulariter Decreta, in quæ major pars conſenſit, habeantur pro Decretis Univerſitatis, ſicut etiam pauci diſſentientes teneantur ea obſervare, & exequi; tamen in delicto aliter ſe res habet, & ad eos non pertinet, qui aut non conſenſerunt, vel aliorum ſententiis victi ſunt. Ita tamen ut interdum Civitati adimantur, quæ habet communia, ſcilicet Muri, Navalia, Naves Bellicæ, Arma, Ærarium, Agri Publici &c. & ſic etiam Inſontes damnum aliquod ſentiant. At ſi ſinguli, ob delictum Univerſitatis citra conſenſum ſuum, ea amittant quæ ipſorum ſunt propria, injuſtum eſt. *Grot d. c. 21. §. 7. n. 2. Puff. d. l. Horn. l. 2. c. 7. §. 11. Ziegl. h. l.*

XIV. *An ergo pœna Univerſitatis & pœna ſingulorum differunt ?*

℟. Affirmatur; ſingulorum pœna interdum eſt Mors; mors verò Civitatis eſt, ſi evertatur aut diſſolvatur; ſinguli in ſervitutem pœnæ nomine rediguntur; Civitas verò ſervitutem Civilem ſubit in Provinciam redacta; ſinguli Bona ſua amittunt Confiſcatione, ſed Civitati adimuntur, quæ habet communia, ut modò diximus. *Grot. c. 21. § 7. n. 2. & 3. Puff. d. l.*

XV.

Digitized by Google

XV. *An pœna ob delictum Univerſitatis ſemper exigi poteſt?*

Grot. c. 21. §. 8. n. 1. Puff. l. 8. c. 3. §. 29.

℟. Quamdiu iſti non ſunt extincti, per quos ad Univerſitatem meritum deducebatur, ipſum quoque meritum, ac proinde pœnæ debitum, quod ſine merito pœnæ non poteſt ſubſiſtere, non extinguitur, & ſic pœna exigi poteſt: iis autem extinctis, exigi non poteſt. Licet enim Univerſitas duret, quia idem Corpus manet, quanquam particulis ſuccedentibus; quædam tamen de Univerſitate primo ac per ſe & ſic ſemper dicuntur, quamdiu Univerſitas durat, ut habere Ærarium, Leges, & ſimilia; quædam non-niſi derivatione à ſingulis ſeu propter ſingulos; ſic doctam dicimus Univerſitatem, & fortem, quæ plurimos habet tales, & hæc tamdiu dicuntur, quamdiu hi ſinguli vivunt. Ex hujus genere ſunt Meritum vel delictum, quod ſingulis ut habentibus Animum, quem Univerſitas per ſe non habet, competit.

XVI. *At Deus etiam delicta Parentum in liberis poſt tres Generationes punire poteſt?*

Grot. c. 21. §. 8. n. 5. & §. 14. n. 1. Oſiand. h. l.

℟. Aliud eſt jus Dei, aliud hominum; Deus jus Dominii pleniſſimum habet ut in Res noſtras, ita in Vitam noſtram, quod ſine ulla cauſa & quovis tempore auferre cuivis, quando vult, poteſt; & ſi liberos alicujus præmatura aut violenta Morte rapiat, in ipſos Jure Dominii, non pœnæ utitur. Secus quam Homines, qui Jus in Vitam ſubditorum limitatum, & non-niſi propter meritum ſeu delictum præcedens receperunt.

XVII. *An Honores & Præmia ad Poſteros tranſeunt?*

Grot. c. 21. §. 8. n. 5. in fin. Puff. d. l.

℟. Honores & Præmia accipere ob Bene-merita Majorum poſſumus; quia Beneficii ea eſt materia, ut in quemvis etiam in immeritum & gratis conferri poſſit; pœnæ non item.

XVIII. *An autem ob delictum alterius, de quo nullo modo participavimus, nullum plane damnum ſentire poſſumus?*

Grot. c. 21. §. 10.

℟. Damnum directe datum, quo aufertur alicui, id ad quod quis

jus proprium habet, non ſentimus, propter delictum alterius, citra factum noſtrum præcedens; damnum verò per conſequentiam, quo fit, ut quis non habeat, quod alioqui habiturus fuiſſet, ſi alius non deliquiſſet, ſentire poſſumus citra factum noſtrum; ſic Parentum Bonis confiſcatis Liberi ſentiunt quidem incommodum ſeu damnum per conſequentiam; quia Bona illa Eorum futura erant, ſi à Parentibus ipſorum delictum non fuiſſet commiſſum, & ad ultimum ſpiritum fuiſſent conſervata; ſed proprie pœna non eſt, nec damnum directe illatum; Hinc etiam ea, quæ liberi à Natura habent, ut Vita, Corpus, membra &c. aut aliunde eis tribuuntur, Liberis incolumia manent. Sic cum ex delicto majoris partis, quæ perſonam Univerſitatis ſuſtinet, Univerſitas in culpa eſt, eoque nomine amittit Bona communia, Libertatem Civilem, Muros, & alia commoda; ſentiunt damnum etiam ſinguli Innocentes, ſed ea in re, quæ ad ipſos directe non pertinebat, ſed per conſequentiam, ſeu ad Univerſitatem. *Grot. l. 2. 17. §. 2. l. 2. c. 21. §. 10. n. 2. l. F. 24. fin. & ibi Bitſch.*

XIX. *An non occaſione peccati alterius interdum aliquid mali quis patitur?*

℞. Affirmatur; verum peccatum alterius non eſt cauſa proxima hujus mali, ſed propria commiſſio: ſic quando quis pro delinquente Fidejubet, non ex delicto, ſed ex ſua Sponſione tenetur. Atque hinc fit, ut malum illi ferendum menſuram accipiat, non ex delicto alterius, ſed ex poteſtate quam in Promittendo habuit. *Grot. c. 21. §. 11. Puff. l. 8. c. 3. §. 32.*

XX. *An ex Fidejuſſione aliquis occidi poteſt?*

℞. Non; quia nemo Jus tale habet ad Vitam, ut eam ſibi adimere, aut ad adimendam obligare poſſit, ut ſupra diximus. Idem intelligi debet de Membris; nam & in ea Jus Homini datum non eſt, niſi Corporis ſervandi cauſa. *Grot. c. 21. §. 11. n. 2. & l. 2. c. 19. §. 5.*

XXI. *An Fidejuſſor ſe poteſt obligare ad Exilium?*

℞. Quamvis alias liberis Patribus-familias liberum ſit de ſua Civitate ſtatuere, ut diximus; tamen, Fidejuſſor non recte ſe obligat *Puff. l. 8. c. 2. §. 32. in fin. Str.*

Ex. 47. tb. 39. Gr. c. 21. §. 11. n. 3. aliter. & Ziegl. h. l. obligat ad Exilium; tum quia illud pœna eſt proprie ſic dicta; Nam ſi Exilium immerito tanquam talis pœna ſpectaretur, hac ratione, delinquens ad exilium Condemnatus non puniretur; tum quia non intereſt Civitatis, ejuſmodi civem, qui non deliquit, ex Civitate exigere. Exinde ſequitur, quod tantum ſe poſſit obligare, quando pœna eſt Pecuniaria; vel in aliis delictis, de reo ſiſtendo ſub certa Pecuniæ Summa, ſi non ſiſtatur.

XXII. *An Civitas liberis auferre poteſt occaſione delicti Paterni, quæ habituri erant à Civitate?*

Grot. c. 21. § 11. n. 3. in fin. & §. 16. & c. 17. §. 3. ℞. Affirmatur; ſi hoc jus pendeat à voluntate Civitatis: ſic proditorum & perduellium liberi ſæpe Honoribus excluduntur, id quod Parentibus in pœnam redundat, dum ſciunt, Liberos ipſorum inglorios victuros; ſed in Liberis pœna non eſt, Civitas enim de his pro arbitrio diſponere poteſt.

XXIII. *An ergo nemo, qui delicti eſt immunis, ob alienum delictum puniri poteſt?*

Grot. c. 21. §. 12. Puff. d. c. §. 33. Ziegl. h. c. 3. §. 12. ℞. Nemo poteſt puniri ex delicto alieno, ſi proprium factum nullum præcedat: aptitudo enim ad pœnam ex merito oritur, meritum autem eſt perſonale, quippe ex Voluntate ortum habens qua nihil eſt magis nobis proprium. Et neque Virtutes, neque vitia Parentum liberis ſunt imputanda.

XXIV. *Quid ergo dicendum eſt de Legibus, quæ Liberos vel Propinquos Capite puniunt, propter crimen Paternum vel Cognati?*

Grot. c. 21. §. 14. & 15. Matth. de crimin. l. 48. tit. 2. c. 3. §. 10. ℞. Iſtæ Leges ſunt injuſtæ; nam unuſquiſque ex ſuo admiſſo ſorti ſubjicitur, nec alieni criminis ſucceſſor conſtituitur. Hinc prægnans mulier mortis ſupplicio affici non poteſt. Quamvis autem Liberi non poſſint puniri propter delicta Parentum, tamen ea ipſis poſſunt denegari, de quibus modo dictum fuit.

XXV. *Ea quæ de Liberis dicta ſunt, poſſuntne applicari ad Populum vere ſubditum?*

℞. Affirmatur; nam Contractus, qui ex natura Conſociationis oritur, ſeu ejus Corporis, cujus Caput eſt Rex, & Cœteri ejus

Digitized by Google

ejus Membra; vi cujus Contractus totum Corpus ſeu major ejus pars, vel ille in quem Jus totius Corporis ſeu integri eſt tranſlatum, reliqua Membra obligare poteſt, non pertinet ad delicta, ſed ad Negotia licita ex probabili cauſa ſuſcepta. Hinc etiam iſti, quorum Conſenſus non acceſſit, vel factum aliud, quod per ſe ſit pœna dignum, non obligantur, licet interdum damnum inde ſentiant.

Grot. c. 21. §. 17. n. 1. l. 2. c. 5. §. 17. c. 14. §. 11. n. 2. l. 3. c. 2. §. 2 Ziegl. h. c. §. 17. aliter.

XXVI. *At Deus ob Davidis peccatum Populum peſtilentia affecit, & quidem ut David cenſet innocentem.*

℞. Deus qui in Vitam ipſorum habebat Jus Pleniſſimum, non Populum, ſed Davidem ſic punivit; Regis enim ſupplicium eſt, ſubditis orbari.

Grot. c. 21. §. 17. n. 2. Ziegl. & Oſiand. h. l. & §. 14. aliter l. 1. c. 3. §. 8. n. 16.

XXVII. *An Heres delinquentis de pœna tenetur.*

℞. Heres de cæteris Debitis tenetur non de pœna; quia heres perſonam defuncti repræſentat, non in meritis, quæ ſunt mere Perſonalia, & propter quæ pœna imponitur, ſed in Bonis, quibus cohærent ea, quæ alicui debentur. Nam Dominium rerum introductum fuit ad ſervandam æqualitatem, id eſt, ut unicuique ſuum tribueretur. Hinc ſi ultra Delictum quo defunctus obnoxius erat pœnæ, nova quædam cauſa obligationis extiterit, ad ejus executionem Heres teneri poteſt. Sic, *verbi gratia*, ad Heredem tranſire poterit pœna pecuniaria Defuncti, ſive mortuus fuerit, poſt Sententiam latam, ſive tantùm poſt litem conteſtatam; quia modò Judicis ſententiæ ante mortem defuncti latæ, modò liti inchoatæ, & poſt mortem defuncti Judicatæ, Contractus nomen & vis tribuuntur.

Grot. c. 21. §. 19. l. 2. c. 10. §. 2. Grot. c. 21. §. 20. Digeſt. de obligat. & Action. Lib. 42. Tit. 1. Leg. 6. §. 3. & Lib. 44. Tit. 7. Leg. 26. Lib. 50. Tit. 17. Leg. 58. 139. & 164.

CAPUT XXII.

De Cauſis Belli injuſtis.

I. *Quid ſit cauſa Belli injuſta.*
II. *Quotuplices ſint.*
III. *Quænam ſint iſtæ Cauſæ injuſtæ.*
IV. *An Inventionis titulo res ab aliis poſſeſſas occupare poſſimus.*
V. *An Libertatis deſiderium in Populo ſubdito juſta ſit Belli cauſa.*
VI. *An voluntas alios Regendi quaſi naturaliter ſervos, ſeu dignos ſervitute & ad ipſorum commodum.*
VII. *An titulus Univerſalis Imperii, quem quidam tribuunt Imperatori Romano.*
VIII. *An detur Monarchia Univerſalis.*
IX. *An Eccleſia habeat Jus in Populos ignotos.*
X. *An ſpes concepta ex Divinorum Vaticiniorum explicatione juſta ſit Belli cauſa.*
XI. *An Bellum juſte geratur ad conſequendum id quod non ex Jure ſtricto, ſed aliunde, e. g. Liberalitate, Gratitudine, Miſericordia, aut Virtute ſimili debetur.*
XII. *An Bello ex juſta cauſa ſuſcepto, interdum vitium ex animo agentis accidere poſſit.*

I. *Quid eſt Cauſa Belli injuſta?*

Grot. l. 2. c. 1. §. 2.

℞. Cauſa Belli injuſta eſt, quando quis citra præcedentem injuriam vel inferendam vel illatam alii Bellum infert.

II. *Quotuplices ſunt?*

Grot. c. 22. §. 1. n. 2. & §. 2. c. 20. §. 5. n. 3. c. 22. §. 3. d. c. §. 4. A. B. tit. 17 & ibi Linn.

℞. Sunt variæ, interdum plane nulla nec juſtifica, nec ſuaſoria; quod poſſumus dicere, non eſſe crudelitatem, ſed feritatem, cui, voluptati ſævitia eſt. Nam ſine cauſa in Bella ac Pugnas ferri, mera eſt inſania malum ſibi quærens. Plerique Suaſorias habent, & Juſtificas plane non curant. Tales ſunt iſti, quibus pro Fœdere, proque Juſtitia eſt Enſis. Alii, Cauſas quaſi-juſtificas adferunt, quæ expenſæ ad Rectam Rationem injuſtæ reperiuntur.

III.

III. *Quænam ſunt iſta?*

℞. Ex Juſtis Cauſis injuſtæ cognoſci poſſunt; Rectum enim obliqui eſt Index. Summa Genera ſunt Metus ex Vicina Potentia; ut ſi Vicinus nulla Pactione impeditus in ſuo Territorio Arcem faciat, aut Munitionem aliam, quæ Damnum aliquando dare poſſet; nam adverſus tales Metus, contrariæ in ſuo Territorio Munitiones fieri poſſunt; & ſi quæ ſunt ſimilia Remedia quærenda ſunt, non vis Bellica. Nec utilitas par Jus facit cum Neceſſitate; e. g. ſi aliquis Locus omnino commodus, & conveniens eſſet ad Territorium alicujus Muniendum vel Firmandum. Nec Matrimonium negatum, ubi eſt copia Feminarum. Nec Deſiderium mutandæ Sedis, & alia de quibus omnibus ſupra diximus.

Grot. c. 22. §. 4. in fin. d. c c §. 5. n. 1. & 2. d. c. §. 6. d. c. §. 7. & 8. l. 2. c. 2. §. 20. & ſeqq.

IV. *An titulo Inventionis nobis poſſumus vendicare, ea quæ ab aliis poſſidentur?*

℞. Æque injuſtum hoc eſt; etiamſi is qui tenet ſit improbus, de Deo male ſentiens, aut hebetis ingenii. Nam inventio eſt rerum, quæ nullius ſunt: & licet poſſeſſores de Deo male ſentiant, nihilominus Publice atque privatim Rerum Poſſeſſionumque ſuarum Dominium habent, quod illis ſine juſta cauſa eripi non poteſt. Nam Fides non tollit Jus Naturale & Gentium, ex quo Dominia profecta ſunt: neque ad Dominium requiritur aut Virtus Moralis, aut Religioſa, aut Intellectus perfectio.

Grot. c. 22. §. 9. & de mari libero c. 2 Oſiand. h. c. §. 9.

V. *An juſta Belli Cauſa eſt Libertatis deſiderium in Populo ſubdito?*

℞. Non; nam quamvis Libertas cum Natura competere dicatur, tamen hoc intelligendum eſt de Jure Naturæ præcedente Factum omne Humanum; quare qui legitima Cauſa in ſervitutem ſive Perſonalem ſive Civilem devenerunt, contenti ſua conditione eſſe debent; & olim honeſtum erat pro Libertate pugnare; at qui victi ſemel ſunt, & longo tempore paruerunt, ſi jugum excutiant, faciunt quod deſperatorum hominum eſt, non quod libertatem amantium, ut ſupra diximus.

Grot. l. 2. c. 22. §. 11. c. 4. §. 14. l. 1. c. 3. §. 8. n. 12.

VI. *An voluntas alios Regendi quaſi naturaliter ſervos, & dignos ſervitute, & quia hoc ipſis utile eſt, juſta Bellandi cauſa ſit?*

Grot. c. 22. §. 12. *Horn. l.* 1. *c.* 3. §. 1. *Puff. l.* 6. *c.* 3. §. 4.

℟. Non; quamvis enim cuidam aliquid ſit utile, tamen mihi non licet id ei per vim imponere. Nam his, qui Rationis habent uſum, Libera eſſe debet utilium & inutilium Electio, niſi alteri Jus quoddam in iis quæſitum ſit. Adde quod nullum ſit naturale Imperium, nec naturale ſervitium; & aptitudo ad parendum alteri non tribuit Imperium; alias interdum Pater filii, Dominus ſervi, Rex ſubditi &c. ſervus eſſet.

VII. *An titulus Univerſalis Imperii, quem quidam tribuunt Imperatori Romano?*

Grot. c. 22. §. 13. *Jac. Gothofr. ad l.* 9. *de l. Rhod. de jactu.* *Limn. l.* 2. *c.* 8.

℟. Stultum eſt credere, Imperatorem Romanum in remotiſſimos & incognitos hactenus Populos jus Imperandi habere; hæc enim ſententia nullo Jure nititur; & habent alii Populi & ſemper habuerunt ſuos Imperantes, ſuas Leges, & ſua Jura, quæ ipſis invitis citra ipſorum factum, nemo jure auferre unquam poterit.

VIII. *An ergo Monarchia Univerſalis non datur?*

Grot. c. 22. §. 13. *n* 1. *in fin. Henr. Kipping. in not. & animad. in axiom.* *Gall. Auberii de prætenſ. Reg. Gall. ſuper imperium* *Oſiand. ad*

℟. Non; ut enim Navis aliqua ad eam magnitudinem pervenire poteſt, ut regi nequeat, ſic & Hominum numerus & Locorum diſtantia tanta eſſe poteſt ut unum Regimen non ferat; ita ut ſit talis Monarchia Humanis Conſiliis altior, & morali Æſtimatione impoſſibilis. Imo videtur eſſe contra Dei Arbitrium & Providentiam, qui Orbem terrarum non uni vel alteri conceſſit; ſed cum tam diſpares Limites poſuerit Orbis partibus, & tam diverſa Populorum Ingenia condiderit, videtur omnino voluiſſe ut eſſent diverſa Regna & diverſa Imperia. Præterea omnium Seculorum hiſtoria de Imperiorum Regnorumque diſcretione hoc teſtatur.

IX. *An Eccleſia habet Jus in Populos ignotæ hactenus partis orbis Terrarum?*

Grot. h. c. §. 13. *Ziegl. h. c. aliter.* *Thom.*

℟. Negatur; quia Chriſtus ipſe, à quo omnis Poteſtas Eccleſiaſtica fluxit, & cujus Vita Exemplar Eccleſiæ quatenus tali, propoſitum eſt, negavit Regnum ſuum eſſe de hoc Mundo.

X. *An*

Digitized by Google

X. *An ſpes concepta ex Divinorum Vaticiniorum explicatione, juſta eſt Belli cauſa?*

℞. Non; nam præterquam, quæ nondum impleta ſunt Oracula interpretari certo nequeant ſine Prophetico Spiritu; etiam rerum certarum latere nos poſſunt Tempora. Ac poſtremo Prædictio, niſi expreſſum adſit Dei Mandatum, jus nullum dat, cum Deus quæ prædixit, ſæpe per improbos homines, aut pravas actiones ad exitum ire permittat.

XI. *Si quis mihi aliquid ex liberalitate, gratia ſive Gratitudine, Miſericordia aut Virtute ſimili, non ex propria juſtitia debeat, an ſi ſponte id non velit præſtare, Armis conſequi licet?*

℞. Sicut in Foro hoc exigi non poteſt, ita nec Armis depoſci. Nam qui Beneficium dedit, nullum habet jus (idem dicendum de aliis ſimilibus Virtutibus) ad repoſcendam Gratiam; alioquin Contractus eſſet non Beneficium. Et non convenit, Beneficia fœnerari, aut in Calendario ſcribere. Cumque res honeſta ſit, referre gratiam, deſinit honeſta eſſe, ſi neceſſaria ſit, neque glorioſa res eſt, gratum eſſe, niſi tutum ſit ingratum eſſe.

XII. *An Bello ex Cauſa juſta ſuſcepto, interdum poteſt accidere vitium ex animo Agentis?*

℞. Affirmatur; ut ſi Cauſæ juſtæ accidat Gaudium acquieſcentis malo alieno ſine boni reſpectu; vel profunda cupido Imperii & Divitiarum, & hæc, ubi cauſa Juſtifica non deeſt, peccatum quidem arguunt, ipſum tamen Bellum proprie injuſtum non faciunt; unde nec ex tali Bello Reſtitutio debetur.

Campanel. de monarch. Hiſp. Auberius dict. lib. alter. Grot. c. 22. §. 14. *de mari lib. c.* 6. *Becm. in hiſt. geog. & civ. part.* 2. *c.* 1. §. 7. *Oſiand. ad Grot. h. c.* §. 14. *Ziegl. de jur. maj. l.* 1. *c.* 33. §. 52. *Grot. c.* 22. § 1. *& Oſiand. Grot. c.* 22. §. 16. *c.* 20. §. 20 *Boecl. de act. ingrat.* 139. *Ziegl. h. c.* §. 16. *Grot. c.* 22. §. 17. *Ziegl. h. c.* §. 17. *aliter.*

Digitized by Google

CAPUT XXIII.

De Cauſis Belli dubiis.

I. *Quænam ſint cauſæ Belli dubiæ.*
II. *Quænam ſit Cauſa hujus incertitudinis.*
III. *Quid ſi quis errans Factum injuſtum putet quod revera juſtum eſt.*
IV. *Quid ſi hæſitet.*
V. *Quid ſi poſt Examen aliquod Animus in alterutram partem inclinet, ſed tamen cum formidine injuſti propter rationem non penitus certam.*
VI. *Quid ſi ab utraque parte probabilia ſe oſtendant Argumenta.*
VII. *Quid ſi Sententiæ ſint alternantes circa Bellum & Pacem.*
VIII. *Quibus & quot modis vitari poſſit ne Controverſiæ in Bellum erumpant.*
IX. *Quomodo per Colloquium evitetur Bellum.*
X. *An Partes per ſemetipſas Congredi debeant, An ſatius ſit per Legatos.*
XI. *Quomodo Bellum per Compromiſſum vitetur.*
XII. *An Partes Arbitri Sententiæ ſtare cogantur.*
XIII. *Quomodo denique Bellum vitetur per Sortem. An huc Certamen ſingulare referri poſſit.*
XIV. *Cujus ſit quærere Conditiones ut Bellum vitetur. An is qui Documenta non habet ſufficientia, quibus Poſſeſſorem de injuſtitia ſuæ Poſſeſſionis convincat Bellum licite gerat.*
XV. *Quid ſi Jus ſit ambiguum, & Neuter poſſideat, aut ex æquo uterque.*
XVI. *An Bellum utraque ex parte juſtum eſſe poſſit.*

I. *Quænam ſunt Cauſæ Belli dubiæ?*

℞. Sunt Cauſæ, de quibus non ſemper certo conſtat, an juſtæ an injuſtæ ſint.

II. *Quænam eſt Cauſa hujus incertitudinis?*

Puff. l. 1. c. 2. §. 4. ℞ Quamvis noſtra Diſciplina, quæ in Actionibus Humanis conſi-

conſiderat quid juſtum, & quid injuſtum ſit, talibus Fundamentis nitatur, ut exinde Genuinæ Demonſtrationes, quæ ad ſolidam Scientiam præbendam ſunt aptæ, deduci queant, æque certa ſit, ac Diſciplina Mathematica; tamen quia Applicatio fieri debet ad Facta, quæ ſæpe obſcuram & dubiam habent Interpretationem, in illa major videtur eſſe Latitudo, quam in Diſciplinis Mathematicis. Sic poteſt in Bello dubium oriri de Facto, ob quod Bellum movetur, an juſtum, aut injuſtum ſit; quo in caſu ad hoc principium attendendum eſt, ubi præcedit injuria, ibi Bellum eſt juſtum, propterea non eſt dubium vel incertum; & ſi conſtet, cum Facto injuriam eſſe conjunctam certa & indubitata ratione concludo, Bellum propterea ſuſceptum eſſe juſtum.

in fin. & §.9. Becl. in præf ad Grot. p. 36. Grot. c.23 .§.1. aliter.

III. *Quid ergo faciendum, ſi quis erret, & Factum injuſtum putet, quod reipſa juſtum eſt?*

℞. Abſtinendum omnino à tali Actu, quia vitioſus eſt propter errorem: putat enim eum eſſe contra Legem, & ſic Legem aſpernatur, dum facit quod ex Conſcientia erronea putat non eſſe faciendum, & ea Lege prohibitum eſſe.

Grot. c. 23. § 2.c. 26. §. 3. *Ziegl.* c. 23. §. 2. *Puff. l.* 1. c.3. §.13. *in fin.*

IV. *Quid ſi hæſitet?*

℞. Et hic abſtinendum erit; quia qui dubitat, an Factum juſtum aut injuſtum ſit, & tamen facit, ſciens & volens ſe periculo peccandi exponit, & Legem contemnit: tamen ſi neceſſariò eligenda alterutra ex duabus rebus, de quarum juſtitia dubitatur & agendum ſit; præferre debet dubitans quod minus injuſtum videtur. Nam in tali Caſu, minus malum ſemper ſpectatur tanquam Bonum. Si ſubdito mandetur à ſuo Principe, ut eum ſequatur ad Bellum, de quo dubitat ſubditus, an ſit juſtum aut injuſtum; ſequi potius debet Principem quam refractarius eſſe; quia credere debet, Principem non eſſe tam imprudentem & impium, ut Bellum injuſtum ſuſcipiat.

Grot. d.c. 23. §. 2. *n.*2 & 3. *Ziegl. h. l. Puff. l.* 1. *c.* 3. §. 8. *in pr.*

V. *Quid ſi quidam in alterutram partem inclinet, ſed tamen cum formidine injuſti propter rationem non penitus certam?*

℞. Qui carent ſufficienti Experientia & Judicio, tenentur audire

Grot. c. 23. §. 4.

Puff. l. 1. c. 3. §. 5. & 6. Myller. Archelog. c. 12. Inſt. Jur. Publ. p. 148.

dire Sapientum conſilia. Nam probabilia ſunt, quæ omnibus videntur vera, aut plurimis, aut ſaltem Sapientibus; & inter Iſtos, aut omnibus, aut pluribus, aut præſtantioribus. Et hac via maxime utuntur Reges, quibus Artium momenta ediſcere aut expendere vix vacat, ſecundum illam ſententiam.

Dat ſapere Regi turba Sapientum comes.

Sic Imperatores Chriſtiani vix niſi auditis Epiſcopis Bella ſuſcipiebant, ut ſi quid eſſet, quod Religionem poſſet injicere, monerentur.

VI. *Quid ſi ab utraque parte ſe oſtendant Argumenta probabilia ſive ex natura intrinſeca ipſius Facti, ſive extrinſeca ab aliorum auctoritate?*

Grot. c. 23. §. 5.

℞. Id cum accidit, ſi res parvi momenti ſint de quibus agitur, videtur vitio carere poſſe electio, in utramvis partem ceciderit. At ſi de Re magni momenti agatur, ut de ſupplicio hominis Capitali; jam propter magnum diſcrimen, quod eſt inter eligenda, præferenda eſt pars tutior; & ſic ſatius eſt, nocentem abſolvere, quam innocentem condemnare.

VII. *Quid ſi Sententiæ ſint alternantes circa Pacem & Bellum?*

Grot. c. 23. §. 6.

℞. Quia Bellum eſt maximi momenti, ut ex quo mala plurima etiam in innocentes ſequi ſoleant; ideo inter Sententias alternantes vergendum eſt ad Pacem.

VIII. *Quibus & quot modis vitare poſſumus, ne Controverſiæ in Bellum erumpant?*

Grot. c. 23. §. 7. l. 3. c. 20. §. 46.

℞. Tribus, quorum Primus eſt Colloquium, Secundus Compromiſſum, tertius Sors.

IX. *Quomodo per Colloquium evitatur Bellum?*

Grot. d. c. 23. §. 7. Puff. l. 5. c. 13. §. 3. Albert. Gent. l. 2. c. 1.

℞. Quando Partes inter ſe congrediuntur, vel ipſæ vel ipſarum Mandatarii, & per amicam diſceptationem Litem componunt. Nam cum hic modus proprius ſit Hominis; omnia prius Verbis experiri Sapientem decet, quam Armis, ad quem Modum confugiendum eſt, ſi uti non licet Priori.

X. *An*

X. *An Partes per ſe congredi debent, an ſatius eſt per Legatos?*

℞. Optima Prudentiæ pars eſt, Colloquia ipſarum Partium neque ſuaderi, neque ſuſcipi debere, niſi proviſis deliberatiſque rationibus, quibus Pericula declinentur & Succeſſus promoveantur: hæc enim Colloquia in propria perſona, ut loquuntur, interdum Periculis ſunt expoſita; nec tutum eſt alienæ Poteſtati ſe permittere, ex qua religio Fidei in ludum verti cœpit.

XI. *Quomodo per Compromiſſum?*

℞. Quando per amicam diſceptationem res componi non poteſt, forte quia quælibet Pars ſe ſolidis rationibus niti putat; proximum eſt, ut ad Arbitrum eatur, qui hic ab iis, qui non habent communem Judicem, eligitur, ut inſtar Judicis Litem Arbitrio ſuo decidat.

XII. *An Partes ergo coguntur ſtare ejus Sententiæ?*

℞. Ita ſi Partes ſe invicem Pacto adſtrinxerint, ſe velle ejus Sententiæ ſtare; Nam ſine tali effectu Finis Arbitri ſumti redderetur irritus.

XIII. *Quomodo per Sortem?*

℞. Ubi natura Negotii & Partium facilitas fert, Sorte facillime Liti finis imponi poteſt; & Sortem Salomon commendat. Sorti affine quid eſt Certamen Singulare; cujus uſus non videtur omnino repudiandus, ſi duo Reges, quorum Controverſiæ alioqui totos Populos graviſſimis Malis ſint implicituræ, inter ſe parati ſint eas Armis decernere. Videtur enim id, ſi non ab ipſis Privatis recte fieri, certe à Civitatibus poſſe acceptari ut minus Malum. Et inter cæteros Francorum Mores hunc Quidam impenſe laudant.

XIV. *Cujus eſt quærere compoſitionem ut Bellum vitetur?*

℞. Magis is tenetur, qui petit, quam qui poſſidet. Nam

Grot. d.c. 23. §. 7. Puff. l. 5. c. 13. §. 3. Albert. Gent. l. 2. c. 1. Boecl. d.l. congreſſ. & coll. prin. §. 23 & ſeqq. Comin l. 3 hiſt. Lud. XI. Reth. de pac c. 4 §. 6. & 7. Grot. c. 23. §. 8. l. 3. c. 20. §. 46. Puff. l. 5. c. 13. §. 4. Ziegl. ad Grot. c. 23. §. 8. aliter. Grot. c. 23. §. 9. & l. 3. c. 20. §. 42. Prov. 18. v. 18. Ziegl. & Oſiand. h. c. Grot. c. 23. §. 10. n. 2. Linn. Chron. Spir. l. 2. c. 30. p. p. 118. & ſeqq.

Digitized by Google

Grot. c. 23. §. 11. l. 2. c. 1. §. ult. in pari Cauſa, Poſſeſſoris potior haberi debet Cauſa, non Civili tantum, ſed & Naturali Jure. Atque Hoc addendum eſt, ab eo qui juſtam Cauſam habere ſe ſcit, ſed Documenta non habet ſufficientia, quibus Poſſeſſorem de injuſtitia ſuæ Poſſeſſionis convincat, Bellum licitè non indici: quia non habet Jus cogendi alterum, ut de Poſſeſſione decedat, ut ſupra diximus. Grot. c. 23. §. 11. in fin. jung. l. 2. c. 7. §. 2. n. 2. in fin.

XV. *Quid ſi Jus ſit ambiguum, & Neuter poſſideat, aut ex æquo uterque?* Grot. c. 23. §. 12. Oſiand. h. l. Str. Ex. 2. th. 53.

℟. Iniquus cenſendus erit, qui oblatam Rei controverſæ Diviſionem repudiabit.

XVI. *An Bellum, ratione habita eorum, qui Principales Belli motores ſunt, utrinque juſtum eſſe poteſt?*

Grot. c. 23. §. 13. n. 2. Ziegl. h. l. Grot. c. 23. §. 13. n. 5. 6. & 7. ℟. Juſtitia cauſæ, ſi tantùm attendatur ad ſignificationem particularem verbi *Juſtitiæ*, & quatenus Convenit actioni ipſæ, penes unam tantum Partem eſſe poteſt, ut in lite, ita in Bello: quia facultas moralis vel Jus verum, ad contraria, puta ad agendum, ſeu ut quis cum effectu agere poſſit, & ad impediendum, ſeu ut exceptio opponatur cum effectu, non datur per rei ipſius naturam. At ut neuter Bellantium injuſte agat, fieri ſane poteſt: injuſte enim agit nemo, niſi qui ſcit ſe rem injuſtam agere; multi autem id ignorant. Sic Juſte i. e. bona fide poteſt litigari utrinque. Multa enim & in Jure & in Facto, unde Jus oritur, fugere Homines ſolent. Sed in Bello vix eſt, ut temeritas omnis abſit; Nam Negotii gravitas talis eſt, ut omnino requirat, Bellum ſuſcipi tantummodo ob Cauſas quam-maxime Evidentes, non verò Probabiles. Tandem ſi verbum *Juſtitiæ*, intelligatur relate ad quoſdam Effectus Juris; eo ſenſu erunt quædam Bella utrinque Juſta.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XXIV.

Monita de non temere etiam ex juſtis Cauſis ſuſcipiendo Bello.

I. *Ubi Jus ſatis certum eſt, an ſtatim Bellum ſit ſuſcipiendum, an potius remittendum.*
II. *Quid ſi Rex ob cauſas leves Bellum ſuſcipiat.*
III. *Quid Regi ſit faciendum ut Bellum periculoſum vitet.*
IV. *Quid in tali Deliberatione ſit obſervandum.*
V. *Si Res ita ſit perpenſa quid porro ſit faciendum.*

I. *Ubi Jus ſatis compertum eſt, an ſtatim ſuſcipiendum Bellum, aut etiam ſemper licitum eſt?*

℟. SÆpe noſtrum vel Noſtrorum Commodum exigit ne ad Arma veniatur. Nam non tantum Prudentia vult, ut Bello periculoſo abſtineamus, ſed ſæpe etiam Juſtitia Rectoria, quæ ex ipſa Regiminis natura, Superiorem non minus ad curam pro inferioribus, quam inferiores ad Obedientiam obligat. *Grot. l. 2. c. 24. §. 4. n. 1. & §. 7.*

II. *Quid ergo Juris eſt, ſi Rex ob Cauſas leves & magnum ſecum Periculum trahentes Bellum ſuſcipiat?*

℟. Tenetur ſubditis ad Reparationem damnorum, quæ inde oriuntur. Nam etſi non in hoſtes, in ſuos tamen veram committit injuriam; qui talibus de cauſis tam gravi malo eos implicat. *Grot. d. c. 24. §. 7. n. 1.*

III. *Ut Rex tale Bellum temere non ſuſcipiat, quid ipſi faciendum eſt?*

℟. Si Rex cum Rege altero Bello certandum habeat; primo ſedeat expenſurus apud ſe, an ipſe, qui decem millia militum habet, Hoſti bis totidem habenti par eſſe poſſit: quod ſi videat, ſe imparem eſſe, antequam ille intra fines adſit, mittat Legatos cum Mandatis Pacis cauſa. *d. c. 24. §. 4. n. 1.*

IV. *In hac Deliberatione quid præterea eſt obſervandum?*

Grot. d.c. 24. §. 5. ℞. Qui deliberant, partim de Finibus non quidem Principalibus, ſed minus Principalibus deliberant, partim de Subalternis Finibus, ſive Mediis. Finis ſemper eſt bonum aliquod, aut certe mali declinatio, quæ ſæpe vicem boni obtinere poteſt. Media vero ſtrictè ſic dicta, unicè in gratiam Finis ſuſcipiuntur, minimè autem propter ſe quæruntur. Quare in Deliberationibus comparandi ſunt & Fines inter ſe, & Mediorum efficacia ad Fines obtinendos.

V. *Si res ita ſit perpenſa, quid porro faciendum eſt?*

Grot. c. 24. §. 9. d.c. 24. §. 10. n. 1. & 2. in fin. Forſtn. 2. Ann. Tac. 21. Kulpis. h. c. §. 2. in fin. ℞. Si à jure ſimul ſtent Vires, tunc ſi major Emolumenti ſpes, quam Damni metus oſtendatur, Bellum ſuſcipiendum erit. Et hoc vel maxime locum habebit, cum ſpes eſt terrore ac fama Apparatuum Belli, nullo aut exiguo Periculo rem confici poſſe. Unde quia ſæva res Bellum eſt, cumulumque ſecum trahit injuriarum, & inſolentiæ, Reges magis in pacem, quam Bellum inclinent: nihil enim magis eſt Regium, quam conſulere omnium Saluti, quæ Pace obtinetur.

CAPUT XXV.

De Cauſis Belli pro aliis ſuſcipiendi.

I. *Quæ ſint juſtæ cauſæ Belli pro aliis ſuſcipiendi.*

II. *Quæ ſit prima & maxime neceſſaria Cauſa.*

III. *An Civis innocens, qui ab hoſte ad exitium depoſcitur, deſeri poſſit.*

IV. *An tradi poſſit ut vitetur imminens alioqui Civitatis excidium.*

V. *Quinam alii præter ſubditos, Armis defendendi ſint.*

VI. *An Socii contra ſpem boni exitus ſint defendendi.*

VII. *Quænam ſit tertia Cauſa defendenda.*

VIII. *Quæ latiſſima & poſtrema Cauſa eſt.*

IX. *An juſta ſit Belli Cauſa pro ſubditis alienis, ut ab eis injuria Imperantis arceatur.*

X. *An mercenaria militia ſine cauſæ diſcrimine juſta ſit.*

I. *Quæ*

I. *Quænam ſunt juſtæ Belli cauſæ pro aliis ſuſcipiendi?*

℞. QUæ Cauſæ juſtæ ſunt ipſi cujus res agitur, eædem juſtæ ſunt iis, qui illi opem ferunt.

II. *Quæ eſt prima & maxime neceſſaria Cura?*

℞. Pro Eis qui Familiari vel Civili ſubſunt Imperio, ſunt enim quaſi pars Rectoris: tamen non ſemper ſingulorum ſubditorum cauſa juſta, Armis defendenda eſt a Regibus, ſed tantum ubi id ſine omnium aut plurium Subditorum incommodo fieri poteſt. Rectoris enim officium magis circa Totum, quam circa partes verſatur, & quò pars eſt major, eò ad Totius naturam propius accedit.

Grot. l. 2. c. 25. §. 1. & c. 1. §. 2. h. lib. Schutz. vol. 2. Ex. 10. th. 4. lit. f.. d. c. 25. §. 1. & c. 1. §. 8. h. lib. & l. 1. c. 5. §. 3. d. c. 25. §. 2. l. 1. c. 4. §. 7. n. 4. Oſiand. ad c. 25. §. 3. in med. aliter.

III. *An Civis innocens deſeri poteſt, qui ab hoſte depoſcitur ad exitium?*

℞. Si appareat, Civitatem hoſtium Viribus valde eſſe imparem, non tenetur iſtiuſmodi hominem cum exitio ſuo defendere; ſic enim & ipſa peribit, & innocens ille haud-quaquam ſervabitur. Neque ille defenſionem poſtulare poteſt, vi tacitæ Conventionis Civium inter ſe, & cum Capite; qua ſcilicet placuit ab initio, dum coiret Societas Civilis, ut una eſſet Salus omnium, unum & commune Periculum. Contractus enim ultra Contrahentium mentem non eſt extendendus, quæ non videtur fuiſſe ut Civitas ſe totam obligaret pro Vita unius. Ergo hoc relinquitur miſero, ut quantum poteſt, ſibi ipſi conſulat fuga, aut auſo quamvis periculoſo.

Grot. d c. 25. §. 3. Puff. l. 8. c. 2. §. 5. diff. Ziegl. h. l. Oſiand. & Feid. Horn. l. 2 c. 2. §. 14.

IV. *An vero tradi in manus hoſtium Civis innocens poteſt, ut vitetur imminens alioqui Civitatis excidium?*

Horn. l. 2. c. 2. §. 20.

℞. Videndum eſt ad quid petatur talis Civis; ſi certo conſtet, nec ad cædem poſtulari, nec ad ſcelus aliquod; puta ſi Vir rerum civilium Peritus, aut eximius Artifex petatur, & Civitati poſt traditionem nihil amplius ſit metuendum, tradi poteſt; quia hic eadem eſt ratio neceſſitatis conſervandæ partis, quæ eſt totius; & unuſquiſque ſubditus Civitatem & corpore & bonis conſervare cogi-

Grot. l. 2. c. 6. §. 5. & 8. & c. 25. §. 3. n. 3. & 4.

Kulpis. h. c. § 1. in fin Boecl ad Grot. l. 1. c. 1. §. 6. Oſiand. h. c. §. 3. cogitur, propter Imperium quod Civitati in cives ejus competit. Si petatur, aut ad præſentem mortem, aut ad ſcelus perpetrandum, e. g. formoſus Adoleſcens vel Virgo ad libidinem tyranni implendam, tradi non poſſunt; quia quidem Imperans ſubditi caput periculis objicere poteſt, ſed cum facultate pugnandi; ſubdito quidem mandare poteſt, ſed non quod eſt contra Jus Naturæ aut Divinum. Et Imperans ſubditum, citra participationem peccati, *Puff. l. 8. c. 2. §. 5. in fin.* tradere non poteſt. De cætero majoris debet eſſe pretii Civitati Vita ejus civium, quam ut eam, ad declinandum periculum incertum, aut acquirendum aliquod bonum parum neceſſarium prodigere velit; neque ad tales uſus vitam ſuam Civis offerre tenetur.

V. *Quinam alii, præter ſubditos, Armis defendendi ſunt?*

Grot. d. c 25. §. 4. l. 1. c. 3. §. 21. n. 1. & 10. ℞. Subditis proximi ſunt Socii, in quorum Fœdere comprehenſum id eſt; ſive in Tutelam ſeſe & Fidem aliorum dederint, ſive mutua Auxilia pacti ſint. Pactiones autem tales ad Bella quibus juſta cauſa non ſubeſt porrigi haud poſſunt.

Grot. l. 2. c. 15. §. 13.

VI. *Quid ſi nulla ſit ſpes boni exitus?*

Grot. c. 25. §. 4. in fin. Puff. l. 8. c. 6. §. 14. in med. Ziegl. h. c. §. 4. ℞. Si meus Socius videat, ſe hoſti Parem non eſſe, etiam adjunctis meis Viribus, & tamen perſeveret in certam perniciem ruere, cum liceat tolerabilibus Conditionibus tranſigere; ſtolidus forem, ſi alieno furori me comitem adjungerem; & nemo ad certum exitium præſumitur ſe velle obligare, imo nemo poteſt. Si hoc moraliter certum non ſit, ſub prætextu quod non ſit ſpes boni exitus, Socius ſe excuſare non poteſt; quia alias facile omne Fœdus rumpi poſſet, & Socius omni tempore diceret, ſibi nullam eſſe ſpem boni exitus.

VII. *Quænam eſt tertia Cauſa defendenda?*

Grot. c. 25. §. 5. Grot. d. c. 25. §. 6. & 7. n. 1. Puff. l. 8. c. 6. §. 14. in fin. ℞. Tertia cauſa eſt Amicorum, quibus Auxilium promiſſum quidem non eſt, ſed tamen Amicitiæ quadam ratione debetur, ſi facile & ſine incommodo exhiberi poſſit.

VIII. *Quænam eſt latiſſima & poſtrema Cauſa?*

℞. Hominum inter ſe conjunctio per communem Humanitatem, quæ

quæ ſola ad opem ferendam ſufficit; Homo enim in adjutorium mutuum generatus eſt; & Fortitudo, quæ defendit infirmos, plena juſtitia eſt: præſertim cum noſtra quoque facillime intereſſe poſſit, ne alium Populum ſine juſta cauſa alius invadat. Sic Homo Hominem defendere cogitur ab injuria alterius: imo ſi oppreſſus niſi morte invaſoris eripi poſſit, obſervato moderamine inculpatæ tutelæ, & iis quæ ſupra diximus, occidi poterit invaſor; luit enim, quod meruit, & ſatius eſt, ſervare innocentem, quam opprimentem, ſi uterque ſervari non poſſit. Hoc tamen caſu, ſi manifeſtum ſit periculum, & ſuam Vitam & Res alienis præferre quis poteſt, quia prima Cura eſt Sui ipſius & Rerum ſuarum.

IX. *An ergo juſta eſt Belli Cauſa pro ſubditis alienis, ut ab eis injuria Imperantis arceatur?*

℞. Quo caſu Subditi juſtè arma ſumunt contra ſuos Imperantes, eo caſu etiam eos rectè defendimus, alias non licet: nam ex eo ipſo quod Civiles Societates inſtitutæ ſint, certum eſt, Rectoribus cujuſque, ſpeciale quoddam jus in ſuos ſubditos ſanctum & inviolabile à Deo conceſſum eſſe; & ad hoc illa ſententia pertinet:

Spartam quæ tibi contigit orna,
Nobis fuerint cura Mycenæ.

Et impedimentum, quod hic eſt, non tantum eſt Perſonale, ſeu ex Perſonæ Qualitate, quæ in alios non tranſit, ſed eſt ex re ſeu ipſo Summo Imperio, quod æquale habet cum altero, & in quod alteri non læſo nihil juris competit. Ideoque hoc in Statu Subditis nihil reliquum eſt præter Libellos Supplices, Preces ſerias ad Deum, qui non patitur tentari ultra vires, ſed aut mutat talis tyranni animum, aut vitam tollit.

X. *Quid de iis dicendum eſt, qui ſine cauſæ reſpectu, mercede conducti militant?*

℞. Nullum vitæ Genus eſt improbius, quam eorum, qui ſine cauſæ reſpectu mercede conducti militant, & quibus

——— *ibi fas, ubi plurima merces.*

Et parum quod ſuam vendant necem, niſi & aliorum ſæpe innocentium venderent: tanto carnifice deteſtabiliores, quanto pejus eſt ſine cauſa, quam ex cauſa occidere. Et Bellum non debet

M m eſſe

Margin notes: *Schutz. Vol. 2. Ex. 10. th. 4. Oſiand. ad Grot. c.25. obſ. 7. in fin. Grot. d. c.25. §.7. n.2. aliter. Grot. c. 25. §. 7. n. 1. Puff. l.2. c. 6. §. 4. Oſiand. h. c. §. 7. circa fin. aliter. Puff. l.8. c.6. §.14. in fin. vid. ſupra l.1. c. 4. §. 8. & ſeqq. Oſiand. h. c. §. 8. Ziegl. Horn. l.2. c. 12. §. 10. Grot. c.25. §.8. n 3. aliter Schutz. d. Vol. 2. Ex. 10. th. 4. lit. 1. in fin. Grot. c. 25. §. 9. Oſiand. h. c. §. 9. & 10.*

Grot. c. 25. §. 10. Ziegl. b. c. §. 10. de jur. maj. 1. c 33. §. 17. J. de excuſat. tut. in fin. pr.

eſſe inter Artificia; nam militare non quidem eſt delictum, ſed propter prædam militare peccatum eſt; imo & propter Stipendium, ſi id unice aut præcipue ſpectetur, cum alioqui Stipendium accipere ſit omnino licitum. Huc referuntur Præfecti, qui die Stipendii ſolvendi, aut luſtrationis ſuſcipiendæ alios conducunt, vel etiam ſuam Familiam numerant, imò & defunctos quandoque; in ſuum commodum interpretantes illam ſententiam Imperatoris, ſcilicet quod illi qui pro Rep. ceciderunt, in perpetuum per Gloriam vivere intelligantur.

CAPUT XXVI.

De Cauſis juſtis, ut Bellum geratur ab his, qui ſub alieno Imperio ſunt.

I. *Quomodo circa Cauſas Belli agere debeant qui ſub alieno ſunt Imperio.*

II. *Quid ſi ipſis edicatur ut militent & Cauſam Belli injuſtam credant.*

III. *Quid ſi dubitent.*

IV. *An rationes Conſiliorum Populo ſine Reip. periculo edi poſſint.*

V. *Quid ſi Subditorum animis per Cauſæ expoſitionem ſatisfieri nequeat.*

VI. *Si de juſtitia Belli dubitari non poſſit, an Subditi inviti cogi poſſint.*

VII. *An captivus ab hoſte dimiſſus ea conditione ne unquam contra ipſum militet.*

VIII. *An in Bello manifeſte injuſto a Rege ſuſcepto, poteſt eſſe aliqua juſta ſubditorum militare recuſantium defenſio contra Hoſtem.*

IX. *An ergo hoc modo Bellum ab una parte injuſtum utrinque juſtum fieri poſſit.*

I. *Quomodo agendum circa Cauſas Belli ab illis, qui in conditione parendi poſiti ſunt, ut Filiiſ. ſervi, ſubditi, etiam Cives ſinguli, ſi cum Civitatis ſuæ Corpore comparentur?*

Grot. l. 2. c. 26. §. 2.

R. SI aut ad Deliberationem adhibeantur, aut libera ipſis optio detur militandi aut quieſcendi, eaſdem Regulas ſequi debent, quas illi, qui ſuopte arbitrio pro ſe aut aliis Bella ſuſcipiunt.

II. *Quid*

Digitized by Google

II. *Quid ſi edicatur ipſis, ut militent, ubi conſtat ipſis injuſtam eſſe cauſam?*

℟. Abſtinere omnino debent a tali Bello, & Deo potius quam hominibus, qui à Deo ſuam poteſtatem habent, eamque contra Dei voluntatem exercere non poſſunt, obediendum eſt; Ergo non omnibus Juſſis Regis vel Patris parendum eſt, ſed tantùm Juſtis & æquis, atque iis quæ, ſalvâ conſcientiâ, præſtari poſſunt. Idcirco non obſequendum erit, ſi quis perſuaſus ſit, quod imperatur, injuſtum eſſe: Nam huic tamdiu ea res pro illicita eſt, quamdiu eam opinionem non poteſt deponere.

d c. 26. §. 3. n. 1. & 2. in fin. Puff. l. 8. c. 1. §. ult. & l. 1. c. 3. per tot.

III. *Quod ſi dubitent an res licita ſit nec-ne, eritne quieſcendum an parendum?*

℟. Parendum plerique cenſent, contra laudatam vulgo Sententiam, *quod dubites ne feceris:* Et Reſpondent, eum qui Theoreticè dubitat, poſſe Practicè non dubitare; credere enim poteſt in re Dubia obſequendum eſſe Superiori. Quæ diſtinctio inter Judicium Theoreticum, & Judicium Practicum, licet in multis actionibus locum habeat; verior tamen eſt contraria Sententia; quia qui dubitat Theoretice, debet Judicio Practico eligere partem tutiorem, quæ eſt abſtinere ab obſequio: Nam cum utrumque incertum ſit, caret peccato quod ex duobus tutius eſt; & inobedientia ſubditi juſſi militare in Bello, quod ei videtur manifeſtè injuſtum, minus malum eſt, quam homicidium, præſertim multorum Innocentium. Imo proprie inobedientia non eſt, ubi enim Imperii eſt defectus, ibi nulla eſt Obedientia.

Grot. d. c. 26. §. 4. n. 1. Ziegl. h. c. §. 4. aliter. Horn. l. 2. c. 12. §. 5. d c. 26. § 4. n. 4. d. c. 26. §. 4. n. 5.

IV. *Verumtamen hac ratione perire poſſet Reſp. quia plerumque non expedit, rationes Conſiliorum edi Populo.*

℟. Tametſi hoc verum ſit de Cauſis Suaſoriis Bellum, de Juſtificis verum non eſt, quas oportet claras eſſe & evidentes, & proinde tales, quæ palam exponi & poſſint, & debeant. Et ſane Denuntiationes palam fieri ſolebant & expreſſa Cauſa, ut totum quaſi Genus Humanum de juſtitia Cauſæ poſſet cognoſcere. Scilicet Prudentia Virtus eſt Imperantis propria: Juſtitia vero Hominis, quia Homo eſt. Adde tamen, ſi du-

Grot. d. c. 26. §. 4. n. 5. d. c. 26. §. 4. n. 7. Puff. l. 8. c. 1. §. 6.

 bium

bium ſit omnino illiquidum, fidem Superiori datam non eſſe negligendam, propter præſumptionem juſtitiæ, quæ Juſſa Superiorum videtur comitari.

V. *Quid ſi ſubditorum Animis per Cauſæ Expoſitionem ſatisfieri nequeat?*

*Grot. d. c.*26. §. 5. *n.* 1.

℞. Omnino Officium erit boni Magiſtratus, Tributa ipſis potius extraordinaria Imperare, quam Operam Militarem: præſertim ubi non defuturi erunt alii, qui Militent; quorum voluntate non tantum bona, ſed & mala uti poteſt Rex Juſtus, quomodo Deus & Diaboli & impiorum parata opera utitur.

VI. *Si de Cauſa Belli dubitari non poſſit, an Subditi inviti cogi poſſunt?*

Puff. l 8. *c.* 2. §. 1. *Horn.l.*2. *c.*2. §.17. *Grot. c.* 26. §. 5. *n.*2.*aliter*

℞. Affirmatur; quia alias Summi Imperii quod habet Rex in Perſonas Civium ad Civitatem conſervandam, nullus daretur effectus. Et ſi Subditi tenentur, ex Officii Præſcripto ſtrenua manu ultro conſulere Bono Publico, multo magis ſi Summi Imperantis juſſum accedat. Imo niſi Imperantibus hæc Poteſtas in Capita Subditorum competeret, qua hoſti eoſdem poſſent opponere, in eminentiſſimo verſaretur Periculo omnium Salus.

VII. *Quid ſi Captivus ab hoſte detentus ut dimitteretur promiſerit, quod contra ipſum Arma deinceps non ſit geſturus; an iſte poſtea à Civitate ſua recte poteſt obligari, ut contra Promiſſum ſuum in talem hoſtem militet?*

Grot. l. 3. *c.*23. §.7. *Puff. l.*8. *c.* 2. §. 2.

Quia tali Pacto Civitatis conditio non fit deterior; quippe cui, is qui captus eſt, ſi non liberetur, jam habeatur pro mortuo; videtur eum hac lege recepiſſe, ut illi relinquat facultatem ſervandi Promiſſum hoſti: niſi in ſumma Neceſſitate, ita ut Civitas in periculo verſetur, ſi ille Arma non capiat; hoc enim in caſu non videtur ſe potuiſſe Obligare, ne alterius vim injuſtam ad perniciem ipſius & ſuorum Concivium tendentem repellere queat. Ideoque hoc Pactum tantum de offenſivo, non autem de defenſivo Bello interpretandum erit, ne nimium conſtringatur Libertas Naturalis.

VIII.

Digitized by Google

VIII. *An in Bello manifeſte injuſto a Rege ſuſcepto, poteſt eſſe aliqua juſta Subditorum militare recuſantium Defenſio contra Hoſtem?*

℞. Affirmatur; ſi certo conſtet, hoſtem venire eo animo, ut Regis hoſtis ſubditorum Vitæ parcere cum poſſit omnino nolit, etiamſi Innocentes ſint. Jus enim Naturæ defenſionem hoc in caſu concedit, quod Gentium Jure ademptum illis non eſt. Subditos enim Innocentes & à Belli culpa remotos interficiendi, jus verum & internum, Hoſtis, Juſtum quamvis Bellum gerens, non habet; niſi aut ad Neceſſariam Defenſionem, vel per conſequentiam & extra Propoſitum. *Grot. l. 2. c. 26. §. ult.*

IX. *An ergo hoc modo Bellum, quod ab una parte eſt injuſtum, utrinque Juſtum fieri poteſt?*

℞. Negatur: non enim de Bello in ſe in genere ſpectato, ſed de Privata Hoſtilitate quæritur, quæ etſi à Jus ad Bellum habente procedat, injuſta eſt, & proinde Juſte repellitur. *d. c. 26. §. ult. n. 2.*

INSTITUTIONUM JURIS NATURÆ ET GENTIUM.

LIBER TERTIUS.

CAPUT PRIMUM.

Quantum in Bello liceat, Regulæ generales ex Jure Naturæ: ubi & de dolis & mendacio.

I. *Quid quantumque liceat in Bello, & quibus modis.*

II. *An in Bello naturaliter liceant, quæ ad Finem ſunt neceſſaria.*

III. *An jus noſtrum ſpectetur ex ſolo Belli principio, an etiam ex Cauſis in Bello ſubnaſcentibus*

IV. *An quædam conſequenter licita ſint, quæ non licerent ex propoſito.*

V. *Quid liceat in eos qui reverà hoſtes non ſunt ſed hoſtibus res ſubminiſtrant.*

VI. *Quid ſi non ad hoſtem ſed ad Amicum Vicinum mittantur Merces.*

VII. *Quid ſit modus gerendi Bellum, & an dolo uti liceat. Quid ſit dolus in Actu negativo conſiſtens.*

VIII. *Quomodo vocetur dolus in Actu poſitivo conſiſtens.*

IX. *An inter Voces & Res aliqua intercedat differentia. Quid ſi ſint Actus ex Conventione ſignificantes.*

X. *An Verba natura ſua citra Hominum voluntatem aliquid ſignificent.*

XI *Qua ratione Verbis Significatio impoſita fuerit, an per Hominum Conventionem.*

XII. *Quotuplex ea Conventio ſit.*

XIII. *In quo conſiſtat Veritas.*

XIV. *In quo natura mendacii conſiſtat.*

XV. *An*

Digitized by Google

XV. *An dolus in mendacio requiratur.*
XVI. *Quid ſi Verbum plures habeat Significationes.*
XVII. *Quando Sermone ambiguo uti non liceat.*
XVIII. *Quid dicendum ſit de Reſervationibus mentalibus.*
XIX. *An mendacium ſit ſi alterius jus non lædatur.*
XX. *Quibus ergo non mentiamur.*
XXI. *An ſemper aut tantùm aliquandò falſo Sermone apud hoſtem uti liceat.*
XXII. *An & cur plurimæ Gentes fraudes naturaliter in hoſtem licitas repudiaverint.*
XXIII. *An liceat aliquem ad id impellere quod ipſi non licet.*
XXIV. *An ergo hoſtis interfectio non ſemper & omni modo licita ſit.*

I. *Quid licet in Bello, quantùm & quibus modis?*

℞. ID quod licet, aut nude ſpectatur, aut ex Promiſſo antecedente: nude, ex Naturæ primum, deinde ex Gentium Jure. *Grot. l.3. c. 1. §. 1.*

II. *Quid ergo per Jus Naturæ licet?*

℞. Ad ea quæ ad Finem juris mei conſequendi ſunt Neceſſaria, neceſſitate ſumta, non ſecundum phyſicam ſubtilitatem, ſed moraliter, Jure Naturæ jus ſeu Facultatem habeo, modo nullam contineant turpitudinem: ea enim quæ ad Finem ducunt in Morali Materia, æſtimationem accipiunt ab ipſo Fine. Sic ſi Vitam meam aliter ſervare non poſſim, licet mihi vi qualicunque arcere eum, qui eam impetit, etiamſi forte peccato vacet: quia Jus hoc non proprie ex peccato alterius oritur, ſed ex Jure, quod mihi Natura concedit. Sic ubi juſtum eſt Bellum, omnis vis juſta eſt, ſine qua Jus noſtrum obtinere & ad Pacem pervenire non poſſumus; ut Rerum deſtructio per incendium, aut aliter, intra temperatum ſcilicet modum. *d.l.3. c.1. §. 2. l. 2. c. 5. §. 5. in fin. c. 14. §. 11. Feld. h.c. & Oſiand. aliter.*

III. *An jus noſtrum ſpectatur ex ſolo Belli principio?*

℞. Non; ſed etiam ex Cauſis ſubnaſcentibus, ſicut in Foro, poſt Litem inchoatam, jus ſæpe Parti novum acquiritur. Sic qui ſe aggregant me impetenti, ſive Socii ſive Subditi, in ſe quoque Jus tuendi me mihi porrigunt. Sic qui Bello ſe miſ- *Grot. l.3. c. 1. §. 3. Str. Ex. 47. th. 51. & 52.*

ceut, *c. 2. §. 9.*

cent, quod injuſtum eſt, præſertim ſi ipſi id injuſtum eſſe ſcire poſſunt ac debent, obligant ſe ad Sumptus & Damna re- c. 10. §. 3. 4. & 5. ſarcienda. Imo quia præter Satisfactionem factam pro Sumptibus Belli, & Damnis ab initio Belli, ſeu tempore ſuſcepti Belli datis, in poſterum tamen mihi adhuc eadem facilitate nocere poſſunt; & is qui eſt Belli Auctor, & ii qui ſe junxerunt, niſi Text. c. 18. §. 6. 7. 8. 9. Vires eis adimantur; petere poteſt Victor, ut aut Loca illa, ex quibus noceri poteſt, cedantur, aut alia præſtetur Cautio arbitrio Victoris ex bono & æquo ſufficiens, de non offendendo ſubſequenti tempore. Debet enim ſecundum ſupervenientem Statum & Circumſtantias præmiſſas ſatisfieri Victori, ſi juſtitiam Armorum velint interrumpere.

IV. *Licitane quædam ſunt conſequenter, quæ non licerent ex propoſito?*

Grot. l. 3. c. 1. §. 4. n. 1. & 3. Puff. l. 2. c. 6. §. 4. Text. d. c. 18. §. 10. ℞. Ad jus agendi multa conſequuntur indirecte & extra agentis propoſitum, ad quæ directè & per ſe jus non eſſet. Sic Navis piratis plena, aut Domus latronibus, tormentis peti poteſt, etiamſi intra eamdem Navim aut Domum ſint pauci Infantes, Mulieres, vel alioqui Innocentes, quibus inde creetur Periculum. Idem dicendum eſt de Obſidionibus Fortalitiorum, quæ Globulis ignitis petuntur: quamvis enim præter intentionem Jaculantium, unus vel alter interficiatur Innocens; tamen cum hoc Grot. c. 1. § 4. n. 5 fiat extra propoſitum eorum, & majus Bonum ex occupatione talis Fortalitii ſperetur, quam eſt Malum, quod hic Innocens patitur, jure feciſſe videntur; & Innocens hoc tanquam infortunium ſpectare debet, quod Rex vel Reſp. indicendo vel ſuſcipiendo Bellum, omnes ſuos Cives vel Subditos poſuerit in ſtatum hoſtilitatis, ut licite ab Hoſte offendi & occidi poſſint. Tamen erga Proximum Caritas, ſæpe prohibet uti ſummo Jure. Quare quæ extra Propoſitum accidunt, & accidere poſſe prævidentur, cavenda erunt; niſi multo majus ſit Bonum ad quod noſtra Actio tendit, quam Malum quod inde metuitur; aut niſi in Pari Bono & Malo, multo major ſit Spes Boni quam Mali Metus, quod prudentiæ Arbitrantium relinquitur.

V. *Quid licet in eos, qui Hoſtes non ſunt aut dici nolunt, ſed Hoſtibus res aliquas ſubminiſtrant?*

℞. Diſtin-

Digitized by Google

℞. Diſtinguendum eſt inter Res ipſas: ſunt enim, quæ in Bello tantum uſum habent, ut Arma & cætera hujus generis, quæ Hoſtem valde contra me juvant, tales ſi quis Hoſti advehat, Hoſtis habetur; in Hoſtium enim habetur partibus, qui ad Bellum neceſſaria Hoſti ſubminiſtrat; nec hoc eſt colere cum utriſque Amicitiam, ſi alteros lædas, & juves alteros. Et quomodo Securitate gaudere poterunt, qui Securitatem Publicam ſuis Commerciis illicitis turbant, & quantum in ipſis eſt, juvando & validiorem reddendo Hoſtem, evertunt. Sunt quæ in Bello nullum habent uſum, & quæ voluptati tantum inſerviunt; ut ſunt Veſtes pretioſæ, Odoramenta &c. quæcunque Animum hoſtis ad Delicias & luxum inclinant, Fortitudinem exuunt, & hæ querelam non habent. Sunt quæ & in Bello & extra Bellum uſum habent, ut Pecunia, Commeatus, Naves, & quæ Navibus adſunt, atque ab Athenienſibus dicta Ἀπόῤῥητα, *Marchandiſes de Contrebande*; & in his diſtinguendum erit ſecundum Belli Statum. Nam ſi tueri me non poſſim niſi quæ mittuntur ad Hoſtem meum intercipiam, neceſſitas jus dabit; ſed ſub onere reſtitutionis, niſi Cauſa alia me liberans accedat. Quod ſi juris mei executionem Rerum ſubvectio impedierit, idque ſcire potuerit qui advexit; ut ſi Oppidum obſeſſum tenebam, ſi Portus clauſos, & jam Deditio aut Pax exſpectabatur; tenebitur ille mihi de Damno ſua culpa dato; & ad Damni dati modum, Res quoque ejus capi, & Dominium earum, debiti conſequendi cauſa, quæri poterit. Imo pro Hoſte talis videtur habendus, & ut Hoſtis excipiendus, ſaltem ob quod hunc actum concernit, ſive Mercator hoc faciat privato nomine, ſive Publico. Si Damnum nondum dederit ſed dare voluerit, Jus erit rerum retentione eum cogere, ut de futuro caveat obſidibus, pignoribus, aut alio modo.

Grot. l.3. c. 1. §. 5. n.2. Bod. de rep. l. 1. c. 4. Aug. Thuan. l. 69. p. 309. Joh. Maquard. de jur. mercat. l. 1. c.16. §.29. & ſeqq. Grot. l.3. c. 1. §. 5. n.4. & 5. Joh. Marq. de jur. mercat. l. 1. c. 16. & ſeqq. Ziegl. ad Grot. h.c. §. 5. & de jur. maj. l. 1. c. 41. n 29. aliter. Grot. l.3. c. 1. §. 5. n. 6. 7. 8.

VI. *Quid juris ſi non ad Hoſtem, ſed Amicum Vicinum mittantur Merces prohibitæ; Anne tunc ab una Belligerantium Parte, metu ne ab illo loco ad Hoſtem Res transferantur, Commercium impediri poteſt?*

℞. Non; quia ſic nimium conſtringeretur Commerciorum Libertas; niſi conſtet de animo utriuſque, & ejus, qui mittit, & ejus, ad quem mittuntur, quemque ita Merces intercipiendo im-

Marq. d. l. §. 36.

vid. Grot. in not. & Marq. d. l. pedire poſſumus, quo-minus ad Hoſtem noſtrum eas mittat, eumque juvet. Hinc in Pactionibus, quæ plerumque intercedunt inter Bellum gerentes, & eos, qui ſunt neutrarum Partium, hæ res ſemper excipi ſolent.

VII. *Quis eſt modus gerendi Bellum?*

Grot. l. 3. c. 1. §. 6. n. 1. & 2. §. 7. Oſiand. h. c. aliter ℞. Vis ac Terror maxime quidem propria ſunt Bellorum, interim tamen cum juſtum ſuſcipitur Bellum, vi aperta pugnet quis aut ex inſidiis, nihil ad juſtitiam refert; & maxime laudantur Duces, qui fraude ſcilicet non vituperata, dolo bono ſeu Stratagematibus Victoriam quærunt: qui Dolus dicitur conſiſtere vel in Actu Negativo, vel Poſitivo, & ad Priorem refertur, quando quis per Diſſimulationem tuetur Sua vel Aliena. Nam cum nec omnia quæ ſcias, nec quæ velis, aperire Aliis tenearis, Diſſimulare quædam apud Quoſdam, id eſt, tegere ac occultare fas eſt. Imo Neceſſaria omnino atque inevitabilis eſt talis Diſſimulatio, His præſertim, quibus Reſp. commiſſa eſt.

VIII. *Quomodo Dolus, qui in Actu Poſitivo conſiſtit, vocari ſolet?*

Grot. l. 3. c. 1. §. 8. n. 1. ℞. Vocatur in Rebus Simulatio, in Verbis mendacium.

IX. *Interceditne hic inter Verba & Res aliqua differentia?*

Grot. l. 3. c. 1. §. 8. n. 2. 3. 6. & 7. ℞. Verba, Nutus, & notæ illæ, quæ ſignificant res ipſas, ut Hieroglypha; vel quæ ex mero Arbitratu ſignificant, ut apud Sinenſes, quibus integri conceptus & Sententiæ exprimuntur, reperta ſunt ad ſignificandum cum mutua obligatione, ita ut iis aliter uti non liceat, quam eo quo convenit modo inter Homines, res aliæ non item. Hinc fit ut rebus aliis uti liceat, etiamſi prævideamus futurum ut alter inde falſam concipiat opinionem, *Oſiand. h. c. obſ. 8.* e. g. ficta Fuga ex inſtituto nihil ſignificat, quanquam Hoſtis eam accipiat, ut Signum pavoris, & à quo alter cavere non tenetur, utens ſua libertate huc vel illuc eundi & magis minuſve celeriter, & hoc vel illo geſtu habituve. Huc referuntur eorum *Puff. l. 4. c. 1. §. 2. in not.* actus, qui Hoſtium Armis, Signis, Veſtibus, & Velis utuntur. Nam hæ res ſunt ejus generis, ut a quovis pro arbitrio uſurpari poſſint: excipe Res quæ ex Conventione vel apud quoſdam Homi-

Homines, vel Pleroſque aut univerſos valere videntur. Huc pertinent Ignes Nocturni dirigendo Navium curſui accenſi; item alia Signa, quibus diurnus Navium curſus regitur, Breviaque & Scopuli indicantur; Signa itinerum terreſtrium, Hermæ, protenſæ manus, & ſimilia. Apud quoſdam Populos in uſu ſunt Ignes per Montium cacumina incenſi, quibus certæ Res per totum Regnum breviſſimo ſpatio nuntiantur. In Bello huc referuntur Tubarum ſonitus, Tympanorum pulſus, &c.

X. *At Verba natura ſignificant?*

℞. Imo ex mero Hominum Arbitrio atque inſtituto; alias nulla poſſet ratio reddi, quare eamdem rem in diverſis Linguis diverſa notarent Vocabula. Id quod etiam de Apicibus & Figuris literarum verum eſt. Sicuti & de pleriſque linguis conſtat, illas ab initio valde fuiſſe paupercs atque ſimplices; poſtea autem ab hominibus locupletatas, & in concinniorem formam redactas. Præterea, Hominis præ cæteris animantibus hæc eſt Natura, ut conceptus Animi Verbis ſignificare aliis poſſit, ita ut non conſiſtat in alieni Soni Repetitione, ut Pſittacorum Garritus.

XI. *Qua ratione Verbis ſignificatio impoſita fuerit, an per Hominum conventionem?*

℞. Aut per Tacitam quamdam Conventionem, aut per expreſſam, cujus vi neceſſum eſt, ad hanc & non aliam Rem notandam Verba, & alia Signa adhibere. Nam ſine tali Obligatione inania fuiſſent talia Signa; etiamſi ſtatuamus, Primævas Linguas Hominibus fuiſſe infuſas: cum enim quilibet Homo ſuam loquendi Facultatem ſeorſim obtineat, eademque libere uti poſſit, quælibet Verba quibuslibet Rebus pro lubitu applicando; opus fuit tali Conventione, ut quiſque eodem modo Verbis uteretur, easdemque Res iiſdem Vocabulis exprimeret; ita ut quis ſerio voluiſſe præſumatur, quod Signis iſtis expreſſit, licet forte intrinſeca Voluntatis Deſtinatio à Signis diſcrepet; & hinc eſt, cur ab altero quis poſtulare poſſit, quod Signis iſtis expreſſit & promiſit.

Grot. d. c. 1. § 8. n. 1. l. 2. c. 16. §. 2. Ziegl. h. c. §. 8. Guil. Poſtel. de omn. ling. orig. Geſner. Mithridat. Becman. in hiſt. orb. geogr. & civ. part. 1. 9. Hobbes Leviath. c. 4. Grot. d. c. 1. §. 11. n. 1. 3. *Puff. l. 4. c. 1. §. 5.*

XII. *Quomodo ſubdividitur hæc Conventio?*

℞. In Generalem & Specialem. Illa interveniſſe intelligitur *Puff. l. 4. c. 1. §. 6.*

 inter

inter Homines eadem Lingua utentes, ut certas res inprimis in frequenti Commercio atque uſu verſantes certis Vocabulis exprimant, quæ communis Uſus ejuſdem temporis approbat. Nam penes hunc Arbitrium eſt, & Jus & Norma loquendi; & eo volente, multa renaſcuntur, quæ jam cecidere, cadentque quæ nunc ſunt in honore Vocabula. Hinc eſt, cur Vocabula quædam vel peculiarem à Communi Uſu ſignificationem induunt, vel cur Communis Uſus quædam Vocabula ignorat; ad quod pertinent Vocabula Artificum ſeu termini Artis; & peculiaria Vocabula aut Notæ, quæ finguntur à quibuſdam, ut à ſe invicem, non autem ab aliis intelligantur, ad quod referuntur Teſſeræ Militares.

Grot. l. 3. c. 1. §. 11.

Geſner. in fin. Mithridatis ſui.

XIII. *In quo ergo conſiſtit Veritas?*

Puff. l. 4. c. 1. §. 8. ℞. Veritas conſiſtit in eo, ut Signa ac inprimis Verba commode Animi noſtri Senſa repræſentent alteri, cui eadem intelligendi jus eſt; quæque ut ipſi aperiamus, nobis Obligatio Perfecta aut Imperfecta incumbit; ut vel Commodum aliquod inde conſequatur, vel ne Damno præter meritum afficiatur. Unde Veritas proprie eſt, quando Signa, animi noſtri ſenſa, alii cui eadem intelligendi jus eſt, recte repræſentant.

XIV. *In quo conſiſtit natura Mendacii?*

Puff. d. l. ℞. Ubi ſcientes & volentes facimus, ut Signa aut Verba aliam præ ſe ferant Sententiam Animi noſtri, quam quæ revera erat; cum tamen hanc ipſam is ad quem Signa illa diriguntur, intelligendi & judicandi jus habeat, & nobis Obligatio incumbat faciendi, ut ille noſtram Sententiam intelligat. Ex quo Mendacium definitur, quod ſit, quando Signa dolo non conveniunt cum Sententia Animi noſtri contra jus alterius, ad quem diriguntur.

XV. *Cur additur Dolo?*

Grot. l. 3. c. 1. §. 10. n. 1. ℞. Quia ubi Dolus non intervenit, Mendacium non eſt, ſed falſiloquium. Hinc aliud eſt Mentiri, aliud Mendacium dicere; qui Rem falſam dicit, quam veram exiſtimat, non Mentitur, & qui Rem veram quidem dicit, quam falſam putat, Mentitur.

XVI.

XVI. *Quid ſi Verbum habeat plures Significationes?*

℞. Ut quis excuſetur à Mendacio, ſufficit, ſi Animi conceptus uni iſtarum Significationi congruat; quæ Verba uſurpari ſolent, interdum cum iis, qui Curæ noſtræ ad Erudiendum ſunt traditi, ut exploremus vires Ingenii & Eruditionem eorum; vel ut interdum iniquam evitemus Interrogationem; vel ut noſtrum aliquod Commodum quæramus ſine Damno alterius.

Grot. l. 3. c. 1. §. 10. n. 3. Puff. l. 4. c. 1. §. 13. Oſiand. h. c. §. 10. aliter.

XVII. *An non interdum licet uti iſtiuſmodi Sermone ambiguo?*

℞. Interdum non modo illaudabile eſt, ſed & improbum, ita ut nihil interſit, ſive ſimplex quis mendacium dicat, ſive ambiguo ſermone decipiat, puta cum Dei honos, aut amor proximo debitus, vel Reverentia erga Superiorem, aut Rei de qua agitur natura exigunt, ut quod Animo cogitatur, omnino pateſiat; ſicut in Contractibus id aperiendum eſt, quod natura Contractus intelligitur exigere.

Grot. d. c. 1. §. 10. n. 5. & 6.

XVIII. *Quid dicendum eſt de Reſervationibus Mentalibus?*

℞. His Reſervationibus corrumpitur omnis Sermonis uſus, & nemo certus eſſe poteſt, in quam partem alterius Verba debeat accipere. Et nihil obſtat, quo-minus qui aliquid affirmat, id ipſum negare, qui negat affirmare dicatur, e. g. cum dicunt neſcio, intelligi poteſt, neſcio ut dicam; non habeo, intelligi poteſt ut tibi dem; & id-genus alia, quæ ſenſus communis repudiat. Ita & eorum Commentum non probatur, qui quaſi Vocem non Rem exhorreſcentes, Joca vocant ea, quæ Vultu ac Pronuntiatione maxime ſeria ab illis etſi falſa proferuntur, ut plerumque iſti ſe excuſant, qui Nova confingunt.

Grot. d. c. 1. §. 17. n. 3. l. 2. c. 16. §. 2. Oſiand. obſ. 9.
Grot. d. §. 17. n. 4.

XIX. *Cur additur in Definitione Mendacii, contra jus alterius?*

℞. Quia, niſi alius jus quæſitum habeat, vel ex peculiari Præcepto Legis Naturalis, vel ex præſentis Negotii natura, ad quod Pactum contrahendum Sermo vel ſimilia Signa adhibentur, ut Animi mei Senſum ipſi aperiam, Mendacium proprie non eſt, ſi Verba mea non conveniant Menti meæ: ita ut hoc in caſu non tantum Diſſimu-

Puff. §. 10. in med. Grot. h. c. §. 11. n. 1. aliter.

Digitized by Google

lare liceat, verum etiam ſi jus alterius non lædatur, (*a*) mea autem vel alterius Utilitas aliter procurari, aut Salus ſervari nequeat; licebit mihi ita adhibere Signa, ut diverſam plane Animi mei Sententiam, quàm revera eſt, exprimant. At poſita Obligatione Senſa Animi alteri communicandi, Vocabulis propter Conventionem, ut modo diximus, ita uti debeo, ut Sententia Animi mei ab altero poſſit intelligi, nam ſine hoc nullus Sermonis foret uſus.

XX. *Quibus ergo non mentimur?*

Puff. l. 4. c. 1. §. 11. Grot. d. c. 1. §. 12. & ſeqq. aliter. Oſiand. hic diſſ. omnino & Ziegl.

℟. Omnibus iſtis, qui nullum jus quæſitum habent; vel quia prædiximus, nos falſa dicturos, & alius permiſit; vel quia ſtatus & conditio ejus, ad quem ſermo dirigitur, impedit jus, propter quod Verba Menti convenire debent. Sic regulariter infanti aut amenti non mentimur, nec tertio, ad quem ſermo non dirigitur, licet inde falſam hauriat perſuaſionem; ad quod referuntur iſti, qui obiter aliquid audiunt; non enim cum eis agitur, ideoque nulla eſt erga illos obligatio; imo ſi ipſi ſibi opinionem falſam informent de eo quod non ipſis ſed alteri dicitur, habent quod ſibi non alteri rem imputent. Nec ægroto Medicus mentitur, aut ſi quis ægrotantem Amicum perſuaſione non vera ſoletur, aut in Prælio periclitanti ex falſo nuntio Animum addat, quo incitatus Victoriam & Salutem ſibi pariat; certum enim eſt ad quem Sermo eſt hoc ægre non laturum, imo gratias habiturum ob commodum aliquod quod inde aſſequitur. Nec ſubditis Princeps, ſi Utilitas & Neceſſi-

NOTA.

Art. 19. (*a*) Sic (*verbi gratia*) homicida, modo non ſit ſceleratus, iræ vero impetu ſubito motus, tale crimen patraverit; Judici intra cujus manus traditus fuerit, non tenebitur crimen ſuum fateri, ſi aliter detegi non poſſit; adeoque ficto ſermone, ſi neceſſe ſit, uti poterit, ut vitet condemnationem; Fultus hoc Argumento, quod non ſcilicet poſtulet Societatis Humanæ utilitas, ut omnes rei, pœnam criminum ſuorum luant, alias ad exitium Societatis hoc verteret; Nam ſi *v. gr* maxima pars cujuſdam Societatis in rebellionis crimen incidiſſet, omnibuſque reis pœna mortis infligeretur, quomodo ſubſiſtere poſſet talis Societas: Hic obſervandum eſt, quod nempe non poſſet talis reus, vim inferre Judicis Miniſtris, ut ab ipſorum manibus ſeſe liberaret, in iſto caſu enim jure ſuo utitur Magiſtratus.

Neceſſitas Publica hoc exigat; propter Eminens Dominium in omnia jura eorum. Nec falſo ſermone mentimur iſtis, qui ab improbi facinoris perfectione aliter averti non poſſunt; ut ſi iratus alium occiſurus fictis Sermonibus ab hoc facinore abducatur & placetur; Vita enim Innocentis aut par aliquid aliter ſervari nequit; ſic apud Hoſtem falſo Sermone uti licet.

XXI. *Hæc, quæ de Hoſte dicuntur, ad quem Sermonem pertinent?*

℞. Ad Aſſerentem, non ad Promittentem. Nam ex promiſſione jus ſpeciale ac novum confertur, ei cui fit promiſſio: idque inter Hoſtes etiam locum habere, ſine ulla hoſtilitatis jam exiſtentis exceptione, certum eſt; neque tantum in Promiſſis Expreſſis, ſed & Tacitis, ut in Colloquii poſtulatione. *Grot. d. c.* 1. §. 18. *& c.* 19. *h. lib. Oſiand. h. t.* §. 18.

XXII. *An Principes eo Jure, quod Naturaliter conceſſum diximus, ſemper uti ſolent?*

℞. Sæpius non utuntur ob eximiam quamdam Animi Celſitudinem, interdum & Virium Fiduciam. Magnanimus enim verum & libere loqui amat. Generoſus Animus hoſtibus furtim necem inferre neſcit. *Grot. d. c.* 1. §. 20.

XXIII. *An quod alicui facere non licet, ad id alium impellere aut ſollicitare licet?*

℞. Plures negant, quia qui alteri cauſam peccandi dat, peccat & ipſe. Sic Regem ſuum occidere ſubdito non licet, nec Oppida ſine Conſilio Publico dedere, nec ſpoliare Cives; ad hæc ergo ſubditum, qui talis manet, permovere non licet. *Grot. d.c.* 1. § 21. *jung. tamen Puff. l.* 8. *c.* 6. §. 18.

XXIV. *At Hoſtis interfectio eſt licita?*

℞. Eſt quidem licita, ſed non eo modo: ſecus verò erit ſi quis, opera ſpontanea & ſuo impulſu peccantis, ad rem illi licitam utatur; ſic contra jus Belli non eſt, ſi eum admittamus, qui deſerta Hoſtium Parte noſtram eligit. *Grot. d.* §. 21. *in fin. &* §. 22. *Ziegl. h. c.* §. 22. *aliter.*

CAPUT II.

Quomodo Jure Gentium Bona ſubditorum pro Debito Imperantium obligentur: ubi de Repreſſaliis.

I. *Id quod in Bello ex Jure Gentium licet, an ad omne Bellum pertineat, & ad omnes Belli ſpecies.*
II. *Quid hic ſit violenta executio.*
III. *Quotuplex ſit.*
IV. *Quid ſit Hominum Prehenſio.*
V. *Quid ſint Repreſſaliæ.*
VI. *Quid ad eas requiratur.*
VII. *Quando Juſtitia dicatur denegata vel malitioſe protracta.*
VIII. *An & cur Repreſſaliæ tantum locum habeant, ubi nullum aliud ſupereſt Remedium.*
IX. *An juſte quis ita ex Facto alieno teneatur.*
X. *Quænam in tali Cauſa capiantur.*
XI. *An & Vita Subditorum ex tali Cauſa obligari poſſit.*
XII. *Quales Subditi & quorum Bona capi poſſint.*
XIII. *An Legati & eorum Bona.*
XIV. *Quis concedat Repreſſalias: & an & quomodo Repreſſaliæ à Pignorationibus differant.*
XV. *Quis ſit effectus Repreſſaliarum.*
XVI. *Ad quid teneantur iſti qui vel non ſolvendo quod debebant, vel Jus non reddendo, cauſam dederunt Repreſſaliis, & qua Actione conveniantur.*

I. *Id quod in Bello licet Jure Gentium, ad quodnam Bellum pertinet?*

Grot. l. 3. c. 2. §. 1. in pr.

℞. ID quod licet in Bello, vel pertinet ad quodvis Bellum, vel ad certam Belli Speciem; ad quam referuntur violentæ Executiones.

II. *Quid hic eſt violenta Executio?*

Grot. l. 2. c. 2. §. 5. n. 1. in pr.

℞. Violenta Executio hic eſt, quando ob denegatam Populo vel malitioſe protractam Juſtitiam, alius Populus Vi quidem, ſed non Bellica aperta, ſibi ipſi Jus reddit.

III. *Quotuplex eſt?*

Grot. d. c. 2. §. 3. & 4.

℞. Eſt duplex: Hominum Prehenſio & Repreſſaliæ.

IV. *Quid*

IV. *Quid eſt hominum Prehenſio?*

℞. Hominum Prehenſio eſt jus capiendi Homines aliquos ex Civitate aliqua, propter homicidam nec deditum, nec punitum; & apud Græcos vocabatur Androlepſia.

Hahn. de repreſſ. memb. 3. aliter. Grot. d. c. 2. §. 3. n. 4.

V. *Quid ſunt Repreſſaliæ?*

℞. Repreſſaliæ ſunt Remedium extraordinarium, quo, ob denegatam vel malitioſe protractam Juſtitiam à Magiſtratu alterius Reip. in re non modica, & Cauſa liquida, utitur læſus Magiſtratus, ſi ejus præcedens Monitum alter Magiſtratus negligat; detinendo iſtius Jurisdictionis. Civem quemlibet ſeu ejus Res, uſquedum Læſo ab altero Magiſtratu ſatisfiat.

Grot. d. c. 2. §. 4. & 5. n. 1. & c. 3. §. 6. n. 2. Str. Ex. 9. th. 8. Hahn. de rep. memb. 2.

VI. *Quænam requiruntur, ut Repreſſaliæ concedi poſſint?*

℞. Requiſita ex Definitione Repreſſaliarum facile colligi poſſunt; Primarium eſt, ut Juſtitia ſit denegata, vel malitioſe protracta, & ut nullum aliud detur Remedium.

Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 34. §. 6.

VII. *Quando Juſtitia dicitur denegata vel malitioſe protracta?*

Grot d. c. 2. §. 4.

℞. Juſtitia dicitur denegari, ſi Judex Preces ſupplicantis vel plane audire nolit, ſed eum limen Judicii adeuntem, vel Litem proſequentem aperte repellat; vel ſi aliquem injuſte condemnet, & Sententiam latam non velit revocare, & Læſum ſiſtere indemnem. Protrahi malitioſe dicitur Juſtitia, quando intra Præfixum Tempus in loco Judicii, (Solemnia enim in Judicio recepta etiam à peregrinis obſervari debent) Judex aut non inchoat Litem, vel non finit, ſed ſe malitioſe negligentem in Cognoſcendo aut Exequendo præbet.

Inſt. Jur. publ. p. 314. Grot. d. c. 2. §. 2. n. 1. in fin. §. 5. n. 1. Blum. ad proceſſ. Cameral. tit. 37. n. 2. Ziegl. d. l. 1. c. 34. §. 10. & ſeqq.

VIII. *Cur dicitur, & nullum aliud ſuperſit Remedium?*

℞. Quia quamdiu datur Remedium ordinarium, non pervenitur ad extraordinarium, inprimis violentum hoc, quod continet Speciem Belli. Hinc non datur, ſi poſſit ſuum quis conſequi per Compenſationem; item ſi, ubi ſubalternus Magiſtratus Juſtitiam vel denegaverit vel protraxerit, interdum Appellatio ſit interponenda, interdum Reviſio petenda, interdum Supplicatio adhibenda.

Grot. l 3. c. 3. §. 6. n. 2. Hahn. d. l. Limn. l. 4. J. P. c. 8. n. 311. & ſeqq.

Imo Magiſtratus ſive Princeps, cui Juſtitia eſt denegata, debet petitionis ſuæ Fundamenta tranſmittere, & per Legatos aut Amicos ſive intermedios alios petere Satisfactionem; & ſi tunc his omnibus adhibitis nihil obtineat; quia alter conſtituitur in culpa, ex qua aut Damnum dare cenſetur, aut & ipſe delinquere; ſicut juſtum poteſt geri Bellum, ita & Repreſſaliæ juſtæ erunt.

IX. *At vero eſt injuſtum ex Facto alieno teneri?*

Grot. l.3. c.2. §.1 l.2. c.21. §.19.

Grot. l.2. c.2. §.2. c.14. §.1. n.2. & §.12. Habn. de repreſſ. membr.6. Puff. l.8. c.6. §.13. Ziegl. d. l.1. c.34 §.29.

℞. Verum eſt; Jure Naturæ nemo tenetur ex Facto alieno, niſi qui Bonorum Succeſſor eſt; ut enim cum oneribus Bona tranſirent, ſimul cum Dominiis rerum introductum eſt. At vero hic intervenit Factum proprium, non quidem immediate, ſed mediate; unuſquiſque enim, qui in aliquam Societatem Civilem intrat tanquam Membrum, ſe tacite obligat & Corpore & Bonis pro Factis iſtius Civitatis; & Juri Naturali conveniens eſt, ut Conſenſu ſuo ex Facto alieno quis obligari poſſit exemplo Fidejuſſorum. Accedit Neceſſitas & Utilitas mutua inter Gentes, quæ hoc jus extorſit; nam alias magna daretur Injuriis faciendis Licentia: cum enim Magiſtratus illius, qui mihi obligatus eſt, Juſtitiam deneget, facit ut modo extraordinario meus Magiſtratus mihi Jus dicere poſſit. Et licet forte hoc Remedio nunc aliquis gravetur, alio tempore tamen & ipſe Sublevari poteſt: nam Caſu exiſtente, talis Reſp. contra nos eodem Jure utitur. Præterea iſti, qui vel ipſi, vel quorum Res detinentur, facile ſuæ Indemnitati per ſuum Magiſtratum conſulere poſſunt: Nam ubique fere Locorum major habetur ratio Civium, quam Exterorum, qui plerumque rudius & durius excipiuntur.

X. *Quænam iſt tali cauſa capiuntur?*

Grot. l.3. c.2. §.5. n.2. Ziegl. de jur. maj. l.1. c.34 §.17.

℞. Aut Corpora aut Res mobiles Subditorum ejus, qui jus non reddit, capiuntur. Corpora ſeu Perſonæ, ſi etiam quidam ex noſtris Subditis apud iſtos, contra quos utimur Repreſſaliis, detineantur: Bona autem ſi circa Bona Subditorum noſtrorum iniquitas ſit commiſſa; licet & hoc in caſu, ſi Bona haberi non poſſint, recte videantur Perſonæ detineri, uſque-dum Juſtitia adminiſtretur.

XI.

XI. *An & Vita Subditorum ex tali cauſa poteſt obligari?*

℟. Creditum hoc fuit apud aliquos Populos, qui exiſtimabant unicuique hominum Jus plenum eſſe in ſe, & ad Remp. poſſe transferri: quod minime eſt Probabile, ut ſupra diximus; fieri tamen poterit non ex intentione, ſed ex accidenti, ut occidantur, qui juris Executionem, forte capere ſe aut Bona volentibus reſiſtendo, per Vim volunt impedire.

Grot. d. c 2. §. 6. & l. 2. c. 21. §. 11. n. 2. Ant. Matth. de crim. tit. de ſicar. c. 2. n. 10.

XII. *Quales Subditi capi poſſunt, & quorum Bona?*

℟. Diſtinguenda omnino ſunt ea, quæ Juris Gentium ſunt proprie, & ea, quæ Jure Civili aut Pactis Populorum conſtituuntur. Jure Gentium capi poſſunt qui tales ſunt ex cauſa permanente, ſive Indigenæ ſive Advenæ, non verò qui tranſeundi, aut moræ exiguæ cauſa alicubi ſunt. Introductæ enim ſunt Pignorationes ad exemplum Onerum, quæ pro exſolvendis Debitis Publicis inducuntur, quorum immunes ſunt qui tantum pro tempore loci Legibus ſubſunt. At jure Civili Populorum ſæpe excipi ſolent Perſonæ Mulierum & infantium, ut & Res eorum qui Literis operam dant.

Grot. l. 3. c. 2. §. 7 n. 2. Halm. de repreſſ. memb. 12.

XIII. *Quid dicendum eſt de Legatis?*

℟. A numero eorum qui capi poſſunt eximuntur Legati & eorum Bona, quia alias Legationis Finis impediri facile poſſet. Huc non videntur referri Commiſſarii, ſicuti nec Tabellarii, Apparitores, Nuncii & Similes; hi enim inter quaſdam Gentes hoc privilegio non gaudent.

Grot. d c. 2. §. 7. n. 2. in fin. Ziegl. d. l. 1. c. 34. §. 19. Rutg. Rulant. l. 7. c. 9. aliter.

XIV. *Quiſnam concedit Repreſſalias?*

℟. Is, cui competit Jus Belli, ideoque hoc judicandum eſt ex cujuſque Gentis Legibus Fundamentalibus. Et in hoc etiam Repreſſaliæ differunt à Prehenſione Hominum, quæ apud Græcos in uſu fuit, & à Pignorationibus proprie ſic dictis: quamvis enim in genere Repreſſaliæ poſſint comprehendi ſub Pignorationibus; ſtricte tamen conſideratæ Repreſſaliæ, Pignorationes non ſunt, & Pignorationes poſſunt fieri propria auctoritate, ſecus quam Repreſſaliæ; Pignorationes locum habent inter Conci-

Halm. d. tr. memb. 7. Inſt. Jur. publ. p. 313. in fin. Grot. l. 3. c. 2. § 7. n. 3. aliter. & Kulpis. ibi Schutz.

vol. 2. Ex. 5. th. 2. Roding. in Pand. Camer. 1. tit. 10. Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 34. §. 25. & 28. Ziegl. d. l. §. 27. Grot. l. 3. c. 2. §. 7. n. 3. in med. aliter Grot. d. c. 7. §. 2. n. 2. in med.

ves, quotieſcunque alius alium turbat in re ſua, aut in quaſi-poſſeſſione ſui juris, quod ad ſe pertinere putat, Repreſſaliæ non.

XV. *Quis eſt effectus Repreſſaliarum?*

℞. Perſonæ captæ non perinde habendæ ſunt, atque ſi in Bello captæ eſſent, nec etiam ſervi noſtri per talem Apprehenſionem fiunt; cum nec hoſtes quidem illico ſint, adverſus quos Repreſſaliæ exercentur. Quocirca pœna corporali affici non poſſunt, vel corporis cruciatu; ſed tamdiu tantum retineri, uſque dum vel ipſi vel eorum Amici Satisfactionem dederint; aut ſi plane impetrari non poſſit, videntur habendi eſſe inſtar Obſidum. In rebus captis Creditor conſequitur jus Retentionis, & hinc confici debet rerum captarum Inventarium, eæque diligenter ſunt cuſtodiendæ; ſi poſt aliquod tempus Creditori nec per Judicem, nec per Debitorem ſatisfiat, tunc res captæ Creditori vel in ſolutum dari, vel juſto pretio vendi poſſunt, & ſolutio fieri; deductiſque Impenſis, pretium quod ſupereſt, iſti erit reſtituendum, cujus Bona capta ſunt.

XVI. *An iſti, qui ita pro alio captus fuit aut ejus Bona, datur Recurſus adverſus Debitorem vel Civitatem?*

Grot. l. 3. c. 2. §. 7. n. 4. Ziegl. in comment. h. c. §. ult. & d. tr. §. 39. & ſeqq.

℞. Iſte qui cauſam dedit Pignorationi, Naturali Jure tenetur ad reſarcienda Damna alii, cui eam ob cauſam aliquid decedit. Quanam autem Actione hoc peti poſſit, inter ſe non conveniunt Doctores; nos Condictionem ex æquitate concedendam putamus, ex qua oritur.

CAPUT III.

De Bello juſto ſive Solemni Jure Gentium, ubi de Indictione.

I. *Quale Bellum hic dicatur juſtum.*

II. *Quis hic ſit Hoſtis, & an requiratur ut habeat Summum Imperium.*

III. *Quinam Summum Imperium habeant: an Populi quamvis injuſte agentes: an latrones: an iſti qui pro parte illud habent: an inæqualiter Fœderati.*

IV. *An.*

IV. *An præter Summum Imperium ad Bellum Solenne requiratur Denuntiatio.*
V. *An in omni Bello requiratur.*
VI. *Quid ſit Belli Indictio.*
VII. *Quotuplex eſt.*
VIII. *An Bellum utrinque ſit indicendum.*
IX. *An ſimul atque indictum eſt geri poſſit.*
X. *An Bellum Principi indictum, etiam ejus ſubditis & Sociis cenſeatur indictum. An hi ob ſuppeditata Auxilia, eo Bello finito, per novam Indictionem impeti poſſint.*
XI. *Cur Gentes ad Bellum juſtum Denuntiationem requirant.*
XII. *An Bellum ei ſit indicendum qui jus Legationis violavit.*

I. *Quodnam Bellum hic juſtum dicitur?*

JUſtum Bellum hic dicitur, quod eſt Solemne, & geritur ab eo qui Majeſtatem habet, præcedente Denuntiatione, poſtea Hoſtis dicitur. *Grot. l. 3. c. 3. §. 1.*

II. *Quis eſt Hoſtis?*

℞. Hoſtes hi ſunt, habentes Summum Imperium, & qui nobis aut quibus nos Bellum Publice decrevimus. *d. c. 3. §. 1. n. 1. Puff. l. 8. c. 6. §. 9.*

III. *Quid intelligimus per eos, qui habent Summum Imperium?*

℞. Omnes qui Remp. habent, Curiam, Ærarium, conſenſum & concordiam Civium, & Jus ſive Poteſtatem, ſi ita Res ferat, Belli & Pacis aut Fœderis ineundi: licet enim delicta committat Reſpublica, tamen juris fruendi cauſa ſociati ſunt Cives a quibus conſtituta fuit, & Exteris jus reddit, ſi non per omnia ſecundum Jus Naturæ, quod multos apud Populos ex parte quaſi obliteratum eſt, ſaltem ſecundum Pacta cum ipſis inita, aut ſecundum Mores. Corpus morbidum Corpus tamen eſt, & Civitas quanquam graviter ægrota, Civitas eſt, quamdiu manent Leges, manent Judicia, & alia quæ neceſſaria ſunt, ut ibi Exteri jus conſequi poſſint, non minus quam Privati inter ſe. Cœtus autem piratarum aut latronum Civitas non eſt, quia criminis cauſa ſociantur; & hinc licet ut milites atque imperatores ſe gerant non pro hoſtibus habendi ſunt; niſi forte mutatio incidat non in ſingulis tantum, quando ex prædone Dux juſtus fit, ſed etiam in Cætibus, ut qui prædones tantum fuerunt, aliud vitæ genus amplexi, Civitas fiant. *Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 33. §. 25. & in comment. h. c. §. 1. Grot. d. c. 3. §. 2. n. 1. & 2. Grot. d. c. 3. §. 3. Reth. de pace c. 2. §. 11.*

d. c. 3. §. 8. & l. 1. c. 4. §. 13. & 21. Etiam iſti habent Summum Imperium, qui pro parte id habent, & pro ea Parte juſtum Bellum gerunt; item qui inæquali Fœdere juncti ſunt.

IV. *Quid præter Summum Imperium requiritur ad Bellum Solemne?*

Grot. d. c. 3. §. 5. ℞. Requiritur ut Publice decretum ſit, ita ut ejus Significatio ab altera Partium Alteri facta ſit, unde promulgata Prælia dicuntur.

V. *An in omni Bello requiritur Denuntiatio?*

d. c. 3. §. 6. n. 1. in pr. Hugo de Roy de eo quod juſt. l. 1. tit. 7. n. 3. Rhet. de pace c. 2. §. 9. Schutz. Vol. 2. Ex. 10. th. 6. lit. a. ℞. In Bello Defenſivo, & ubi vis illata arcetur, non requiritur, quia à Natura cenſetur Indictum, vim enim vi repellere naturaliter licet. In Bello offenſivo, etiam quando Dominus rei ſuæ manum injicere vult, requiritur, ut ante Denuntiationem conſtare poſſit, an ſine vi ſatisfieri poſſit nec-ne. Sic quoties pro re una rem aliam, aut ſolutionis cauſa, Bona Debitoris, multoque magis ſi Res ejus ſubditorum occupare, vel Summam Poteſtatem habentem impetere ex Debito aut delicto Subditi quis velit, interpellationem oportet intercedere quæ illum in culpa conſtituat.

VI. *Quid eſt Belli Indictio?*

℞. Belli Indictio eſt Actus, quo ejus, quem Bello invadere decrevimus, Amicitiæ & Societati renuntiamus, ipſumque nihil ſibi niſi hoſtile à nobis expectandum, certiorem reddimus.

VII. *Quotuplex eſt Belli Indictio?*

Grot. d. c. 3. §. 7. ℞. Alia eſt Conditionata, quæ cum Rerum repetitione conjungitur, e. g. eam ſe injuriam, niſi ab ipſis qui fecerint dematur, ſe ipſum omni vi depulſurum eſſe: nec neceſſe eſt ut hanc Conditionatam Pura ſubſequatur, licet aliquando fiat. Alia Pura, quæ Denuntiatio, in ſpecie Indictio vocari ſolet, & eſt, qua ſimpliciter alterius Amicitiæ & Societati renuntiamus, eumque Hoſtem noſtrum declaramus. Hoc plerumque fit, ubi Bellum jam alter intulit, ſæpe etiam ubi quis ipſe ea deliquit quæ Bellum merentur.

VIII. *An requiritur ut utrinque Bellum indicatur?*

Grot. d. c. 3 §. 7. n. 3. ℞. Sufficit eam fieri ab altera Partium; licet ſæpe utrinque indici ſoleat, ut de animo & jure noſtro Reliqui fiant certiores.

Et

Et hunc in finem, in Regni vel Provinciæ Limitibus, & aliis conſuetis Locis, ad Tubarum Clangorem Bellum proclamatur & publicatur; *Wird mit ausblaſung der trompetten und offentlicher auſruffung an gewonlichen orthen angekundiget.* Qui modus promulgandi ex Moribus Populorum varius eſt, & non ex Jure Gentium. *Schutz. d. Ex. 10. th. 6. lit. b. Grot. d. c. 3. §. 8.*

IX. *An Bellum geri poteſt, ſimul atque indictum fuit?*

℞. Non; ſed concedi debet tantum Temporis Spatium, quantum requiritur ad Deliberationem, & inde concipiendam Reſponſionem, an ſponte alter ſatisfacere, an vero Belli eventum expectare velit; ſicut in Judiciis Citato datur Tempus ad deliberandum, an contendere, aut concedere velit; & ſi contendere velit, ut inſtructus veniat ad reſpondendum. *Bellin. de re milit. part. 1. tit. 8. n. 8. Ziegl. b. c. §. 13. Text. c. 17. §. 32.*

X. *Quando Bellum eſt indictum cui cenſetur eſſe indictum?*

℞. Indictum Bellum, ei qui Imperium in Populo Summum habet, ſimul Indictum cenſetur omnibus ejus non Subditis tantum, ſed & qui ut Socii adjungentur, atque ſpectandi tantummodo veluti acceſſio illius; Et Hæc eſt ſententia Juriſconſultorum modernorum; *Diffidato Principe, Diffidati ejus Adhærentes.* At eo Bello abſoluto, ſi ob Auxilia ſuppeditata, Populus aut Rex alter Bello impetendi ſint, nova opus erit Indictione; quia novum eſt Bellum & tunc non ut Acceſſio ſpectantur, ſed ut Principale aliquod. *Grot. l. 3. c. 3. §. 8. in fin. & 13. aliter. Grot. d. c. 3. §. 9. & 10.*

XI. *Cur Gentes ad Bellum juſtum Denuntiationem requirunt?*

℞. Ut adhuc ultima vice Alter de Satisfactione moneatur, & ſi non ſatisfaciat, ut Bellum certum expectet. *Ziegl. b. c. §. 11. Feld. ad Grot. b. c. §. 11. & Kulpis cum ipſo aliter.*

XII. *Si jus Legationum ſit violatum an opus eſt Denuntiatione?*

℞. Affirmatur; non enim neceſſario Denuntiatio fit per Legatos, nam ad violatores Legatorum contemtoreſque Juris eorum Sancti, Legati non mittuntur, ſed per Literas & aliis modis, quibus tuto fieri poteſt talis Denuntiatio. *Grot. d. c. 3. §. 14. Albert. Gent. l. 2. c. 1. p. 212. aliter.*

CAPUT

CAPUT IV.

De Jure interficiendi Hoſtes in Bello Solemni, & alia vi in corpus Hoſtis.

I. *Quinam ſint Belli Effectus.*

II. *Vox licere quot modis ſumatur.*

III. *Quomodo Hoſtem lædere liceat.*

IV. *Cur Gentibus placuerit, ut ex utraque Parte, & ſine ullo reſpectu ad Cauſæ juſtitiam Hoſtem lædere liceat.*

V. *Quinam ſub hac licentia lædendi comprehendantur.*

VI. *An Hoſtium vere Subditi ubique occidi poſſint.*

VII. *An Captivi & Supplices juſte propter Talionem occidantur.*

VIII. *An propter pertinax ſtudium in Partes & ſtrenuam Defenſionem Hoſtis.*

IX. *An liceat Hoſtem veneno tollere.*

X. *An Aquas corrumpere ut bibi nequeant.*

XI. *An Hoſtem immiſſo percuſſore interficere liceat.*

XII. *Cur tales Percuſſores deprehenſi exquiſitis ſuppliciis affici ſoleant.*

XIII. *An ſtupra & adulteria in Fœminas hoſtiles ſint permiſſa.*

XIV. *An Effectus Belli ſolennis quidem ſed injuſti, juſtitia intrinſeca juſti eſſe poſſint.*

XV. *Quinam hinc ad Reſtitutionem teneantur.*

XVI. *An in Bello juſto ratione Cauſæ ſuæ, omnes de quibus Jure Gentium id licet, & de quibus agitur quæſt. 5. juſte occidi poſſint.*

XVII. *Quibus ergo juſte parcatur ex temperamento Juris Naturæ.*

I. *Quinam ſint Belli Effectus?*

Grot. l.3. c.4. §.3. ℞. UT liceat Hoſtem lædere, & in Perſona & Rebus.

II. *Quid hoc eſt, licet?*

d.c.4.§.2. n.1.& 2. l.1.c.1. §.3.9. & 17.& ibi Boecl.; ℞. Licere interdum dicitur id quod Rectum & ex omni parte pium eſt, ut amare Deum & proximum; interdum licere aliquod dicitur, non quod ſalva Pietate & officiorum Regulis fieri poteſt, ſed quod apud Homines pœnæ non ſubjacet; ſic apud multos Populos ſcortari licet, ſic Regibus dicuntur omnia licere, quia ſunt exemti à pœnis humanis.

III. *Quo-*

III. *Quomodo ergo licet lædere Hoſtem?*

℞. Si verbi *Licet* ſenſus reſtringatur ad impunitatem inter *d.c.4.§.3.*
Homines; Hoc Senſu, Hoſti hoſtem licebit lædere in Perſona & Rebus, i. e. non ei tantum, qui ex juſta cauſa Bellum gerit, quique lædit intra eum modum, qui naturaliter conceſſus eſt, ſed ex utraque Parte & indiſtincte; ita ut eam ob cauſam nec puniri poſſit in alieno Territorio deprehenſus tanquam homicida aut fur, nec Bellum ipſi ab alio talis facti nomine inferri.

IV. *Quænam eſt Cauſa, cur hoc Gentibus ita placuerit?*

℞. Primo; quia periculoſum fuiſſet aliis Populis, ſi pronuntiare voluiſſent de Jure Belli inter duos Populos; Nam ea ratione Bello alieno implicati fuiſſent. Deinde quia etiam in Bello juſto vix ſatis cognoſci poteſt ex Indiciis externis, quis juſtus ſit ſe tuendi & ſua recuperandi modus; ita ut omnino ſatius fuerit, hæc Religioni Bellantium ſcrutanda relinquere, quam ad aliena Arbitria vocare. *Grot. d.c. 4. §.4. Puff.l. 3. c. 1. §. 7. in med.*

V. *Quinam comprehenduntur ſub hac licentia impune lædendi?*

℞. Omnes, qui intra Præſidia hoſtium ſunt, non tantum qui actu ipſo Arma gerunt, aut qui Bellum moventis ſubditi ſunt; ſed etiam Peregrini, qui ante Bellum eo iverunt, & poſt modicum tempus, intra quod diſcedere potuerant, manſerunt; & qui commiſſo cognitoque Bello intra Fines Hoſticos veniunt. *d. c. 4 §. 6. 7.8. 9. 10. 11. 12. 14.* Referuntur huc infantes, fœminæ, Senes, Captivi, quibus Vita non eſt promiſſa, Supplices, Dediti ſine conditione, & Obſides; in omnes hos competit poteſtas occidendi, quamdiu injuria ipſis non eſt remiſſa. *Puff. l.8. c. 2. §. 6.*

VI. *Quo in loco Subditi Hoſtium poſſint occidi?*

℞. Qui ſunt Subditi ex cauſa permanente, eos offendere ubique locorum licet, in Solo proprio, in Hoſtili, in Solo nullius, & in Mari. In Territorio autem pacato eos interficere non licet, propter jus ejus qui ibi imperium habet, & quod hoc modo violaretur. *Grot. d.c. 4.§.8.n.2. Boecl. in diſſ. Quies in turb. p. 210.*

VII. *An cauſa interfectorum Captivorum aut Supplicum referri poteſt ad Talionem?*

Grot. d.c. 4. §. 13. & ibi Ziegl.

℞. Non; quia Talio proprie exercendus eſt in eamdem Perſonam quæ deliquit. Contra vero ex Bello plerumque id quod Talio dicitur in Malum redundat eorum, quorum in eo, ob quod Bellum ſuſceptum eſt, nulla eſt culpa, quales ſæpe ſunt captivi & ſupplices.

VIII. *An propter pertinax ſtudium in Partes & ſtrenuam Defenſionem Hoſtis quis occidi poſtea poteſt, quando captus eſt?*

d. c. 4. §. 13. n. 2. & c. 11. §. 16. Obrecht. de rat. bell. c. 2. §. 8. Kulpis h. c. §. 6. in med.

℞. Nemo eſt, qui talem ſupplicio dignum judicet; maxime cum Partes illæ aut à Natura aſſignatæ ſunt, ut inter Imperantes & parentes, aut Honeſta ratione Electæ, ut qui aliis Auxilium ferunt in juſto Bello. Imo tantum abeſt, ut in eo crimen ſit, ut pro crimine habeatur, ſi quis Præſidio deceſſerit: Interim tamen ut Hoſtes occidi impune poſſunt.

IX. *An licet Hoſtem tollere Veneno?*

Grot. d.c. 4. §. 15. & 16. Alb. Gent. l. 2. c. 6. p. 250. Oſiand. h. c. §. 16. aliter. jung. Zentgraf. diſſ. de armis in bello prohibitis.

℞. Jure Naturæ licet: nam quem interficere licet, eum Gladio, an Veneno interimas nihil intereſt; licet generoſius ſit ita occidere, ut qui occiditur ſui Defendendi habeat copiam, tamen huic non debetur, qui mori meruit. Jure Gentium, quia communis eſt Neceſſitas, ne Pericula in Bellis nimium intendantur, non videtur eſſe permiſſum venenum. Et credibile eſt à Regibus talem morem profectum fuiſſe, quorum Vita ab Armis ante alios defenditur, ſed à veneno minus quam aliorum tuta eſt, niſi defendantur Juris aliqua Religione & metu infamiæ. Sic & videtur eſſe contra Jus Gentium Spicula, Fontes, & Aquas Veneno inficere, ut minuantur Pericula in Bello.

X. *Sed an licet Aquas corrumpere ut bibi nequeant?*

Grot. d.c. 4. §. 17. Alber. Gent. aliter. p. 256.

℞. Affirmatur; id enim perinde habetur, ac ſi Flumen avertatur, aut Fontis Venæ intercipiantur.

XI. *Licetne hoſtem interficere immiſſo percuſſore?*

Grot. d.c. 4. §. 18. jung. c. 1.

℞. Per eos, qui Fidem expreſſam vel tacitam violant, ut ſunt

ſunt talis Hoſtis ſubditi, Vaſſalli, & Milites non licet; nec per ab hoc Hoſte receptos vel ut Supplices, aut ut Advenæ, vel ut Transfugæ; ne nimium intendantur Pericula eorum qui maxime eminent. Per alios videtur licere; nimirum Hoſtem occidere ubivis licet, nec refert, quot ſint qui faciant.

§. 21. & ibi not. Alber. Gent. p. 275. junge tamen Puff. l. 8. c. 6. §. 18.

XII. *At vero tales percuſſores deprehenſi exquiſitis ſuppliciis affici ſolent?*

℞. Hoc non ideo venit, quod in Jus Gentium deliquerint: ſed quia eodem jure in hoſtem quidvis licet: gravius autem aut levius malum contra Hoſtem ſtatuit quiſque pro ſua utilitate. Nam ſic & exploratores deprehenſi peſſime tractari ſolent, quos tamen mittere Jure Gentium haud dubie licet.

Grot. d. c. 4. §. 18. n. 4.

XIII. *An ſtupra & adulteria in Bello ſint permiſſa?*

℞. Non; quia per Denuntiationem Belli, renuntiavimus tantum iſtis Juribus, quæ ad Securitatem noſtram faciunt; & Hoſtis noſter habet tantum jus ad ea Media, quæ ad Bellum gerendum & Finem in eo obtinendum ſunt neceſſaria: qualia non ſunt ſtupra & adulteria, ſed tantum ſunt actus efferatæ libidinis, qui non tantum in Pace ſed etiam in Bello puniendi ſunt.

Grot. d. c. 4. §. 19. Alber. Gent. p. 421. Kulpis h. c. § 7. in fin. Oſiand. ad Grot. h. c. §. 19.

XIV. *Si Belli cauſa ſit injuſta, Bellum autem Solemniter ſit ſuſceptum, an effectus Belli, Juſtitia intrinſeca juſti eſſe poſſunt?*

℞. Si Belli cauſa injuſta ſit, etiamſi Bellum Solemni modo ſit ſuſceptum, injuſti ſunt, interna juſtitia, omnes Actus, qui inde naſcuntur: ita ut qui ſcientes tales Actus operantur, habendi ſint in eorum numero, qui ad Regnum Cæleſte ſine pœnitentia pervenire non poſſunt. Vera autem Pœnitentia, ſi tempus & copia ſuppetant, omnino requirit, ut is, qui Damnum dedit, ſive interficiendo, ſive Res corrumpendo aut deſtruendo, ſive Prædas agendo, id ipſum reſarciat ipſis, quorum intereſt.

Grot. l. 3. c. 10. §. 3. Oſiand. h. c. §. 3. l. 2. c. 17. §. 13. & 14.

XV. *Quinam ergo ſunt iſti, qui hæc reſarcire debent?*

℞. Ad Reſtitutionem tenentur Belli Auctores, ſive Poteſtatis

d. c. 10. §. 4.

jure, ſive conſilio Damnum dederint; quæ Reparatio ſpectat non tantùm Damna in Bello ſolita ſed etiam inſolita, ſi eorum Cauſa talium Belli Auctorum Juſſo vel ſuaſioni tribuenda ſit, aut
l. 2. c. 17. §. 11. ſi ea impedire potuerunt nec fecerunt. Deinde Duces tenentur de his, quæ ſuo Ductu facta ſunt: & milites in ſolidum omnes, qui ad actum aliquem Hoſtilem communem & individuum, puta Urbis incendium, concurrerunt; in Actibus verò dividuis de Damno quiſque, cujus ipſe cauſa unica, aut ſaltem inter cauſas fuit, tenetur. Referuntur etiam huc iſti, qui aliis operam navarunt & in culpa ſunt. Item qui Rem Bello injuſto captam
Grot. l. 3. c. 10. §. 6. l. 2. c. 10. §. 9. penes ſe habent tenentur Dominis eam reſtituere; tamen ſecundum Principia antea poſita, ſi quid Sumtus aut Operæ impenderint, deducere tantum poſſunt, quantum Dominus ſponte dediſſet ad adipiſcendam deſperatam Poſſeſſionem; & ſi Rem vendiderint, Pretium reſtituendum erit. Sin autem rei Poſſeſſor culpæ exſors eam conſumſerit aut alienaverit, non tenebitur, niſi in quantum cenſeri poteſt locupletior factus.

XVI. *Si Bellum ſit juſtum ratione Cauſæ ſuæ, an omnes, juſtitia interna, occidi poſſunt quos enarravimus?*

Grot. c. 11. §. 2. ℞. (*a*) Non; juſte ſeu ex juſtitia interna, nemo interfici poteſt, niſi aut in pœnam juſtam, vel quatenus abſque eo Vitam & Res noſtras tueri non poſſumus; licet interdum accidat, ut citra Propoſitum noſtrum etiam Innocentem occidamus.

XVII. *Quid ergo dicendum eſt de Infantibus, Fœminis, Senibus &c.?*

Grot. c. 11. §. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. & 18. Ziegl. h. c. ℞. Ex rigore Belli, quia ſunt partes iſtius Corporis ſeu Civitatis, cui Bellum indiximus, occidi poſſunt; ſed ex temperamento Juris Naturæ, quod reſpicit Circumſtantias, & an Vita noſtra & Res ab iis non ſint tutæ, non poſſunt; Infantes excuſat Ætas, & Fœminas ſexus, niſi virilia & Arma tractent, aut alias in Bello juvent; & Senes defectus virium excuſat, niſi Conſilio vel alias noceant; & Sacerdotes, item eos qui Literis operam

Art. 16. (*a*) Auctor noſter ſibi contradicit cum principio ab ipſo antea poſito, nullas pœnas dari in Statu Naturali [Lib. II. Cap. I. Art. 6. Cap XX. Art. 34.] & conſequenter inter Hoſtes, qui in Statu Naturali inter ſe vivere cenſentur.

Digitized by Google

operam dant, Vitæ Genus; niſi etiam Hi Servitia Militaria præſtent. Item Agricolæ, Mercatores, Opifices, & Artifices excuſantur, modo ad Bellum nihil contribuant; vel Negotiando in rebus ad Militiam pertinentibus; aut Arma fabricando, vel conficiendo Pulverem Pyrium. Captivis parcendum eſt, quia Arma poſuerunt, item Deditis ſine conditione, ita ut nec Talio, nec pertinax ſtudium partibus Hoſtis ſufficiens ſit cauſa eos occidendi; niſi forte ſævitia Hoſtis in Captivos exerceri ſolita, aliter non poſſit coerceri, quam ſimili ſævitia. Sic & obſides non ſunt occidendi, niſi & ipſi aliquid commiſerint morte dignum. Adde tandem omnia Prælia, quæ ad Jus conſequendum, aut Bellum finiendum nullius ſunt uſus, ſed meram habent virium oſtentationem propoſitam; & cum officio Chriſtiani hominis, & cum ipſa Humanitate pugnare. *& Feld. Alb. Gent. l. 2. c. 21. & 22. Seld. l. 6. c. 15. in fin.*

CAPUT V.

De rebus vaſtandis eripiendiſque.

I. *An Res Hoſtium corrumpi & rapi poſſint.*
II. *An etiam Res Sacræ.*
III. *An hæ ſint in Chriſti patrimonio.*
IV. *Quid ſi quis ex errore credat in Simulacro Numen aliquod ineſſe, an illud Jure Belli violare poſſit.*
V. *An Res Religioſæ violari poſſint.*
VI. *An Res Hoſtiles vi tantum eripi poſſint, an etiam dolo.*
VII. *An citra modum rapi aut corrumpi poſſint.*
VIII. *Quid ſi Populatio Hoſtem brevi tempore ad pacem faciendam adigat.*
IX. *Quæ Res non videantur vaſtandæ.*
X. *Quæ rationes & Utilitates, præter Æquitatem & Humanitatem Moderationem ſuadeant.*

I. *Poſſumuſne Res Hoſtium vaſtare eaſque iis eripere?* *Grot. l. 3. c. 5. §. 1.*

℞. AFfirmatur; nam contra Naturam non eſt ſpoliare eum, quem licet necare; & Jure Belli vel eripi, aut corrumpi poſſunt Munitiones Hoſtium, Portus, Urbes, Viri, Naves, Fructus & alia ſimilia. *Puff. l. 8. c. 6. §. 18. in fin. Oſiand. h. c. Obſ. 1.*

II. *An & Res Sacræ?*

d. c. 5. §. 2. n. 1.

℞. Quia Res Sacræ, ſunt ejus qui Summum Imperium in Populo obtinet, merito & hæ Res cedunt Victori.

Grot. d. c. 5. §. 2. n. 1. & 2. Conring ad B. Innocent. X. c. 6. Maurit. de ſecularis. bon. Eccleſ. c. 5 Kulpis. h. c. § 1. in fin Oſiand. h. c. §. 2. cum pluribus aliis aliter.

III. *At vero Res Sacræ ſunt in Chriſti Patrimonio?*

℞. Chriſti Patrimonium non eſt de hoc Mundo. Hinc cum Sacra ſint Publica; quando Populus alteri Populo aut Regi ſe dedit, tum etiam ea dedit, quæ Divina dicuntur, ſecundum illam ſententiam:

Deduntque ſe, Divina humanaque omnia.

Et ideo Sacra ad Jus Publicum pertinent: & Populus ipſe mutata voluntate propter Utilitatem & Neceſſitatem Publicam ex Sacro profanum poteſt facere; certo indicio, hæc Bona quidem ex Privatorum Dominio & poteſtate exiviſſe; & Sacra dici à Fine, cui deſtinata ſunt; non verò a jure quod Summæ Poteſtati in omnia Reip. Bona competit, & Dominium eminens vocatur. Propterea etiam procedunt ab Imperantibus Conſtitutiones de Sacris Rebus non alienandis vel Oppignorandis, niſi certis caſibus.

Grot. d. c. 5. §. 2. n. 4. Oſiand. ibi, & Ziegl. Nov. 37. Zepper. de Polit. Eccleſ. l. 2. c. 26. & de leg. Moſaic. l. 4. c. 10.

IV. *Quid ſi quis ex errore credat, in Simulacro Numen aliquod ineſſe?*

℞. Id violari aut corrumpi nefas eſt ab iis, qui in ea Perſuaſione conveniunt, ex talis opinionis poſitione, ſeu quia Conſcientia erronea obligat ut recta. Aliud eſt ſi Hoſtes non idem ſentiant, ab his enim recte talia Simulacra ſeu Idola abolentur, & Bona Sacra in cultum idololatricum deſtinata, in alios Pios Uſus & Verum Cultum convertuntur.

Hortled. de cauſ. bell. Germ tom. 1. l. 5. & 6. Grot. d. c. 5. §. 3. l. 2. c. 19. §. 2. n. 6.

V. *Quid dicendum eſt de Rebus religioſis?*

℞. Idem & de Religioſis intelligi debet. Nam hæc quoque non mortuorum ſunt, ſed viventium, ſive Populi alicujus, ſive Familiæ. Quare ſicut Sacra Loca ab hoſtibus capta, ita & Religioſa talia eſſe deſinunt; dummodo ipſa mortuorum Corpora non male tractentur, quia id contra jus eſt Hominum ſepeliendorum.

VI. *An*

VI. *An Res Hoſtium tantum vi poſſunt eripi an etiam dolo?*

℞. Non vi ſola, Res Hoſtium ab Hoſtibus eripi poſſunt, ſed & Doli, qui perfidia carent, permiſſi cenſentur.

Grot. d.c. 5. §. 4.

VII. *An citra modum Res Hoſtium poſſunt corrumpi aut iis eripi?*

℞ Non; ſed deſiſtendum eſt, vel quando id acquiſivimus, quod par eſt illi, quod nobis debetur; aut quando tantum Damni datum fuit, quantum ſatisfactionis modum non excedit; vel quantum requiritur, ut Pericula futura, ne ſcilicet de novo nobis inferatur Bellum, & ſic Bellum ex Bello naſcatur, evitare poſſimus. Quare ut propter Pecora abacta, aut Domos aliquas incenſas totum Regnum vaſtetur Æquitas non fert.

Grot. l. 3. c.12. § 1. Franciſ. a Vict. de jure bel. n. 56. Ziegl. de jur. maj. l. 1. c.33. §. 72.

VIII. *Quid ſi Populatio Hoſtem brevi tempore ad Pacem faciendam ſubigat?*

℞. Stultum eſt nullo ſuo Bono nocere alteri; ſed ſi Vaſtatio ad Pacem adigat Hoſtem, non eſt ratio parcendi. Quamvis ſi rem recte expendas, plerumque Populatio fit, odio magis quam prudenti ratione.

Grot. d. c.12. §.1. n.2.& 3. Alber. Gent. l 2. c. 23. p. 448.

IX. *Quæ ergo Res non videntur vaſtandæ?*

℞. In quibus ceſſat ratio vel Neceſſitatis vel Utilitatis; ſic poſt plenam Victoriam, horrificum, nefarium & omni odio dicitur imbutum Bellum, quod parietibus, Tectis, Columnis, & poſtibus fit. Si magna ſpes ſit celeris Victoriæ, cujus Præmium & Ager & Fructus futuri ſint, his parcendum erit: nam tunc Res Hoſtiles non diripies, non enim amplius eæ ad Hoſtem pertinebunt, tuæ vero erunt & tuas Res perdes. Si Hoſtes aliunde, quo ſe ſuſtentent, habeant, puta per mare, aut ſi Fines alii pateant; Agricultura etiam in ipſo colliminio tuta maneat, & potius Tributum exigatur. Et hinc non tantum Agricolæ ſed & animalia, quibus arant, & Semina, quæ ad Agrum portant, extra Belli periculum conſtitui debent. Sic rebus quæ ad Bellum faciendum aut ducendum nihil momenti habent, ut ſunt Templa, Porticus, Statuæ & ſimilia; etiam durante Bello parcendum erit: & quidem in Templis ſpecialis ratio accedit, quod Sacris

Grot. l.3. c. 5. §. 2. n. 1. d. c. 12. § 1. jung. Puf. Knechtz. beſtall. de an. 1570. art. 53. & Kul. pis. h. c. §.3. lit.1.

d. c. 12. § 6.

uſibus dicata ſunt; & ſi nullum inde ſit Periculum, talia ædificia, & quæ eis accedunt, conſervari ſuadet rerum Divinarum Reverentia, inter eos maxime, qui eumdem Deum ex eadem Lege colunt, etiamſi forte Sententiis quibuſdam aut Ritibus diſſideant. Conſuetudo tamen fere eſt quarumdam Gentium, ut Campanæ Rebus Sacris deſtinatæ, certa Pecuniæ Summa redimantur. Idem dicendum eſt de Religioſis & illis, quæ in Honorem mortuorum ſtructa ſunt; nam & hæc niſi contemta Humanitate violari non poſſunt.

Ziegl. in com. h. c. *Grot. d. l. 12. §. 7. Text. c. 18. n. 3.*

X. *Præter rationem Æquitatis & Humanitatis, ſuntne adhuc aliæ rationes quæ hoc ſuadent?*

d. c. 12. §. 8. n. 1. 2. & 4.

℞. Affirmatur; talis enim Moderatio Hoſti magnum telum eripit, nempe deſperationem; per ſe fert ſpeciem magnæ de Victoria fiduciæ; Clementia per ſe eſt apta frangendis & conciliandis Animis. Inprimis autem Summarum Poteſtatum & Ducum, qui Chriſtianos ſe & à Deo, & ab hominibus haberi volunt, officium eſt, violentis Urbium direptionibus, & ſi quid his ſimile eſt, intercedere, ut quæ fieri non poſſint ſine graviſſimo multorum Innocentium malo, & ſæpe ad Belli ſummam parum proficiant: ita ut Bonitas Chriſtiana, fere ſemper ipſa quoque Juſtitia plerumque ab iſtis abhorreat.

CAPUT VI.

De Jure acquirendi in Bello capta.

I. *Capta in Bello cui cedant.*
II. *Quando Res cenſeantur captæ.*
III. *An Res, quæ non ſunt Hoſtium, quamvis apud ipſos inventæ, Bello acquiri poſſint.*
IV. *An Res exterorum in Navi Hoſtili repertæ.*
V. *An Hoſtibus erepta vindicari poſſint à prioribus Dominis.*
VI. *An Res in Bello Publico ac Solemni captæ, ſingulis capientibus, an vero toti Populo acquirantur.*
VII. *An & quando ſinguli capta ſibi acquirant.*
VIII. *An ſinguli aliquid extra Miniſterium Publicum facere poſſint.*

IX. *Quas*

IX. *Quas res Singuli ſibi acquirant.*
X. *Quot modis Præda tribui ſoleat.*
XI. *An Prædæ conceſſio ſemper ſit mera Donatio.*
XII. *An & cur Sociis pars Prædæ concedatur.*
XIII. *Cur aliquando Subditis.*
XIV. *Cui res ſit addicenda, ſi apud Populum Bello non permixtum Controverſia oriatur de Re Bello capta.*
XV. *An extra Territorium Bellum gerentium Capta fiant Capientium.*
XVI. *An hoc jus acquirendi Res in Bello captas, ita proprium ſit Belli Solemnis, ut in aliis Bellis locum non habeat.*
XVII. *An Res in Bello juſto ultra debitum modum Captæ retineri poſſint.*
XVIII. *An tantum capi poſſint Res ad conſecutionem Debiti Primarii, an & ſubnaſcentis.*
XIX. *Quid ſi iſti quorum Res capiuntur ſint extra culpam.*

I. *Capta in Bello cuinam cedunt?*

℞. BEllo juſto ea nobis Jure Naturæ acquiruntur, quæ aut paria ſunt ei quod nobis eſt, & aliter conſequi non poſſumus; vel etiam quæ nocenti Damnum inferunt intra æquum pœnæ modum, id quod & Deus probat in Lege à Moſe data. Jure Gentium, non tantum is qui ex juſta cauſa Bellum gerit, ſed & quivis in Bello Solemni, ſine fine modoque, Domini eorum fiunt, quæ Hoſti eripuerunt; eo ſenſu, ut à Gentibus omnibus & ipſi, & qui ab eis titulum habent, in Poſſeſſione rerum talium tuendi ſint: quod Dominium quoad effectus externos licet appellare.

Grot. l. 3. c. 6. §. 1. n. 1. Kulpis. h. c. 6. §. 1. Deut. 20. verſ. 14. Grot. d.c. 6. §. 2.

II. *Quando res cenſentur captæ?*

℞. Res mobilis capta dicitur, ubi intra fines, i. e. Præſidia hoſtium capientium perducta fuerit; eodem enim modo res amittitur quo Poſtliminio redit, redit autem ubi intra fines Imperii eſſe cœpit, ſive intra Præſidia. Et quamvis res captæ ſtatim dicantur fieri capientium, tamen cum conditione aliqua, continuandæ ſcilicet poſſeſſionis, uſquedum in fines ſuos intraverint intelligi debet. Cui conſequens eſſe videtur, ut in Mari Naves, & aliæ res captæ cenſeantur tum demum, cum in Navalia aut Portus, vel ad eum locum, ubi tota Claſſis ſe tenet, perductæ ſunt. Hæc tamen apud quaſdam Gentes aliter determinari poſ-

Grot. d.c. 6. §. 3. n. 2. Groeneweg. de LL. abrog. ad capt. & poſtl. reverſ. Ziegl. h. c. §. 3. Grot. d. c. 6. §. 4. n. 1.

poſſunt. Res immobiles captæ intelliguntur, quæ manſuris Munitionibus ita includuntur, ut non niſi iis expugnatis Parti alteri palam aditus non ſit: ſeu in quibus non eſt momentanea, ſed firma poſſeſſio.

III. *Quid ſi res capta non ſit Hoſtium?*

Grot. d.c. 6.§. 5. Ziegl.d.§. 5. aliter. ℞. Ut res aliqua Belli jure noſtra fiat, requiritur ut Hoſtium fuerit: nam quæ res apud Hoſtes quidem ſunt, puta in Oppidis aut intra Præſidia eorum, ſed quarum Domini nec Hoſtium ſint ſubditi nec hoſtilis animi, eæ Bello acquiri nulla ratione poſſunt: & talis mutatio domini nimis odioſa eſt quam ut produci debeat; nec à rebus Exterorum metuitur Damnum, nec ab Exteris ipſis, qui tempore Indicti Belli apud hoſtes deprehenduntur, & intra modicum tempus non diſcedunt. Si tamen eo conſilio tales Res ſint miſſæ ad Hoſtem ut eum juvent, merito habentur pro Hoſtilibus.

IV. *Quid ergo juris, ſi res Exterorum inveniantur in Navi hoſtili?*

Grot. l. 3. c.6. §. 6. ℞. Cenſentur eſſe Hoſtiles uſque dum hæc Præſumtio validis in contrarium Probationibus elidatur.

V. *An quæ Hoſtibus erepta ſunt, poſſunt vindicari ab his, qui ante Hoſtes noſtros ea poſſederunt & Bello amiſerunt?*

d. c. 7. §. 1. Puff. l. 8. c. 6. §. 20. ℞. Non; quia Jus Gentium hoſtes primum Dominos talium Rerum fecit Dominio externo, deinde Nos.

Frantz. 2. reſol. 9. §. 47. & 53. Ziegl. h. c. §. 7. VI. *Cuinam acquiruntur res hoſtiles in Bello Publico ac Solemni, an Populo, vel iſti, cujus auſpiciis Bellum geritur, an ſingulis, qui de Populo aut in Populo ſunt?*

Grot. d.c. 6. §. 8. & §. 9. Puff. l.8. c.6. §. 21. ℞. Res quæ ſunt nullius, quales ſunt res Hoſtium, quia non amplius nobiſcum in Societate vivunt, ipſis non amplius debemus Jura, quæ ex Societate fluunt, quale etiam eſt jus dominii, fiunt capientium; ſed tam eorum qui per alios, quàm qui per ſe capiunt: naturaliter enim Homo volens Hominis alterius volentis Inſtrumentum eſt. Ita non ſervi tantum, aut Filii, ſed & Liberi Homines, qui in piſcando, Aucupando, venando vel margaritas legendo ope-

operam ſuam addixerunt aliis, ſtatim quod acceperunt acquirunt ipſis, quibus operam navant, & ſic milites iſtis, qui ſunt Principales Belli Auctores: perinde enim eſt ut per ſe quis faciat aliquid, aut per alium.

VII. *An ergo Singuli nihil ſibi acquirunt?*

℞. Diſtinguendum eſt inter Actus vere Publicos Belli, & inter Actus privatos, qui fiunt occaſione Publici: per hos actus Privatis res quæritur primo ac directe, per illos actus Populo.

VIII. *At vero ſinguli ſeu privati nihil poſſunt facere niſi in Miniſterio Publico.*

℞. Singuli ſeu privati, qui in Bello aliquid faciunt, ſemper quidem ſunt in Miniſterio Publico, ſed non omnia faciunt, quia ſunt in Miniſterio Publico, e. g. quæ in liberis ſeu injuſſis Excurſibus, vel etiam contra expreſſas Prohibitiones capiunt.

Grot. d. c. 6. §. 10. Puff. l. 8. c. 6. §. 21. in fin. Kulpis. h. c. Ziegl. h. c. & de jur. maj. l. 1. c. 13. §. 77. Text. c. 18. n. 67. aliter.

IX. *Quomodo & Quales ſunt res, quas ſinguli in Bello ſibi acquirunt?*

℞. Res ſoli ſive Immobiles quæ niſi Publico Actu, inducto Exercitu, impoſitis Præſidiis capi non ſolent, ſolius Populi fiunt: Res verò Mobiles & ſe moventes ſi capiant in Miniſterio Publico, primo ac directe Populo acquirunt, & ab hujus conceſſione, eſt quicquid ex his rebus ſibi vel retinent, ut in Direptionibus aut Populationibus militibus conceſſis, vel quicquid ex Præda ipſis tribuitur: aut extra Miniſterium Publicum illicitè modo quo antea diximus, & ſibi primo & directe acquirunt; niſi & in his rebus Lex Civilis Dominium ſingulorum antevertat; ſic Lege introduci poteſt, ut quæ apud nos reperiuntur Hoſtium Res, Publicæ fiant.

Grot. d. c. 6. §. 11. & 12. Cujac. l. 19. obs. 7. aliter. Text. d. l. & alii. d. c. 7. §. 13.

X. *Præda quot modis tribui ſolet?*

℞. Sicut res aliæ, ita Præda poteſt à Populo aliis concedi, non tantum poſt Acquiſitionem, ſed & ante eam, ita ut ſubſecuta Captura conjungantur Actiones brevi manu: nec tantum ea Conceſſio nominatim fieri poteſt, ſed & in genere, Viduis, Senibus, & egentibus Pupillis pars prædæ dari poteſt.

d. c. 6. §. 22. n. 1. Seld. l. 6. c. 16. Str. Ex. 41. th. 18. & 19.

XI. *An hæc juris translatio ſemper eſt mera Donatio?*

Grot. d. c.6. §.22. n. 2. Text.d.c. 18. n.67.

℟. Non; ſed interdum Contractus, aut Solutio ejus quod debetur, vel Remuneratio ob Damna, quæ quidam paſſi ſunt, aut ob id quod ipſi Bello impenderunt ſive Sumtu ſive opera; ut cum Socii aut Subditi nullo Stipendio militant, vel non tali, quod Operæ reſpondeat. Nam ex his cauſis Prædam aut omnem, vel ejus partem concedi ſolitam videmus. Et hinc receptum eſt, ut ſua faciant, quæ capiunt aut Socii vel ſubditi, qui ſine Stipendio & ſuo Sumtu ſuoque periculo Bellum gerunt.

XII. *Quænam eſt ratio erga Socios?*

Grot. l.3. c.6.§. 23.

℟. Erga Socios ratio eſt manifeſta; quia naturaliter Socius Socio tenetur ad Reparationem Damnorum, quæ ob negotium commune aut Publicum eveniunt. Adde, quod Opera quoque gratis præſtari vix ſoleat. Credibile ergo eſt, niſi Cauſa alia appareat, puta Beneficentia mera, aut Contractus antecedens, Spem ex hoſtibus lucrandi ſpectatam fuiſſe in damni & Operæ Compenſationem.

XIII. *Quænam eſt ratio erga ſubditos?*

d. c. 6. §. 24. Puff. l. 7 c.4.§. 5. Horn. l. 2. c. 2. §. 17. Grot. d.c. 6.§. 24.n. 8.& Kulpis.ibi.

℟. Erga Subditos id non æque evidenter procedit, quia hi operam Civitati ſuæ debent: At ubi non omnes, ſed aliqui tantùm militant, his ipſis à corpore Civitatis Retributio debetur, ejus quod plus cæteris operæ aut ſumtus ad Utilitatem Publicam impendunt, multoque magis damnorum; in cujus Retributionis certæ locum, ſpes Prædæ totius, aut partis incertæ facile nec ſine ratione conceditur. Cæterum hodie paſſim uſurpatur, ut in Direptionibus Oppidorum & Præliis, ſuum quiſque faciat quod cepit: in Excurſibus vero, capta communia fiant eorum qui in comitatu ſunt, inter ipſos pro dignitatis ratione partienda.

XIV. *Si apud Populum Bello non permixtum, controverſia oriatur de re in Bello capta & intra ejus Territorium translata, pro quo judicabit?*

℟. Addi-

℞. Addicenda eſt ei cui favent Leges aut Mores Populi, à cujus partibus res capta eſt: quod ſi ejus nihil probetur, ex Jure Gentium res ipſi Populo, cujus ſunt ſubditi litigantes adjudicanda erit, ſi modo ea res in actu Bellico capta fuerit. *d. c. 6. §. 25.*

XV. *An extra Territorium utriuſque Partis Bellum gerentis capta fiunt Capientium?*

℞. Sicut & Hoſtem ubique licet interficere, ita & in Rebus locum non conſideramus. In loco tamen Pacato, is qui Imperium habet, poteſt Lege ſua prohibere ne id fiat; & ſi contra Legem factum ſit, de eo tanquam de delicto poſcere poteſt ut ſibi ſatisfiat. *d. c. 6. §. 26. n. 2. & c. 4. §. 8. n. 2. h. l. & ibi not.*

XVI. *An hoc Jus externum acquirendi Res in Bello captas, ita proprium eſt Belli Solennis, ut in aliis Bellis locum non habeat?*

℞. Si ſint alia Bella inter Populos utrinque Majeſtate pollentes geſta etiam locum habet: ſin autem ſint inter Cives, ſive magna ea ſive parva ſint, nulla fit Dominii mutatio, niſi Auctoritate Judicis. Sic etiam in Repreſſaliis aliter non obtinet. *Ziegl. h. c. §. 7. Grot. h. l. aliter.*

XVII. *Quæ in Bello juſto capta ſunt ultra debitum modum, an retineri poſſunt?*

℞. Non ultra licitum eſt capere aut habere, quam cauſa ſubeſt debendi in Hoſte; excepto quod etiam extra eam, ad Securitatem neceſſariam res poſſunt detineri, ſed reſtituendæ ſunt ceſſante Periculo in ſe aut in pretio; Nam quod in re Pacatorum liceret, multo magis in re Hoſtium licet. *Grot. l. 3. c. 13. §. 1. n. 1.*

XVIII. *An res Subditorum tantum capi & acquiri poſſunt ad conſecutionem Debiti Primarii, unde ortum eſt Bellum an & ſubnaſcentis?*

℞. Res Subditorum non tantum capi poſſunt & acquiri ad conſecutionem Debiti Primarii, unde ortum eſt Bellum, ſed & Subnaſcentis; ita ut & Impenſæ in Bellum factæ & Damna inde orta reparari debeant. *d. c. 13. §. 3.*

XIX. *Quid ſi iſti, quorum Res capiuntur, ſint extra culpam?*

d. c. 13. §. 3. n. 2. & 3. & c. 2. §. 5. n. 1. & §. ult.

℞. Æquitas vult, ut cum tantum quaſi Fidejuſſorio nomine ſint obſtricti, ipſis relinquantur Res iſtæ, quibus nos facilius, quam ipſi careamus; præſertim vero ſi ſatis appareat, illos ipſos id quod eo modo amiſerunt, à Civitate ſua non recuperaturos. Sic & in Repreſſaliis quamdiu ſpes eſt, nos noſtrum ſatis facile conſequi poſſe ab Originariis Debitoribus; aut ab iis, qui Jus non reddendo ſe Debitores faciunt, ad eos, qui culpa vacant, non veniendum eſt.

CAPUT VII.

De jure in Captivos.

I. *An & cur Bello capti in ſervitutem redigantur.*
II. *An hoc tantum ſit intelligendum de Subditis hoſtium perpetuis, an & de aliis ibi deprehenſis.*
III. *An etiam poſteri eorum ſervi fiant.*
IV. *Quæ ſint hujus juris Effecta.*
V. *An Incorporalia Belli jure acquirantur.*
VI. *Captivi, an Populi, an ſingulorum capientium fiant.*
VII. *An Bello injuſto captis aufugere liceat.*
VIII. *An Gratitudo, quam captivus Domino ob Vitam relictam debet, hoc permittat.*
IX. *An ſervus Domino reſiſtere poſſit.*
X. *An in Bello capti, neceſſario apud omnes Gentes ſervi fieri debeant.*
XI. *Quo-uſque Homines capere liceat Juſtitia interna.*
XII. *An Jus vitæ & necis in ſervos competens juſte ſemper exerceatur.*
XIII. *Quomodo ab iis exigendæ ſint Operæ.*
XIV. *An in Bello juſto Capto fugere liceat.*
XV. *Quid circa Captivum faciendum ſit ubi ſervitus in uſu non eſt.*

I. *An Captivi poſſunt fieri ſervi?*

Grot. l. 3. c. 7. §. 5.

℞. UT Captores à ſummo illo rigore, quo omnes Captivos, & ſtatim & poſt moram, quamdiu injuriam non remiſerunt, poſſunt occidere, abſtineant; apud omnes Gentes neceſſitas

ceſſitas & utilitas vult, ut Capti poſſint in ſervitutem redigi.

II. *An hoc intelligendum eſt tantum de iis qui ſunt Subditi hoſtis perpetui, & qui ſe dedunt, aut Servitutem promittunt?*

℞. Non tantum qui ſe dedunt aut Servitutem promittunt, pro Servis haberi poſſunt, ſed etiam omnes in Bello capti; ex quo tempore ſcilicet intra Præſidia perducti ſunt; & omnium eadem Sors eſt, etiam eorum, qui fato ſuo ut diximus, cum Bellum repente exortum eſſet, intra Hoſtium fines deprehenduntur. *d. c. 7. §. 1. n. 1. & 2. c. 4. §. 7.*

III. *An etiam Poſteri ipſorum Servi fieri poſſunt?*

℞. Affirmatur; 1. quia ſi Captores ſummo jure utantur, illi ipſi naſcituri non ſunt. 2. diu alendi ſunt è ſervis nati, antequam Opera eorum Domino utilis eſſe poſſit, & ſequentes Operæ ſui temporis Alimentis reſpondebunt. *d. c. 7. §. 5. n. 2. Grot. l. 2. c. 5. §. 29. n. 2. Puff. l. 6. c. 3. §. 9.*

IV. *Quænam ſunt Effecta hujus juris in ſervos.*

Effecta hujus juris infinita ſunt: nulla enim Perpeſſio eſt, quæ ſtricto jure Belli non impune illis imponatur, ut modo diximus, niſi hoc Jus Legibus Civilibus limitatum fuerit, eſt enim aliquid, quod in hominem licere commune Jus animantium vetat: & Res omnes ſervi, quæ captæ fuerunt, cum perſona ejus acquiruntur Domino. *Grot. l. 3. c. 7. §. 3. n. 1. & 2. Horn. l. 2. c. 1. §. 4. Ziegl. h. c.*

V. *An Incorporalia Belli jure acquiruntur?*

℞. Non acquiruntur primo ac directè, ſed mediante perſona cujus ea fuerant. Excipienda tantum ea, quæ ex ſingulari Perſonæ proprietate fluunt, ac proinde Inalienabilia ſunt, ut Jus Patrium. Hæc enim ſi manere poſſunt, manent penes Perſonam, ſc. quando Pater revertitur ex Captivitate; ſi non, extinguuntur, & Liberi cenſentur eſſe ſui juris; nam qui jam nati ſunt tempore Captivitatis, non fiunt Servi, niſi & ipſi capiantur. *d. c. 7. §. 4. Puff. l. 8. c. 6. §. 22. Grot. l. 3. c. 9. §. 7.*

VI. *Qui capiuntur Populine an ſingulorum fiunt?*

℞. Homines hac in re jure Belli rebus æquantur, & ſic ex his, quæ de Præda diximus, decidenda eſt hæc quæſtio.

VII. *Qui*

VII. *Qui Bello injuſto capti ſunt poſſuntne aufugere, ſed etiam ii, qui ex iis nati ſunt?*

d. c. 7. §. 6. *n.* 1. ℞. (*a*) Aufugere poſſunt, ſive Bello manente, ſive Pace facta; ſive ad ſuos ſive ad alios. Priori caſu jure Poſtliminii conſequuntur Libertatem; Poſteriori caſu, ſc: ſi fugiant, Pace facta, vel ad ſuos vel ad alios, vindicari poſſunt à Dominis, ipſisque reddendi ſunt; quia Jure Gentium conſequuntur Dominium externum, quod effectum non haberet, ſi Pace facta aufugere poſſent. Si neſciatur ubi ſint, aufugientium animis nullum Vinculum videtur eſſe injectum: quia ſi Belli cauſa ſit injuſta, ipſe Captor juſtitia interna eos retinere non poterat, & ſic aufugiendo propter defectum Judicii Humani ſibi ipſis jus dicunt. Sic & ſuas Res quas retinere Captor non poterat, ſine furti vitio auferunt, aut laboris ſui Mercedem, ſi aliquam ſupra Alimenta præſtari æquum eſt; nam & hic Judicium deficit, & Debitum ex Facti evidentia ſatis cenſetur probatum, ſi conferantur horum Captivorum operæ cum operis aliorum, quibus Alimenta & Mercedem præſtantur; modo Captivi neque ſuo, neque Publico nomine quicquam debeant Domino aut ei, cujus jus Dominus acceperat.

l. 3. *c.* 10. §. 3. *l.* 1. *c.* 3. §. 2. *Grot. l.* 3. *c.* 7. §. 6. *n.* 8 *jung. l.* 2. *c.* 7. §. 2. *in fin. Kulpis. ad h. c.*

VIII. *At vero captor vitam donavit, ergo propter Vinculum Gratitudinis videtur eſſe obligatus captus ut nec aufugere nec Res ſuas, nec Mercedem auferre poſſit, nam Vita eſt res inæſtimabilis?*

Ziegl. h. c. §. 6. & *Os. aliter.* ℞. Talis captor in Bello injuſto non habuit jus capto auferendi Vitam, & ſic ipſi reliquit quod Jure Naturæ relinquendum erat, nec Liberalitas eſt in eo quod meum eſt, & auferri non debet. Sic quamvis latro Vitam mihi non auferat, tamen ſi ex ipſius Captivitate evadam non pecco, nec furtum eſt, ſi furi res meas iterum eripiam. Et licet talis fuga & ſubductio deprehenſa graviter puniri ſoleat, tamen hæc & alia multa faciunt Potentes, non quia æqua ſunt, ſed quia ipſis expediunt.

IX. *Si*

Art. 7. (*a*) Sed hic reponi poteſt, quòd ſi ex Pace facta Jus ſit Domino in Captivum ſuum, iſti non licebit aufugere, quòd ſi aufugerit poſt pacem factam, ad ſuum Dominum tenebitur redire.

Digitized by Google

IX. *Si Dominus jus ſuum externum exequi velit, an ſervus poteſt reſiſtere?*

℟. Hoc jus externum, quia non ſola agendi impunitate, ſed & Judiciorum tutela conſtat, inane erit, ſi ex adverſo reſiſtendi jus maneat. Nam ſi Domino vi reſiſtere liceat, licebit & Magiſtratui Dominum tuenti, tametſi Magiſtratus ex Jure Gentium Dominum in illo Dominio ejuſque uſu defendere debeat.

d. c. 7. §. 7. & l. 1. c. 4. §. 2.

X. *An neceſſario apud omnes Gentes capti in Bello fiunt ſervi?*

℟. Si neceſſitas & utilitas hoc exigant, Jus Gentium apud omnes Gentes vult potius, ut Capti in ſervitutem redigantur, quam ut occidantur: & ſi Bella aliter geri poſſint, quam ut Capti Libertatem amittant, ſervi fieri non debebunt, quia ceſſat ratio neceſſitatis. Sic inter Chriſtianos, Bello orto, capti non fiunt ſervi nec vendi vel ad operas urgeri poſſunt, nec alia pati quæ ſervorum ſunt; Nam non decet Chriſtianos, ut à miſeris Hominibus interficiendis abducantur minoris ſævitiæ conceſſione, Reverentia enim Chriſtianæ Religionis ſufficit. Manſit tamen inter Chriſtianos mos captos cuſtodiendi, donec perſolutum ſit Pretium, cujus æſtimatio in arbitrio eſt Victoris, niſi certi aliquid convenerit expreſſis Pactis, quæ hodie vocari ſolent *Cartel.*

d. c. 7. §. 8. Horn. l. 1. c. 3. §. 3. d. c. 7. §. 9. n. 1. Guidel. de jur. noviſſ. l. 1. c. 4. Str. 40. th. 70. Schutz. vol. 2. Ex. 10. th. 13. lit. F. d. c. 7. §. 9. n. 2. Text. c. 18. n. 41.

XI. *In Regionibus, ubi ſervitus adhuc obtinet, & Capti in Bello fiunt ſervi, ſecundum morem in illis introductum & receptum, quomodo cenſetur juſta ſervitus?*

℟. Huic Juri in ſervos, Juſtitia interna, iidem præſcribuntur fines, ac Juri in Hoſtis bona; id eſt, licita eſt talis ſervitus, quouſque Debiti aut primarii vel Subnaſcentis quantitas patitur, niſi forte in ipſis hominibus peculiare ſit delictum, quod Libertatis damno puniri æquitas ferat. Et hactenus juſtum Bellum gerens in Hoſtis ſubditos captos jus habet, idque in alios valide transfert: habita tamen æquitatis & bonitatis ratione erga captos, prout diximus, cum de jure interficiendorum Hoſtium ageretur.

Grot. l. 3. c. 14. § 1. n. 1.

Grot. l. 3. c. 4. §. 6.

Digitized by Google

XII. *Ex temperamento Belli, vel habita ratione, quod Capti nullam amplius injuriam nobis inferant, quid juris in eos habemus?*

℞. Jus vitæ & necis, quod rigor Belli in ſervum tribuit Domino, eique Domeſticam Jurisdictionem concedit, ex æquitate a Domino exigit, ut eam eadem religione exerceat, qua Jurisdictio Publica exercetur: etiam in minoribus correctionibus, puta in verberibus, nam & hic adhibenda eſt æquitas, imo clementia.

Grot. d.c. 14. § 1 & 4. §. 2. l. de his qui ſui vel alieni juris. l. un. C. de emend. ſerv.

XIII. *Quid de operis dicendum eſt?*

℞. Operæ cum modo exigendæ ſunt, & valetudinis ſervorum humane habenda ratio. Et pro his Alimenta ſervo debentur. Imo ſi quid fecerit ſervus, quod ſervilis officii modum excedit, aut quod non ex imperio, ſed ex voluntate præſtatur, atque ubi ex miniſterio in affectum amici tranſivit, beneficus in Dominum ſuum vocari poterit. His conſentaneum eſt, ut ſi quid ſervus ſuum defraudans genium comparſit, aut ſucciſivi temporis diligentia quæſivit, id aliquo modo ſit ipſius, quod ipſi citra delictum ſuum aut Domini neceſſitatem auferri non debet: nam ſervi utilitas utilitatibus Domini ſubeſt, magis etiam, quam res civium Civitati. Sic ex Humanitate & Beneficentia venit, ut poſt longas operas aut valde magnas Libertas detur ſervo, quod ſit per Manumiſſionem.

d.c. 14. §. 5. n. 1. Puff. l. 6. c. 3. §. 8. Boecl. Inſt. Pol. l. 1. c. 4. p. 75. Grot. d. §. n. 2. & 3. Grot. l. 1. c. 1. §. 6. l. 2. c. 14. §. 6. Seld. l. 6 c. 7. p. 737. & ſeqq.

XIV. *An fugere fas eſt ei qui in Bello juſto captus eſt?*

℞. Non, quia Jure Gentium operas ſuas Civitatis nomine debet: niſi intolerabilis ſævitia hanc neceſſitatem ipſi imponat. Sic & nati ex ſervis Domino tenentur interno jure: ſi enim Parentes ſuo delicto pœnam mortis erant commeriti ad vitam ſuam ſervandam, potuerunt ſuos Poſteros obſtringere ſervitio, quia alioqui exſtituri non fuiſſent; pro Debito autem Civitatis nondum nati non tenebuntur, ſecus quam ii, qui jam nati erant, quique ut pars Civitatis, non minus quam Parentes ipſi obligari poterant.

Grot. d.c. 14. §. 6. n. 4. d.c. 14. §. 7. & 8. & Os. ibi.

XV. *Quid juris ex temperamento Belli apud eos ubi ſervitus non viget?*

℞. Optimum erit permutari Captivos; proximum dimitti Pretio non

non iniquo. Hoc quale ſit præciſe definiri non poteſt: ſed Humanitas docet, non ultra intendi debere, quam a captivo ſolvi poſſit, deducto pro uſibus vitæ ſuæ neceſſariis. Alibi, ut dictum eſt, illud Pretium Pactis definitur.

d. c. 14. §. 9. &c. 7. §. ult. Gent. l. 2. c. 15. Kulpis. h. c.

CAPUT VIII.

De imperio in victos.

I. *An Victor etiam Imperium in univerſos acquirere poſſit.*

II. *Quot modis Imperium Victori poſſit acquiri.*

III. *An etiam Res incorporales Victori acquirantur.*

IV. *Quid ſi Populo victo relinquat Jus Civitatis.*

V. *An ſummo jure Victor in hac Imperii acquiſitione uti debeat.*

VI. *Quanam ex Victoris benignitate devictis recte relinquantur.*

VII. *An Religionis avitæ uſus.*

VIII. *An ſemper.*

IX. *An Victi ſemper clementer ſint habendi.*

I. *An Victor etiam ſibi poteſt acquirere Imperium in univerſos?*

℞. QUi ſibi ſingulos poteſt ſervitute perſonali ſubjicere, nihil mirum eſt, ſi & univerſos, ſive illi Civitas fuerint, ſeu Civitatis pars, ſubjicere ſibi poteſt ſubjectione ſive mere Civili, ſc. ut nullum Imperium retineant; ſive mere Herili, ſc. ut plane fiant inſtar ſervorum, nec amplius ſint Civitas; ſive mixta, ita ut cum aliqua Perſonali Libertate ſervitus miſceatur. Ad quod referri poteſt hæc Sententia Tertulliani; *Ni fallor enim, omne Regnum, vel Imperium Bellis quæritur, & Victoriis propagatur.*

Grot. l. 3. c. 8. §. 1. & 2. Horn. l. 2. c. 9. §. 2.

II. *Quot modis Imperium Victori poteſt acquiri?*

℞. Poteſt Imperium Victori acquiri, vel tantum ut eſt in Rege aut alio Imperante, i. e. in quantum mediante populo, Deus in Regem vel imperantem id contulit per Electionem vel Succeſſionem; vel etiam in quantum Deus mediante victoria in Victorem contulit abſolutiſſimum aliquod Imperium, ita ut ab ipſius

d. c. 8. §. 1. n. 3. Kulpis. h. c.

Grot. l.1. c.3. §.12. n.3.&4. l.2. c.7. §.12. Grot. l.1. c.3. §.7.n.2. Os. l.3. c.8. §.1. n.3. & Ziegl. aliter.

ſolius arbitrio omnino dependeat, & de Imperio in vivos & mortis cauſa ſine Populi conſenſu pro lubitu diſponere poſſit, adeo ut Populus ne quidem ea, quæ a primæva in Societatem coëuntium voluntate, antequam Imperium fuerit conſtitutum, dependent, amplius retineat. Nam & in Electivis Regnis & Succeſſivis, vivis Imperantibus populus nullam habet Majeſtatem, ſed tantum id, quod à primæva voluntate dependet, & ſub Imperio non continetur, & tunc Regnum vocatur non Patrimoniale, ſicut aliud Patrimoniale.

III. *Quænam res mediante Imperio Victori acquiruntur?*

Grot. l.3. c.8. §.4. n.1.& 2. Puff. l.8. c.6. §.22. & 23. Ziegl. de jur. maj. l.1. c.33. §.79. in med. aliter.

℞. Sicut res ſingulorum jure Belli iis acquiruntur, qui eos ſibi ſubjiciunt, ſic & res Univerſitatis, eorum fiunt, qui ſibi ſubjiciunt Univerſitatem, ſi ipſi velint; ergo & Ærarium & Incorporalia, ſeu jura quæ Univerſitatis fuerunt, Debita & Credita, ut alibi diximus. Nam qui Dominus eſt Perſonarum, idem & Rerum eſt, & juris omnis quod perſonis competit.

IV. *Quid ſi Populo victo relinquat jus Civitatis?*

Grot. d.c. 8. §.4. n.3

℞. Etiamſi Victor populo victo jus Civitatis relinquat, poteſt tamen quædam, quæ Civitatis fuerant, ſibi ſumere. In ipſius enim arbitrio eſt, quem velit eſſe ſui Beneficii modum eligere.

V. *Quodnam temperamentum Victori eſt adhibendum circa Imperii acquiſitionem?*

Grot. l.3. c.15. §.1. Grot. d.c. 15. §.2.

℞. Quæ in ſingulos aut exigitur Æquitas, vel laudatur Humanitas, tanto magis in Populos aut in Populorum partes, quanto in multos inſignior eſt & injuria & Beneficentia. Juſto Bello ut alia acquiri poſſunt, & Jus Imperantis in populum, & jus quod in Imperio habet ipſo Populus ex primæva voluntate, & ſub Imperio non comprehenditur, ſed quatenus fert aut Pœnæ, vel alterius debiti modus. Quibus addenda eſt cauſa vitandi Periculi ſummi, quæ ſemper tum in Pace conſtituenda, tum in utenda Victoria maxime ſpectanda eſt. Sapientes Pacis cauſa Bellum gerunt, & laborem ſpe otii ſuſtentant. Si hoc obtineat Victor, & injuriæ licentiam adimat hoſti, cætera remittat

Digitized by Google

tat ex miſericordia. In Publico enim Periculo, quæ modum excedit Securitas, immiſericordia eſt.

VI. *Quænam ergo victis relinquenda ſunt?*

℞. Pendet hoc ex modo Pœnæ & Debiti, ut modo diximus, & ex prudentia & benignitate Victoris. Sic moderatæ Victoriæ ſpecies eſt, victis Regibus aut Populis relinquere quod habuerant Imperium; & ut ſecuritati Victoris conſulatur Præſidium iis imponere. Tributorum quoque conſtitutio ſæpe non tam ad factorum Sumtuum reſtitutionem, quam ad Securitatem & Victoris & victi in poſterum pertinet. Interdum ut mutetur Reip. forma eaque inſtituatur & accommodetur ad Remp. Victoris. Si non tutum ſit omni in victos Imperio abſtinere, temperari res poteſt, ut aliquid Imperii relinquatur ipſis aut ipſorum Regibus. Sed & cum omne Imperium victis eripitur, relinqui illis poſſunt circa Res privatas & publicas minores ſuæ Leges ſuique Mores & Magiſtratus. *Grot. d.c. 15. §. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.*

VII. *Quid circa Religionem agendum eſt?*

℞. (*a*) Indulgentiæ pars eſt, avitæ Religionis uſum victis, niſi perſuaſis, non eripere: hoc enim victis pergratum eſt, quia Religio ſua cuique videtur optima, & plerumque non ratione, ſed affectu dijudicatur, & Victori innoxium. *Grot. l. 3. c. 15. §. 11. & l. 2. c. 20. §. 47. n. 4.*

VIII. *Quid ſi falſa apud victos ſit religio?*

℞. (*a*) Si falſa apud victos ſit religio, ne Vera opprimatur recte curabit Victor. *d. c. 15. §. 11. n. 2. Boecl. Inſt. Pol. l. 2. c. 4.*

IX. *Quænam eſt poſtrema cautio circa Victoriam?*

℞. Ut in Imperio etiam pleniſſimo & quaſi herili victi clementer habeantur, & ita ut eorum utilitates cum Victoris utilitatibus ſocientur; & ut videatur tantum mutatus Rex; maneant ipſis Domus, Agri, jus in uxores, & in liberos, ut antea fuit. *d. c. 15. §. 12.*

Art. 7. & 8. (*a*) Modò falſa Religio non tendat ad Societatis humanæ detrimentum, erit toleranda; hic conſulendus eſt Grotius in locis parallelis, cum notis Celeberrimi ejus Traductoris.

fuit. Nam ſi bonam dederimus Pacem, fida & perpetua futura; ſin malam, haud diuturna erit. Hæc ſit ratio vincendi, ut Miſericordia & liberalitate nos muniamus.

CAPUT IX.

De Poſtliminio.

I. *Quid ſit Poſtliminium.*

II. *In quibus locis ſit.*

III. *Quotuplex ſit jus Poſtliminii.*

IV. *An & quando in Pace Poſtliminium ſit.*

V. *Cur exteris fato ſuo apud hoſtes deprehenſis in Pace Poſtliminium ſit, & cur non aliis captivis.*

VI. *Liber homo quando dicatur Poſtliminio redire.*

VII. *Quid ſi ab Hoſte venditus commercio ad ſuos redeat.*

VIII. *Liber homo qui ſic rediit, an & Libertatem & Res ſuas recuperet.*

IX. *An etiam res à Victore alienatas.*

X. *An etiam Jura in ipſum reſtituantur.*

XI. *An dediti jure Poſtliminii gaudeant.*

XII. *An etiam in Populis integris jus Poſtliminii locum habeat.*

XIII. *Quinam jure Poſtliminii recipiantur.*

XIV. *Quomodo recipiantur.*

XV. *Quænam res recipiantur.*

XVI. *An res intra hoſtium Præſidia nondum perductæ, vel à latronibus captæ Poſtliminio egeant.*

XVII. *An hæc omnia Jure Civili alio modo determinari poſſint.*

XVIII. *An jus Poſtliminii extra Bellum, & inter Populos, qui non ſunt hoſtes, locum habeat.*

XIX. *An hæc noſtris temporibus obtineant.*

XX. *Res, quæ in Bello injuſto captæ fuerunt, licet Jure Gentium Poſtliminio non redeant nec reſtituendæ ſint, an ex Æquitate & temperamento Juris prioribus Dominis reddi debeant.*

XXI. *An eo in caſu Sumtus ad poſſeſſionem recuperandam facti recte repetantur; an etiam laboris & periculi æſtimatio ſit facienda.*

XXII. *An eodem modo Populi integri, vel Populorum partes reſtitui debeant.*

XXIII. *An obligatio reddendi nullo tempore exſtinguatur.*

XXIV. *Quid ſi jus Belli ambiguum ſit.*

I. *Quid*

I. *Quid eſt Poſtliminium?*

℞. Poſtliminium, dictum eſt a limine & poſt, atque jus eſt quod naſcitur ex reditu in Limen ſeu Fines Publicos, ita ut prior ante captivitatem ſtatus reviviſcat.

Grot. l. 3. c. 9 § 2 n. 1. Text. c. 18. §. 77. & ſeqq. aliter.

II. *Quid intelligimus per Fines Publicos?*

℞. Fines noſtros vel etiam Sociorum aut Amicorum, qui partes in Bello eaſdem ſequuntur: apud eos vero qui etſi Amici, nobis non faverunt, ſeu Neutrales, ut vocantur, in Bello capti ſtatum non mutant, niſi ex Speciali Pacto.

d. c. 9. §. 2. n. 1. & 2.

III. *Quotuplex eſt jus Poſtliminii?*

℞. Duplex; Per alterum, eum, qui ab Hoſtibus captus, in Fines noſtros poſtea pervenit, Poſtliminio reverſum rectè dicimus; Per alterum verò aliquid Poſtliminio recuperatur. In Bello redeunt Poſtliminio homines, qui antequam caperentur, liberi fuerant: recipiuntur ſervi & alia quædam.

d. c. 9 §. 3. in fin. §. 5. n. 1.

IV. *An in Pace poſtliminium non eſt?*

℞. Pace facta, niſi aliter convenerit, Poſtliminium eſt his, qui non virtute Bellica ſuperati, ſed fato ſuo deprehenſi ſunt, ut qui, cum Bellum ſubito exarſit, apud Hoſtes reperti ſunt. Aliis autem captivis, Pace facta, Poſtliminium non eſt, niſi id Pactis comprehenſum ſit.

d. c. 9. §. 4. n. 1.

V. *Quænam eſt ratio?*

℞. Quia in deprehenſis apud Hoſtes Bello exorto, nullum injuriæ conſilium fingi poteſt, & tantum ad minuendas Hoſtium Vires manente Bello retinentur, Bello autem compoſito nihil obtendi poteſt, quo-minus dimittantur. Itaque tales in Pace ſemper Libertatem obtinent, velut confeſſione Partium Innocentes; cæteri verò virtute Bellica Capti, propter injuriam illatam jure videntur Capti, & ſic retinentur, niſi Pace facta in Pactis eorum libertas expreſſa fuerit.

d. c. 9. §. 4. n. 2. & 3.

VI. *Li-*

Digitized by Google

VI. *Liber homo ante captivitatem quando dicitur Poſtliminio redire?*

d. c. 9. §. 5. Puff. l. 8. c. 6. §. 25.

℞. Quando eo animo ad ſuos venit ut eorum res ſequatur, illoſque relinquat a quibus abiit; ſive dolo evadat, ſeu vi, ſive ſponte ab Hoſtibus tradatur.

VII. *Quid ſi ab Hoſtibus venditus commercio ad ſuos redeat?*

d c. 9. §. 5. in fin.

℞. Liber judicatur, quia eſt alienatus cum ſua cauſa, i. e. ut Poſtliminio redire, & ſuum priſtinum ſtatum recipere poſſit.

VIII. *Liber homo antea, qui ſic rediit quidnam recuperat?*

d. c. 9. §. 6. n. 1. Ziegl. h. c. alii. Text. c. 18. § 90.

℞. Non ſe tantum ſibi acquirit, ſed & res omnes, quas habuerat & apud ſuos & apud Populos pacatos, ſive corporales ſive incorporales, etiam Dignitates & Officia Hereditaria, alia etiam niſi in alios jam ſint collata. Ratio eſt, quia Populi pacati ſicut factum pro jure cenſuerant in capto, ita & in liberato, ut ſe æquos præbeant utrique parti. Ergo Dominium, quod habuerat in res capti, qui Belli jure illum poſſidebat, non erat ſine omni conditione: ceſſare enim poterat captore invito, ſi captus ad ſuos perveniſſet; capti ergo res perdit Captor ſimul & ſicut captum cujus erant acceſſio.

d. c. 9. 6. n. 2. Ziegl. h. c. & de jur. maj. l. 1. c. 33. §. 82. Gothofr. in l. 12. §. 7. de capt. & poſtl. rev. aliter. jung. Feliman. reſpon. milit. 6. d c. 9. §. 7. Digeſt. lib 49. Tit. 15. de cap. & Poſtlim. Leg. 6. & 12. §. 6. & 15.

IX. *Quid ſi tamen capti Bona, in Regione neutrali exiſtentia, captor alienaſſet, an qui titulum habet ab eo, qui Belli jure eo tempore erat capti dominus, tutus erit Gentium Jure, an & hæc recuperabuntur a capto?*

℞. Diſtinguendum eſt inter Res, quæ ejus ſunt generis, ut Poſtliminio redeant quales ſunt res immobiles, & tales videntur alienatæ cum ſua cauſa, ita ut non ſatis tutus ſit tertius poſſeſſor, qui agrum ab hoſte ſibi comparavit, propter jus Poſtliminii, quod in ſuſpenſo eſt, & præſcribi durante eo Bello nullatenus poteſt; & Res quæ extra idgenus ſunt, ut Res Mobiles, quæ in præda ſunt.

X. *An etiam jura in Poſtliminio reverſum reſtituuntur?*

℞. Sicut ad Poſtliminio reverſum jura redeunt, ita & jura in ipſum reſtituuntur, atque pariter habentur ac ſi nunquam ille Hoſtium potitus fuiſſet.

XI. *An*

XI. *An jure Poſtliminii gaudent qui ſe dederant?*

℞. Poſtliminio carent qui Armis victi, Hoſtibus ſe dederunt; nimirum quia Pactiones cum Hoſtibus factæ valent Jure Gentium, nec adverſus eas eſt Poſtliminium. Unde & Induciarum tempore non eſt poſtliminium. *Grot. d. c. 9. §. 8. c. 19. §. 1. & §. l. 2. c. 21. §. 6. c. 2. n. 2.*

XII. *An quæ dicta ſunt de ſingulis, etiam poſſunt obtinere in univerſis?*

℞. Quod de ſingulis perſonis dictum eſt, idem & in Populis locum habere arbitror, adeo ut qui liberi fuerant ſuam recipiant libertatem, ſi forte eos vis Sociorum eximat hoſtili Imperio; niſi Sociali Fœdere aliter cautum ſit, vel ipſa multitudo quæ Civitatem conſtituerat diſſoluta ſit; tunc enim nec idem Populus cenſebitur, nec Poſtliminio res reſtituentur; quia Populus qui in partium perpetua conjunctione conſiſtebat, earumdem diſſolutione plane interiit. *d. c. 9. §. 9. & 12. Text. c. 18. §. 105. Puff. l. 8. c. 6. §. 26. Kulpis. b. c. § 2.*

XIII. *Quinam jure Poſtliminii recipiuntur?*

℞. Servi & Ancillæ, etiam ab Hoſte manumiſſi, quia hoſtium jure manumiſſio Civibus noſtris, & ſervorum veris dominis obeſſe non potuit; Item in transfugis Servis ad Hoſtes quum caſu capti ſunt, Domini Poſtliminium habent, & priſtinum Jus in eis recipiunt; Quod attinet verò ſervos ab Hoſtibus captos, & redemptos; Jure Romano protinus ſunt Redimentis, quamvis ſcientis alienos fuiſſe: ſed, oblato ei atque ſoluto Pretio quod dedit, Poſtliminio rediiſſe, aut recepti a Priori Domino tales ſervi creduntur. *d. c. 9. §. 11. n. 1. & 2.*

XIV. *Quid requiritur ut recipiantur?*

℞. Ut aut revera habeantur a vetere Domino, vel haberi facile poſſint. Quare cum in rebus aliis ſufficiat, eas intra Fines eſſe perductas, in ſervo non ſufficiet, ſed ejus intra fines reditus a vetere Domino non debet ignorari. Præterea, Jure Romano, ſervus apud Hoſtes manumiſſus liberatur: & tamen ſi eum nactus fuiſſet Dominus ipſius verus intra Præſidia noſtra quamvis non ſequutum res noſtras, ſed dum eo conſilio veniſ- *d. c. 9. §. 11. n. 3. & 4. Digeſt. Lib. 41. Tit. 2. Leg. 12. §. 9. De adquir. vel amitt. Poſſ.*

 ſet,

ſet, ut ad illos reverteretur, ſervum retineret jure Poſtliminii; Quod in liberis Hominibus aliter erat, quia, ut SABINUS ſcribit, de ſua Civitate cuique conſtituendi facultas libera eſt, non de Dominii Jure.

XV. *Quænam Res ſunt in Poſtliminio?*

Digeſt. Lib. 49. Tit. 15. Leg. 20. §. 1. de Capt. & Poſtlim. & Lib. 11. Tit. 7. Leg. 36. De Religioſis. Grot. lib. 3. c. 9. §. 13. & 14. n. 1.

℟. Verum eſt, expulſis Hoſtibus ex Agris quos ceperint, ita ut amplius eis accedere non poſſint, Dominia eorum ad priores Dominos redire, nec aut publicari, vel prædæ loco cedere. Quod de Agris jus, idem eſſe arbitror de omni Jure quod ſolo adhæret. Loca capta ab Hoſtibus, quæ Religioſa vel Sacra fuerant, ſi ab hac calamitate fuerint liberata; quaſi quodam Poſtliminio reverſa, priſtino ſtatui reſtituuntur. Sic Agro recepto, uſusfructus agri reſtituitur, Fructus verò ab alio interim percepti non reſtituuntur. Sic in Hiſpania, Comitatus & aliæ Juriſdictiones Hereditariæ Poſtliminio redeunt. Res mobiles in Bello captæ, Poſtliminio non redeunt, ſed in præda ſunt. Quare & Commercio parata, ubicunque reperiuntur, manent in dominio Emptoris nec apud Pacatos reperta aut intra Fines perducta vendicandi jus eſt veteri Domino.

XVI. *Quid dicendum eſt de rebus captis, quæ intra Præſidia Hoſtium perductæ nondum fuerant?*

d. c. 9. §. 16. Ziegl. l. 3 c. 6. §. 3. aliter. & de jur. maj. l. 1. c. 33. §. 79. Frantz. 2. Reſol. 9.

℟. Poſtliminio non egent, quia Dominium nondum mutarunt: hinc etiam quæ piratæ aut latrones nobis eripuerunt, non opus habent Poſtliminio, quia Jus Gentium illis non conceſſit jus dominii mutandi; & ſic res ab ipſis captæ ubique vindicari poſſunt; modo poſſeſſori ſumptus ad poſſeſſionem recuperandam facti reſtituantur.

XVII. *An omnia hæc, de quibus hactenus dictum fuit, Jure Civili varie poſſunt determinari?*

d. c. 9. §. 10. & 17.

℟. Jure Civili propter propriam Civitatis utilitatem & neceſſitatem, hæc adſtringi additis exceptionibus aut conditionibus, vel producti ad alia Commoda varie poſſunt.

XVIII. *An*

XVIII. *An jus Poſtliminii extra Bellum, & inter Populos qui non ſunt hoſtes, locum habet?*

℞. Ubi obtinet extra Bellum, ibi ſunt reliquiæ Seculi Nomadum, in quo ſenſum naturalis Societatis, quæ eſt inter homines, mores exſurdaverant. Hinc apud tales Gentes, quæ publicum Bellum non gerebant, erat quædam Belli inter privatos quaſi ipſis moribus indicti licentia: ac ne ea licentia ad interficiendos multos homines proſiliret, placuit Captivitatis jura inter eos introduci; cui conſequens fuit, ut & Poſtliminio locus eſſet, aliter quam cum latronibus ac piratis; quia illa vis rem producebat ad æquas Pactiones, quæ à latronibus & piratis contemni ſolent.

d. c. 9. §. 18. Gronov. ibi.

XIX. *An hæc adhuc noſtris Temporibus obtinent?*

℞. Noſtris temporibus non inter Chriſtianos tantum, ſed & apud pleroſque Mahumetiſtas jus ut Captivitatis extra Bellum, ita & Poſtliminii evanuit; ſublata utriuſque neceſſitate ob reſtitutam vim ejus Cognationis, quam inter Homines Natura voluit. Habere tamen locum poterit, ſi res ſit cum Gente tam barbara, ut ſine nulla indictione Belli aut cauſa, omnes Exteros & res eorum hoſtiliter tractare pro jure habeat.

d. c. 9. §. 19. Text. c. 18. §. 85. & 104. Perez. C. de poſtl. reverſ. §. 17.

XX. *In quo conſiſtit temperamentum circa jus poſtliminii?*

℞. Conſiſtit in iis rebus quæ Poſtliminio non gaudent, ut res Mobiles. Si enim in Bello injuſto tales captæ ſint & in alium tranſlatæ, quia ipſe captor habuit tantum Dominium externum, i. e. commodum hoc, ut ubique judiciaria auctoritate ac viribus pro Domino tuendus fuerit; non autem internum, & ſic in alium transferre non potuit, & ſicut ipſe juſtitia interna reddere cogebatur, ita & hic ſecundus Poſſeſſor.

Grot l. 3. c. 16. §. 1. n. 1. & §. 2.

XXI. *Quid ſi Commercio res talis ad aliquem pervenerit?*

℞. Æquitas vult ut Poſſeſſori reſtituatur quantum vetus Dominus ſponte dediſſet, ad ejus rei deſperatam Poſſeſſionem recuperandam. Item Poſſeſſor æſtimare poterit ſuum laborem & Periculum

d. c. 16. §. 3. n. 1. l. 2. c 10 & §. 9. & ibi not. Puff. l. 4. c. 13. §. 13.

culum, perinde ac ſi quis rem alienam in Mari perditam urinando eduxiſſet.

XXII. *An eodem modo Populi & partes Populorum reſtitui debent?*

d. c. 16. §. 4. ℞. Reſtitui debent his, qui jus imperii habuerunt, aut etiam ſibi; ſi ſui fuerant juris ante vim injuſtam.

XXIII. *Hæc obligatio reſtituendi, juſtitia interna, in Bello injuſto Capta, an nullo tempore poteſt extingui?*

d. c. 16. §. 5. Text c. 18. n. 136. ℞. Si agatur inter Cives ejuſdem Imperii, tempus à Legibus civilibus ejus Imperii, præſcriptum obſervari debet, modo ex earum accurata Interpretatione & Legislatoris mente pateat, verum Jus, id eſt internum, non verò merum Jus externum concedi: Si inter eos qui alii aliis exteri ſunt, ex ſola atque ſolida conjectura derelictionis tacitæ, tempus definiendum eſt.

XXIV. *Quid ſi agatur de captis Rebus in Bello cujus ambiguum ſit jus?*

Grot. d. c. 16. §. 6. & Kulpis ibi. ℞. Optimum eſt Conſilium *Arati Sicyonii*, ut vel novi Domini pecuniam recipiant, & Poſſeſſionibus æſtimatis cedant; vel ut veteres Domini patiantur ſibi numerari, quod tanti eſt quàm ſuum recuperare.

CAPUT X.

De Populis in Bello Neutralibus.

I. *An Neutralitas ut dicitur, ſemper amplectenda ſit.*
II. *Quid ſit Neutralitas.*
III. *An omnis qui non ſequitur alterutram Belligerantium partem ſit Neutralis.*
IV. *Quotuplex ſit Neutralitas.*
V. *Quinam Neutrales eſſe poſſint.*
VI. *An aliquis ad eam cogi vel etiam alicui denegari poſſit.*
VII. *Quid ſit officium Bellantium circa Neutrales.*
VIII. *An locus ſumma neceſſitate ita exigente in Neutralium Territorio occupari poſſit.*
IX. *An hoſtis occidi vel res ejus capi poſſint in ſolo pacato.*

X. *Quid*

X. *Quid ſit officium Neutralium circa Bellantes.*
An utrique Tranſitum concedere debeant.
XI. *An alterutri parti Arma & quæ in Bello uſum habent, vendere poſſint.*
XII. *An & quomodo Neutrales ad Pacem inducere debeant Bellantes.*

I. *An utile eſt, ut quis ſit medius in Bello ſeu neutrarum partium?*

Est res conſilii & prudentiæ politicæ, ideoque Neutralitas, ut loquuntur, non ſemper vel amplectenda aut declinanda eſt.

II. *Quid eſt Neutralitas?*

℞. Neutralitas eſt ſtatus, in quo Belli ſocietatem declinamus, & nos inter Bellum gerentes quietos tenemus.

III. *An omnis qui non ſequitur alterutram Belligerantium partem eſt Neutralis?*

℞. Affirmatur in ſenſu generaliori, quatenus non eſt Socius alterutrius, & ſic neutrarum partium ratione Belli dicitur; ratione vero Amicitiæ, & jurium quæ inde fluunt, Socius utriuſque eſt, & erga utrumque æquum ſe præbet. In ſenſu ſtricto iſti dicuntur Neutrales, quibus media iſthæc conditio Pacto vel expreſſo aut tacito eſt conceſſa.

Machiavel. de Princ. c. 21. & ibi Conring. Becl. Quies in turb. p. 186. & ſeqq. Grot. l. 3. c. 17. §. 1. d. c. 17. §. 1. Text. c. 26. §. 1.

IV. *Quotuplex eſt Neutralitas?*

℞. Duplex; alia Generalis, alia Specialis; item alia Abſoluta, quæ utramque partem in omnibus æquat: alia Reſtricta, qua certæ tantum Res vel certi Actus excipiuntur. Item alia expreſſa, alia tacita, ex uſu æqualis Amicitiæ, Hoſtibus hinc inde ſcientibus & non contradicentibus, contracta.

Text. dict. c. 26. §. 1. & 2. § 10. & 11 dict. c. §. 20. & 21. Inſt. Jur. Publ. p. 587.

V. *Quinam poſſunt eſſe neutrarum partium?*

℞. Omnes, quibus de Bello paciſci propria auctoritate & proprio nomine licet.

VI. *An aliquis cogi poteſt, ut ſit neutrarum partium, vel ut non ſit?*

℞. Sicut Fœdera Bellica ſua natura ſunt libertatis & con-

Becl. Quies in

turb. p. 191. Text. c. 26. §. 2. in fin. aliter. & §. 16. & ſeqq. conſilii, non neceſſitatis: nam Neutralitas contrahitur Fœdere, de non adjuvando in Bello, atque ſe Bello non interponendo; niſi iſti, qui volunt eſſe Neutrales ſint ſubditi, tunc enim cogi poſſunt, ne ſint neutrarum partium. (*a*) Sic Status Imperii R. Germanici, ubi eſt Bellum Imperii cogi poſſunt, & oportet ut milites, qui in Imperii matricula vel Comitiis aſſignati ſunt mittant.

VII. *Quodnam eſt officium eorum, qui Bellum gerunt, erga Neutrales?*

Grot. l. 3. c. 17. §. 1 & 2. n. 3. & 6. & c. 4. §. 8. n. 2. ℞. Ut nullum exerceant actum hoſtilitatis, vel in Subditis capiendis aut trucidandis, vel in rebus, ſive Territorium vaſtando, res Publicas aut ſubditorum occupando vel capiendo. Quamvis enim ſæpe maxima ſit militum licentia & libido, exacta tamen cura, Proviſus rerum neceſſariarum, bene ſoluta Stipendia, & vigor Diſciplinæ militaris hanc ſecuritatem & temperantiam præſtabunt. Hinc etiam Rex qui quæ debet Stipendia militibus non ſolvit, non tantum militibus tenetur de Damnis inde ſecutis, ſed & ſubditis & vicinis, quos inedia coacti milites male habuerunt.

VIII. *Quid ſi ſumma neceſſitas hoc exigat?*

d. c. 17. §. 1. & l. 2. c. 2. §. 10. & ibi not. Obrecht. de rat. bel. c. 3. §. 3. ℞. Si moraliter certum ſit, Hoſtem occupaturum e. g. Caſtrum aliquod, ex quo magnum Damnum poſſet inferre, occupari poteſt, ſed Cuſtodia, ut alibi diximus, quæ durante neceſſitate ſumta fuit, ea ceſſante reſtituenda eſt.

IX. *Poſſumusne in Solo pacato Hoſtem occidere, vel Res ejus capere?*

Grot. l. 3. c. 4. §. 8. n. 2. Text. c. 26. §. 43. aliter. ℞. Non; natura enim Societatum civilium vult, ut in eos, qui in aliquo ſunt territorio, nihil per vim agamus niſi judicio tentato.

X. *Quodnam eſt officium eorum, qui ſunt Neutrarum partium?*

Grot. l. 3. c. 17. §. 3. ℞ Æquos ſe præbere debent utriſque in commeatu præbendo Legionibus, in Obſeſſis non ſublevandis. An utrique tranſitum concedere debeant? diſputatur; alii negant, quia hoc neutralibus

Art. 6. (*a*) Status quod attinet Imperii Romani Germanici, ad id tenentur propter Pactum inter ſe factum.

libus ſumme noxium eſſe poteſt, cum propter Damnum, quod datur à tranſeuntibus, tum propter Bellum ipſum, quod ſic facile in Territorium ipſorum transferri poteſt. Grot. l. 3. c. 1. §. 5. & ibi not. Text. c. 26. §. 29. aliter. Grot. l. 3. c. 17. §. 3. n. 3. Forſtnad' Tacit. l. 1. Ann. p. 13. Rhet. de pac. c. 4. §. 18. jung. tamen Becl. d. differt. Quies in turb. p. 221.

XI. *An etiam Neutrales Arma hoſtibus vendere poſſunt, & quæ habent tantum neceſſarium uſum in Bello?*

℞. (*a*) Non; quia in Exercitu Hoſtium cenſetur, qui quæ proprie ad Bellum uſui ſunt, hoſtili Exercitui ſubminiſtrat, ut alibi diximus. Cæterum proderit Populis Neutralibus, cum utraque Parte Bellum gerente Fœdus inire; ita ut eis cum utriuſque bona voluntate à Bello abſtinere, & communia humanitatis Officia utriſque exhibere liceat.

XII. *An Neutrales ad Pacem poſſunt inducere Partes Bellum gerentes?*

℞. Sæpe Principes Bellis feſſi Pacem optant, ſed infra dignitatem ſuam eſſe exiſtimant, eam ab Hoſte petere; & hoc in caſu, eorum qui Neutrarum ſunt Partium, officium eſt ut moneant, & rogent; imo ſi Pars fortior ultra modum debitum vel Satisfactionem aut Pœnam exigeret, eam cogant neceſſitate ita exigente, ut Pacem faciat.

Art. 11. (*a*) Si hic Exercitus alia via pari cum facilitate, Arma, aliave ejuſmodi ſibi comparare potuiſſet, in iſto caſu poterit Princeps Neuter, ſi nullum Fœdus neutralitatis inierit, huic Exercitui talia ſuppeditare, ſine præjudicio neutralitatis; Et ſic præferre utilitatem ſuam alterius utilitati poterit.

CAPUT XI.

De his, quæ in Bello Publico privatim fiunt.

I. *An privatim Hoſti nocere liceat.*
II. *Quo jure.*
III. *Quotuplex ſit Mandatum de Hoſte perſequendo.*
IV. *An Civitati ex rebus captis aliquid ſit reddendum.*
V. *Quomodo in rebus Hoſtium capiendis contra temperamentum Juris naturæ peccetur.*
VI. *An ubi occaſione Belli Publici naſcitur Bellum privatum, Hoſtis læſio ſit juſta.*
VII. *Ad quid teneatur miles qui ſine Mandato Hoſtibus nocuit.*

I. *An*

I. *An privatim Hoſti nocere licet?*

Grot. l.3. c. 18.§.1. n. 3.

IN Bello juſto cuilibet conceſſum eſt ea facere, quæ Parti innocenti intra juſtum Bellandi modum profutura confidit.

II. *Quænam eſt ratio?*

Grot. l.3. c. 3. §. 9. c. 4. §. 3. & 8. Ziegl. de jur. maj. l. 1. c.33. §. 77. Grot. d.c. 18. §. 2.

℟. Ratio eſt indictio Belli; vi enim Conſenſus & Mandati generalis Civi hoſtem publicum ubique locorum perſequi, occidere, & bonis exuere permiſſum eſt.

III. *Quotuplex eſt hoc Mandatum?*

℟. Duplex; Generale vel Speciale; Generale conſiſtit in declaratione Belli, quæ hodie fieri ſolet in Manifeſtis, ut dicuntur: ſpeciale Mandatum habere poſſunt non hi tantum, qui Stipendia percipiunt, ſed etiam qui ſuo ſumptu militant, & qui, quod plus eſt ſuo ſumptu partem Belli adminiſtrant; ut qui Naves inſtruunt ac ſuſtentant ſuis impendiis, quibus vice Mercedis concedi ſolet ut capta ſua faciant; intra juſtum tamen modum, qui etiam ab iis obſervari debet, quorum auſpiciis Bellum geritur.

IV. *Sed an Civitati ex rebus captis aliquid reddendum eſt?*

Feld. h.c. §.3. Grot. h. c. 18. §. 3. aliter. Kulpis. h.c. Grot. l.2. c. 24.§.6. n. 2. & Oſiand. ibi.

℟. Aut Civitas ſpem totius prædæ pro compenſatione impenſarum laboris & periculi expreſſe concedit, quo in caſu Civitati nihil erit reddendum; quia hæc Spes (1.) omnino eſt incerta, & ſicut ſi nihil cepiſſet ſpeciale mandatum habens omne Damnum ad ipſum pertinuiſſet, ita merito & omne commodum ad ipſum pertinere debet. (2.) quia periculum Vitæ nulla ſpe Prædæ æſtimari poteſt; nam Vita eſt res inæſtimabilis, & plus æſtimanda quam ipſa Libertas. Aut expreſſe partem ſibi ex captis rebus ſtipulata eſt Civitas, quo in caſu, ei reddenda erit talis pars.

V. *Annon ſpeciale mandatum habentes, peccent interdum contra temperamentum quod in rebus capiendis obſervandum eſt?*

d. c.18.§. 4 & c. 13. §. 4.

℟. Affirmatur; ut ſi apparet, talem Prædationem præcipue nocituram non Hoſtium univerſitati, aut Regi, vel his qui per ſe ſontes ſunt, ſed Innocentibus, & quidem adeo ut eos detruſura ſit in ſummas calamitates in quas etiam eos, qui privatim

tim nobis debent, conjicere immiſericordiæ foret. Quod ſi ad hæc accedat ut ea Deprædatio, neque ad finem Bello imponendum, neque ad Hoſtium publicas vires accidendas, notabile aliquod momentum habeat; tum vero probo homine præſertim Chriſtiano indignus cenſeri debet quæſtus ex ſola temporum infelicitate. *Ziegl. ad Grot. h. c. §. 4. jung. Grot. l. 2. c. 25. §. 9.*

VI. *Quid ſi occaſione Belli Publici naſcatur Bellum privatum?*

℞. Evenit interdum, ut occaſione Belli Publici naſcatur Bellum privatum; puta ſi quis in Hoſtes inciderit, & Vitæ aut Rerum adeat periculum, quo eventu juſte in Hoſtem irruit & quovis modo eum lædit. *Ziegl. h. c. §. 5. Grot. h. c. §. 5. aliter. & Kulpis. h. c.*

VII. *An in Bello Solemni miles vel alius etiam obligari poteſt, ſi Ædificia incenderit vel alia Damna dederit?*

℞. Miles aut alius etiam in Bello Solemni ſi Ædificia hoſtium incenderit, Agros vaſtaverit, atque hujus generis dederit Damna non juſſus, vel citra neceſſitatem, & ubi juſta cauſa non ſubeſt, tenetur ad Damna ea reſarcienda: imo etiamſi juſta ſubſit cauſa, Civitati tenebitur ſi ejus Leges tranſgreſſus fuerit, licet Hoſti non teneatur, cui nullam fecit injuriam. (*a*) Cæterum videtur hic Grotius ita militis conſcientiam informare, ut ne milleſimus quidem ſibi hodie perſuaderi patiatur iſtas juris interni Regulas. *Grot. l. 3. c. 18. §. 6. Kulpis. h. c. Ziegl. l. 3. c. 18.*

Art. 7. (*a*) Hic obſervandum eſt, quòd tametſi Juris Naturæ Leges a pluribus ex parte ſi violentur, hoc nihil imminuit de earum vi atque Juſtitia. Præterea Damna allata talia eſſe poterunt, ut a militibus reparari nequeant; ſed hoc non obſtat quominùs ad ea reſarcienda teneantur, ſi ſubſequenti tempore facultas ipſis detur.

CAPUT XII.

De Fide inter Hoſtes.

I. *Quid hic ſit Fides.*
II. *Quotuplex ſit.*
III. *Cur Fides Hoſti data ſervanda ſit, an etiam latronibus data.*
IV. *Quid ſi cum ipſis ut latronibus pactum ſit.*
V. *Quid ſi deſertoribus aut rebellibus aliquid promiſſum fuerit.*

VI. *Quid ſi tertio qui metum non intulit.*
VII. *Quænam Jura, talibus Pactis, adipiſci poſſint ſubditi.*
VIII. *An Promiſſa facta in Bello Solemni id eſt utrinque Publico propter metum injuſtum reſcindi, poſſint.*
IX. *An propter omnem metum, an eum tantum quem Jus Gentium non improbat.*
X. *An perfidis Fides ſit ſervanda.*
XI. *An & quot modis Fides abſque perfidia frangi poſſit.*
XII. *Quomodo propter conditionis defectum.*
XIII. *Quomodo per Compenſationem.*
XIV. *An illud, unde Bellum ortum eſt, hic compenſari poſſit.*

I. *Quid hic eſt Fides?*

Grot. l. 3. c. 1. §. 1. & c. 19. §. 1.

Fides hic eſt Promiſſio qua hoſtis hoſti obligatur vel ad dandum, aut faciendum vel præſtandum.

II. *Quotuplex eſt?*

Grot. l. 3. c. 20. §. 1.

℞. Vel eſt expreſſa, aut tacita. Item aut publica vel privata.

III. *Cur Fides hoſti data eſt ſervanda?*

Feld. ad Grot. b. c §. 1. Grot. c. 19. §. 1. n. 3. Ziegl. ibi.

℞. Quia Promiſſio jus novum hoſti confert, i. e. hoſtis quoad hanc Promiſſionem à ſtatu diſſolutæ Societatis diſcedit, & in Societatem redit; ita ut ad jura Societatis ipſi præſtanda nova videatur obligatio eſſe. Hinc quamvis Hoſti falſa eloqui potuerim, tamen nunc ut homini mecum paciſcenti non poſſum, & Promiſſa ſervare cogor. Quo accedit communis utilitas & neceſſitas; ſi enim Fidem hoſtibus datam violare pro lubitu liceret, nihil aliud inde ſperandum eſſet, quam perpetua diffidentia, cædes & Bellum perpetuum. Et hæc obtinent etiam, ſi tyranno vel latronibus aliquid ſit promiſſum. Homines enim ſunt, & communionem Juris Naturalis habent etiam ipſo actu & cum effectu, ſi nobiſcum redeant in Societatem, id quod videtur fieri quoad hanc Promiſſionem; & vero Juris Naturalis eſt Pacta ſervare.

Grot. c. 19. §. 3. d. c. 19. §. 2. n. 2.

IV. *Quid*

IV. *Quid ſi cum ipſo ut latrone pactus quis eſſet?*

℞. Quando piratis & prædonibus cum Republica ſua, cujus membra fuerunt, aut cum ejus Imperantibus negotium eſt tranſactum, Reſp. quamvis alias ſubditis jura quæſita in pœnam auferre poſſit, tamen hoc in caſu videtur ſuum jus remiſiſſe, ne Actus in vanum recidat. Quando cum privatis res eſt, e. g. privatus promittit pecuniam ad redimendam Vitam vel propriam aut alienam, nullum jus ſibi acquirunt, quia ut alibi diximus, metus injuſtus tollit in iſtis facultatem exigendi Promiſſum etiam Juratum. *d. c. 19. §. 4. & Puff. l. 3. c. 6. §. 11. in med. aliter.*

V. *Quid ſi deſertoribus aut ſubditis rebellibus aliquid eſſet Promiſſum?*

℞. Promiſſum, quod ipſis jus tribuit, & propter quod ſuperior pœnam cenſetur remiſiſſe eſt ſervandum; imo etſi cum iis tantum ut defectoribus contraxerit, non poterit ſine perfidiæ nota Promiſſo pœnam opponere. Adde, ſi concedatur ut propter Dominium Eminens iis jus quæſitum in pœnam auferatur, videntur inanes fore omnes tales Pactiones, ac proinde Belli niſi per Victoriam finiendi ſpes nulla erit. Tandem Eminens Dominium ſe exſerit, quatenus plerumque communiter expedit in Regimine non Dominico tantum ſed civili, etiam Regio, talia Pacta ſervari. *Grot. d. c. 19. §. 6. & l. 2. c. 18. §. 2. n. 3. & ibi not.*

VI. *Quid ſi tertio aliquid promiſſum fuerit, qui metum non intulit?*

℞. Si, ad impediendum quominus Pacta conventa, in Bello adverſus ſubditos rebelles, irrita fiant, exigatur a ſummo Imperante ſive Rege ut promittat Tertio, qui nullum metum intulit, ille Rex tenebitur Promiſſo. Nec hic diſtinguendum eſt, an hujus Tertii interſit, necne, ei tale Promiſſum in gratiam illorum ſubditorum rebellium fieri. Quæ diſtinctio a Jure Romano procedit, non verò a Jure Naturæ ex quo unuſquiſque tenetur aliorum commodis ſtudere utpote id ei etiam proſit. *d. c. 19. §. 9.*

VII. *Quænam Jura, talibus Pactis adipiſci poſſunt ſubditi?*

℞. Per talia Pacta ſubditi non tantùm bonas conditiones adipiſci poſſunt, ſubditis ut antea manentibus; ſed etiam Imperii ſeu Reipublicæ ſtatus mutari poteſt; ita ut qui ſubditi fuerant, incipiant ſummum habere Imperium, aut certe Partem ejus, etiam cum libertate partis ejus vi tuendæ. *d. c. 19. §. 10.*

VIII. *An Promiſſa facta in Bello ſolemni, id eſt utrinque Publico, propter metum injuſtum reſcindi poſſunt?*

Grot. Lib. 3. c. 1 §. 5. & 6. & c. 19. §. 11. ℞. Quoad Jus externum, inter alia peculiaria Bello Solemni, Hoc eſt, ut quæ in eo Bello, aut ejus finiendi cauſa promittuntur, adeo ſint valida, ut ex cauſa metus injuſte illati, invito eo cui Promiſſa facta fuerunt, irrita fieri non poſſint: Alias enim talibus Bellis, quæ valde ſunt frequentia, nec modus, nec Finis potuiſſet imponi, quod tamen fieri intereſt Generis Humani propter Pacem communem. Licet Populus vel Princeps, qui ex tali Bello injuſto, aliquid poſſidet, interna juſtitia, ut alibi diximus, illud retinere non poſſit.

IX. *Quando metus qui in Bello Solemni infertur pro juſto habetur, de quo metu hoc intelligendum eſt?*

Grot. c. 4. §. 19. & c. 19 §. 12. Kulpis ibi. ℞. De eo metu intelligi debet, quem Jus Gentium non improbat. Nam ſi extortum ſit quippiam, ſtupri inferendi metu, aut alio terrore contra datam Fidem; de hoc Judicandum erit ex Juris Naturæ Regulis, Jure Gentium ad talem metum ſuam vim non porrigente.

X. *An etiam perfidis Fides eſt ſervanda?*

d. c. 19. §. 13. l. 2. c. 11. §. 4. & ibi not. ℞. Affirmatur; quia eo ipſo dum de novo cum ipſis contraho, ſimul remiſiſſe videor perfidiam, & ex meo Promiſſo ſibi jus acquirunt perfectum, quod ut alibi diximus, adimit particulam libertatis vel in faciendo aut dando, etiamſi ſint hoſtes perfidi.

XI. *Annon poteſt accidere, ut quis non ſervet quod promiſit, & tamen à perfidia vacet?*

Grot. d. c. 19. §. 14. ℞. Accidere poteſt duobus modis, defectu ſcilicet conditionis, & per compenſationem.

XII. *Quomodo defectu conditionis?*

d. c. 19. §. 14. Alb. Gent. l. 3. c. 24. ℞. Si prior alter non impleverit, quod ex ſua parte implere tenebatur, etiam ad implenda Promiſſa non teneor. Nam unius ejuſdemque Contractus Capita ſingula alia aliis ineſſe videntur per modum Conditionis, quaſi expreſſum eſſet, hæc ita fa-

faciam, ſi etiam alter faciat, quæ promiſit; hinc ſi conditio deficiat, eventus oſtendit, nullam eſſe obligationem, ut quæ non- niſi ſub Conditione contracta erat. *Puff. l. 8. c. 9. §. 11, in fin.*

XIII. *Quomodo per Compenſationem?*

℞. Quod promiſimus, poterit non præſtari, ſi non amplius valeat quam res noſtra, quæ ſine jure eſt penes alterum; vel ſi viciſſim nobis debeat, ſive ex eodem ſeu ex alio Contractu, nec aliter ſolutio fieri poſſit; vel ſi Damnum dederit intra Induciarum tempus, aut ſi Legatos violarit, vel quid aliud fecerit, quod inter hoſtes Jus Gentium damnat: dummodo inter eaſdem Perſonas fiat Compenſatio, nec jus tertii cujuſquam lædatur; ita tamen ut Subditorum Bona, pro eo quod Civitas debet, Jure Gentium obligata intelligantur. *d. c. 19. §. 15. 16. 17. 18. 19. n. 3. Ziegl. h. l. aliter.*

XIV. *An etiam Juris controverſi, unde ortum eſt Bellum, compenſatio fieri poteſt cum Promiſſo Hoſti facto manente Bello?*

℞. Non; ſicut enim inter Litigantes, compenſari non poteſt, vel Actio de qua lis eſt, aut litis Damna & Impenſæ, cum eo quod promiſſum fuit durante lite; ita nec compenſari poterit, vel id unde ortum eſt Bellum, aut quicquid Damnum, Jure Gentium, in Bello fieri poteſt, cum eo quod Hoſti debetur ex Promiſſo ei manente Bello facto. Negotii enim natura, ne nihil actum ſit, oſtendit, conveniſſe ſepoſitis Belli controverſiis; nam alioqui nulla eſſet Pactio quæ non poſſet eludi. *d. c. 19. §. 19. in pr. Str. 21. th. 24.*

CAPUT XIII.

De Fide Publica qua Bellum finitur, ubi de Pacis compoſitione, de Sorte, de Certamine condicto, de Arbitrio, Deditione, Obſidibus, & Pignoribus.

I. *Quid ſit Fides Publica.*
II. *Quotuplex.*
III. *Quænam ſint principalia in Pactionibus Bellum finientibus.*
IV. *Quinam Pactiones iſtas, quæ Bellum finiunt, facere poſſint.*
V. *Qua-*

V. *Quales res iſtis Pactionibus ſubjiciantur. An Rex per eas Imperium aut ejus partem alienare poſſit.*

VI. *Quid ad id requiratur, ut vel totum Imperium vel ejus pars valide alienari poſſit.*

VII. *An & quando Bona Regni alienari poſſint.*

VIII. *An Succeſſores ſemper ex Promiſſo Regis obligentur.*

IX. *Quid Rex in res ſingulorum vi Eminentis Dominii ſtatuere poſſit. An Damnum in rebus ſubditorum eo jure datum reſarciri debeat.*

X. *An hoc Damnum in rebus Civis jure Belli datum ad reliquos Cives non pertineat.*

XI. *Quomodo ſint interpretandæ Pacis Conditiones.*

XII. *Quot modis Bellantes quoad Belli juſtitiam in Pacis Conditionibus inter ſe quam-maxime æquentur.*

XIII. *An in dubio præſumatur conventum, ut res maneant quo ſunt loco.*

XIV. *Quale tempus inſpiciendum ſit, ſi convenerit de reſtituendis omnibus in eum quo ante Bellum fuerant ſtatum.*

XV. *An ex tali Pacto reſtitui debeat Populus qui ſui juris cum eſſet ſponte ſe alteri Bellantium ſubjecit.*

XVI. *An damna in Bello data, ſi de iis nihil convenerit, utrinque remiſſa cenſeantur.*

XVII. *An ea quæ ante Bellum debebantur.*

XVIII. *An omnia Jura quæ ante Bellum fuerant: an pœnæ ante Bellum publice debitæ condonatæ cenſeantur.*

XIX. *An pœnæ privatis debitæ.*

XX. *Quando tamen quod ante Bellum prætendebatur inter Reges vel Populos, remiſſum cenſeatur*

XXI. *An poſt Pacem factam capta reddenda ſint.*

XXII. *Quomodo interpretandæ ſint Pactiones de reddendis in Bello captis.*

XXIII. *An fructus, & à quo tempore percepti, ſimul cum re ſint concedendi.*

XXIV. *Nomina Regionum reſtituendarum quomodo ſint accipienda.*

XXV. *An qualitates in priori Pacto expreſſæ, in poſteriori, quod ad prius relationem habet, repetitæ cenſeantur.*

XXVI. *An in Pacto de faciendo pro faciente ſit habendus qui facere voluit.*

XXVII. *An mora intra breve tempus purgari poſſit.*

XXVIII. *An in dubio interpretatio contra eum, qui conditiones elocutus eſt, fieri debeat.*

XXIX. *Quid ſit ruptura Pacis.*

XXX. *Quando & quot modis Pax rupta cenſeatur; quomo-*

do

do Pacem rumpere & novam cauſam Bello præbere differant.

XXXI. *Quomodo rumpatur Pax faciendo contra id quod omni Paci ineſt.*

XXXII. *An, ubi Socii noſtri vim Bellicam inferunt, Pax rumpatur.*

Quid ſi Subditi noſtri tale quid faciant: quid ſi eorum factum probaverimus.

XXXIII. *Quomodo id approbatum cenſeatur per ſcientiam noſtram, puniendi potentiam, & neglectum.*

XXXIV. *Quid ſi ſubditi noſtri pro aliis Bellum gerentibus militent.*

XXXV. *Subditis noſtris vis illata an Pacem rumpat.*

XXXVI. *An per Pacem liceat ſe ſuaque defendere.*

XXXVII. *An ultionem ſumere aut ablata per vim recuperare.*

XXXVIII. *Quid ſi ſint piratæ vel ſimiles in quos judicium poſtulari non poſſit.*

XXXIX. *Sociis vis illata an Pacem rumpat. Quid ſi in Pace nominati non fuerint.*

XL. *Quomodo rumpatur Pax faciendo contra id quod in Pace dictum eſt, & an ſemper propterea rumpatur.*

XLI. *Quid ſi pœna ſit adjecta.*

XLII. *Quid ſi neceſſitas aliqua Conditionum adimpletioni obſtiterit.*

XLIII. *An Pax ab altera parte rupta maneat ſi læſus & innocens id velit.*

XLIV. *Quomodo Pax rumpatur faciendo id quod ſpecialis Pacis natura repudiat.*

XLV. *Ex quibus actibus Pax, amicitiæ cauſa facta, præſumatur rupta.*

XLVI. *An etiam aliquando Belli exitus Sortis aleæ ſubjici poſſit.*

XLVII. *An condicta Certamina ad Bellum finiendum permiſſa ſint.*

XLVIII. *Quorum conſenſus ad tale Certamen requiratur.*

XLIX. *Quis in tali Certamine dicatur victus.*

L. *Quid ſi victoria à neutra Parte probari poſſit.*

LI. *Quotuplices ſint Arbitri quorum judicio Bellum finiri poteſt.*

LII. *An à tali Arbitrio provocare liceat.*

LIII. *In quo conſiſtat Arbitri officium.*

LIV. *An Arbitrium aliquando ſignificet Deditionem puram.*

LV. *Quale ſit officium Victoris in tales deditos. Quid ſi ſit Deditio conditionata.*

LVI. *Quæ ſint acceſſiones Pactionum. Qui Obſides dari poſſint.*

LVII. *Quid ſit Obſes.*

LVIII. *An Dominus Feudi Vaſallum Obſidem dare poſſit.*

LIX. *An Civitas damnum Obſi-* *di*

Digitized by Google

di datum repenſare debeat.
LX. An interfici poſſit Obſes: an ſervus fiat.
LXI. An ipſi fugere liceat.
LXII. In unam cauſam datus Obſes, an in aliam retineri poſſit.
LXIII. An mortuo eo, pro quo Obſes datus fuit, liberetur.
LXIV. An Rege mortuo qui Fœdus inivit.
LXV. An Pignorum eadem ſit ratio quæ Obſidum.
LXVI. An Pignus ſemper lui poſſit.

I. *Quid eſt fides Publica?*

Grot. l. 3. c. 20. §. 1. ℞. Fides publica, eſt fides à Perſona Publica data.

II. *Quotuplex eſt?*

d. c. §. 2. ℞. Vel eſt expreſſa aut tacita: utraque aut ſummarum Poteſtatum vel inferiorum. Quæ ſummarum eſt Poteſtatum vel Bello finem imponit, aut eo manente vim habet. In his quæ Bellum finiunt, ſpectantur Principalia & Acceſſiones.

III. *Quænam ſunt Principalia?*

d. c. 20. §. 1. ℞. Principalia ſunt ipſa, quæ Bellum finiunt, ſive actu ſuo, ut Pactiones, ſeu ex conſenſu ad aliud relato, ut Sortes, Prælii exitus, & Arbitri pronuntiatio: quorum illæ ſive Sortes mere ſunt fortuitæ, alia duo caſum temperant cum viribus animi & corporis, ut Prælii exitus, atque cum Facultate judicante, ut Arbitri pronuntiatio.

IV. *Quinam poſſunt Pactiones facere quæ Bellum finiunt?*

Grot. l. 3. c. 20 §. 1. 3. 4. Horn. l. 2. c. 5. §. 6. Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 40. §. 1. & 2. Grot. l. 3. c. 20. §. 3. Limn. in not. regn. Gall. c. 8. ℞. Ii quorum eſt Bellum: rei enim ſuæ quiſque eſt moderator. Unde ſequitur, ut in Bello utrinque Publico, hoc eorum ſit, qui Summi Imperii exercendi jus habent. Regis igitur hoc erit in Statu vere Regio, modo is Rex jus habeat non impeditum, vel naturali Impedimento, quale eſt Ætas, quæ Judicii maturitatem non habet, (quod in Regnis aliquibus Lege definitur, alibi probabilibus Conjecturis, ut ſupra diximus, erit æſtimandum;) & Mentis imminutio: vel Morali, ut eſt Captivitas, modo Regnum ex conſenſu Populi ortum habeat; non enim credibile eſt, a Populo Imperium delatum fuiſſe ea lege, ut à

à non libero Rege exerceri poſſit. Ergo & hoc caſu Imperii non quidem jus totum, ſed exercitium & quaſi tutela, erit penes Populum aut eum cui id Populus commiſerit. De his tamen, quæ privatim ſua ſunt, ſi quid pepigerit Rex captivus, ut etiam de Regno Patrimoniali, valebit. Quod attinet verò Regem injuſtè Regno expulſum, Bellum componere non poterit ſi obnoxius vivat, quo in caſu fere idem habetur ac captivus, nam ſunt laxæ cuſtodiæ. In Procerum aut Populi imperio, jus Paciſcendi erit penes majorem partem, ita ut etiam eos obligent, qui aliter cenſuerunt. In Statu Mixto penes eum, cui Leges Fundamentales hujus juris concedunt exercitium.

Grot. d. l. 8 c. §. 3. n. 23. & §. 4. Text. c. 20. §. 11. & ſeqq. paulo aliter. Alb. Gent. l. 3. c. 14. p. 595. & ſeq.

V. *Quænam ſunt res compoſitioni Pacis ſubjectæ?*

℞. Sunt res tam Publicæ, quam privatæ. Imperium aut omne vel ejus partem, Reges, quales nunc ſunt plerique, Regnum non habentes in patrimonio, Paciſcendo alienare non valent. Imo antequam Regnum accipiant, quo tempore Populus tanquam totum, ipſis tanquam Partibus adhuc Superior eſt, Lege Publica tales Actus alienationis in futurum plane irriti reddi poſſunt, propter defectum Facultatis, quam talis Rex non habuit: adeo ut in hoc caſu, ex Jure Gentium, nec ad id quod intereſt, ipſius Pactum obligationem pariat. Atque id Populos voluiſſe credibile eſt; ne alioquin ſi ad id quod intereſt, ſalva eſſet Actio Contrahentibus, ſubditorum Bona pro debito Regis caperentur, ac ſic de non alienando Imperio vana eſſet cautio.

d. c. 20. §. 5. Text. c. 20 §. 31. & ſeqq. Inſtr. Pac. art. 10. Conring. de fin. Imp. c. 19.

VI. *Ut ergo in compoſitione Pacis vel totum Imperium, vel pars alienetur, quid requiritur?*

℞. Si Regnum ſit non Patrimoniale, requiritur Populi conſenſus; & ſi Pars alienetur, etiam, ut alibi diximus, ipſius Partis, quæ invita à Corpore cui coaluit avelli nequit. Sed Pars ipſa tamen valide in ſe Imperium tranſcribet alteri, ſine Populi conſenſu in ſumma atque alias inevitabili Neceſſitate, quia eam poteſtatem credibile eſt exceptam, cum Societas Civilis coita eſt.

Grot. d. c. 20. §. 5. l. 2. c. 6. §. 3. & 4. & ibi not. Text. c. 20. §. 35. aliter. l. 2. c. 6. §. 8. in fin. & ibi not.

VII. *Quid dicendum eſt de Bonis ſive Dominio Regni?*

Grot. l. 3. c. 20. §. 5. n. 7. & 8. l. 2 c. 6. §. 11. & ibi not Gabr. de jur. quæſt. non toll. quæſt. 8. aliter. & Text. c. 20 §. 23. Grot. l. 3. c. 20. §. 6. & 2. c. 19. §. 10. d c. 20. §. 7. Becl. not. Imp. 18. & in Grot. l. 1. c. 1. §. 6. Text. c. 20. §. 28. Inſtr. Pac. art. 11.

℞. In Regno Patrimoniali alienari poſſunt; ſecus quam in non Patrimoniali, niſi diſerte id appareat ex primitiva Lege aut More, cui contradictum nunquam eſt, ut olim in Imperio Romano-Germanico.

VIII. *An Succeſſores obligantur ex promiſſo Regis?*

℞. Affirmatur; quatenus obligandi poteſtas ut alibi diximus, ſub Imperio comprehenſa eſt.

IX. *Quid in Res ſingulorum poſſunt in Pacis compoſitione ſtatuere, qui reverà Reges ſunt, ſed nullum in Res ſubditorum aliud jus habent quam Regium?*

℞. Res ſubditorum ſunt ſub eminente Dominio Civitatis, ita ut Civitas, aut qui Civitatis vice fungitur, iis rebus uti, easque etiam perdere & alienare poſſit, non tantum ſumma neceſſitate, quæ privatis quoque jus aliquod in re aliena concedit, ſed etiam ob Publicam Utilitatem, cui privatas cedere illi ipſi voluiſſe cenſendi ſunt, qui in Civilem Cœtum coiverunt. Sed addendum eſt, ut ſi fieri poſſit à Civitate hoc damnum quod propter alios ſentiunt nonnulli ſubditi ipſis reſarciatur.

X. *At Damna, Bello manente, jure data ſunt, & ſic ad Civitatem non pertinent?*

d. c. 20. §. 8. & 9.

℞. Jus hoc Belli, ex quo Actus hoſtiles Damnaque meritò habentur illata, partim alios Populos, ut ſuprà diximus, ſpectat, partim quoque Hoſtes inter ſe; non verò Cives inter ſe, qui cum Socii ſint, æquum eſt ut communia habeant Damna, quæ Societatis cauſa contingunt. Nec intereſt an Res, quæ ipſis ſunt ablatæ, acquiſitæ fuerint ex Jure Gentium, vel ex Jure Civili; Dominium enim ex qualicunque Jure ortum ſit, ſuos ſemper habet effectus ex Jure Naturali, nec ſine cauſa ſubditis auferri poteſt, atque in omnes æquale eſt jus Regis, prout exigit Utilitas Publica. Quamvis autem in Pacis compoſitione, in Res quorumdam ſubditorum Rex ſtatueret ſine juſta cauſa, nec neceſſitas

ceſſitas aut utilitas Publica eminentis Dominii tale Exercitium exigeret; Exteris tamen, qui cum Rege contraxiſſent, nudum Regis factum ſufficeret, cum ob præſumtionem quam ſecum adfert Dignitas perſonæ, tum etiam ob Gentium jus, quod Bona ſubditorum obligari ex facto Regis patitur.

XI. *Quomodo ſunt interpretandæ Conditiones Pacis?*

℟. Quo quid plus habet favoris, ut alibi dictum fuit, eo laxius accipiendum: quo longius abit à favorabili, eo reſtrictius. Hinc ſi Jus Naturæ merum ſpectemus, maximus favor in eo eſt, ut ſuum quiſque conſequatur; & qui juſta Arma habuit, ut id conſequatur, ob quæ Arma ſumſit, & Damna Sumtuſque recuperet: non item ut vindictæ nomine quicquam lucretur, id enim eſt odioſius: ſi verò ad ſolum Jus Gentium attendamus, quia ad Pacem veniri vix ſolet injuriæ confeſſione, ea ſumitur interpretatio in Pactis, quæ Partes, quoad Belli juſtitiam quammaxime æquat. *d.c.* 20. §. 11. *Alber. Gent. l.* 2. *c.* 4. *p.* 591. *Text. c.* 20. §. 40.

XII. *Quot modis hoc ſolet fieri?*

℟. Duobus maxime modis: vel ut quarum rerum turbata Bello poſſeſſio eſt, ex formula juris antiqui componatur, ſeu in priſtinum ſtatum reſtituatur; aut ut res maneant, quo ſunt loco. *Grot. d.c.* 20. §. 11. *n.* 3.

XIII. *In dubio quiſnam ex his duobus modis præſumitur?*

℟. In dubio magis eſt, ut præſumatur poſterior; quia facilior eſt, & nullam inducit mutationem. *d.c.* 20. §. 22. *Text. c.* 20. § 44.

XIV. *Quando poſſeſſio reſtituitur in ſtatum, in quo fuit ante Bellum, quale tempus inſpiciendum eſt?*

℟. Ultimum quod fuit ante Bellum; quod ſpectat non tantum Poſſeſſionem Publicam, ſed etiam privatam, cujus vero Domino dejecto, interdicto aut vindicatione apud Judicem experiri licet. *Grot. d.c.* 20. §. 13.

XV. *Quid ſi quis ſui juris Populus ſponte ſe Bellantium alteri ſubjecerit?*

℟. Ad eum Reſtitutio non porrigetur; quia ad ea tantum pertinet, quæ vi metuve facta ſunt, aut alioqui dolo non-niſi in hoſtem licito. *d.c.* 20. §. 14. *Ziegl. h.c.* §. 14.

XVI. *Quid ſi de Damnis nihil convenerit?*

Grot d.c. 20. §. 15. Ziegl. h.l. Schutz. vol. 2. Ex. 13. th. 6. Becl. de amneſt. c. 1. & 2. d.c. 20. §. 16. Halm. ad §. de indaganda J. P. art. 8.

℞. Omni Pace id actum cenſeri debet, ut quæ Bello data ſunt Damna, eorum nomine actio non ſit; quod, de Damnis etiam privatim, Jure Belli, à ſubditis hoſtis noſtri acceptis, intelligendum eſt, nam & hæc Belli ſunt effecta. In dubio enim ita cenſentur contrahere voluiſſe Bellantes, ut neuter injuſtitiæ reus diceretur.

XVII. *An ea quæ inter Privatos cæperunt deberi, Belli tempore, cenſentur remiſſa?*

℞. Non; nam hæc non Belli jure quæſita ſunt, ſed in Bello tantum exigi vetita: itaque ſublato impedimento vim ſuam retinent.

XVIII. *An idem dicendum eſt de omnibus Juribus quæ ante Bellum fuerunt?*

d.c. 20. §. 16. in med. Habn. d.l.

℞. Jus quod ante Bellum fuit, quanquam nemini facile ademtum cenſeri debeat, hanc enim ob cauſam maximè, ut ſua tenerent ſinguli, Reſpublicæ Civitateſque conſtitutæ ſunt, intelligendum id tamen eſt de Juribus quæ oriuntur ex Dominio & Contractibus, ideoque vim ſuam retinent. De jure verò ad pœnas non æque: nam id jus quatenus inter ipſos Reges aut Populos verſatur, remiſſum ideo cenſeri debet, ne pax non ſatis Pax ſit, ſi veteres ad Bellum cauſas relinquat. Quare etiam ignorata hic venient ſub Verbis generalibus: nam optimæ ſunt Reconciliationes, quæ iram & offenſarum memoriam delent.

Mevius & Boxhorn. de amneſt. in pr.

XIX. *Quid ſi Privati jus ad pœnam ante Bellum habuerint?*

Grot. d c. 20. §. 18.

℞. De privatorum jure ad pœnam non tanta eſt ratio, ut remiſſum cenſeatur, quia ſine Bello Judiciis expediri poteſt: tamen cum hoc jus non ita noſtrum ſit, ut quod ex contractu naſcitur, & pœnæ ſemper aliquid odioſi habeant, levis Verborum conjectura ſufficiet, ut illud jus quoque donatum intelligatur.

XX. *An alia Jura privata, quæ ex Dominio & Contractibus naſcuntur, & ante Bellum fuerunt, nunquam videntur remiſſa?*

d.c. 20. §. 19. Text.

℞. In privatorum juribus firme tenendum eſt, quod non cenſeantur

Digitized by Google

ſcantur ademta ſeu remiſſa: in juribus verò Regum aut Populorum facilius eſt, ut remiſſio intelligatur facta, cùm Verba vel Conjecturæ, ex Pacis compoſitione non improbabiles eò tendunt; maxime vero, ſi jura de quibus agitur non liquida erant, ſed in controverſia poſita. Benignum enim eſt credere id actum fuiſſe, ut Belli ſemina evellerentur.

c. 23. §. 44. & 45.

XXI. *Quid juris, ſi poſt perfectas Pactiones capta quædam ſint?*

℞. Reddenda eſſe ſatis conſtat: ſublatum enim jam erat Belli jus.

Grot. d.c. 20. §. 20.

XXII. *Quomodo Pactiones interpretandæ, quæ ſint de reddendis his, quæ in Bello capta ſint?*

℞. Latius ſunt interpretandæ Pactiones, quæ mutuæ ſunt, quam quæ claudicant, quia in illis pars eſt utriuſque conditio, ſecus quam in his. Deinde quæ de hominibus reddendis agunt plus favoris habent, quam quæ de rebus captis; & inter eas, Fundi plus quam Res mobiles; & quæ de his, quæ penes Publicum ſunt, plus quam quæ penes privatos; & inter eas, favorabiliores ſunt Pactiones, quæ reddi jubent lucrativo titulo poſſeſſa, eis ex quibus reſtituenda ſunt Poſſeſſa titulo oneroſo, ut quæ Emptionibus, vel Dote tenentur.

d.c. 20. §. 21. Gudel. de pac. c. 5. Schutz. vol. 2. Ex. 13. th. 7. Rhet. de pac. c. 5 §. 26. Text. c. 20. §. 40. & ſeq.

XXIII. *Quid juris eſt de Fructibus?*

℞. Cui Pacis compoſitione res conceditur, etiam Fructus conceduntur à tempore Conceſſionis, non retro: hi enim, ut alibi dictum fuit, pertinent ad Poſſeſſorem priorem.

Grot. d.c. 20. §. 22. Ziegl. h. d. l. aliter. Grot. d.c. 20. §. 23. l. 2. c. 9. §. 11. n. 4.

XXIV. *Si Regio ſit reſtituenda?*

℞. Nomina Regionum accipienda ſunt ex uſu præſentis temporis, non tam vulgi, quam Peritorum: nam à Peritis Negotia talia tractari ſolent.

Conring. de fin. Imp. c. 1. & 2. Reth. de pace c. 5. §. 14. Schutz. d. Ex. th. 7.

XXV. *Quid juris ſi Pacis compoſitio ſe referat ad Pactionem antecedentem?*

℞. Quoties relatio fit ad Pactum antecedens aut vetus, toties

Grot. l. 3. d.c. 20. §. 24.

ties repetitæ cenſentur qualitates aut Conditiones in priore Pacto expreſſæ.

XXVI. *Si pactum ſit de faciendo?*

d.c. 20. §. 24.

℞. Pro faciente habendus eſt, qui facere voluit, ſi per alterum cum quo controverſia eſt, ſtetit quo-minus Prior ſatisfaceret Promiſſo ſuo.

XXVII. *An executionis mora intra breve tempus purgari poteſt?*

d.c. §. 25. *Puff. l.* 8. *c.* 8. §. 4. *Ziegl. h. l. aliter.* & *Schutz. Ex. th.* 14. *lit. c. d.c.* 20. §. 26. *Str. Ex.* 6. *th.* 52.

℞. Jure ſtricto non poteſt, niſi improviſa neceſſitas impedimento fuerit.

XXVIII. *Si Pacti ſenſus plane dubius ſit?*

℞. Satius eſt, ut contra eum fiat Interpretatio, qui Conditiones præſcripſit, quod eſſe ſolet Potentioris. Habet enim, quod ſibi imputet, qui non apertius locutus eſt: alter autem quod plures ſenſus recipit, id ſuo jure accipere poteſt in partem ſibi utiliorem.

XXIX. *Quid eſt ruptura Pacis?*

Text. c. 22. §. 1. *Schutz. d. Ex.* 13. *th.* 14. *Grot. h.c.* 20. §. 27.

℞. Eſt injuſta contraventio, qua Pax ab alterutra Parte violatur.

XXX. *Quando & quot modis Pax rupta cenſetur?*

℞. Tribus modis, vel faciendo contra id, quod omni Paci ineſt; aut contra id, quod in Pace dictum eſt aperte, vel contra id, quod ex Pacis cujuſque natura debet intelligi. Unde patet differentia inter rumpere Pacem & novam cauſam Bello præbere, quod magnum uſum habet, cùm ad ſubeundam pœnam a peccante, tùm ad liberandam in cæteris fidem ejus in quem peccatum eſt.

d.c. 20. §. 28. *Alber. Gent. l.* 3. *c.* 24. *p.* 703. *Text. c.* 22. §. 4. & *ſeqq.*

XXXI. *Quando ſit contra id, quod omni Paci ineſt?*

℞. Si vis Bellica inferatur, ubi nulla nova ſubeſt cauſa; quæ ſi probabiliter adferri poteſt, ſatius eſt injuſtitiam ſine perfidia, quàm cum perfidia admiſſam credi.

XXXII. *An*

XXXII. *An illata vis armata a Socio alterius Partium quæ Pacis compoſitionem fecerunt, in alteram Partem, Pacem rumpat?*

℞. Minime; niſi talis interpretatio Pacis compoſitionis mani- *d.c.* 20. §.
feſta ſit; aliter enim credi non debet quod Paci repugnat, & 29. & 30.
communi voto Paciſcentium non convenit; Ergo in eos qui vim intulerunt, non verò in eos qui non adjuverunt, erit Belli jus. Si ſubditi quid fecerunt ſine juſſu Publico, Civitas non tenetur, niſi factum privatorum approbaverit: ad quod tria requiruntur, ſcientia, puniendi potentia, & neglectus.

XXXIII. *Quomodo hæc tria probantur?*

℞. Scientiam evincunt facta manifeſta & denuntiata. Poten- *Grot. d.c.*
tia præſumitur, niſi defectio appareat. Neglectum oſtendit elap- 2.§. 30. *l.* 2.*c.* 21. §.
ſum temporis ſpatium, quale in quaque Civitate ad crimina pu- 2. & *ſeqq.*
nienda ſumi ſolet.

XXXIV. *Quid ſi ſubditi alterius Partium quæ Bellum compoſuerunt, non per ſe Arma moveant, ſed militent pro aliis Bellantibus cum altera Parte?*

℞. Verum eſt hoc non permittendum eſſe; nec cenſendum *d.c.* 20.
licitum, niſi probabilibus Argumentis talis permiſſio appareat, §. 31.
ut nunc interdum fieri ſolet.

XXXV. *Quonam alio modo Pax rupta habetur.*

℞. Pax rupta cenſeri debet, non modo ſi toti Corpori Civi- *d.c.* 20. §.
tatis, ſed etiam ſi ſubditis vis Armata inferatur ſine nova cau- 32. *Text.*
ſa. Nam ut omnes Subditi tuti ſint pax fit: eſt enim Pax ac- *c.* 22.§.14. *Schutz d.*
tus Civitatis pro toto & pro Partibus. *Ex.th.* 14.

XXXVI. *Si cauſa nova Belli ſubſit, an ſe licet defendere?*

℞. Per Pacem licebit ſe ſuaque defendere; naturale enim hoc eſt *d. c.* 20.
Arma Armis repellere. Quod Jus abdicatum fuiſſe inter Pares qui §. 32.
Pacem pepigerunt, non eſt ut facile credatur.

XXXVII. *An ulciſci injuriam licet?*

℞. Ulciſci aut ablata recuperare per vim non licebit, niſi poſt- *d.* §. 32.
quam Judicium erit negatum: hæc enim res moram fert, non verò illa præcedentis articuli.

XXXVIII. *At ſi Subditorum quorumdam ita ſit perpetuum maleficium, ut quod faciunt id credendi ſint omnino facere Rectoribus ſuis improbantibus, & Judicium in eos poſtulari non poſſit, ut ſunt piratæ?*

d.c. 20.§. 32. n.2.l. 2. c. 17. §. 20. ℞. In eos irruere ut ablata recuperentur, ab hiſque repetere pœnas licebit, tanquam a deditis propter delictum. At alios innocentes eo nomine Armis adoriri, id eſſet contra Pacem.

XXXIX. *Quid ſi vis inferatur ab altera Partium quæ Bellum compoſuerunt Sociis alterius?*

d.c. 20.§. 33. l. 2.c. 16. §. 13. ℞. Vis armorum talibus Sociis illata Pacem rumpit, ſi in Pace comprehenſi ſint, licet ipſi Socii non pepigerint, ſed alii pro ipſis, modo poſtea Pacem ratam habuerint. Aliorum verò Sociorum, ut etiam Cognatorum & Affinium, qui nec ſubditi ſunt, nec in Pace nominati ſunt, ſeparata cauſa eſt: nec Pacem rumpit vis eis illata, etſi eo nomine ex nova cauſa Bellum ſuſcipi poſſit.

XL. *Quomodo rumpitur Pax, faciendo contra id, quod in Pace dictum eſt apertè?*

Grot. h.c. 23. §. 34. & 35. Schutz d. Ex. 13. th. 14. lit. e. & f. Text. c. 22. §. 19. in med. & §. 8. & 9. ℞. Rumpitur Pax, ſive faciamus quod non facere debemus, ſeu non faciamus quod tenemur & cum oportet: ſive fiat contra Capita majoris ſeu minoris momenti. Satis enim magna, ut ſerventur, videri debent, quæ in Compoſitione Pacis comprehenſa ſunt. Sed quo-magis Paci caveatur, conſultum erit, ut Capitibus minoris momenti adjungatur, ut ſi quid adverſus ea fiat, Pacem non rumpat: vel ut Arbitri prius adeantur, quam Arma inferre liceat.

XLI. *An cenſetur hoc adjunctum fuiſſe, ſi pœna ſit expreſſe addita?*

Grot. h.c. 20. §. 36. Puff. l. 8. c. 7. §. 12. in fin. ℞. Ita: Negotii enim natura hoc exigit, quamvis fieri poſſit ut, ex mente Paciſcentium, electio ſit ejus cui injuria facta fuit, an pœnam malit aut Pacto non ſtare.

XLII. *Quid ſi ſumma neceſſitas impediat, quominus altera Partium promiſſa ſua impleat?*

Grot. h. c. 20. §. 37. ℞. Si adſit talis neceſſitas, puta ſi perierit aut ablata fuerit Res promiſſa

miſſa ſine culpa ipſius; vel ſi factum redditum ſit alio eventu impoſſibile; Pax quidem rupta non cenſebitur, quia non ſolet pendere à conditione caſuali. Sed tamen altera Pars optabit, an exſpectare aliquandiu malit, ſi quædam adhuc ſpes ſit impleri promiſſa poſſe, aut æſtimationem accipere; An mutuis præſtationibus iſti Capiti reſpondentibus, vel tantumdem valentibus liberari.

XLIII. *An ubi altera Pars perfida eſt, altera Pars innocens adhuc ſtare poteſt Paci?*

℟. Ita: Nam contra obligationem faciendo nemo ſe obligatione eximit; adeoque poſt læſam fidem integrum eſt Parti innocenti Pacem ſervare; & quamvis additum fuiſſet in Pacis compoſitione, ut perfidia alterutrius partis Pax rupta haberetur, adjunctum id cenſeri deberet in commodum Partis innocentis duntaxat, ſi eo uti vellet. *Grot. l. c. 20. §. 38. Text. c. 22. §. 25.*

XLIV. *Quomodo rumpitur Pax faciendo id, quod ſpecialis Pacis compoſitionis natura repudiat?*

℟. Si Pax ſub lege Amicitiæ contracta fuerit, rumpitur per ea quæ fiunt contra Amicitiam; quod enim inter cæteros Amicos, ſolius amicitiæ officium ex æquo exigeret, hic ex Pacto, ſtricto Jure, præſtandum eſt. Ad talem Pacem refertur hæc ſententia CICERONIS. *Poſt reditum in gratiam, ſi quid eſt commiſſum, id non neglectum, ſed violatum putatur, nec imprudentiæ, ſed perfidiæ adſignari ſolet.* Tamen hic detrahenda, quantum fieri poteſt, de facto invidia. Itaque etſi injuria facta fuerit perſonæ conjunctæ aut ſubditæ ejus, cum quo Bellum compoſitum fuit, ipſi facta non cenſebitur, niſi aperte ad ipſius ſuggillationem facta fuerit. Sic adulterium vel ſtuprum libidini potius, quam inimicitiæ imputabitur, & invaſio rei alienæ, cupiditas nova potius quam Fides læſa habebitur. *d. c. 20. §. 39. & 40. Cic. Apolog. pro Aul. Gabin. adv. Ruffin.*

XLV. *Quinam ergo ſunt actus ex quibus præſumitur, contra Pacis compoſitionem, amicitiæ mutuæ inter Contrahentes officia exigentem, eſſe factum?*

℟. Varii ſunt; huc referuntur atroces minæ nulla nova cauſa præcedente; Arces in finibus ſtructæ non tuendi, ſed no- *Grot. l. c. 20 §. 40. n 4. & §. 41.*

c.5. §.24. & l. 1. cendi cauſa; inſolitus militum Delectus, ſi juſtis ſatis Indiciis appareat, hunc, non in alium quam in eum cum quo Pax facta eſt, haberi. Sic omnes oppidanos, aut magnos Cœtus, qui Civitatis partem maximam faciunt recipere non licet, neque eos, qui Sacramento vel aliter, in Miniſterio aut ſervitute Domini quem deſeruerunt, permanere obſtringebantur. Subditos tamen ſingulos, qui ex altera Ditione in alteram migrare volunt, recipere non eſt contra Amicitiam: neque enim naturalis tantum, ſed etiam favorabilis eſt iſta libertas. Huc refertur perfugium exulibus datum; nam in exules nullum jus eſt Civitati.

XLVI. *Quando Sortis aleæ Belli exitus ſubjici poteſt?*

d. c. 20. §. 42. ℟. Sortis aleæ ſemper ſubjici poteſt Belli exitus, quoties de re agitur, in quam plenum habemus Dominium. Ubi verò de ſubditorum vita, decore, libertate, & ſimilibus agitur, quorum conſervationi & defenſioni proſpicere tenentur Reges, per vias ſibi ab officio ſuo præſcriptas, ad Sortem deveniendum non eſt, niſi omni alia via tentata. Attamen, ſi omnibus perpenſis, qui injuſto Bello laceſſitur, tantò ſit inferior, ut reſiſtendi nulla ſpes ſit, videtur Sors offerri poſſe, ut certum periculum incerto declinet.

XLVII. *An Prælia quæ definito numero condicuntur, Belli finiendi cauſa, permiſſa ſint, puta inter ſingulos utrinque, inter binos, inter ternos, vel inter tercentos, &c.*

Grot. h. c. 20. §. 43. Oſiand. hic & ad l. 2. c. 23. §. 10. ℟. Certamina talia juſta ac pia eſſe poſſunt præſertim, ſi alioqui omnino timendum ſit, ne qui injuſtam fovet cauſam Victor ſit futurus cum magna innocentium ſtrage; tunc enim nihil imputandum eſt ei, qui mavult certare ea ratione, quæ ſpem ipſi maxime probabilem oſtentat.

XLVIII. *Ut hæc Pactio valeat, quid requiritur?*

Grot. h. c. 20. §. 4. Puff. l. 8. c. 8. §. 5. Reth. de pace. c. 4. n. 1. ℟ In Regno non patrimoniali, requiritur Populi, & jam natorum jus ad Succeſſionem habentium, conſenſus; in Regno patrimoniali, Regis, qui ſic in prælii exitum conjicit controverſiam, conſenſus ſufficit. Jus enim ſuum quiſque ſibi adimere poteſt, non autem alterius, ſine ejus conſenſu.

XLIX. *Quis*

XLIX. *Quis in tali Prælio dicitur victus?*

℞. Victus non poteſt videri niſi qui vel occubuit, aut in fugam datus eſt; ſic in Fines ſe vel oppida recipere, victi ſigna ſunt. Illa vero, Spolia legere, cadavera ad ſepulturam concedere, Prælio iterum laceſſere, per ſe nihil probant, niſi quatenus cum aliis Indiciis valent ad docendam Hoſtium fugam. Et certe, qui loco ceſſit, in dubio, magis eſt ut fugiſſe credatur. *Grot. h.c. 20. §. 45. Puff.d.l.*

L. *Quid juris, ſi Victoriæ firma non adſint Argumenta?*

℞. Res manet eo loco, quo ante Prælium fuit; & vel ad Bellum, aut ad novas Pactiones veniendum eſt. *Grot. d.c. § 44. n. 3.*

LI. *Quotuplices ſunt Arbitri, quorum judicio Bellum finitur?*

℞. Arbitrorum duo ſunt genera; unum ejuſmodi, ut, ſive æquum ſit ſeu iniquum Judicium, parere debeamus; quod obſervatur, cum ex Compromiſſo ad Arbitrum itum eſt: alterum ejuſmodi, ut ad boni Viri arbitrium redigi debeat. Utrovis modo Arbiter ſumi poteſt; vel ut fiat Conciliator tantum, aut ad Bellum evitandum vel ad finiendum; aut ſumitur ille Arbiter cujus dicto parendum omnino eſt, ut ſupra diximus, & de quo hic agitur. *Grot. h.c. 20. §. 46. l. 2. c. 23. §. 8. & ibi not.*

LII. *An à tali Arbitrio provocare licet?*

℞. Non; nulla enim hic eſt Poteſtas ſuperior, quæ Promiſſi vinculum impediat, aut ſolvat. Standum ergo omnino eſt tali Arbitrio, ſive æquum ſit, ſive iniquum. Aliud enim eſt de Arbitri officio, aliud de Compromittentium obligatione quærere. *Grot. h. c. 20. §. 46. n. 2. Puff. l. 5. c. 12. §. 4. & ſeqq.*

LIII. *Quodnam eſt officium Arbitri?*

℞. Officium arbitri interdum eſt inſtar officii Judicis, ut cogatur præciſe ſecundum Legem judicare; interdum habet laxiorem poteſtatem, ita ut non adſtringatur Regulis Juſtitiæ proprie dictæ, ſed omne poſſit quod rectius ſit. Qui ſummam Poteſtatem obtinent, cum Judicem communem non habeant, Arbitrum cenſendi ſunt obſtrinxiſſe iis Regulis, quibus Judicis officium adſtringi ſolet. Illud tamen obſervandum eſt, Arbitros lectos à Populis, aut ſummis Poteſtatibus, de principali Negotio pro- *Grot. d. c. §. 47. Schutz. vol. 2. Ex. 13. th 4. Grot. d. c. §. 48. Becl. quies in turb. p. 222. & ſeqq.*

Ziegl. h.l. aliter. pronuntiare debere, non de poſſeſſione. Et ideo dum Cauſa cognoſcitur, nihil eſt innovandum, cùm ne præjudicium fiat alterutri Parti, tùm quia difficilis eſt recuperatio.

LIV. *Eſtne adhuc aliud genus Arbitri ad Bellum finiendum?*

Grot. d.c. §. 49. ℞. Affirmatur; cum quis ipſi Hoſti de ſe arbitrium permittit, quæ eſt Deditio pura, ſubditum faciens eum, qui ſe dedit, ei verò, cui fit deditio, ſummam deferens Poteſtatem. Sed hîc quoque diſtinguendum eſt, quid victus pati debeat, & quid Victor jure, quid ſalvo omni Officio facere poſſit, quid denique eum maxime deceat. Victus poſt deditionem nihil non patiendum habet: quippe jam ſubditus, & ſi Jus Belli externum reſpicimus, eo in loco ſit, ut ei nihil non eripi poſſit, etiam Vita, Libertas quoque perſonalis, multo magis Bona non Publica tantum, ſed etiam ſingulorum.

LV. *Ne Victor quid injuſte faciat, quid ſpectandum eſt?*

Grot. h.c. 20. §. 50. & c. 15. in fin. ℞. Spectare primum debet ne quem occidat, niſi id ſuo facinore meritum ſit. ſic etiam ne cui quicquam auferat, niſi in juſtam pœnam. Intra hunc autem modum, quantum Securitas patitur, in Clementiam & Liberalitatem propendere ſemper honeſtum eſt, interdum pro Circumſtantiis etiam ex Morum regula neceſſarium. Et huc pertinet hæc Senecæ Sententia: *clementia liberum arbitrium habet: non ſub formula, ſed ex æquo & bono judicat, & abſolvere illi licet, & quanti vult taxare litem.* Neque refert, an dedens dicat ſe dedere Victoris ſapientiæ, vel moderationi, aut miſericordiæ, *auff Genad und Ungenad*: hæc enim omnia Blandimenta ſunt, res manet, ut Victor ſummus Arbiter fiat. *Grot. d.c. §. 51.* Secus quam quando Deditiones ſunt conditionatæ; quæ, vel ſingulis conſulunt, ut quibus Vita ſalva eſt, aut corporum Libertas, vel quædam Bona excipiuntur, aut Univerſitati, quarum nonnullæ etiam mixtum quoddam Imperium induere poſſunt, de quo alibi diximus.

LVI. *Quænam ſunt acceſſiones Pactionum?*

Grot. d.c. §. 52. ℞. Obſides & Pignora. Obſides ut ſupra dictum eſt, dantur vel ſua voluntate, aut ejus qui Imperium habet: nam in Summo

mo civili Imperio, comprehenditur etiam jus in actiones ſubditorum ut in Bona. Et ſi plures ſint qui ire poſſunt, danda eſt opera, ut Sorte res dirimatur.

LVII. *Quid eſt Obſes?*

℞. Obſes eſt, qui Fidei Publicæ ſervandæ cauſa, Principi aut Duci exercitus Hoſtium datur. *Alber. Gent. p. 394.*

LVIII. *An Dominus Feudi vaſſallum poteſt Obſidem dare?*

℞. Si Vaſſallus idem ſit ſubditus, Dominus poteſt, etiam invito vaſſallo; ſi non ſit ſubditus, non poteſt, neque enim reverentia & obſequium, quæ Vaſſallus Domino debet, hucuſque pertingunt. *Grot. h.c. 20 §. 52. in fin.*

LIX. *Si Obſes aliquod damnum patiatur, quid juris eſt?*

℞. Civitas aut ejus Rector, tenebitur illud incommodum, ei qui patitur, vel Proximis repenſare. *Grot. d. c. §. 52. n. 2. Puff. l. 8. c. 2. §. 6.*

LX. *An interfici poteſt Obſes?*

℞. Jure Gentium externo poteſt; non autem interno, niſi Facinus morte dignum conſciverit Obſes. Servus quoque non fit: imo Obſides Jure Gentium, Bona habere, eaque heredibus ſuis relinquere poſſunt. Quamvis, Jure Romano, Obſidum bona ſicut captivorum omnimodo in Fiſcum cogenda ſint. *Grot. h.c. 20 §. 35. c. 4. §. 14. Schutz. Ex. 13. th. 12. lit. g. aliter.*

LXI. *An fugere Obſidi licet?*

℞. Minime, ſi ab initio aut poſtea, quo laxius haberetur, Fidem dederit. Alioqui non videtur is animus fuiſſe Civitatis, obligandi civem, ne aufugeret, ſed Hoſti dandi facultatem qualis vellet cuſtodiæ Obſidis. *Grot. h.c. 20. §. 54. Oſiand. h. l. Gail. de pace publ. l. 2. c. 2. n. 2. aliter.*

LXII. *Si Obſes ſit datus in unam cauſam, poteritne retineri in aliam?*

℞. Obſidum odioſa eſt obligatio, cùm quia Libertati inimica eſt, tùm quod ex facto alieno veniat. Ideoque ſtricta interpretatio hîc locum habet, & in unam cauſam datus, in aliam retineri Ob- *Grot. h.c. §. 55.*

Digitized by Google

Grot. h.c. §. 55. c. 2. §. 3. & 5. Alber. Gent. p. 398. & ſeqq.

ſes non poteſt. Sed ſi Fides jam violata ſit, aut contractum Debitum ob aliam cauſam, retineri poteſt, non ut obſes, ſed eo Gentium Jure, quo ſubditi ex facto Imperantium detineri poſſunt per Androlepſiam; quod tamen ne fiat, caveri poteſt adjecto Pacto de reddendis Obſidibus, ubi id cujus nomine dati erant, impletum fuerit.

LXIII. *Quid ſi Obſes detur, ut alterum Captivum aut Obſidem redimat?*

Grot. h.c. §. 56.

℞. Eo mortuo liberatur Poſterior obſes: nam in Priori, dum moritur, jus Pignoris extinctum eſt, ut in Captivo redempto.

LXIV. *Rege qui Fœdus inivit mortuo, an adhuc tenetur Obſes?*

Grot. h.c. §. 57. l. 2. c. 16 §. 16. Tabor de oblig. ſuc. ceſ. c. 5. n. 14. Alber. Gent. p. 390.

℞. Si Fœdus fuerit reale, Obſes adhuc tenetur; ſi fuerit Perſonale, non tenetur. Nam acceſſoria non poſſunt efficere, ut in Principalium interpretatione à Regula recedatur, ſed eorum naturam ipſa ſequi debent.

LXV. *An Pignorum, ad Pacis compoſitionis cautionem, eadem eſt ratio, quæ Obſidum?*

Grot. h.c. §. 59. Alber. Gent. d. p. 399. Forſt. ad Tacit. p. 229.

℞. Commune habent cum Obſidibus, quod ex alio jam Debito retineantur, niſi data Fides obſtet: proprium, quod quæ de iis eſt Pactio, non tam ſtrictè ſumatur, quam illa de Obſidibus; neque enim æquale eſt odium, Res enim oppigneratæ natæ ſunt, ut teneantur, non verò Homines.

LXVI. *An Pignus perpetuo lui poteſt?*

Grot. h.c. §. 60. l. 2. c. 4. §. 15.

℞. Multi affirmant, & nullum tempus efficere poſſe putant, ne luitio ſit Pignoris, ſi id præſtetur, pro quo Pignus ſuppoſitum eſt, niſi certæ Conjecturæ aliam interpretationem exigant; (*a*) ut ſi Debitor luere cum vellet, impeditus, id ſilentio prætermiſit, tanto tempore, quod ad ceſſionis volontariæ conjecturam ſufficere poſſit.

CAPUT

Art. 66. (*a*) Si pignoris valor, fere idem eſſet cum debito, tunc propter aleam quæ hic adeſt, non tenebitur Creditor debitori exceſſum reſtituere; nam ſi Pignoris pretium, ſucceſſu temporis minui poſſit, damnumque inde ortum patiatur creditor, æquum eſt ut vice verſa ſi idem permaneat, vel augeatur Pretium, lucrum illud percipiat creditor, adeoque Pignus, niſi valde excedat Debitum, creditori cedet.

Digitized by Google

CAPUT XIV.

De Fide, manente Bello, ubi de Induciis, Commeatu, & Captivorum redemtione.

I. *Quid ſint Induciæ.*
II. *Quotuplices.*
III. *An nova Belli indictione opus ſit tempore Induciarum finito.*
IV. *An ſi Pactis tale quid convenerit, & ſi Induciæ fuerint longiores, potius Pax cenſeri debeant quam Induciæ.*
V. *An dies, uſque ad quem Induciæ Duraturæ ſunt, excluſus an comprehenſus intelligatur.*
VI. *A quo tempore Induciæ obligare incipiant. & an ubique obligent.*
VII. *Quantum per Inducias liceat.*
VIII. *An ultro citroque ire & redire.*
IX. *An iis durantibus interius recedere cum exercitu liceat: an Mœnia reficere & Milites conſcribere.*
X. *An corruptis hoſtium Præſidiis loca invadere.*
XI. *Quid ſi loca fuerint derelicta.*
XII. *An dimittendus ſit, qui circa Induciarum exitum vi majore retentus recedere anteà non potuit.*
XIII. *Quot modis finiantur Induciæ.*
XIV. *Quomodo violatione. an Læſo hoc in caſu liberum ſit ſtatim ad Arma venire.*
XV. *Quid ſi pœna addita à violante perſoluta ſit.*
XVI. *An per privatorum facta rumpantur Induciæ.*
XVII. *An extra Inducias ſit jus Commeandi ſeu Salvi-conductus.*
XVIII. *Quid ſit jus Commeandi.*
XIX. *Quotuplex.*
XX. *Militibus conceſſus Commeatus an etiam ad Duces porrigatur.*
XXI. *An ſub itu etiam comprehendatur reditus.*
XXII. *Qui abire an etiam redire, & qui venire an mittere, vel ſæpius venire poſſit.*
XXIII. *Commeatus Patri conceſſus an ad filium extendatur, an quoque ad famulum unum vel alterum.*
XXIV. *An ad Bona; an ad Comites omnes, vel eos, qui alterius ſunt Gentis in Commeatus conceſſione non expreſſæ.*
XXV. *An jus Commeandi morte concedentis extinguatur.*
XXVI. *Quid ſi ad beneplacitum* Con-

Digitized by Google

Concedentis fuerit conceſſum.

XXVII. *An Leges quæ captivos redimi vetant ſemper ſint juſtæ.*

XXVIII. *An jus exigendi à Captivo pretium Redemtionis in alium tranſcribi poſſit.*

XXIX. *An idem pluribus Redemtionis pretium deberi poſſit.*

XXX. *An conventio de Pretio facta reſcindi poſſit ob ignoratas Captivi divitias.*

XXXI. *An pecunia à Captivo celata ei prodeſſe poſſit ad Redemtionem.*

XXXII. *An pretium conventum, & ante mortem non ſolutum, ab Herede debeatur.*

XXXIII. *An dimiſſus ut alterum liberet, eo mortuo nec liberato, in carcerem redire debeat.*

I. *Quid ſunt Induciæ?*

Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 39. §. 2. in fin. Grot. l. 3. c. 21. §. 1. n. 1. aliter. Horn. l. 2. c. 5. §. 6. Grot l. 3. c. 21. §. 4. Alber. Gent. l. 2. c. 12. p. 302. Puff. l. 8. c. 7. §. 4. Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 39. §. 2 in med. aliter. Ziegl. d. l. §. 3. aliter. Grot h. c. 21. §. 3. Puff l. 8. c. 7. §. 6.

℟. INduciæ ſunt ſtatus Belligerantium, ex quo, manente Bello, Bellicis Actibus ad tempus, ex Conventione abſtinendum eſt.

II. *Quotuplices ſunt?*

℟. Duplices eſſe poſſunt ratione temporis; vel longiores aut breviores. Dari enim poſſunt in Horas, paucos Dies, in Annos etiam viginti, triginta, quadraginta, etiam Centum; licet hæ longiores Induciæ propius ad Pacem accedant, & in his, quod de Pacis tempore dictum eſt, valet, non ex vi vocum, ſed Contrahentium mentis certa intelligentia. Sic etiam ab objecto dividi poſſunt, ut ſi ad certos actus concedantur. Non autem videntur recte dividi in Expreſſas & Tacitas: quia licet tempore Induciarum finito, Partes ſe invicem non laceſſant, hoc tamen non fit cum mutua Obligatione; ſed cuicunque liberum eſt redire ad actus Bellicos quando ipſi viſum fuerit.

III. *Tempore induciarum finito, an nova opus eſt Belli indictione?*

℟. Non; nam ſublato impedimento temporali, ipſo jure ſe exerit ſtatus Belli non mortuus ſed ſopitus, ut Dominii & Patriæ poteſtatis uſus in eo qui à furore convaluit: niſi Pactis aliter convenerit, & Induciæ fuerint longiores; in his enim ſi non ne-

Digitized by Google

neceſſum, tamen decorum eſt, ut, iis elapſis, fiat nova denuntiatio Belli & conditionata.

IV. *At hoc in caſu, ubi aliter convenit, quia opus eſt nova indictione Belli, an Induciæ, potius ſunt Pax.*

℞. Non; quia utrique Parti relicta eſt facultas citra novam cauſam Bellum repetendi, ſecus quam ubi Pax facta eſt.

Grot. h. t. 21. §. 3. Ziegl. de jur. maj. l. l. 1. c. 39. §. 3. in fin. Text. c. 1. §. 19. Cardinal. Mantica Lucubr. Vatic. l. 27. tit 2. n. 15. aliter. Alber. Gent. l. 2. c 12. p. 306.

V. *Sin enuntiatum ſit, uſque ad certum Diem, vel Menſem, aut Annum, duraturas Inducias, an is dies, menſis, aut Annus excluſus, an comprehenſus intelligitur?*

℞. Magis naturale eſt, nec adverſatur Conſuetudo, ut terminus ſit pars Rei, inprimis ubi temporis productio favorem in ſe habet, ut in Induciis, quæ Humano Sanguini parcunt. Imo propter eamdem rationem, videtur comprehendi etiam Dies, à qua incipiunt Induciæ, nam etiam eſt pars Rei, & idem Favor militat.

VI. *A quo tempore Induciæ obligant?*

℞. Statim obligant Contrahentes, ex quo tempore Contractus abſolutus eſt: At tantummodò Subditos utrinque obligant cum effectu, ubi publicatæ ſunt Induciæ, & ad notitiam Subditorum pervenerunt. Hinc, ſi publicatio in uno tantum loco facta ſit, Ditionis reſiduæ Subditi non tenebuntur Induciis, niſi poſt Tempus ſufficiens ad perferendam ad ſingula loca notitiam. Quare ſi quid interea à Subditis contra Inducias factum fuerit, ipſi quidem pœnarum immunes ſunt; ſed tamen res captæ reſtituendæ ſunt, ſi exſtent, aut ſi ſint conſumtæ, in quantum facti ſunt locupletiores. Cæterum licet longiores Induciæ regulariter complectantur omnes Paciſcentium Ditiones, tamen in Imperio late patente conveniri poteſt, ut certis in locis tantum Induciæ obſerventur, in aliis verò Bellum maneat, *verbi gratiâ*, Populi Europæ, qui in India Orientali vel Occidentali loca poſſident, Inducias facere poſſunt valituras in Europa, non verò in India.

Ziegl. ad Grot. l. 3. c. 21. §. 4. Text. c. 19. §. 22. Puff. l. 8. c. 7. §. 8. Grot. l. 3. c. 21. §. 4. n. 3. & 4. aliter. Puff. l. 8. c. 7. §. 3. in fin.

VII. *Quantum licet per Inducias?*

℞. Ex ipſa Induciarum definitione hoc poteſt intelligi. Illiciti

ſunt omnes actus Bellici, ſive in Perſonas, ſive in Res. Etiam res Hoſtium, ſi, tempore Induciarum, caſu ad nos perveniant, reddendæ erunt, etiamſi anteà noſtræ fuiſſent, quia quod ad jus Gentium externum attinet, ipſorum ſunt factæ: & hoc eſt quod dici ſolet, tempore Induciarum non eſſe Poſtliminium. Et hæc vera ſunt præſertim, ſi ſint Induciæ illimitatæ, inprimis Longiores: in Reſtrictis, ob ſpecialem Conventionem, nihil erit mutandum, ut ſi ſint tantum, ſepeliendorum Hominum cauſa, datæ Induciæ, alii Actus non ſunt permiſſi; ſi in Induciis cum obſeſſis convenerit tantùm, ut Oppugnatio ſuſpenderetur eo tempore, Auxilia vel commeatus admittere obſeſſis non licebit; Nam tales Induciæ alteri Parti utiles, Damnoſæ eſſe non debent alteri Parti concedenti. Interdum convenit, ne commeare liceat Induciarum tempore: interdum Perſonis cavetur, non verò Rebus; quo in caſu, ſi ad Res defendendas, lædantur Perſonæ, nihil contra Inducias fiet.

Grot. h.c. 21. §. 6. & 10. Text. c. 19. §. 10. Berlic. de re mil. part. 5. tit. 3. Puff. l. 8. c. 7 §. 10. in med.

VIII. *An ire & redire ultro citroque licet?*

Grot h. c. 21. §. 7. Alber. Gent. l. 2. c. 13. p. 314.

℞. Affirmatur; dummodo id fiat eo Apparatu, qui periculum nullum oſtentet.

IX. *An, durantibus Induciis, interim recedere cum Exercitu licet?*

Text. c. 19. §. 11. & ſeqq. Schutz. vol. 2. Ex. 13. th. 16. lit. c.

℞. Interius recedere licet, item reficere Mœnia, Milites conſcribere, &c. omnes enim hi Actus præparatorii tantum ſunt futuræ vel Defenſionis, aut Oppugnationis; niſi vel expreſſe convenerit, ut omnia in Statu ſuo perſiſtant, vel quidam Actus expreſſe excipiantur.

X. *An corruptis Hoſtium Præſidiis loca invadere licet?*

Grot. h.c. 21. §. 8. n. 1. Schutz. vol. 2. d. Ex. th. 17.

℞. Minime: talis enim Acquiſitio juſta eſſe non poteſt, niſi ex jure Belli. Idem habendum eſt, ſi qui Subditi ad hoſtem deficere velint, tempore Induciarum.

XI. *Quid ſi Loca fuerint derelicta?*

Grot. h.c. 21. §. 8. n. 3. Alb. Gent. l 2. c. 13. p. 314.

℞. Occupare licet derelicta, dum vere derelicta ſunt, i. e. eo animo, ne amplius ſint, quorum fuerant: non verò incuſtodita, ſive Cuſtodia ante Inducias, ſeu factis Induciis omiſſa ſit. Dominium enim manens injuſtam facit alterius Poſſeſſionem.

XII. *Finitis*

XII. *Finitis Induciis, ſi quis vi majore impeditus recedere non poterit, & deprehendatur intra Fines Hoſticos, an adhuc habet jus redeundi?*

℞. Si jus Externum Gentium reſpiciamus, pari eſt conditione cum eo, qui cum in Pace veniſſet, Bello repente exorto, inter Hoſtes fato ſuo deprehenditur. Internum verò ſi conſideremus, ſeu temperatum ex æquitate; quia non fecit contra Inducias, dum caſu, puta per adverſam Valetudinem, vel per Maris tempeſtatem &c. fuit impeditus, & per eum non ſtetit, quo-minus ſecundum Conventionem abiret, redeundi facultas ipſi concedenda eſt, multo minus occidi poteſt.

XIII. *Quot modis finiuntur Induciæ?*

℞. Quatuor modis, 1. contraria Pactione 2. cum tempusvel Dies, in Induciis præfinitus, exiit. 3. abſoluto Actu, ad quem conceſſæ fuerunt. 4. Violatione.

XIV. *Quomodo Violatione?*

℞. Qui durantibus Induciis hoſtem laceſſit, i. e. violentas Belli functiones, quæque his æquiparantur, doloſas exercet, vel contra Perſonas aut Res hoſtium, Inducias violat; & quin Læſo liberum ſit ſine nova Belli denuntiatione ad Arma venire, fruſtra dubitatur, etiam in Induciis horariis. Nam capita Conventionis ei inſunt per modum Conditionis: etſi quoque ſi Læſus velit uſque ad Induciarum terminum quieſcere poſſit.

XV. *Quid ſi pœna in Induciis fuerit addita, eaque petita & expenſa ſit?*

℞. Si pœna conventa poſcatur, & perſolvatur ab eo qui contra Inducias fecit, tunc Bellandi jus non eſt: ideo enim pœna expenditur, ut cætera in Induciis conventa ſalva maneant. Contra ſi Læſus Bellum moveat, à pœna receſſiſſe intelligitur, id quod inprimis accidit, ubi Læſo optio relinquitur vel pœnam exigere, aut Inducias dirimere; quod tamen regulariter non ſolet fieri, ut neglecta pœna, Læſus ſtatim ad Arma recurrat.

Grot. h.c. 21.§. 9.c. 4.§.6.c.9. §. 4. n. 3. Alb. Gent. p.310. Bodin. de rep. l. 5. in fin. Alb. Gent. p. 310. Grot. l. 3. c.21.§. 9. n.2. Bart. ad l.15. de publ. aliter. Text. c.19.§.31. & ſeqq. Grot. h.c. 21. §. 11. Alber. Gent. l.2. c. 12. p. 308. Mynſ. l.4. obſ. aliter. quem refutat. Schutz. d. vol.2. Ex. 13. th. 17. lit. c. Puff. l. 8. c. 7. §. 1.

Grot. h. c. 21. §. 12. & c.20.§. 36. & ibi not. Puff. l.8.c.8. §. 12. in fin.

XVI. *An rumpuntur Induciæ, ſi privati contra faciant?*

Grot. h. c. 21 §. 13. & c. 20. §. 30.

℞. Non; niſi Publicus Actus accedat, puta imperii aut ratihabitionis, quæ etiam intelligitur, ſi qui deliquerunt, nec puniantur, nec dedantur, vel ſi non reddantur res inter Inducias captæ.

XVII. *Quid eſt Salvus-conductus?*

Grot. h. c. 21. §. 14. Alber. Gent. l. 2. c. 14. p. 316.

℞. Privilegium eſt quoddam, extra Inducias conceſſum: Quare in ejus Interpretatione ſequenda ſunt, quæ de Privilegiis in genere traduntur. Eſt autem hoc Privilegium neque tertio noxium, neque danti admodum grave: ideoque intra Verborum proprietatem ſtando, laxa magis quam ſtricta admittenda eſt Interpretatio.

XVIII. *In quo conſiſtit hoc Privilegium?*

Becht. de ſecur. & ſalv. cond. c. 1. §. 16. Magalot. de ſalv. cond. in pr. aliter.

℞. In jure commeandi, ſive juſto aut perfecto immunitatis, ab offenſione, damno vel inquietatione, Præſidio.

XIX. *Quotuplex eſt Salvus-conductus?*

℞. Vel Univerſalis, aut Particularis, qui certis Perſonis vel Rebus tantùm conceditur.

Becht. d. tr. c. 3. §. 32.

XX. *Si militibus concedatur Commeatus, quinam intelliguntur nomine Militum?*

Grot h. c. 21 §. 15. Alber. Gent. p. 320 in fin. aliter.

℞. Intelliguntur non tantum gregarii Milites, verum etiam Medii & Summi Duces; quia Verbi proprietas admittit eam ſignificationem, quanquam ſit etiam alia ſtrictior.

XXI. *Quid in Salvo-conductu comprehenditur ſub itu?*

Grot. h. c. §. 16. & 22. Alb. Gent. p. 318. Becht. de ſecur & ſalv. cond. c. 4. th. 87.

℞. In itu cautum etiam fuiſſe de Reditu cenſetur, ut abſurdum vitetur; nam niſi tutus eſſet Receſſus cui conceſſus fuit ſalvus-conductus, videretur periiſſe itum, ut veniret in poteſtatem Hoſtium, quod eſt ridiculum. Imo ſicut ante Salvum conductum poterat offendi ubique, ſic eo dato nullibi, neque in proprio ſuo, neque in alieno Territorio, ubi tranſit, offendi poteſt.

Digitized by Google

poteſt. Et abitus tutus intelligendus eſt, uſquedum eo pervenerit, ubi tutus ſit.

XXII. *An cui abire datum eſt, redire poteſt?*

℞. Non; neque cui venire conceſſum eſt mittere poteſt, nec contra. Sunt enim hæc diverſa, & extra Verba exſpatiari nulla ratio cogit: ita tamen ut error excuſet à pœna. Item cui venire permiſſum eſt, ſemel veniet non verò bis, niſi Temporis adjectio, intra quod ſæpius abire & redire poteſt, aliam ſuppeditet Conjecturam.

Grot. h. c. §. 16. n. 2. Alber. Gent. p. 319. & 320.

XXIII. *An Patrem filius ſequitur, & Virum uxor?*

℞. Non; aliter quam in jure commorandi. Nam morari ſolemus cum Familia, peregrinari ſine ea. Famulus tamen unus aut alter etiamſi expreſſus non ſit, comprehenſus cenſebitur in Literis commeatus, conceſſis ei cui ſine tali Comitatu ire indecorum foret. Nam qui aliquid concedit, concedit ſimul quæ neceſſario ſequuntur: Neceſſitas autem hic moraliter intelligenda eſt.

Grot. h. c. §. 17. Becl. conductor. Carol. p. 17. & 24.

XXIV. *Quid dicendum eſt de Bonis & Comitibus?*

℞. Non comprehenduntur quævis Bona, ſed tantummodo quæ ſolita ſunt, ad iter, aſſumi. Expreſſo, in Salvo-conductu Comitum vocabulo, non ſunt intelligendi hi, quorum cauſa magis eſt odioſa, quam ipſius, cui proſpicitur, tales ſunt piratæ, latrones, transfugæ, deſertores. Gentis expreſſum nomen in Comitibus, ſatis oſtendit facultatem ad alterius Gentis comites non porrigi; ſic conceſſo pro Germanis ſalvo-conductu, Galli duci non poſſunt.

Grot. h. c. §. 18. 19. Alb. Gent. p. 325.

XXV. *An deſinat Salvus-conductus morte ejus qui illum conceſſit?*

℞. Non; quia hæc Conceſſio venit ex vi Poteſtatis, quæ tranſit in ſucceſſores regulariter: attamen ſi utilitas Publica aliud ſuadeat, vel ſine probabili & juſta cauſa fuerit conceſſus, deſinere aut potius revocari poteſt; dummodo cui conceſſus fuit talis commeatus, nota fiat ejus revocatio, tempusque ipſi detur ſufficiens ad divertendum in locum tutum.

Grot. h. c. 21. §. 20. Oſiand. h. l.

XXVI. *Quid ſi Salvus-conductus ad bene-placitum Concedentis, & quamdiu voluerit fuerit conceſſus?*

Grot. d. c. 21..21. ℞. Durat hoc beneficium: etiamſi novus Actus volendi non intercedat, ſecus eſt, ſi is qui conceſſit deſierit poſſe velle, quod per Mortem contingit.

XXVII. *An Leges quæ captivos redimi vetant, ſemper ſunt juſtæ?*

Grot. h. c. 21. §. 23. & 24. n. 3. Oſiand. b. l. ℞. Non ſunt juſtæ, niſi appareat opus tali rigore, ut majora aut plura alioqui moraliter inevitabilia mala caveantur: tunc enim ſuam ſortem patienter ferant Captivi. Alias enim captivorum redemtio multum habet favoris maxime apud Chriſtianos, quibus Lex Divina hoc miſericordiæ genus peculiariter commendat.

XXVIII. *An jus exigendi pretium redemtionis poteſt in alium tranſcribi?*

Grot. h. c. §. 25. Text. c. 18. §. 53. aliter. ℞. Affirmatur; quia Jus Naturæ patitur ut incorporalia vel Jura alienari poſſint.

XXIX. *Poteſtne pretium Redemtionis pluribus deberi?*

Grot. h. c. §. 26. Alber Gent. d. l. ℞. Ita; ſcilicet ſi ab uno dimiſſus, Pretio nondum ſoluto; captus ſit ab alio: ſunt enim diverſa hæc Debita ex diverſis cauſis.

XXX. *An conventio de Pretio facta reſcindi poteſt, ex eo quod Captus intelligatur locupletior, quam credebatur?*

Grot. h. c. §. 27. l. 2. c. 12. §. 8. ℞. Non; quia jure Gentium externo nemo cogitur ſupplere; quod in Contractu minus æquo Pretio promiſit, ſi dolus non interceſſit.

XXXI. *Si Captus pecuniam aliquam celaverit, an ei prodeſſe poteſt ad Pretium redemtionis?*

Ziegl. h. c. §. 8. Grot. l. 3. c. 2. §. 28. aliter. Alber. Gent. p. 347. aliter ℞. Non; quia ſimul cum Perſona capta intelliguntur, quæ penes Perſonam deprehenduntur. Imo quæ etiam alibi habet apud eos, qui ſunt Neutrarum Partium: & Victor ſtatuit ut vult.

XXXII. An

XXXII. *An Pretium conventum & ante mortem non ſolutum ab Herede debetur?*

℞. Si captivus in carcere mortuus ſit non debetur, promiſſioni enim inerat conditio, ſi liberaretur, mortuus autem non liberatur: niſi convenerit, ut ab ipſo Contractus momento pure debeatur Pretium, & Captivus tantum retineatur, non Jam ut jure Belli captus, ſed ut à ſe oppigneratus. Si mortuus ſit, cum in libertate eſſet, Pretium conventum & non ſolutum, ab Heredibus captivi debetur: jam enim lucratus fuerat libertatem, pro qua captus tale pretium. promiſerat

Grot. h. t. §. 29. Alber. Gent. p. 336. Text. c. 18. §. 51. de capt. aliter.

XXXIII. *An in carcerem redire debet, qui dimiſſus eſt ſub Pacto, ut faceret dimitti alterum, qui Factum morte prævenit?*

℞. Non tenebitur quidem Dimiſſus reddere ſe cuſtodiæ, neque enim id conventum fuit, neque tacite actum intelligi patitur favor Libertatis, neque debebit lucrifacere Libertatem, ſed ejus quod præſtare non poteſt æſtimationem ſolvet. Nam in promiſſis oneroſis non ſufficit facere quantum quis poteſt, ſed obligatur ad id quod tantumdem valet.

Grot. h. c. §. 30. Kulpis. h. c.

CAPUT XV.

De Fide minorum Poteſtatum in Bello.

I. *Quinam nomine minorum Poteſtatum in Bello veniant.*
II. *Quot modis eorum Promiſſa conſiderari poſſint.*
III. *Quando per Pactionem ſuam ſummam Poteſtatem obligent.*
IV. *Quid ſi conditiones in Mandato expreſſas non obſervaverint.*
V. *Quid ſi fines Mandati exceſſerint.*
VI. *An tali in caſu Pars altera obligetur.*
VII. *An inferiores ſuos obligare poſſint.*
VIII. *An de Belli cauſis tranſigere & Pacem facere.*
IX. *An Inducias dare.*
X. *An homines, agros, & Imperia Bello quæſita concedere & alienare.*

XI. *An*

XI. *An nondum quæſita condonare poſſint.*
XII. *Hæc Ducum pacta an ſtricte ſint interpretanda.*
XIII. *Quomodo interpretanda ſit Deditio pure à Duce accepta.*
XIV. *Quid ſi ſub cautione Ratihabitionis Deditio fuerit accepta.*
XV. *An obſeſſi, ſi Oppidum ſimpliciter tradere promiſerint, Præſidium ante deditionem dimittere poſſint.*

I. *Quænam ſunt minores Poteſtates in Bello?*

Grot. l. 3. c. 22. §. 1. ℞. MInores poteſtates ſunt omnes, quorum poteſtas pendet ab eo, cujus auſpiciis Bellum geritur; ſive ſint Summis Poteſtatibus proximi, quales ſunt Duces excellenter ſic dicti, ſive longius remoti.

II. *Quot modis poſſunt conſiderari harum Promiſſa?*

Grot. h.c. 22. §. 2. ℞. Duobus; nam hoc quæritur, an Summam Poteſtatem obligent, an ſe ipſas.

III. *Quando obligant Summam Poteſtatem?*

d.c. 22 §. 2. & 3. ℞. Obligant ſummam Poteſtatem (1°.) quando faciunt id, quod probabiliter in ipſarum officio contineri cenſetur. (2°.) Aut etiam extra illud, ex ſpeciali Mandato publicè noto, vel tantum iis quibuſcum res agitur. (3°.) Per Conſenſum ſubſequentem; cùm Summa Poteſtas vel expreſſe ratum habet, quod geſſerunt ejus Miniſtri; aut tacite, ubi ſcivit Summa Poteſtas, quod actum erat, & fieri paſſa eſt, quæ ad aliam cauſam quàm ad executionem Pactionum, ea Inſcia, factarum, referri probabiliter non poſſunt. (4°.) Per rem in quantum, cum damno alterius, locupletari non debet Summa Poteſtas; *id eſt*, tenetur, vel Pacto, a ſuis Miniſtris eà Inſcia, facto ſtare, quo ad ſuum quæſtum abuti vult; vel renuntiare talis Pacti commodis. Hinc ab injuſtitia excuſari non poſſunt, qui Pacta abſque eorum juſſu facta improbant, & tamen retinent, quod ſine Pactis non haberent.

IV. *Quid*

Digitized by Google

IV. *Quid Juris eſt, ſi Paciſcendi procurationem habens, Juſſa arcana ei impoſita exuerit?*

℞. Pactum erit validum, eoque ſtare tenebitur qui præpoſuit, dummodo præpoſitus Juſſûs manifeſti limites non tranſgreſſus fuerit, ut alibi diximus. Præterea, ſi in hoc Juſſu erat certa lex, vel interventus cujuſdam perſonæ, æquiſſimum erit præpoſitionis conditionem ſervari, qua deficiente, non obligabitur qui præpoſuit. Unde ſequitur quod, inter Reges aut Populos, alii magis, alii minus ex Ducum ſuorum Contractibus teneri poſſint, ſi, inter eos, ſatis notæ ſint ipſorum Leges atque Inſtituta. De his ſi non conſtet, conceſſum intelligitur id, ſine quo ſatis commode, quæ officii Ducum ſunt, expediri non poſſunt. *h. c. 22. §. 4. l. 2. c. 11. §. 12. & 13. Puff. l. 3. c. 9. §. 2. Ruber. p. 197. in fin.*

V. *Quid ſi fines Mandati exceſſerit minor Poteſtas?*

℞. Tenebitur ipſa, ſi quod promiſit præſtare non poteſt, ad æſtimationem: niſi Lex aliqua ſatis cognita id quoque impediat. Quod ſi dolus acceſſerit, *id eſt*, ſi præ ſe tulerit jus majus, quam habebat, tunc tenebitur de Damno culpa ſua dato, imo etiam ex crimine, ad pœnam crimini reſpondentem. *Grot. h. c. §. 4. n. 3. l. 2. c. 15. §. 16. & ibi not.*

VI. *An ſemper obligatur is qui cum minoribus Poteſtatibus contrahit?*

℞. Quia ſemper vel Summa Poteſtas obligatur, aut miniſter ejus; certum eſt, & Partem alteram obligari, & Contractum claudicare non poſſe. *Grot. h. c. §. 5. jung. §. 3. h. c. in fin. l. 5. ff. D. de auctor. tut.*

VII. *An minores Poteſtates obligare poſſunt ab ipſis pendentes?*

℞. Non dubitandum eſt, quin Dux milites, & Magiſtratus oppidanos obligent intra eos Actus, qui ſolent ab ipſis imperari; id enim in Poteſtate ipſorum comprehenſum eſt.

VIII. *An Dux belli poteſt tranſigere de Cauſis Belli & conſequentibus, & Pacem facere?* *Grot. h. c. 20. §. 6.*

℞. Non; neque enim Belli gerendi poteſtas pars eſt Juris Bellum finiendi. Imo etſi Dux Belli cum maxima Poteſtate præpoſitus fuerit, ea de Ducis auctoritate & Belli ductu intelligenda erit. Et eorum tantum eſt Bellum finire, ut alibi diximus, quorum eſt Bellum. *Grot. h. c. §. 7. Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 40. §. 2.*

IX. *Poteſtne Inducias dare?*

Grot. b.c. §. 8. Alb. Gent. l. 2. c. 12. p. 305. in ued. Frid. Horn. l. 1. c. 5. §. 6. Baud. de ind. Belg. l. 1. & 2. Ziegl. de jur. maj. l. 1. c. 39 §. 5. Rhet. de pace §. 12. & 13.

℞. Inducias dare Ducum eſt, nec Summorum tantum, ſed etiam Minorum, iis nempe, quos oppugnant vel obſeſſos tenent, & ſe ſuaſque Copias quod attinet. Et ſic particulares Inducias & brevioris temporis in horas aut dies aliquot dare poſſunt: nam Adminiſtrationi Militari creditur ineſſe hæc quietis imago. Univerſales verò Inducias in aliquot Menſes aut Annos porrectas, cum ad Pacem propius accedant (Pax enim non ſunt, quia omnis Pax ex voto Paciſcentium debet eſſe perpetua) concedendi jus Majeſtati ſoli competere verius eſt; adeo ut ſi de facto longiores Inducias det Belli Dux, reſcindendæ ſint.

X. *An Homines, Agros, & Imperia Bello quæſita concedere poſſunt Belli Duces minores, vel Summi?*

Grot. b. c. §. 9. & c. 6. §. 11. 15 & ſeqq.

℞. Non; nam etiam hæc ad eum pertinent ad quem Jus Belli faciendi pertinet; & quamvis Ducibus concedatur aliquod jus in Præda, tamen hoc non competit ex vi Poteſtatis, ſed ex cujuſque Populi Moribus.

XI. *Quid de nondum quæſitis dicendum eſt?*

Grot. b. c. §. 9. n. 2.

℞. Nondum quæſita condonare, omnino in Ducum eſt poteſtate; quia Oppida pleraque, & Homines ſæpe in Bello ſe dedunt, ſub conditionibus Vitæ ſalvæ, vel Libertatis, aut Bonorum, de quibus Summæ Poteſtatis arbitrium exquiri res plerumque non patitur. Pari ratione jus hoc etiam Ducibus non ſummis dandum eſt intra ea, quæ ipſis agenda commiſſa ſunt.

XII. *Hæc Ducum Pacta quomodo ſunt interpretanda?*

Grot. b.c. §. 10.

℞. Quia de re agunt aliena, quatenus Contractus natura patitur, adſtringenda eſt Interpretatio; nempe ne, vel ex ipſorum Facto, ſumma Poteſtas plus quam vellet obligetur, aut ipſi Detrimentum accipiant Officium ſuum faciendo.

XIII. *Quid ſi in deditionem puram quis à Duce fuerit acceptus?*

Grot. b.c. §. 11.

℞. Ita hoc eſt interpretandum, ut cenſeatur eo jure acceptus talis Deditus, ut de eo Victoris Populi vel Regis arbitrium ſit.

XIV. *Quid*

XIV. *Quid ſi adjecta Clauſula ita ratum ſit, ſi Majeſtas cenſuiſſet?*

℞. Hæc clauſula efficiet, ut, Ratihabitione non ſecuta, Dux Belli in nihil ipſe teneatur, niſi quantùm locupletior factus fuerit, ut ſi aliquid accepiſſet, quod aliter non accepiſſet. *Grot. h.c. §.12. l. 2. c. 15. §. 3.*

XV. *Si obſeſſi Oppidum tradere promiſerunt, quomodo interpretandum eſt?*

℞. Poſſunt Præſidium dimittere & Oppidum tradere. *Grot. h. c. §. 13.*

C A P U T XVI.

De Fide privata in Bello.

I. *An privati Fide hoſti data obſtringantur.*
II. *Quouſque privatorum in Paciſcendo cum Hoſte poteſtas ſe extendat.*
III. *An talia Pacta in ſumma Neceſſitate & ut evitetur majus Malum permiſſa cenſeantur.*
IV. *An Lex ea ſemper prohibere poſſit.*
V. *An privatorum Actus, ubi juſta eſt prohibitio, irriti ſint.*
VI. *An valeat Promiſſio Captivi de redeundo in carcerem, vel contra Victorem nunquam militando.*
VII. *An fugere poſſit ubi contrarium promiſit.*
VIII. *An alteri ſe dedere.*
IX. *An privati à ſuo Magiſtratu cogi poſſint ut hoſtibus facta Promiſſa impleant.*
X. *Quomodo hæc Pacta ſint interpretanda.*

I. *An privati Fide hoſti data obligantur?*

℞. Affirmatur: nec admittenda eſt opinio eorum, qui ſtatuunt Pacta publica facta cum hoſtibus Fidem adſtringere, non vero ea quæ à Privatis fiunt: nam cum Privati jura privata habeant, quæ obligare poſſunt, & Hoſtes capaces ſint acquirendi juris, nihil eſt quod Obligationem impediat. Huc accedit, quod niſi id ſtatuatur, detur cædibus occaſio, & Liber- *Grot. l. 3. c. 23. § 1. & 2. jung. ſupra l. 2. c. 11. quæſt. 17.*

Libertati impedimentum. Sic etiam latroni & piratæ data privatim Fides obligat.

II. *Quouſque Privatorum in paciſcendo cum Hoſte poteſtas ſe extendit?*

Grot. d. c. 23. §. 5. & c. 3. & 9. l. 1. c. 1. §. 9.

℞. Difficilis inſpectio eſt. Quod publicum eſt, a privato alienari non poſſe ſatis conſtat: nam ſi ne Ducibus quidem Belli id permiſſum ſit, ut modo diximus, multo minus privatis. Pacta etiam de ipſorum Actionibus & Rebus videntur illicita Civibus, propter denuntiationem Belli & Civitatis ſupereminens Dominium in rebus ipſorum, & Militibus conſcriptis ob fidem Sacramento datam.

III. *Quid ſi ſumma Neceſſitas ſit & ut evitetur majus Malum?*

Grot. l. 3. c. 23. §. 5. n. 2. l. 1. c. 4. §. 7. & ibi not.

℞. Ea pacta, quæ majus Malum vel certius evitant, e. g. Tributa hoſtibus promiſſa ad redimenda Incendia & Vaſtationes, magis utilia quam damnoſa non tantum privatis, ſed etiam Publico cenſeri debent, ideoque permiſſa eſſe videntur.

IV. *Annon Lex hanc poteſtatem Subditis adimere poteſt?*

Grot. h. c. 23. §. 5. n. 5.

℞. Lex quidem poteſt adimere Subditis vel perpetuis aut temporariis hanc poteſtatem, ſed nec Lex hoc ſemper facit, parcit enim Civibus, neque ſemper facere poteſt. Nam Leges humanæ vim obligandi tum demum habent, ſi latæ ſint ad humanum modum, non ſi onus injungant, quod à Ratione & Natura plane abhorreat, *verbi gratia*, ſi prohibeatur, ne Hoſtibus Tributa ſolvantur, ubi Dominus territorii nullo modo Subditos à vi hoſtili tueri poteſt.

V. *Quid ſi actus, qui Lege vel Edicto, interdictus erat, & valere vetitus, interdici æquo jure potuit, e. g. Commercia, atque ne Arma, Equi, Frumentum &c. hoſtibus vendantur?*

Grot. h. c. 23. §. 5. n. 4. l. 1. c. 3. §. 16. n. 2.

℞. Jam irritus erit actus Privati, & puniri poterit; quia promiſit id, quod, ſui juris non erat, maxime ſi contra præſtitum Juramentum hoc fecerit.

l. 2. c. 5. §. 10.

VI. *Promiſſio captivi de redeundo in carcerem an toleratur?*

Grot. h. c. §. 6. & 7.

℞. Affirmatur; quia nec Civitatis nec captivi reddit conditionem

nem deteriorem. Item valet Pactum, ne quis in certum locum redeat, ne adverſus eum qui ipſum in poteſtate habuit & dimiſit, militet. Nam conditio Patriæ non fit deterior, cui is, qui captus eſt, ni liberetur, jam periiſſe cenſendus eſt. Niſi tamen Salus Publica omnino poſtulet non ſervari tale Pactum, & Civitas in manifeſto verſetur Periculo, ni liberatus quoque Arma capiat pro Defenſione Patriæ, ut alibi diximus. *Alb. Gent. p. 295. & 299. Puff. l. 8. c. 2. §. 2.*

VII. *Si promiſerit captus quod non velit fugere?*

℟. Tenet hoc eum, etiamſi vinctus promiſerit, quia hæc vis eſt licita, & ſic ſolet vel Vita ſervari, aut mitior obtineri cuſtodia. *Grot. h. c. 8. Alb. Gent. p. 595. & 599.*

VIII. *An qui captus eſt alteri ſe dedere poteſt?*

℟. Non; nemo enim ſua Pactione jus alteri quæſitum auferre poteſt. *Grot. h. c. §. 9.*

IX. *An privati à ſuo Magiſtratu cogi poſſunt, ut Pacta ab eis cum Hoſtibus facta ſervent?*

℟. Affirmatur; ſed tantummodo cùm tales Pactiones, in Bello Solemni factæ fuerunt; idque ex Jure Gentium, quo Bellum gerentes obſtringuntur alter alteri jus reddere, etiam de factis Privatorum; ut puta ſi à privatis violati eſſent Hoſtium Legati. *Grot. d. c. §. 10. & c. 6 § 2. n. 1. Horn. l. 2. c. 9. §. 3. & 4.*

X. *Quomodo hæc Pacta ſunt interpretanda?*

℟. De horum interpretatione, tenendæ ſunt Regulæ jam aliquoties memoratæ, ut à proprietate Verborum non recedatur, niſi abſurdi vitandi cauſa. Sic Vitam pactus, non habet jus ad Libertatem, ſunt enim diverſa; Veſtium nomine Arma non intelliguntur. Veniſſe Auxilium dicitur, ſi in conſpectu ſit, etiamſi nihil agere poſſit; rediiſſe ad Hoſtem non dicitur, qui clam rediit ut ſtatim exiret, ſed rediiſſe intelligi debet, ut in poteſtate Hoſtium ſit. Juſta Auxilia, in Pactis deditionis non faciendæ, ſi ea advenerint, intelligi debent talia, quæ Periculum ceſſare faciant &c. *Grot. h. c. §. 11. 12. 13. & 14.*

CAPUT XVII.

De Fide tacita.

I. *Quid ſit Fides tacita, & quomodo interponatur.*
II. *An-non nimium ſit extendenda.*
III. *An Signa, quæ ex conſuetudine ſignificant, tacite obligent.*
IV. *An pœnæ remiſſio ex diſſimulatione colligatur.*

I. *Quid eſt Fides tacita?*

Grot. l. 3. c. 24. §. 1. 2. & 3. ℞. FIdes tacita eſt Fides, quæ præſumitur vel ex ſilentio aut Negotii natura. Sic qui aut ab Hoſtibus vel ab exteris venit, & in alterius Populi aut Regis fidem ſe committit, tacite ſe obligat, ne quid faciat adverſus Imperium, in quo præſidium petit. Sic qui colloquium vel poſtulat, aut admittit, tacite pollicetur Collocutoribus id innoxium fore.

II. *Annon ultra id quod modò dictum eſt, tacita illa Voluntas trahenda eſt?*

d. c. 24 §. 4. c. 1. §. 6. Puff. l. 4. c. 1. §. 19. ℞. Non; nam dum Collocutores nihil patiuntur, ſpecie Colloquii avertere hoſtem à Belli conſiliis, ſua interim promovere, perfidia vacat, & dolis bonis annumeratur.

III. *An etiam Signa, quæ ex Conſuetudine ſignificant, tacite obligant?*

Grot. h. c. 24. §. 5. ℞. Affirmatur; ſic hodie Vela candida tacitum habent Signum petiti Colloquii, obligabunt ergo, non minus quam ſi voce petitum eſſet.

IV. *An pœnæ remiſſio colligitur ex diſſimulatione?*

Grot. h. c. §. 7. ℞. Non; ſed opus eſt ut accedat Actus talis, qui, vel Amicitiam per ſe oſtendat, ut Fœdus amicitiæ cauſa initum; aut opinionem præ ſe ferat de tali virtute, cui merito ante facta condonari debeant, ſive ea Opinio Verbis indicata fuerit, ſeu rebus, quæ ex More inſtitutæ ſunt ad talem ſignificationem.

CAPUT

CAPUT XVIII.

Concluſio cum monitis ad Fidem & Pacem.

I. *An ſummæ Poteſtates Fidem omnino ſervare debeant.*
II. *An in Bello ſemper Pacem ſpectare debeamus.*
III. *Quid ſit Pax.*
IV. *Quotuplex.*
V. *Quando tuta cenſeatur.*
VI. *Quid ſit Amneſtia.*
VII. *An ſemper præſumatur, licet de ea expreſſe cautum non fuerit.*
VIII. *Quando Pacem facere maxime conveniat.*
IX *An Pax, qualibuſcunque legibus facta, ſumma Religione ſervanda ſit.*

I. *An omnino neceſſe & utile eſt, ut Summæ Poteſtates fidem ſervent?*

℟. Servanda prorſus eſt hæc Fides, multis de cauſis, quarum præcipua eſt, ne ſpes Pacis adimatur. Fide enim non tantum Reſpublica quælibet continetur, ſed etiam maxima illa Gentium Societas: Fide enim ſublata, tollitur quod inter Homines eſt Commercium. Et hanc tanto magis præſtare Summi hominum Rectores debent, quanto cæteris impunius peccant. Præterea magis eſt Regum Religioſe hanc colere, primum ut Conſcientiæ, deinde Famæ, qua ſtat Regni auctoritas, conſulant. Et ſciant iſti, qui Regibus fallendi artem inſtillant, diu non prodeſſe doctrinam, quæ hominem hominibus inſociabilem facit & Deo inviſum. *Grot. l. 3. c. 25. §. 1. Grot. in proœm. §. 18. & 22. Puff. l. 2. c. 3. §. 10.*

II. *An in Bello ſemper Pacem proſpectare debemus?*

℟. Affirmatur; nam Sapientes Pacis cauſa ad quam nati ſunt, Bellum gerunt & Pacem non quærunt, ut Bellum excitent, ſed Bellum gerunt, ut Pax acquiratur. Huc accedit Utilitas Publica, quæ homines ad Pacem colendam invitat, tam eos qui minus valent, quia periculoſum eſt longum cum validiore Certamen, quàm Validiores, cùm quia Pax certa melior tutiorque eſt quam ſperata Victoria, tum etiam propter Martem Belli communem, & præſertim ne Hoſtes ad deſperationem adigantur, quorum audacia tunc maxime eſt metuenda. *Grot. h. c. §. 2. 4. & 5.*

III. *Quid*

III. *Quid eſt Pax?*

Alber. Gent. p. 472. aliter. Schutz. vol. 2. Ex. 13. th. Rhet. de pac. c. 1. §. 2. l. 3. D. de J. & L.

℞. Pax in genere eſt ſtatus, quo in Societate, Amicitia & Securitate vivimus. In ſpecie eſt Pactum Publicum vel potius ſtatus, quo ii, qui Summum Imperium habent, ex Pacto in Societate & concordia perpetuo vivunt.

IV. *Quotuplex eſt?*

℞. Eſt vel Publica aut privata; vel communis omnium Hominum in Statu Naturali; vel certorum Populorum.

V. *Quando Pax eſt tuta?*

Grot. h. c. §. 3.

℞. Pax tuta eſt, quæ ſtabilitur & malefactorum & Damnorum & Sumtuum condonatione, ſive ubi eſt Amneſtia quædam Generalis.

VI. *Quid eſt Amneſtia?*

Grot. l. 3. c. 20. §. 19. Rhet. de pac. c. 5. §. 5. & 6.

℞. Amneſtia eſt omnium in Bello ejuſque intuitu, commiſſorum perpetratorumque perpetua ſancita oblivio.

VII. *Si expreſſe cauta non eſt, an tacite præſumitur?*

Grot. l. 3. c. 20. §. 15. & 17. Boecl. de amneſt. c. 2. n. 14.

Affirmatur; quia Pacem tutam firmam & ſecuram cupimus, qualis eſſe non poteſt, niſi ſit univerſalis Oblivio injuriarum, qua ab omni pœna in hoſtes capienda, & vindicta ſuſcipienda abſtinetur.

VIII. *Quando convenit Pacem facere?*

Grot. h. c. §. 6.

℞. Optimum tempus de Pace agendi eſt, ſi uterque ſibi confidat, & pares Ambo ſibi videantur.

IX. *An Pax ſervanda eſt, qualibuſcunque legibus facta fuerit?*

Grot. d. c. §. 7. & 8.

℞. Omnino, ob Fidei Sanctimoniam; & hinc ſollicite cavenda ſunt non tantum perfidia, ſed etiam quicquid Animos exaſperat. Inſcribat hæc Deus, qui ſolus hoc poteſt, Cordibus eorum, quorum res Chriſtiana in manu eſt, & iiſdem Mentem, Divini humanique Juris intelligentem det, quæque ſemper cogitet, lectam Miniſtram ad Regendos homines, Deo cariſſima animalia!

GROTII *Operis, de Jure Belli & Pacis, Epitomes*

FINIS.

JOHAN.

JOHAN. FRANCISCI

B U D D E I,

S. S. Theol. Lic. & Philoſophiæ Moralis ac Civilis in Academia Fridericiana Profeſſ. Publ. Ordinar.

HISTORIA JURIS

NATURALIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Q. D. B. V.

QUI eam Philoſophiæ partem, quæ mores Hominum fingit formatque, quam plerique Recentiorum, Jus Naturæ appellitant, cum ipſis Hominibus natam eſſe, aſſerunt, ita ut par eſt, utque Doctrinæ hujus & majeſtas & antiquitas exigit, ſentiunt. Quod enim Nonnulli, interque eos C. Cornelius Tacitus (*a*) rerum ſuarum longe conſultiſſimus Scriptor, tradidere; vetuſtiſſimos Mortalium, nulla adhuc mala libidine, ſine probro ſine ſcelere, eoque ſine pœna & cœrcitionibus egiſſe, & ſponte, ſine Lege, fidem rectumque coluiſſe; id ejuſmodi eſt, ut à Principum juſſis, Tabuliſque Legum, ſcriptiſque eos ſaltem caruiſſe Monumentis, evincat condoceatque. Parentes verò ſuos erudiviſſe Liberos, rectique & honeſti non minus imbuiſſe Elementis, quam vero de Numine ſenſu, id ſi quis in dubium vocaverit, næ! is ſimplicium proborumque & ſanctiorum, quibus præditi erant Cordatiſſimi Mortalium, Morum, haud ſane æquus eſt æxiſtimator. Aſt, cum aut alienæ Potentiæ metus, vel alia quævis ratio jungeret Homines, & in majores Cœtus, quos Civitates deinceps appellarunt, coire juberet, priſtinis Moribus eouſque vixerunt, ut à Parentibus, quid Jus faſque & nefas eſſet, acciperent Liberi; Rectores autem Civitatum, rerumque Domini, ſaltem quæ è re Civitatis eſſent, neceſſe erat ut ſancirent ſtatuerentque. Erupit in poſteris Ævis omne nefas, Hominumque pravitas magis ac magis ſe prodidit, ita ut fraudibus & dolis, ſe invicem circumvenirent, nec ſceleribus injuriiſque, modum nec finem ſtatuerent. Qui itaque rerum Summam tenebant, ruere præcipiti caſu & collabeſcere Civitates, intelligebant, ni vitia hominum ſuis circumſcriberentur limitibus, pœniſque coercerentur. Nimirum & ſpreto Rationis imperio, & domeſtica Diſciplina neglecta, rebusque deperditis ac pro-

a) Annal. lib. III. add Ovid. lib. I. Metamorph. & Lucretius lib. V.

fligatis, non aliud quid Remedio fuit, quàm Publica Auctoritate Sanctionibusque ſeveriſſimis, ad obſervanda ea, quæ honeſta ſunt, & turpia fugienda, homines Rationis rectæ contemptores compellere. Sed vero & tunc, ut credo, patuit, quod nunquam fere non experientia eſt comprobatum, clariſſimum illud fulgentiſſimumque Lumen, infuſum à Sapientiſſimo Numine inſitumque mortalium pectoribus, velut Nubibus quibuſdam obductis abſcondi, nec cuivis quid pulchrum honeſtumque ſit, quid turpe fœdumve, ſemper perſpici. Quæ ergo, præeunte ac prælucente Ratione, quilibet facere debebat, ad ea Civilibus Sanctionibus adigi cœpit. Cumprimis quæ ut homo homini exhibere debebat, & fas erat, ſedulo erant inculcanda, cum & proclives valde pronique ſint Mortales, ad ſe invicem lædendos, unde, lites contentioneſque, & infinita quibus cum Civitatibus conflictandum eſt, & mala enaſcuntur. Sic itaque arbitror, quod Gentium vel omnium aut plerarumque Leges, quæ Civiles vocantur, præſtantiora ſimul Juris Naturalis capita, complectantur, id non aliunde magis eſſe arceſſendum. Faciet pretium operæ, qui Gentium tum Veterum, tum Recentiorum, & inter illas earum quam-maxime, quæ noſtram incoluere Germaniam, Leges, quæ ceu ſervatæ ex naufragio Tabulæ, magnorum Virorum ope ad nos pervenere, excuſſerit, & hujus, quod Ratio omnes docet, Juris, Veſtigia luculentiſſima, ſubinde deprehendet. Romanas enim Leges lubens prætereo, quippe in quibus Naturales illæ, tanto manifeſtius quandoque ſe conſpiciendas præbent, quanto ceterarum Gentium inſtitutis & Sanctionibus, eruditiſſimorum Virorum confeſſione atque judicio, præſtant. Attici quoque Juris, quod ſecundum à Romano, ſuo merito occupat locum, non minor eſt præſtantia, nec obſcuriora hujus ſententiæ noſtræ ſuppeditat Documenta, id quod ne quemquam fugeret, Johannis MEURSJI, atque Samuelis PETITI, è tenebris illud ſtrenue eruentium, opera, æternis laudibus digna, effecit. Hunc proinde in modum Naturæ Leges, poſitivarum, ut vocari ſolent, involucris veſtitæ & circumſeptæ, quandoque & per Legumlatorum inſcientiam obſcuratæ aut everſæ, longe quidem lateque, per Civitatum omnium Jura diſperſæ ſunt atque diffuſæ; ſimul tamen Civiles & Naturales

leſ inter ſe confuſæ ita atque commixtæ, ut has ab illis ſecernere, res ſummi & deſperati fere laboris, doctiſſimis quoque Viris viſa fuerit. (*b*) Intellexit hoc probe, ſi quis alius Johannes SELDENUS, Britanniæ illud immortale decus. Namque perplexa rite extricare, confuſa invicem diſtinguere, veri ac falſi Confinia horumque ſinuoſos Anfractus, ſatis habere exploratos; & demum ex eis, quæ ſuperſtruuntur, de Fundamentis ſeu Principiis recte conjicere, cui illis utique ſubeundus eſt labor, & qui Naturales Civileſque Leges inter ſe permixtas ſecernere rite ac ſejungere volunt, rem perquam arduam, pene inacceſſam, & Mortalium pauciſſimorum eſſe, diſerte profitentur. (*c*) Jam ergo mirari deſino, tot effluxiſſe Secula, feracia quidem, doctiſſimorum Virorum, Legumque Civilium, Interpretum ſapientiſſimorum, quibus ingenium æque ac induſtria adeo non defuit, ut Commentationum quas ſeduli aſſiduique Homines in lucem protulère, mole, jam pridem Orbis eruditus laboret; ſed recentiori demum Ætate extitiſſe, qui præclarum iſtud pulcherrimumque Opus, ex involucris ſuis tegumentiſque, evolvendi Naturæ Effata, ingenti animo, & labore incredibili, ſed ſucceſſu feliciſſimo, aggrederentur. Ceterum ut Civilibus Legibus, id, quod commonſtratum hactenus, comprobatumque eſt, ita & Sanctiori iſti reconditæque Diſciplinæ, quam Theologiam nuncupant, non minus interſperſa fuerunt & intermixta Rationis dictata, tanto majori inde induſtria eruenda & colligenda, quanto acrius ſacri Antiſtites, in campo, in quo illis nec meti nec ſeri videbatur, ingenii exercuerunt vires. Utique ita eſt, ut non ultimam in hac arte Sedem occupant, Officia, quibus Sanctiſſimum & Immortale Numen, ex luminis naturalis præſcripto colunt Mortales. Dum igitur nondum in Civitates coaluiſſent Homines, unumquemque Patrem-familias Sacra rite faciendo, & exemplum præiviſſe ſuis, & quid de Numine ſentire, quo pacto iſtud venerari fas eſſet, eos edocuiſſe arbitror. Conditis autem Rebuſpublicis, ut Viris morum integritate, puritate, & ſanctitate præditis, illud Munus demandaretur Publica Auctoritate, bonorum omnium Principum maxime, & ipſarum Civitatum intererat. Si enim forte, quoſdam Parentes negligentius ſuo munere fungi contingeret, contingere autem facile poterat, feroces homines, Legumque

(*b*) *vid. Samuel Rachelius in Proleg. ad Off. Cicer. §. XXIV.*

(*c*) *de I. N. & G. ſecundum diſciplin. Hebr. lib. I. c. III.*

contemptores, inde prodire neceſſe erat, qui exemplo alios, ut ad quævis ſcelera, ita ad impietatem invitant, Civitateſque non raro in maxima Salutis diſcrimina adducunt. Venenum iſtud, ſi ſemel quorumdam mentes afflavit, longe lateque ſerpit, vireſque eundo ſumit, & incrementa inopinata. Sanctioris itaque Diſciplinæ Antiſtites, præter ea, quæ de ratione Deum ſacrificiis placandi, aut crimina expiandi, & quæ de Numine quemque ſentire oporteret, exponebant ſolerter, & cum probe ſcirent, mente pura ſcelerumque experti, Deum coli quam rectiſſime, ſubinde & de Morum ſanctitate pariter ac Juſtitia, multa præcepere. Laudo hoc proboque, idque eo magis quod Juris Naturalis ſcientiam, quam ita ſibi vendicaverunt Sacrorum Præfecti, iſtorum cura & vigilantia immuni ab omni labe ac errore, ad Poſteros & ultima Secula transferri & propagari potuiſſet, niſi infernalis genii fraude abrepti quidam, non Rationis rectæ Dictamina, vel Doctrinam à Majoribus ſuis acceptam, ſed inepta ingenii ſui commenta, hominibus propinare maluiſſent. Ex quo enim Cœleſtem Divinamque Veritatem erroribus polluere & commaculare cœperunt Gentiles, in ipſo quoque Naturæ Jure nihil ſanum, nihilque integrum fuit, & cuncta corrupta, depravata, tenebriſque plus quam Cimmeriis involuta fuere. Hoc nomine verò doctas iſtas eruditaſque veterum Theologorum ac Poëtarum fabulas, non redarguo. Fuerunt quippe & tum, qui rectius ſaperent, involucris quibuſdam imaginibuſque occultarunt Veritatem, aut certe in ipſis figmentis Veſtigia ejus quæſiverunt. Nec vero Naturalis tantum Scientiæ myſteria, ſed moralis civiliſque Philoſophiæ cumprimis, Juriſque adeo Naturalis capita longe præſtantiſſima, hiſce ſub tegumentis latitabant, quod cùm ab aliis Doctiſſimis in hoc literarum genere Viris, Gerhardo Johann. Voſſio, (*d*) Fabio Planciade Fulgentio, (*e*) Johanne Bocatio, (*f*) Natali Comite, (*g*) Pictorio Vill, (*h*) tum maxime à Franciſco Bacone de Verulamio, (*i*) quam luculentiſſime evictum eſt & commonſtratum. Diſpulſa autem, quæ Orbi Univerſo incumbebat, caligine, ortaque denuo poſt natum Chriſtum Servatorem Cœleſti Veritate, redditus eſt etiam Naturali Juri priſtinus ſplendor, & reſtituta Puritas; ſuperſtitio denique, æque ac impietas, ſubinde

(d) de Idololat. Gentil. (e) in libris III. Myth. (f) in libris XV. de Genealog. Deorum. (g) libro X. cumprimis (h) Myth. in Theologia Mythologica. (i) de Sa-

inde proſcriptæ & profligatæ fuerunt. Sublimiora, fateor, longeque ſanctiora ſunt quæ à Viris Divino Afflatu perculſis proficiſcebantur; quæ tamen & recta quoque Ratio honeſta eſſe dictitabat, tantum abeſt ut, ab illis rejecta ſint, ut potius egregie ſtabilita & confirmata fuerint; Servatore ipſo ſubinde ad Rationis dictamen provocante. Ea utique Chriſtianæ Doctrinæ eſt indoles, ut præter Fidem, vitam quoque ad omnem honeſtatem compoſitam ab hominibus exigat, modo quidem & ratione longe excellentiori, quam ut ad mores Chriſtianos formandos ſola ſufficiat Ratio, interim tali profecto, ut quæ ex Rationis præſcripto honeſta ſunt, neutiquam habeat pro turpibus, quin ut ceteras virtutes proprias Chriſtianis, ita etiam illas, quæ omnibus communes ſunt, commendet. Sæpius igitur antiquiſſimis etiam Eccleſiæ Doctoribus, de Juris Naturalis capitibus, haud perfunctorie ſermo inſtituitur. Baſilium Magnum, Gregorium Nazianzenum, ipſumque Chryſoſtomum, non tantum Græcæ, ſed univerſæ quacunque patet, Eccleſiæ ſummum decus evolvat, legat, ſcrutetur, cui dubium forte ambiguumque id, quod à me aſſeritur, videtur. Hos, ingenio acri, & judicio ſingulari, Juris hujus Quæſtiones, quoties eas attingerent, attigerunt autem ſæpius, expediviſſe, conſtat; ut ipſe Hugo Grotius, Reſtaurator Philoſophiæ hujus feliciſſimus, tum demum & pondus, & robur & lucem inſignem, ſe Aſſertis ſuis conciliare poſſe, ſi Præſulum horum auctoritate, Sententiam ſuam muniret, fuerit opinatus. Ambroſius, qui plane ad Tullii exemplum, tres de Officiis libros compoſuit, quanta ſolertia, in hac Doctrinæ parte fuerit verſatus, nemo, puto, ignorat; vel, ſi quis ignorat, Johannem Henricum Bœclerum adeat velim, qui in Præfatione ad hoſce Ambroſii libros, quanti Sanctiſſimi Viri labor, ſit faciendus, omnes edocuit. Hi ipſi autem Eccleſiæ Doctores, Officia hominis & Chriſtiani, id quod non eſt diſſimulandum, multo minus Principia diverſa utique & admodum inter ſe differentia, non ita ut par eſt ſecernendo, quæ tamen ſecernenda eſſe, ipſi ſine dubio quidem perſpectum habuere & exploratum, aliis ut in eumdem errorem inciderent, &, quod etiam hodie non adeo infrequens eſt, (*k*) Theologiam Moralem cum Jure Naturæ, confunderent, ſuppeditavere occaſionem. Quod ut excuſemus

pientia Veterum. add. noſtra Diſſert. de Uſu fabularum in Philoſoph.

(*k*) *v. Lamberti Da-*

nani, Crellius, aliique. mus quam lubentiſſime, admiremur autem, ſi imitari non licet; quæ recte ſapienterque ab optimis Viris dicta factaque ſunt, noſtrarum quidem erit partium. Et utinam non duriora fata, & Theologiam & Jus inſimul Naturæ, excepiſſent. Ecquis ignorat, fuiſſe tempus, cum fœda & triſtis ignorantia Orbi Univerſo incumberet, fuiſſe tempus, cum Superſtitionis regnum magnis undique viribus ſtabiliretur. Deplorent alii cladem puriori Doctrinæ Cœleſti illatam. Id ego nunc non ago. Philoſophiam moralem quoque, cum ceteris artibus incultam, ſqualore & rubigine obſitam jacuiſſe, ut proſcriptam velut profugamque avolaſſe, & Mortalium deſeruiſſe Sedes, cenſere ejus Ætatis homines potuiſſent, neminem fugit. Non quidem defuerunt Scholaſtici, ut vocant, qui, barbaris vocibus Litterarum Sedes & Sapientiæ Sacraria perſonarent, ex ipſis etiam Theologi, qui hanc Doctrinæ partem ſub incudem revocarent, aſt adeo infeliciter, ut nullus dubitem, multos in eam ituros Sententiam, ſatius hoſce homines & ſibi, & Optimæ Arti conſulturos fuiſſe, ſi hæc Sacra non contrectaſſent. Qui vero in horum ſucceſſerunt locum, ejuſdem diſciplinæ alumni aliquanto recentiores, induſtriam profecto & ingenium, ad ſcientiam hanc excolendam, quod non diffiteor, attulere, tamen ſubtili ac ſpinoſo dicendi genere, quæ fere propria illorum hominum laus eſt, multa Juris Naturalis excuſſerunt Capita, ſine ordine quoque cuncta tradunt, infirmo aut lubrico fundamento, quæ docent ſuperſtruunt, Divina humanaque Jura miſcent, rationum momenta aut plane non, aut jejuna, quandoque ridicula afferunt, ſæpiſſime contra ad Patrum auctoritatem, ad Conciliorum Canones, ad Romanorum Præſulum Decreta intempeſtive provocant. Sunt tamen, quæ indefeſſo horum hominum ſtudio, id quod æquus rerum exiſtimator non abnuet, atque labori incredibili debentur. Nec tamen ab erroribus variis, iiſque graviſſimis, fuerunt immunes, quos Eccleſiæ Theologi, qui horum, ceu Majorum ſuorum ſe premere veſtigia, gloriantur, emendaverint correxerintque, ut auxerint etiam, hereditatem novis Commentis locupletatam, ad Poſteros tranſmiſſuri. Certe Veteres illos minus deſipuiſſe, contendere auſim, adeo vel ignorantia, aut quod credere malim, malitia eos in tranſverſum agit. Fidem faciunt illepida iſta de proba-

probabilis opinionis uſu; unde judice Ludovico Montaltio, vel potius Blaſio Paſchali, hunc enim Montaltii nomine tegi accepimus, ceu ex vitiato fonte, cetera doctrinæ flagitia fluxerunt, ut & de peccato, ut vocant Philoſophico, commenta. Hujuſmodi figmentorum, ut jam in antiquioribus illis, Thoma, Bonaventura, Vaſquezio, Sanchezio, Carena, Navarro, Corduba, Azorio, Ramirezio, Baſtannegio, Eſcobaria, Ledeſma, Valentio, Caſtro Palao, Medina Sanctio, Arragonio, Lopezio, Martinezio, Zarando, Villaloboſio, aliiſque, cumprimis vero Diana, veſtigia quædam deprehendantur: Recentiorum tamen Honoratii Fabri, (*l*) Antonii Terilli, (*m*) Amadei Guimenii, (*n*) & plurium, audacia & impudentia eouſque provexit, ut non tantum aſſererent, ſed etiam Scriptis publicis contenderent, fas eſſe, eligere Sententiam, vel unius Viri, doctrina inclyti, auctoritate munitam, utut ceteroquin legi plane repugnantem. Cui quidem furori an addi aliquid poſſit, vehementer dubito: idque intellexerunt Cordatiores ſanioreſque ex ipſis Romanenſis propugnatoribus, Vincentius Baronius, (*o*) Gonetus (*p*) Eſclapezius, (*q*) Antonius Merenda, (*r*) Stephanus Gradius, (*s*) Johannes Sinnichius, (*t*) Antonius Calladeus aliique. Quin etiam Jeſuitici Ordinis Viri ægerrime jam ferre incipiunt, tam lepidi fœtus parentes inter ſuos quæri. Certe Thyrſus Gonzalez in Salmanticenſi quondam Academia Theologiæ Profeſſor, deinde Præpoſitus Generalis Societatis Jeſu, commenti hujus primum excogitati gloriam adeo non ſuo Ordini vendicat, ut ceu crimen ab illo amoliri, quin hanc ipſam Sententiam à Societati huic addictis, Ferdinando Rebello videlicet & Paulo Comitolo, primum impugnatam fuiſſe, contendere non ita pridem auſus fuerit. (*x*) Ipſe vero etſi probabilium opinionum non plane rejiciat uſum, ita tamen eumdem temperat, ut longe honeſtiorem ſententia iſta induiſſe faciem videatur. Quæ tamen affert, ſint ne veritati conſentanea, ab aliis diſcuſſum iri, nullus fere dubito. Mea quidem parum refert, ſintne Jeſuitæ, an alii figmenti hujus auctores: nunquam tamen à me quiſquam impetrabit, ut non cladem, quam aliis erroribus ſuis & Theologiæ & Philoſophiæ Morali hi ipſi Societatis Jeſu Sacerdotes intulerunt, tantam eſſe cenſeam, ut nullis, quantumvis præclaris iſtorum in Li- teras

(l) in Apol. Doctrinæ Moral. Jeſuit. (m) in Reg. Morum contra Elicaldum. (n) in Sing. Theolog. Moral. &c. (o) in Theolog. Mor. adv. Probabil. (p) in Diſſ. de Probabiliſſimo. (q) Contra Probabil. (r) in Diſſ. de Conſil. (s) de Opin. Probab. (t) in Tract. de Probabil. (u) cont. Probabil. Jeſuit. (x) in Fundam. Theol. Moral. h. e tract. Theol de recto uſu opin. Probabil. (y) in Theol. Mor. a corruptelis

teras bonaſque Artes meritis, poſſit penſari. Sed acceperint hunc errorem ab aliis; fortiſſimos tamen pertinaciſſimoſque ejus Deſenſores hæc ipſa Societas ſubminiſtravit. Ab ea vero periculoſiſſimas opiniones, ſubinde in Moralem Doctrinam invectas fuiſſe, evictum, ut alios taceam, jam pridem eſt à Caſſiano à S. Elia (y) ex Theologis Nemauſenſibus, (z) atque ab Arnaldo. (a) Et, nonne profanum iſtud de peccato philoſophico commentum, annitentibus Societatis hujus Doctoribus in ſcenam prodiit? Aut, ſi antiquus error eſt, quod non plane abnuo, à Stephano Baunio (b) tamen, eumdem maxime ab orco revocatum, exceptum ab Eſtrixio, defenſum, (c) & propugnatum ab Antonio Burgundo, (d) Jacobo Platello, (e) Terillo, (f) præſertim Divionenſibus Jeſuitis fuiſſe, palam eſt: ſi quis vero inficiari auſit, eum rectiora doctiſſimus Vir Antonius Arnaldus (g) docebit. Ita moralis Doctrina, optima nobiliſſimaque Philoſophiæ pars, profuga velut & extorris, modo Jureconſultorum, modo Theologorum caſtra oberrans, mitius profecto ab illis, quam his habita eſt, quippe quibus parum fuit, non ita ut decebat illi litare, ſed corrumpere inſuper & depravare, pulchrum viſum fuit. Nec alia eam temere excipere fata potuerunt, ex quo à Philoſophis neglecta, quin etiam ejecta in exilium, penitus proſcripta fuit. Rem omnem à primis, quod ajunt arceſſere Fontibus juvat. Fuerunt, res nota eſt, olim Homines, qui rerum omnium ſcrutabantur & inveſtigabant Cauſas. Hos Sapientes initio, deinceps poſt Pythagoram, Philoſophos appellabant. Cum vero in Naturalium maxime rerum contemplatione Ætatem agerent, Socrates tandem, eam veram Sapientiam eſſe intellexit, quæ Homines non tantum doctiores, ſed etiam meliores redderet, adeoque de formandis ad omnem Honeſtatem hominum Moribus, fuit ſollicitus. Permulti ejus fuerunt Diſcipuli, qui varias iterum condiderunt Sectas, quarum illæ demum quam proxime ad ſapientiſſimi Viri Diſciplinam accedere videbantur, quæ in Moribus emendàndis, in Vitæ integritate & puritate tuenda, plurimum ſtudii atque operæ collocabant. Platonicorum cumprimis & Ariſtotelicorum celebre olim fuit nomen. Et Plato quidem (*) ipſe de morali Philoſophia, ſive Jure Naturæ ſubinde præcepit, præſertim vero in Apologia

Jeſuit. expurgata.
(z) *Kemnitius, Boquinus, Gotuiſius in doctrina Jeſuit. capitibus. retextis.*
(a) *in Morali Practica Jeſuitarum. ad Auctor. libri, Religion des Jeſuites.*
(b) *in Sum Pecc.*
(c) *in Theſ. A. 1688. d. 23. Jul. prop.*
(d) *in Thoſ. A. 1670. edit.*
(e) *in Synopſ. Theol.*
(f) *in Regula Morum.*
(g) *in Nova Hæreſ. Epiſc. Princip. denuntiata. add. ej. Arnaldi Denuntiatio. 2. & 3.*
(*) *v. Fleury*

logia Socratis, in Critone, Philebo, Menone, Alcibiade primo & ſecundo, Charmide, hi enim ſunt Dialogorum tituli, ſed fundamento certo neutiquam inniti, quæ differit, Peritiſſimis harum rerum Viris eſt obſervatum. Multa etiam diſſimulaſſe creditur, unde multæ ejus de graviſſimis Quæſtionibus Sententiæ, nemini ſunt perſpectæ. Platonici vero, quorum ad nos pervenere Scripta, Xenocrates Chalcedonius, Plotinus, Philo Judæus, Apulejus, Maximus Tyrius, Chalcidius, Jamblichus, Muſonius, Proclus, & Alcinous, non ſolùm de Moribus pauca tradunt, verum etiam quæ tradunt tanti non ſunt ut non aliunde meliora poſſint hauriri. Ariſtoteles quidem majori longe ſolertia in hac quoque Philoſophiæ parte, quam Plato, verſatus eſt: nec contemnenda Peripateticorum, Theophraſti Ereſii, Andronici Rhodii, Alexandri Aphrodiſæi, ceterorumque Opera: ego tamen ita arbitror, Stoicos, genuinos Socraticæ diſciplinæ alumnos, in hoc literarum-genere ita excelluiſſe, ut Peripateticis, æque ac Platonicis, Epicureiſque, dubiam reddiderint palmam. Extat Epiſtola Gregorii Nazianzeni ad Eudoxium Rhetorem, (*b*) in qua cum ceteris Philoſophis ita contendit Stoicos, ut his primum tribuat inter omnes locum, cujus judicio plane ſubſcribo. Non ſpernenda, fateor, ſunt Pithagoræorum effata, quæ præter Schallerum, vel potius Marcum Mappum (*i*) alioſque e tenebris produxit Vir Doctiſſimus Magnus Daniel Omeiſius, (*k*) cum Stoicis tamen vix illa quiſquam, ut puto, contendere audebit. Utinam vero multæ præſtantiſſimorum Virorum, qui ſtrenue in Porticu militarunt, ſpulcherrimæque de Officiis Hominum, quæ periêre, Commentationes, ad nos perveniſſent! Sane tum demum poſſet intelligi, quantum Jus Naturæ deberet Stoicis. Præclara quidem ſunt, quæ Seneca, Stoicis utique, non Epicureis, ut Scaliger cenſet, aut Cynicis annumerandus, (*l*) Epictetus, & qui judice Dacerio (*m*) utrumque ſuperat, M. Aurelius Antoninus Imperator & Philoſophus, præcepere, iis tamen, quæ æternis tenebris obruta ſunt, Stoicorum operibus, hæc cedere, puto. Non leviter autem Stoicos Jus Naturæ attigiſſe, nec intra *παραίνεσεις, id eſt*, Admonitiones ſubſtitiſſe, ſed exhauſiſſe penitus, Ciceronis de officiis Libri teſtantur. Utut enim Academicorum ſubinde illa probentur Placita, Moralis tamen Philoſo-

Diſſert. de Platone, tract. ejus Gallico de Selectu & methodo ſtudiorum annexa.

(*b*) *ap. Baſilium M. n. CXVIII.*

(*i*) *in Diſſ. de Ethica Pythagor.*

(*k*) *in Ethica Pythagor.*

(*l*) *v. Jonſius de Script. Hiſt. Philoſ. lib. III. c. XX.*

(*m*) *in Præf. ad M. Aur. Anton. de ſe ipſo ad ſe ipſum.*

(*n*) *v. Henr. Ju. Scheurlius in Bibliograph. Morali. §. CXXIX*

Digitized by Google

phia ex Stoicorum fontibus, ſua plurimum irrigavit arva. (*n*) Hæc vero quoties mecum reputo, mirari ſubiit, quî factum eſt, ut non Chriſtiani veteres manibus pedibuſque in Stoicorum Philoſophiam iverint. Errores enim illorum, haud difficulter potuiſſent reſecari. Hieronymus quidem Chriſtianorum moribus, placitis quam proxime abeſſe Stoicos profitetur diſerte (*o*) Nihilo ſecius plerique Veterum, Platonicorum abrepti ſunt myſteriis, ſœpius etiam in graviſſimos errores præcipitati. Si conjiciendo hîc proficeretur ad rei Summam, quæ tamen ceteroquin lubrica admodum via eſt, haud adeo diſpliceret mihi illorum Sententia, qui multitudine ſua Chriſtianis quam maxime nocuiſſe Stoicos, præſertim cum moribus integris vitaque honeſtiſſime acta, magnam ſibi paraſſent auctoritatem, indeque adeo odio illis fuiſſe, opinantur. Sane Stoicos, ſeu ætate omnes ceterarum hæreſium Philoſophos numero ſuperaſſe, Sextus Empiricus (*p*) locuples mihi teſtis eſt. Quicquid hujus ſit, neglexerunt Stoicam Philoſophiam, & Platonicam initio, deinceps vero Ariſtotelicam, inito quaſi certamine amplexi ſunt, eo quidem eventu, ut parum abfuerit, quin Moralis Doctrinæ penitus jacturam fecerint. Enimvero ut illorum, qui ſe Peripateticos aut Ariſtotelicos eſſe glorientur, de undecim virtutibus commentationes, quandoque ſatis jejunas, dignas eſſe, quæ hoc titulo ſuperbiant, credam, vix à me impetrare queo. Non is ſum, qui de gloria & exiſtimatione ſummi Philoſophi, aliquid detractum cupiam: ſcio, multos vaniſſimæ ambitionis œſtro percitos, eò uſque dementia proceſſiſſe, ut tum demum elegantiſſime Sapientiæ ſe litare crederent, ſi in Stagiritam calumniarum plauſtra exonerarent, inter quos Franciſcus ille Patritius (*q*) primum obtinet locum; ſed nec illud me fugit, hominem fuiſſe Ariſtotelem, & præſertim quæ in Philoſophia Morali ſcripſit, ſaltem quæ hodie extant, multis modis & augeri & emendari poſſe. (*r*) Et nihilo ſecius per aliquot Secula ex quo Scholas occupavit Stagirita, intra hoſce terminos morum doctrina ſubſtitit. (*s*) Quin majus adhuc malum, Græci Sermonis imperitia accedebat, unde hi ipſi, qui Peripateticæ diſciplinæ præclari audiebant interpretes, ne mentem quidem Stagiritæ ſatis aſſequebantur, ludicraque adeo Commenta ſuis propinavere diſcipulis. Sed huic

(*o*) *in cap. VIII. Eſa.*

(*p*) *Lib. I. de Philoſoph.*

(*q*) *in Diſc. Peripatet: add. Gaſſendum in Exercitat. Paradox. cont. Ariſtoteleos.*

(*r*) *vid. præter alios Omeiſii Theatr. Virtut.*

huic quidem malo præter alios Petrus Victorius, eruditiſſimus Vir, obviam ivit. Atque de Ariſtotele quidem multi præclare meriti ſunt, Moralis tamen Doctrina non alia inde incrementa ſumpſit, quam ut tunc demum quid Ariſtoteles ſenſerit, neminem facile latere poſſet. Fata tandem dedere Hugonem Grotium, illum Juris Naturalis Reſtauratorem feliciſſimum, qui reſtitutæ ſuo nitori Philoſophiæ Moralis, gloriam, apud Literatum, quacunque patet, Orbem jampridem retulit. Reprehenduntur, fateor, in ejus de Belli & Pacis Jure Libris, ſingulares quædam Sententiæ, quas tamen facile declinabit peritus Lector, neque propter aliquem nævum, totius corporis pulchritudinem deſpiciet. Hic ſignum aliquod ad bene de Philoſophia Morali ſperandum ſuſtulit, viamque primum ingreſſus eſt, quam clariſſimi deinceps ſolertiſſimique Viri, ſuis ſignarunt veſtigiis. Alterum à Grotio locum ſibi vendicat Johannes Seldenus, cujus cura atque induſtria factum eſt, ut quæ Hebræorum de graviſſimis Juris Naturalis capitibus, Sententia ſit, neminem fugere poſſit. Extitiſſe in hac Gente, qui & ingenio & doctrina cum quibuſvis certare queunt, Moſis Maimonidis doctiſſimi utique Viri & Juris peritiſſimi, exemplo conſtat. Accedit, quod quæ à Majoribus ſuis acceperunt, diligentia, qua poſſunt maxima, referant Hebræi Doctores, atque vel hoc nomine de Morali Doctrina non male meriti videri poſſint. Nec omnino nihil Thomæ Hobbeſio debemus. Quin ſi tantam attuliſſet probitatem ad Literarum ſtudia, quantum attulit ingenium, ingens ab eo emolumentum cùm omnes Literæ, tùm maxime Doctrina Moralis capere potuiſſet. Jam vero profanis ridiculiſque commentis, ea, quæ bene excogitata ſcriptaque ſunt, polluendo, & ſe & alios induſtriæ atque laboris ſui fructibus privavit: audaciæ autem ſuæ & inſaniæ pœnas, Cumberlandio, Cockio, Scharrockio, aliiſque doctiſſimis Viris dedit. Nimirum certatim inde Juri Naturali ſuas conſecrarunt operas, præſtantiſſimi Viri interque alios laude ſua non privandi ſunt, qui Aureum iſtud Hugonis Grotii de Belli & Pacis Jure, Opus, aut ſuis illuſtrarunt Commentationibus cùm Theologi, tùm Jureconſulti celeberrimi, Oſiander, Zieglerus, Feldenus, Boeclerus, cæterique, aut Summam ejus brevi quadam faciliquo Methodo exhibuerunt,

ab Ariſtot. omiſſ. (s) *vid. Verulam. lib. I. de Augment. Scient. p.* 31. & 34.

quos inter, Vir illuſtris, Philippus Reinhardus Vitriarius, & Dethlevus Marcus Friſius, vel potius Schefferus, hunc enim Grotii Enucleati autorem eſſe ipſe fatetur Friſius, primum Jure ſuo ſibi vendicant locum. Et Vitriarius quidem quæ accurate & erudite à Grotio ſcripta ſunt, unico complexus eſt faſce, ſummaque facilitate expoſuit, in iis vero, quæ perperam àb eo ſunt prolata, aliter ſentire, aliorum quoque non neglectis Placitis, neutiquam ſibi religioni duxit. Sunt præterea, & alii doctiſſimi Viri, quorum pars in hiſce Caſtris ſtrenue militavit, & pars altera adhuc fortiſſime militat, quorumque per omnia Ora circumvolitat Fama: horum vero hic decantare Laudes, plane ſupervacaneum foret, cum nihil de iis tam præclare dici poſſit, quod non multis ſuperent modis. Ego vero quoties hæc Moralis Doctrinæ incrementa mecum expendi, expendi autem ſæpius, toties inſigni perfuſus ſum voluptate, felicitatemque noſtri Seculi ſatis mirari non potui. Jamque certa me ſpes tenet, fore, ut, quæ deeſſe Doctrinæ hujus perfectioni videntur, addantur propediem, ſed etiam ut illi rectius ſapere diſcant, qui Jus Naturæ, à Doctrina Morali, quam Ethicam vulgo dicunt, ſecernentes, hodie demum aut nudius tertius illud enatum eſſe doceríque cœpiſſe, adeoque è recentiorum ſaltem ſcriptis peti ac hauriri poſſe, perperam opinantur. Tradiderunt quippe jam antiquiſſimi Philoſophi, Ariſtoteles & Plato, ceterique, Jus Naturæ; adeoque recentiores ita ſectandi ſunt, ne tamen penitus negligantur veteres. Grotium omnes imitari velim, iiſque Magiſtris, quibus ille profecit, proficere. Omnes Philoſophos ille conſuluit omnium ſectarum, conſuluit etiam Hiſtoricos, Oratores atque Poetas, qui haud raro cum Philoſophis paria faciunt. Certe ex hujuſmodi Scriptoribus, quantum roboris, aut præſidii, vel ſubſidii auxiliique, aut cultus & ornamenti accedat Morali Doctrinæ, ex uno incomparabili Grotii de Jure Belli & Pacis Opere intelligi poſſe, Johannes Andreas Boſius vere non minus ac prudenter judicat. (*t*) Boeclerus (*u*) vero neminem, Grotium, vel amare aut æſtimare poſſe dicit, niſi qui inde profectus ſui rationes expedivit, & eaſdem Artes eoſdemque artium fontes unde ipſe Grotius hauſivit, & quibus aſſuevit, imbibit.

(t) de Compar. Prud. Civil. §. CVI.

(u) in Præfat. Comment. ad Grot.

TANTUM!

JOHAN-

JOHAN. FRANCISCI

B U D D E I,

S. S. Theol. Lic. & Philoſophiæ Moralis ac Civilis in Academia Fridericiana Profeſſ. Publ. Ordinar.

S Y N O P S I S
J U R I S N A T U R Æ

E T G E N T I U M,

Secundùm Diſciplinam Hebræorum.

Digitized by Google

Digitized by Google

Q. D. B. V.

HEbræorum de morali Doctrina Sententiam, accurate quidem & erudite expoſuit Joannes Seldenus, omniaque, quæ huc faciebant, ſummo ſtudio conquiſivit atque congeſſit: ſed digreſſionibus ſubinde eruditiſſimis, ad Hiſtoriam aliaſque Artes ſpectantibus Opus ſuum multo pulcherrimum ornavit, aliaque attulit, quæ legentibus, Linguarum potiſſimum Orientalium notitia non imbutis, tædium creare poſſunt. Quare operæ pretium me facturum arbitratus ſum, ſi quæ prolixius à Viro ſummo ſcripta ſunt, in Compendium mitterem, & citra ambages, ſine cultu, ſine ornatu, moralem Hebræorum Doctrinam Eruditorum oculis ſubjicerem, &, ipſius ut plurimum Seldeni verbis, exponerem. Aliorum etiam Scriptorum, præſertim accuratius Jus Naturæ interpretantium, ſubinde indicavi loca, uſui futura illis, qui revocare ad examen Hebraicæ Gentis placita cupiunt.

JUris Naturalis ſeu Noachidici, quod non ex brutorum actibus, (*a*) nec Gentium, ſive omnium ſive plurium opinionibus, moribus, vel conſtitutionibus, (*b*) nec ex Rationis humanæ uſu, (*c*) ſed Numinis Sanctiſſimi Imperio ſive indicatione, derivat, quodque Intellectus agentis ope, Hominibus innoteſcit, Capita alia illuſtriora ſunt, alia minus illuſtria. Illuſtriora ſeptem ſunt, de Cultu videlicet extraneo, de maledictione Numinis Sanctiſſimi, de Effuſione Sanguinis, de revelatione turpitudinum, de furto ac rapina, de Judiciis, de membro animalis viventis (*d*). Minus illuſtria ſubinde attingentur (*e*).

Seldenus lib. I. per integ.

(*a*) *v. Puff. de I. N. & G. lib. II. c. 3. §. 2.*

(*b*) *v. Grot. lib. I. de I. B & P. c. I. §. 12. & Comm. ad h. l.*

(*c*) *v. Schilter. in Manud. Phil. Mor. ad Juriſp. cap. 3. §. 6. p. 81.*

(*d*) *v. Marshamus in Can. Chronico Sec. 9. p. m. 160. Seldenum*

(*e*) *vid. lib. VII. cap. 2.*

(*f*) *Lucem aſ-*

CAPUT I.

CUltus extranei (*f*) nomine Noachidis interdicitur non modo Saxorum, ſtipitum, Statuarum, & Imaginum; ſed etiam qualiſcunque Angelorum, Corporum Cœleſtium, Elementorum, aliuſve cujuſcunque creaturæ cultus, ſive quo pro Numine Supremo ipſo habeatur, ſive quo velut intermedia, ad Supremum à colente placandum invocetur. Si igitur Noachides interdictum hoc violaret, ille tum quidem in Ditione Iſraelitica ſupplicio afficiebatur capitali, ſi eodem quoque Iſraelita afficiendus fuiſſet. Iſraelitæ autem tum demum capitale erat crimen, alienum quàm verum colere Numen, ſive palam & disertis verbis Deum ſibi novum invocaret, (*g*) ſeu adoratione, ſeu immolatione, ſive ſuffimento, ſive libamine, ſeu cultu, qui peculiaris erat Numini commentitio, ſive Numini Vero proprio.

Præceptum illud de Idololatria fugienda ceterorum Præceptorum omnium erat fundamentum, idque late adeo patebat, ut Magos quoque idololatris annumerarent.

Ex jure Gentium imperativo, diruenda quoque ab Iſraelitis fuere Gentium delubra, atque id genus cetera, cum univerſis horum appendicibus. Id quod de Terra promiſſa tantum ex ipſa Legis indicatione eſt capiendum, ne idololatriæ contagione facilius forte contaminaretur Iſraelis progenies.

Hanc igitur Legis Sacræ rationem Noachidæ imitati, jus ſuperinduxerunt interveniens, de omnimodis templis, aris, lucis, ceteriſque idolorum cultui ſacratis rebus, diruendis abolendiſque, etiam in Territorio quocunque alio, Bello ſibi ſubacto.

Bina autem Noachidarum fuerunt genera, (*h*) quibus ſedes conceſſæ in Imperio Iſraelitico: alterum eorum, qui in ritus Hebræorum prorſus tranſierant; alterum eorum, quibus ſedes ibi, citra aliquam Judaiſmi profeſſionem, permiſſæ fuerant. Prioris Generis alii conditionis ſeu ſtatus erant liberi, quos Proſelytos juſtitiæ nuncupant, alii ſervi, alii denique libertini.

Omnes autem utriuſque generis Proſelyti certis Ritibus initiabantur, per Circumciſionem, Ablutionem, & Oblationem: fœminæ Oblatione & Baptiſmo: Mares poſt Templi excidium, Circumciſione & Baptiſmo tantum, idque ſemper præſentibus Triumviris. Ser-

fundent Auctores, qui de Idololatria Hebræorum ex inſtituto ſcripſerunt, vid. Dion. Voſſii Not. ad Maim. Tr. de Idolol. Gentil. Athanaſius Kircherus in Pantheo Hebr. Oedip. T. I. Synt. IV. Hottinger. Primit. Heid. p. 382. Leuſden. Philol. Hebr. commixt. Diſſ. 42. Abarbanel ad II. Dig. XVII. aliique

(*g*) *v. infra caput de Judiciis. Seld. lib. II. cap. II.*

(*h*) *add. hic Pauli Slevogtii Diſſ. de Proſelytis Part. II.*

Servi, qui Proſelyti juſtitiæ fiebant, * eadem ratione qua ingenui initiabantur, Domino Patris vicem ſuſtinente. Et niſi quis libertate in ipſo actu Baptiſmi donandus eſſet, diſertis verbis Baptizabatur, *nomine ſervitutis retentæ*. Libertini erant, qui ſive in ipſo Baptiſmi actu, ſeu poſtmodum, libertate à Dominis donabantur.

De infante è Gentibus capto aut reperto, ſtatuere ex arbitrio Dominus poterat, velletne ſervituti per Baptiſmum illum addici, an Libertati reſtitui.

Major autem ſervus, qui ſpreta admonitione ſæpius iterata, abnuebat Sacris Hebræorum imbui, retrò erat vendendus Gentilibus: quod ſi ea lege emptus eſſet, ut ea ratione, qua Proſelyti domicilii conſecrabantur, initiaretur, permiſſum illi erat ita apud Iſraelitas ſervire. Sin omnem initiationem reſpueret, morte dignus erat.

Et Proſelyti domicilii quidem, cum ſuas ſibi Res adhuc haberent Hebræi, ad Præceptorum, quæ Noachidis data ſunt, obſervationem poterant cogi. Quin etiam eis, hoſpitio excipere, vel tranſitum concedere illis, quibus Noachidarum Præcepta non erant ſancta, nefas erat atque piaculum.

Cum vero Hebræi non amplius ſui juris eſſent, invitare quidem Proſelytos domicilii, & hortari ad Præceptorum Noachidis datorum obſervationem, at minime cogere licebat.

Diſput. Academ. Diſput. XIV. Job Leuſden. in Philol. Hebræo. mixt. diſſ. XXI. de Proſelytis. Lightfoot in Hor. Hebr. Talm. p. 41. & ſeq. Chriſtianus Cartwrighius Elect. ad Exod. p. 131. Seld. lib. II. c. III.

Effectus initiationis, duplicis ſunt generis. Alii in Jure ſecundum quod initiatis ac admiſſis vivendum erat, cernuntur: alii in Perſonis, tum ipſorum tum Poſterorum inhærente Qualitate, ſecundum quam cenſebantur.

Seld. lib. II. c. IV.

In priori genere illud cumprimis hìc non eſt prætermittendum, priſtinæ vitæ conditionem, ſive ſtatum idololatricum, tum Proſelyti ipſius, tum Parentum ejus, neutiquam probro illi fuiſſe objiciendum. Idque ad Proſelytum juſtitiæ æque ac domicilii ſpectabat.

Quoad ſecundum genus autem, quinque potiſſimum erant initiationis Effectus. Regenerabantur quippe Proſelyti juſtitiæ, juris Judaici participes fiebant, Judæorum etiam veniebant nomine, originis tamen & peregrinitatis velut perpetuum quemdam Characterem retinebant, ſingulariſque Poſterorum erat conditio.

Et per Regenerationem quidem novos quaſi ſortiebantur Na-

 tales,

tales, ita ut nulla eis deîn reſtaret Cognatio ſive ſanguinis Relatio, nec Fratrem, Sororem, Patrem, Matrem, Liberos ante genitos omnino in ſuis haberent. Quin etiam novam cœlitus illi infundi Animam nonnulli credidere.

Juris autem Hebraei participatio ad ea ſaltem ſeſe extendebat Officia, quæ ſecundum præſcripta Moſaica tum erga Deum, tum erga alios erant præſtanda; neutiquam vero ad Magiſtratus & Præfecturas capeſſendas gerendaſque, & Connubia quædam ineunda. Et hæc etiam peregrinitatis erat nota, quod licet Judæi vocarentur, non tamen ad omnes promiſcue Honores illis pateret aditus. Proles maſcula autem ejuſmodi Proſelyti circumcidebatur, aliiſque fruebatur Juribus, de quibus alibi dictum fuit.

Seld. lib. II. c. V. Libertinus in Judaiſmum cooptatus, undiquaque ejuſdem erat conditionis & qualitatis cum Proſelyto juſtitiæ, qui tempore cooptationis erat ingenuus ſeu liber. Qui primo Manumiſſus, poſtmodum Circumciſus & Baptizatus erat, Proſelytus juſtitiæ, non libertinus dicebatur. A quibus tamen differunt Judæi Libertini generis, à Tacito aliiſque memorati fuere.

Servi licet ſolemni Ritu initiati, Libertate tamen carebant, nec ſui omnino erant juris. Cognationis autem ſervilis ratio illis erat nulla. Poſteri eorum Parentum ſequebantur conditionem.

Proſelytos domicilii, quos, ut dictum fuit recentiori ætate cogere non poterant, quique Præcepta Noachidarum obſervare abnuebant, pro impuris & inquinatis habebant, ad commercia cum gentilibus evitanda, idque ex jure ſuperveniente.

Seld. lib. II. c. VI. Hebræis itaque ac Proſelytis utriuſque generis, nefas erat ſtatuam erigere, lucum plantare, aliaque id genus facere: & Noachidis quidem ex jure ſuperveniente, ceteris ex jure imperativo.

Nimirum ſtatuæ (*i*) nomine venit opus qualecunque, etiam altare, ideo conſtitutum erectumque, ut Conventus Publicus, ad ſacra illic peragenda, etiam Vero Deo fieret. Eodem modo ſeſe habebat facultas ſaxa figurandi, lucumque plantandi.

Quemadmodum enim Iſraelitæ ita & Noachidæ neutiquam permiſſum erat, ſive juxta Tabernaculum, ſive Templum Hieroſolymitanum, ſive in locis, ubi adoraret ipſe, Lucum plantare (*) ſeu Arborum ordines conſerere.

Denique quod ad Imagines (*k*) attinet, nefas quidem erat Noachidæ

(*i*) *vid. Henric. Kippingium in Antiquit. Rom. lib. I. c. 7.*

(*) *vid. Job. Spencerum de Legib. Hebraeor. Ritual.*

chidæ imagines facere in Territorio Iſraelitico, ne ornatus quidem cauſa, aut in Majorum memoriam; ſed eas quas Iſraelitis, ex jure imperativo, formare piaculum erat, Noachidis, ex jure ſuperveniente, nefas erat.

Iſraelitis autem neutiquam permiſſum erat formare imagines in ſolido, ſeu protuberantes, humanas, (*l*) nec ſive protuberantes, ſive in plano Cœleſtes ornatus gratia, ſed tantum docendi diſcendique cauſa.

Non tamen dubitandum eſt, quin pro varia, eorum qui rebus ac Diſciplinæ præerant, opinione, Seculorumque diſcrimine aliter atque aliter permiſſio ſeu interdictum ſe habuerit.

Hebræus & Proſelytus juſtitiæ, qui hæc juris Capita violaverat, verberibus ex ſententia forenſi puniebatur: Noachides diverſimode, pro rerum temporumque conditione.

Sed & actibus per ſe licitis, ideo abſtinendum erat, quia cultus extranei erant & imitamenta & invitamenta, idque ex jure ſuperveniente. Ejuſmodi actus erant habitum Sexus ementiri, (*m*) Veſtimentum ex diverſis generibus geſtare, (*n*) diverſi generis animalia, ad coitum, ſive ad aratrum ſimul admittere, (*o*) Fructus ante annum quartum comedere, in rotundum attondere Comam, aut Barbam radere, (*p*) vel cutem incidere. (*q*) Ideo enim hoſce Actus Iſraelitis eſſe prohibitos aiunt, quia ſolemniores antea erant Idololatris, præcipue Zabiis (*r*) à Maimonide aliiſque memoratis.

Quin etiam ad uſum & poſſeſſionem Imaginum hoc Interdictum extendebatur. Tria vero hic erant Imaginum genera. Aut enim factæ erant cultus gratia nedum cultæ, vel etiam factæ tantummodo in Ornatum ſeu ruſticum, ſive urbanum, ſive in ejuſmodi alium uſum, citra omnimodam cultus extranei rationem.

Si facta eſſet imago cultus gratia à gentili, ne dum culta, nefas erat ea uti: ſin ab Iſraelita, modo non culta fuiſſet, ab omni uſu non erat arcenda. Aſt quæ non cultus gratia, ſive à gentili, ſeu ab Iſraelita factæ, nec cultæ erant, plane licitæ habebantur ut pars Supellectilis.

Inſtrumentorum verò, Vaſorum, rerumque omnium, quæ cultui idololatrico inſerviebant, uſus, tum Iſraëlitis, tum Proſelytis erat interdictus.

lib II. cap. 16. p. 364. & ſeq.

(k) Rationes quare Deus per imagines non ſit adorandus. vid. apud Petrum Chauvinum de Relig Natur. P. II. c. 10. p. 312. ſeqq.

(l) de Cherubinis qui hic excipiuntur, vid. Job. Spencerum de Legib. Hebræor. Ritualibus lib. III. Diſſertat. V. s. de Origine Arca & Cherubinorum. Seld. lib. II. c VII.

(m) add. Spencerû lib. II. cap. 17. p. 273. & ſeqq.

(n) Spencerus l. c. lib. II. c. 21.

(o) add.

Aſt vaſa & inſtrumenta, ut & idolum ipſum poterant reſecari, ſive religione ſolvi, & quidem tantum à Gentili, qui ipſe hactenus eſſet idololatra, ſive dominus rei, ſive non eſſet. Id quod tamen rurſus ſine variis reſtrictionibus non admittunt.

Quemadmodum verò ceterarum rerum, ita etiam Luci, ſive arboris eo nomine ut coleretur ipſa, ſive ut idolum obumbraret, idolumve ornaret, plantatæ uſus illicitus erat. Quod eo-uſque extendebant, ut ne tranſire quidem, ſi alia pateret via, per ejuſmodi Lucum fas eſſet & quæ erant reliqua. Erat tamen, ubi ejuſmodi Arbores non plane deſtituerentur uſu, quemadmodum & Res mere naturales, extra rerum prohibitarum numerum fuère.

CAPUT II.

Sequitur alterum juris Noachidici Interdictum, de maledictione Nominis Sanctiſſimi; maledictionis autem vox in latiori ſignificatus ſui ambitu, prout ei opponitur Sanctificatio, duo ſub ſe complectitur, profanationem Nominis Divini & ejuſdem execrationem.

Profanari autem tripliciter Nomen Divinum aiunt. Primo modo, ubi Hebræus, ut mortem imminentem evitaret, quid adverſus Sacræ Legis præſcripta patrabat, quoties ſcilicet à Majorum inſtituto ſeu Diſciplina diſcederet, quà mors præ tanto peccato, ut minus malum fuiſſet eligenda. (s) Neque enim ſemper volunt mortem anteferendam: & nulla hic levioris periculi ratio habebatur.

Mors autem alicui imminebat, vel ex morbo, aut ex alicujus hominis minis. Si illud, fas erat ægroto tum vetita comedere, tum alia in Lege Sacra prohibita qualiacunque facere, quæ ſaluti, ut medicina, conducerent; ſaltem idololatria, homicidium, & revelatio turpitudinum, excipiebantur.

Quoties verò mortis minis Hebræus ad violationem Legis impellebatur, idque extra ſtatum publicæ vexationis, permiſſus illi erat qualiſcunque in eum à quo ſic impellebatur, actus, modo trium Interdictorum, ante memoratorum, violaretur nullum. Et quidem ſi actus in emolumentum impellentis cedebat, ſatius erat obtemperare, quam mortem ſubire, ſin vero directe in Legis violationem tenderet, tum ſi Hebræi decem pluresve adeſſent,

Spencerus l. c. lib. II. cap. 19. p. 385. & cap. 20. p. 391. & ſeqq.

(p) *Spencerus l. c. lib. II. cap. 12. p. 308. & ſeqq.*

(q) *v. Spencerus l. c. lib II. c. 13. p. 322. & ſeqq.*

(r) *de quibus præter Spencerum l. c. cap. 1. lib. II. conf. Salmaſium de annis Climacter in præfat. Pocokius in Not. ad Specim. Hiſt. Arab. p. 138. Sam. Bochartus in Geograph. S. lib. II. c. 16. & Huetius in D. E. Prop. IV. c. 4. §. 2. & alii.*

Seld. lib. II. c. X.

eſſent, mors præponenda, ſin pauciores, Vita obedientia redimenda erat. Aſt tempore publicæ vexationis, nefas erat, vel leviſſima Legis violatione, Vitam redemiſſe.

Secundus profanandi modus eſt, ubi quis in Præceptum quodcunque, cum contemtu aut ardore animi etiam ad tentandum, ſeu irritandum Numen, procacius ſeu moroſius quid patrat.

Tertius denique modus Nomen Divinum profanandi erat, ſi, *verbi gratiâ*, Vir in magna Auctoritate conſtitutus, moribus ſe parum decentibus, alios offenderet; quemadmodum contrà Morum Sanctiorum, ſive juſtæ tum gravitatis, tum comitatis, ſimiliumque Virtutum, diligentior in ejuſmodi Viro obſervatio, ſanctificatio Nominis Divini dicebatur.

Si igitur nomine maledictionis intelligatur profanatio illa, hactenus explicata, utique ſolos Judæos, non autem Proſelytos domicilii hac Lege teneri, arbitrantur.

(s) Conſulantur hic quæ de jure & favore neceſſitatis ſubinde diſputantur. vid. præ ceteris Puffendorffium lib. II. de I. N. & G. cap. 6. per integr. Seld lib. II. cap. XI.

Quod vero ad alteram maledictionis ſpeciem, ſeu execrationem Nominis Divini attinet, illam Noachidis interdictam eſſe, extra dubium poſitum eſt.

Vocare eam quoque blaſphemiam ſolent; committiturque, quando Sanctitas, Poteſtas, Veritas, & Unitas Numinis, vel convitio ultro proſcinditur, aut ex profeſſione actuve aliquo palam ac procaciter negari, conſequenter deprehenditur. Velut, ubi quis citra idololatriæ actum aliquem, eam blaſphemiam amplectendam ſive aliis ſuadet, ſeu ipſe profitetur, idque ex protervia, non ex ignorantia, ſeu diſciplinæ errore; aut ubi Iſraelita Jus Moſaicum, vel Noachides Jus Naturale, ſimili modo violat.

Quocunque igitur modo capiatur execratio, ad Judæos æque ac utriuſque generis Proſelytos, Lex iſtam prohibens, ſpectat; an verò pœna excidii Legi Lib. Num. *c.* XV. *v.* 30. addita, æque ad omnes pertineat, non liquet.

Quod autem ad pœnam hujus criminis forenſem attinet, tum Judæus, tum utriuſque generis Proſelytus, morte plectendus erat. Proſelyto domicilii, cognomini Divino maledixiſſe, etiam capitale erat, idque ex jure ſuperveniente. Non defuerunt, ex ipſis Doctoribus Talmudicis, qui cenſerent, Iſraelitæ æque ac Noachidæ capitale fuiſſe, cognomini Divino maledixiſſe, illi ex civili, huic ex imperativo Jure. Et hinc intelligitur, quo jure Chriſtum blaſphemiæ reum peregerit Caiaphas.

Seld. lib. II. c. XIII.

(t) Vid. Schilterum in Manuduct. Philoſ. Mor.

Quod

Quod vero Fl. Joſephus & Philo tradunt, etiam Diis gentilium maledicere, in Gente Hebræa nefas eſſe, id ſecus ſe habet: rectiuſque de Magiſtratibus Lex Divina capitur.

Sed & quando mentionem Deorum facere prohibentur, non tam de ſimplici nominandi Deos actu, quam de votis (*s*) ac juramentis eorum nomine concipiendis, & præſtandis, (*t*) & ſocietate cum Idololatris ineunda, eſt capiendum.

Enimvero ex Magiſtrorum ſententia, non tantum peccabat, qui juramentum per Deum alienum concipiebat, ſed etiam ille qui cauſa erat ut alter per idolum juraret. (*u*) Pœna tamen forenſis non infligebatur ex hac lege, niſi ei, à quo vel votum conceptum, aut juramentum præſtitum fuerat idoli nomine.

Officia hominis erga Deum duo iſta Juris Noachidici capita equidem nobis ſiſtunt, ut videtur, negative: dubium tamen non eſt, quin ſimul hoc innuant Hebræi, Deum, cultu tali, quali vult coli, eſſe colendum. Neque enim ſufficit, non adorare idola, non maledicere Nomini Divino, ſed inſuper ut ipſum Deum colamus, amando ipſum, venerando, &c. (*x*) requiritur.

Ut vero eo rectius intelligatur, qualis Numinis cultus Lege Naturali ſecundum Hebræos exigatur, Cultum Divinum, tum ante, tum poſt Moſaica tempora, ſigillatim conſiderare juvat; & tandem qualis cultus Proſelytis domicilii Gentibuſque aliis, tum ex imperativo, tum interveniente jure, vel interdictus aut permiſſus, vel quare interdictus permiſſuſque addere prodeſt.

Quod itaque ad Cultum Divinum, ante conſtitutam à Moſe Hebræorum Rempublicam, attinet; conſtat, vetuſtiſſimos mortalium Deo exhibuiſſe Oblationes. Preces item, Benedictiones, Adorationes, & Vota in uſu erant. (*y*) Animalia quoque omnis generis, offerebantur, præter ea, quæ Noachidis immunda (*z*) fuiſſe accepimus. Quin etiam varii generis Sacrificia, (*a*) propitiatoria, expiatoria, euchariſtica, & id-genus alia, tum apud ceteras Gentes, tum ipſos quoque Græcos atque Romanos, frequentata fuiſſe, compertum habemus.

Aſt cultus Divini Hebræis præſcripti, poſt conſtitutam à Moſe Rempubl. varia fuerunt genera. Partim enim Precibus, Adorationibus, Benedictionibus & gratiarum Actionibus; partim Victi-

ad Jurisprud. cap. II. §. 9. (t) vid. Grotium lib. II. de I.B. ac P. c. 12. §. 10. & Ziegl. ad h. l. add. Puffendorff. l. IV. de I. N. & G. cap. 2. §. 3. & 4. (u) Grotius l.c. §. 12. Oſiander ad h. l. add. Dn. Vitriarius in inſtitut. J.N. & G. lib. II. c. 13. qu. 21. Seld. L. III. c. I. (x) vid. Puffendorffium de fficio H. & C. lib. I. cap. 4 cumprimis §. 6. add. Chauvinus de Relig. Nat. part. 2. c. 1. & 2. Seld. lib. III. c. II.

Victimis, Sacrificiis, Oblationibus, præſtationibuſque in corpore Moſaico memoratis, præter ſolemnem ceſſationem à laboribus & Obedientiam inſuper, qua etiam Præceptorum corpus reliquum obſervandum erat, abſolvebatur.

Sed omnes hi Actus, duplici poſſunt conſiderari ratione: vel qua ex humani Generis uſu Solemniores erant, ſpontaneæ ac ſimpliciores; aut qua ſingulares ritus, juſſa atque ceremonias Hebræis peculiares ſecum conjunctas habuêre. Prioris generis erant Holocauſta plane ſpontanea, tum quæ Sacris uſibus reliqua, ſive ex Voto ſeu ex Donatione, ultrò ac ſimpliciter addicta ſunt. Poſterioris generis exempla habentur in Libaminibus, pacificis, & expiatoriis, quorum etiam Ritus varii Hebræis præſcripti ſunt, & Finis præter ſimplicem cultum, diverſimode peculiaris fuit, quemadmodum inſuper in annuis dimidiorum ſiclorum Penſitationibus, Decimationibus, agni Paſchalis comeſtionibus, Primogenitorum conſecrationibus, & idgenus ceteris.

Quod ad tempora (*b*) autem ſpectat hujuſmodi Cultus, dies Feſti, præter jejunia, fuère ipſis non pauci, veluti Sabbathum, dies Paſchales, Νεομένιαι, Σκηνοπηγία, aliique nemini ignoti. Sacrificia itidem matutina & veſpertina, Preces pariter cum gratiarum Actionibus effundendæ, & horæ precum, ut apud *Chriſtianos Canonicæ*, ipſis peculiares: ſed Precibus, non quidem ex Lege Sacra, verum ex Majorum ſancitis, certum tempus erat conſtitutum.

Victimarum & Libationum locus, Tabernaculum & Templum Hebræis erat. (*c*) Qua de re variæ extant Leges. Preces ubique fundere licebat. (*d*)

Quod ad Gentiles itaque attinet, Legis ſuæ capita, illis, ſiquidem ſibi ſubditi non eſſent, nunquam ita inviderunt Judæi, ut ejuſdem, (*e*) uſum, eis pro lubitu, non uſquequaque licitum eſſe arbitrarentur.

Id quod tamen de Proſelytis domicilii multo aliter ſeſe habuit. Præterquam enim quod ex jure imperativo, quædam in ſpecie ad eos, æque ac Judæos, pertinebant, etiam ex jure interveniente, multa Proſelytis domicilii vetita ſunt, quæ Hebræis utcunque ſunt imperata, & viciſſim alia, illis æque ac hiſce permiſſa.

Nimirum actus Sacri, vel ſimplices ſunt, ab omnibus hominibus

(y) Conſulatur hic Heideggeri Hiſtoria Patr.
(z) vid. Spencerū lib. I. c. 5.
(a) add. Spencerum lib. III. Diſſert. II. de ratione & Origine Sacrificiorum.
(b) vid. Spencerū l.c. lib. I. c. 6. Sect. 3.
(c) vid. Spencerū Part. III. Diſſert. 1. cap. III. de Origine Tabernaculi. & Diſſert. VI. de Origine & Ratione templi.
(d) vid. Lightfooti Hor. Hebr. Talm. in IV. Ev. p. m. 292. & ſeqq.
(e) vid. Grotium.

præſtan-

Digitized by Google

præſtandi, aut cum Ritibus, Hebræis tantum injunctis, commixti: Hi nec Proſelytis domicilii, nec aliis gentilibus Sacris Hieroſolymitanis miſceri cupientibus, permittebantur, ut Sacrificia expiatoria, pacifica, quatenus ab Holocauſtis differunt, item Primitiæ, Decimæ &c. Simplices contrà omnes erant permiſſi, ut preces, adorationes, gratiarum Actiones, Holocauſta, & omnes ſpontaneæ oblationes.

Tempora item hiſce præſtandis promiſcue permiſſa erant; ita tamen ut nec Feſtum aliquod Hebraicum Proſelytis domicilii celebrare fas eſſet, nec ſibi feſtum aliquod ſtatuere, aut alibi ſtatutum, in Ditione Iſraelitica obſervare.

Locorum vero ita habebatur ratio, ut non tantum quæ de lucis non plantandis, de ſtatuis ſive altaribus non erigendis, ſupra dicta ſunt, à Proſelytis domicilii ex jure ſuperveniente, obſervarentur: ſed etiam permiſſum illis quoque erat, preces effundere, hoſtiaſque offerre, in Templo Hieroſolymitano, laxius accepto Vocabulo, prout Montem Templi, ſeu montem Moriah (*a*) denotat, qui hoc nomine itidem non raro inſigniebatur.

Arcebantur quippe non ſolum à Sacerdotum atrio uti & alii Iſraelitæ Laici, ab eoque Iſtorum & Proſelytorum juſtitiæ, qui Iſraelytarum Laicorum jure pariter ferme in ceteris fruebantur, atque ab Atrio quod mulieribus proprium erat; verum etiam ab ipſo antemurali. Sed poſt Templi excidium Gentilibus, ubicunque locorum voluerint, Holocauſta offerre fas eſt.

Unde etiam ſimul in magno errore illos verſari patet, qui non res ipſas ſed pretia rerum tantum Hieroſolymis à Gentilibus oblata fuiſſe, contendunt.

Hæc omnia eo pertinent, ut inde evincatur, Noachidas, omneſque adeo homines, ad cultum tum internum, tum externum ex mente Hebræorum, fuiſſe obligatos. Cultum externum vero, tum aliis quibuſdam præſtationibus, tum præcipue Oblationibus ſpontaneis abſolvi.

Spontaneæ autem vocantur hæ Oblationes, non perinde ac ſi nulla ratione aliquis ad eas obligetur, ſed quia genus, tempus, & æſtimatio, offerentis arbitratui ita relicta erant, ut Legibus ad Hebræos tantum ſpectantibus, non teneretur.

Nec illud prætermittendum eſt, Holocauſta Gentilium, ſecundum Leges generales fuiſſe offerenda, & præterea vices tam expiatorii,

lib. I. c. 1. §. 17. & Commentat. ad h. l. Seld. L. III. c. 4. & 5. Seld. L. III. c. VI. Seld. L. III. c. VII. Seld. L. III. c. VIII.

(f) vid. Dn. D. Pfeiffer. in Dubiis Vexatis p. 425. & ſeqq. & ceteros Scriptores de templo Hieroſol. ibi citatos. Seld. lib. III. C. IX. & ſeqq.

(g) vid. Spencer. de Legibus Hebræorum Ritualibus. lib. I. c. IV. Sect. 7. uſque ad 13. adduntur, Queſtedius D. Schmidius, & Friſchmuthius,

torii, quam Euchariſtici Sacrificii, ſimplices ac ſpontaneas illas Oblationes, ſuppleſſe, modò confeſſio & pœnitentia accederent.

Non minima quoque Cultus Judaici pars erat, ſanctificatio & celebratio Sabbathi. De cujus origine & inſtitutione (*g*) antiquiores Hebræi ita ſentiunt, ut à Moſe juſſu Numinis inſtitutum fuerit, ut tum Creationem tum Redemptionem ex Ægyptiaca ſervitute, in memoriam ſibi revocaret Iſraelis progenies, magno conſenſu tradant.

Sic etiam Judæos originarios tantum, & Proſelytos juſtitiæ, Libertinos itidem, alioſque Baptiſmo & Circumciſione, in Eccleſiam Hebraicam rite cooptatos, neutiquam vero Proſelytos domicilii (*h*) ſeu eos, qui Judaiſmo nondum ſub nomine venerant, in qualecunque vitæ commercium intra Ditionem Iſraeliticam admiſſi fuiſſent, hac Lege obligari cenſebant. Quin etiam pœnis graviſſimis obnoxii erant Proſelyti domicilii, ſi hoc Mandatum obſervarent.

CAPUT III.

Officia hominis erga Deum includunt officia hominis erga alios. Hic primum locum tenet illud de homicidio interdictum.

Nimirum nefas eſt hominem interficere, (*i*) niſi per modum pœnæ legitimæ, (*k*) aut quaſi-pœnæ hoc fiat. Idque ad omnes æque homines ſpectat.

Diverſimode tamen homicidium punitur, utcunque ex animo & data opera patratum, idque ſive genera cædis, ſeu perſonas quæ interemerunt, ſive interemptos ſpectes.

Quod ad cædis genera attinet; cædes ex animo tum ab Iſraelita tum à Gentili patrata, ſive gladio, ſeu fuſte, ſive ſaxo, aliterve, per ipſum reum, cæſim, punctim, jactu, ultimo ſupplicio, i. e. gladio ex Sententia forenſi erat punienda.

Aſt vero ſi Iſraelita per alium (*l*) cædem perpetraſſet, is quidem ordinarie ſupplicio capitali non afficiebatur, niſi pacis & tranquillitatis publicæ gratia, præter morem hoc fieret. Id quod tamen in Gentilium pœnis ſecus ſeſe habebat.

Perſonarum quoque interemptarum nullum erat diſcrimen.

in Diſſertationibus peculiaribus.

[*h*] *Præluſerunt ergo illis, qui hoc præceptum morale eſſe negant, ut Alphonſus Toſtatus in Geneſ. c.* II. *q.* 4. *Pererius lib. I. in* Geneſ. *Azerius Inſtitut. Moral. T. II. lib. cap. I.*

[*i*] *v. Puffendorff. lib. III. de J. N.* & G. *c.* 1. *§.* 6.

[*k*] *v. Grot. lib.* 1. *de I. B.* & *P. c.* 2. *§.* 5.

[*l*] *vid.* Grot. *lib. II. c.* 17. *de J. B.* & *P. §.* 5. & *ſeqq. adduntur. quæ de actionum imputatione apud Puffendorff.*

Cujuſcunque ſexus aut ætatis hominem quis interemiſſet, perinde erat. Itemque ſive Hebræum, liberum vel ſervum, ſeu Proſelytum juſtitiæ, ſive denique ſervum à Gentilibus alienum.

Quod ſi quis ſuum è Gentilibus ſervum ita percuſſerat, ut intra 24. horas ſtare nequiret, ſed ex vulnere ſtatim decumberet, & moreretur, mortis reus erat: ſecus vero ſe res habebat, ſi ex vulnere non ſtatim decumberet, licet intra 24. horas moreretur.

Quæ de muliere gravida percuſſa in Lege dicuntur, ita intelligunt, ut ſi ex abortione mortua non eſſet fœmina, nec ſequeretur pœna ibi præſtituta, compenſationem autem damni marito hinc illati æſtimabant ex detrimento, quod uxoris corpori inde eveniret, ſeu ſecundum id, quod uxoris pretio, ſi ancilla eſſet, inde decederet.

Unde quidem patet, ex mente quorumdam veterum Hebræorum, homicidii reum non fuiſſe, (*m*) nec capitale ſubiiſſe ſupplicium, qui mortem intuliſſet fœtui in utero matris exiſtenti; id quod tamen jure meritòque diſplicuit Sanioribus, qui hoſce non minus homicidii reos pronuntiant, ac eos, qui in lucem infantes emiſſos interficiunt; quorum tamen ob cædem, intra triginta dies, quoties novimeſtres non eſſent, ultimum ſupplicium à Foro non irrogabatur, licet plane impune non committeretur.

Præterea exponere infantes ex mente Hebræorum nefas erat. (*n*)

Et vero nec illud prætermittendum eſt, capitale fuiſſe homicidii crimen, ſi ab Iſraelita, Proſelyto juſtitiæ, vel alio rite Sacris Judæorum initiato, aliquis horum interficeretur: at vero ob Proſelyti domicilii, vel Gentilis cædem, pœna capitalis non irrogabatur. Unde conſtat Hebræos cenſuiſſe, pœnam homicidii, non neceſſario eſſe capitalem. (*o*)

Si plures concurriſſent (*p*) congenerumque plagis ſeu jactibus peremiſſent, ita ut eorum nullus ſeorſim hoc feciſſet, quod mortem inferre potuiſſet, cuncti liberi erant à capitali ſupplicio. Nec etiam homicidium, ceteroquin capitale, ſi unus tantum adeſſet teſtis (*q*) ultimo ſupplicio plectebatur. Id quod tamen in

aliosque diſputantur. (*m*) *à qua ſententia non videntur procul abeſſe Henriquez. Sanctius, & alii Sed vid. Leſſius lib.* II. *de* I. *&* *l. c.9. Dub. X. n.*61. *Covaruv. Clement. ſi Furioſus, part.* II. §. 3. (*n*) *vid. Puffendorff. de J. N. & G. Lib.* II. *c.*2. §. 6. *add. Lipſius Cent. I. ad Belgas. Epiſt.* LXXXV. *Thomas Bartholinus de puerperio p.*46 *ſeq. Deſiderius Heraldus lib. I. in Tertull. Apologet. Digreſſ.* 8.

[*o*] *vid. hic omnino Puffendorff. lib.* VIII. *de I. N. & G. c.* 3. §. 26. *add. Grot. lib. I. c.*2. §. 5. [*p*] *vid. Puffendorff. lib. III. c.* 1. *de J. N. & G. & Grotium lib. II. c.* 17. [*q*] *vid. infra cap. de Judiciis.* [*r*] *vid. Grotium lib. II.*

in Proſelyto domicilii, ſecus ſeſe habebat. Qui & in eo deterioris erat conditionis, quod ſemper, ſi alium ἐκ προαιρέσεως, *id eſt*, conſultò, interemiſſet, capitale debebat ſubire ſupplicium, idque ex jure interveniente, à quo tamen aliquando immunes erant ceteri.

De Vindice ſanguinis (*r*) autem ita ſtatuunt, ut ei fas fuiſſe aſſerant, homicidam ejuſmodi ſine Fori Sententia, obvium præoccupando, morte plectere, quin etiam eos plectere, qui ex Forenſi Sententia morte non erant afficiendi, v. g. ſi Iſraelita, unico tantùm teſte convictus, homicidii reus eſſet. Atque hoc jus ex more Gentium Orientalium ad eum ſpectabat, qui occiſo ſanguine ita erat conjunctus, ut proximus eſſet heres.

Hactenus de homicidio voluntario dictum eſt. Involuntarii tres ex mente Hebræorum ſunt ſpecies. Prima eſt, quando quis ex errore & ignorantia ſimplici atque infortunio, nec tamen ſine culpa levi, contracta, hominem occiderat. (*s*) Huic ſpeciei accedebat homicidium, per ſe quidem alias voluntarium, aſt ex ignorantia ſeu errore cujuſdam facti, velut ex jure commiſſum fuerat.

Secunda, quando etiam ex errore quis hominem occiderat, ſeu caſu, ſed qui injuriam vel violentiam imitaretur, interim caſus eſſet, qui nequaquam in rebus humanis ut plurimum eveniret. Unde nec culpa, ne levis quidem homicidæ tribuenda erat.

Tertia homicidii involuntarii ſpecies eſt, ubi quis alium occidit ex errore quidem aut ignorantia, quæ tamen prope accedit ad id, quod ſpontaneum eſt ſeu voluntarium, adeoque intervenit culpa latiſſima.

Ex hiſce homicidii involuntarii ſpeciebus nulla eſt, quæ morte ex Sententia Forenſi ordinaria, ſive in Hebræo aliove circumciſo, ſeu in Proſelyto domicilii, aut gentili alio, puniretur.

Urbes Aſyli autem (*t*) nec ad ſecundam nec ad tertiam, ſed ad primam duntaxat pertinebant ſpeciem, & tum quidem quoties percuſſus ſtatim mortuus eſſet, non autem ex vulnere langueret. In talem enim Vindici ſanguinis nulla erat poteſtas, quemadmodum etiam plane non in Magiſtrum & Patrem, diſcipulum filiumque ita verberibus corrigentes, ut inde morerentur.

Secundæ ſpeciei homicida opus habebat Aſylo: aſt tertio Urbes Aſyli non erant præſidio.

de. I. B. & P. c. 20. §. 8. ſed add. noſtra Diſſert. de Jure Zelotar.

[*s*] *vid. Puffendorffium lib. III. cap. I. de J. N. & G. add. quæ de actionibus per ignorantiam commiſſis, ut & de triplici culpa, paſſim traduntur.*

[*t*] *add. Joannes Adamus Oſiander de Aſylis, Rittersbuſius de Jure Aſylorum, Mœbii Aſylologia Sacra, Cocceius ad Sanhedrin p. 110. & ſeqq.*

[*u*] *vid. Grotius lib. I. de J. B. & P. c. 2.*

Urbes Aſyli duplicis erant generis, tum ſex illæ in Divinis Literis memoratæ, tum omnes etiam Urbes Leviticæ. Aſt hoc intercedebat diſcrimen, quod priores homicidæ ſuprà memorato ſemper, poſteriores tum demum præſidio eſſent, ſi incolæ vellent.

Si quis limites Aſyli ſponte eſſet egreſſus, impune occidebatur, tum à Vindice ſanguinis, tum ab alio quocunque; ſin ex errore, occiſori fas erat in Urbem Aſyli confugere. Quod ſi intra limites Aſyli homicida interficeretur, & Vindici ſanguinis, & ceteris hoc capitale erat.

Sunt etiam qui putant, Altare fuiſſe locum confugii, id quod tamen tum demum admitti poteſt, ſi quæ de partibus Altaris, de perſonarum & facinorum qualitate, etiam de mora, addunt, rite attendantur.

Ceterum ſi Proſelytum domicilii ſeu liberum ſive ſervum, caſu occiderat Hebræus, migrandum ei erat in Urbem Refugii. Ad Gentilem autem, qui nondum Proſelytus domicilii factus, ſive Hebræum ſeu Gentilem ex errore ſeu caſu qualicunque occiderat, Urbium refugii Privilegia non attinuère. Nec tamen ex Sententia Forenſi morte plectendus is erat, ſed Vindicis ſanguinis arbitrio ita ſuberat, ut ab eo impune poſſet occidi. Proſelyto domicilii quoque, ſi Hebræum vel circumciſum occiderat, Urbs Refugii non proderat, ſecus autem ſe res habebat, ſi Proſelytum ſui generis, ſive liberum, ſeu ſervum, occidiſſet. Capitale quippe illi erat Hebræum interfeciſſe.

Patet itaque, non poſſe hominem interfici, niſi per modum pœnæ, vel quaſi-pœnæ, quorſum etiam Bellica cædes (*u*) pertinet. Pœna autem capitalis tum à perſonis Publica Auctoritate pollentibus, tum à privatis, ut Vindice ſanguinis, poteſt irrogari.

Erant vero & alia pœnarum genera privatis conceſſa. Defenſio videlicet, & jus Zelotarum.

Nimirum poterat quis non tantum ſe ipſum, (*x*) ſed etiam proximum ſuum, (*y*) hoc eſt congenerum (*z*) cum cæde & repulſione violenta invaſoris defendere. Sed etiam adulterii aut inceſtus omnimodi cauſa, ut & pæderaſtiæ, illatam vim, (*a*) vi propulſare, fas erat. Sed etiam illius (Iſraelitæ) qui concivem ſuum, vel bona ejus in poteſtatem gentilium tradere volebat, cædem licitam eſſe pronuntiabant. Quemadmodum etiam

ejus

Seid. L. IV. c. III. & IV.

(x) add. Grotius lib. I. de I. B. & P. c. 1. Puffendorff. lib. II. cap 5. Textor. Synopſ. Jur. Gent. c. 5. Obrechtus, aliique, qui ex inſtituto de ſui defenſione ſcripſerunt, laudati à Kulpiſio in Colleg. Grot. ad Grot. cit. loc.

(y) add. Grotius lib. II. c. 25.

(z) vid. Zieglerus in Grot. lib. I. c. 2. p. 91.

(a) add. Balduinus in Caſib. Conſ. lib. IV. c. 1. Vetius de Duellis c. 24. Kulpiſius l. c. §. 4.

ejus, qui palam atque ad irritandum Numen, ejuſve contemptu, Præceptum aliquod Divinum violaſſet. Gentilem tamen hac de cauſa, vel aperta vi occidere, aut circumvenire, nefas erat: licet eos præſenti periculo eripere itidem nefas eſſet. Exiſtimabant quippe ſe non tantum, non obligatos eſſe officia humanitatis gentilibus præſtare, ſed hoc inſuper nefas eſſe (*b*) perperam autumabant.

Huc etiam pertinebat ex eorumdem mente, infantis cædes (*c*) licita cùm, ſine ea, mater ſervari non poterat, id quod tamen tum demum admittebatur, ſi Fœtus caput nondum in lucem emiſiſſet.

Supplicium capitale homini ἐπαυτωφόρῳ deprehenſo à Zelotis (*d*) id eſt privatis zelo ductis, infligi permittebant, quoties Sanctitatem, ſeu Numinis, ſive Templi, ſive gentis, Hebræus aut circumciſus alius, ſeu in Judaiſmum cooptatus ita violaret, ut palam ac in publico eam ſive denegare, ſeu ſpernere, ſpeciebus aliquot facti atrocioribus videretur.

Nimirum præſentibus coram decem minimum Iſraelitis quempiam facinorum aliquod jam dictorum commiſſurum, ipſo eodem momento, fas erat incurrendo ſeu aggrediendo eum vel verbere, aut vulnere præpedire ac cohibere, vel etiam cæde perſeverantem è medio tollere.

Sunt etiam qui putant, Anathemate percuſſos licite à privatis in Gente Hebræa interfici potuiſſe. Id quod tamen ſimpliciter admitti nequit.

Nimirum Anathematis quatuor ſunt ſpecies. (*e*) Aut enim vox illa denotat ſacrum donarium, quod Numini ſeu in ſacros uſus devovebatur; vel id quod expreſſim jure Belli ac militari, ſeu ob inimicitias capitales devovebatur perditioni, internecioni, aut odio inteſtino; vel quod in commiſſum cadit; aut demum, quod diris, jure tantum pacis onuſtum.

Atque ſic ex ſecundi Anathematis, non vero ceterorum lege, fas fuiſſe interficere hominem palam eſt.

(b) vid. Zieglerum ad Grot. l. c. p. 91. & Pufendorff. lib. III. c. 3. Seld. L. IV. c. V.

[c] vid. Antonius Matthæus de Crim. ad l. 47. D. L. V. §. 5. Meiſnerus in Philoſ. Sobr. Sect. I. c. 6. p. m. 230.

[d] conſ. Ziegler. ad Grot. lib. II. c. 20. §. 9. p. 40. add. noſtra de jure Zelotarum Diſſertatio. Seld. L. IV. c. VI. VII. & ſeqq.

(e) add. Aloyſius Novarinus in Schediaſm. Sacroprof. lib. VII. cap. 10.

CAPUT IV.

QUartum Juris Noachidici caput, ex præcipuis illis, de revelatione turpitudinum præcipit. Id quod Hebræorum Magiſtri ita capiunt, ut ante Legem Moſaicam, illicitum fuiſſe

ſe concubitum pronuntient, cum matre, noverca, uxore aliena, ſorore uterina, maſculo, & beſtia.

Poſt Legis Moſaicæ promulgationem autem, nefas erat concubare cum matre, noverca, nuru, maſculo, & beſtia; idque ad maſculos æque ac fœminas ſpectabat, cum ſocru, ſocrus matre, ſoceri matre, filia, nepte ex filia, nepte ex filio, privigna, cum uxore aliena, ſorore ſua uterina, ſorore germana, amita, matertera, ſorore uxoris ſuæ, uxore fratris ſui, uxore patrui, fœmina menſibus laborante, Fœminis quoque, cum Patre, Patruo, &c. nefas erat concubare.

Ceterum obligatos eſſe maſculos omnes, ad Matrimonium ineundum (*f*) exiſtimabant, ita quidem, ut quicunque expleto vigeſimo ætatis anno, uxorem non duxerit, hoc præceptum violaſſe cenſeatur, niſi vel aſſiduo Legis ſtudio incumbat, acriori libidinis ſtimulo immunis, aut partium, quibus viri ſumus, defectu, generationi impar ſit. Idque Præceptum ad omnes æque homines ſpectare opinabantur.

Nec vero Præcepto huic quis ſatisfecerat, ſi uxori ſuperſtes, prolem utriuſque ſexus, ejuſque integri, non haberet. Cujus autem filius & filia mortui, relinquerent liberos utriuſque ſexus, ita ut nec eorum alterutri proles deeſſet, præcepto liber erat. Supplebant videlicet filiorum filiarumque locum nepotes & neptes.

Proſelytus, qui etiam hoc jure tenebatur, tum demum huic Præcepto ſatisfecerat, ſi poſtquam Judaiſmum amplexus erat, utriuſque ſexus liberos ſuſcepiſſet. Id quod tamen non obtinebat, ubi ſervus poſt ſuſceptam ejuſmodi prolem, manumiſſus erat.

Ad Matrimonium vero non ſufficiebat conſenſus, ſive ipſius conjugis, ſeu parentis propinqui, nomine ejus promittentis, ſed concubitus etiam requirebatur, (*g*) idque ex Jure Noachidarum. Namque ex jure Sacro ſeu civili conſenſus ſolus apud Hebræos citra omnem controverſiam ſufficiebat.

Sed & innuptarum concubitum Jure Naturali licitum eſſe putabant, (*h*) qui tamen Lege Moſaica Hebræis deinceps fuit interdictus.

Plures uxores ſimul habere omnibus hominibus, (*i*) tum ante, tum poſt Legis Moſaicæ promulgationem, fas eſt, modo præ-

Vorſtius ad Pirke Elieſ p. 226. Dilherus Elector. lib. II. c. 19. aliique. Seld L. V. c. I. & II. Seld. L. V. c. III.

(f) vid. Puffendorff. lib. VI. cap. 1. §. 3. Seld. L. V. c. VI.

(g) conſ. Puffendorff. lib VI. c. 1. § 4

(h) vid. Lambertum Velthuſius in Tract. Morali de Naturali Pudore & Dignitate hominis part. II. operum. Seld. L. V. c. VI.

(i) vid. tum propugnatores Polygamiæ Ochin. Lyſerum perſonatos illos

præter alimenta & veſtimenta, ἔυνοιαν γαμικὴν, *id eſt*, benevolentiam nuptialem omnibus exhibere maritus poſſit.

Dimittere etiam conjugem tum maritis, tum uxoribus, ex Jure Naturali Noachidico fas erat, idque pro lubitu. (*k*) Nimirum pactum Matrimoniale, illis nihil aliud erat quam ſociorum Contractus, qui eouſque ſtabilis manet, cum in eodem conſenſu utrinque perſeveratur, & renuntiante Societati alterutro, ſolvitur.

Ex Jure Civili autem deinceps ſolis maritis dimittere conjugem, licebat, idque ratione tum in Lege Moſaica præſcripta, tum per mores Majorum introducta. (*l*) Noachidæ autem ſive Gentiles, ad hunc dimittendi modum non erant obſtricti. Hinc etiam apud Gentiles uxoribus fas fuiſſe dimittere maritos deprehendimus.

Quæ de uxoribus dicta ſunt, etiam de concubinis, *hoc eſt*, minoris dignitatis uxoribus (*m*) ſunt intelligenda, quippe quæ eadem ratione poterant dimitti.

Quod ad cognationem Perſonarum, quarum hic habenda eſt ratio, attinet; ante Legis Moſaicæ promulgationem, Parentum & liberorum (*n*) nec non fratrum atque ſororum, (*o*) Matrimonia illicita fuiſſe pronuntiant, ita tamen ut in ipſis rerum initiis, cum præter primos parentes, eorumque liberos, nondum quis alias exſtaret, diſpenſante ita Numine, ſorores quidem, tum uterinas tum germanas, aſt non ſi uno cum fratre partu in lucem editæ fuiſſent, ducere fas fuiſſe perhibeant.

Poſtquam vero Genus Humanum ſatis multiplicatum eſt, Cognationumque varietas evenit, cum germana quidem ſorore, aſt non uterina, inire Matrimonium nefas eſſe cœpit.

Et ita ſe res habuit ante promulgatam Moſaicam Legem. Ceteros conſanguinitatis gradus in vitio poſitos fuiſſe, non liquet; ſane exempla docent, neutiquam fas fuiſſe ea ætate, Matrimoniali vinculo eas inter ſe jungi perſonas, quas jungi Lex Moſaica diſerte vetat.

Aſt poſt Legem à Moſe latam, omnes perſonas ſupra memoratas, non ſine crimine matrimonia inter ſe contrahere, docebant.

Adultero autem vel ſtupratori ullam ſtupratæ aut adulteræ ſuperſtitis conſanguineam, dictis cognationis gradibus conjunctam,

Sincerus Warenbergius & Daphnæus Arcuarius: itemque Athanaſ. Vincentius, tum oppugnatores Beza, Muſæus, Brunsmannus, Diecmannus, Menzerus Geſenius, aliique.

(*k*) *vid. Buxtorſſium in Diſſert. peculiari. add. Velthuſius l.c. & Puffendorff. lib. VI. c. 1. §. 20. ubi & Miltonum refellit.*

(*l*) *add. Buxtorſſius. l.c. Seld. L. V. c. VIII.*

(*m*) *de concubinatu legatur* Grotius *lib. I. c. 5. &* Zieglerus *ac*

Boeclerus ad h. l. add. Paganinus Gaudentius de moribus Sec. Juſtin. lib. XXI.

(n) vid. Puffendorff. lib. VI. c. 1. §. 28 & in Spec. Controverſ. c. 4. §. 21. Velthuſius l. cit. add. Kulpiſius in Colleg. Grot. ad lib. II. c. 5. §. 7.

(o) conſ. B. Job. Muſæi Diſſert. de Conjugio. §. 101. Seld. L. V. c. IX. Seld. L. V. c. X.

(p) quarum aliquot repetit Grotius l. II. de I. B. & P. c. 5. §. 13. n. 3. ſed addatur Velthuſius l. c.

Seld. L.

in uxorem ducere, non tantum, ex Lege, ſed etiam ex Majorum decretis, nefas erat; ita quidem ut verberum pœnam ſubiret, qui contra faceret, non ut inde matrimonium ceu irritum dirimeretur.

Rationes quoque Interdictorum de conjunctionibus inceſtis, afferunt; (*p*) alteram, ne ſi libera forent erga fœminas interdictas, uti erga ceteras, vota conjugalia, ex futuri matrimonii ſpe, facilius explendæ libidinis anſa prehenderetur, cum perſonæ interdictæ cum viro cui interdicuntur, ſive ob conſanguinitatem, ſeu ob affinitatem, in eiſdem ſimul ædibus, plerumque ſoleant commorari, quorſum etiam accedit, ne frequenti tam propinquarum, ut fieri amat, æmulatione Lares inquietarentur: alteram à radice & ramo deductam. Nefas enim eſſe ajunt, ut radix ramum ducat, aut ramus radicem.

An autem Leges iſtæ Moſaicæ omnes de gradibus conſanguinitatis latæ, ad Gentiles æque ac Iſraelitas ſpectent, non plane inter ſe conveniunt. Plerique tamen autumant, Gentilibus, ex Lege Moſaica, eos ſaltem (*q*) prohiberi concubitus, quos etiam ante Legem iſtam latam omnibus hominibus, illicitos fuiſſe diximus. Idque de Gentilibus Ditionis Iſraeliticæ, *hoc eſt*, Proſelytis domicilii, præcipue aſſerebant.

Quod ad ſervos ancillaſque attinet, Judæis cum illis inire matrimonia, nefas erat.

Sed duplex erat ſervorum ancillarumque conditio. Alii enim ſervitutis nomine, ſeu ſervitute retenta, in Judaiſmum adſciti erant, & horum quidem matrimonia Judæis erant interdicta, ſi Mamzerum, Ancillam partiariam, & ſervum Hebræum, excipias. Hiſce enim licitum erat, cum hujuſmodi generis ſervis matrimonia contrahere.

Aſt cum illis Gentilibus, qui in Judaiſmum non erant recepti, ſive liberæ ſeu ſervilis eſſent conditionis, cunctis Hebræis, nefas erat (*r*) inire matrimonia.

Sunt etiam qui putant ſtatim à tempore circumciſionis inſtitutæ, id in Gente Hebræa obtinuiſſe, quod à Moſe denuo ſibi injunctum credunt. Et Moſis quidem Leges, matrimonia cum ſeptem populis, Hebræis ſaltem interdicere, nonnulli autumant, quas tamen ad omnes prorſus Gentes, extendunt alii.

Ita

Ita vero à matrimonii Gentilium abſtinebant, ut etiam Contractus Sponſalitii cum eis initi, plane irriti eſſent. Coitum autem meretricium cum Gentili non tam ex Lege Sacra, quam more Majorum illicitum pronuntiabant: certe ejuſmodi facinus publice perpetrantem Zelotes impune poterat interficere, clam vero patratum verberibus luebatur. Sunt tamen qui ſecus hic ſentiunt. Sunt etiam qui aſſerunt, fœminam gentilem ſupplicium ſubiiſſe capitale, Hebræum cum ea concubantem, vapulaſſe. Prolem vero ex Ethnica ſuſceptam, in liberorum numero non habebant.

Plane vero ſingulare eſt, quod plerique tradunt, captivæ gentilis unicæ, quam, Hebræus quis in ſua præda, forte, in Bello ultroneo, feliciter geſto, acceptam ſtatim deperiret, domumque duceret concubitum unicum fuiſſe permiſſum, (*r*) ita tamen, ut ſine nuptiis eumdem non omnino iteraret, neque aliter poſteà ac in Lege præſcriptum eſt, ſcilicet, ut eam, tametſi jure belli ancilla fuiſſet, non haberet: idque tum de nuptiis, tum de innuptis, capiebant.

Aſt jus hoc uxoris alienæ ita in Bello capiendæ, volunt Iſraelitis ſingulare fuiſſe, nec omninò Gentilibus, ſive inter ſe, ſeu adverſus Hebræos belligerantibus permitti, ſed eis furti nomine hoc, velut alieni contrectationem, interdici, cum tamen, ipſis fatentibus, captiva ejuſmodi gentilis, pro victoris cujuſcunque arbitrio, aliena eſſe uxor deſinat.

Non autem licebat Hebræo ejuſmodi captivam ducere, niſi Proſelyta juſtitiæ fieret: ſin vero & Proſelyta domicilii fieri detrectaret, morte inſuper erat afficienda. Si Proſelyta domicilii fieret, (*s*) ex unicô hoc concubitu illud nanciſcebatur, ut non amplius captivæ aut ancillæ inſtar haberetur. Proles autem ex primo ejuſmodi captivæ concubitu nata, antequam mater Baptiſmo initiaretur, ex Sententia forenſi Baptiſmo & circumciſione initianda erat.

De Proſelytis juſtitiæ ita ſtatuebant, ut cum nonnullarum Gentium, ut ſeptem populorum, Proſelytis utriuſque ſexus, vetita eſſent perpetuo Originariis conjugia, item cum nonnullarum Gentium, ut Ammonitarum & Moabitarum, ſexu maſculino tantum, item cum aliarum Gentium, ut Ægyptiorum, uſque

L. V. c. XI. (q) vid. præter innumeros alios Martin. Chemnitium in Loc. de Conjugio. p.m. 223. add. Zieglerus ad Grot. lib. II.c. V.§. 13.p.277. Seld. L. V.c.XII. (r) add. Buxtorffius de Sponſa. lib. & Divortiis. §. 31. & ſeq. Seld. L. V. c. XIII. (s) conſulatur. & hic Buxtorf. de Sponſal. & Divortiis. §. 32. Seld. L. V. c. XIV. Seld. L. V.c.XV. Seld. L. V.c. XVI. (t) Adeo.

que ejuſmodi conjugia admiſerunt: ſed perperam. vid. B. Scherzerum in Syſtem. Theol. Loc. XXVII. §.7. aliique.

uſque ad Generationes aliquot; Aſt cum reliquarum Gentium originariis, conjugia permiſſa eſſe Proſelytis, non tamen ſine temperamentis aliquot, contenderent aſſererentque. Id quod tamen poſt Aſſyriacæ & Babylonicæ captivitatis tempora, in deſuetudinem abiit.

De liberis illud adhuc obſervandum eſt, ſcilicet eos, qui ab Hebræo ex Pagana erant ſuſcepti, plane fuiſſe Paganos, quemadmodum contrà Iſraeliticæ uxoris proles, ſive à Pagano ſeu à ſervo ſuſcepta, generis erat Iſraelitici.

Mamzeris, ſic vocatis, utriuſque ſexus Conjugia Iſraelitica vetita erant. Proſelytorum juſtitiæ tamen, & Libertinorum à nuptiis non arcebantur. Atque iſtud quidem de Mamzero manifeſto, ex decreto legis, de dubio etiam ex inſtituto Majorum, erat intelligendum. Manifeſti autem inter ſe invicem matrimonia rite contrahebant, ſed non cum dubiis, nec hi inter ſe invicem. Dubiis quippe non aliunde, quam è Proſelytis aut Libertinis conjuges petere fas fuit.

Ex Eunuchis, illis demum nefas erat ducere Iſraelitidem, qui ab hominibus erant caſtrati, qui per naturam tales erant, non item. Proſelytas juſtitiæ verò uxores, & Libertinas, & Nethineas, & Mamzeras dubias, non autem manifeſtas, indiſtinctè Eunuchi, (*t*) rite ducebant.

Labes *Mamzero* adſperſa, tum demum eluebatur, ſi Prolem ex ancilla ſuſciperent, quæ ritu ſolemni deinceps in *Judaiſmum* vel Libertinitatem, cooptabatur.

Seld. lib. V. c. XVIII.

Servorum atque ancillarum cum nulla eſſent Cognationis jura, hinc omnia illorum Matrimonia, quæ inter ſe contrahebant, & commixtiones licitæ erant, præter concubitum cum maſculo, beſtia, & adulterium.

Seld. L. V. c. XVIII.

Proſelyti cujuſcunque generis & Libertini, cujuſcunque etiam gentis eſſent, rite intra ſe conjugia Contraxère. Iiſdem tamen interdicta erant Conjugia cum exteris non Proſelytis, ſicut cum ſervis atque ancillis æque ac Originariis ipſis. Sed & ratione Mamzerorum, Proſelytorum in ſervitutem addictorum, & Ancillarum partiariarum, eodem cum Originariis fruebantur jure.

Cognatio autem Proſelytorum priſtina, antequam Proſelyti fierent, per regenerationem plane evaneſcebat, unde nec matris, nec ſororis uterinæ matrimonium Proſelyto ejuſmodi ſeu

Li-

Libertino recens facto, Lege Sacra interdictum eſſe, perperàm exiſtimabant.

Nimirum etiam pater & filius, & frater & ſoror, licet unico temporis momento in Judaiſmum cooptati fuiſſent, cenſebantur tamen ut alieni: quin etiam inter fratres & ſorores, quorum antequam mater Proſelyta facta eſſet alii, alii poſtea, nati eſſent, vel ſi ſaltem concepti eſſent, antequam facta fuiſſet mater Proſelyta, nulla tamen ſanguinis erat relatio. Ceterum iſtud diſcrimen ex tempore Sanctitatis, ut vocant, ita petitum, locum tantum habuit in liberis qui ſe invicem reſpiciebant, non verò qui reſpiciebant parentes.

Quemadmodum itaque ex legis dictamine, nulla cognationis ratione inter ejuſmodi homines exiſtente, conſanguineorum prohibita non erant Matrimonia: ita ex conſtitutionibus Majorum, non ſane omnes pro lubitu commixtiones illis licitæ erant; ita tamen ut alia eſſet ratio Interdictorum inceſti, quibus, ex Noachidarum jure, omnes homines obſtringuntur, alia eorum quæ in Lege Moſaica acceſſerunt, alia item concubitus ex Matrimonio; alia ſine matrimonio, alia matrimonii ante regenerationem, alia ejus quod poſt inibatur, atque alia cognationis paternæ, & maternæ tandem alia.

CAPUT V:

Quintum Juris Naturalis Noachidici caput eſt de furto ac rapina. Quo nomine hìc deſignatur contrectatio, ſurreptio, & detentio rei alienæ, ſicuti damni qualiſcunque, citra cædem, alteri illatio, contra quam Jura, pro varietate Seculorum locorumque introducta decernunt, ſinuntve. *Seld. L. VI. c. I.*

Palam itaque eſt, præſupponi hìc jura Dominii, tum rerum, tum perſonarum, quæ vel ab ipſo Numine præſcripta inſtaurataque fuerunt, aut ab hominibus inventa & conſtituta.

Et Deus (*u*) quidem initio Adamo, (*x*) deinceps & Noacho rerum omnium dominium univerſale indulſit: (*y*) ſimul tamen hominibus permiſſum eſt, ſingulares inſuper acquiſitionum & translationum Dominii inter ſe formulas, & ejuſmodi alia, inſuper introducere, id quod cum, citra conſenſum & fidem in-

(u) vid. Strauch. de Imp. Mar. cap. I. §. 12. Obrecht. in Diſſert. cui titu.

interpoſitam, fieri non potuerit, quodnam hei ex hominum diſ-poſitione præcepti hujus fundamentum ſit, palam eſt. Conſenſus videlicet prærequiritur, idque tum in pacis rebus, ut Contractibus, omnibuſque Sanctionibus civilibus; tum in eis quæ Bellum comitantur, ut jure Victoriæ, ſervitutis, captivitatis, ceteriſque, ut etiam Legationum jure.

Aſt vero ut conſenſus, fundamentum translationum Dominii & Obligationum, eſſe poſſit, id ex Numinis illo Præcepto, de fide ſervanda, pendet. (z) Id quod de omnibus modis ac temperamentis, quæ hiſce Obligationibus ſubinde adjici ſolent, pariter eſt intelligendum.

Interim ſupremum rerum omnium Dominium manet penes Deum; (a) ita ut etiam Dominium humano conſenſu qualicunque rite acquiſitum, invitis Dominis interdum aliò, juſſu ſuo transferat: quin etiam Hebræis, ut hujus Gentis Doctores tradunt, permiſerit alienas ſubinde invadere Regiones. Huc etiam Decimarum (b) aliarumque rerum, Sacerdotibus Levitis, & Pauperibus aſſignatio Divina, aliaque Legis Moſaicæ capita, ſpectant.

De furto itaque tria initio ſunt obſervanda. Primum, quænam in furtivam cauſam cadant; ſecundum quam late furti nomen in naturali hoc interdicto ſe extendat; & tertium, quodnam & unde inter Hebræos & Gentiles ſeu Noachidas diſcrimen.

Cadunt in cauſam furtivam tum perſonæ, tum res: & ad illas quod attinet, tum liberi homines, tum ſervi.

Furti nomen & quod clam, & quod palam nec inſcio domino fit, denotat. Damnum cuique illatum, ſi ab hominibus ſive à brutis, licet alia voce apud Hebræos denotetur, huc tamen etiam refertur. Nimirum damnum quacunque ratione à perſona illatum hoc interdicto comprehenditur, jureque adeo naturali vetatur. De damno autem à beſtiis illato, ſecus opinantur. (c) & quod à Numine ea de re ſancitum eſt ad Leges civiles referunt. Unde porro ſi Iſraelitæ brutum Gentili intulerit damnum, neutiquam ad ejus compenſationem teneri Iſraelitam exiſtimabant: Gentilem vero teneri, ſi ab ejus bruto acceperit damnum Iſraelita, idque ex jure ſuperinducto.

Diſcrimen vero quod hic inter Hebræos & Gentiles intercedit, ex eo oritur, quod Juri Naturali varia addiderunt, ratione Dominii

lus: Sacri termini §. 27.

(x) *add. Zieglerus, Oſiander, Boeclerus in Grot. lib.* II. *c.* 2. *de J. B. & P.*

(y) *Præter Theologos & Jureconſultos, qui ſubinde de Origine Dominii diſputant, vid. Puffendorff. de J. N. & G. lib.* IV. *c.* 4. *ſed addatur Strauchius. l. c. & Kulpiſ in colleg. Grotiano, Exercitat.* III. *ſ. ad Grot. lib.* II. *c.* 2 *§.* 1.

(z) *Quod contra Communem Jureconſultum vindicat H. Grotius de* I. *B. &*

minii, temperamenta. Unde quidem aliquando id fieri permittebatur, quod ex Jure ſimpliciter Naturali ſeu Noachidarum furtum eſſet; furtum quoque Hebræis non erat, quod itidem ex jure ſimpliciter Naturali tale fuiſſet. Huc ſpectat quod aſſerunt, operarium extra operæ tempus, uvas comedentem committere furtum: Hebræum contrà ſurripientem id quod minoris eſt pretii minimo nummo, quem PROTAH vocant, à furti crimine eſſe alienum. Huc quoque decem iſta Joſuæ & Synedrii ejus Decreta ſpectant.

Non licebat bona alterius, hoc nomine, vel invadere, aut ſurripere, vel quocunque modo ad ſe trahere, quod à Religione Judaica (*d*) eſſet alienus. Quin etiam ſi quis ob apoſtaſiam capitali afficiebatur ſupplicio, bona tamen ejus ad heredes ſpectabant, niſi univerſitas Urbis apoſtaſiæ rea facta fuiſſet.

Furtum itaque etiam Hebræus committebat, ſi Gentilis bona contrectaret, vel dolo malo ad ſe traheret, ſive injuſto pondere & menſura, ſeu alia ratione hoc fieret. Adeoque in alterius ſive Hebræi ſeu Gentilis damnum mentiri, illis nefas habebatur: unde quoque omnis fraus in Contractibus, procul amoveri debebat. Ceteroquin tamen fallere Gentiles, & mendaciis erga eos uti, non pro crimine reputabant.

Hoc vero de Pacis jure eſt capiendum, namque in Bello publica auctoritate indicto, in bona Gentilium quævis ſibi permiſſa, ſtatuebant; (*e*) ſed etiam alienas quaſcunque Terras invadere, adeoque res & perſonas alieni juris in ſuum redigere, Hebræis fas fuiſſe perhibent.

Furti nomine etiam contineri volunt, ſi quis vicini agri terminum ſeu metas intra confinii lineam vel angulum ſummoveret. Legem Sacram tamen, quæ hac de re extat, ad Terram Sanctam ſignanter in Lege memoratam, attinere ajunt. Unde ſi quis ſecus in Terra ſancta feciſſet, eum & interdictum generale de furto, & legem hanc ſpecialem de terminis, violaſſe aſſerunt.

Inter modos acquirendi rerum Dominia, referebant occupationem, (*f*) Occupari autem res omnes poſſunt, quæ ſunt nullius: quod ſi res ejuſmodi cuſtodia ſerventur, unde intelligi poſſit, eas eſſe alterius domini, non poterant occupatione acquiri, ſicuti nec res deperditæ aut derelictæ, quæ in cuſtodiæ aliquem locum ſtabilem ac occluſum devenerant. Illæ quippe ejus, cujus erat

P. lib II. c. 11. §. 1. (*a*) *add. Dn. Vitriarius in Inſt. J. N. & G. lib. 1. c. 1. qu. 19.* (*b*) *add. Nicolaus le Maiſtre de bonis Eccleſiaſticis part. II. lib. I. c. 2. Henr. Caniſius de Decimis. c. III. Rivetus in Geneſ. Exercit. LXXX. Joh. Buſæus ad Petri Bleſenſis Epiſt. 82. Seld. L. VI cap. II.* (*c*) *Conſul. Interpretes Juris Romani, ad tit. ſi quadrupes paup. add. Pufendorff. lib. III. de J. N. & G. c. 1. §. 6. Seld. L. VI c. III.* (*d*) *vid.*

erat locus, factæ cenſebantur. Fundus (*g*) tum demum occupatus credebatur, ſi Dominus occupans cum opere quodam coluiſſet.

Rerum deperditarum ſeu caſu amiſſarum (*h*) eadem erat conditio, quæ nondum occupatarum, quin etiam ſi Hebræus rem gentilem repererat, dominuſque prior illi innoteſceret, eam reſtituere non tenebatur, deſiiſſe enim per amiſſionem dominium prioris, credebant: aſt ſi res deperdita fuiſſet Hebræi, eam ex Lege Civili, reſtituere, Hebræi obligati erant, niſi dominus rem deperditam palam pro derelicta haberet. Excipiunt itidem Prævaricatores ſeu Minim. namque hiſce ut res reſtituerent, non fuiſſe obligatos Hebræos autumant.

Sed occupari quoque poterant bona Proſelyti juſtitiæ, ſine heredibus obeuntis, itemque ager à Gentili emptus, priuſquam Syngrapha contractus firmaretur. Reliquiæ vero frugum in agris, egenorum occupationi expoſitæ erant. Omnem vero occupationem niti conſenſu primorum diviſorum, (*i*) de admittendo occupante, quoties res vel nondum fuerint poſſeſſæ, aut nullius in bonis eſſe cœperint, exiſtimabant.

Ad Contractuum & Alienationum (*k*) formulas ſingulares hoc pertinet, quod olim nullus contractus, niſi calceo tradito, ratus eſſet. Seculis autem ſequentibus, *Prædia* emtoris ita demum fiebant, ſi aut Nummis datis, vel Syngraphæ teſtimonio, aut corporali poſſeſſione ea acquiſiviſſet.

Res mobiles alienabantur fere aut venditione vel permutatione, aut donatione. Conſtituto, etiam ſoluto Pretio, in emptoris Dominium res non tranſibat, niſi *prehenſione*, *tractu* aut *ductu* & *traditione*. Sed etiam à permutatione, nec non donatione, priuſquam poſſeſſio corporalis accederet, æque ac à priori contractu, poterat recedi: idque ex Majorum conſtitutionibus.

Si quis Judæus Judæo bona mobilia, utriuſque bona fide, vendiderat, pretio, vero rei valore, ſexta parte majori, ſeu tanto minori, (*l*) pars illa ſexta, ei, cui inde damnum fuerat illatum, erat minuenda, ſeu refundenda; ſed etiam Contractum reſcindere emptori, nondum finita negotiatione, venditori ſemper, fas erat: quæ omnia ſe habebant, ſi ſexta parte minus diſcrimen eſſet. Et ita quoque in permutatione rerum fungibilium, exceptis inſtrumentis, vaſis, & pecoribus, ſeſe res habebat.

Proſely-

Vaſquius Controv. illuſtr cap XXIV. *add. H. Grotius in Mari Libero. c.* 4.

(*e*) *vid. quæ infra de Jure Belli traduntur. cap.* XII. *& ſeqq. Seld. L.* VI. *c.* IV.

(*f*) *de modis acquirendi in genere & in ſpecie de occupatione. Vid. Grotium lib.* II. *de* I. *B. & P. c.* 3. *add. Puffendorff. lib.* IV. *c.* 6. *per integ.*

(*g*) *add. Puffendorff. l. c.* §. 8. *&* 9.

(*h*) *vid. Grot. l. c.* §. 19. *Puffendorff. l. c.* §. 12.

(*i*) *conf. Puffend.*

Proſelytorum, ut fere nunquam non, ita & hic deterior erat conditio; nec enim Hebræus damnum illi hac ratione illatum, reſtituere debebat. Sed nec moribundus Proſelytus juſtitiæ poterat per teſtamentum bona ſua diſtribuere aut dare proli, natæ aut conceptæ, antequam Proſelytus fieret: idque ex moribus ſuperinductis.

Non prætermittendum eſt, Egenorum in Gente Hebræa jus fuiſſe ſingulare. Hujus quinque erant Capita, Angulus, Spicilegium, Racematio Acinorum deciduorum, quæ per oblivionem relinquuntur, Decima pauperis, & Eleemoſyna.

Et ad Eleemoſynas, (*m*) quod attinet, non tantum ſimpliciter neceſſaria, ſed etiam ea inſuper, quæ ad priſtinæ unde deciderant vitæ ſortiſque ſplendorem ſpectarent, (*n*) & id-genus alia, erant ſubminiſtranda.

Publica auctoritate, quæ colligebantur Eleemoſynæ, ex Sententia Forenſi etiam exigi poterant: (*o*) pauperum nomine autem qui venerint, accurate definiunt: ſane inter alia hoc addiderunt, ut pauperis jure is demum frueretur, qui artificio honeſto ſedulo incumbendo, non tamen quæ vitæ ſuſtentandæ neceſſaria erant, ſibi comparare poterat.

Ceterum quinque priorum Capitum ea erat conditio, ut quæ ſic pauperibus erant præſtanda, etiam invitis Dominis potuerint auferri. Id quod tamen non fas erat, ſi partem ſaltem *donorum* ejuſmodi, auferrent, vel ſi ea negligerent plane, aut juſto non peterent tempore.

Eodem cum Hebræis hic fruebantur jure Proſelyti juſtitiæ. Proſelyti domicilii eleemoſynarum ſaltem fiebant participes: nec arcebantur uti nec ceteri Gentiles, ſi pauperum Judæorum turbæ ſe commiſcerent, idque ex jure ſuperinducto. Hebræum tamen à Gentili petere Eleemoſynam nefas erat, aut oblatam palam, niſi urgente extrema neceſſitate, accipere. Eouſque tamen jus & favorem neceſſitatis, ut invito Domino aliquid ſurripi poſſet, (*p*) ſe extendere abnuebant.

Nunc quomodo perſonarum dominium, Jure Hebræorum acquiratur, eſt diſpiciendum. Triplici ratione oriebatur ſervitus: aut, ſi quis ſe alteri in ſervitutem mancipabat, vel ex Fori, aut denique ex Patris addictione.

lib. IV. de J. N. & G. c. 4. §. 4. Seld. L. VI. c. V.

(*k*) *vid. quæ hic Grotius lib. II. c. 12. & Puffendorff. lib. V. de J. N. & G. c. 2. & ſeq. aliique de Contractibus præcipiunt.*

(*l*) *Grot. l. c. §. 8. ſeqq. Puffend. l. c. cap. 3. per int. Seld. L. VI. c. VI.*

(*m*) *Haſce eſſe Juris Naturalis agnoſcunt Villalobos I. P. Tract.* XXII. *Diſ. 1. 2. Sanchez. Conſi. P. I L. I. c. V. Dub. V. Trullench. Expoſit Decal. lib. I. c. 5.*

 Scip-

Dub. 8. Seipſum poterat quis vendere urgente extrema neceſſitate. (*q*) Ex fori Sententia, ſi quis, furti reus, ſolvendo non erat, Actori in ſervitutem addicebatur, non fœmina, quæ, ne ſe ipſam in ſervitutem venderet, aut ſervos emeret, in Monitis erat. Addicebatur præterea Hebræo non Proſelyto cujuſcunque generis, multo minus Gentili. Si quis ſeipſum Gentili vendidiſſet, quod tamen nefas habebatur, Gentilis quidem acquirebat dominium, erat tamen bis redimendus: liberi verò ejus & poſteri non fiebant ſervi.

Servus ex Fori ſententia Hebræo addictus, mitius ceteris habebatur, uxorique ejus, & liberis ex ea ſuſceptis, victum, veſtitum, & domicilium, præſtabat Dominus, cui tamen neque hi, neque illa, ſerviebant. Servitus talis ſexennio perimebatur, ceteroquin Jubilæum vel ultroneæ manumiſſionis Syngrapha finiebat ſervitutem. (*r*) Quod ad mortem Domini attinet, ſi is Gentilis eſſet, etiam plane ſervitutem tollebat, ſi Hebræus tum demum, niſi filium, qui ſuccederet, relinqueret.

Addicto ex ſententia Fori, poterat Dominus ancillam thoro conjungere, ut ita ſervos ex ea ſuſciperet: ſed tum demum, ſi Præcepto de multiplicando humano genere, ſatis feciſſet: non tamen poterat Dominus à tali ſervo uxorem legitimam ſe jungere, aut binis ſervis unam jungere ancillam. Hæc vero de ſervo, qui ſeipſum vendiderat, non intelligunt, ad quem nec Legem de aure perforanda pertinere volunt: ut cetera horum ſervorum diſcrimina taceam.

Ex patris addictione in ſervitutem temporariam tradebatur filia, ſeu ea quæ adhuc minor, ex conſuetudine Gentis erat. Idque urgente extrema paupertate, (*s*) ſed ne tum quidem, niſi ſpes eſſet, aut emptorem vel filium ejus, eam ducturum in matrimonium, licebat. Si ſponſalia detrectaret Emptor, minor ejuſmodi pro ancilla per ſexennium habebatur, niſi vel redemtione aut alia de cauſa, ſervitus expiraret. Cum libertate etiam munera illi, ex Lege Sacra, danda erant: prorogari autem ſervitus in ancillis, aure perforata, non poterat.

Servorum Cananæorum aliorumve Gentilium dominium in Pace acquirebatur, Venditione, Permutatione, Syngrapha, eodem fere modo ac prædiorum. (*) Ut vero alienatio iſta rata

(*n*) *à qua ſententia nimium quantum diſcedunt, recentiores, ut vocantur Moraliſtæ, Durandus, Paludanus, Cajetanus, Vaſquius. vid. Lud. Montalt. in Literis Provincialibus. Epiſt.* 12. *cumprimis p.* 347.

(*o*) *conf. Zieglerus ad Grot. de J.B.&P. lib II. c.* 20. §. 20. *p.* 450.

(*p*) *add. Laymannus lib. III. tract.* 3. *p.* 1. *cap.* 1. *Leſſius lib. II. c.* 12. *n.* 12. *Antonius Eſcobar.*

ta eſſet, debebat ſervus opus ſervile præſtare, nimirum ſolvere, aut induere debebat Domino calceamenta. Et ex hiſce, non Hebræis, opera mere ſervilia erant exigenda.

Hi ſervi duplicis erant generis: alii circumciſi & baptiſati, alii tantum Proſelyti domicilii. Priores manumittebantur, pretio Domino dato, aut Syngrapha ultro eis data à Domino, vel ſi membrum aliquod præcipuum à Domino eſſet mutilatum. Poſterioris generis, ex prioribus duabus aliiſque quibuſdam, neutiquam ex tertia cauſa, manumittebantur.

Servus gentilis, ab Hebræo Gentili venditus, debebat redimi: nec fas erat ulla ratione ſervum in terras alienas transferre, hinc ne quidem licuit Domino, ſervum invitum in alienas terras comitem ſibi adhibere.

Ancilla libidini ſe palam proſtituens, niſi caſtigaret eam ſatis Dominus, erat manumittenda.

Proles & poſteri hujuſmodi ſervorum & ancillarum etiam ſervi erant. Et licet ancillæ proles matris ſequeretur conditionem (t) ſervi nihilominus proles libera erat, niſi ex ancilla ſuſcepta fuiſſet. Ex Iſraelitide ſuſceptus filius, æque ac ex Gentili libera, filius liber erat.

Quod vero nonnulli dicunt, apud Gentiles prolem ſequi conditionem Patris, id de iis Gentilibus, qui Matrimonio rite conjungi poſſunt, non de ſervis Peritiores intelligunt.

Et ſi fœminarum Monitum erat, ne emerent ſervos, ſi tamen hoc facerent, dominium ſibi acquirebant. Nec ſervos facile manumittendos, præterquam in caſibus alibi memoratis, docebant. Nonnulli tamen pro lubitu Dominum hoc facere potuiſſe, contendunt. Sed nec ſævire in ejuſmodi ſervos quacunque ratione fas erat. Servi autem minorum natu, ut cetera bona, erant in Fori tutela. Regulariter etiam ſervus nihil poſſidebat, ſed quæ habebat erant Domini, niſi ex Domini permiſſione. (*u*)

De uſuris (*x*) ita ſentiunt, ut non tantum Mutuum fœnori dare, Hebræus Hebræo ſine crimine non potuerit, ſed ne accipere quidem; ſed & qui ulla ratione ad ejuſmodi actum adhibebantur, ut Scribæ, Teſtes, Legem violaverant.

Bina autem fœnoris genera faciunt. Alterum eſt *uſura determinata*, alterum, quod vocatur, *pulvis uſuræ*, i. e. *fœnus ſimu-*

tr. III. Ex. IX. n. 20. Grot. lib. II. c. 2. §. 6. & Zieglerus ad h. l. itemque Kulpiſius in Colleg. Grot. Ex. 3. §. 5. aliique.

(q) *conf. Zieglerus ad Grot. lib. II. cap. 5. §. 27. pag. 490.*

(r) *add. Puffendorff. lib. VI de I. N & G. c. 3. §. 11.*

(s) *conf. Grotius lib. II. de J. B. & P. c. 5. §. 5. & Zieglerus ad h. l. p. 170. Seld. L. VI. c. VIII.*

(*) *conf. Ziegler. ad Grot. lib. II. c.*

latum ſeu *quaſi-fœnus*. Et prius quidem genus diſerte Lege Sacra prohibitum cenſent: quam ſi quis violaverat, ad *reſtitutionem* tenebatur, ex Sententia Forenſi: niſi uſura nullius plane pretii, vel fœnerator jam mortuus eſſet. Heredes quippe, vaſa, veſtes, & alia, quæ reſtabant, non autem pecuniam aut res fungibiles, debebant reſtituere.

Fœnoris nomine etiam veniebant munuſcula mutuo danti oblata, niſi quod munuſcula, quæ *Sapientes* ſibi invicem mittebant, hinc eximerentur. Non enim præſumitur eos Interdictum violare.

Quaſi-fœnus autem ex Scitis Scribarum vetitum erat, ſive eſſet uſura antecedens, vel antevertens ſive ſubſequens. Hoc nomine videlicet, commodum nullum aut beneficium, ne quidem humanitatis Officia, ceteroquin uſurpari ſolita, licebat Creditori exhibere. Huc referebant omnes illos actus, (y) qui in fraudem Legis à fœneratoribus ſolent committi.

Pulvis uſuræ, ut vocant, non debebat reſtitui, adeoque nec repeti poterat à debitore: contractus interea erat illicitus, ex decretis Majorum & reus criminis, plagis aliterve puniebatur.

Excipiebantur tamen bona Orphanorum, ut etiam quæ ad pauperum ſuſtentationem, aut Synagogarum uſum, vel ad diſciplinam Legis addiſcendam, ſeponebantur. Hæc enim mutua dare, uſuraſque pro iis accipere, fas erat.

Ut vero Hebræos & Proſelytos juſtitiæ, uſuris vexare nefas erat, ita contra à Gentilibus uſuram exigere non tantum permiſſum, ſed etiam præceptum eſſe Lege Sacra, nonnulli ſtatuunt, (z) à quibus tamen diſſentiunt alii.

Ex jure tamen ſuperinducto, non licebat Judæo mutuum quid dare Gentili, fœnori proprie dicto, niſi id fieret, ut Gentilis ſaluti ſuæ, inter Gentiles degens, conſuleret. Idque ad evitandam nimiam cum Gentilibus familiaritatem. Excipiunt tamen *uſuram pulveris*. Mutuum tamen accipere quidem à Gentilibus licitum erat: Sapienti etiam ſive Juriſconſulto mutuum dare. Judæi Apoſtatæ eamdem nonnulli volunt, eſſe rationem, id quod tamen negant alii.

Si accepiſſet à Gentili pecunias fœnori Judæus, & novatione Contractus tam Fœnus quam Sortem in corpus mutuum unicum conje-

17. §. 13. p. 405.

(t) vid. Grotium lib. II. cap. 5. §. 29. it. Ziegler. atque Boecler. ad h. l. add. Puffendorff. lib. VI. c. 3. §. 9.

(u) Sed toti huic argumento lucem affundent qui de Servis ex inſtituto ſcripſerunt, quorum aliquos Tabor edidit, quibus addi poteſt. Laur. Pignorius Seld. L. VI. c. IX.

(x) vid. hic præceteris Puffendorff. lib. V. c. 7. §. 8. add. Grotius lib. II. c. 12. §. 20. & Oſiander. ad h. l.

conjeciſſet, id quod fieri non debebat, & poſtea Gentilis fieret Proſelytus juſtitiæ, actio Judæo competebat tam pro Fœnore, quam pro Sorte, ſic conjunctis. Si verò contractus illa Novatio poſt Judaiſmi ſuſceptionem facta fuiſſet, actione pro Sorte, non pro Fœnore, uti poterat.

Qui aleâ, Talis, & idgenus aliis, lucri quid ſibi feciſſent, furti rei erant, (z) ex jure à Majoribus ſuperinducto.

Hebræis ergo tantum, non item Gentilibus ludicra ejuſmodi certamina erant interdicta (a). Si Judæus cum Gentili certans pignus lucrifaceret, non quidem furti reus erat, violaverat tamen interdictum de *non incumbendo rebus inanibus*.

Qui columbas vel alias beſtias volucres, ſic inſtituunt, ut comitatiores, domum redeant, furti rei, ex decreto Majorum, fiunt: ſine enim hoc Decreto, non fuiſſet crimen, ſed titulo occupationis columbas alias potuiſſent ſibi vendicare. Huc ſpectant, quæ retia laqueoſve, aliis columbis capiendis tendere, vetant, & cetera, quæ de columbis & columbariis præcipiunt.

Acquirebatur autem Dominium rerum & perſonarum etiam jure Belli. Bellum duplex erat, aliud, quod vocabatur *Terræ Iſraelis*, ex Præcepto Numinis certis gentibus: aliud Bellum ultroneum ex Decreto Synedrii cuilibet Genti, inferendum. Utriuſque generis Bella, aut ad ulciſcendas injurias illatas, vel ad firmandum augendumque Imperium, ſuſcipiebantur.

De illius Belli, quod certis Populis ex Præcepto Numinis inferebatur, juſtitia, non eſt quod dubitemus. Ad Belli ultronei verò juſtitiam ſufficere male arbitrabantur, (b) ſi per illud Fines Imperii dilatarentur, in quo alias Orientis Gentes ſecum conſentientes habuerunt.

Interim Bellum hoſtibus, i. e. quibus Arma inferre decreverant, indicere fas erat. Indicebant autem Bellum, cum deditionem ac fœdus ſolum ab hoſtibus depoſcebant. Moabitis verò & Ammonitis, ex Lege Sacra, ut putant, non erat offerenda Pax, petentibus tamen non deneganda.

An autem Bellum, quod ex Præcepto Numinis certis populis inferebatur, denuntiandum fuerit, nondum inter ſe conveniunt. Sunt qui ajunt, ſunt qui abnuunt.

Fœderis autem, ad quod invitabantur Hoſtes, tria erant Ca-

item Baldvinus in Caſ. Conſcient. lib. IV. c. 3. Meiſnerus in Philoſ. Sobria Sect. I. cap. 6. q. 1 Dominicus à Soto lib. VI. de Iqu. 1. Leſſius de Virt. Card. c. XX. d. 4. aliique.

(y) Talis etiam eſt contractus Mohatra & Baratra Moraliſtarum, Eſcobarii, Sanctii, Leſſii, Suarii, Hurtadi, aliorumque. vid. Ludovicum Montaltiũ in Literis Provincialibus. Ep. VIII. p. 207. 208.

Seld. L. VI. c. X.

(z) add.

Capita (1°.) ut ſeptem præceptorum, quibus obſtricti ſunt Noachidæ, profeſſione ſe obligarent (2°.) ut ad Tributum præſtandum ſe obſtringerent (3°.) ut ſervilem in ſe ſuſciperent erga Imperium Iſraeliticum cultum.

Servilis cultus eo præcipue abſolvebatur, ut ſe plane dederent, & ſub Populi Iſraelitici Ditione ſe degere agnoſcerent.. Tributi autem nomine, non ſolum Pecuniarum Summa quotannis pendenda, ſed etiam obligatio tum ad pecunias, tum ad operas, in publicum commodum, Principis juſſu, præſtandas continebatur. Ceteroquin nec Iſraelitas ab omni Tributo plane immunes fuiſſe, conſtat.

Si fœdus & deditionem renueret Hoſtis, & ſpes Victoriæ affulgeret, inferebatur Bellum. In cujus diſciplina cumprimis obſervandum erat, quod arbores fructiferas ſuccidere aliterve diſperdere nefas eſſet, (a) itemque quod in Urbium obſidione, Hoſtibus locus fugæ eſſet concedendus.

Arborem contra, quæ omnino erat ſterilis, aut fructum nocivum vel inutilem ferebat, aut culturæ non penſabat labores, vel arboribus vicinis agrove erat detrimento, aut cujus materies pretio eximio venundari poterat, in quoſcunque uſus bellicos poterat exſcindi, vel radicitus evelli.

Parta Victoria, Populi iſti ſeptem, quibus ex Præcepto Numinis bellum inferebatur, penitus fuère delendi. Fueritne hoc permiſſum ſaltem, an præceptum, non conſentiunt. Amalekitis, ex peculiari Lege, nulla quoque ratione erat parcendum.

Quod ad ceteras Gentes attinet, mulieribus & parvulis erat parcendum. (e) Majoribus natu voluerintne parcere, nec-ne, penes illos ſtabat. Perſonæ, quibus parcitum fuerat, in ſervitutem redigebantur, (f) erantque pars prædæ.

Præda ita dividebatur (g) ut Theſauri Regum devictorum Regi Victori cederent: reliqua præda bipartitò rurſus dividebatur, alteram partem Rege itidem ſibi eligente, altera verò, æquali partitione, inter ſingulos milites diſtribuenda erat, ne illis quidem excluſis, qui impedimenta & ſarcinas curaverant.

Agri, Urbes, & Regiones ita dividebantur, ut tertiam decimam partem Rex ſibi vendicaret. Si tamen Bellum ultroneum à Rege tantum ſine decreto Synedrii magni, ſuſceptum fuiſſet, Urbes Provinciæque omnes Regi cedebant. In Bello vero ultroneo,

Mullerus in Judaiſmo part. II. cap. 6. Hoornbekius de Converſ. Iud. lib. 7. c. 7. Seld. L. VI. c. XI. (z) add. Puffend. lib. V. c. 9. §. 5. (a) add. Traité des jeux & des Divertiſſements par M. Jean Baptiſte Thiers. Seld. L. VI. c. XII. (b) vid. Grot. de J. B. & P. lib. II. c. 1. & 22. add. Puffendorff. lib. VIII. de J. N. & G. cap. 6. §. 5. it. Franc. Victoria Re'ect. V. & Kulpiſius in Colleg. Grotiano Exercitat.

neo, ex decreto Syn. M. ſuſcepto, ſed à Rege geſto, Terras eodem omnino titulo eademque ratione, poſſideri Maimonides ait, qua ipſa Terra promiſſa, quam ſubjugavit, atque Iſraelitis diſtribuit Joſua.

De aliarum Gentium jure bellico ita ſentiebant, ut illarum commilitio ſe non ſubtraherent: ad Tributorum etiam ex jure Victoriæ, deditionis, & Fœderis, præſtationem, ſe obligatos eſſe profeſſi ſunt: licet nunquam defuerint, qui ſecus ſentirent.

De ſervitute perſonali autem, quam ex jure Belli, capti quandoque ſubire tenentur, ita ſentiebant, apud Gentes non fuiſſe talem ſervitutem, quæ perſonæ inhæreret, ſed tantum apud Judæos. Si itaque Gentilis acquirebat ſervum, ſive Gentilem, ſeu Hebræum, non in perſonam ſervi, ſed in operam & miniſteria ejus, jus ſibi acquirebat: adeoque & ſine libello manumiſſionis, actu quodam, vel alia ratione, libertatem rite adipiſcebatur. Apud Hebræos contrà, ſervitus tum in Bello captorum, tum ſervorum à Gentilibus emptorum mere erat perſonalis, *hoc eſt*, perſonæ ipſi, ut character libertatis omnimodæ amiſſæ naturalis, inhærens. Pauci, apud Gentiles extrinſecam, apud Hebræos verò ex prærogativa Gentis, intrinſecam, ſervitutem fuiſſe, autumabant. Adeoque & totam Gentem Hebræam, aliam, quàm extrinſecam ſervitutem, unquam ſubiiſſe, aut ſubire potuiſſe, negant.

De captivis ita ſtatuebant, eos pretio majori quam valerent (*h*) non eſſe redimendos, ne Hoſtes frequentius capturæ aſſueſcerent; nec in fugam pelliciendos, ne alicujus fuga irritati cuſtodes, in ceteros nimium ſævirent. Ceteroquin redemptio captivorum inter officia charitatis & munificentiæ, primum tenebat locum. Ordinem tamen certum in redimendis captivis obſervabant. Si omnes redimi nequeant, fœminam potius, quam Virum, Magiſtrum quam Patrem, Matrem potius quam utrumque, & ſic in ceteris, eſſe redimendos docent.

CAPUT VI.

Sextum caput Juris Noachidici, de membro animalis viventis, eſuque ſanguinis, præcipit. (*i*) Et quidem ad ſanguinis

X. §. 2. Seld. L. VI. c. XIII. Seld. L. VI. c. XIV. (c) vid. Grotium de I.B.& P. lib. III. cap. 3. Zouchæus de Jur. Fecial. p. II. §. 10. n. 1. Albericr. Gent. de I. B. & P. lib. II. cap. 1. Textor in Synopſi I. Gent. c. XVII. aliique. Seld. L. VI. c. XV. (d) add. Grotius lib. III. de I.B.& P. c. 12. §. 2. Textor in Synopſi Juris Gent. c. XVIII. Zouchæus de Jur. Fec. p. II. Sect. 10. Kulpiſ. in Colleg.

nis eſum quod attinet, pecorum, ferarum, & volucrum, mundorum æque ac immundorum ſanguinem edere, Hebræis non licebat. Si quis ſanguinem ejusmodi comederet vel deglutiret, dum effundebatur aut fuſius exiliebat, cum exciſionis pœna manebat. Piſcium vero mundorum, locuſtarum, & idgenus aliorum ſanguinem, Sapientes, jure ſuperinducto prohibuerunt. Carnis morticinæ, cum carne, unde ſanguis nondum erat emiſſus, eadem erat ratio.

De Gentilibus autem diſſentiebant. Nonnulli interdicto Moſaico vetitum tantummodo illis fuiſſe membrum, ſive carnem ab animali vivente diſcerptam exſectamve, contendebant. Alii vero & ſanguinis, qualis videlicet Iſraelitis ex Lege Sacra illicitus erat, eſum cunctis hominibus interdictum, aſſerebant. Prior ſententia tamen meliori fundamento niti videtur. Originem vero hujus Interdicti ab Adamo repetunt, ſicuti & ante Diluvium omnium carnium eſum illicitum fuiſſe putant. Addunt & caſus, in quibus Hebræos ab hoc Interdicto exemptos putant. Multa quoque ſunt variaque Juris Noachidici Capita ſecundaria, prius paucis attingenda, quàm ſeptimum Caput, de Judiciis, ſubjungatur. Inter ea præcipuum eſt de honorandis Parentibus. (*k*) Hebræis illud non tantum ex communi Jure, ſed Civili, etiam Lege præcipue obſervandum fuiſſe, docent. Debebant autem liberi Parentibus exhibere non tantum honorem, ſed etiam timorem ſeu Reverentiam. Ad honorem inter alia & hoc ſpectabat, quod filii eſſet, Parentes inopes alere, poteratque ad hoc cogi.

Nihiloſecius vim hujus Legis mirum in modum imminuerunt, partim quod Magiſtrum ſeu Præceptorem, à quo Legem ejuſque δευτέρωσιν quis didiciſſet, præferre Parentibus ex illorum ſententia, debebat; partim quod docebant, votis quibusdam omnes liberorum opes ad uſus Sacros ita transferri poſſe, ut in Parentes, quamtumvis pauperes, nullum inde redundaret emolumentum, (*l*) id quod jure ipſe Servator redarguit.

Obſcurioribus Noachidarum legibus, & aliæ ſunt annumerandæ, ut illa de Heterogeneorum uſu. (*m*) Hebræis quadruplex Heterogeneorum commixtio erat vetita; lanæ, & lini in veſtibus, ſeminum diverſi generis in eadem agri parte, animalium generis diverſi ad coitum, & demum arborum generis diverſi inſitio,

Grot. Exercit. 12. §. 3. *Seld. L. VI. c. XVI.*

(*e*) *vid. Grotius lib. III. c.* 4. § 9. 10. *add. Alber. Gentilis lib. II. c.* 12. *Textor. l. c. cap.* 18. *Kulpiſius Exercit. XI.* §. 6.

(*f*) *add. Grotius lib. III. c.*7.*it.*§. 1. *Kulpiſius ad.h.l. Exercit. ſcil.* XIII.

(*g*) *vid. Grotius lib.* III. *c.* 6. *Hugo de Roi de eo quod juſtum eſt,lib. I. tit.*6. *Textor.in Synopſi Juris Gent. c.* XVIII. *Kulpiſ.ad Grot. loc. cit.Exercit.* 12. *Seld. L.*

inſitio. Priores binas commixtiones Noachidis licitas eſſe, poſteriores verò interdictas, nonnulli aſſerebant. Videtur tamen alicubi innuere Maimonides ad Proſelytos domicilii, non item ad ceteros Gentiles hoc interdictum ſpectare. Sunt etiam qui Legem de uxore fratris ſine prole defuncti (*n*) ducenda huc trahunt: quemadmodum quoque illud interdictum de hominibus æque ac animalibus cujuſcunque generis non caſtrandis. De Magia vero, quam alii addunt, utpote ad idololatriam pertinente, ſupra dictum fuit. Tandem quæ Ula in Gemara Babylonica ad Tit. Cholin, memorat, plane ad Noachidarum præcepta non pertinent.

CAPUT VII.

SEquitur ultimum Juris Noachidici caput de Judiciis: humanis ſcilicet, quæ & inſtitui vi legis hujus in rebus Publicis ad juſtitiæ cuſtodiam debebant, quorum etiam decretis & ſanctionibus ſtare tenebantur ſubjecti.

Quemadmodum vero Juris, ut putabant, Naturalis erat, Judicem inſtituere, (*o*) ita formulæ, & tempora agendi, & idgenus alia, ad indolem cujuſque Populi poterant attemperari.

Judicia non poterant eſſe ſine facultate puniendi. Et delicta quidem punienda eſſe, rurſus Juris Naturalis eſt. (*p*) Nihilo-ſecius tamen pœnas vel graviores, aut leviores pro perſonarum, temporis, loci, & idgenus aliorum, quæ obſervari ſolent, ratione, infligi poſſe, non abnuebant. (*q*) Saltem quædam delicta, quæ ab Hebræis, ut deinceps dicetur, gladio regulariter erant punienda, excipiunt. Diſpiciendum hic imprimis eſt de Judiciis, quatenus in Proſelytorum domicilii Regimine locum habebant. Verſabantur autem judicia hæc, vel circa jura ſimpliciter naturalia, aut circa Gentium Jura intervenientia.

Quod ad priora attinet, Hebræis quidem, & eis, qui in eorum ritum tranſierant, Tribunalia fuere ordinaria Triumvirorum, & XXIII. Virorum, per Urbes, Oppida, pagos, ut etiam Magnum illud Synedrium LXXI. Virorum, (*r*) in quibus ſecundum Leges Moſaicas, & decreta Majorum, tum Hebræis, tum Proſelytis juſtitiæ & Libertinis jus dicebatur,

VI. c. XVIII. &. ſeqq. & L. VI. c. XIX.

(b) de Æſtimatione hujus pretii vid. Grotium lib. III. c. 7. §. 9. Alber. Gent. lib. II. c. 15. Textor. c. 18. Stammium de Servitute lib. I. c. 3. ali oſque. Seld. L. VII. c. I.

(i) add. Job. Spencer. in Diſſert. peculiari Victor. c. 20. lib. II. de Legibus Hebr. Rit. p. 435. ſeqq. Seld. L. VII. c. II.

(k) vid. Grotium lib II. de J. B. & P. c. 5. §. 1. ſeqq. it. Puffendorff.

non ſine præmonitione, & binis minimum Teſtibus: pœnarum item genera præter verbera, quatuor erant, (*s*) Combuſtio, Lapidatio, Strangulatio & gladius.

Proſelytis domicilii autem erant peculiaria Jura Forenſia, & Tribunalia ſingularia. Judices autem, tum ex Hebræis tum ex Proſelytis domicilii, illiſque, qui Fœdere recepti erant, præficiebantur ab iis, qui Tribunalibus Iſraeliticis cum Imperio præerant. Sed Fœdere receptis integrum quandoque erat, Judices ſibi ipſis præficere.

Peccabant contra hoc præceptum etiam illi, qui flagitia perpetrata reticebant vel celabant. Non poterat rite in judicem præfici fœmina. Cauſarum pecuniariarum ex Jure Hebræorum Civili, tres capitales, ad minimum XXIII. Judices cognoſcebant, hic vero ex ſententia Præficientium aliquando ſufficiebat unicus. Quod etiam de Teſtibus dicendum eſt; inter quos tamen fœminæ non erat locus. (*t*)

Ratione pœnarum hoc intercedebat diſcrimen: omnia Noachidarum crimina, quibus Jus Noachidicum violabatur, gladio puniebantur: ſed Hebræis etiam alia ſupplicia, ut dictum eſt, capitalia erant. Præterea non omnia Hebræorum delicta, quibus Jus Naturæ violabatur, erant capitalia, ſed quædam reſtitutione damni, dupli, vel quadrupli, puniebantur.

Quod ſi aliquod Juris intervenientis caput violaſſet *Proſelytus* domicilii, pro lubitu eorum, qui rebus præerant, ſive in Tribunal Proſelytorum domicilii regimini ſeorſim præpoſitum, ſeu in Iſraeliticum aliquod ordinarium evocandus, ibique vel abſolvendus, aut damnandus erat, pœna Iſraelitica ſeu civili inflicta, ſic tamen ut Judex unicus, & unicus teſtis ſufficeret, nec præmonitio accederet.

Inter alia exempla, illuſtre illud eſt de adulterio. Nimirum cum fœmina deſponſata quidem, antequam cum ea Maritus coiviſſet, non ex Jure Naturali, ſed Civili Hebræorum, committebatur adulterium Si itaque Proſelytus domicilii adulterium ejuſmodi cum ſponſa commiſiſſet, ex jure ſimpliciter ſuo, in jus vocari nequibat, interim ſecundum tenorem Legum Civilium, puniebatur non gladio, (qua pœna ceteroquin omnia delicta, quibus Jus Naturæ violatur, puniuntur) ſed lapidatione & ſtrangulatione, Hæc enim pœna ex

lib. VI. c. 2. [*l*] *add. Stolbergii Diſſerta. peculiaris de Korbam. Seld. L. VII. c. III.* (*m*) *conf. Spencerus de Legibus Hebræorum. Ritual. II c. 17 18. ſeqq.* (*n*) *add. Buxtorf. de Sponſ. & Divort. §. 21. Seld.* L. VII. *c.* IV. & V. (*o*) *vid. Grotium lib. II. de J. B. & P. c. 20. §. 8. n. 4. add. Puffendorff. lib.* VIII *cap. 3. §. 7. Ziegler. de J. Majeſt. lib. I. c. 8. §. 11.* (*t*) *Grot. lib. II. c. 20. §. 1. Anton. Matth.*

ex jure Iſraelitarum Civili ipſis quoque Iſraelitis erat infligenda.

De Proſelytis autem domicilii reis cujuſdam criminis, & poſtmodum in ritus Judaicos tranſeuntibus, ita ſtatuunt, ut ob cædem Iſraelitæ, & adulterium cum Iſraelitide, non verò ob blaſphemiam vel idololatriam morte fuerit afficiendus.

Memoranda hic etiam ſunt Judicia quædam extraordinaria: quorum alia erant, ubi ex Gentilium litigantium Compromiſſo, Hebræus arbiter ſeu judex fiebat: alia verò cùm, de aliarum cum Hebræis Gentium litibus, Judex cui in utroſque poteſtas erat, ſententias pronuntiabat.

Ubi, ex Compromiſſo, Hebræus arbiter (*q*) fiebat, tam actore, quam reo Gentilibus, ex jure Noachidarum controverſia erat dirimenda. Et ſi pars altera eſſet Hebræus, ita ab Arbitro ferenda ſententia erat, ut ſecundum illud jus ſive Iſraeliticum, ſeu Noachidicum, quod in cauſa Hebræi utilius eſſet, pronuntiaret.

Lites vero aliarum Gentium cum Hebræis, à Judice, cui in utroſque poteſtas erat, aliquando ita diremptas fuiſſe, ut ſecundum Leges & Hiſtoriam Sacram pronuntiaret, Hiſtoriola ſive fabula de Judæis cum Cananæis, Iſmaelitis, & Ægyptiis coram Alexandro Magno litigantibus comprobat.

Licet Lex illa Noachidarum pro Judicio Divino non ſit capienda, non abs re tamen erit, de eo aliquid addere, cum ad illud agnoſcendum & Noachidas certa ratione obligatos eſſe exiſtiment.

Ex Sententia itaque Tribunalis ſuperioris, *id eſt* Divini, in univerſum aiunt eſſe Bonum juſtis repoſitum, nempe Vitam beatam in futuro Seculo. Juſtum autem eum nuncupant, cujus iniquitati præponderant juſtitiæ Merita. Malus verò eſt, cujus peccata juſtitiæ Meritis præponderant. Qui utrorumque æqualiter eſt particeps, medium tenet locum. Ut Juſtos itaque æterna Vita felix, ita malos & intermedios aut exciſionis pœna, vel Gehenna manet. (*r*)

Ceterum peccata, quæ tamen delentur confeſſione & pœnitentia, vel graviora illa ſunt, vel leviora: graviora, ex Inſtituto Divino tam exciſione, quam morte ex Sententia Forenſi punienda erant; quæ ſecus ſe habebant, pro levioribus reputa-

Tit. quibus modi crimen extingu. c. V. n. 3. Ziegler. de J. Majeſt. lib. d. c. 8. n. 10. 11. Seld. L. VII c. VI.

(*q*) *Grotius & Puſendorff. ll. citt. ubi ex inſtituto hac de re agunt.*

(*r*) *vid. Seldeni libr. ſeculiar. de Synedriis, add. Vorſtius de Synedriis. Caninius ad L. N. T. p. 62. Schikardus de J. R. p. 9. cum notis doctiſſimis Carpzovii, aliique*

(*s*) *Crucis ſupplicium addit. Galatinus de A. C V. lib. VI. c. 8. Baro-*

nius ad A. C. 34. Gretſerus lib. I. de Cruce c. 19. Lipſius lib. 1. de Cruce c. 11. ſed perperam, ſecundum Scalig. animadv. in Euſeb. p. 109. Mornaus de V. C. R. c. 30. Caſaub. Exerc. XVI. Calixtus Conc. Eu. lib. VI. cap. 11. Kippingius Ant. Rom. lib. II. c. 8.

reputabantur. Atque graviorum quidem XXXVI. enumerant ex Lege Sacra, quibus ſingulis exciſionis pœna imminet: leviorum tamen inſignis & juſtitiæ præponderans multitudo, eamdem poteſt promereri pœnam.

Exciſionis autem non una eademque eſt ratio: (y) alia ſolum corpus, alia ſola anima, alia corpus & anima ſimul, exſcinduntur. Atque XXXVI. iſtorum criminum hoc diſcrimen etiam faciunt, ut aliis primi, quibuſdam ſecundi, nonnullis tertii generis exciſio immineat. Nec mirum eſt quod animas exſcindi docent: quorumdam enim hominum animæ ex illorum mente ſunt mortales. In expiationum autem Feſto, cuncta hæc crimina tum graviora tum leviora, expiari docent.

Ad Noachidas itaque exciſionis pœnam etiam in certis caſibus ſpectare volebant. Nimirum ob cultum extraneum & blaſphemiam, animam æque ac corpus exſcindi, credebant: adeoque cum hæc crimina naturali jure quoque illicita eſſent, non aliam hic Gentiles manere pœnam.

Concubitibus inceſtis omnibus animæ imminebat exciſio: ab eaque nec immunes Noachidæ erant, in commixtionibus, Jure Naturali illis prohibitis, atque ita in ceteris. Nimirum quoſdam Gentiles Juris Naturæ, *ſcilicet*, violatores, æternis cruciatibus addictum iri, alios vero Juris Noachidici obſervatores, ad Beatorum Sedes perventuros, licet Legis Moſaicæ ignaros, diſerte affirmabant.

(t) de Teſtibus vid. & Ligtfoot in Hor. E. T. in Evang. p. 484. Holtinger. in Jur. Hebræor. p. 106. Seld. L. VII. c. VII. Seld. L. VII. c. VIII. (u) conf. quæ de officio arbitri tradunt Grotius lib. II. c. 20. §. 46. & ſeqq. & Puffendorff. lib. V. de J. N. & G. c. 13. §. 3. & ſeqq. Seld. l. VII. *c. IV. & IX. (x) Sunt qui & purgatorium addunt, vid. Joſephum Voiſin. de Jubilæo ſecundum Hebræorum & Chriſtianorum doctrinam lib. I c. 13. pag. 163. (y) add. R. Iſaaci Abarbanelis Diſſertatio de Excidii Pœna ad Num. XV. addita Buxtorfii Diſſertat. de Sponſalibus & Divortiis, it. Pocockius ad portam Moſis n. 158. add. Joſephus Voiſin. l. c. Seld. l. VII. c. X.*

Synop. Jur. Nat. & Gent. ſecundum Diſcipl. Hebræor.

FINIS.

INDEX

INDEX
RERUM PRÆCIPUARUM.

Numerus prior Quæſtionem, & poſterior Paginam notat.

A.

Abdicari regnum an poſſit. vide *Regnum.*

Abjecta quando habeantur pro derelictis, Quæſt. IV. *pag.* 73

Abitus tutus an comprehendatur ſub itu conceſſo, & *quando tutus intelligatur*, XXI. 356 & 357

Abſentium jus an præſentibus accreſcat, XXXI. 89

Abſolvere a Juramento an poſſit Princeps, XXIX. & XXX. 182 & 183

Abſolvere an in dubio ſatius ſit quàm condemnare, V I. 266

Abſtinentia Militum in Solo pacato & neutrali quomodo obtineatur, VII. 326

Abſurda nemo credendus eſt velle XXVII. 208 & 209

Abuti re aliena quando liceat, & *ad quid utens obligetur*, XXIII. & ſeqq. 57 & 58

non Acceptata conditio an Offerentem obliget, XXXVII. 213

Acceptatio an neceſſario in Promiſſo requiratur, IV. 96 XXVIII. 151

— *an illud præcedere poſſit*, ibid. *an requiratur ut innoteſcat Promiſſori*, XXX. *ibid.*

Acceſſio modus acquirendi, XII. 125

Accipiens rem, *ex cauſa turpi*, *vel etiam ex cauſa honeſta*, *ad quam vi officii quis obligatur*, *an eam reſtituere debeat*, XX. 140

Accuſator injuſtus an ad damnum, *per eam accuſationem datum reſarciendum teneatur*, XII. 218 & 219

Accuſatio falſa quonam remedio delenda eſt, Not. (*b*) *ad* Quæſt. XIII. 43

Acquiſita in Bello, *Dominium propriè non ſunt*, Nota (*b*) *ad* Quæſt. VII. & VIII. 67

Acquiſitio quomodo fiat derivativè, 95

— *quomodo facto hominis*, II. ibid.
— *quomodo Lege*, I. 103
— *quomodo expletione Juris*, III. ibid.
— *quomodo ſucceſſione*, VI. & VII. 104 & 105
— *quomodo Inventione*, IX. 125
— *quomodo captura in Bello*, XI. ibid.
— *quomodo ſpecificatione*, XVII. 127
— *quomodo Traditione*, XIX. ibid.
— *in Bello an juſta ſit*, I. 305
— *originaria qualis ſit*, II. & ſeqq. 66 & 67
Acquiratur quid, per Acceſſionem, XII. 125
— *an in Bello Res apud Hoſtes inventæ, licet eorum non ſint*, III. 306
— *an Incorporalia*, V. 311
Acquiſitiones Jure Gentium, I. 122
Acquiſitis de nondum, an Lex diſponere poſſit, IX. 307
Actiones ſuæ cuique naturaliter propriæ ſunt, III. 215
— *& in eas quiſque par jus habet ac in Res ſuas*, I. 142
— *an a Superioribus dependeant*, XXIX. 182
Actu in benefico non præſumitur quis, ſe ad magnum ſuum incommodum obligaſſe, XXXI. 210
— *de eo qui tenetur, an etiam de conſequentibus*, VII. 216
XII. 218 & 219
— *an a dubio, ut illicito abſtinendum ſit*, III. & IV. 265
Actus, meræ facultatis an præſcribi poſſint, XXIII. 78
— *Interni an ſint congruentes naturæ ſocietatis humanæ*, III. 95
— *an iis efficacia juris ſit tribuenda*, II. 72
— *an in æſtimationem pœnæ veniant*, XX. 243
Actus externi an poſſint eſſe ſigna ſufficientia voluntatis noſtræ, II. 72
— *Externi, non verò interni diriguntur a Societate Civili.* nota (*c*) *ad Quæſt* XI. pag. 239
Actus, contra Juramentum factus, an injuſtus tantum, an etiam irritus ſit, XXVIII. 182
— *dividui, quomodo diſtinguantur ab individuis in reſarciendo Damno*, XI. 218
— *An omnes vitioſi & quales puniri poſſint*, XX. 243
— *quomodo conſiderandi ſint in Pœnarum impoſitione* XXVII. 246 & 247
— *Publici & privati in Bello*, VII. & ſeqq. 307. & 308.
Adjuvans an teneatur de Damno, VIII. 217
Admiralitatis natura & utilitas, XLI. 172

Admi-

Adminiſtratores Regni an ſummum Imperium habeant, XXXVIII. 23
Adoptivi an in Regnis ſuccedant, XLV. 114
Adulter ad quid teneatur, XII. 218 & 219
Adulteria cum fœminis Hoſtium illicita ſint, XIII. 299
Æqualis voluntas contrahentium inter ſe, an requiratur, XIV. 162
Æqualitas, in contractibus ſervanda eſt, VIII. 159 & 160
— *quomodo ex Actibus præcedentibus inter Contrahentes æſtimetur*, XI. 160
— *quomodo determinetur & inveniatur*, X. XI. XV. & XVI. 160 & 162
— *an ubique obſervetur*, XLII. 173
— *exacta, an in ſocietate univerſorum Bonorum obſervetur*, XXXIX. 172
— *quomodo invenitur & æſtimatur ex iis, quæ interveniunt in ipſo Contractu principali*, XV. 162
— *quomodo ex eo de quo agitur*, XVI. ibid.
Æſtimatio rei quomodo fiat, XXII. 165
Agri limitati & illimitati, XIII. 126
— *Hoſtium non ſemper vaſtandi ſunt*, VII. & ſeqq. 303 & 304
— *cui acquirantur*, IX. 307
Agricolis in Bello parcendum eſt, XVII. 300 & 301
IX. 303
Alapa, cur ſecum trahat aliquid contemnendi ſive injurioſi, Nota (o) *ad* Quæſt XX. 46
— *qui eam inflixit, an juſte ab altero occidi poſſit*, XIX. 45 & 46
Alea vide *Sors.*
Alienandi jus Dominis naturaliter competit, II. 95
Alienatio an poſſit fieri per Teſtamentum, XIX. 101
— *quomodo fiat Succeſſione*, VI. & VII. 104 & 105
— *quotupliciter fiat Jure Naturæ*, II. 103
— *quid requirat in dante*, III. 95
— *quid in accipiente*, IV. 96
— *Regni* vide *Rex*,
Alii prodeſſe licitum & honeſtum eſt, II. 38
Alimenta debentur liberis, VIII. IX. X. & XI. 105 & 106
— *quamdiu*, XVIII. 107
— *debentur quoque Parentibus*, XII. 106
— *non tamen ſicut liberis*, XIII. ibid.
— *debentur etiam ſervis pro operis*, XIII. 314
— *an ob ea præſtita jus habeat Dominus in prolem ſervilem*, XLVII. 93

Alium

Alium per, quid faciens, an ipſe feciſſe cenſeatur, VI. 306 & 307
— *an licite exequi poſſimus quod nobis illicitum eſt*, XXIII. & XXIV. 287
Alluvio, ad quem pertineat, XII. 125
— *an cum Feudo conceſſa cenſeatur*, XIV. 126
Alvei mutatio, an Imperii terminos mutet, XX. 70. & 71
Amentes an ex promiſſo ſuo teneantur, VI. 143
Amici, quinam intelligantur in Jure Poſtliminii, II. 319
— *an juſte ſuſcipiatur Bellum pro eis* VII. 272
Amneſtia quid ſit, VI. 368
— *an expreſſè non cauta tacitè præſumatur*, VII. ibid.
Androlepſia quid ſit, IV. 289
Animalibus agriculturæ inſervientibus in Bello parcendum eſt, IX. 303
Aptitudo juris ſpecies quid ſit, XVII 6
— *jus perfectum non tribuit*, IV. 216
— *ſed jus petendi juxtà aliis*, V. ibid.
Aquas corrumpere an in Bello liceat X. 298
Arbitri ad Bellum finiendum quotuplices ſint, LI. 347
— *quales cenſeantur electi*, ibid.
— *an a tali arbitrio provocare liceat*, LII. ibid.
— *eorum officium*, LIII. 347 & 348
Arbitrium aliquando pro deditione accipitur, LIV. ibid.
Ariſtocratia quid ſit, XXVII. 19
Armis hoſtium an ad eos decipiendos uti liceat, IX. 282
Arrogatio quid ſit, XLIII. 92
Artium Vocabula quomodo ſint intelligenda, VI. 201
Arx, a vicino ſtructa, quæ damnum aliquando dare poſſet, an juſtam præbeat Belli cauſam, III. 261
— *ad nocendum, rumpit Pacis compoſitionem, amicitiæ mutuæ inter Contrahentes exigentem officia*, XLIV. 345 & 346
Aſſecuratio, ut ſubſiſtat quid requiratur, XXXV. 171
— *quomodo in ea æſtimetur pretium*, XXXIV. ibid.
Aſſertio quid ſit, II. 142
— *quid ad eam requiratur*, III. ibid.
Azyla quid ſint, X. 255
— *quibus proſint*, IX. 254
Auctores Belli injuſti ad quid teneantur, XV. 299 & 300
Auctoritas ſuadendi a Poteſtate differt, XXXV. 22
Aves an per Univerſitatem occupatæ fuerint, XX. 56 & 57
Avus & Avia an teneantur alere nepotes, XIV. 106 & 107
Auxilia, promiſſa mittere quando quis excuſetur, XXXI. 210
— *promiſſa ab altera tantum Parte, impendiis alterius debentur*, XIII. 204

Auxi-

Auxilium, quamvis non promiſſum, an amicis debeatur, VII. 272
— *Hoſti præſtitum an juſta ſit Belli cauſa*, III. V. 279--281. X. 295
— *obſeſſis veniſſe, in Pacto deditionis non faciendæ, ſi advenerit auxilium, quando dicatur*, X. 365
— *juſtum quale dicatur*, ibid.

B

B Arbarorum non ſubditorum peccata punire an aliis Regibus incumbat, XXXV. 250
Bellum, quid ſit, I. 4
— *an ſtatus naturalis, an ſubſidiarius*, ibid.
— *quotuplex*, II. ibid.
— *privatum prius eſt*, ibid.
— *juris conſequendi cauſa geri debet*, III. ibid.
— *an jure naturæ aliquando juſtum eſſe poſſit*, I. 12
— *aliud Publicum*, II. 15
— *aliud privatum*, III. ibid.
— *aliud mixtum*, IV. ibid.
— *quomodo publicum & privatum inter ſe differant*, XXX. 49
— *privatum an licitum ſit poſt conſtituta Judicia*, V. & VI. 15
— *Publicum ſolemne vel minus ſolemne*, VIII. 16
— *quid ſit ſolemne*, IX. ibid.
— *quid minus ſolemne*, X. ibid.
— *an & quando a minore Magiſtratu geri poſſit*, XI. & XIV. 16 & 17
— *an ad injuriam Regi illatam vindicandam*, XII. ibid.
— *an ex ſola conjectura voluntatis ipſius Regis, vel ſpe eam feliciter vendicandi*, XIII. ibid.
— *quid ſi in ſpecie ea poteſtas ipſi fuerit conceſſa*, XIV. ibid.
— *an ad tuendam plebem, & exercendam Jurisdictionem*, XV. ibid.
Bellum ſine cauſa juſtifica ſuſceptum injuſtum eſt, V. 41
Pœnale an detur, VI. ibid. XXXIV. 249
— *Pœnale in ſtatu Naturali locum habere poteſt*, Nota (*c*) *ad* Quæſt. VI. 41. & Nota (*i*) *ad* Quæſt. XXXIV. 249
— *juſte ad defenſionem vitæ ſuſcipitur*, VIII. 42
— *quamvis invaſor peccato careat*, IX. ibid.
— *modò ſit periculum præſens*, XI. ibid.
— *nec qualiſcunque metus ſufficit*, XII. & XIII. 43
— *ad imminuendam Potentiam creſcentem an licite inferatur*, XXXI. 49
— *quid ſi de animo nocendi conſtet*, XXXII. ibid.
— *an oblata ſatisfactione componi debeat*, XXXIV. 50
— *an ob Legatos non admiſſos juſtè inferatur*, X. 225
— *an ob eos violatos*, XXI. 230
— *an ob ſepulturam denegatam*, XIII. 234

— *an ad vindicanda delicta adverſus Deum commiſſa*, XXXVI. 250
— *an ad Religionem propagandam*, XXXVII. 250 & 251
— *an adverſus Chriſtianos quâ tales, vel eos qui Legem Chriſti diverſe interpretantur*, XXXVIII. ibid.
— *an a Populo ſubdito ad Libertatem priſtinam vendicandam juſtè ſuſcipiatur*, V. 261 & 262
— *an ad imperium in Homines quaſi naturaliter ſervos acquirendum*, VI. ibid.
— *an ex ſpe ex Divinorum Vaticiniorum explicatione concepta*, X. ibid.
— *quot modis vitari poſſit*, VIII. & ſeqq. 266 & 267
— *an utrinque juſtum eſſe poſſit*, XVI. 268
Bellum promeriti, an juſte defendantur, XXXIII. 49
— *quamvis juſta adſit cauſa non temere ſuſcipiendum eſt*, 269 & 270
— *ex quibus cauſis pro aliis juſtè ſuſcipiatur*, I. & II. 271
— *an pro ſubditis defendendis*, II. & ſeqq. 271 & 272
— *an pro hominibus infirmis*, VIII. 272 & 273
Bellum pro ſola mercede an geri poſſit, X. 273 & 274
— *an per homines improbos*, V. 276. XXIV. 287
— *juſtum aliquando pro ſolemni ſumitur*, I. 293
— *vel quoad effectus externos*. XVI. 268
— *ad ſolemne quæ requirantur*, III. & IV. 293 & 294
— *Cur Gentes in eo denuntiationem requirant*, XI. 295
— *an utrinque indici debeat*, VIII. 294 & 295
— *an ſimul atque indictum fuit geri poſſit*. IX. ibid.
— *quibus indictum cenſeatur*, X. ibid.
— *an etiam Hoſtis noſtri ſubditis & Sociis*, ibid.
— *ob miſſa Hoſti auxilia gerendum, an novam indictionem Belli requirat*, X. 295
—*Privatum aliquando naſcitur occaſione Publici*, VI. 329
— *in piratas an per Pacem licitum ſit*, XXXVIII. 344
Bellum ante debita an eo ſuperveniente tollantur, XVII. 340
Bellum finire qui poſſint, VIII. 361
Bellum pro Sociis, vide *Socii*, *pro Amicis*, vide *Amici*.
Belli, gerendi poteſtas Regi conceſſa, de quo Bello intelligenda ſit, XVIII. 35
— *efficientes cauſæ principales quæ ſint*, I. 38
— *adjuvantes*, II. & III. ibid.
— *Inſtrumentales*, IV. ibid.
— *cauſa quid ſit* I. 40
— *quotuplex*, II. ibid.
— *in omni Bello requiritur juſtifica*, III. ibid.
— *quid ad eam requiratur*, IV. 41

— *an*

— an ſuaſoria ſufficiat, II. 260
— quæ ſit prima juſta cauſa, VII. 42
— juſta cauſa eſt Rerum defenſio, I. 51
— cauſæ juſtificæ an rectè publicentur, IV. 275 & 276
— gerendi quis ſit modus, VII. 282
Bellum ad ſubditi an adigi poſſint, ubi ipſis conſtat id eſſe injuſtum, II. 275
Belli indictio quid ſit, VI. 294
— conditionata & pura, VII. ibid.
— cur ad Bellum ſolemne requiratur, IX. 295
— an requiratur ubi jus Legationis violatum fuit, XII. ibid.
— effectus qui ſint, IV. 296
— ſolemnis ſed injuſti effectus, an juſtitia intrinſeca juſti eſſe poſſiut, XIV. 299
— vitandi cauſa, cujus eſt quærere compoſitionem, XIV. 267
— jus an ex ſolo ejus principio ſpectetur, III. 279 & 280
— exitus quando ſortis aleæ ſubjici poſſit, XLVI. 346
Belli jure quinam occidi poſſint, III. & XVI. 297 & 300
Belli dux, vide Dux belli.
Bello in, jus an obſervetur, III. 4
— quæſita an Regis, an Populi propria ſint, XLI. 24
— an quis ad liberalitatem, gratiam, & ſimiles virtutes præſtandas cogi poſſit, XI. 261
— juſto, an vitium ex animo gerentis accedere poſſit, XII. 263
— injuſto, an juſta poſſit eſſe ſubditorum defenſio, & Bellum in tali caſu, utrinque juſtum fieri poſſit, VIII. & IX. 277
— juſto, an omnes juſte occidi poſſint, XVI. 300
— an innocentes, infantes, fœminæ & ſenes, XVII. 300 & 301
— an captivi, obſides, &c. ibid.
— non ſolemni, an Res acquirantur, XVI. 309
— juſto quantum quis conſequatur, XI. 339
Bello in omni, an requiratur denuntiatio, V. 294
— quare, XI. 295
— ſemper Pax proſpectanda eſt, II. 367
— dolus bonus, qui in actu poſitivo conſiſtit, quomodo vocari ſolet, VIII. 282
— an hîc inter verba & res intercedat aliqua differentia, IX. ibid.
Bello in, licita Jure Gentium, ad quodnam bellum pertinent, I. 288
— Quid hîc eſt violenta executio, II. ibid.
— Quotuplex eſt, III. ibid.
Bello capta, vide Capta.
Bello in, quid liceat, vide quid Liceat.
Bella pro aliis an geri poſſint, XI. 38
— ad injuſta an quis ex Fœdere obligetur, XII. 195
V. 272

Bellare quando liceat, Prolegom. Quæſt. V.

Bellandum ad, Subditi an cogi poſſint, ubi de Belli juſta cauſa dubitari non poteſt, VI. 276

Bellantium quodnam ſit officium erga Neutrales, VII. 326

— *an in eorum Territorio caſtrum occupare poſſint*, VIII. ibid.

Bellantes quomodo in Pacis interpretatione maxime æquentur, XI. & ſeqq. 339

Beneficentia cedit gratitudinis debito, XXXIII. 212

Beneficium uni conceſſum, an alteri ſine cauſa negari poſſit, XLVIII. 64 & 65

— *nemini debet eſſe damnoſum*, IX. 160

Beneficia a Principibus conceſſa an revocari poſſint, XX. 191

Bona, quibus naturaliter relicta cenſeantur, VIII—XI. XV. XVIII. & ſeqq. 105 — 108

— *ſubditorum an ex facto Civitatis obligentur*, IX. 290

— *tranſeunt ſimul cum oneribus*, ibid.

— *innocentum an in Bello juſtè capiantur*, XIX. 309 & 310

— *ſive Dominium Regni, an a Rege alienari poſſit*, VII. 337 & 338

Bona vera & imaginaria quæ, XXVI. 246

Bruta an ſint capacia Juris Naturæ, XXXVI. 10

C

Capitatio an Exteris pariter ac Civibus rectè imponatur, XXXVI. 61

Capta in Bello cui cedant, L. 305

— *an ſingulis acquirantur, an ei cujus auſpiciis Bellum geritur*, VI. VII. & ſeqq. 305 — 308

— *ultra debitum modum an juſte retineantur*, XVII. 309

— *extra Territorium utriuſque Partis Bellum gerentis, an ſiant capientium*, XV. ibid.

— *in Bello non ſolemni an ſiant quoque capientium* XVI. ibid.

Capta in Bello injuſto, an ſint reſtituenda & a quibus, XX. 323 XIV. & XV. 299 & 300

Capta poſt Pacem factam reddenda, XXI. 341

Captus an alteri ſe dedere poſſit, VIII. 365

Capti, in Bello, an Populi aut ſingulorum capientium ſiant, VI. 311

— *in Bello injuſto an aufugere poſſint, & res ſuas Victori, citra furtum auferre*, VII. & VIII. 312

Captis in Bello parcendum eſt, XVII. 300 & 301

Captivus, dimiſſus ut alterum liberaret, eo mortuo, an in carcerem redire debeat, XXXIII. 359

— *Promiſſo de non fugiendo tenetur*, VII. 365

— di-

— *dimiſſus, ſub promiſſo ſe deinceps contra Hoſtem Arma non geſturum, an in ſumma neceſſitate, ubi agitur de defenſione Civitatis ſuæ, ab ea cogi poſſit ut contra tale promiſſum agat,* VII. 276
Captivi promiſſio de redeundo in carcerem an valeat, VI. 364 & 365
Captivi aut ſupplices, an jure Talionis interfici poſſint, VII. 298
Captivi, cur in ſervitutem redigantur, I. & X. 310 & 313
— *an omnes indiſtinctè,* II. 311
— *an deprehenſi fato ſuo apud Hoſtes,* ibid.
— *eorum res etiam non apprehenſæ, an Victori acquirantur,* XXXI. 358
— *ipſorum Poſteri, quo jure ſervi fiant,* III. 311
Captivorum redemptio an juſte probiberi poſſit, XXVII. 358
Captivos circa, quid obtineat, ubi ſervitus non eſt recepta, X. & XV. 313 --- 315
Captivitas modus acquirendi, XI. 125
— *ejus Effecta,* IV. 311
Carne humana an veſci liceat in caſu extremæ neceſſitatis, Nota (*m*) ad quæſt. XXIII. 57 & 58
Cartel quid ſit, X. 313
Caſtigatio verbis & Correctiones, pænæ nomen merentur, Not. (*d & e*) *ad* quæſt. XIII. 240
Caſus, in emtione & locatione ad quem pertineant, XXX. 169
Caſus quando a Lege vel Pacto univerſaliter concepto cenſeatur exceptus, XXXIII. 211
Cauſa quæ a delicto abſtrahere debuit quotuplex ſit, XXVII. 246
Cauſæ impellentes, quomodo in delicto examinentur, XXVI. ibid.
Cauſæ liberandi a pœna Legis quæ ſint, XXIII. & XXIV. 245
Cauſæ Belli injuſtæ, I. 260
— *quotuplices ſint,* II. ibid.
— *ad eas quæ referantur,* III. 261
Cauſæ Belli dubiæ, I. 264
— *quæ ſit ejus incertitudinis cauſa,* II. 264 & 265
Cauſæ ſubnaſcentes in Bello, III. 279 XVIII. 309
Cautio innoxia, adverſus metus incertos, qualis adhibenda ſit, XXXI. 49
Celari quæ poſſint in contractibus, XII. & ſeq. 161 & 162
Certamen ſingulare, vide, *Duellum.*
Certamina determinato numero an licita ſint, vide *Prælia.*
Chriſtiani an armis, vel alio modo inſectari poſſint, XXXVIII. 251
Cicatrices an æſtimari poſſint, XII. 218 & 219
Civis innocens qui ab Hoſte depoſcitur, an deferendus ſit, III. 271
— *an Hoſti tradendus,* IV. ibid.
Cives an a civitate recedere poſſint, XXXVI. 90 & 91
— *an ipſis hoc probiberi poſſit,* XXXVII. XXXVIII. ibid.
— *an gregatim diſcedere poſſint,* XXXIX. ibid.
— *an quolibet tempore civitati renuntiare*

nuntiare poſſiut, XL. ibid.
Civitas quid ſit, XX. 18
— *eſt ſubjectum Majeſtatis*, ibid.
— *an jus habeat in exſules*, XLI. 92
Civitas, *an invita alienari poſſit*, VI. 96 & 97
— *an ad totum Corpus conſervandum*, VII. ibid.
— *an propter neceſſitatem & utilitatem publicam*, XI. 98
— *an a toto corpore pro lubitu recedere poſſit*, XIII. 97
— *a corpore ſeparata an primævum jus conſequatur*, X. 98
— *an liberis auferre poſſit ob delictum paternum*, *quæ habituri eſſent a Civitate*, XXII. 258
Civitas quot modis intereat, XXI. 18 III. & IV. 129
— *quomodo interitu corporis*, V. 129 & 130
— *quomodo interitu ſpeciei*, VI. ibid.
— *an per imminutionem Civium*, VII. ibid.
— *an per migrationem*, VIII. 130 & 131
— *an mutata Regiminis forma*, IX. ibid.
— *an per hanc mutationem ejus debita exſtinguantur*, X. & XI. 131 & 132
— *an alteri unita intereat*, XII. 132 & 133
— *an Bello ſubacta*, I. 315
Civitas quomodo dividatur, XIII. 133
— *aliquando in partes ſcinditur*, VI. 224
Civitas ex indigni magiſtratus electione, *an adverſus mandatarium agere poſſit*, VI. 216
— *etiam injuſta*, *an ſit civitas*, & *quamdiu talis maneat*, III. 293
— *an & quando ex facto privatorum teneatur*, XXXII. & XXXIII. 343
Civitatis, *jus ad ſe tuendam majus eſt quam Corporis in civitatem*, IX. 98
— *Jura an mediante Imperio Victori acquirantur*, III. & IV. 316
— *pro Debito*, *an nondum vati teneantur*, XIV. 314
Civitati, *an ex rebus a privato in Bello captis*, *aliquid reddi debeat*, IV. 328
Civitates, *plures Fœderatæ ſingulæ Majeſtatem retinent*, XXV. 19
— *quo ſenſu dicantur Immortales*, III. 129
— *quomodo puniantur*, XIII. & ſeqq. 255 & 256
Clementia Victori utilis eſt, IX. 317. 318
Cogendi jus an ſuperiori tantum competat, XLVIII. 26 XI. 188
Cogitatio an puniri poſſit, XX. 243
Colloquium per, *quomodo evitetur Bellum*, IX. 266
— *an Partes per ſe potius quam per Legatos conveniant*, X. 267
Colloquium petens vel concedens ad quid teneatur, I. 366
Coloniæ, *an ab origine ſua ſemper dependeant*, XIII. 133

Comi-

Comitatus, an concedi poſſit a Rege, jure hereditario, ſine Populi conſenſu, XV. 99
Comitia ordinum an ubique idem jus habeant, XXXV. 22
Commeandi jus vide, jus commeandi,
Commercia an impedire liceat, XXXV. 61
— *an Pactis & Fœderibus ſtabilienda ſint*, VII. 194
Compenſationem ad, quid requiratur, XIII. 333
Compenſari an poſſit, id quod Bello cauſam dedit, vel quod belli jure factum eſt, XIV. ibid.
Compromiſſum per, quomodo vitetur Bellum, XI. 267
— *an Arbitri ſententiæ, eo in caſu, Partes ſtare cogantur*, XII. ibid.
Concubinatus an ſit verum Matrimonium, XXII. 87
Conditio, ſi res eodem maneant loco, an omni Promiſſo adjecta cenſeatur, XXIX. 209
Conditionis defectus an fidem liberet, XII. 332 & 333
Conditione nondum acceptata, non obligatur eam offerens, XXXVII. 213
Conditiones pacti dubiæ contra quem ſint interpretandæ, XXVIII. 342
Conducens operam ſuam pluribus, a ſingulis Pretium exigere poteſt, Nota (*t*) *ad* quæſt. XXXI. 169
Conductus-ſalvus, vide *Jus commeandi.*
Confiſcatio bonorum ob delicta paterna, an reſpectu liberorum pœna ſit, XVIII. 256 & 257
Conjugium quid ſit, XV. 84
— *eſt conſociatio maxime naturalis*, XIII. 83
Vide *Matrimonium.*
Conjugia fratrum cum ſororibus, Jure naturæ permittuntur, Nota (*c*) *ad* quæſt. XXI. 88
Conſcientia erronea an obliget, III. 265
Conſenſus per tertium an interponi poſſit, XXXV. 153
Conſenſus ſummæ Poteſtatis unde colligatur, IV. & V. 253
III. 260
Conſervatio ſui à Natura commendata, I. & II. 12
Conſociatio, publica quotuplex ſit, XXVII. 88
— *quomodo à ſubjectione differat*, XII. 83
Vide *Societas.*
Conſtituens non ſemper eſt ſuperior conſtituto, XXXII. 21
Conſuetudo & facilitas, præcipua ſunt ad delinquendum invitamenta, XXXII. 249
Contractus, quid ſit, I. 156
— *quomodo differat à Pacto*, II. 157
— *eſt vel verus aut quaſicontractus*, III. ibid.
— *nominatus & innominatus*, IV. 157. & 158
— *realis, verbalis, literalis & conſenſualis*, V. 158. & 159
— *innominati quotuplices*, VI. ibid.
— *bila-*

— *bilaterales, unilaterales, onεroſi, benefici, bonæ fidei & ſtricti juris*, VII. ibid.
Contractus, juramento confirmatus, an ob enormem læſionem reſcindi poſſit, XXIV. 180
— *Regis cum ſubditis an iis actionem pariat*, II. 188
— *ad publicam perniciem vergens, an obligationem producat*, XVIII. 190. & 191
— *reſciſſio, ubi adeſt læſio ultra dimidium veri pretii, eſt ex Jure civili*, XVI. 163
Contractûs ad perfectionem, an neceſſario requiratur ſcriptura, XXXIV 213
Contractu in principali, quomodo æqualitas invenitur, & æſtimatur ex iis quæ in illo interveniunt, XV. 162
Contractus, quomodo confirmari ſoleant, I. 174
— *Regum an Leges ſint*, XIV. 189
— *an iis teneantur ſucceſſores*, XV. 188 & 190
— *an interpretandi ſint ex Jure Romano*, XXXV. 213
— *Regum, an populum obligent*, XVI. 190
— — *ad alienationem Regni, vel ejus partis pertinentes an valeant*, XIX. 191.
— — *interpretandi ſunt ex Jure Naturæ & Gentium*. Nota (*b*) *ad* quæſt. XXXV. 213
— *Conſenſuales, non ſecus ac Reales, perficiuntur Rei traditione*, Nota (*e*) *ad* quæſt. V. 158
Contractuum eſſentia, in reciproco conſenſu quærenda eſt. Nota (*d*) *ad* quæſt. II. 157
Contractus inter & Pacta diſtinctio nulla eſt, Not. (*a* & *b*) *ad* Quæſt. I. & II. 156 & 157
Contrahentium inter ſe voluntas an debeat eſſe æqualis, XIV. 162
Contrahendum ad an quis cogi poſſit, XIV. ibid.
Contractibus in, ſervanda eſt æqualitas, VIII. 159
— *an etiam in beneficis*, IX. ibid.
— *an ſemper obſervetur*, vide *Æqualitas*,
— *indicanda ſunt rei vitia*, XI. 160
— — *an omnia*, XIII. 161
— — *an & alia extra Rei ſubſtantiam poſita*, XII. ibid.
Contractibus invaſorum an Populi teneantur, XXI. 191
Controverſia de re in Bello capta, apud Populum pacatum orta, quomodo ſit componenda, XIV. 308 & 309
Conventiones publicæ quid ſint, I. 193
— *quotuplices*, II. ibid.
Corpus quomodo interit, V. 129 & 130
Corpora mortuorum ſepelienda ſunt, I. & ſeqq. 231
— *non ſunt male tractanda*, V. 302
— *maleficorum a Magiſtratu ad*

anatomiam tradi poſſint, XII. 234
Creditor an, propria auctoritate, invito debitori auferre poſſit debitum, IV. 104
— *quid ſi per Judicem obtineri non poſſit*, V. ibid.
Culpa ex, an & ad quid aliquis obligetur, I & II. 215
Curatores Regni an ſummum Imperium habeant, XXXVIII. 23

D

Damnum, injuria datum quid ſit, I. 215
— *ex eo qualis oriatur obligatio*, II. ibid.
— *datum ad reparandum, an teneatur qui doloſe alium ad contrahendum adegit*, XIII. 219 & 220
— *datum a militibus, quando Superiores obliget*, XVI. ibid.
— *datum a mancipio vel beſtia, an Dominum obliget*, XVII. 220 & 221
— *adverſus honorem & famam, quomodo detur & reparetur*, XVIII. ibid.
— *datum in Bello injuſto, à quibus reſarciri debeat*, XIV. & XV. 299 & 300
— *datum Civi jure eminentis Dominii, an a civitate reparari debeat*, IX & X. 338 & 339
— *an obſidi datum*, LIX. 349
Damni dati in æſtimatione quid conſideretur, VII. 216
Damni reparatio, non debetur ab iis qui ſententiam injuſtam tulerunt, inadvertentia, vel ex infirmitatibus Naturæ humanæ adjunctis, Nota (*g*) *ad* quæſt. XII. 219
— *nec debetur ab eo qui jure ſuo utitur, ut exigat ſibi ſtricto jure debitum per contractum*, XIV. 220
— *debetur a Regibus, ſi negligant remedia requiſita, ad impediendum quominus a ſubditis ſuis latrocinia ac piratica exerceantur*, XV. ibid.
— *debetur ab Animalis inſtigatore*, Nota (*h*) *ad* quæſt. XVII. ibid.
Damno de dato qui teneantur, VIII. & IX. 217
— *quo ordine conveniantur*, X. ibid.
— *quid ſi plures Damnum dederint*, XI. 218
— *an etiam teneantur de conſequentibus, & quæ ſint conſequentia*, XII. 218 & 219
Damno de quoque in juſto Bello dato, an & quando teneatur miles, VII. 329
Damna bello data, an in Pace remiſſa cenſeantur, XVI. 340
Damnatos inter ſe committere, ut de vita pugnent, an juſtum ſit, XXVIII. 48
Debita, Civitatis, an mutata regiminis forma, exſtinguantur, X. 131
— *an propter ea teneantur ſubditi*, XIV. 314

— *ante Bellum orta, & belli tempore, an Pace remiſſa cenſeantur*, XVII. & XVIII. 340
— *Regis an ad ſucceſſorem pertineant*, XV. 189
Debitis pro defuncti, an bona ſua obligata cenſeantur, ibid.
— *cur de iis teneatur heres, non verò de pœna*, XXVII. 259
Debitori, an a Creditore propria auctoritate debitum auferri poſſit, vide *Creditor*.
Decalogus, juris *Naturæ præcipua Præcepta complectitur, unde cetera fluunt velut ex fonte ſuo*, Nota (*a*) *ad* quæſt. IV. 135
Decimatio reorum cur adhibeatur in Bello. Not. (*x*) *ad* quæſt. XXVIII. 48
Dedere delinquentem, an cogatur Civitas, vel Princeps ad quem confugit, VI. & VII. 253 & 254
Dediti & non recepti ab aliis an cives maneant, VIII. ibid.
Dediti ſine conditione. an juſte occidi poſſint, XVII. 300 & 301
— *ſponte an poſtliminio gaudeant*, XI. 331
Deditio pura, quale jus Victori tribuat, & quomodo uti eo debeat, LIV. & LV. 348
— *Conditionata quale jus tribuat*, LV. ibid.
Deditis de, pure a Duce acceptis, Populi vel Regis Victoris arbitrium eſt, XIII. 362
Defectio ſubditorum ad Hoſtem Induciarum tempore, an valida ſit, X. 354
Defenſio licita eſt, XVI. 241
— *an contra Regem*, V. & ſeqq. 31 & 32
— *an cum interfectione aggreſſoris*, VIII. 42
— *an contra amentem vel furioſum* IX. ibid.
— *an cum periculo innocentis*, X. ibid.
Defenſio vitæ periculo expoſitæ quouſque ſe extendat in ſtatu naturali, Nota (*g*) *ad* quæſt. XI. & XII. 4
— *quid agendum ſit in ſtatu Civili*, ibid.
Defenſio rerum, raptorem occidendo, an juſta ſit, XXIV. 47
Defenſio eorum qui Bellum ſunt promeriti, an juſta ſit, XXXIII 49
— *per Pacem, an ſit permiſſa, nec eam rumpat*, XXXVI. 343
Defunctis quomodo gratia reddatur in eorum liberis, XXVIII. 110
Delictum ob alterius quomodo quis damnum ſentire poſſit, XVIII. 256 & 257
— — *quomodo ejus occaſione obligari poſſit*, XIX. 257
— — *an occidi vel puniri poſſit*, XX. & XXIII. 257 & 258
Delicto ex, quomodo jus oriatur, L. 94
— *ſubditorum, an & quando teneantur Superiores*, II. & ſeqq. 253 & 254
Delicto in examinanda cauſa quæ impulit, XXVI. 246
— *cauſa quæ retrahere debuit*, XXVII & XXVIII. 246 & 247
— *& perſonæ aptitudo*, XXIX. 247. & 248

Delicta omnia an ſint punienda, XX.& ſeqq. 243 -- 245
Delicta majora an recte remittantur, XXII. 244
— *an ea quæ per ignorantiam, vel per infirmitatem difficulter ſuperabilem commiſſa ſint*, XXIV. 245
Delicta ob majorum an puniendi poſteri, XVII. 256
Delicta ob Regis, an populus vere ſubditus puniri poſſit, XXV. & ſeqq. 258 & 259
Delinquendi conſuetudo, quomodo ſpectetur in pœnarum impoſitione, XXXII. 249
Delinquentes, an à Populo apud quem reperiuntur, eos depoſcentibus reddi debeant, VII. 253 & 254
— *ſi non dedantur, ſecundum quæ jura puniendi*, XI. 255
— *an in dubio abſolvantur*, VI. 266
Delinquentibus an Azyla proſint, IX. 254
Democratia quid ſit, XXVII. 19
Deo, ex juramento an acquiratur obligatio. XII. 177. *ab eo cur puniantur perjuri*, XIII. ibid.
Deus quomodo parentum peccata in liberis puniat, XVI. 256
& Regum peccata in populo, XXVI. 259
Deponens in rei depoſitæ repetitione, an præferatur Domino, VI. 136
Derelictum, vide *Res derelicta*.
Deſertores recipere an contra jus Belli ſit, XXIV. 287
Deſertoribus promiſſum an ſervandum ſit, V, 331
Dimicatio ſingularis quando licita ſit, XXVII. 48
— *an, recte à magiſtratu duobus mortem meritis permittatur*, XXVIII. ibid.
— *non concedenda eſt ad vindicandas privatas injurias*, XXIX. ibid. vide *Duella*.
Dimicandum ad impulſus, ad quid teneatur, ubi impulſori occaſionem culpa ſua dederit ad certamen eum impellendi, Nota (*u*) *ad* quæſt. XXVII. ibid.
Diſpenſatio a pœna an juſta eſſe poſſit, XXI. 243
— *an & ante & poſt legem pœnalem latam*, XXII. 244
— *differt ab æqua legis interpretatione*, XXIII. 245
Diſpenſationis quæ ſint juſtæ cauſæ, XXII -- XXIV. & XXXIII. 244 245 & 249
Diſſimulatio, an licita ſit in Bello, VII. 282
— *an pœnæ remiſſæ ſit ſignum ſufficiens*, IV. 366
Diviſio an ſit modus originarius acquirendi Dominium, III. 66
Divortia an ſint licita, XVII. 84 & 85
Dogmata nova, an ut metuenda ſemper prohiberi debeant, XXXVIII. 257
Dolus an permiſſus ſit in Bello, VII. 282 VI. 303
Dolo contrahens ad quid teneatur, XIII. 219 & 220
Domanialia bona an Rex ſine conſenſu popu-

populi alienare poſſit, XVI. 100
— an fructus ex illis perceptos, XVII. ibid.
Dominium, quid ſit, IX. 53
— vulgare, & eminens, X. ibid.
— unde hoc Majeſtati competere probetur, XI. 54
— — ei non eſt facultas graſſandi in Bona privatorum, nec eorum Dominium ſubalternum tollitur, XII. 54 & 55
— an ſe exerat in Exterorum bona, XIII. 189
Dominium, ſtricte ſic dictum, an homo ſtatim acceperit, an vero jus Res vacuas occupandi, V. 52
— ante multiplicatum Genus Humanum annon fuit, VI. ibid.
— quomodo fuerit introductum, VII. 52 & 53
— an ex ſola aptitudine, IV. 216
— Lege civili anteverti poteſt, XX. 56 & 57
IX. 307
— quot modis acquiratur Jure Gentium, I. 122
— ad quem pertineat, ſi Dominus moriatur ab inteſtato, & nullo herede relicto, II. 129
— in alium transferre Juris eſt Naturalis, II. 95
— ad illud transferendum quid requiratur in dante III. ibid.
— quid in accipiente, IV. 96
— an transferatur in eum, qui rem alienam loco ſuæ ſibi debitæ cepit, III. 103 & 104
— rerum fungibilium, an ſine conſenſu Domini in alium transferri poſſit, XXI. 140
— externum quale ſit, I. 305
XX. 323
— an per alium acquiri poſſit, VI. 306 & 307
— in emptione & venditione quando transferatur, XXVI. 167
Dominium ad acquirendum requiritur uſus Rationis, XI. 68
— an infantes, furioſi, & ſimiles, illud acquirere poſſint, XII. ibid.
— an illo per ſe uti, XIII. ibid.
Dominium & imperium quomodo differant, VI. & ſeqq. 67
Dominii, origo, IV. 52
— actus primus & ſecundus, XIII. 69
Dominii acquiſitionem ſubjectio perſonarum imperio, neceſſe non ſubſequitur, Nota (b) ad quæſt. VII. & VIII. 67
Dominio in, quid eſſe poſſit, XVI. 55
Dominia & imperia quot modis deſinant, I. & ſeqq. 128
Dominus, unde habeat jus in prolem ſervilem, XLVII. 93
— in rei ſuæ repetitione, an præferatur deponenti, VI. 136
— an obligetur ad damnum datum ab ejus ſervo vel animali reſarciendum, XVII. 220 & 221
Domini jus in ſervum, quouſque ſe extendat, XLVI. 93
— an ad jus vitæ & necis, ibid.

Digitized by Google

Domino deficiente ad quem ejus res pertineant, XXII. 71
Donationes & alia beneficia à Principibus conceſſa, an ſemper revocari poſſint, XX. 191
Dubitans ſubditus de cauſæ juſtitia an juſte pro ſuo Principe militet, IV. 265
Dubitans de jure quid facere debeat, IV. & V. 265 & 266
— *quid ſi ab utraque parte probabilia allegentur argumenta*, VII. ibid.
Ducatus an poſſit à Rege concedi jure hereditario ſine populi conſenſu, XV. 99
Duella, data ſive facta ad reparationem injuriæ ſeu veræ, ſive fictæ, illicita ſunt & ad quid teneatur ad Duellum vocatus, Nota (*y*) *ad* quæſt. XXIX. 48
Dux belli, quis ſit, I. 360
— *an teneatur de damno, in bello injuſto, dato*, XV. 299. & 300
— *an de belli cauſis tranſigere, & Pacem facere poſſit*, VIII. 361
vide *Poteſtates minores*.

E

Ebrii an ex promiſſo teneantur, VII. 144
— *an ex delicto*, VIII. ibid.
Eccleſia an jus habeat in Populos hactenus ignotos, IX. 262
Emendatio peccantis, primus eſt pœnæ finis, XII. 239 & 240
Emens rem alienam bona fide an eam Domino, ſine pretii repetitione reſtituere debeat, XVI. & XVII. 139
— *an eam venditori reſtituere poſſit, ut pretium ſervet*, XVIII. ibid.
Emere res ad vitam neceſſarias nemo prohibendus eſt, XLII. 63
— *niſi ipſi ejus rei indigeamus*, XLIII. ibid.
Emtio qualis contractus ſit, IV. 157 & 158
— *an a Rege ſine pretio facta ſubſiſtat*, X. 187 & 188
Emtione in, quomodo transferatur Dominium, XXVI. 167 & 168
Emtor rei in bello injuſto captæ, an ad ejus reſtitutionem teneatur, XXI. 323 & 324
Emtor rei alienæ Dominus fieri poteſt, tametſi tempore contractus, tradita ei non fuerit, Nota (*q*). *ad* quæſt. XXVI. 167
Errantes circa Religionem an licite puniantur, XXXVIII. 251
Error, an promiſſum vitiet, XII. & ſeqq. 145
— *circa pretium, an in contractibus corrigi debeat*, XVI. 162 & 163
Exercitores navium, an ex contractu Magiſtri, ſinguli pro portione, an in ſolidum obligentur, XXVII. 150
Exercitus quid ſit, VI. 201
Execratio vide, *Juramentum*.
Exheredationis quæ ſint juſtæ cauſæ XVII. 107
Exheredatus filius an tacite aliquando cenſeatur, LVII. 118 & 119
Exheredato filio an debeantur alimenta, XVII. 107
Exploratores an mittere liceat, XII. 299

Exſilium ad, an fidejuſſorio nomine quis ſe obligare poſſit, XX. 257 & 258

Exſules in, an Civitas aliquod jus retineat, XLI. 92

Exteri an teneantur legibus loci in quo deprehenduntur, XXII. 57

— *an ad ſua apud nos vendenda jus habeant*, XLIV. 63

Exteri apud hoſtes deprehenſi, an pro hoſtibus habeantur, V. 297

Exteris ſedibus ſuis pulſis an perpetua habitatio concedenda ſit, XXXIX. 62 XL. 63

vide *Peregrini*.

F

Facto ex alieno, an naturaliter quis teneatur, IX. 290

Facto ex ſingulorum, an teneatur Civitas, II. & ſeqq. 253

Facta quomodo aliter quam reparabilia conſiderentur, I. 236

Factis ſub, an comprehendantur non facta V. 73

Facultas, juris ſpecies quid ſit, XI. 5

— *quid ſub ſe comprehendat*, XII. 6

— *quotuplex ſit*, XIII. ibid.

— *vulgaris*, XIV. ibid.

— *eminens*, XV. ibid.

— *quæ ſuperior eſt vulgari*, XVI. ibid.

— *omnibus hominibus competens, ad actus aliquos exercendos, quotuplex ſit*, XLI. 63

— *abſoluta ſive ſimplex*, XLII. ibid.

— *ex ſuppoſitione*, XLVII. 64

Fallere hoſtem an liceat, VII. 282

Falſiloquium vide *Mendacium*,

Favorabilia, quomodo interpretanda ſint, XII. 203

— *in dubio cenſentur realia*, XIX. 206

Feræ beſtiæ per Univerſitatem occupatæ, XX. 56 & 57

— *ut tamen Dominium earum ad ejus territorium ſit reſtrictum, nec in alieno vendicari poſſint*, XXI. ibid.

Feræ occupatæ quamdiu cenſeantur noſtræ, V. 123 & 124

— *quid ſi additis ſignis dignoſci poſſint*, VI. ibid.

— *quid ad earum occupationem requiratur*, VII. ibid.

— *an in ſylva circumſepta verſantes poſſideantur*, VIII. ibid.

Feudi Dominus, an vaſſallum invitum obſidem dare poſſit, LVIII. 349

Feudo ſub conceſſo, an contineantur incrementa fluviatilia, XIV. 126

Fidejuſſor, an occidi poſſit, ob delictum alterius, XX. 257

— *an ejus membra mutilari poſſint*, ibid.

— *an ſe ad exilium poſſit obligare*, XXI. 257 & 258

Fides, quid ſit, I. 330

— *quotuplex*, II. ibid.

— *hoſti data an ſit ſervanda*, III. ibid.

— *an piratis vel latronibus data*, ibid.

— *an deſertoribus & rebellibus*, V. ibid.

— *an*

— *an perfidis*, X. 332
Fides publica, quid ſit, I. 336
— *quotuplex*, II. ibid.
Fides tacita, quæ ſit, I. 366
— *quouſque extendenda ſit*, II. & ſeqq. ibid.
Fides privatim hoſti data an obliget, I. 363 & 364
— *an latroni & piratæ data*, ibid.
Fides a ſummis Poteſtatibus data neceſſario ſervanda eſt, I. 367
— *quæ habeat vim juramenti*, XXXII. 183 & 184
— *quando abſque perfidia liberetur*, XI. 332
— *quomodo per compenſationem*, XIII. 333
Fidei bonæ poſſeſſor, vide *Poſſeſſor*,
Filia non tenetur obſequi Patri ſuo, ſi velit ſponſum dare, cum quo periculo exponitur filia, vitam triſtem miſeramque degendi, Nota (*c*) *ad* quæſt. XV. 146 & 147
Filius an a Patre exheredari poſſit, ne in regnum ſuccedat, LVII. & LVIII. 118 119
Filius, ante regni adeptionem, natus, in regno individuo, an præferendus ſit ei qui in regia fortuna eſt natus, LXII. 121
Filio exheredato an debeantur alimenta, XVII. 107
vide *Liberi*.
Finem ad, quæ ducunt in morali materia, æſtimationem accipiunt ab ipſo fine, II. 279
Fines publici quinam intelligantur, II. 319
Flumen, ad quem pertineat, XXX. 59
— *an in illud jam occupatum, alii homines jus habeant*, XXXI. ibid.
— *alveo mutato an idem maneat*, XX. 70 & 71
— *an totum unius Populi eſſe poſſit*, XXI. ibid.
Fluminis curſu mutato, an Imperii fines mutentur, XIX. 70
— *an alveo mutato*, XX. ibid.
Flumina an occupari poſſint, XIV. 69
Fœdus, quid ſit, III. 193
— *quinam illud facere poſſint*, IV. ibid.
— *an tyrannus*, V. 194
— *an Rex regno pulſus*, VI. ibid.
Fœdus antiquius quando præferendum ſit, XII. 196
Fœdus, an juſte cum iis ineatur, qui a vera Religione alieni ſunt, X. 196
— *an cum Atheis*, XI. ibid.
— *an finito tempore tacite renovatum cenſeatur*, XIII. 197
— *ne injuſſu alterius, Bellum geratur, quomodo intelligendum ſit*, XVI. 205
— *reale quomodo diſtinguatur a perſonali*, XVIII. ibid.
— *an perſonale ſit, ob Regis perſonam fœderi inſertam*, XIX. 206

— *in dubio quale præſumatur*, ibid.
— *cum Rege initum, an ad Regem regno pulſum extendatur*, XXI. ibid.
— *an ad invaſorem*, XXII. ibid.
Fœdere inito, ut utriuſque populi ſocii, ab utroque populo tuti ſint, an tantum ſocii qui fuerunt tempore fœderis, an etiam futuri intelligantur, XIV. 204
Fœdera quotuplicia ſint, VII. & VIII. 194 & 195
— *inæqualia quotuplicia, & inter quos contrahi poſſint*, IX. ibid.
— *an morte Regis exſtinguatur*, XV. 206
— *cum Populo inita an maneant mutata regiminis forma*, XVIII. 205
— *favorabilia, & odioſa*, XIX. 206
Fœderibus in, ad Bellum gerendum inprimis initis, præſumitur ratio habita prudentiæ ac pietatis ejus cum quo agitur, XIX. ibid.
Fœderatus, an contra fœderatum defendi poſſit, XII. 196
— *a fœdere quod alter violavit, an licite diſcedat*, XIV. 197
Fœderati inæqualiter, an ſummum Imperium habeant, LII. 27
— *facile ſuperioris potentia ſubiguntur*, LIII. ibid.
Fœminæ, an ad Regnorum ſucceſſionem admittantur, LII. 116 & 117
— *an teneantur ex promiſſis*, VI. 143
— *an impune occidantur in Bello* V. 297
— *an juſte*, XVII. 300 & 301
Fœtus animalium an ad Dominum patris, an verò matris pertineat, XV. 126
— *quid ſi de patre conſtet*, XVI. 126 & 127
Fratribus an debeatur ſucceſſio fratrum, XXVIII. & ſeqq. 110
Fructus an ſub rei reſtitutione contineantur, XXIII. 341
Fuga, hominis internecioni, an præferenda ſit, XXI. 46
— *an ignominioſa ſit*, XXII. ibid.
Furem occidere quando liceat, XXIV. XXV. 47
Furem contra, quid liceat Jure naturæ, Not. (*r* & *s*) ibid.
— *quid liceat Jure civili*, ibid.
Furioſi an promittere poſſint, & ex promiſſo obligari, VI. 143
— *an Dominium acquirere poſſint*, XII. 68
— *an illo per ſe uti*, XIII. ibid.
Furtum an ſemper committatur, rem alienam capiendo, XXIII. & ſeqq. 57 & 58

G

G*Enerationem propter, quomodo acquiratur jus in perſonam*, I. II. 80
Gradus cognationis quinam Matrimonium impediant, XX. & ſeqq. 86
Gratitudinis, debitum majus eſt beneficentiæ

neficentiæ debito, XXXIII. 211 & 212
— *ad eam an quis armis cogi poſſit*, XI. 263

H

Habitatio perpetua an exteris ſedibus ſuis pulſis concedi debeat, XXXIX. 62
Heres repræſentat perſonam defuncti, XV. 133
— *an ex juramento defuncti obligetur*, XXV. 181
— *an ex defuncti facto*, IX. 290
— *an ad pœnam delinquentis teneatur*, XXVII. 259
— *an ad defuncti debita*, ibid.
Hiſtoria Juris Naturalis, 370---382
Homicida quo in caſu, ficto ſermone vitare poſſit condemnationem, Nota (*a*) *ad* quæſt. XIX. 286
Homicida injuſtus, ad quid teneatur occiſi parentibus, uxori, vel liberis, XII. 218 & 219
Homo, ad pacem non ad Bellum natus, Proleg. quæſt. I.
— *unde hoc probetur*, II.
— *cur tamen tam pronus ſit in Bellum*, IV.
— *an ſe ipſum interficere poſſit*, IX. 232 & 233
Homo liber, quando Poſtliminio redeat, vide, *Poſtliminium.*
Homines liberi, an ſint in commercio, XXXIX. & XL. 23 & 24
Homines ad mutuam ſibi invicem opem præſtandam tenentur, III. 38. & VIII. 272
Hominum prehenſio quid ſit, IV. 289
Honeſtum, quid ſit, XXVIII. 7
— *cur determinetur ex natura ſocietatis humanæ*, XXX. 8
Honor quomodo lædi poſſit, XVIII. 221
— *quomodo reparetur*, ibid.
Honorarium an ſolidum exigi poſſit a ſingulis, pro opera pluribus utili, XXXI. 169
Honores an tranſeant ad poſteros, XVII. 256
Hoſtis, quis ſit, II. 293
— *an ejus interfectio omnimodo licita ſit*, XXIV. 287
— *an ob ſtrenuam defenſionem, & pertinax ſtudium in partes, recte occidatur*, VIII. 298. & XVII. 300 & 301
Hoſti, privatim nocere licet, I. 328
— *cur*, II. ibid.
Hoſtem, quomodo lædere liceat, III. 297
— *an indiſtincte non conſiderata cauſæ juſtitia*, ibid.
— *cur hoc Gentibus ita placuerit*, IV. ibid.
— *lædendi ſub hac licentia, quinam comprehendantur*, V. ibid.
— *eum an veneno tollere liceat*, IX. 298
— — *an immiſſo percuſſore*, XI. 298 & 299
— — *an in loco pacato occidere*, IX. 326

Hoſtem ad, rediiſſe quis dicatur, X. 365
Hoſtes an ſepeliendi ſint, IV. & V. 231
Hoſtium, res an vaſtari poſſint, I. 301
— *ſubditi an ubique occidi poſſint*, VI. 297
— *an in ſolo pacato*, ibid.
Hoſtibus ſubminiſtrans res, an pro hoſte habendus ſit, & an res intercipi poſſint, V. 281
quid ſi non ad hoſtem, ſed amicum vicinum mittantur, VI. 281 & 282
Hoſtes apud, deprehenſi, an ſervi fiant, II. 311
— *an in pace jus poſtliminii habeant*, IV. 319

I

IDola hoſtium an violare liceat, IV. 302
— *quid ſi victores eadem religione non teneantur*, ibid.
Impediens aliquem a petendo Munere ad quid teneatur, V. 216
Imperator Romanus an univerſale imperium habeat, VII. 262
— *an ad id vendicandum juſtum Bellum ſuſcipiat*, ibid.
Imperium paternum quomodo a poteſtate patria differat, V. 81
— *patri & matri eſt commune*, ibid.
— — *ita tamen ut patris imperium præferatur*, III. ibid.
Imperium omne; an ejus qui regitur cauſa comparatum ſit, XXXIII. 21 & 22
Imperium ſummum an diverſo modo haberi poſſit, XXXVII. 23
Imperium in populum devictum, jure victoriæ acquiſitum, an Regi vel populo acquiratur, XLI. 24
Imperium ſummum, an & quomodo dividi poſſit, XLVII. 26
— *an diviſum intelligatur, ſi populus liber futuro Regi aliquid imperet, vel facultatem eum cogendi retineat*, XLVIII. ibid.
— *an ſi Rex alia acta rata nolit quam a Senatu approbata*, LI. 27
— *an retineant qui tributa ſolvunt*, LIV. 28
— *an illi qui nexu feudali tenentur*, LV. ibid.
Imperium loci occupatum ſequitur dominium rerum mobilium ibi exiſtentium, IX. 68
— *cur prohibitione eas apprehendendi opus eſt*, X. ibid.
Imperium in Maris partem, quot modis acquiri poſſit, XVII. 70
Imperium quod in Rege eſt ut in capite, manet in populo ut in toto, IX. 131
Imperium ſummum, in quibus inſit, & an retineatur ab injuſte agentibus, III. 293
— *an in cœtibus latronum*, ibid.
— *an in eis qui illud pro parte habent*, ibid.
vide *Majeſtas*.

Imperium ſummum an comprehendat jus & in bona & in actiones ſubditorum, LVI. 348 & 349
Imperium quando habeatur pro derelicto XI. 33
— *quid ſi dubium ſit ad quem jus imperandi pertineat*, XXV. 37
Imperium, in occupationis nomen non venit. Nota (*a*) *ad* quæſt. VI. 67
— *ad quem pertineat, ſi Rex moriatur ab inteſtato, & nullo herede relicto*, II. 129
— *in victos quale & quot modis acquiri poſſit*, I. & II. 315
Imperium & Dominium differunt, VI. 67
— *hinc retineri imperium poteſt, aſſignato aliis dominio*, VIII. ibid.
Imperii invaſor, immeritò vocatur Rex legitimus, a Deo conſtitutus, Nota (*d*) *ad* quæſt. XXII. 192
Imperii pars non habitata vel deſerta, an alienari poſſit, & a quo, XII. 99
Imperii, ſummitas an diſtingui poſſit ab habendi plenitudine, XLIII. 24
— *forma unde dignoſcatur*, LVI. & LVII. 28
— *ſubjecta, perſonæ & territorium*, VII. 67
Imperio injuſto non eſt obſequendum, II. 275
Imperio in Romano-Germanico, Status imperii ſunt à ſe invicem independentes, adeoque ſinguli ſumma Poteſtate fruuntur, Nota (*a*) *ad* quæſt. IV. 193
Imperia, quomodo poſſint eſſe in patrimonio, XXXIX. 23
Imperia & Dominia quot modis deſinant, I. 128
— *an amittantur delinquendo*, XVII. 45
Imperia, ſunt magna onera, XI. 74
— *derelicta, ut res aliæ, aliquando præſumuntur*, ibid.
— *an alienari poſſint*, V. 96
— — *an pro parte, & an partis alienandæ conſenſus requiratur*, VI & XII. 96 & 99
— — *an ad conſervandum totum Corpus*, VII. 97
— *an in feudum offerri poſſint*, XIII. 99
— *an oppignerari*, XIV. ibid.
Incorporalia an belli jure acquirantur, V. 311
Indictio belli, vide, *Belli indictio.*
Induciæ, quid ſint, I. 352
— *quotuplices*, II. ibid.
— *an recte dividantur in expreſſas & tacitas*, ibid.
— *an differant a pace*, ibid. & IV. 353
— *a quo tempore obligent*, VI. ibid.
— *an ad certa tantum loca reſtringi poſſint*, ibid.
— *quot modis finiantur*, XIII. 355
— *quomodo violentur*, XIV. ibid.
— *an per privatorum factum rumpantur*, XVI. 356
— *an a belli Ducibus concedi poſſint*, 362
— *non dirimuntur pœna addita & ex-*

expenſa, XV. 355
Induciarum tempore an detur poſtliminium, VII. 354
Inducias per, quantum liceat, VII. ibid.
— *an ire & redire*, VIII. ibid.
— *an mœnia reficere & ſimilia*, IX. ibid.
— *an hoſtium corruptis præſidiis loca invadere*, X. ibid.
— *an loca derelicta occupare*, XI. ibid.
— *an incuſtodita*, ibid.
Induciis in, anno, vel menſe, aut die determinata, uſque ad quam duraturæ ſint, an excluſa vel comprehenſa intelligatur, V. 353
— *dies a qua incipiunt, an comprehendatur*, ibid.
Induciis finitis, an nova requiratur indictio belli, III. 352
— *an intra fines hoſticos deprehenſus jus redeundi habeat*, XII. 355
Infantes an dominium acquirere poſſint, XII. 68
an illo per ſe uti, XIII. ibid.
— *an ex promiſſo obligentur*, VI. 143
— *an belli jure occidi poſſint*, V. 297 & XVII. 300 & 301
Inferiores, quomodo circa cauſas belli agere debeant, I. 274
— *an inviti ubi de injuſtitia cauſæ conſtat, ad bellum adigi poſſint*, II. 275
— *quid ſi dubitent*, III. & V. 275 276
Injuria ſubdito a Principe illata, an toleranda, aut vi repellenda ſit, I. & II. 30
Injuriæ vindicta a Principe neglecta, an a minoribus magiſtratibus permiſſa ſit, XII. 16
Injurias quaſvis ferre, an ſit virtus, XX. 46
Injuſtitia quomodo æſtimetur, XXVII. 246
— *eò major eſt quò majus damnum alteri infertur*, ibid.
Injuſtum quid ſit, V. 5
Innocentem inſultans Rex, an ipſo facto rex eſſe deſinat, XVII. 45
Innocentes an aliquando non injuſte occidantur, X. 42
Inſidiæ, ubi alia via, in tuto Vita poni nequit, occiſione inſidiatorum, in ſtatu naturali, præveniendæ ſunt, Nota (*b*) *ad* quæſt. XIII. 43
— *quid juris in ſtatu civili*, ibid.
Inſignia regia an ſemper denotent poteſtatem regiam, XXXV. 22
Inſtigator animalis tenetur ad reparationem damni dati, Nota (*b*) *ad* quæſt. XVII. 220
Inſula in flumine nata ad quem pertineat, XII. 125
Interfectio ſui ipſius an licita ſit, vide *Occiſio.*
Interficere aliquem permittens Lex civilis meritò impunitatem concedere poteſt, quamvis jus non adſit Nota (*t*) *ad* quæſt. XXVI. 47
Interpretatio recta, ad obligationem pro-

producendam adhibenda eſt, I. 200
— *quid ſit*, II. ibid.
— *quotuplex*, III. ibid.
— *quæ ſit ejus menſura*, IV. ibid.
— *ex quibus ſignis deſumatur*, V. 201
Interpretatio contractuum Regum, an fieri debeat ex jure Romano, XXXV. 213
Interpretatio verborum, quomodo fiat, VI. 201
— *an in ea conjecturæ locum habeant*, VII. ibid.
— *unde hæ conjecturæ deſumantur*, VIII. & IX. 201 & 202
— *extenſiva & reſtrictiva*, XXIII. 207
— *an utraque æque facile admittenda ſit*, XXIV. ibid.
— *extenſiva quando locum habeat*, XXV. 207 & 208
— *reſtrictiva unde petatur, & quando locum habeat*, XXVII. XXVIII. XXX. XXXI. & XXXIII. 208 -- 213
Interpretatio conditionum pacis, quomodo fieri debeat, XI. 339
— *quænam bellantes maxime æquet quoad belli juſtitiam*, ibid.
Interpretationis regulæ, in non odioſis, XI. 203
— *in favorabilibus*, XII. 203 & 204
— *in odioſis*, XIII. ibid.
Interpretatione in, Pacis compoſitionis, Regionis reſtituendæ, quomodo nomen accipi debeat, XXIV. 341
Invaſio an juſtus ſit ad regnum perveniendi modus, XXI. 191 & 192
Invaſorem in regni quid liceat, XIX. 35
— *an deſerta auctoritate veri Regis, occidi poſſit invaſor*, XX. 36
— — *an vi Legis ante invaſionem in invaſorem latæ*, XXI. ibid.
Invaſores imperii an fœdera inire poſſint, V. 194
Inventio, modus acquirendi, IX. 125
— *an fiat ſolo viſu*, X. ibid.
Inventionis titulo, an occupari poſſint ea quæ ab aliis tenentur, IV. 261
— *quid ſi poſſeſſores ſint barbari*, ibid.
Invitamenta ad peccandum præcipua, XXXII. 249
Ira an delictum excuſet, XXIX. 247 & 248
Irritum quid ſit Jure naturæ, XVIII. 85
Judicium contra iniquum, quodnam ſit remedium, Nota (*b*) *ad* quæſt. XIII. 43
Judicium quot modis ceſſet, VII. 15 & 16
Judicia publica poſt inſtituta, an bellum privatum licite geri poſſit, V. 15
Juramentum, cur exigatur, II 174
— *quid ſit*, III. ibid.
— *quotuplex*, IV. ibid.
— *ejus requiſita*, V. ibid.
— *an ſit, ſi quis non putans ſe jurare,*

verba jurantia proferat, VII. 175 & 176
— — *quid ſi ea conſultò proferat, licet animo non jurandi*, VIII. & IX. 176
— *dolo elicitum an obliget*, X. 176 & 177
— *an metu injuſto extortum*, XI. ibid.
— *an illud quod eſt de re illicita*, XIV. ibid.
— — *vel impedit majus bonum morale*, XV. 177 & 178
— — *vel de re impoſſibili*, XVI. ibid.
— — *quid ſi pro tempore ſit tantum res impoſſibilis*, ibid.
— *ab execrationibus & obteſtationibus quomodo differat*, XVIII. 179
— *per falſos deos an obliget*, XIX. ibid.
— — *an Chriſtianis tale a Gentilibus exigere liceat*, XX. ibid.
— *præſtitum latroni an ſit ſervandum*, XXII. 180
— *an hoſti publico præſtitum*, ibid.
— *an perjuro*, XXIII. ibid.
— *an ab herede præſtari debeat*, XXV. 181
— *remiſſum ab altero an obliget*, XXVII. 181
— *an etiam ſi qualitas ſub qua juratum eſt ceſſet*, ibid.
Juramentum Regum an & a quibus reſcindi poſſit, VIII. 178
Juramenti forma, XVII. 178
— *effectus*, XXI. 179
Juramentis quæ ſint affinia, XXXII. 183 & 184
Juramentum contra, factum non tantum injuſtum, ſed etiam irritum eſt, Not. (*b & i*) *ad* quæſt. XXVIII. 182
Juramentum ſi Populus non præſtiterit, qui jurarunt fient tantum perjuri, XXV. 181
— *reliqui verò & ſucceſſores perfidi*, ibid.
Juramento ex, an Deo acquiratur obligatio, XII. 177
— *an perjuros propterea puniat*, XIII. ibid.
Juramento confirmatus contractus, in quo enormiter quis fuit læſus, an poſſit reſcindi, XXIV. 180
Juramenta in inferiorum, quale jus habeant ſuperiores, XXIX. 182 & 183
— *an ab illis eos abſolvere poſſint*, XXX. ibid.
Jurans an, ſi in mente ſua obligari nolit, tamen obligetur, VIII. 176
Jurare per creaturas an liceat, XVIII. 178 & 179
— *an per alium jurare, vel per literas*, XXVI. 181
Jurare quinam non poſſint, VI. 175
Jus quot modis ſumatur, IV. 4
— *aliquando pro eo quod juſtum eſt*, ibid.
Jus pro qualitate morali ſumtum quid ſit, VIII. 5
— *quotuplex*, X. ibid.
Jus pro Lege, XX. 7

Jus Divinum, XXII. ibid.
— *quotuplex ſit*, XXIII. ibid.
— *morale*, XXV. ibid.
— *poſitivum*, XXVI. ibid.
Jus naturæ, quid ſit, XXVII. ibid.
— *an detur*, XXXI. 8
— *quomodo probetur*, XXXII. ibid.
— *abſolutum*, XXXIII. 9
— *hypotheticum*, ibid.
— *eſt immutabile*, XXXIV. ibid.
— *videtur tamen mutari propter objecti mutationem*, XXXV. ibid.
— *quomodo probetur aliquid eſſe juris naturalis*, XXXVII. 10
— *quædam ejus juris eſſe dicuntur reductive*, XXXVIII. ibid.
— *& abuſive pro eo quod eſt honeſtum*, ibid.
Jus Gentium, quid ſit, XXXIX. 10
— *an a Deo & cur conſtitutum fuit*, XXXIX. & XL. ibid.
— *ejus fundamentum eſt communis utilitas & neceſſitas inter omnes Gentes*, XLI. ibid.
— *quomodo probetur*, XLIII. 11
Jus Hebræum quem uſum habeat in quæſtionibus de jure belli & ſimilibus, XLIV. ibid.
Jus humanum, quid ſit, XLV. ibid.
— *quos obliget, & an in decidendis de jure belli quæſtionibus adhiberi poſſit*, XLVI. ibid.
Jus an naturaliter oriatur ex promiſſis, I. 142
Jus naturæ & Gentium omnes homines obligat & ſemper, III. 4
— *quomodo hæc duo jura differant*, XLII. 11
Jus quale in bello obſervetur, III. 4
Jus ſtapulæ quid ſit, XXXV. 61
Jus uni populo conceſſum, an etiam alteri concedi debeat, XLVII. 64
Jus quomodo originarie acquiratur in perſonas, I. 80
— *in liberos propter generationem*, II. ibid.
— *quomodo propter conſenſum*, XI. 83
— *quomodo ex delicto*, L. 94
Jus quæſitum ſubditis an Princeps auferre poſſit, XII. 188
Jus non tantum ex belli principio ſpectatur, ſed etiam ex cauſis ſubnaſcentibus, III. 279 & 280
Jus commeandi, ſive ſalvus-conductus, quid ſit, XVII. & XVIII. 356
— *quotuplex*, XIX. ibid.
— *militibus conceſſum ad quos extendatur*, XX. ibid.
— *eo conceſſo quid comprehendatur ſub itu*, XXI. 356 & 357
— *an abitu conceſſo reditus comprehendatur*, XXII. ibid,
— *patri vel marito conceſſum, an ad filium & uxorem pertineat*, XXIII. ibid,
— *an ad famulum*, ibid.
— *an ad bona & comites*, XXIV. ibid.
— *eo qui conceſſit mortuo an revocetur*, XXV. ibid.

— *quid*

— *quid ſi ad beneplacitum fuerit conceſſum*, XXVI. 357 & 358
Jura, *quædam realia quo ſenſu dicantur*, IX. 5
— *an bello acquiri poſſint*, III. 316
— *inter privatos ante bellum*, & *ejus tempore orta*, *an Pace remiſſa cenſeantur*, XVIII. & XX. 340 & 341
Jusjurandum actus eſt proprie civilis, *ſed qui cum Religione conjunctus eſt*, Nota (*a*) *ad* quæſt. III. 175
— *adhibetur ut veritas*, *circa rem momentoſam*, *in lucem efferatur*, *quæ alia via detegi non potuiſſet*, Not. (*d*) *ad* quæſt. XIII 177
— *adhiberi non debet in caſibus ubi indiciis admodum veriſſimilibus nota eſt facti cujuſdam veritas*, ibid.
Jurisjurandi de ceſſatione, Not. (*k*) *ad* quæſt XXX. 183
— *quid juris ſi actus ſuperioris ſit directus in perſonam ejus cui juratur*, XXXI. ibid.
Juſtitia expletrix, *quid ſit*, XVIII. 6
— *attributrix*, XIX. 7
Juſtitia quando dicatur denegata, & *quando malitioſe protracta*, VII. 289
Juſtum æquatorium & *rectorium quid ſit*, VI. 5

L

Læſionem ob, *ultra dimidium veri pretii*, *reſcinditur contractus ex Jure civili*, XVI. 163
Landgraviatus an a Rege concedi poſſit, *jure hereditario*, *ſine populi conſenſu*, XV. 99
Latrociniis ex non inhibitis, *an magiſtratus teneatur*, XV. 220
Latrones an jus legationis habeant, vide, *Pirata*,
Latronibus cum pactum an ſervari debeat, IV. 331
Legatus quis ſit, I. 222
— *quotuplex*, II. ibid.
— *an mittentem obliget*, XXV. 150
— — *an etiam contra arcana mandata*, XXVI. ibid.
— *an ab eo ad quem miſſus eſt puniri poſſit*, XI. 226
— *quid ſi hoſtilia moliatur*, XII. & XIII. 227
— *an jure talionis occidi vel male tractari poſſit*, XV. 228
Legatum ob violatum an juſte ſuſcipiatur bellum, XXI. 230
Legati admittendi & *non violandi ſint*, VIII. 225
— *an omnes admittendi*, IX. ibid.
— *quæ ſint juſtæ eos rejiciendi cauſæ*, X. 225 & 226
— *cur ſint inviolabiles*, XI. ibid.
— *an jure civili populi ad quem mittuntur teneantur*, ibid.
— *de illis non violandis Lex*, *an etiam obliget eum per cujus territorium tranſit*, XIV. 227. & 228
— *eorum comites an ſint ſancti*, XVI. ibid.

— *an punire poſſint ſuos comites delinquentes*, XVII. 228 & 229
— *in ædibus ſuis an habeant jus azyli*, XVIII. ibid.
— *eorum bona an ad ſolutionem debiti capi poſſint*, XIX. 229 & 230
— — *an jure repreſſaliarum*, XIII. 291
— *tenentur ſe ſubmittere legibus Regionis in quam tranſeunt*, Not. (*e*) *ad* quæſt. XI. 226
— *non confundi debent cum Principibus ſuis* Not. (*f*) *ad* quæſt. XIV. 227
— *eis non debentur Legationis honores a Principibus, ſive Regibus, per quorum territorium tranſituri ſunt*, ibid.
Legati perpetui, Reſidentes dicti rejici poſſunt, Not. (*d*) *ad* quæſt. X. 226
Legatos in debitores quale jus creditoribus competat, XIX. & XX. 229 & 230
Legationis jus ex quo jure ſit, III. 223
— *quibus competat*, IV. ibid.
— — *an iſtis qui impari fœdere junguntur*, V. 224
— — *an civitati ſi in partes ſcindatur*, VI. ibid.
— — *an rebellibus*, VII. ibid.
Lex, quid ſit, XX. 7
— *commiſſoria in delatione Regni adjecta quid operetur*, XLVI. 26
— *civilis, an peregrinos obliget* XXII. 57
— *de uſucapione a Principe lata, an ad ipſum jus imperii & ejus partes pertineat*, XVIII. 77
— — *an ad alia*, XXI. 78
— *de non reſiſtendo ſuperiori, an obliget in ſummo diſcrimine*, V. 31 & 32
— *permiſſiva cedit præceptivæ, affirmativa negativæ, generalis ſpeciali, lex inferioris, legi ſuperiori*, XXXIII. 211 — 213
Legem quis tollere poſſit, XXII. 244
Lege quot modis fiat acquiſitio, I. 103
Leges Moſaicæ, diſtinguntur in naturales, Politicas, atque ad cultum Religioſum pertinentes, Not. (*n*) *ad* quæſt. XXXII. 170
— *naturales immutabiles ſunt*, ibid.
— *aliæ verò mutabiles*, ibid.
Leges civiles aliquando injuſtæ ſunt, I. 103. & XXIV. 258
Leges de ſucceſſionibus privatorum latæ, an etiam obtineant in ſucceſſionibus Principum, XXXIV. 111
Leges quænam ſint obſervandæ in contractu in Mari vel Inſulis vacuis facto, XI. 145
Leges humanæ interfectionem quorumdam permittentes, an interfectoribus jus verum, an tantum impunitatem concedant, XXVI. 47 & XIX. 242
Leges quæ liberos vel propinquos, ob crimen patris aut cognati, capite plectunt injuſtæ ſunt, XXIV. 258

Digitized by Google

Legiſlator an lege ſua obligetur, XXII. 244
— *an eam abrogare poſſit*, ibid.
Legitima, liberis & parentibus debetur, XXXII. 111
— *an lege civili tolli poſſit*, X. 105 & 106
Liberi quale damnum occaſione delicti paterni ſentire poſſint, XXII. 258
— *an propterea puniri*, XXIII. & XXIV. ibid.
Liberi an ad pietatis obſervantiæ debitum erga Parentes cogi poſſint, VI & VII. 81 & 82
Liberi captivorum an ſervi fieri poſſint, III. 311
— *quo jure ſervi naſcantur*, XIV. 314
Liberorum diſtinctio in naturales & legitimos, an ſit ex Jure civili & an ad Regum liberos pertineat, XLIV. 314
Liberis debentur alimenta, IX. 105
— *& quidem omnibus*, X. 105 & 106
— *an ſemper*, XI. & XVIII. 106 & 107
— *an ab Avo & Avia*, XIV. 106
— *ſic debetur ipſis ſucceſſio*, VIII. & XV. 105 --- 107
— *niſi juſte exheredentur*, XVI. ibid.
— — *vel ſint adulterini*, XIX. 108
— — *quomodo de eo conſtare poſſit*, XX. ibid.
— *quid ſi ſint naturales*, XXII. ibid.
Liberi ex variis matrimoniis natis, jure perfecto, pari quantitate præbere debet Pater bona ad alimenta neceſſaria, Not. (*d*) *ad* quæſt. XXII. 108
Libertatis deſiderium in populo ſubdito, an juſta ſit belli cauſa, V. 261
Licet quod in bello, ad quale bellum pertineat, I. 288
Liceat quid in bello, vel unde ſpectatur, aut ex promiſſo antecedente, I. 279
Liceat quid natura, II. ibid.
Licere verbum, quales ſignificationes habeat, II. 296
Licitane ſint quædam conſequenter, quæ non licerent ex propoſito, IV. 280
Litteratis in bello parcendum eſt, XVII. 300 & 301
Locus, in ſolo pacato ſitus an occupari poſſit, XXVII. 58
— *in eo nihil præter nudam cuſtodiam ſumi debet*, XXVIII. 59

M

M*Agiſtratus, non tenetur ad Damni reparationem, propter ſententias injuſtè a ſe latas inadvertentia, vel ex infirmitatibus naturæ humanæ adjunctis*, Not. (*g*) *ad* quæſt. XII. 219
— *minor an & quando bellum gerere poſſit*, XI. 16
— — *an contra ſuperiorem*, IV. 31

— *an injuriam Regi illatam, ſed neglectam perſequi & vindicare poſſit*, XII. 16

Magiſtratus latrocinia non inhibentes ad quid teneantur, XV. 220

Majeſtas quid ſit, XVI. 17

— *cur dicatur ſumma Poteſtas*, XVII. 18

— *an & a quo ejus actus poſſint reddi irriti*, XVIII. ibid.

— *an recte dividatur in realem & perſonalem*, XXIV. & XXIX. 19 & 20

— *an ſemper ſit penes populum*, XXIX. ibid.

— *an a Deo concedatur*, XXX. ibid.

— *an ex nomine & externa adminiſtrationis ſpecie recte cognoſcatur*, XXXV. 22

— — *an ex delatione Imperii per ſucceſſionem vel electionem*, XXXVI. ibid.

— *diverſo modo haberi poteſt*, XXXVII. 23

— *an poſſit eſſe in patrimonio*, XXXIX. ibid.

— *aliquando Optimatibus competit*, XXXI. 20

— *aliquando Populo in alium populum*, ibid. vide, *Imperium*,

Majeſtatis ſubjectum, quotuplex ſit, XIX. 18

— *commune*, XX. ibid.

— *proprium*, XXVI. 19

— — *cur hoc ita dicatur*, XXVII. ibid.

Majeſtatis quot ſint jura, XXVIII. 19 & 20

Majoratus quid ſit, LIV. 118

Malum ad declinandum, quæ ſiunt maxime excuſabilia videntur, XXVI. 246

Mandatario, qui in itinere in morbum incidit, an omnes impenſæ ad eum diſſipandum ab illo facta, refundi debeant necne a mandante, Not. (*b*) *ad* quæſt. IX. 160

Mandatum ſpeciale habentes, de hoſte perſequendo, quomodo peccent contra temperamentum in rebus capiendis obſervandum, V. 328 & 329

— *quotuplex ſit*, III. 328

Mandatum an per æquivalens impleri poſſit, XXVI. 208

Mandatum excedens ad quid teneatur, V. 361

Mandatum arcanum contra, agens mandatarius, an mandantem obliget, IV. ibid. XXVI. 150

Marchionatus an a Rege poſſit concedi, jure hereditario, ſine populi conſenſu, XV. 99

Mare an poſſit eſſe in Dominio, XIV. & XVII. 55 & 56

— *an occupari*, XIV. 69

— *in quibus partibus occupari poſſit*, XV. & XVI. ibid.

— *an omne, an internum tantùm & quouſque*, XV. ibid.

— *an ſolo animi actu*, XVI. ibid.

— *an per contractum ne ab alio navigetur*, XVIII. 70
— *quot modis pro parte acquiri poſſit*, XVII. ibid.
Mares in Regnorum ſucceſſionibus, an præferendi ſint fœminis, XLVI. 114 & 115
Maritus habet imperium in uxorem, XIV. 84
— *an uxorem in adulterio deprehenſam impune occidat*, XIX. 242
Mater eſt certa, XX. 108
Materia ex aliena, mala fide novam ſpeciem conficiens labore ſuo fruſtratur, Nota (*e*) *ad* quæſt. XVIII. 127
Matrimonium, quid ſit, XV. 84
— *eſt conſociatio maxime naturalis*, XIII. 83
— *an irritum ſit deficiente parentum conſenſu*, XVIII. 85
— *contrahi nequit cum alterius viventis conjuge*, XIX. 85 & 86
Matrimonium ad morgenaticam, quid ſit, & an ſit verum conjugium, XXV. 87. & XXIII. 109
— *an licitum ſit*, XXIV. ibid.
— *quæ rationes civiles illud ſuadeant*, XXVI. 87 & 88
& XXV. 109
— *an conſtante tali matrimonio, Pactum a contrahentibus factum, de ſucceſſione bonorum mariti, ab eis mutari poſſit*, XXVI. ibid.
Matrimonii contrahendi libertas, an vicinis denegari poſſit, XLVI. 64
— *Leges civiles quæ exteris eam libertatem negant, quomodo ſint intelligendæ*, ibid.
— *an propterea juſte ſuſcipiatur bellum*, III. 261
Matrimonia, parentum cum liberis illicita, XX. 86
— *an cum cognatis & affinibus*, XXI. ibid.
— *an inter civem & peregrinam, ſenatorem & libertam, ſervum & liberam, licita ſint*, XXIII. 87
— *non omnia ſunt irrita quæ Lege humana probibentur*, XXIV. ibid.
Medici ægrotis falſa dicentes, an mentiantur, XX. 286
Medii in bello qui dicantur, vide, *Neutrales*,
Mendacium, quid ſit, VIII. & XIV. 282 & 284
— *quomodo a falſiloquio differat*, XV. ibid.
Mendacii natura in quo conſiſtat, XIX. ibid.
Mentiri & mendacium dicere quomodo differant, XV. ibid.
— *quibus non mentiamur*, XIX. & XX. 285 & 286
— — *an hoſtibus*, XXI. & XXII. 287
Menſura pretii quæ ſit, XX. 164
Mercatoribus in bello parcendum eſt, XVII. 300 & 301
Merces ſolida an exigi poſſit a ſingulis, pro opera pluribus utili, XXXI. 169

Merces ad Hoſtem miſſæ, an intercipi poſſint, vide, *Hoſtibus*, '
Meritum ob', an quis a pœna liberari poſſit, XXIV. 245
Metus an promiſſum vitiet, XV. & ſeqq. 146 & 147
— *an contractum*, XIV. 162
Metus ex vicina potentia, an juſtam præbeat belli cauſam, III. 261
Metus quis, in bello ſolemni habeatur pro juſto, IX. 332
Metu ex, commiſſum delictum an excuſari poſſit, XXIX. 247 & 248
Metus incertos adverſus, quale præſidium petendum ſit, XXXI. 49
Milites, de damnis ab eis injuſte illatis, in Bello ſolemni, tenentur, Nota (*a*) *ad* quæſt. VII. 329
— *an ſinguli ex bello captis nihil ſibi acquirant*, VII. 307
— *an aliquid extra miniſterium publicum facere poſſint*, VIII. & IX. ibid.
— *quas res ſibi acquirant*, ibid.
Militare ob ſolum ſtipendium an liceat, X. 273 & 274
Miniſtris regiis iniquum mandatum exequentibus an reſiſtere liceat, VIII. 32 & 33
Minores an ex promiſſo teneantur, VI. 143
Minorum in reſtitutione in integrum, quales leges obſervari debeant, X, 145
Minorennitas Regis, an jus ei det Pacta a ſuis Tutoribus facta revocare, VI. 186
Moderatio in bello ad quid proſit, X. 304
Monarchia quid ſit, XXVII. 19
— *an univerſalis detur*, VIII. 262
Monopolia an ſint licita, XLVIII. 65 & XXIX. 169
Mora intra breve tempus, an in obligatione faciendi purgari poſſit, XXVII. 342
Mors mandantis an mandatum tollat, XXXIV. 152
Mortis vitandæ cauſa, quæ injuſte fiunt, excuſari poſſunt, XXVI. 246
Mortuorum corpora male tractari non debent, V. 302
Mutilationis membri intentans periculum, occidi poteſt, Nota (*i*) *ad* quæſt. XIV. 44

N

Natu maximus Regnum per ſucceſſionem poſſidet, non a Patre ſuo ſed a primæva Populi voluntate, Not. (*i*) *ad* quæſt. L. 115
Naturæ prima quæ ſint, II. 12
— *an per ſe ſufficiant ad probandum jus naturæ*, III. ibid.
Navis hoſtilis, etiamſi in ea innocentes ſint, an tormentis peti poſſit, IV. 280
Naves quando cenſeantur captæ, II. 305
Navigandi libertas an pactis imminui poſſit, XVIII. 70
— *an hoc doceat Maris occupationem*, ibid.
Naufragorum bona an juſte fiant primi occupantis, I. 103

Neceſſitas graviſſima jus dat in res jam occupatas, XXIII. 57
— *non tamen ſemper*, XXIV. 58
— *nec furtum ita committitur*, XXV. ibid.
— *ut tamen ceſſante neceſſitate reſtitutio fiat*, XXVI. ibid.
— *an eodem jure locus in ſolo pacato ſitus occupari poterit*, XXVII. ibid.

vide, *Locus.*
Neceſſitatis graviſſimæ in caſu, an carne humana veſci liceat, Not. (*m*) *ad* quæſt. XXIII. 57 & 58
— *tempore, vi ſupereminentis Dominii, an Exterorum bona apud nos deprehenſa detineri poſſint*, XIII. 189
Neglectus in puniendis ſubditis, quando in ſuperiore præſumatur, XXXIII. 343
Negotiatoria in ſocietate, quomodo Partes, in Damno & lucro, dicantur æquales & inæquales, XXXVI. 171
— *an ſocius, particeps lucri, & immunis Damni, eſſe poſſit*, XXXVII. ibid.
— — *an damnum ſine lucro ſentire poſſit*, XXXVIII. ibid.
Neutrales, qui dicantur, III. 225
— *qui tales eſſe poſſint*, V. 325
— *quo in caſu, alterutri Partium bellum gerentium, Arma aliave ſimilia vendere poſſint*, Not. (*a*) *ad* quæſt. XI. 327
Neutralium quid ſit officium erga bellantes, & an alterutri tranſitum concedere poſſint, X. 326 & 327
— *an eos ad pacem inducere*, XII. ibid.
Neutrali in loco, an alteruter belligerantium ex. gr. *Caſtrum occupare poſſit*, VIII. 326
— *an hoſtem occidere, vel res ejus capere*, IX. ibid.
Neutralitas in bello an utilis ſit, I. 325
— *quid ſit*, II. ibid.
— *an ad eam quis cogi poſſit*, VI. 325 & 326
Noſtrum quibus ex cauſis & quot modis aliquid dicatur, II. 51 & 52 & III. 215
— *quale ſit natura*, ibid.
— — *ex Lege*, ibid.
— *an ex ſola aptitudine*, IV. 216
Noſtrum quot modis aliquid fiat jure ſingulari, I. 66
— *quomodo acquiſitione derivativa*, I. 95
— *quomodo facto hominis*, II. ibid.
Nummus, qualis eſſe debeat, XXIII. 166
— *an ex ſtanno, plumbo, papyro, vel ſimili materia fieri poſſit*, XXIV. 166 & 167
— *an ejus valor, pro lubitu ſummum Imperium habentis, mutari poſſit*, XXV. ibid.
Nutus an interdum ſit ſignum ſufficiens voluntatis declaratæ, XXV. 149 & 150

Obli-

O

Obligatio naſcitur adverſus nos ex rebus exſtantibus & non exſtantibus, I. 135
— *quomodo ex rebus exſtantibus*, II. ibid.
— *quomodo ex non exſtantibus*, IX. 137
Obligatio perfecta præfertur imperfectæ, XXXIII. 211 --- 213
Obligatio qualis oriatur ex Damno dato, II. 215
Obligationem contra faciendo, nemo ſe ea eximit, XLIII. 345
Obligari per alium an poſſimus, XXV. 149 & 150
— *an inviti*, XXVI. ibid.
Obſes, quis ſit, LVII. 349
— *an vaſſallus etiam invitus dari poſſit*, LVIII. ibid.
an damnum ipſi datum, a civitate reſarciri debeat, LIX. ibid.
— *an interfici poſſit*, LX. ibid.
— *an ſervus fiat*, ibid.
— *an aufugere poſſit*, LXI. ibid.
— *an in unam cauſam datus, an propter aliam retineri*, LXII. 349 & 350
— *an eo, pro quo redimendo datus eſt, mortuo, liberetur*, LXIII. ibid.
— — *an Rege mortuo a quo datus eſt*, LXIV. ibid.
Obſeſſi qui Oppidi traditionem promiſerunt, an præſidium dimittere poſſint, XV. 363
Obſtetrices Iſraëliticæ, remuneratæ a Deo, propter earum inobedientiam Regi Ægyptiæ, qui illas juſſerat mares Hebræos interficere, Not. (*a*) *ad* quæſt. 30
Obteſtatio vide, *Juramentum*,
Occiſio hominis an per fugam vitanda ſit, XXI. 46
— *nec ea ignominioſa eſt*, XXII. ibid.
Occiſio ſui ipſius, quibus in caſibus licita ſit, Not. (*c*, *d*, & *e*) *ad* quæſt. XI. 234
— *quid ſi quis videat ſe deinceps in probrum Dei victurum*, X. 233
— *an ad pudicitiam conſervandam licita ſit*, XI. ibid.
Occidere alium ob membrum mutilatum an liceat, XIV. 44
— *an ad vitandam alapam vel malum ſimile*, XIX. 45
— *an ad exiſtimationem tuendam*, XXIII. 46
— *an ad res ſervandas*, XXIV. & XXV. 47
Occidi innocentes ad ſervandam vitam an poſſint, X. 42
Occidi aliquando an quis debeat, potiuſquam occidere, XVI. 45
Occidi an quis poſſit ex fidejuſſione, ob delictum alterius, XX. 257
Occupatio, qualis ſit modus acquirendi, II. 123
— *quot modis fiat*, III. ibid.
— *quomodo venatione*, IV. ibid.
Occupatio alia fit per univerſitatem, alia per ſingulos, XIX. 256

— *quænam per univerſitatem fiat*, XX. ibid.
Occupationis in nomen Imperium non venit, Nota (*a*) *ad* quæſt. VI. 67
Occupari quæ poſſint, ibid.
Onus an promiſſioni perfectæ, adjici poſſit, XXXVI. 153
Operæ, injuſtæ quando ſint pœnæ, III. 237
— *quomodo a ſervo exigendæ*, XIII. 314
Opificibus in bello parcendum eſt, XVII. 300 & 301
Opiniones novæ, vide *Dogmata*,
Ordo naturalis inter ſocios quis ſit, XXXII. 89

P

P*Acatorum officium erga bellantes* vide *Neutrales*.
Pactio, in Mari vel inſula vacua facta quo jure regatur, XI. 145
— *de reſtituenda re, an etiam contineat fructuum reſtitutionem*, XXIII. 341
Pactiones, bellum finientes, quinam facere poſſint, IV. 336 & 337
— *de reddendis in bello captis, quomodo interpretandæ ſint*, XXII. 341 & 342
Pactionum quæ ſint acceſſiones, LVI. 348 & 349
Pactum, de faciendo quomodo interpretandum ſit, XXVI. 342
— *dubium contra quem interpretandum*, XXVIII. ibid.
— *cum latrone factum an ſit ſervandum*, IV. 331
Pactum & contractus quomodo differant, II. 157
Pactum reale, vide, *Fœdus*.
Pacta Ducum belli, quomodo interpretanda ſint, XII. 362
Pacta non differunt a contractibus, & niſi in præſens tempus fiat conſenſus reciprocus, nulla oritur obligatio, Not. (*a* & *b*) *ad* quæſt. I. & II. 156 & 157
Pacta privatorum cum hoſte an valeant, vide *Privati*.
Parentibus debetur reverentia, II. VI. XVIII. 80 — 82 & 85
— *alimenta*, XII. & XIII. 106
— *ſucceſſio in bona liberorum*, XXVII. 109
Parere non debent ſubditi, ubi injuſtum eſt mandatum, II. 275
— *quid ſi dubium ſit*, III. & IV. ibid.
Pars major univerſitatis an omnes obliget, XXVIII. 88
Paſſionis malum quid ſit, III. 237
Pater, quis ſit, XXI. 108
— *liberos carcere poteſt*, VII. 82
— — *an vendere, oppignerare, & aliis in adoptionem dare*, VIII. ibid.
— — *an occidere*, IX. & X. 83
vide *Poteſtas patria*.
Patriæ proditoribus an debeatur ſepultura, XII. 234

Patris imperium præfertur matris imperio, III. 81
Pax, quid ſit, III. 368
— *quotuplex*, IV. ibid.
— *quando cenſeatur tuta*, V. ibid.
— *in dubio præferenda bello*, VII. 266
— *in Bello ſemper ſpectanda*, II. 367
— *qualibuſcunque legibus facta ſervanda*, IX. 368
— *quot modis rumpatur*, XXX. 243
— — *quomodo faciendo contra id quod in Pace dictum eſt*, XL. 344
— — *an violando minora ejus capita*, ibid.
— — *quomodo faciendo quod ſpecialis Pacis natura repudiat*, XLIV. 345
— *an cenſeatur rupta, ſi alter promiſſum implere non poſſit*, XLII. 344 & 345
— *poſt læſam fidem ab altera parte, an adhuc ſervari poſſit*, XLIII. ibid.
— *quando dicatur rupta, faciendo contra id quod paci in genere ineſt*, XXXI. 342
— *an dicetur rupta, ſi in alteram Partium quæ bellum compoſuerunt, vis armata inferatur a ſocio alterius*, XXXII. 343
— *an cenſebitur rupta, ſi ſubditi alterius, militent pro bellantibus cum altera Parte*, XXXIV. ibid.
— *rupta dicetur, ſi ab altera Parte vis armata inferatur in ſubditos alterius*, XXXV. ibid.
— — *etiam ſi in alterius ſocios, in Pacis compoſitione comprehenſos vis inferatur ab altera Parte*, XXXIX. 344
— *amicitiæ mutuæ officia exigens, ex quibus actibus rupta cenſeatur*, XLX. 345 & 346
Pacis, conditiones, quomodo ſint interpretandæ, XI. & ſeqq. 339
Pacis compoſitio ſe referens ad pactionem præcedentem, quomodo interpretanda ſit, XXV. 341
Pacis compoſitioni, quæ ſunt res ſubjecta, V. 337
— *quid requiratur ut totum Imperium vel pars alienetur*, VI. ibid.
— *pœna addita, an impediat quominus rumpatur pax, ſi quid adverſus eam fiat*, XLVI. 344
Pacis in compoſitione quid de rebus ſingulorum ſubditorum ſtatuere poſſint Reges, IX. & X. 338 & 339
— *an bona ſive Dominium regni alienari poſſit*, VII. 338
— *quid ſi de damnis nihil convenerit*, XVI. 340
— *an debita inter privatos remiſſa cenſeantur*, XVII. ibid.
— *an pœnæ remiſſæ cenſeantur*, XVIII. & XIX. ibid.
Pacis ruptura quid ſit, XXIX. 342
Pacem facere cujus ſit, IV. 336
— *quando conveniat*, VIII. 368
Pacem per, an ſe ſuaque defendere liceat, XXXVI. 343
— *an ultionem ſumere, vel ablata recu-*

recuperare, XXXVII. & XXXVIII. 343 & 344
Pacem poſt factam, capta reddi debent, XXI. 341
Pacem rumpere, & novam bello præbere cauſam quomodo differant, XXX. 342
Paciſcendi procurationem habens, an ſemper obliget eum qui præpoſuit, IV. 361
Paupertatis ſummæ vitandæ cauſa, quæ injuſte fiunt, an excuſari debeant, XXVI. 246
Peccato ex alterius, quomodo quis obligari poſſit, XIX. 257
Pecunia an ſit res ſterilis, & quo ſenſu ita dicatur, XXXIII. 170
Percuſſore immiſſo an hoſtem interficere liceat, XI. 298 & 299
— *cur deprehenſi percuſſores exquiſitis ſuppliciis afficiantur*, XII. ibid.
Perduellium liberi an juſte honoribus excludantur, XXII. 258
Peregrini ſedibus ſuis pulſi an in civitatem recipiendi ſint, XXXIX. 62
— *an poſtulantibus iis certa loca concedenda*, XL. 63
— *in civitatem ſemel admiſſi, an ejici poſſint*, XLIII. ibid. vide *Exteri*.
Perfidis an fides ſit ſervanda, X. 332
Perfidia à, quomodo vacare poſſit, qui promiſſum ſuum non ſervat, XI. ibid.
Periculum, quomodo æſtimetur in aſſecuratione, vide *Aſſecuratio*,
— *rei venditæ ad quem pertineat*, vide *Emtio*.
— *rerum quæ collatæ ſunt in ſocietate ad quem pertineat*, vide *Societas*.
Perjurus quis fiat, XXV. 181
— *an is cui juramentum remiſſum fuit*, XXVII. ibid.
Perjuros cur Deus puniat, XIII. 177
Permittere ſe hoſtis arbitrio, quid ſignificet, LIV. 348
Permiſſa cedunt præceptis, XXXIII. 211 & 212
Perſonæ aptitudo, an in æſtimatione delicti conſiderari debeat, XXIX. 247
Pignus an ex alio ſuperveniente debito retineri poſſit, LXV. 350
— *an perpetuo lui*, LXVI. ibid.
Pignoris conſtitutione originarie non acquiritur, IV. 66
Pignora pactionum ſunt acceſſiones, LVI. 348 & 349
— *in quibus cum obſidibus conveniant & differant*, LXV. 350
Pignorationes quomodo a repreſſaliis differant, XIV. 291 & 292
Piratæ civitatem non faciunt, III. 293
— *quæ capiunt non ſua faciunt*, XVI. 322
— *jus legationis non habent*, VII. 224
— *ipſis juratum promiſſum an ſervari debeat*, XXII. 180
Piratas in omnis homo miles eſt, XVIII. 242
Piraticam non inhibentes Magiſtratus

tus an teneantur ex neglectu, XV. 220
Pœna, quid ſit, II. & III. 236 & 237
— *contra maleficos non tantum licita eſt ſed etiam præcepta*, V. ibid.
— *an ad aſſignatricem, aut expletricem juſtitiam pertineat*, VI. 237 & 238
— *voluptatis tantùm cauſa ſumi non debet*, X. 239
— — *ſed utilitatis cauſa, & quænam utilitates in ejus impoſitione conſideranda ſint*, XI. ibid.
— *an juſte tolli poſſit*, XXI. 243
— *univerſitatis & ſingulorum quomodo differat*, XIV. 255
— *quamdiu ob univerſitatis delictum exigi poſſit*, XV. 256
— *in pacis violatorem impoſita, an neceſſariò ab altera Parte acceptari debeat*, XLI. 344
— *an ſoluta jus bellandi tollat*, XV. 355
Pœnæ nomine an veniant incommoda ex morbo contagioſo vel corpore mutilo, IV. 237
Pœna ob cauſam bellum ſuſcipi poteſt, Nota (*i*) *ad* quæſt. XXXIV. 249
Pœnæ finis internus & externus, XI. 239
— *externus reſpicit* (1°.) *utilitatem lædentis*, XII. 239. & 240
— *a quibus imponatur*, XIII. ibid. XV. XVI. & XVIII. 241. & 242
— (2°.) *utilitatem læſi*, XIV. 240. & 241
— *quot modis obtineatur*, ibid.
— (3°.) *utilitatem quorumlibet*, XVII. ibid.
Pœnæ ad rectam æſtimationem, conſideranda ſunt delictum & utilitas ex pœna, XXV. 245
Pœnæ magnitudo quomodo ſpectetur, XXXI. 249
Pœna à liberandi aliquem cauſæ, ſunt vel intrinſecæ, XXIII. 245
— *vel extrinſecæ*, XXIV. ibid.
Pœna in, an exactè ſit paſſio par delicto, XXX. 248
Pœnæ dici poſſunt, caſtigatio verbis & correctiones. Not. (*d* & *e*) *ad* quæſt. XIII. 240
Pœnæ, an a Regibus infligi poſſint quibuſvis perſonis, jus naturæ & gentium immaniter violantibus, XXXV. 250
— *an tranſeant ad heredes delinquentis*, XXVII. 259
Pœnarum, diſtinctio ejuſque origo. Nota (*a*) *ad* quæſt. III. 237
— *communicatio quid ſit*, I. 252
— — *quotuplex*, II. 253
Pœnitentia vera requirit, ut is qui damnum dedit id reſarciat. XIV. 299
Pollicitatio quid ſit, IV. 143
— *an promittentem obliget*, ibid.
Pollicitatione in Civitati facta, an requiratur acceptatio, XXIX. 151

Pollicitationes quomodo confirmari ſoleant, I. 174
Polygamia an ſit licita, XVI. 84
Populatio quando juſta ſit, VIII. & IX. 303. & 304
Populus, an durante domo regnatrice, majeſtatem habeat, XXIV. 19
— *an ſemper ſit ſupra Regem*, XXIX. XXX. & XXXII. 20. & 21
— *quouſque teneatur contractibus Regis*, XVI. 190
— — & *invaſoris*, XXI. & XXII. 191. & 192
— *qui ſe ſponte alteri ſubjecit, an per pacem reſtituendus ſit*, X V. 339
Populus Romanus an hodie ſit idem qui olim, XIV. 133
Populus, quot modis intereat, III. & IV. 129
— *quomodo interitu corporis*, V. 129. & 130
— *quomodo interitu ſpeciei*, VI. ibid.
— *an per imminutionem civium*, VII. ibid.
— *in alium locum migrans, an idem maneat*, VIII. 130. & 131
— — *an mutata regiminis forma*, & *an eo caſu debita populi extinguantur*, X. & XI. 131. & 132
— *an alteri unitus intereat*, XII. 132. & 133
— *an poſſit interdum dividi*, XIII. ibid.
Populi qui in alterius ditionem tranſiverunt, an majeſtatem habeant, XXI. 18
Populi plures liberi, licet idem Caput habeant, an ſinguli majeſtatem retineant, XXII. ibid.
— *unde hoc conſtet*. XXIII. ibid.
Populi interdum ob Regum peccata puniti, XXXIII. 21. & 22
Populi integri an poſtliminio reſtitui poſſint, XII. 321
Populi, & *partes populorum, an laudabiliter a victore reſtituantur*, XXII. 324
Poſſeſſor, rei alienæ, an eam ſuis impenſis domino reſtituere debeat, V. 135
— *rei cujus dominus ignoratur, non tenetur naturaliter eam pauperibus dare*, XIX. 140
— — *ſed curare debet ut res in locis publicis proclametur*, ibid.
Poſſeſſor bonæ fidei, rem poſſeſſam reſtituere tenetur, II. 135
— *etiamſi eam dominus non repetat*, III. ibid.
— *non vero ſi res perierit*, X. 137
— *an fructus exſtantes reſtituere debeat*, XI. 138
— — *an conſumtos* & *percipiendos*, XII. ibid.
— *quid ſi talem rem donaverit*, XIII. ibid.
— — *an ex tali re donata, ſemper*

per cenſeatur locupletior factus, XIV. ibid.
— *quid ſi rem vendiderit*, XV. ibid.
— *an eam bona fide emtam, ſine repetitione pretii reſtituere debeat*, XVI. 139
— — *etiamſi hoc modo damnum incurrat*, XVII. ibid.
— — *an ad illud vitandum, & pretium ſervandum, rem venditori reſtituere poſſit*, XVIII. ibid.
— *non tenetur publicè ſignificare talem rem a ſe poſſideri*, VIII. 137
Poſſeſſor malæ fidei, non tantum ad reſtitutionem rei alienæ cum fructibus tenetur, ſed etiam in eodem ſtatu quo antea fuerat. Nota (*b*) *ad* quæſt. V. 136
Poſſeſſoris cauſa potior haberi debet in pari cauſa, XIV. 267. & 268
Poſſeſſione in, reſtituenda in priorem ſtatum, quale tempus inſpiciendum ſit, XIV. 339
Poſtliminium quid ſit, I. 319
— *quotuplex*, III. ibid.
— *an in pace obtineat*, IV. & V. ibid.
— *an induciarum tempore*, XI. 321
— *an extra bellum locum habeat*, XVIII. 323
— *an hodie obtineat*, XIX. ibid.
— *in quo conſiſtat ejus temperamentum*, XX--XXII. 323. & 324
Poſtliminio, qui redeant, & quinam recipiantur, III. 319
— *qui recipiantur*, XIII. 321
— — *quid ad id requiratur*, X. 321. & 322
Poſtliminio, quando redeat liber homo, VI. 320
— *an etiam commercio ad ſuos redux priſtinum ſtatum recuperet*, VII. ibid.
— — *quid cum ſtatu recuperet*, VIII. ibid.
— — *an jura in ipſum reſtituantur*, X. ibid.
— *an gaudeant dediti*, XI. 321
— *an integri populi*, XII. ibid.
Poſtliminio in, quæ res ſint, XV. 322
— *an mobiles aut immobiles*, ibid.
— *an res quæ intra præſidia hoſtilia nondum fuerunt perductæ*, XVI. ibid.
— *quæ omnia jure civili, variè determinari poſſunt*, XVII. ibid.
Poteſtas patria, quid ſit, IV. 81
— *quomodo differat ab imperio paterno*, V. ibid.
— *ſoli patri competit*, ibid.
— *rectè diſtinguitur per certa temporis intervalla*, VI. ibid.
— *an per captivitatem exſtinguatur*, V. 311
Poteſtas minor an a ſe ipſa pendentes obliget, VII. 361
— *an pacem facere poſſit*, VIII. ibid.
— *an inducias dare*, IX. 362

— *an bello quæſita alienare*, X. ibid.
— *an nondum quæſita condonare*, XI. ibid.
Poteſtate minore cum, an contrahens ſemper obligetur, VI. 361
Poteſtates minores in bello quæ ſint, I. 360
— *quot modis earum promiſſa conſiderari poſſint*, II. ibid.
— *quando ſummam poteſtatem obligent*, III. ibid.
— *quid ſi fines mandati excedant*, V. 361
— *quomodo earum pacta ſint interpretanda*, XII --- XIV. 362 & 363
Præceptum affirmativum cedit negativo, XXXIII. 211 & 212
Præda, quot modis tribuatur, X. 307
— *an ſemper ex mera liberalitate concedatur*, XI. 308
— *cur Sociis tribui ſoleat*, XII. ibid.
— — *cur ſubditis*, XIII. ibid.
Prælia definito numero condicta, belli finiendi cauſa, permiſſane ſint, XLVII. 346
— *quid hic requiratur*, XLVIII. ibid.
— *quid ſi victoria certò probari nequeat*, L. 347
Præmium cui debeatur, ſi duo ſimul ad metam pervenerint, XVII. 205
Præmia an tranſeant ad poſteros, XVII. 256
Præſcriptio, quid ſit, XII. & XIII. 75
— *obtinet in Regnis*, XIV. ibid.
— *Regi non tantum contra regem, populo libero adverſus populum liberum, ſed etiam populo contra Regem jus tribuit*, ibid.
— *ex quo jure ſit*, XV. ibid.
— *cur ad Reges quoque pertineat*, XVI. ibid.
— *an nondum natis præjudicare poſſit*, XVII. ibid.
— *de ea lex a Principe lata, ad imperium ſummum an extendenda ſit*, XVIII. 77
Pretium, quid ſit, XVII. 163
— *vulgare & eminens*, XVIII. ibid.
— *quot modis determinetur*, XIX. 163. & 164
— *ejus menſura*, XX. ibid.
— *an omnibus rebus imponi poſſit*, XXI. ibid.
— *cur mox augeatur, mox minuatur*, XXII. 165. & 166
Pretium redemptionis. Vide *Redemptio*,
Pretii eminentis materia qualis eſſe debeat, XXIII. ibid.
Principalia bellum finientia, III. 336
Privati, an fide hoſti data teneantur, I. 363. & 364
— *eorum in paciſcendo cum hoſte poteſtas quouſque ſe extendat*, II. & III. ibid.

— *iis*

— *iis an hæc facultas publice adimi poſſit*, IV. & V. 364
— *an ad pacta privatim cum hoſte facta ſervanda, a Magiſtratu cogi poſſint*, IX. 365
Promiſſio perfecta quæ ſit, V. 143
— *requirit uſum rationis in promittente*, VI. & VII. 143. & 144
— — & *ut res promiſſa ſit, vel eſſe poſſit, in poteſtate promittentis*, XVIII. & XIX. 147. & 148
Promiſſio, requirit ſignum ſufficiens voluntatis declaratæ, XXV. 149. & 150
— *fieri poteſt per miniſtrum*, ibid.
— — *an is mandantem contra voluntatem ſuam obligare poſſit*, XXVI. ibid.
— *ut valeat acceptanda eſt*, XXVIII. 151
— *an per tertium acceptari poſſit*, XXXV. 153
— *an revocari poſſit ante acceptationem factam*, XXXI. 151. & 152
— — *an mortuo ante acceptationem promiſſario*, ibid.
— — *an mortuo internuntio*, XXXII. ibid.
— — *an tabellario mortuo*, ibid.
— *in errore fundata an ſit obligatoria*, XII. & XIII. 145
— — *quid ſi alterius dolus errori cauſam dederit*, XIV. 146
— — *quid ſi dolus a tertio procedat, & ad quid teneatur*, ibid.
— *latroni facta an & quando ſit ſervanda*, XVI. & XVII. 147
— *rei illicitæ an valeat*, XVIII. & XXII. 147. & 149
— — *an facti alieni*, XL. 154
— *an de re impoſſibili facta*, XX. 148
— — *quid ſi poſt promiſſum facumſiat impoſſibilis*, XXI. ibid.
— *facta ob cauſam naturaliter vitioſam an obliget*, XXII. 149
— *an ob cauſam ante debitam*, XXIII. ibid.
— *an ſine cauſa facta*, XXIV. ibid.
— *an ſemper requirat cauſam expreſſam*, XXXIX. 154
— *captivi de redeundo in carcerem an valeat*, VI. 364. & 365
— — *item de non militando adverſus hoſtem*, ibid.
— — *item de non aufugiendo*, VII. ibid.
Promiſſioni perfectæ an onus adjici poſſit, XXXVI. 153
— *an etiam in commodum tertii*, XXXVII. 153. & 154
Promiſſum, in bello ſolemni factum, an pretextu metus reſcindi poſſit, VIII. 332
— *an conditionale, deficiente conditione, ſervandum ſit*, XII. 332 & 333
— *quomodo per compenſationem reſcindatur*, XIII. ibid.
— — & *quid ad eam requiratur*, ibid.

Promiſſa,

Promiſſa quotuplicia ſint, X. 203
— *non odioſa quomodo interpretanda*, XI. ibid.
— *quomodo favorabilia & odioſa*, XII. & XIII. 203 & 204
— *an omnia præſumantur conditionalia*, XXIX. 209
— *an quæ promiſſariis ſint inutilia, vel promittentibus nimis noxia, ſervari debeant*, XXXII. 211
— *quomodo confirmari ſoleant*, I. 174
— *ſine cauſa a Rege facta an ſervanda ſint*, IX. 187
Promiſſorum fundamenta Nota (*a*) *ad* quæſt. I. 142
Promittens, metu aliquid, an obligetur, XV. 146
— *ſi moriatur antequam ſciverit promiſſum ſuum acceptum fuiſſe, an ad promiſſi præſtationem teneantur heredes, necnè*, Not. (*b*) *ad* quæſt. XXXIV. 152
Proprietas, vide *Dominium*.
Provincia invita an alienari poſſit, VI. 96 & 97
Pudicitiam ad ſervandam aggreſſor interfici poteſt, Nota (*k*) *ad* quæſt. XV. 44
Pueri quando ratione uti incipiant, IX. 144
Puniendæ an ſint cogitationes, XX. 243
— *an culpæ minores*, ibid.
— *an peccata quæ difficulter è civitate tolluntur*, ibid.
— *an illa quæ ex communi naturæ humanæ corruptione reſultant*, ibid.
Puniendi jus cui competat, VII. 238
— *an ſuperiori æque nocenti*, IX. ibid.

R

Raptor ad quid teneatur, XII. 218 & 219
Rebellibus fides data an ſervanda ſit, V. 331
Receptum præſtans an de damno dato teneatur, VIII. 217
Rectores aliorum in crimen quot modis veniant, III. 273
— *quomodo patientia*, IV. ibid.
— *unde præſumatur eorum ſcientia*, V. ibid.
— *quomodo ob receptum teneantur*, VI. ibid.
— *an teneantur dedere delinquentes*, VII. 253 & 254
vide *delinquentes*.
Rectores delinquendo an ſubditos ſuos obligent, XII. 255
vide *ſubditi*.
Redemtionis pretium an in alium tranſcribi poſſit, XXVIII. 358
— *an pluribus deberi*, XXIX. ibid.
— *an conventio de eo ob læſionem reſcindi*, XXX. ibid.
— *an in id imputari pecunia a captivo celata*, XXXI. ibid.
— *an conventum, ſed non ſolutum ab herede præſtandum ſit*, XXXII. 359

Redi-

Rediiſſe ad hoſtem ex pacto quis dicatur, X. 365
Regulæ in deliberationibus publicis quænam ſint adhibendæ, III. & ſeq. 269. 270
Religio an bello propaganda ſit, XXXVII. 250. & 251
— *an victis relinquenda*, VII. & VIII. 317
Religione a vera cum alienis, an fœdus inire liceat, X. 196
Religioſa, vide *Res religioſæ.*
Remedium extraordinarium non datur, quandiu competit ordinarium, VIII. 289. & 290
Repreſſaliæ, quid ſint, V. 289
— *quæ ad ea concedenda requirantur*, VI. ibid.
— *an dentur ubi aliud remedium ſupereſt*, VIII. 289. & 290
— *quomodo a pignoratione differant*, XIV. 291 & 292
— *ad quid teneantur, qui iis cauſam dederunt*, XVI. ibid.
— *earum effectus*, XV. ibid.
— *perſonæ vel res eo jure captæ quo in loco ſint habendæ*, ibid.
— *ita captus contra quem recurſum habeat*, XVI. ibid.
— *quo jure quis ita ex facto alieno teneatur*, IX. 290
Repreſſalias quis concedat, XIV. 291 & 292
Repreſſaliis in, quæ capi ſoleant, X. 290
— *an etiam vita ſubditorum ex tali cauſa obligetur*, XI. 291
— *quales ſubditi capi poſſint*, XII. ibid.
— *an etiam Legati*, XIII. ibid.
Res aliena, an citra furtum invito Domino capi poſſit, XXIV. & XXV. 58
— *Domino reſtituenda eſt*, II. 135
— — *etiamſi eam non repetat*, III. ibid.
— — *cum aliter furtum committatur*, IV. ibid.
— — *tamen impenſis Domini reſtituenda*, V. 135. & 136
— — *non intereſt, an ex gentium aut civili jure, Dominium ejus fuerit acquiſitum*, VII. ibid.
— — *an præmium inventionis a Domino peti poſſit*, ibid.
— — *ſi interierit, bonæ fidei poſſeſſor ad ejus valorem reſtituendum non tenetur*, X. 137
— *bona fide emta, an reſtituenda ſine repetitione pretii erogati*, XVI. 139
— *cujus dominus ignoratur, an pauperibus danda*, XIX. 140
Rei, controverſæ diviſio fieri debet, inter duos quorum eſt jus ambiguum, XV. 268
— *bis vendita quis erit dominus*, XXVIII. 168
— — *ſi poſterior eam recepit, non tenebitur eam reſtituere priori Domino*, Nota (*s*) ibid.
Res, communes quæ ſint, XIII. 55
— *derelictæ quæ ſint*, I. 72
— — *præſumuntur ex ſignis externis*, II. ibid.
— — *ex verbis*, III. 73
— *ex factis*, IV. ibid.
— — *ſub quibus comprehenduntur non facta ut ſilentium aliquando*, V. ibid.
— — *quæ requirantur in ſilentio*, VI—VIII. 73 & 74
Res derelictæ an originarie acquirantur, XXII. 71

Res hoſtiles, *an capere & vaſtare liceat*, I. 301
— *an tantum vi an etiam dolo*, VI. 303
— *an citra modum*, VII. ibid.
— *an tantum ad conſecutionem debiti primarii retinendæ ſint*, *an etiam ſubnaſcentis*, XVIII. 309
— *an innocentibus reſtituendæ*, XIX. ibid.
— *apud hoſtes inventæ*, *licet eorum non ſint*, *an victoriæ jure acquirantur*, III. 306
— *in navi hoſtili inventæ*, *an cenſeantur eſſe hoſtium*, IV. ibid.
— *hoſtibus ereptæ an a prioribus Dominis vendicari poſſint*, V. ibid.
— *a vaſtatione eximendæ*, IX. 303 & 304
Res quando cenſeantur captæ, II. 305 & 306
— *an jus eas acquirendi tantum in ſolenni*, *an etiam in aliis bellis competat*, XVI. 309
Res hoſtiles in bello ſolenmi ac publico captæ cuinam acquirantur, VI. 306
— *quænam acquirantur victori mediante imperio*, III. 316
Res religioſæ an victori cedant, V. 302
— *an juſte violentur*, IX. 303 & 304
Res ſacræ cujus ſint, & *an victori cedant*, II. 302
— *an ſint in Chriſti patrimonio*, III. ibid.
— *iis in bello parcendum*, IX. 303 & 304
Rerum fungibilium Dominium, *an in alium transferri poſſit ſine Domini conſenſu*, XXI. 140
Rerum a privatis captarum an pars civitati reddi debeat, vide *civitati*.
Res ad conſervandas an raptor juſte occidatur, XXIV. 47
Rebus in hoſtium capiendis quale temperamentum obſervari debeat, V. 328 & 329
Reſervationes mentales illicitæ ſunt, XVIII. 285
Reſiſtere ſuperiori an liceat in ſumma neceſſitate, V. 31 & 32
Reſpublica habet jus verum contra mandatarium ſuum ad collationem magiſtratus, VI. 216
— *mixta quænam ſit*, XXVII. 19 & XLIX. 26
— *qualiſcunque fingatur ſua ſemper habet incommoda*, L. 27
Reſtitutio an fieri debeat rerum captarum, *in bello cujus ambiguum ſit jus*, XXIV. 324
Reſtitutio in integrum an in Rege locum habeat, III. 185 & 186
— *a quo fieri debeat*, V. ibid.
— *an ſit ex jure civili*, IV. ibid.
Reſtitutio damni injuſto bello illati, *a quibus fieri debeat*, XV. 299 & 300
Reſtitutionibus in minorum, *quæ leges ſint obſervandæ*, X. 145
Reſtituendi obligatio an nullo tempore extinguatur, XXIII. 324
Reverentia debetur parentibus, V. & VI. 81. & 82. & XVIII. 85
Rex, *nomen ſancti non meretur accurate loquendo*, *nec jus habet vitam cuivis privato*, *pro mero arbitrio auferendi*, Nota (*l*) *ad* quæſt. XVI. 45
— *à populo conſtitutus an ei ut conſtituenti ſubjiciatur*, XXXII. 21

— *an*

— *an ſe ipſum in integrum reſtituere poſſit*, III. 185
— *temporarius quis ſit*, XXXVIII. 23
— — *an talis ſit curator Regi impuberi datus*, & *Dictator olim apud Romanos*, ibid.
Regis, *jus in ſubditos*, *ex voluntate populi oritur*, Nota (*e*) *ad* quæſt. XI. 54
— *perſona inviolabilis*, VI. 32
— — *an idem dicendum ſit de Miniſtris quos adhibet*, VIII. 32. & 33
Regem contra hoſtem patriæ an juſte ſuſcipiatur bellum, XIV. 34
Reges male imperantes an populo ſubjiciantur, XXXIV. 22
Regimen an ſemper conſtituatur eorum cauſa qui reguntur, XXXIII. 21. & 22
Regium eſt in pacem potius quam in bellum inclinare, V. 270
Regnum, *an poſſit eſſe pars hereditatis*, L. 115
— *an abdicari poſſit*, LIX. 119 & 120
— — *an in præjudicium liberorum*, LX. ibid.
— *natu-maximus per ſucceſſionem poſſidet*, *non a Patre ſuo*, *ſed a primæva Populi voluntate*, Nota (*i*) *ad* quæſt. L. 115
Regna an præſcribi poſſint, XIV. 75
— *quot modis deferantur per ſucceſſionem*, XXXVI. & ſeq. 112
Regnis in feudalibus, *qualis obtineat ſucceſſio*, LI. 116
Ruptura pacis. Vide *Pax.*

S

Sacerdotibus in bello parcendum eſt, XVII. 300. & 301
Salvusconductus, vide *Jus commeandi.*
Satisfactio an ab eo qui bellum promeritus eſt offerenda, XXXIII. 49
Scriptura an ad validitatem contractus requiratur, XXXIV. 213
Senibus in bello parcendum eſt, XVII. 300. & 301
Sententiæ, *inter ſe diſſentientium in concilio*, *an numerandæ aut ponderandæ ſint*, XXVIII. 88
— *ſi pares ſint quid agitur*, XXIX. ibid.
— *interdum conjunguntur*, *licet diverſæ appareant*, XXX. 89
— — *quomodo ſint conjungendæ*, ibid.
Sententiis ex, *alternantibus circa bellum* & *pacem*, *quænam ſit præferenda*, VII. 266
Sepultura hominum demortuorum quid ſit, I. 231
— *honeſta vel ignominioſa*, II. ibid.
— *ex quo jure oriatur*, III. ibid.
— *omnibus hominibus debetur*, IV. ibid.
— *an hoſtibus*, V. 232
— *an inſigniter facinoroſis*, VI.--VIII. ibid.
— *an proditoribus patriæ*, XII. 234
— *ob eam denegatam an juſtè ſuſcipiatur bellum*, XIII. ibid.
Sepulturam ad, *concedere cadavera*, *an ſit ſignum victoriæ*, XLIX. 347
Sermo ambiguus an ſit licitus, XVI. & XVII. 285
Servus an domino jus ſuum externum exequenti reſiſtere poſſit, IX. 313
Servi natura an dentur, VI. 262
Servorum filii an & *quatenus naturaliter ſint ſervi*, XLVII. 93. & III. 311
Servis an aufugere liceat, XLVIII. 93. & XIV. 314
Servos in, *quid juris competat ex tempera-*

peramento juris naturæ, XII. & XIII. ibid.
Servitus, perfecta quæ ſit, XLIV. 92
— *an ſit contra naturam*, XLV. 92. & 93
— *quale jus domino in ſervum tribuat*, XLVI. ibid.
— *civilis quæ ſit*, I. 315
— — *quomodo conſtituatur*, ibid. & XIV. 255
Servitutis quæ ſint effecta, IV. 311
Servitutis fundo impoſitæ conceſſione an originariè acquiratur, IV. 66
Signa ex conſuetudine ſignificantia an tacite obligent, III. 366
— *an iis ad decipiendos hoſtes uti liceat*, IX. 282. & 283
Silentio ex, ut præſumatur derelictio, quænam requirantur, VI. 73
— *an conſenſus probetur*, XVIII. 198
Simulacro in, numen aliquod ineſſe exiſtimanti nefas eſt id violare vel corrumpere, IV. 302
Simulatio quid ſit, VIII. & IX. 282. & 283
— *an contra hoſtem licita ſit*, IX. ibid.
Societas civilis dirigit tantum actus externos, non verò internos. Nota (*c*) *ad* quæſt. XI. 239
Societas alia æqualis, alia inæqualis, VII. 5
Societas maxime naturalis eſt conjugium, XIII. 83
— *cui in ea imperium competat*, XIV. 84
Societas publica, quotuplex ſit, XXVII. 88
— *pars minor in ea majorem ſequitur*, XXVIII. ibid.
— *plurium patrum-familiarum in populum quale jus conſequatur*, XXXIV 90
— — *an par jus Regibus*, XXXV. ib.
Societas contrahi an poſſit ut alter damni ſit immunis, XXXVII. 171
— *vel ut alter nullum lucrum percipiat*, XXXVIII. ibid.
Societas navalis, vide, *Admiralitas.*
Societate ſoluta ad quem pertineat periculum rerum collatarum, XL. 172
Societate in quando dicantur Partes æquales, XXXVI. 171
Societate in univerſorum bonorum an exacta æqualitas obſervetur, XXXIX. 172
Societates morte extinguntur, XX. 206
Sociorum nomine an futuri intelligantur, XIV. 204
Socios inter, quis ſit ordo maxime naturalis, XXXII. 89
Sociis pro an juſtum ſit bellum, V. 272
— *an ſemper ſuſcipiendum*, VI. ibid.
Sollicitare alios ad factum illicitum non licet, XXIII. & XXIV. 287
Solutio hujus quæſtionis a Cicerone *propoſitæ; an mercator qui prior ſolverat Alexandria, cum magna copia frumenti, & profectus erat Inſulam Rhodum, ut frumentum ſuum venderet Rhodiis inopia preſſis, teneretur prius eos monere de aliis navibus ipſum ſubſequentibus, nec-ne*, Not. (*i*) *ad* quæſt. XII. 161
Sors, an in bello licite adhibeatur, XLVI. 346
Specificatio, modus acquirendi, XVII. 127
— *an originarius ſit*, XV. 67
Sponſio quid ſit, XV. 107
— *quo-*

— *quotuplex*, XVI. 198
— *quid ſi a ſumma poteſtate improbetur*, XVII. ibid.
— — *an obligetur ex notitia & ſilentio*, XVIII. ibid.
Statu in innocentiæ an fuiſſet laborandum, VIII. 53
Stupra & adulteria in bello illicita, XIII. 299
Stuprator virginis ad quid teneatur, XII. 218 & 219
Suaſores delicti ad quid teneantur, IX. 217
Subditi, *an contra ſuperiores bellare poſſint*, I. & II. 30
— *quando adverſus eos licite bellent*, IX. & XXIV. 33 — 37
— *an omnes bello adhiberi poſſint*, V. 38
— *an ad bellum juſtum cogi*, VI. 276
— *an ob crimen ſuperiorum teneantur*, XII. 255
— — *an omnes*, XIII. ibid.
— *an ob crimen Regis puniri poſſint*, XXV. 258 & 259
Subditi alieni contra Imperantes an juſte defendantur, IX. 273
Subditis an ſemper liceat, ſi poſſint ſibi libertatem vendicare, XXII. 78
Subditis pro, *juſtiſſime ſuſcipitur bellum*, II. & III. 271
— *an pro ſingulis*, ibid.
Subditis, *an rationes conſiliorum edi debeant*, IV. 275
— *an ipſis*, *ſine periculo*, *cauſæ belli aperiantur*, ibid.
— *vis illata an pacem rumpat*, XXXV. 343
Subjectio quomodo a conſociatione differat, XII. 83
— *conſenſualis quotuplex ſit*, XLII. 92
— *privata quotuplex*, XLIII. ibid.
— *publica*, XLIX. 94
Subjectionis ſpecies ignobiliſſima, *eſt ſervitus perfecta*, XLIV. 92
Succedens in Regno patrimoniali individuo, *quid aliis heredibus debeat*, XL. 113
Succeſſores an ex promiſſo Regis anteceſſoris obligentur, VIII. 338
Succedendi in Regnum jus, *an abdicari poſſit*, LIX. 119
— *an & pro liberis*, LX. 120
Succeſſio, *non eſt titulus Imperii*, *ſed modus ad id perveniendi*, XXXVI. 22
Succeſſio, *defertur ex præſumpta voluntate*, VII. 105
— *primò*, *liberis*, VIII. & XV. ibid.
— — *an omnibus æqualiter debeatur*, XXII. 106
— *parentibus debetur*, XXVII. 109
— — *fratribus & ſororibus germanis*, *eorumque liberis*, XXVIII. 110
— — *conſanguineis & uterinis*, XXIX. ibid.
— — *cognatis*, XXX. ibid.
— — *an cariſſimis*, XXXI. ibid.
Succeſſio naturali conjectura determinata, *an neceſſariò obſervanda ſit*, XXXII. 111
— *quid ſi a defuncto expreſſe non fuerit determinata*, XXXIII. ibid.
Succeſſio, *in Regnis patrimonialibus*, *liberrime defertura Rege*, XXXVII. 112
— *quales in iis heredes inſtitui poſſint*, XXXVIII. ibid.
— *an in illa ratio habeatur ætatis & ſexus*, XXXIX. & XL. 112 & 113
Succeſſio, *in Regnis populi conſenſu delatis*

tis, quomodo determinetur, XLI. ibid.
— *quot modis deferatur*, XXXVI. 112
— *ut ſit individua maximè expedire videtur*, XLII. ibid.
— *ſtat in eadem familia*, XLIII. 113 & 114
— — *an admittantur naturales*, ibid.
— — *an adoptivi*, XLV. ibid.
— — *an mares præferantur fæminis*, XLVI. 114 & 115
— — *an ratio habeatur ætatis*, XLVII. ibid.
— — *cur*, XLVIII. ibid.
— — *quid ſi majornatu eſſet incapax*, XLIX. ibid.
Succeſſio tantum defert quantum prima electio, XLVIII. ibid.
Succeſſio feudalis ſequenda eſt, in Regno quod primitus fuit feudale, LI. 116
Succeſſio linealis quænam ſit, LII. 116 & 117
— *cognatica*, ibid.
— *agnatica* LV. 118
— *an aliunde quam a Lege fundamentali deſumi poſſit*, LIII. 117
Succeſſione à Regni patrimonialis, an filius per exheredationem paternam removeri poſſit, LVII. 118. & 119
— *an a ſucceſſione Regni non patrimonialis*, LVIII. ibid.
Succeſſione de Regni controverſa, quis judicare debeat, an Rex aut populus, LXI. 120 & 121
Succeſſione in Regni, an præferatur filius ante adeptionem regni natus, ei qui in Regia fortuna natus eſt, LXII. ibid.
— *an nepos ex filio priore filio poſteriori*, LXIII. 121 & 122
Succeſſiones Regum an eodem modo deferantur quo privatorum, XXXIV. & XXXV. 111 & 112
Succeſſionum plures modi introduci poſſunt, LVI. 118
Superiores quale jus in juramenta inferiorum habeant, XXIX. & XXXI. 182 & 183
— *an eos a juramento abſolvere poſſint*, XXX. ibid.
Synopſis Juris Naturæ & Gentium, ſecundum diſciplinam Hebræorum, 383 — 420

T

Talio an ſemper locum habere poſſit, XXX. 248
Talionis jure an interfici aut male tractari poſſit legatus Principis qui tale quid patravit, XV. 228
Templis hoſtium parcendum eſt, IX. 303 & 304
Tempus memoriam excedens quid ſit, IX. 74
Temporis lapſus, quandoque ſignum derelictionis, VII. & X. 73 & ibid.
— *major inter abſentes quam inter præſentes obſervatur*, VIII. ibid.
Teſtamentum eſt modus alienandi, XIX. 101
Teſtimonium falſum contra, quodnam ſit remedium Not. (*b*) *ad* quæſt. XIII. 43
Theſaurus an ſit inventoris, IX 125
Tranſeuntes an aliquantiſper in territorio morari poſſint, XXXVIII. 62
Tranſitus populo, ſuum repetenti juſto bello, neceſſario non eſt concedendus, XXXII. 60
— *quare*, XXXIII. ibid.
— *an quibuſdam cautionibus tutus reddi poſſit*, XXXIV. ibid.
— *an ſemper debeatur mercibus & commercia exercentibus*, XXXV. ibid.

Tributa

Tributa ſolvere an amiſſum Imperium denotet, LIV. 28
Traditio, modus acquirendi, XIX. 127 & 128
— *an abſolutè ad transferendum dominium requiratur*, ibid.
Turpe, quid ſit, XXIX. 8
— *cur determinetur, ex natura Societatis humanæ*, XXX. ibid.
Tutores à quibus conſtituantur in Regnis patrimonialibus & non patrimonialibus, XLIV. 25
Tyrannus, quis ſit, XXII. & XXIII. 36 & 37
— *an fœdus facere poſſit*, V. 194
— *an rectè deponatur*, XXIV. 37

V

VAſſallus an invitus a Domino obſes dari poſſit, LVIII. 349
Vaticiniorum explicatio an juſta ſit bellandi cauſa, X. 263
Vectigalia an tranſeuntibus mercibus imponi poſſint, XXXVI. 61
— *quis modus in illis exigendis obſervari debeat*, XXXVII. ibid.
Vendendi libertas in territorio noſtro, an aliis abſolute debeatur, XLIV. 63. & 64
Venditio ejuſdem rei duobus, valebit in gratiam poſterioris, ſi eam recepit. Nota (*s*) *ad* quæſt. XXVIII. 168
Veneno an liceat hoſtem tollere, IX. 298
Verba, ex mero hominum arbitrio atque inſtituto ſignificant, X. 283
— *quomodo iis ſignificatio fuerit impoſita*, XI. & XII. 283. & 284
Veritas in quo conſiſtat, XIII. ibid.
Victi, clementer habendi ſunt, IX. 317
— *quænam iis ſint relinquenda*, VI. ibid.
— — *an Imperium*, ibid.
— — *an religio avita*, VII. & VIII. ibid.
Victor jure victoriæ, an imperium acquirat in univerſos, I. 315
— *quot modis*, II. ibid.
— *quomodo jure ſuo uti debeat*, V. 316. & 317
Victori mediante imperio quæ res acquirantur, III. 316
Vindicta privatis interdicta, XVI. 241
Virgo, ad pudicitiam conſervandam, aggreſſorem interficere poteſt. Nota (*k*) *ad* quæſt. XV. 44
Vita ſubditorum an ex repreſſaliis obligari poſſit, XI. 291
Vitæ in caſu periculo expoſitæ, quid liceat contra aggreſſorem in ſtatu naturali, Not. (*g*) *ad* quæſt. XI. & XII. 43
— *quid liceat in ſtatu civili*, ibid.
Vitam ad ſervandam an aggreſſorem occidere liceat, VIII. 42
— *quid ſi aggreſſor peccato careat*, IX. ibid.
Vitâ inſidiis & periculo expoſitâ, quid liceat in ſtatu naturali, Nota (*b*) *ad* quæſt. XIII. ibid.
& Nota (*n*) *ad* quæſt. XIX. 45
Vitia rei in contractibus indicanda ſunt, XI. 160
— *an omnia*, XIII. 161
Univerſitatis pœna, & ſingulorum pœna quomodo differant, XIV. 256
Voces, vide *Verba*.
Uſucapio, quid ſit, XIII. 75
— *neceſſaria eſt in bello manifeſtè injuſto*, Not (*b*) *ad* quæſt. XVI. 76
— — *non verò in bello juſto*, ibid.
— *privilegii ſive muneris haberi poteſt, ſi donatus peccet contra ſcopum talis muneris*, Not. (*d*) *ad* quæſt. XXIII. 78
Uſucapionis tempus Jure Naturæ definiri nequit, Not (*a*) *ad* quæſt. XV. 75
vide *Præſcriptio*.
Uſura an licita ſit, XXXII. & XXXIII. 170
Uſuram contra, objectio ex Veteri Teſtamento ducta ſolvitur diſtinctione Legum Moſaicarum, in Naturales, Politicas, atque ad cultum Religioſum pertinentes Not. (*n*) *ad* quæſt. XXXII. ibid.
Utilitas innoxia Jus concedit in res ab aliis jam occupatas, XXIX. 59

FINIS.

Digitized by Google

ERRATA.

Pag. 6.	*Quæſt. XVII.*	*lin.* 3.	juxta alios ,	*leg.* juxtà aliis.
47.	*Nota* (*t*)	4	excediſſet ,	*leg.* exceſſiſſet.
58.	*Nota* (*n*)	3.	repellere ,	*leg.* repellendo.
66.	*Quæſt. I V.*	1.	Servitutis ,	*leg.* Servitutis fundo impoſitæ.
70.	*Quæſt. XVII.*	3.	qui ,	*leg.* quæ.
74.		4.	fines ,	*leg.* finibus.
81.	*Quæſt. V I.*	8. & 9.	perſonam ,	*leg.* perſonas.
93.	*Quæſt. XLVII.*	5.	reſpondent ,	*leg.* reſpondebunt.
118.	*Quæſt. L V I.*	6.	quo ,	*leg.* ad quæ.
122.	*Summar. Cap.VIII. Art.XI.*		captivitate ,	*leg.* captura.
125.	*Quæſt. X I.*	1.	captivitate ,	*leg.* captura.
129.		*ult.*	fiunt ,	*leg.* fierent.
147.	*Nota* (*c*)	2.	degere ,	*leg.* degendi.
159.	*Quæſt. V I I.*	7. & *ult.*	indebiti ,	*leg.* debiti.
171.	*Quæſt. XXXVII.*	1. & 2.	ut immunis ſit ,	*leg.* & immunis.
176.	*Nota* (*c*)		cum præcedente ,	*leg.* ac præcedens.
189.	*Quæſt. X V.*	9.	quia ,	*leg.* quà.
208.	*Quæſt. XXVI.*	7. & 8.	Mandatum non erat præſcriptum ;	*leg.* Mandatum erat præſcriptum.
209.		4.	efficeret ,	*leg.* impediret.
235.	*Summ. Cap.XX. Art. XIII.*		ſuperiori ,	*leg.* ſuperior.
236	*Art. XXXVIII.*	2.	quia ,	*leg.* quà.
240.	*Nota* (*e*)	1.	nomen ,	*leg.* nomine.
244	*Quæſt. XXII.*	7.	quia ,	*leg.* quà
263.	*Quæſt. X I I.*	3.	accidat ,	*leg.* accedat.
276.	*Quæſt. V I.*	3.	alias ,	*leg.* aliter.
281.		12.	& hæ ,	*leg.* & hæc.
291.	*Quæſt. X I I.*	6. & 7.	Pignorationes ,	*leg.* Repreſſaliæ.
312.	*Quæſt. V I I.*	18.	Mercedem ,	*leg.* Merces.
326.		1.	nam ,	*leg.* Item.
341.	*Quæſt. XXII.*	4.	pars ,	*leg.* par.
344.	*Quæſt. X L I.*	*ult.*	malit aut ,	*leg.* malit exigere , aut.

XVII
D
1

Digitized by Google

Digitized by Google